

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
„Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

**ГОВІРКИ
СХІДНОЇ СЛОБОЖАНЩИНИ:
ЗБІРНИК ДІАЛЕКТНИХ ТЕКСТІВ**

Навчальний посібник

Луганськ
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”
2013

УДК 811.161.2'282(477.61)

ББК 81.2Укр – 67

Г57

Рецензенти:

- Аркушин Г. Л.* – доктор філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
- Глуховцева К. Д.* – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології та загального мовознавства Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.
- Мартинова Г. І.* – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Говірки Східної Слобожанщини: збірник діалектних
Г57 текстів : навч. посіб. / упоряд. В. В. Леснова ; за заг. ред. П. Ю. Гриценка ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 304 с.

У книзі подано діалектні тексти, записані на диктофон у 2008 – 2011 рр. від носіїв східнослобожанських говірок та транскрибовані упорядником. Тексти паспортизовані, наведено короткі відомості з історії населених пунктів, у яких було здійснено записи.

Для мовознавців, етнологів, істориків, студентів-філологів.

УДК 811.161.2'282.2(03)

ББК 81.2Укр – 5я2

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 3 від 25 жовтня 2013 року)*

© Леснова В. В., 2013

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013

ЗМІСТ

Передмова	4
Біловодський район	
смт Біловодськ.....	7
с. Литвинівка.....	22
с. Парневе.....	31
Білокуракинський район	
смт Білокуракине.....	39
с. Павлівка.....	71
с. Червоноармійське.....	77
Кремінський район	
м. Кремінна.....	102
с. Червонопопівка.....	126
Лутугинський район	
м. Лутугине.....	137
Новоайдарський район	
с. Олексіївка.....	146
с. Переможне.....	155
Новопсковський район	
с. Білолуцьк.....	164
с. Новобіла.....	168
с. Павленкове.....	169
с. Риб'янцеве.....	184
Сватівський район	
с. Гончарівка.....	193
м. Сватове.....	238
с. Коломийчиха.....	244
с. Новониканорівка.....	250
Старобільський район	
с. Лиман.....	268
с. Шульгинка.....	275
Троїцький район	
с. Бабичеве.....	291

ПЕРЕДМОВА

Діалектний текст як об'єкт дослідження останнім часом усе більше привертає увагу мовознавців, і це не випадково, адже з усіх форм фіксації діалектних мовленнєвих особливостей тексти найближчі до природного мовлення, це синтетична форма відображення мовлення в його комунікативних властивостях. Діалектні тексти „є наближеним до фотографічного відтворенням не лише окремих звуків (геср. звукотипів), словоформ, а й послідовності розгортання тексту як цілості в мовленнєвому потоці. Автентичні тексти відбивають такі особливості спонтанного мовлення діалектоносіїв, яких не фіксують (чи засвідчують лише зрідка) писемні (геср.: недіалектні) тексти”¹.

Після появи праці „Говори української мови: збірник текстів”² зайшла перерва у виданнях зібрань діалектних текстів, яка після опублікування текстів „Говірки Чорнобильської зони”³ змінилася відчутним пожвавленням, що мало наслідком підготовку кількох нових текстових зібрань. Останніми роками текстосфони українського діалектного мовлення поповнило кілька значних за обсягом збірників діалектних текстів з різних континуумів⁴.

Діалектні тексти представлено також у працях, автори яких репрезентують мовний портрет одного села.⁵

---

¹ Гриценко П. Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок // Говірки Чорнобильської зони : тексти / упоряд. : Гриценко П. Ю. та ін. – К. : Довіра, 1996. – С. 8.

² Говори української мови : зб. текстів / уклад. : С. Ф. Довгопол, А. М. Залеський, Н. П. Прилипка ; за ред. Т. В. Назарової. – К. аук. думка, 1977. – 590 с.

³ Говірки Чорнобильської зони : тексти / упоряд. : Гриценко П. Ю. та ін. – К. : Довіра, 1996. – 358 с.

⁴ Говірки південно-західного наріччя української мови / упоряд. Н. М. Глібчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 155 с.; Українські закарпатські говірки : тексти / упор. та передм. О. Ф. Миголинець, О. Д. Пискач. – Ужгород : Ліра, 2004. – 400 с.; Буковинські говірки : хрестоматія діалектних текстів / укл. Руснак Н, Гуйванюк Н, Бузинська В. – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.; Аркушин Г. Голоси з Підляшшя (тексти) / Григорій Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2007 – 533 с.; Бідношя Ю. І. Говірки Бориспільщини : сучасні діалектні тексти та пам'ятки мови / Ю. І. Бідношя, Л. В. Дика. – К. : Ін-т укр. мови НАНУ, 2008. – 480 с.; Говірки Південної Київщини : зб. діалект. текстів / упоряд. : Мартинова Г. І., Денисенко З. М., Щербина Т. В. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2008. – 369 с.; Аркушин Г. Голоси з Волинського Полісся (тексти) / Григорій Аркушин. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010 – 542 с.; Говірки Західної Полтавщини : зб. діалект. текстів / упоряд. : Мартинова Г. І. ; відп. ред. Щербина Т. В. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2012. – 324 с.

⁵ Лесюк М. П. Мовний світ сучасного галицького села / М. П. Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 328 с.; Сабадош І. В. Словник закарпатської говірки села Сокириця Хустського району / Іван Сабадош. – Ужгород : Ліра, 2008. – 480 с.

Водночас текстографічне представлення сучасних говірок залишається актуальним, оскільки діалектні тексти містять не лише суто мовну інформацію, а й надзвичайно цінні історичні та культурологічні відомості, адже „діалекти – це той складник національної мови, у якому в первісному вигляді збереглися ментальність українців, аксіологічні виміри дійсності, духовні скарби й набутки, отримані від попередніх поколінь”.⁶

Східнослобожанські говірки належать до говірок нової формації; активне заселення краю розпочалося в середині XVII ст. вихідцями з лівобережної та правобережної України, а також з Росії. В „Історії Слобідської України” академік Д. І. Багалій зазначає: „...населення Слобожанщини склалося з різних етнографічних поділів українського народу і через те ... українська мова тут витворилася не задніпряньська, не галицька, не чернігівська, а власна, місцева, немов середня між ними; більш усього вона наближається до полтавської і київської мови...”⁷

Сьогодні інформацію про говірки Східної Слобожанщини представлено в кількох спеціальних виданнях діалектних текстів⁸, проте вивчення цих говірок щораз виформовує нові завдання й нову перспективу. Задля розширення емпіричної бази даних створено пропонуване читачеві нове зібрання текстів. У книзі подано тексти, записані у 2008 – 2011 роках у 22 населених пунктах від 32 інформантів різного віку (мережу говірок див. на карті 1). Тексти з населеного пункту Лутугине, розташованого на території степових говірок, наводимо з огляду на те, що інформант тривалий час мешкав на території східнослобожанських говірок і його мовлення дає цінний матеріал для вивчення міжговіркової інтерференції.

---

⁶ Так, на підставі тематично дібраних текстів Н. О. Руснак подала синтезу „Лінгвокогнітивні та прагматичні виміри діалектних текстів буковинських говірок” (Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 448 с.).

⁷ Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Х. : Основа, 1993. – С. 28.

⁸ Сватівщина : матеріали. фольклор.-діалект. експедицій / за ред. З. С. Сікорської. – Луганськ : Осіріс, 1998. – 136 с.; Старобільщина : матеріали фольклор.-діалект. експедицій / за ред. З. С. Сікорської. – Луганськ : Шлях, 2000. – 128 с.; Північно-східна Слобожанщина (Новопокотський, Біловодський, Міловський райони Луганської області) : матеріали. фольклор.-діалект. експедицій / упоряд. Магрицька І. В., Семистяга В. Ф., Сікорська З. С., Чернопиский М. Г., Шевцова В. О. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 256 с.; Українські східнослобожанські говірки : сучасні діалектні тексти : навч. посіб. / упоряд. К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаснко ; за ред. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – 424 с.

Луганська область

Карта 1. Мережа обстежених гвірок

БІЛОВОДСЬКИЙ РАЙОН

сmt. Біловодськ

Біловодськ – селище міського типу, адміністративний центр Біловодського району, розташоване в північно-східній частині області, за 92 кілометри від м. Луганська, у долині річки Деркул, лівої притоки Сіверського Дінця. До правого берега Деркулу підходять відроги Середньоруської височини, їхні схили порізані ярами, які заглиблюються в крейдиані відклади. Грунтові джерела, що стікають тут у Деркул, надають воді білого кольору, звідси й походить назва селища.

Біловодськ заснували в 1686 році козаки й селяни-втікачі, які переселялися на вільні землі. Біловодськ був центром Біловодської сотні Острогозького полку. 1708 року каральний загін князя В. В. Долгорукого за царським наказом зруйнував місто через підтримку його мешканцями Булавінського повстання. За кілька років місто відродилося.

Інформант: Корсун Світлана Сергіївна, 1978 р. н.

– Розкажіть, чи є у Вас діти і про них усе, що можна.

– Да / йес'т' ў мене р'еб'онок // зовут' йі'йі Ір'іна // йі'йі д'ес'ат' л'ет // уч'іц'а ў п'атом клас'е // зан'імайец'а она / ну так / ср'ед'не // ўс'ак'і оцenk'і йес'т' / йес'т' і вос'ем / і д'ев'ат' / і дв'е'нац'ат' // ну шо можу сказа'т' // ш'ч'ас д'ет'і ў нас ўр'ед'ні / вот і она така // шо ш'ч'е можна про неї сказа'т' // ходе зан'імайец'а р'ісован'іем // ходе ў школу іскуст'у на р'ісован'іе / і также пр'і школ'і іскуст'у Бі'ловод'с'кої зан'імайец'а вокалом //

– А дружить вона з кимось, у неї є друзі?

– Да / йес'т' ў неї друз'я / по'дружи // так йак ў неї йес'т' по'друж'ка одна / она прожів'ає ў Моск'в'е // они ч'асто пе'ре'пису'юц'а не' п'іс'мами / а по е'ле'ктрон'і' поч'т'і // йес'т' ў неї подруга Кар'іна Че'ботар'ова // тоже он'і ўм'ест'е в один клас 'ход'ат' // йес'т' ў неї ш'ч'е подруга / Даша Курк'іна / тоже / з ц'ї подруж'кої он'і зан'імайец'а в од'ном клас'е // ну шо сказа'т' // допуст'ім / йа прив'ерже'н'ец

того / щоб она з Кар'іної дружила / а з Дашеї Курк'іної н'ет /
потому шо Даша Курк'іна сл'ішком разўратний / р'еб'онок // ну
/ ў с'в'азі с цим йа запр'еш'ч'айу йї дружит' з цеї д'евоч'кої //

– *А вона що?*

– Ну йак сказат' вам? // йак сказат' луч':е? //
капр'із'н'іч'айет // ну просто так она старяец':а бит' такої / йак
Даша // ну а йа йеї пр'ежд'е ўс'его рас:казивайу / шо нужно
бит' собої / а потом ўже к'ем-то //

– *Ну а взагалі дівчинка талановита, скрізь бере участь?*

– Ну да // уч'аствовала ў ке'нгуру оце ж^ш // от уч'аствуйе /
нач'інайа с нач'ал'ної школи / уч'аствуйе во ўс'аких //
ол'імп'іади д'етск'іе // ол'імп'іади д'етск'іе ўс'ак'іе // ми
ш'ч'ітайем продв'інутийе / а ўсе остал'нийе / кон'ешно / может
бит' / і н'ет //

– *А вдома є в неї друзі, сусіди Ваши?*

– По сос'ед'ству с нами живут' // живе там д'евоч'ка
Л'ера // шес'т' л'ет йеї / і мал'ен'к'ії р'еб'онок / полтора год'іка
// но она бол'ше там не подруга / а йак н'ан'ка йім // она
ухажуйе за нейу // ну а так може / кон'ешно / йес'т' і багато
друз'еї може / шо ім'ен:о йа знайу //

– *Ну а дорослі сусіди?*

– Друже'ск'іе отношен'ія // у нас сос'ед'і Пономар'ови
// м'ї муж^ш так іш'ч'е і йім кум // ч'ерез' ето как ми ран'ше
поч'али жит' ў дом'і // он'і куп'іл'і квартиру / і с т'ех пор ми
дружимо / от ўже скока / п'ат' л'ет ми уже дружим // хорошийе
друже'ск'іе отношен'ія //

– *А у вас є якісь традиції, в гості разом ходите, якісь
свята?*

– Да / д'н'і рожд'ен'ія / он'і ў нас // ми до них /
приглашайем // то йес'т' ми йїх приглашайем / он'і нас
приглашайут' / допус'т'м // не'тока д'н'і рожд'ен'ія / а л'убої
повод // там праз'н'ік йакий-то там такий // народний не'
народний / там по календар'у / церкоўний / ми собралис'а //
дружим / да //

– *А от Ви сказали живете в квартирі, у Вас не одні сусіди,
а цілий під'їзд, як Ви з ними спілкуєтесь?*

– Ну / з остал'ними просто / здрас'т'і до с'відан'а // так шоб ім'єно как'їє-то друже'ск'їє отношен'їа / так їх не'ма //

– *Розкажіть про те, де Ви працюєте, ким, про співробітників, про начальника.*

– Роботаю їа у Бі'єловод'с'кої загал'ноос'віт'н'її ш'кол'ї т'єхработ'н'їком // да / у нас ім'єно т'єхп'єрсонал состоїт із вос'мі ч'єлов'єк // їєс'т' у нас заў'хоз' / сл'єсар' // ну їак? // со ў'с'ємі у ме'не друже'ск'їє отношен'їа // н'їкому їа зла не' же'лайу / ч'єрє'з'є то / шо / ну їак / ў'с'є взросліє же'н'ш'ч'їні // їа серед них са'ма мо'лода // так шо не' знаїу / їак он'ї до м'єн'а относ'ац'а / а їа до них з друже'ск'їмі ет'їмі // напарн'їцу зовут Вал'єн'т'їна / і то / шо м'її муж' і Вал'єн'т'їн'їн муж' / он'ї двоїур'їд'н'ї брат'а м'єж'ду собої / так шо // ну шо ш'ч'є сказат'? // нас мно'го // ну от на'ч'ал'ник у нас // цеї заў'хоз' у нас два го'да // пр'єд'їдуш'ч'її умер // цеї заў'хоз' / шо їа хо'ч'у сказат' / по'ка в'їн з н'єхо'рошої сторо'ни // в'їн ме'н'ї не' дуже нрав'їц'а // та'кіє сл'їшком їаўно // ну от в'їн на'ч'ал'ник // в'їн на'ч'їнаїє нас попр'їкат' тим / ш'ч'о у нас не'маїє спл'оч'он'ос'т'ї ў' кол'єктив'ї / хо'т'а у нас їєс'т' спл'оч'он'ос'т' у кол'єкт'їв'є // шо їо'му не' нрав'їц'а / ко'н'єшно / їа не' знаїу // єто про заў'хоза // про д'їр'єктора / шо їа мо'гу сказат'? // д'їр'єктор у нас сл'їшком ў'спїл'ч'ївії // у н'єго ха'ракт'єр та'кії // в'їн сл'їшком н'єр'єунїї // ну те'пер в'їн д'єпутат / а об'ш'ац'а з л'уд'ми не'ўм'їє //

– *Ну для школи, він же директор школи, як депутат він щось робить?*

– Ко'н'єшно // л'єтом с'тавіў о'кна плас'т'їков'ї // і ну / ко'н'єшно / по сраў'н'єн'їу с'т'єм / шо м'її р'єб'онок хо'дїт у ту ш'колу / г'їмназ'їу / і їа роботаю ў' ц'її ш'кол'ї / по пов'єд'єн'їу уч'єн'їкоў / їа / допус'т'їм / довол'на т'єм / шо д'їр'єктор / в'їн д'їр'єктор та'кії // кри'ч'їт там / ну / в'їн бо'л'єє та'кії // д'єрже' д'їт'єї у тако'м // ну / їак сказат' // бо'л'єє не' то шо вос'п'їтан'їш'ї д'єт'ї // бо'л'єє не' та'к'ї бало'ван'ї // он'ї бойац'а їо'го // л'їш'н'її раз'є шо-то не' д'єлаїут' // ш'кола / де м'її р'єб'онок уч'їц'а / так там не' сл'їшком // там же'н'ш'ч'їна ру'ковод'їт // утєто / їєс'л'ї же'н'ш'ч'їна ру'ковод'їт' / то так то та'к'ї же'н'ш'ч'їні і та'к'ї муш'ч'їні // ну / по пов'єд'єн'їу

уч'аш'ч'іх'с'а йа / допус'т'ім / йа б'іл'ше прив'єтствуйу / шо наш д'ір'ектор молод'єц наш'ч'от ц'ого // а то шо там / н'і //

– А от Ви кажете, шо у вас колектив дружний? У чому це проявляється? У вас є якісь заходи спільні?

– М'є"ропр'їят'їя йес'т' // ч'асто ми соб'їрайемс'а // і по поводу / і б'єз' повода // ч'асто по поводу // по поводу Вос'мойє марта // Двац'ат' трет'є ф'єўрал'а ми тоже" празновали // муш'ч'ін наших поздороў'али // вос'мого марта нас муш'ч'іні наш'ї поздраў'айут' // ну / ч'асто д'н'і рожд'єн'їя празнуєм ц'ї / ўм'єс'т'є / у кол'єкт'ів'є // ну / бол'ше св'ї / малїї коле"ктиў // ми з уч'їт'є"л'ами мало в обш'ч'єн'її / а ми сам'ї по со"б'ї //

– А з учителями спілкуєтеся чи не дуже?

– Н'єт / ну поч'єму? / так йак йа биўша уч'єн'їца ц'єї школи / у м'єн'а йес'т' нормал'ниє отношен'їя з уч'їт'єл'ами // з Корс'їч'єнко Натал'єйу Оле"кс'їїўнойу / по рускому йазику // Макаре"нко Тет'ана Володими'р'їўна / по ге"ограф'її // ну с к'єм так? // Кл'уйєва Тет'ана Іваноўна // бол'єйє т'є уч'їт'єл'а / йак'ї йа уч'їлас' // з ними нормал'но // ну конф'л'їкт'їў / кон'єшно / пока не"має // не" доработала ш'ч'є //

– А є у Вас друзі серед учителів?

– Н'єт // у м'єн'а такого не"ма // от сос'єд'ка у мене / Пономар'ової мама // она у мене ўч'їтел' україїн'с'кого йазїєка і л'їт'єратури // но тока она работайєт у г'їмназ'її // с'єтої йа і об'суждайу / і б'є"с'єдуйу // може"м і пол'їт'їч'єск'їє / і н'єпол'їт'їч'єск'їє разговори у нас проїсход'ат' //

– Як от Ви можете оцінити ситуацію в країні, кризу цю?

– Ну / кр'їз'їс д'л'а кого? // д'л'а таких / йак д'л'а мене / кр'їз'їс // д'л'а мойїх сотрудн'їк'ў / кр'їз'їс // а д'л'а В'єрхоўной Ради / депутат'їў / йак'ї сид'ат' і руковод'ат' нашєї страной / у них кр'їз'їса не"має // потому / шо у них ш'ч'єта з м'їл'їонами / з м'їл'їардами // так йїм це не"страшно / а д'л'а нас / це кр'їз'їс //

– Ну а що, Ви думаете, буде далі?

– Думаїу? // думаїу / шо н'їч'о хо"рошого // пока ўлас'т' не" пом'їн'айєц'а // не" буде н'їч'ого хо"рошого //

– Ну і на скільки затягнеться криза? Ваш який прогноз?

– Мої прогн^оз? // ну / Україна мен'ше / ч'ем ч'ере^з дес'ат' л'ет не^н виїде з ц'ого кр'із'іса // ран'ше де^с'ати л'ет она не^н виїде з ц'ого кр'із'іса // потому шо / сл'ішком у нас ўсе / ну / йак сказат' прош'ч'е / сл'ішком ўсе у нас уж^м у таком плохом состо^ян'її // до того / шо по сраўн'ен'їю с т'ем / шо мої / допус'т'ім / род'ств'ен'ік'і живут' у Бі'елорус'її // у них критика // а там і колхозі і соўхозі суш'ч'е^ствуйут // а у нас д'ес'ат' л'ет не^нма н'і колхозоў / н'і соўхозоў // ўсе ч'істо так // ўсе пр'ед'пр'ен'їмат'ел'і / ў ч'аснойе то // а такогo / шоб ім'ено оно суш'ч'е^ствовало д^л'а государства / ў нас такогo не^нмає // і одного такогo зав'ед'ен'їа // йед'інств'ен'нойе шо / школи пооставал'іс' // пр'ед'пр'їят'їа / ім'ен'о работайуш'ч'їе на государство / даже^н не^нма н'і одного //

– *Розкажіть про Ваших родичів у Білорусії.*

– Ну / от они прийіжали пере^д Новим Годом // прийіжали // ч'асто они не^нїзд'ат' / просто була годоўш'ч'їна смерт'ї йїхн'її ма^ми // прийіжали на годоўш'ч'їну на ц'у ж^м // ну шо йа хоч'у сказат'? // расказували о том / шо они живут' достаточ'но // получ'айут' п'ен'с'їю / по сраўн'ен'їю с нашім'і / от шо моїа бабушка і д'едушка получ'айе // он'і получ'айут' достаточ'но б'іл'ше наших // ето на м'ес'ац дв'е п'ен'с'її // а одну тока у нас получ'айут' // шо ш'ч'е сказат'? // живут' не^н жалуйц'а // работайут' // Лукашенко ними руководит' // і они сказали / шо за н'ого будут' голусоват' / йак іш'ч'е вибори будут' / ето самое // ну / ў принцип'і / шо можу сказат'? // вони ўже у возрас'т'і / вони то б'іл'ше об'ш'ч'айуц'а з бабушкої і з д'едушкої / но / т'ем не^н м'ен'ейе / йа хоч'у сказат' / шо ч'асто посилайут' нам силки / і вис'їлайут' / вис'їлайут' / не^н об'їжайут' // хот'а // надо де^ржат' род'ств'ен'їе св'аз'і //

– *Вони підтримують зв'язки з бабусяю й дідусем? А де вони живуть?*

– Моїа бабушка с д'едушкої прожів'айут' у Бі'еловод'с'ком район'е // се^нло Йоўсуг^х / двац'ат' к'їлометр'їў от наше^нго пос'олка // да йім по с'емс'ат ч'отири года // они ш'ч'е держут' хаз'аїство / і корову / і бик'їў / і курей / і інд'ук'їў // ўсе / шо можна / держут' / порос'ат тоже // ну / д'едушка / так бол'ейе м'ен'ейе // бабушка ш'ч'е / праўда / держиц'а // они

д|ержа|ц':а за ш'ч'от то|го / шо о|ни при|викли ў|с'у жи|з'н'
де|р'жат' шо-то // по|сто|й|ан:о о|н'і к|рут'а|ц':а // по|сто|й|ан:о ў
дв'і|жен'ї|ї / і да|ї Бог // шо|б во|ни / ко|н'еш|но жи|ли / не"
уми|є|ра|ли / жи|ли / по к|ра|їн'ї м'є|р'є / о|ни д|ерж|ат' у|се // д|ерж|ат'
ха|з'а|ї|ство //

– *А раніше вони ким працювали?*

– Д'єдушка мої проработал / не" знайу скока л'єт /
ко|н'еш|но / проработал ў колхоз'є Рас:в'єт с|варш'ч'іком // а
бабушка проработала т'єх'н'їч'кої ў два|ц'ат' ше"стої бол'н'їце //

– *А хто в них хазяїн у сім'ї – бабуся чи дідусь? Характер який у них?*

– Ко|н'еш|но / бол'їє ха|з'а|ї|ством руко|вод'їт / і д'єдушкої /
ко|н'еш|но / бабушка // ну йак її опи|сат'? // ну / о|на та|кої
ч'єл|ов'є|к / от до|пус'т'їм / їєсл'ї по|об'є|ш'ч'ал / шо |на|до / от їа
ш'ч'ас з|д'є|лайу // о|на д'є|лайє / по|то|му / шо м'ї|нут' їєсл'ї
ч'є|рє"з" м'ї|нут' ч'є|рє"з" дес'ат' / при|хо|де о|на / нач'ї|найє са|ма
д'є|лат' //

– *А який у неї характер?*

Не"те"рп|л'ач'її у неї|ї та|кії ха|рак|те"р // не"те"рп|л'ач'а
во|на та|ка // от о|на ска|зала / |на|до ш'ч'ас з|ро|бїт' // з|нач'їт' |на|до
ш'ч'ас д'є|лат' //

– *А дочка Ваша в кого пішла характером? Немає в неї од бабусі нічого?*

– Н'єт / от ба|бушк'ї н'єт // о|на їє|ї / по|лу|ч'а|їєц':а /
пра|ба|бушк|а / а от пра|ба|бушк'ї не"ма н'їч'о|го // б'їл'ш па|пїно|го
// мо|го / ко|н'еш|но / ну і / д'єдушк'ї с' па|пїно|ї сто|ро|ни //

– *А чим вона відрізняється в характері?*

– О|на не"по|сто|й|ан:а|я // о|на / нач'ї"найа с п'а|т'ї л'єт
хот'їла на г'ї|тар'ї і|грат' // о|на хот'їла на акарде"он'ї і|грат' //
по|то|м о|на хот'їла на бала|лаїк'є і|грат' // по|то|м хот'їла на танц'ї
хо|дит' // і д'є о|на не" про|бу|вала // і о|стано|вилас' на р'їсо|ван'її
і на во|кал'ї // ш'ч'ас о|на у|же бол'їє м'єн'є|їє // но / ў то же
ўр'єм'а // от о|на ш'ч'ас за|хоч'є од|не // а м'ї|нут' ч'є|рє"з" п'а|т' //
о|на у|же со|ў'с'єм дру|ге // п'є|р'є"м'єн'ч'їві у неї|ї та|кії у|же
ўзг|л'ад' //

– *Не заважає це їй навчатися в школі?*

– Ну / по з|нан'ї|ям / їа б не" ска|зала / шо он їє|ї м'ї|шайєт
// а ў жи|з'н'ї / ко|н'еш|но / |на|до буд'єт стр'є"м'їц':а к ч'єму-то / к

одно|му / а н'і то / шо йеї |хоч'ец':а ш'ч'ас одного / пото|м
друго|го // хот'а // у |нейі цел' у |жиз'н'і // уч'іц':а в інст'і|тут'е і
бит' м'іл'іц'іо|н'ером // а |ўто|ра м'е'ч'та / тут же во|на |хоч'е / ну
тут во|на с'е'б'е прот'і|во|р'еч'іт // о|на |хоч'е |бути |менеджером //

– А звідки така мрія – бути міліціонером?

– А м'іл'іц'іо|н'ером у |нейі така м'е'ч'та стала от:уда /
пото|му шо / три |года на|зад' у |нашеї |бабушки |украли |коро|ў // і
так сл'і|ди |їх н'і|хто і не" на|шо|ў // і от о|на ре"шила / шо во|на
|виуч'іц':а в інст'ітут'і на м'іл'іц'іо|н'ера // і о|на |наїде" / хто
у|кра|ў |коро|ў //

– А менеджер чому?

– А |менеджер / пото|му шо |її |н|равиц':а |моно|пол'і|я // |гра
та|ка // і вот о|на ш'ч'і|тайе / ш'ч'о це / ш'ч'о во|на ш'ч'е
на|зв'а|йе|ц':а |менеджер / |і|гра // і отам і |по|купат' / і |про|да|ват' / і
от о|на |і|гра|є |ў |ц'у |гру // |її |н|равиц':а // ос' |поч'і|му у |нейі
та|к'і|є |стре"м'л'ен'і|я |бит' м'іл'іц'іо|н'ером і |менеджером //

– А як Ви вважаєте, це з віком пройде? Чи так вона
вирішила і все?

– Д'ело |ў том / шо / |ў |принцип'е / |за|га|ду|ват' |їа не" |мо|жу //
|їа не" |мо|жу |пр'е|д'ска|зат' то / шо о|на |їа|ка |ў |жиз'н'і // во
|п'ер|вих / те шо |її так |хоч'е|ц':а / |до|пус'т'ім / |ето одно // а с
|дру|гої |сто|ро|ни / |їес'л'і у нас та|ко|їє у |стран'е |д'е|лайе|ц':а /
|ч'ере"з с'ем л'ет |їеї |по|ступат' // не"із'в'есно |ч'ере"з с'ем л'ет
шо |бу|де // |будут' |ц'і де |інст'і|тути // |платно |ч'і |бе"сплатно //
|їес'л'і |ро|боти не" |бу|де // |кр'із'іс // |їа|к|її |мо|же |бути
м'іл'іц'іо|нер / за шо |її|ї |уч'іт' // |їес'л'і в |ето|м |го|ду |до|пустили
|ч'отир|на|ц'ат' |тис'ач' за год' / а |їа |ш'іс:от |гривен' |по|луч'а|ю //

– Розкажіть про Вашу маму: ким працювала, скільки їй
років, де навчалася?

– |Мо|їа |ма|ма? // |мо|їа |ма|ма |про|ра|ботала / |ско|ко л'ет
|про|ра|ботала / |по|варом |при |наш'і|ї |ш'кол'і // |ра|ботайет |по|варом у
|сто|ло|вої // |по|том |ма|ло |ста|ли |платит' // |по|том |д'ен'єт не" |бу|ло /
|н'еч'є|м |бу|ло |платит' // не" |платили |воб"ш'ч'е // і от'крила
|бі|ўшайа |на|ч'ал'н'и|ц':а |об"ш'ч'є|п'іта |св'і|ї |ре"сто|ран // |д'іло
|сво|їє от'крила // і |уже |ше|с'т' л'ет |ра|ботайе о|на на |ц'о|го
|ч'є|ло|в'є|ка // |у|шла і |ра|ботайет / і не" |жа|луйе|ц':а // |ч'асто
|праз'н'і"к'і |праз|ну|ють / і |по|єто|му |зар|плата |нор|мал'на |по
|сра|ўн'є|н'і|ю с т'ем / шо //

– А яка вона людина? Що Ви можете про свою маму сказати?

– Шо йа могу про свою маму розказат'? // мама ў мене прот'їуна // характ'ернайа она така // да / Тра ч'ем-то / на в'ерно / на маму і похожа // ч'і йак'і-то ч'ерти характ'ера з нейу ч'ем-то схож'і // уперта така она / стоїт' на своїом / бабушка наша // а Тра / кон'ешно / не" сил'но стоїт' на своїом // но шо бабушка? // жи'ву з мамої же ж" // не" знайу / шо про нейі сказат' // мама і ўсе //

– Розкажіть про Вашого брата.

– Брату мому двац'ат' ч'отири года // в'ін прожи'вае у Луганс'к'еі // работайет на ф'ірмі по ізготоўл'ен'їю / пласт'ікових ст'єклопак'етоў / пласт'ікових окон // і прожи'вае / с'н'імае квартиру там і живе // закон'ч'іл / Алч'еўс'кій горно-м'еталург'іч'еск'їй інститут // так как со стажем работи надо не" м'ен'еїе тр'ох л'ет / а посл'еі інститута н'їде не" бе"рут' // от пришлос' п'іти работат' на ф'ірму кл'ейт' ст'єклопак'ети //

– А брат за характером на кого похожий?

– Брат по характеру похожий на маму // папиного у н'ого не"ма н'іч'ого // н'і / йес'т' кон'ешно // в'ін похож б'іл'ш на папу / а характер в'ес' ў маму //

– Часто ви збираєтеся сім'єю на свята, проводите разом час?

– Кон'ешно / ч'асто собі'райемс'а // д'н'і рожд'ен'їа / праз'н'ік'і / кождийе виходнийе // не" то шо кождийе / но даже" / ч'ере"з" виходнийе йїздим до бабушки з д'едушкої у д'е'р'еўн'у // пр'їе'жайет мамина се"стра со своїім муже"м і доч'е'р'їю і с'їїхн'ім з'ат'ем //

– У вас велика сім'я?

– Ну / не" то шо бол'шайа // у мами одна се"стра // а у маміної се"стри одна доч' і ўсе // а ў мами йа і брат //

– Ви всі дружите, спілкуєтеся?

– Да / дружим / об"ш'ч'айемса / созван'уйемс'а // ш'ч'і'єт'аї / шо кождий д'ен' созван'уйе"м"с'а //

– Розкажіть про Вашого чоловіка? Які в нього стосунки з Вашими родичами, а у Вас з його?

– Ну йакі́ отноше́н'я? нормал'нийе / друже́ск'іе // при́н'али його́ ў мойу́ с'ім'іу нормал'но // в'ін ш'ч'ітайе́:а нашим ч'л'еном с'ім'іі // з'ат' йес'т' з'ат' // шо можна сказат'?

– *А де він працює? Ким?*

– В'ін работае м'і́л'іц'іо́н'ером ў Бі́ловод'с'ком рове́де //

– *А дочка Ваша не через те, що він міліціонер, хоче стати міліціонером?*

– Н'ет // може́т бит' / ш'ч'е она хоч'е м'і́л'іц'іо́н'ером стат' ч'ерез те / шо у мене подруга / і она работае тоже ў м'і́л'іц'іі / і йі́ ч'асто нрав'елос' // шо она може́т бит' / ч'ере́з'ето // воб'ш'ч'е / ето надо / ў принцип'і / у р'е́б'онка спросит' / поч'ему //

– *Ви з нею спілкуєтесь? Що вона Вам цікаве розповідає?*

– Да / допус'т'ім / при'е́ходе / роз'казује / шо у них с'о́год'н'і було за вес' д'ен' / йакі́ вона прове́ла ў шко́лі // она ш'ч'ас поїхала на кан'ікули до бабушк'і // от она в'еч'ером буде звонит' // буде розказуват' то / шо она д'елала у свободнойе ўр'ем'а // с ким гул'ала // ну / так'і у нас б'і́л'ш друже́ск'і у нас отноше́н'я // пр'е́жде ўс'его // мама з доч'ер'іу // ну а так / ш'ч'е йак подруж'ка с подруж'ко́й / ў принцип'е //

– *А якщо в школі погані оцінки отримує, Ви сварите? Як виховуєте?*

– У нас сразу / она тол'ко ч'ере́з' порог' про́ходе / і сразу видно / йака о́ценка // йес'л'і она бистре́н'ко раз'д'е́вайе'ц':а / бистрен'ко усе / ето знач'іт' / хорош'і о́ценки // йес'л'і она приш'ла і м'едл'е́но раз'д'е́вайе'ц':а / м'ало двигае'ц':а / не́ раз'говар'ује / падаје / знач'іт' йасно / шо шо-то не́ то / йакато о́ценка // буваје / при'е́ходит' со школи / ч'ере́з' порог' і плач'е // ти ч'о плач'е'ш? // ме́н'і с'о́год'н'і не́прави́лно поставили о́ценку? // а ч'о́го тоб'і не́прави́лно? // ну / пото́му шо ме́н'і там шо-то / шо-то з'д'елала // а йе́ // н'е / ну кон'ешно / йест'еств'е́но: надо уч'іц':а / йес'л'і ти хоч'е'ш уч'іц':а і бит' м'і́л'іц'іо́н'ером / надо пр'е́жде ўс'его нач'і́нат' с уч'оби / со школи // от йес'л'і ти буде́ш уч'іц':а / йес'л'і ти буде́ш знат' / буде́ш / поступи́ш / може і стипенд'іу получ'іш // получ'іш

золоту ме^ндал' / хот'а ш'час н'іде ме^ндал' // по перше^н / йес'л'і
ти закон'ч'іш уч'обу ў ш'кол'і хоро^шо / на отл'іч'но^л можна //

– *А в її дитинстві якась цікава історія була?*

– Інт'ер'есного? // с ве^лосипеда падал'і / у бо^л'н'іце^н //
ну от^т руку не^н ла^лмали / праўда ш'ч'е / слава Богу // д'важди
собака ўже йі^ні ку^лсала / хот'а друг ч'е^лов'ека / но шо то не^н то
// ну так / йак і ў^н кожного мал'е^н'кого р'е^л'б'онка // ну шо / у^нже
не^н помн'у // ск'іл'ки л'ет^т прошло // йа не^н помн'у / шо ўч'ора
біло // а то шо с н'е^л мал'е^н'ко^л було //

– *Я пам'ятаю, Ви її колись у школу приводили, ще
маленькою. Учителем вона ніколи не хотіла бути?*

– Н'ет с п'ер^лвих дн'е^л она н'е хот'іла уч'іт'е^л'ем бут' // йі^н
н'равило^с // во-п'ер^лвих / йа говор'у / шо ба^лбушка на^л
работала // ма^лма мо^лйа работала ж^ш у ш'кол'і / ў сто^лово^лі і она
дру^лжила та^лкже з уч'іт'е^л'ами // і вот йе^л'д'інств'е^н:о^ле / шо
ш'ч'ас при^лшло у го^лову // ти ка^лже^ш / шо во^лна мал'е^н'ко^л
при^лводи^лла йі^ні ў ш'колу // она при^лходи^лла на уро^лк / по^лса^л
де йі^ні з'ад'і / з кни^жкойу / а она ка^лже / ба^лбушка На^лташа / йа у^нже не^н
хоч'у ди^лвиц'а // а д'іти с'м'і^луц'а / ди^лтина / це ж^ш не^н
ба^лбушка // ч'асто ўспом'і^лна^лют' // под^лруга ў^н нейі / ба^лбушка
На^лташа // а так / шоб ш'кола шо-то йі^ні зм'і^лни^лла / н'і //

– *Ну а їй подобається в школі?*

– Н'і / ну йе^лй н'равиц'а // наш'ч'от та^лкого / шоб от // она
хо^лди^лла на танц'е^л'вал'ні^л / зан'і^лмалас' с^л женш'ч'іно^лй // так там
бор'ба // не^н хот'іла она стано^лвиц'а к мал'ч'ікам / йі^ні с'та^л
ви^лли // от она при^лходе і ка^лже / хтос' по^лпроси^лў і йі^ні по^л
ста^лвили с^л цим мал'ч'іком // а йа про^лшу // усе йе^л'д'інств'е^н:о^л
е / шо во^лна ка^лзала / не^н буду хо^лди^лт' на танц'у^лвал'ні^л // а так / шоб у ш'колу хо^л
ди^лт' / ш'ч'е ме^н'ні і как-то ра^лно // ш'ч'е ме^н'ні та^лких е^л'кс^л
цесо^лў ра^лновато ш'ч'е //

– *Она у Вас усидчива? Уроки заставляете учить з-під
палки?*

– Бу^лвайе / кон'ешно / уч'іт' с-п'ід^т палки / і не^н раз^с // це
од'ел'н'і пре^л'дмети / це істор'ія і англ'іс'кі^л // не^н хоч'е
просто // йі^ні шо-то англ'іс'кі^л / не^н з^лнайу / ў на^лч'ал'н'і^л
ш'кол'і йі^ні н'равило^с уч'іт' // пе^л'ре^л'шли ж ми у старшу ш'колу / і тут йі^н
не^н н'равиц'а уч'іц'а / а ч'о^лго / да^лже не^н мож^лу по^л
н'ат' // она ўрод'е би ч'і^лта^ле і стре^л'міц'а к англ'іс'кому / ну шо-то н'і^л
йак

// а по істор'її вона каже / ўредна уч'їте"л"ница / а то шо / они ўр'едн'ї то н'їч'о //

– А є у Вас удома комп'ютер?

– Комп'юте"ра у нас не"має //

– Комп'ютерні ігри не просить?

Н'єт / она просє" // ну у нас з неїу договор'он:ос'т' // как законч'їла ч'єтвєртий клас без їед'їної трїойки / ми купили її в'єлос'їп'єд' // вот у неїї смисл' жїз'н'ї // законч'їт' п'атїї клас без трїоек / та ну їак // ну / допускаїец':а сама посл'єд'н'а оцєнка / це вос'єм балоў // їєсл'ї уже буд'єт / ну ў принцип'ї / папа сказа"л / їєсл'ї даже і одна трїоїка будє / н'їч'о це не" познач'їц':а // знач'їт' / купим комп'їутє"р // ми їого покупайєм пост'єп'єно // екран їєс'т' / клавиатура їєс'т' / мишка їєс'т' // осталос' купит' нам сїєстємний блок // вот і у неїї їєс'т' р'єззон на це / і она стр'єм'їц':а к'єтому // шо їєсл'ї она законч'їт' п'атїї клас / їа ж говор'у / шо допускаїец':а одна с'є"м'орка їєсл'ї / то знач'їт' ми покупайєм сїєстємний блок / і она їм'єїєт комп'їутє"р //

– А в сїм'ї хто головний – батько чи мати? Кого слухаєтьс'я? Як виховуєте?

– Ну їак? / ў принцип'ї ж / їа з ним жїву / в'їн м'її муж // в'їн їїї не"родний папа / полу"ч'айец':а / отч'їм // ну / она слухаїец':а ме"не од'їнаково / шо в'їн сказаў / шо їа сказа"ла // у нас од'їнаково / не" може бут' прот'ївор'єч'її / пап'ї мам'ї // одне сказа"ли / знач'їт' надо //

– Она слухаєтьс'я?

– Ну смотр'а у ч'ом // їний раз вона шо-то може не" слухат' / поч'їтат' їаку-то кнїж"ку //

– Розкажїть про дїтей Ваших сусїдїв.

– Старшайа д'євочка / їїї шєс'т' л'єт / Л'єра зовут // а м'ладшайа Кар'їшка / полтора года // це ж м'її муж у них кр'осний // ну шо про них роз"казат'? // Л'єра / они ў ц'ом году не" од'али їїї ў шкoлу // так їак р'є"шили / ш"ч'о она ш"ч'є мал'єн"каїа // р'є"шили на сл'єдуш"ч'її год од'ават' / хот' в'єтом году / шо будє одат' їїї ў шкoлу // а Кар'їна / ну шо / Кар'їна / їєс'т' Кар'їна // ну шо про неїї розказати // разговар'уйє д'євочка / ходє / б'їгаїє // она ў п'їятнї"ц'у / їа була н'ан"ч'їла їїї / от она ў п'їятн'їц'у прїшл'а з їгрушкої / с

1 мале́н'кої коше́ч'кої // коше́ч'ку о́на назива́є н'ау́ // і от о́на
 пришла́ / ігра́лас' / і поло́жила // а по́том нач'ала́ казат' / шо ми
 с мамо́ї ўдво́йом / о́на п'ід'хо́де до ма́ми / і ка́же / ба́ба / н'ау́ //
 о́на ка́же / де ти д'і́ла н'ау́ // о́на н'е́ // н'ау́ де ти д'і́ла / н'ау́ //
 нач'али́ іска́т' // іскали́ іскали́ / ўсе́ іскали́ // но у́же н'е́ізв'єсно
 де його́ іска́т' // ну по́том там / де о́на пр'атала́с'а / при'хо́де / а
 там ле́жит' // так у́ нейі́ радос'т'і́ бу́ло до са́мого не́ізв'єсно /
 йа́кого // а по́том гаў́ нашли́ // ш'ч'е́ не́ т'і́ки н'ау́ / і гаў́ і н'ау́ //
 ну та́ка д'єво́ч'ка / умн'є́н'ка // ўсе́ роз'казу́є сказа́чки //
 куроч'ку́ р'абу́ // ка́же е́то / жи́л'і́ бил'і́ // о́на ка́же / ба́ба д'ед'а́
 // би́ла у́ них куроч'ка́ р'аба́ // о́на ка́же / ко́ко д'ед'т' биў́ і не́
 розбиў́ // ба́ба б'і́ва б'і́ва і не́ розб'і́ва // а ми́шка м'і́ б'і́жала і
 хвос'т'і́ком заце́п'і́ла і пух́ // д'ед'т' плач'е́ // Ка́р'і́на / йа́к д'ед'т'
 плач'е́? // а ба́ба плач'е́? // плач'е́ // а йа́к же ба́ба плач'е́? //
 куроч'ка́ шо д'єла́йе? // п'ч'і́ п'ч'і́ // а куроч'ка́ ко́ко / кутку́дач'е́
 // не́ плач' д'ед'т' / не́ плач' ба́б'ка / це́ вам / йа́ч'ко́ не́ простойе́
 / а золо́тойе́ // да так / шо л'убим́ роз'казу́ват' сказа́чки // е́та С'єта́
 // йа́к ма́му зват'? // Ка́р'і́ша / йа́к ма́му зо́вут'? // ма́ма /
 ма́моч'ку́ / ма́му зо́вут' йа́к? // н'ан'а́ // а па́пу йа́к зо́вут'? //
 т'ат'а́ // ба́бушку́ йа́к зо́вут'? // шу́ва // д'єду́шку́ йа́к? // д'ед'а́ ва́
 // а йа́к ку́ма ў́ тебе́ зват'? // ку́м // ну так йа́к ку́ма зват'? // ку́ма?
 // ку́му йа́к? ў́ тебе́ йес'т' ку́ма? // по нач'алу́ не́ ка́зала ку́ма //
 ка́зала е́то / ку́мку́ма о́на // ку́ма ім'є́н'о / са́ме сло́во / не́
 мо́гла сказа́т' // а по́том же́ ж у́же нач'ала́ так йа́к ти́пер / ну ти
 пон'ала́ // зная́ш / йа́к во́на ка́же? // ка́же / ку́ма с'єт'ім на́ а
 пр'ам удар'є́н'і́е так с'та́ве ку́ма // Ї́я // а те́бе́ йа́к зват'? //
 йа́к? // ну і ўс'о́ // Ка́р'і́на / ка́жи Ка́р'і́нка // ну ка́жи / Ка́р'і́нка
 йа́ // і ўс'о́ / на том д'є́ло за́кан'ч'уец'а́ // та́ка умн'є́н'ка
 д'єво́ч'ка // хо́роше́н'ка // т'і́л'ки шо́ / ко́н'єшно́ / шо́ дал'і́ з
 нейі́ бу́де / не́ізв'єсно //

– Ви її часто няньчите?

– Да / ко́н'єшно́ / ч'асто́ // на ден' по́ трич'і́ // н'ра́ви'ц'а́
 ходи́т' / з кварти́ри ў́ кварти́ру // обу́ває шл'опанц'і́ Л'єрк'і́ні
 // откри́ває́ д'вер'і́ і крич'і́т' / і йа́ // ну пошл'і́ і ти ж'м' // і́де //
 о́була шл'опанц'і́ / і́де // і це́ так / при́шла / ро́зулас' / зашла́ //
 по кварти́р'і́ про́шлас' / наза́д' у́же ве́ртайе́ц'а́ // у́же ў́се /
 наза́д на́до і́ти // йа́к соба́ч'о́нка // до них йа́к за́йде́ш / наза́д не́
 ви́ходи́ш // йа́к соба́ч'о́нок ма́л'є́н'ки́й // ото́ / зная́ш / ото́

заїде^ш один раз^с / не^н випускає // нач^інає^ш виходит^ь / кри^чит^ь і йа / і йа / і йа // кри^чит^ь і йа / шоб^н надо брат^ь с:обої йїй було // ну а так? / хто зна / шо тоб^і ш^че роз^сказат^ь про нейі //

– Ну а про старшу що Ви можете розказати?

– Старша д^евоч^ка // ну така // шо-то не^н полу^чає^ц:а / она плач^е / така н^іжна дуже // таке // ну ш^час букви / цифри уч^іт^ь // не^н хоч^ец^ь:а // Іра мо^йа каже / ага Л[’]ера / ти уч^іш плохо / і йа була мал[’]ен^ка // і йа так уч^ілас^ь / букви і цифри // ага / так ти йїх у^же знає^ш / ти і ч^ітат^ь у^міє^ш / Л[’]ера каже // так і ти буде^ш ч^ітат^ь / не^н пе^ре^живаї і ти буде^ш ч^ітат^ь // ага / т[’]ота Св[’]ета // а йака це буква? // а // а це? // ем // а шо можна сказат^ь? // ма // а це йака буква? пе // а це? // а // а шо можна сказат^ь? // папа // ну така / шос^ь не^н / ну / праўда Іра ў мене така / йї шос^ь не^н н^равиц^ь:а / та сразу така / нач^інає плакат^ь / не^н по йїй не^н ето // ну хот^ьа / разв^ітій р[’]е^бонок тоже ж // хот^ьа / они ш^час по-моїму ўс^і вунде^рк^інде^ри // т[’]ел[’]е^фон ме^ні Д[’]ед^ь Мороз^с прин^іс // йа не^н могла ў н[’]ом разобр^а:а / а он^і бистр[’]ен^ко д^ін^ь / і ўп[’]ер[’]од^ь // і д[’]ело ў шл[’]ап[’]е //

– А держите якусь живность? Кошку?

– Н[’]ет / такого н[’]ет // попугаї у нас Ро^ман нарко^ман у нас //

– Хто таке ім’я дав?

– Іра захо^тіла попугаїа // ми бил[’]і ў город[’]і / купили йї попугаїа // привез^ли і при^їхаў к нам м[’]і брат / Ірин д[’]ад[’]а // она каже буде К[’]еша // а в^ін каже / н[’]ет н[’]е К[’]еша / а Ро^ман // она каже / н[’]е / д[’]ад[’]а / буде К[’]еша // а в^ін каже / н[’]е / буде Ро^ман нарко^ман // она каже / н[’]ет д[’]ад[’]а / ну ладно / йак ти прийїжатимеш / в^ін буде^н нарко^ман / а йак тибе не^н буде / в^ін буде К[’]еше^ніу //

– Ну от, дитині захотілося, а хто ухажує?

– Іра / ну кон[’]ешно Іра // она / так сказат^ь / Іра // мама ухажуйет с Ірої // ну не^н ухажуйе т[’]іки ж / інії раз забуде // приходи^ц:а ме^ні за ним ухаживат^ь // ну шо йому? // кушат^ь насипаў // г^лаўное / шоб^н кушат^ь у н[’]ого було // кл[’]ітку мийе^м / уби^рає^м ў кл[’]етк^е // Іра хоч^е те^нпер ш^че самоч[’]ку / шоб^н К[’]еш^і не^н скуч^но було // да / то йому ти ж бач[’]іш / йак в^ін кри^чит^ь / мама / йому надо д[’]евоч^ку с^роч^но //

– А Ви ніколи не хотіли завести кошку?

– Н'ет / у нас у бабушк'і йес'т' у нейі сво'яа коше"ч'ка // там / отам она'ето / а'дома / н'і // ў'квартир'і йа не" прив'етствуйу // за ним у'хажуват' 'надо це ж'л'ен' //

– Дочка у Вас хозяйственна? Прибирає?

– Да / уби"райе кон'ешно // пил'е"сосе / по"суду мийе // по"ли / кон'ешно / ш'ч'е не" мийе / а по"суду приби"райе / пиле"сос'е / обуў пе"ре"мийе йес'л'і 'надо // пил' вिति"райе в'і'з'д'е // по"ли / праўда / ш'ч'е не" застаў'л'ала мит' // а так вона ўсе д'елайе по'дому / і по"мийе / і пил'е"сосе // кон'ешно т'іки йак попросиш // шоб й'аро застаў'л'ат' й'і'й / шоб вона т'іки уби"рала / н'і // так ну попросиў / попросиў // она попил'е"сосе / пил' повити"райе //

– Вона ходить на танцювальний, вони десь виступають?

– Н'ет / она'ходила / у них к'ласи // они'просто при'школ'і зан'імалис' танцями // ну они'буквал'но / ўзросла она'уже / не" 'ето // по'вокалу і на р'ісован'іе ж'ходе //

– А по вокалу вони виступають?

– Ну она'п'ервий год // і ос' 'буде от'ч'отний кон'церт / і це ж" там должна'буде / на от'ч'отном кон'церт'е / от'школи і'скуст'у / должна'буде сп'іват' п'іс'н'у // п'ет' / ч'і шо там так / шо оно'получ'і'ц' :а //

– А що можете сказати про її учителів з вокалу?

– Ну оч'ен' гр'ебоват'ел'нийе // да она'приходе" іний'раз і'каже / 'мама / в'еч'но не" н'равиц' :а / йак йа рот откри"вайу // йа ж" правил'но откри"вайу рот / ну шо йа з'д'елайу / йес'л'і в'ін у'мене так откри"вайе'ц' :а // ім'надо / шоб рот так откри"ваўс'а / йазик гд'е-то там ложиўс'а // а не" каждый'же допус'т'ім / способ'ен к'етому // а как'ложит' способнос'т'і п'іс'н'і п'ет' // вокал'н'і 'дан'і пробо'уват' / сол'ними кон'цертами зан'імац' :а //

– Вона влітку в основном у бабусі. Вона приїжджає, які в неї враження, чим вона там займається?

– На ве"лосипед'і кат'аец' :а / шо там 'може зан'імац' :а // ну кон'ешно не" бе"з того / поли"вайе і так о'город же / сажайе"м рас'аду / она пол'і"вайет ўсе // уби"раем картошку / она картошку помагайе виби"рат' / лук // ну така / ну / пот'іхон'ку приуч'айем до хоз'айств'ен'ої д'ейат'ел'нос'т'і // курч'аток

тоже па'се / там / інду'шаток / расту' же" / мал'єн'к'і / во
ўр'єм'а кан'ікул' она винос'ит' йїх / она при'нас'ує там //

– *Що можете розказати про якісь цікаві випадки на
роботі?*

– Ну шо / не" знайу' даже йак'і // ну / посл'єд'нейє
Вос'моє марта // так в'єс'єло ми прове'ли / кон'єшно //
Вос'моє марта празнували // отм'єч'али / п'єс'н'і п'єл'і / ну
ст'їх'і / це нам муш'ч'їни / жен'ш'ч'їн поздраў'л'али / і
напоздраў'л'алис' оч'єн' хоро'шо //

– *А хто вас поздравляв?*

– Поздраў'л'али нас наш'і муш'ч'їни / сл'єсар' і заў'хоз'є // і
при'ходи'ли поздраў'л'ат' до нашой'і компан'її і н'єкоторийє
уч'їт'є'л'а муш'ч'їни // особ'єн'о ф'їзрук і уч'їт'є'л' ф'їзїки // от
о'ни і поздраў'л'али нас // поздрав'їл'ї нас / ну кон'єшно /
напоздраў'л'алис'а оч'єн' зам'єч'ат'є'л'но //

– *А що можете сказати про фізрука і вчителя фізики? Які
вони?*

– Ну / о'ни не" с'їл'но насто'йаш'ч'їє муш'ч'їни // о'н'ї с
пристра'ст'їєм к ч'єму-то // у' каждо'во // л'уб'їт'є'л'ї 'випит'
не"множ'ко // пр'осто от'єто от / так о'ни йак / хоро'ш'ї / ну от і
поразго'вар'їват' / да і там // нор'мал'н'ї муш'ч'їни // ну да /
'випит' / кон'єшно о'н'ї оч'єн' // оч'єн' / дуже" приста'вуч'ї так'ї
'в'їч'но // м'їровоз'р'єн'їє соў'єм дру'гоїє // мисл'ат о дру'гом /
а не" о том / ч'ом' на'до //

– *Вам подобається Ваша робота?*

– Ну ў' прїнціп'їє ра'бота / кон'єшно / не" н'рави'ц'а /
пото'му шо йа уч'їлас' на од'но / а так йак бе"звїх'їдне
положен'їє / ра'боти не"має / н'їде" ра'ботат' / то кон'єшно /
при'ходи'ц'а т'єрп'єт' // і при'ходи'ц'а шо'б н'рави'єлас' // ну
кол'єкт'їў ме"н'ї н'рави'ц'а / хоро'шї кол'єкт'їў у нас /
трудо'вої //

с. Литвинівка

Село розташоване за 16 км від районного центру. Його заснували в першій половині XVII століття переселенці з Правобережної України. Існує дві версії щодо походження назви села: від прізвища першого поселенця Литвинов або від етноніма литвин. Зокрема автор відомої етнографічної розвідки „Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии” (1898) В. Іванов зазначає, що в цьому селі найперше поселилося кілька сімей з Литви.

Інформант: Моїсеєнкова Галина Павлівна, 1947 р. н.

Ну шо йа скажу за себе // йа родилас'а ў 'сорок с'ід'мом году / ў 'сорок с'ід'мом году родилас'а ў голодоўку // були труд'ні голодоўки / ну вижи'ла ў 'сорок с'ід'мом году // ме'не н'анч'іли старш'і сестри // ме'не Гал'іна Паўлоўна звут' / Моїс'ейе'нкова // пішла ў школу // ми у труд'ні года ў школу ходили // і позашивано було / латано ўс'о / ну трудно було // конч'іла школу / пішла работат' // работала ў колхоз'і // до'йаркоў / те'л'атницеў / ўс'ім хватало робит' // мала ў годах / в оди'нац'ат' год і пішла робит' / тошо с'ім'я була ве'лика ў нас / вос'ім ч'олов'ік // ш'іс'т' клас'іў конч'іла і пішла // а тоді ж о'це по бол'ез'ні пішла на ос'ім'ен'іт'ел' // ви'шла заму'ж / сво'я с'ім'я ўже с'тала / так ото'ж і работайем / жи'вем // работайем то і зара'з / на пен'с'ійі і работайем // помален'ку підроб'ляе'мо // шо можна сказа'ти о сво'ійі 'жиз'ні // ўс'аке було / і гарне / і погане // ўс'ака суд'ба ки'дала по 'жиз'ні // голодоўки // с'ім'я бол'шайа / йіс'ти було мало шо //

– Так а що ви їли?

– Т'аже'ло було // зби'рали на с'міт'никах с'тарш'і сестри т'і / шкорин'ки / варили та году'вали нас / щоб ми не' померли // така була голодоўка // ну о'сталис'а ў жи'вих / ўже по ш'іс'ат з лишн'ім год і жив'і пока ш'ч'е / слава Богу / ўс'і жив'і / і сестри / і брати // робота / і сво'я с'ім'я / сво'ї д'іти пішли // ніч'ого тако'го // ш'ч'ас Ве'ли'код'ні празники підо'шли // ждали його йак годового празни'ка // Ве'ликден' це / Пасха ц'а Ве'ли'код'на / оч'ен' нам доро'га була // нас возили / во'дили

бабус'і на Ве^нликден' у ^церкву / так і ^зараз // ^ходи^{мо} ў ^церкву / с'в'атим так йак і ^положе^{но} т'і ^пасоч'ки / ўсе те шо / крашанки //

– *Здобутки нашого села які? Село наше чим знамените, що в нас тут такого є?*

– Хтозна шо ў нас // ^зараз вобш'ч'е розвал / ^хуже ч'ім було то^д'і // ўсе було / колхозы были / пол'а ж було так йак обробл'алос'а / а ^зараз н'іма н'іч'о / розбили ўсе // ^худоби була куч'а / а ш'ч'ас не^нма н'іч'ого / розбилос'а ўсе / роскидали / не^нма н'іч'ого // ш'ч'ас прикриї к'ризис / не^нма хорошого н'іч'ого / ^радос'т'і не^нма н'і^якакой // а то^д'і хот' і голодоўки были і ^піс'л'а голодовок / ве^се^нл'іше ш то^д'і було / йакос' і дружно / дружили ўс'і // і йак'і-то празники празнували / ўс'ак'і празні'ки / і правослаўн'і // а ^зараз не^нма н'і^якакого н'іч'ого хорошого / ^зараз не^н ве^се^нлит' // се^нло ўже распадаец'а / се^нло ш'ч'ітаї не^нмаїе // розвал'ен'і ўс'і хаці / шо тут осталос'а / л'удей мало // д'ітеї було то^д'і по ^вос'ме^нро / по ^дес'ате^нро д'ітеї / кагала така кругом // ну поўно ў дворах // а ^зараз не^нма // т'і вмі^ерайут' / а нарождае^мос'т'і не^нмаїе // ^вашко було / ч'аси т'і / робила од зор'і до зор'і / ну і ве^се^нл'іше було // шо можна сказа^т' / йес'л'і оно ўсе пе^ре^ве^рнулос'а //

– *А раніше вы самі поля оброблялі?*

– Ну н'е / ў колхозах усе було / і кон'і были / воли были / ўсе / обробл'алос' ўс'іма / кон'ми / волима // і трактора ж такжэ були //

– *Це на фермі були воли?*

– Ну да / на ферм'і были і кон'і / таке / шо ўсім обробл'алос' / а ^зараз же не^нмаїе н'іч'о / ^зараз же ўсе ўжэ ушло // а ^ран'ше йа ж кажу було і трудно і ўсе / ну було і ве^се^нл'іше / і робили л'уди / і празнували / ^весе^нло було / було гул'анки ми на ^кажде с'оме окт'абр'а //

– *А с'оме октябрыа що це за празник?*

– Ну с'оме нойабр'а так как його празнуйт' / Ден' поб'еди празнуйт' і с'оме нойабр'а так же ш'тоже ж // а ^зараз же н'і^якакого празніка // Ден' поб'еди / хто його празнуїе // ^Перве ^маїа // ну празнуйт' / т'ік'і так ото // а то^д'і празнували хорошо // Ден' поб'еди ж ходили ми с' флагами ўс'і еше^нлонами // напри^ем'ер х'верми / ч'і тракторна бри^егада / ч'і шах'верс'к'і /

ч'і ме^нди^ецина // ішли еше^нлонами // хара^шо було і ди^евиц':а
було л'убо // так же ш і ў Шу^л'ік'іўц'і / і скр'із' таке / да / в
Бруси'ўки // л'удеі поч'ти не^нма / ў Шу^л'ік'іўц'і 'тоже ўже / ну
там хоч' худаба осталас'а грошки йес'т' там / трохи там л'уди
'роб'лат' // а так же ш 'тоже хат уже 'тоже багато не^нмаіе /
пообвал'алос' / таке ўсе ўже осталос'а //

– Чому наше село вважається центральним між
Шуліківкою і Брусівкою?

– Ну було воно саме б'іл'ше се^нло од усих цих / і воно
ш'ч'і'ел'алос'а / шо це саме се^нре^ндина / на се^нре^ндин'і
Шу^л'ік'іўки і Бруси'ўки // саме б'іл'ше Ли^т'вин'іўка була //

– Вулиці чому так називаються?

– Отам де йа жи'ела / вули'ец'а Ш'ч'орса була на т'ї
сторон'і / вули'ец'а Ш'ч'орса // там Пре^хвермс'ка вули'ец'а / це
'вули'ец'а Перво^маіа / там 'вули'ец'а Л'ен'іна // а тоді така
'вули'ец'а Солн'еч'на //

– Чому Прихвермська?

– Ферми там були / там же було багато хверм / баз'іў було
і т'і / в'іўц'і були / ото і назвали ота вули'ец'а При^хвермс'ка // і
ў Шу^л'ік'іўц'і так же вули'ец'і т'і прози'валис'а // ну йа це знайу
Ли^т'вин'іўку саме б'іл'ше // там Рог'іўка / там Кис'л'ак'іўка /
там та / Зайар'іўка // вули'ч'ки були звалис'а // ўже Бугр'іўки
не^нмаіе / три хати ч'і ч'отири осталос'а і ўс'о / так же і на
Кисл'ак'іўц'і дві хати / так же і на До^йар'іўц'і / одна / дві / три
/ ч'отири / п'ят' / ш'іс'т' хат // отак / бач'іш / хат не^нмаіе ўже /
л'удеі не^нма / т'і ўми'райут' / а т'і ўже там таке оста^йец':а саме
слабе //

– Як печете паски?

– Паски пе^нч'ем / йак пе^нч'ем / зам'ішуйем / ўс'ого
здобного наки'даіем / шоб пасоч'ка була ўкусна / йа^йеч'ка ж
ки'даіем і сахар / і масло / маргарин // ўс'о ўс'о наки'даіем /
роз'м'ішуйем / і воно п'ідходе два ч'аса / а на трет'їй уже
п'ідби'вайемо раз / два / садови'мо ў бани'ч'ки / п'ідходит' до
половини / садови'м // т'риц':ат' минут / т'риц':ат' п'ят' / сорок /
смотр'а ў йак'і бани'ч'ки садит' пасоч'ки //

– Призначення поста

– Це баби Марфи не^нма / вона душ'ч'е знала // ну п'іст
шоб грошки зн'али с:ебе ўс'у т'агос'т' // шоб йіли т'іки п'існе /

жирного н'ел'з'а // д'л'а того ї називаєц':а п'іст / шоб трохи ослаби'тис'а орган'ізму / вийти з ус'іх тих / те шо йіў / а т'іки йіў п'існен'ке // молока н'із'а було / м'аса н'із'а було йісти // ми йак мал'і д'іти були / нам ото наколот'ат' хл'іб із сахаром і з водою / то ми посни'чали / бабус'а була / посни'чайем п'ятни'ца / се'ре'ида // не" давала йісти строго // шоб не" балакали с'ідаем у кружок і шоб не" балакали / хто балака / так де'ре'ўйанойу лошкойу ў лоб / бабус'а ў лоб / шоб не" балакали / н'іл'з'а балакат' / а йісти нада ти'хен'ко / н'іл'з'а балакат' при кушан'і / с'м'іац':а н'ел'з'а // стар'і л'уди не" давали нам посни'чат' / ч'і тої / не" давали нам скромни'чат' / шоб з'нали / шо це при'шоў Ве'ликден' / бол'шої Ве'ликден' празник // а тод'і ўже ми буде'мо наби'рац':а силу / тод'і ўже розр'ішайец':а і м'ясо / і молоко / і ўс'аке // ўспомне'ш усе / і те шо ў церкву ми ходили малими д'іт'ми тоже ж там // бабус'а не" давала с'н'ідат' поки не" сходим у церкву / тод'і при'ч'аш'ч'айут' нас там у церкв'і / при'ходим тод'і ўже с'н'ідаем //

– Цілу ніч на службу ходили?

– Н'і / там п'іўноч'і // цілу н'іч не" висидиш / мал'і ш'че були / спат' хоч'ец':а // так ото отак п'ідем п'іўноч'і отак ідем отож по ц'ї центров'ій Брус'іўці / по Садов'ій / с'уда пошол пошол і ў церкву // йа робит' п'ішла / а та старша се'стра сорокового году уч'іц':а поїхала зразу йак школу кон'ч'іла / а ца п'ішла то зам'іж / а ме'н'і при'шлос' іти робит' // а бат'ко випи'ваў сил'но // получ'у т'і с'імнац':ат' гриўн'іў / або п'яг'нац':ат' / і т'і в'ін поне'се / а каже / не" дождеш / не"ма тоб'і грошеї // а йа йіх рад'іла / думайу получ'у / йак перва п'ішла на роботу / а в'ін заби'раў / не" даваў //

– Так раніше ж вони коштували, це значить багато було...

– Отож // п'яг'нац':ат' руб'л'іў / так там була сп'іч'ка одна коп'їка / коробка сп'іч'ек одна коп'їка // а ў нас с'ім'яа бол'шайа / треба хл'іба купит' / хл'іба було ж он // і кукурузу наде'рем на ме'л'уш'і / наде'рем по оч'е'ре'д'і / а тод'і прос'їе 'мати / і то з муки кукуруз'анойі так'і ми / лапецики називалис'а // ото нал'апайеш / воно не" роскач'увалос' / знайеш / і то ми йіли // при'демо було ў школу / при'не'су отакий красні лапечик / а Робо'за тут буў у нас жиў / х'лопец'

Тол'ік зо мної у школу ходиў // фам'іл'ія // в'ін зараз аж дес' //
може ўже і живого не^нма // не^н знайу / дес' далеко / в Ашхабад'і
// а в'ін оце йак побач'іт' так ка / Мас'енч'іхо / даї ме^н'і того
коржа / йакий хорошиї / йак йа хоч'у красного коржа // а йа ка /
а ти ме^н'і даї б'ілого хл'іба // а ў його такиї бат'ко буў
д'ір'ектором копе^нрац'іі / магазини / ну копе^нрац'іа
нази^евалас' / коопе^нратиў // хл'іб б'елиї б'елиї / а ме^н'і так
хот'ілос'а / і то йа прине^нсу / дас'т' того / а йа того / і йа так
найімс'а // так ото таке було / лапециками ми т'іки // а раз
п'ішла з хл'іба / оч'еред' достоїалас'а і зомл'іла / і грош'і хтос'
п'ідн'аў і йа осталас'а / хл'іба не^н прине^нсла // плач'у / йак же
ме^н'і додому / бат'ко ж уб'іе / бат'ко ж буў рус'кїі / кацап /
в'ін строгиї буў // а ме^н'і іти додому н'ііак / д'іти то ўс'і ж
голод'н'і // ну і п'ішла йа до бабус'і / до Васил'а Хведорович'а /
туда аж / до З'іноч'ки // бойус' додому ж // бабус'а ж ме^н'і
наклала ч'ерез платок / нав'азала там сухари'к'іў / і п'ішла йа
додому // бойус' додому іти / шо ж ме^н'і / до сус'ід'іў п'ішла
там до // тоже д'іти були // бойус' додому / сказаў бат'ко / йа
ўб'іу або ў колод'аз' ўкину // йісти ж то треба // а йак йому
доказуйут' шо вона аж зомл'іла / хтос' грош'і п'ідн'аў / йак же /
ну шо йа зробл'у // та уже було д'ело / а в'ін з батоґом //

– А заміж коли ви вийшли? Як ви познайомилися?

– Ну познайоми^елас' / йа ж робила дойаркойу // ў клуб
ходили // старіі клуб буў там де зараз оце поч'та / оце там буў
старіі клуб // ми ходили ў клуб / і там ми познакоми^елис'а з
твоїім д'едушкойу // вийшла йа зам'іж у ш'іс'ат п'атоґ году

– Скільки вам тоді було?

– Вос'емнац'ат' // то с'імнац'ат' мат' вос'емнац'ат'іі //
йа вийшла ў майу / двац'ат' п'ятого майа ми поже^нилис'а //

– А, на дискотеці познайомились?

– Ну ў клуб'і / на тої / д'іскот'ек'і ж не^н було / клуб просто
було // к'іна крутили ран'ше ж тар'іл'ки / к'іна крутили /
музи'ка крутили / гармошка / ран'ше воно таке було // такоґо
не^н було йак зараз / а тод'і ж там к'іна крут'ат' оцеї Васил'
Іванович' / оцеї же ж Ігор'а бат'ко // і то там при'еве^нзут' / так ми
крутили // а так ото ж то гармошка / то таке там / то балалаїки // і
тан'ц'ували / і с'п'івали / виступат' йіздили скр'із' // і ў
Семикоз'іўку / і кругом ми йіздили виступат' хором // Васил'

Гіванович' ото в'ін у нас і гармон'іст буў // нас возіли і ў Семикоз'іўку / і ў Шуль'ік'іўку / кругом ми виступали // ар'істи були / і ў Литвин'іўкі / кругом ми виступали // йа ж кажу / харашо було тод'і / можна було жит' // ну / важкувато кан'ешно / труднувато / молод'і ми були / а луч'е було / ч'ім зараз // ўсе йес'т' / йіс'т' і пит' йе / ходит' йе ў ч'ому / а жит' т'аже'ло // ўрем'я ўже не" те // шо оно / не"ма н'і'якоі ве"селост'і // сп'івали тод'і / тан'ц'ували // йак здумаіу / оце Мар'яа ца / Данил'іўна так на стулк'е тан'ц'увала //

– Як?

– Ну стала на табур'етку і давала отакого т'е / йак же воно назі'вайец'а / гопач'ок // о ве"де // було ж Боже йак весе'ло // йа ж кажу / йак не" трудно було / т'аже'ло і ўсе / ну ве"се"л'іше було / ч'ім зараз // ран'ше було луч'е // йак його дал'і / х'тозна / ми ўже так'і шо / а молод'ож'і / нашим д'іткам не"маіе онукам де і погул'ат' //

– Розкажіть про свою землю

– Ну так шо ж / зе"мл'а йес'т' так / син зараз обрабатуйе земл'у нашу // про пол'а / а шо / пос'ійали / а бач'іш / радос'т'і не"ма йак морозе // а шо ж / пос'ійали йач'м'ін' / пе"реживаем те"пер / шо йак померзне // а так шо там / ну садим усе на земл'і / і бакшу садим / і пше"ниц'а / і йач'м'ін' / і сон'ашник / кукуруза / ўсе садим зараз // ран'ше такога не" було / земл'і не" було / а зараз же така под'іле"на // тод'і була зе"мл'а обш'ч'а // пе"реживаем / он до де"с'ати градус'іў морозу буде піс'л'азаўтра / йак не" заўтра // це ж тоб'і йач'м'ін' ўже виме"рзне // мужіки кажут' у когос' ўже виме"рзла // ми дома порайемос' //]

– На городі шо ви сажаете?

– Картошку садит' буде"м / посадили ци"бул'ку і ўсе / с'ійаноч'ку / ч'орнушку / моркоўку / бур'ач'ок / це ўсе посаже"не ўже // і ц'вітамі заімайус'а / посадила і хри"зантеми / і жор'жини буду садит' / і т'і / йак йіх / т'і ве"лік'і / забула // цв'ітамі йа л'уб'л'у зан'імац'а // в'і'яўку посадила / глад'іолуси буду садит' // це онуки / шо ж у нас / онуки те"пер / ми повиростали / свої д'іти / те"пер онуки // оце ж буде"м ждат' / кого же"нит' / кого зам'іж од'авати / шоб ми дождаліс'а ўже помоч'і онуч'ат // н'іде не" ход'у / ноги бол'ат' / не" ходим

н'іде // |ноги бол'ат' / та |тошо р'ізали / а те^нпер при^нкл'уч'і'ус'а
 пол'ітр'іт |нази^нвайец':а / в'ін по|жизн'єний пол'ітр'іт // |нада
 т'іки об|кал'уват' |ос'ін':у і ве^нсної / в'ін обостр'айец':а і ото
 |ноги бол'ат' // р'ізана ж |нога права // та |ў колхоз'і ж / |йак йа
 була отим / |ос'ім'єн'іт'ел'єм / до|йарку хот'іла пожал'іт' та
 одв'азала |корову од бика // а |корова ме^нне / дош'ч' про|шоў /
 на|лигач' буў |мокрий / во|на йак рвонула і за|путала ме^нн'і |ноги і
 пот'а|гла ме^нне по |ўс'ому |тому / там де при|ўйазана була //
 до|йарка |вискоч'іла // крич'іт' |караул / ме^нне ж |т'агне / йа ж у
 халат'і |ўс'а була йак ма|ра у б'ілому // йак йа |жива осталас'а /
 даўно б |уже о|це зарили б / а то |жива осталас'а // а д'і'уч'ата
 |вискоч'іли і |мужики і то|д'і |ўхватили |корову і то роз|ўйазали
 ме^нн'і |ноги // а шо ж / пор|вала з|ўйазки / з|робили опе^нрац'і'у |ў
 Луганску // ну а то|д'і не^н |ўбе^нре^нглас'а / ме^нн'і |сказали до п'яти
 к'ілограм не^н |п'ід'н'іма|т' н'іч'ого / а |треба поне|вол'і //
 поп'ід'н'іма|лас' / шо пор|валис'а з|в'азки // а то|д'і |голку за|гнала
 |ў п'ату / та |робили опе^нрац'і'у / д'в'іч'і |при|н'ала то|го /
 снот'ворного // те^нпер о|це ж не^нма д'ілоў |із ногами / і |уколи
 |кол'ат' // це |ўже по|колола і болит' // ота|ка |ў мене бол'ез'н' // то
 даўл'єн'і'є |ў мене по|ниже^нне |сил'но // по|више^нне // по|више^нне
 |сил'но даўл'єн'і'є // так і |живем о|це / з д'н'а |на ден' // ден'
 пе^нре^нжиў / |харашо / на |другі ден' |слава |Богу дождес':а // ото
 ж то|б'і і |ўсе // здо|роўйа не^нмає // |ноги не^н |нос'ат' / |ноги
 бол'ат' / |сил'но |ў мене |ноги бол'ат' // це шо тут там |ладно /
 та|блетки |вип'іу / за|б'іу та і |ўсе //

за|була ска|зат' |йак хо|дили |ў |школу // д'ітеў |було ба|гато //
 скр'із' о|це ж хо|ди^м у |школу / д'в'і |с'м'єни |було і |піс'л'а|об'ід
 хо|дили // |ноч'і'у |їдем / гр'аз' // |при|їдем / |голови |ў гр'аз'уц'і /
 мал'і ж |були / |Боже // а |ўбран':а |ў нас та|ке |було / про|стен'к'і
 |плат':ач'ка / і т'і то де |кине там |одна уч'є|ниц'а була у нас /
 |кинула ме^нне на |плит'у і спа|лила |д'ірку // |п'лач'у і |ўсе // у |школ'і
 |плита |це де / |бач'іш |зараз у т'ї |хат'і / ото ми там |уч'ілис'а // а
 то де |церква |зараз шо / там у нас була мас'т'єрс'ка / там ото
 |уч'ілис'а |тоже ш там / |стругали / та|ке |разне // ч'отири
 к'ілометри хо|дили |п'ішки |ў |школу // ото |поки |ви|деш' / і |голова
 |ў гр'аз'уц'і і |ў |школу |при|їдеш |вес' // а |ч'о|боти |латан'і |були / і
 ч'єре^нвики |керзов'і |були / |бат'ко |тож |пола|тайє і |ходимо /
 куп'л'ат' |було н'і за шо // а д'ітеї |кажде ж |мале / то ве^нлике / то

б'іл'ше / і ўс'ім треба ў'буц'а // ну ўс'ім по два / ч'ерез два годі / ч'ерез три // так йа ж кажу / такога ўже набидиўс'а тод'і / шо не^н даі Бог // не^н було ў ч'ому ходит' / шо не^н було то не^н було // або сарж'і приве^нзе д'ад'ко Микола / мати пошійе плат'а саржов'і / син'і // воно таке пожмакане / не^н г'ладі'лос'а н'іч'ого // ходили то так'і ми ў ш'колу // при лампах пи'сали // приїдеш / лампа / зас'в'ітиш і си'диш коло лампи ч'ітайеш і пи'ше^нш // шо там можна при ламп'і побач'іт' // ми зараз / ої с'в'ета / коли приж'емс'а / ої не^н бач'ім // а при ламп'і // або с'в'іч'ки //

– Ви в другу зміну вчилися?

– У другу // ну ото ж с'ідаємо ў два ч'аса так йак і положено // і то до п'яти ч'асоў у ш'кол'і // а тод'і ідем / поки приїдем / темно // а з'імойу тод'і ж / ў п'ят' ч'асоў уже ж темно // коли бат'ки стр'івайут' по оч'ере'д'і / їдут' і стр'івайут' нас аж туди // гр'аз'ука ж // ч'ерез м'істок вода те^нч'е / а ми так ідем бродим // ото весноі було / ў марту / н'іколи не^н забудеш // приїдем заборсан'і // а тод'і ж хвороба ўсе так / тод'і і хворайеш / а ідеш у ш'колу / бухикайеш си'диш на уроках // урок не^н допише^нш / уже ж плач'е'ш / і одинац'ат' / дв'інац'ат'ї ч'ас / а бат'ко си'дит' / пи'ш'іт' / бо заўтра ж йа п'іду на роботу / а хто за вами буде дивиц'а пи'сат' шо // та і си'ди'ємо плач'ем по оч'ере'д'і // пи'сат' то нада // та шо не^н конч'іш / та ў ш'кол'і п'іс'л'а урок'іў ш'ч'е остаў'л'али // додому бе^нрут' уч'іте^нл'а нас і дома зан'імаємос' // оце ота вуліч'ка / і туди ўч'іте^нл'ка жила Раіса Васил'іўна / і то ми ў нейі дома ўч'іліс'а // не^н виўч'іла ж урока / тод'і п'іс'л'а урок'іў // а п'іс'л'а урок'іў уже друга парт'іа / воно ж пос'мен'о // то об'ід коли / то п'ісл'аоб'ід // і то ми у нейі си'ди'ємо / поки не^н конч'ім уроки пи'сат' / ото так т'іки і попишеш коло нейі / д'н'ом же там // а ўже прис'меркне / додому їти / і бойіс'а / і плач'е'ш ідеш // а зараз аж не^н в'іриц'а / шо воно таке було // зараз д'іти не^н з'найут' / йаке це воно було / а йак ми / з'наєм так з'наєм // і старш'і були / і мен'ш'і / ўс'ак'і було // ої йака страс'т' була // та тод'і указкой / раз / ўдар'ат' указкой // ото така доўга палоч'ка / указка назі'валас'а // т'іки ч'ут' ч'ут' не^н слуха / раз // та не^н даі Бог / йа ж кажу // і зараз бач'іш пос'івайут' і розр'ішен'іа // а тод'і не^н розр'ішали не^н пос'іват' / н'іч'о // шо

кут'у но^сили то правил'но / а йак пос'іват' не^н давали хлопц'ам // ми сид'іли з одним хлопцем за партою / а в'ін і каже / Мас'енч'іхо / на ос' тоб'і йа пр'аника дам // напос'іваў же ж / пр'анич'ка даў // а йа не^н ўсп'іла ж уз'ат' / і воно поко^тилос' до ўч'ітел'а / до столу // ох она йак схвате / це Оле^нксандра Іван'іўна / це роди^ч'ка // так она йак т'іпне його / шо ти моў пос'іваў і оце ти при^н'іс с'уди конхвету // тод'і було строга //

– А чога не можна посівать?

– Ну тод'і ч'огос' не^н розр'ішали / ч'ого вони тод'і не^н розр'ішали // зараз же розр'ішайут' / а тод'і не^н розр'ішали // ўсе проішло / зараз можна жит' / слава Богу / т'іки здоройа не^нма / так жит' можна //

– Ви зараз на пенсії, що Ви цілими днями робите?

– То прост'ірну шос' / то ўйажу т'і круги // зараз шос' доўбус'а ў т'і з'емл'і / шос' там ткну // а так у зимн'е ўрем'а так сид'у та ўйажу // то ч'ітайу шо-ни^ебут' // йа л'уб'іт'ел' ч'ітат' // газету пе^р'еч'ітат' там / поди^евиц'а новос'т'і йак'і // ўсе йа тут поч'ітайу // болит' / л'агла / вип'іу таблетки і ле^нжу // дес' вип'іла пе^н'ч'інку і грошки успокойлас' // козоч'ку держим // ну ко^р'оўкі у же збуде^нмос' / а козоч'ку де^р'жат' буде^нм // ну на п'енс'іі йа ж / домашн'і ос'ем'ен'іт'ел' // ну не^нма'е ж те^н'пер // то ж по хвермах було / а те^н'пер же нема / те^н'пер ч'асн'і сектор назі^ева'ец'а // плат'ат' мен'і грош'і / ото йа і работайу // додому воз'ат' / йїзд'у по домам осем'ін'айу // работайу ш'ч'е ж // йа ўже не^н хоч'у / а вони не^н одій'жайут' // ўже важко мен'і / ноги т'і бол'ат' // поч'ала не^нв'істку уч'іт' // вона ка / нашо мен'і здалос'а // уч'іт' не^нв'істку і хаі вона заробл'а грош'і // ну воно то і не^нпогано // зараз то п'ятнац'ат' рубл'ей ме^н'ні плат'ат' за голову //

– Зараз такий час, тепло на вулиці. Чим Ви займаєтесь?

– Та ну сид'у // пр'іде ж до мене ку^м'а / з ку^м'ойу си^д'и^емо / гутари^емо / гутари^м про ўсе // ку^м'а Л'удка при^еходе // то про г'ороди там про ўс'ак'і // молодос'т' спомі^енайемо сво'ю / та то і сіді^емо гутари^емо //

– Ви з нею змалку знаёмі?

– Н'і не^н змалку // у же йак тут йа стала на ц'іх сторон'і жит' // а тод'і вони позаду // вона выйшла зам'іж за Сте^н'пана / і то ми і познакоми^елис' тод'і // а ч'ого ку^м'и // тошо д'ад'ушка

м'ї хре^нсти^ї їх В'іг'ку / В'іктора Сте^нпанови^ч'а // а хвал'ба
ти^ха / т'от'ка Раїка / кр'осна // то ми хре^нсти^їли їх / то ми ї
куми // вони ходили то д'і ш'ч'е // д'іти ў нас / Саша ў нас буў
малиї / а ў їх В'іг'а // ото приїдут' і ў дом'іно було ў нас // і
лото ў нас було // карти йако^с' не^н так / то дом'іно / лото // ото
при^ход'ат' до нас / ми іг'рали ў лото / ў дом'іно йако^с'
інт'ер'есно було // а зараз уже ж ўс'о ўже н'іч'о не^н можна / ўже
не^н лота / не^н дом'іна / н'іч'о // а зараз карти // та ос' пришоў
с'од'н'а цеї / Пе^тро / даваї Паўлоўна хоч' н'імножко / раз'іў
три / ч'отири пе^рре^нк'іну // а пот'ім пішоў упраўл'ац'а / доїт'
короўку / таке то д'ело // а де д'івац'а // хоч' болит' / хоч' не^н
болит' / а жит' нада //

с. Парневе

Село підпорядковане Євсузькій сільраді. Село Євсуг було засноване наприкінці XVII – на початку XVIII століття. Першими його поселенцями були головним чином козаки Острогозького полку й вихідці з Чернігівської та Полтавської губерній і Центральної Росії, які втікали від гніту поміщиків на вільні землі.

Інформант: Жарова Клавдія Іллівна, 1939 р. н.

– Ну а шо йа тоб'і можу розказат' / родилас'а ж йа до
воїни ч'ерез два годи воїна / бат'ка забрали на воїну / осталас'а
йа з мате^рейу // воїна конч'ілас'а // бат'ко не ве^рнуўс'а / мати
у колхоз пішла / у колхоз'і робила // молотили пше^нниц'у на
току / за вос'ім к'ілограм пше^нниц'і шо она вз'ала дали йї
вос'ім год / йа осталас'а / з бабушкойу // бабушк'і було / йа не
помн'у / п'їс'ат мабут' / п'їс'ат п'ат' / врод'е так шос' було йї
/ і йа осталас'а і д'ад'ко м'ї із триц'атого году / ото ми
осталис'а втр'ох // ну йака жизн'а ў нас була?

– А ще брати чи сестри були у вас?

– Не було ў мене н'ікого / ў мене брат'ік буў так в'ін у мер
/ манен'ким ше ага / і йа осталас'а одна // то д'і приїхаў д'ад'а
м'ї із воїни / це бабушкин син / і йа з ним і осталас'а / бабушка

умерла // брат / оце ж його брат Мит'ка шо ми з ним оставалис'а з бабушкой з Мит'койу в'ін пов'ісиўс'а // і йа осталас'а / бабушка ўмерла / заховали бабушку і йа осталас'а / із д'ад'ейу / д'ад'а же^ниўс'а / ну правда йак тоб'і сказат' / об'іжат' ме^не не об'іжали / ну ўсе раўно йа була ч'ужа ў с'ім'йі йак кажут' / ну ўсе раўно т'от'а ме^не л'убила / у нейі були хлопц'і два // йа йі кан'ешно була нужна // йак она п'ішла із зор'ки до зор'ки йак кажут' на роботу а йа була дома // на ме^н'н'і і корова була / на ме^н'н'і і тел'ата були / на ме^н'н'і і гуси і свин'і / все на ме^н'н'і було / і ме^н'н'і було / ст'іки там ме^н'н'і було / дес'ат' / дес'ат' ч'і одинац'ат' год / отака йа була // а тод'і ото ж приш'ла мати / із т'урми / в'іс'ім год она одбула од звонка до звонка / приш'ла / і она прийіхала с'уди ў соўхоз оце ж буў отої // і она ме^не забрала // т'от'а не довол'на була на нейі шо вона ме^не забрала // йак она не хот'іла ме^не отдават' // ну а шо мати йест' мати і йа не хот'іла од т'от'і іти / йак не йест' йа з нейу виросла / вона ме^не виўч'іла і тої / і ўсе ж таки йак не йе ну з малих год йа ў нейі ж була // а тод'і ото ж приш'ла / мати і забрала ме^не / прийіхали ми с'уди ў Ст'іпне / прийіхали ў Ст'іпне / йа тут ў школу // шо йа ў шостому клас'і була на экзаменах / ми прийіхали / йа була / ото йа конч'іла шості і ў с'оміі тут ходила в Копан'і ходили ў школу / ото йа с'ім клас'іў конч'іла і п'ішла йа робит' / ну а робила праўда йа / шо йа була визивал'ш'ч'іцейу / йак / ну ў кантор'і кого куди треба де шоб приш'оў йа ходила ото визивала і поч'ту з Копан'іў носила // а тод'і / тут була Нел'а тепер ўже йіі не^нмаіе і не знайу / хто каже шо ўмерла вона / хто каже жива // каже знайеш шо / поійхали в Ш'ас'т'а в уч'іліш'е // ну а ми з нейу забрала в'еш'і і поійхали / поійхали з дома н'іхто не знаў шо ми поійхали // нас же не отпускали / вобш'е / а ми поійхали з таким уговором / шо отак і отак ми прийіхали / не хоч'емо мол / тамич'ки бут' / ну шо ми ш'е ж несов'ершен:ол'ітн'і були / Господ'і / ну і нас прийн'али ў Ш'ас'т'а в уч'іліш'е йак тод'і оно називалос'а ФЗО // і йа виўч'ілас'а штукатур мал'ар фасадч'ік і так йа робила ото там // ну там ми уч'іліс'а год нав'ерно ч'і дес'ат' м'іс'ац'іў шото не помн'у йа / ну вобш'ем йа виўч'ілас'а і робила тамич'ки / там йакраз строілос'а оце ж / ц'а ел'екторостанц'іа / у Ш'ас'т'і / і там ми робили / а тод'і виўшла зам'іж //

– А з чоловіком де познайомилися?

– Там познакомилася з чоловіком вийшла зам'їж там йа // прожила в'їс'їм год / прид'їбала двох д'їтей // два хлопц'ї / це ж ў мене т'ї шо ўмерли М'їша і Саша // і / розоїш'їлас'я йа з ним і приїхала оп'ат' ў Ст'їпне / і йак приїхала ў Ст'їпне йа с'уди / та так тут і осталас'я ўже / це ж і М'їшу йа заховала тутеч'ки / і ото ж йа зам'їж іш'є ходила раз / оце ж Ван'я ў мене от другого чоловіка / а тод'ї з ним йа не ўжила та розоїш'їлас'я / п'їшла ш'є і трет'ї раз зам'їж / оце ж за ц'ого ж за Гришку за Кал'ужного // із ним ш'є такч'ки прожила йа // і / в'їн же ўмер / ми ж його тут заховали / тутеч'ки вс'ї і родн'я захована ў нас / і оце ж йа осталас'я при Ван'ї / оце мойа отака жин'я / оце спас'їбо / шо нев'їсточ'ка така хароша попалас'я / шо не об'їжайе мене // і так і живу // ўже с'ємдис'ат год прожила / ўже с'ємс'ат первї п'їшоў // ўже ж / оце ж хто каже ої та оце ж і те болит' і те болит' / кажу а поки ж йому не бол'їт' / ну поки йому не бол'їт' йак ўже по с'ємдис'ат год нам це ж / ну ўже ж возраст / бабушка ваша молодш'я од мене на год і то ж ўже ўмерла / ну а шо / та не хоч'ут' брат' туда // так шо / йа кажу та ўже ж і додому б пора // ну не хоч'ут' брат' / де ж ти д'їнес'я / і так ус'ю жин'ю живу / а ўже з мене помош'ї такої / оце до об'їд ўрод'ї б йа ш'є шос' би ш'є і зробила / і ход'у с'уди туди / йак п'їсл'я об'їд ўс'о / у мене ноги / усе б руками і оч'їма йа б зробила б ш'є / так у мене ноги одказуйут' / не можу і все / і ото йак до веч'ора доползала йак / ото с'їла і сид'у ч'ї л'ягла і ле" жу / оце мойа вс'я робота / ото така ў мене жин'я д'їетка // не дуже гарно прожила ну а де ти д'їнес'я / н'їде не д'їнес'я тод'ї врем'я таке було / луч'ого не було його / тод'ї з колхоз'їў с'оўхоз'їў молод'ож не випускали / не дуже пускали де шоб уч'їлис'я / це зараз бач'їш хто схот'їў куди поїхаў // а тод'ї пор'адки не так'ї були / тод'ї не дуже випускали / йа ж кажу ну пот'їкали тод'ї йак ото у Ш'ас'т'я поїхали / у нас же не було н'їч'ого н'їйких документ'їў / н'їч'ого / ўже тод'ї нас йак тамич'ки ото ж прин'їли / так тод'ї запрос давали на соўхоз і нам вислали документи а так н'є //

– А тоді вже як запрос дали, їм нікуди дїт'ся.

– А куди йім д'їт'с'а / йак ми ўже уч'їлис'а / ўже уч'їлис'а / ўже нас прийн'али туди / ну то такич'ки ї прожила / оце така мойа жїзн'а //

– А з дївчатами в молодостї гулять ходили? Збиралися де-небудь?

– Були // зби'ралис'а //

– Як називалися такі збирання?

– Йак називалис'а? / балан'жари / називалис'а гул'ки так'ї були о'то веч'ером зби'ралис'а / гармонист ў нас буў // граў нам і там танц'ували і вс'о'го було // а такич'ки ж не було / празники зби'ралис'а оце ж йа знайу туте'ч'ки у Ст'їпному йак була ж йа п'їсл'а школи йа і не доўго ж була а / була / а це ж було і перве майа і дев'ате майа було ч'ї там на тої / Паску тод'ї ж не признавали / Боже збаў шоб і / даже і балакат' не хот'їли за такій празник р'ел'їг'їозний / тод'ї одвертали од Бога / йак мойа бабус'а казала / ў нейї Йївангел'їя була / вона ч'їтала Йївангел'їю і розказувала / каже от приїде таке врем'я / шо оце от Бога отр'їкают' / но приїде таке врем'я / шо до Бога будут' пр'їл'їкат' // так о'но ж такич'ки ї йе зараз бач'їш // так ї йе // а так'ї ж празники отм'їч'али це ж вос'ме марта було / окт'абр'с'ку / тод'ї ж окт'абр'с'ку / м'їт'їнги були і строго насторого було дев'яте майа це вобш'е ж було / празники ж тод'ї так'ї отм'їч'али / а так'ї н'ї / так'ї н'ї / зараз же і Паску отм'їч'айут' і там Тройц'у отм'їч'айут' / і д'їти ў школу не ход'ат' / ну празники ж йест' / і оце ж на Паску дивис'а ж / празники ж д'їтво'ра ж у школу не ходили / були дома / виходн'ї ж були // а нас н'ї / Боже збаў / нас йак було Паска нач'їнайут' суботн'їки ўстрайуват' то де'рева б'їлит' / то вим'їтат' / то вигр'їбат' / то за тої приби'рат' / тод'ї Боже збаў / тод'ї Боже збаў шоб на кладб'їш'ї дитина поймавилас'а / Боже упаси / це строг'їше було //

– А вернулися як до Бога?

– Пост'є'пен'о // йа парт'їйна була // та Боже / тод'ї було Боже збаў // н'ї д'їтеї хре'стит' н'їл'з'а було / н'ї оце ж по'коїник'їў печ'атат' н'їл'з'а було / Боже упас'ї / так йа / мати ў мене йак ўмерла так сус'їдка печ'атала мат'їр мойу / Боже збаў це ж н'їл'з'а / а вже йак М'їша ўмер / так йа пл'їнула на все і п'їшла сама / поїїхала сама і пропеч'атала в'їн / ну хаї шо

буде то буде / Бог з ним / так визи́вали ж в райком мене / тоді ж у церкву н'і́л'з'а було ходит' // а бач'іш // а тоді ж // зараз пожалуста тобі ст'іки молодих ўже / ми ос' і́ак це йїздили на тої / Паску сватит' // так Боже! / ск'іки молод'ожи ў церкві! / ої ої ої / а й'ака ж красат'іш'ч'а! / й'аке ж усе хороше! // а тоді ж шо ж / ў воїну ж церкві ж бомбили / це ж наша ж була Біловоч'анс'ка церква ж була а вона ж розбомблена / а тоді там то склад зробили / то тої / а вс'о раўно ж бач'іш // в'еруйш'і́е вони / помален'кому соб'і зробили / о́це ж мален'ка церква і там же ж служба ішла все раўно / й'ак би не було / й'ак там не превл'ікали ч'і тої / не отвл'ікали от Бога / й'ак та не то // і ўсе раўно служба Богу / ўсе раўно / небагато л'удеї було / молод'ожи тоді не було / й'а знайу Боже збаў / а так же ж бач'іш / а тепер пожалуста // ус'іх / і бат'ушка приглас'і́ає вс'іх і / приход'те / і розказуйе / й'ак і шо / вобш'е // хорошо / й'а ж кажу / на Паску йїздили і д'ітворю й'а брала / обох так //

– *Понравилось?*

– Понравилос' / а́га / і Л'і́л'а / і Вова о́тож заходили і ў церкву ж ходили і тутеч'ки на двор'і св'атили паску вобш'е / бат'ушка ж хороши́ у нас Григор'і́ї цеї вобш'е ж / й'ак засп'іва́йе ў церкві / так //

– *А ще що святити на Паску?*

– Паски / й'а́ц'а / коўбасу / сало / конхвети / печ'ен'а / ўсе св'атили / ўсе // цеї год на Водохреш'ен'і́ й'а не була / побойалас'а гл'ади думайу / слиз'ко / а воно там далеч'ен'ко їти / во́ни становл'ац'а ос' отутеч'ки де не п'ідпус'кайт' машину // думайу / близ'ко а тоді не даї Бог / дес' п'ітсковз'нус'а та ўпаду / так буде ме'н'і́ // ну і не пої́хала / а то ж у позапрошлом году ото і ўперед вс'і́да Ван'а вози́ў ме'не у тої / на Кр'еш'ен'і́е ў церкву / тоже / ої так хорошо ж! // й'ак же ж бат'ушка водич'ку св'ате хорошо! // й'а була ў нас на р'іч'к'і́ й'а / са́ма й'а родом не з / Ворон'і́жа й'а ворон'і́жс'ка / так там на р'іч'к'і́ оно село ў нас недалеко от Ворон'і́жа там / і ў сел'і́ ми жили // так р'іч'ка ў нас поза селом такич'ки їде / і на р'іч'к'і́ о́це ж й'ак воду бат'ушка св'ате було / так хрест орудуйут' на р'іч'к'і́ / і це ж водич'ку св'ате і все набирайут' / і голуб'і́ў пускайут' ої крас'і́во й'ак / ну о́це ж помн'у / помн'у / й'ак з бабусе́йу ходила ш'е ў сел'і́ / це ж / Господ'і́ ск'іки там мен'і́ було // год'і́ў ч'о́тири п'і́ят ш'і́с'т'

це така була // а це помн'у / і воїну помн'у / невелика була // а помн'у // йак н'імци зашли ў село / йак вони оце ж нас повиган'али з хати / вигнали / ми сами ў хат'і були / ну ў тому ў погр'іб'і були / а тод'і йіхн'і прийіхали та ото ж стали / шо ви робите таке / не нада / хаї ў хату ідут' / та ми і ў хат'і були / так они там у велик'ї хат'і / а ми тут у кухон'к'і ж тут / де вс'о раўно коло тепла коло п'еч'к'і були // йа помн'у йак / йак закопомилис'а / оце ж мен'і добре помки осталос'а // і т'ікат' // заішоў йіхн'ї / йакиїс' і каже / так / швидко швидко швидко збираїтес' і даваїте бо рус'к'їе ідут' / і вони б'ігом // побросали шо було / шо там вони п'ідхватили соб'і / і подалис'а // а ми осталис'а тихо / спокоїно / три дн'а було // а тод'і / оце помн'у / йак наш'і ішли // наш'і ішли / ми ото ж повиходили / вони нас на руки брали / то ж так'і ж довол'н'і / рад'і / погналі // а ми ж питаєм / шо ж таке / шо таке // они / погналі н'імц'їу / погналі додому //

– Вони довго стояли в селі?

– Не // недоўго // наш'і? //

– Німці

– Н'імц'і? / ну йак вони стоїали доўген'ко / шото йа не помн'у / з'їмойу вони пришлі / з'їмойу по холоду / а пішли они веснойу / ўже тепло було хорошо веснойу / вони отут погналі // із села // оце оно таке перед дев'атим нав'ерно отак / тод'і ч'ерез ск'іки ден' ото ж нач'али / поб'еда поб'еда / вс'о // так і осталос'а //

– А победу як першу справляли, помните?

– Ну помн'у но слабо йакос' йа помн'у // було л'уди ж / йак сказали шо ото ж буде поб'еда вже все ж н'імц'і пішли погналі йіх / і вже ж ото ж там шо они зробили шо / уже конч'їлас'а воїна / так ото ж л'уди / Боже / вибігали / і крич'али / і звонили / і били ў в'їдра шо поб'еда уже ж / конч'їлас'а вс'а воїна // а тод'і ж так і осталос'а дев'ате майа / каждый год // було м'їт'їнг // збирают' л'удеї і одм'їч'али вс'їда празник ш'ас йакос' // ну ў нас на Україн'ї його не отм'їч'айут' / цеї празник / пон'їмайеш / а йа оце ж дивл'ус'а ў мене ж Рос'їа / йа б'їл'ше по рос'її дивл'ус'а йа по українск'і мало пон'їмаю гл'ади / йа оце шо балакаїу / шо ў нас і розговор буў ў сел'і йакиїс' такий / ну йа ўже перевернула і розговор на с'уди

/ б'іл'ше на українс'к'її // їа була їак приїду о'це ж т'от'а
жи'ва була ў мене ш'е / т'от'а ўже ўмерла і д'ад'а ж ўмер ўже /
немаїе / а це їак поїїду було / она каже / ої / Клава /ск'їки ж у
тебе лишн'їх слоў // кажу / ч'ого / ну ти ўже так перевернула
їазик св'її на українс'к'її / ну шо ж / їа ж живу м'їж отими
л'уд'ми так же ж і привикла ж так балакат' / ўже ж кої шо // а все
раўно о'це по українс'к'її їа їого не пон'їмаїу / та ш'е зараз там
вони поперевертали отакїч'ки сло'ва // так там оно не поїми
розбїрис' шо / по їакому оно там і пол'с'к'її і українс'к'її /
ус'акїх слоў хватаїе // так ото / коли о'це уклуч'у / ага / ну
уклуч'у один пл'ус один / шо ж там на Україн'ї // та ну шо їа /
уклуч'у їак баран подивлус' / і не ўклуч'айу / їа ш'ас
примудрилас'а укл'уч'айу / цеї їнтер / не їнтер / а вториї /
вториї первиї а то д'ї трет'її // вибило у мене їак // о'це ж один /
націонал'ниї первиї тоже ж там / тоже там по руски ж
розказуйут' / ну там їакос' менше за Україну розказуйут' / а
це ертеер вобш'е все розказуйут' //

– *Читаєте що-небудь?*

– Та ч'їтат' їа не дуже ч'їтайу / бо у мене ўже зр'ен'їе
паганен'ке / ну ў оч'ках там шо їак коли де шос' проч'їтайу / а
так багато нїїак / то шо ў мене глаз один же / у мене їа ж отої
на ножниц'ї накалolas'а // це ш'е даўно даўно ўже / це ш'е
Саша мален'кїї у мене буў // ш'е змолоду // їа не знаїу ск'їки
Саш'ї було / мабуд' годи три було / отакїї в'їн буў // стоїала
мати крайала ў мене / їакас' приїшла / там то д'ї шила мати
л'удам / і она крайала / і так ножниц'ї розтої і стоїала // а їа
шос' їїї розказувала та їак засм'їїус'а та їак нахилилас'а і на
ножниц'ї / і так у мене попало в его // в бол'ниц'ї ле'жала і /
мен'ї придлагали / дес' там / операц'їїу ше другу зробит' / а
мене збили // не надо ото ў тебе їест' св'її глаз так св'її буде а /
так вит'агнут' / та їакїїс' ст'їкл'анїї вставл'ат' то б'ї або
шо'небуд' // не соглашаїс'а на те / їа і не согласилас'а / о'це так і
прожила / ўже те пер не надо / доживу і так їакос' // доживу вже
і так їакос' // да //

– *Це немає вашої подружки баби Марусї ? Забрали ?*

– Немаїе // на Паску бач'їла їа їїїї // при'возили на Паску
// ну шо она / їа ход'у з палкойу з однойу / а вона з двома //
кажу ну Мар'їїа ти ж од мене старша на дес'ат' год / їа ж то

кажу ш'е молодша / мен'і с'емдис'ат / а тоб'і вос'емдис'ат / так
шо воно ї не гр'іх з двома палками ходит' тоб'і / ну а шо ти
зробиш // шо ж каже // не хоч'ут' брат' ме"не // йакоc' каже /
повзат' треба // ну каже хот' Гал'а не об'іжайе мене // вона в
Гал'і живе // вона не в Гал'і живе / вона збоку Гал'і живе // так
йак оце / ми купили йіхн'у хату / і они там / Гал'а живе / і
р'адом хата / вони купили йіи // кажу ну а шо сама живеш / та /
сама // ото ж у хат'і шо / Гал'а приїде і пос'т'ірайе / Гал'а
приїде і поли помийе і по'тої / і йісти зваре і принесе там із
дому / шо вона каже / тут у мене не варе / а дома варе / а
принесе готового / йа найілас'а та оце ж і все / газу немаїе / у
Гал'і газ йе / а у нейі немаїе / кажу а ч'о? // доживем і так ото
каже прийдут' ч'і Ігор ч'і Микола розтопл'ат' мен'і / угол' каже
йест' / та так каже ї живу // В'іт'ка ка каждї год йїзде // ну цеї
год по'моїму не було його ш'е не було / це ж ш'е ж Катерина
уч'іц'а // конч'е ш'колу / може В'іт'ка приїде // йак воно / не
знайу шо в йіх / йак там може і приїде / ну вона в прошлом
году йак було приїжала так була і в нас / з Л'іл'ойу малоїу
гул'ала // приб'ігала // каже оце ж по'гано стала бач'іт' / по'гано
стала ч'ут' // то каже / оце ж з В'іт'койу по т'іл'іфону було
побалакаїу так в мене і на душ'і легше стане / а це побалакаїу /
хот' голос по'ч'уйу // а ш'ас каже не ч'уйу ' / то каже аж було до
си'н'ач'ки йак так і позвон'у / йак'і новост'і там ўзнаїу у вас // а
ш'ас каже н'і / не ч'уйу каже / не тої / не можу побалакат' // то
вже вос'емдес'ат // не даї Бог до такого // п'ішла йа доїаркойу /
так йа ж доїаркойу проробила все врем'а / у же тут перед
п'енс'ійейу там йа на блок'і трошки робила / а то ж доїаркойу
все врем'я // а Мар'їя та ж на сви'нарку робила / вона вс'у
дорогу на тел'атнику на сви'нарнику она проробила // так там
оно і / тоже не гр'іх на глаза шо не то вона не бач'е // ну а де ти
д'інес'а / н'іде не д'інес'а // тоже // це ж Іван у же ўмер даўно
даўно // д'ед / она сама / це она тут не знаїу / ск'іки она мат' /
ш'е до двац'ати год вона мабуд' тутеч'ки жи'ла без д'іда // Гал'а
забрала / ну шо ж вона она ўже не в состоїан'її була // то ж
тамич'ки йак не йес'т' //

БІЛОКУРАКИНСЬКИЙ РАЙОН

смт. Білокуракине

Селище міського типу Білокуракине – районний центр, розташований у північній частині області, на річці Білій, за 135 кілометрів від обласного центру.

Тут проходив славнозвісний Кальміуський (Валуйський) шлях, через який мігрували племена й народи з Європи в Азію. Тут кочували племена скіфів, сарматів, половців. Осідлі племена облюбували цей край і першою назвою було Відрадове (Відрадне). Остаточне заселення припадає на 1700 рік, коли Петро I ці вільні землі в Дикому полі подарував князеві Борису Івановичу Куракіну, від його прізвища та від назви річки, на якій розташоване селище, і походить його назва. Син князя Куракіна, Олександр, згодом переселив сюди селян з Київської, Чернігівської, Воронежської та інших губерній.

Інформант: Попаденко Юлія Савелівна, 1940 р. н.

1. – *Розкажіть, де Ви народилися, як минало Ваше дитинство, з ким Ви гуляли, дружили й, можливо, цікаві факти, що вам запам'ядалися.*

– О-ої / це так було давно! // ну / родилас'я в се^нл'і Паўл'івка / в школу ходила / теж в се^нло / в Паўл'івку / т'іл'ки дал'ш'ін'ко / три с половиною кілометра / нас туди возили / машина / така будка була / машина / нас туди возили // нас у клас'і було / в первих / класах / тринадц'ят' ч'олов'ік / а тоді нас соїдирили с центром і стало нас багато //

– *А у вільний час, після уроків, чим Ви займалися?*

– Ну клуб буў / клуб / с'ел'с'кий клуб такий там хатка / туди ходили / к'іно крутили нам там // д'іскот'ека тоді ж була на гармошк'і / гармошка / байан / ото ї ус'а д'іскот'ека //

– *А зі школи Ви поверталися і чим займалися далі?*

– Гул'ат' ходили / уроки вч'іли / на вигон'і в футбол гр'али з хлопц'ами / з д'івч'атами / з ус'іма // вибивного гр'али / була така ігра / вибивний //

– *А про які-небудь обряди можете щось розповісти?*

– Ну / зараз то на ве^нч^{ер}'у то нар^{'а}жайт^{'с}'а / а то на кр^{'еш}'ч^{'ен}'їє нар^{'а}жалис^{'а} і д^{'ів}ч^{'ата} і хлопц^{'і} / це ж зараз кажут['] шо ме^нланкуйт['] т^{'іл}ки д^{'ів}ч^{'ата} / а поси^лпайут['] т^{'іл}ки хлопц^{'і} / а в нас ме^нланкували ми вс^{'і} нар^{'а}жалис^{'а} ў т^{'і} / хлопц^{'і} ў нар^{'а}жали в платки / в тої / і р^{'а}жен^{'і} ходили по хатам ме^нланкували / співали / кол^{'а}дували називает^{'с}'а / кол^{'а}дували ходили // це зараз же с^{'н}'їгу не^нма / тод^{'і} сн^{'ї}га так^{'і} були / сн^{'ї}гу багато! // і ото ми ходили //

– *Всю ніч?*

– Та ну не вс^{'у} н^{'і}ч['] кон^{'еш}но / ну дов^{'г}ен^{'ко} / пока пускали в хати // а в се^нл^{'і} ж вс^{'і} пускайт['] / вс^{'і} дайт['] там то канхве^нтину / то коп^{'і}ч^{'і}ну / то йа^{'б}луко / то пр^{'а}ник / хто шо //

– *А про сім'ю свою розкажіть.*

– Ну в мене йе брат / сис^{'т}ра мен^{'ч}'ї / і брат мен^{'ч}'її / і сис^{'т}ра мен^{'ч}'а // бат^{'ки} / бат^{'ко} і мати були / вже не^нмає // брат жив^{'ий} / сестра жив^{'а} / з с^{'і}м^{'я}ми / д^{'і}ти вже повиростали / внуки в ус^{'і}х уже йе //

– *Велика сім'я?*

– Ве^нлика / дуже ве^нлика // хата була од^{'на} йак жи^ли / така на дв^{'і} кімнатки / п^{'і}ч['] здорова // хл^{'і}б пе^нкли в п^{'і}ч^{'і} / і така п^{'і}ч['] шо сид^{'і}ли ото вс^{'і} там веч^{'ора}ми собі^лралис^{'а} / св^{'е}ту ж не було / при ламп^{'і} кера^{'с}инов^{'ї} // ч^{'а}сто не було і густо не було і викл^{'у}ч^{'ав}с^{'а} св^{'е}т // сна^{'ч}ала обш^{'ч}'е ж його не було / а тод^{'і} прове^{'ли} ж і викл^{'у}ч^{'али} ч^{'а}сто // т^{'ел}'е^{'н}ізор^{'і} ў же ж йак таких не було ж тод^{'і} / йак ми молод^{'і} були //

– *А свята, наприклад, Пасху, раніше святкували так само, як зараз?*

— ну ран^{'ше} ж понач^{'алу} тої / а ран^{'ше} ж ш^{'ко}лу / це ж зараз так було тої / а ран^{'ше} в ш^{'ко}л^{'і} запр^{'еш}'ч^{'али} / казали н^{'ел}'з^{'а} в церкву ч^{'і} / на кладбиш^{'ч}'е ходит['] ш^{'ко}л^{'ника}м // ну запр^{'еш}'ч^{'али} / таке тод^{'і} було вре^{'м}'а / запр^{'еш}'ч^{'али} / н^{'іл}'з^{'а} було / а зараз же мож^{'но} і тої / шоб ш^{'ко}л^{'ники} не ходили по кладбиш^{'ч}'ам / по тому / ну втихар^{'а} ходили ж по кладбиш^{'ч}'у / йак мал^{'і} були б^{'і}гали ж все по гробках собі^лрали йа^{'ї}ца / канх^{'вети} //

– *А Новий рік Ви як святкували? В сім'ї чи з друзями?*

– Нов^{'ий} год? // та ну поки ж мал^{'і} були в с^{'і}м^{'ї} / а поб^{'іл}'шали і з дру^{'з}'ами трошки // у нас у^{'то} клуб бу^{'ї} в клуб^{'і}

всі там зби^ералис'а такий / така хатка там топили / груба / дровами / угл'ом / і ото там у^с'і соби^ералис'а і там ото ст'іл накри^евали / з ¹дому при^еносили все хто шо //

– Розкажіть, можливо у Вас були якісь ситуації на роботі, коли Ви ще працювали.

– С'іту^ац'іи? // та його багато вс'ого було / ну / йак йа перв'і дн'і постави^ели ме^не в столов'ї йа прац'увала / в столов'ї / і постави^ели в колхозну столову / ну там варили ж / все / і на роздачу / наси^епати // йа бистро все це в^м'іла / бистро тої / і роздавати / ополоник такий здоровл'уч'ї / а йа така ж ото мала ман'іпус'ін'ка / йак приш'ч' / і давай же тим ополоником матл'ати / а они ж колхозники йім б'ігом треба пооб'ідати ж / за об'ід ш'ч'е ж і одихнути / і ото ж насипати і борш'ч' / і кашу / і ту ж катл'ету положити / подл'івої налити / і ч'аї дати ч'і кампот тої / кампот л'ітом о^собен:о // і сп'ішиш же б'ігом / а они ж мужики / ото все га / га / га та га / га / га // б'ігом / б'ігом / йак нав'іжен'і // ну і ото ж ск'іки ото йа там дн'їу проробила / все / навч'ілас'а / навч'ілас'а / все // ага // тоді постави^ели варити і в нас були ц'і / це ж так'і колхозники там шо т'і / а друг'і / т'і / шо в пол'і / йім же тоже нада було возити / у поле // і оце навар'уйеш так'і йіх казани они ч'і йак вони йіх назват' / з кришками / так'і накри^евайеш кришкою бидон'ч'ік і оце насипаем в б'ідон'ч'іки там борш'ч' / вторе / все підписано / шо дл'а ч'ого / і ве^нзем у поле / машина така грузо^ва / нагружайемс'а і ве^нзем же в поле / корми^ем там комбайнер'їу ото ж т'і / хто під комбайном маши^ен'істи / ну / це шофера / йіх корми^емо ото // приїж:айеш / а они гр'азн'уч'і / в пил'ац'і / йак н'егри / ч'орн'і / ненач'е смола // ото на^корми^ем йіх на тої / йіде^нм додому // це мен'і на^равилос'а / там це ж поле кругом / а о^собен:о / йак кос'ат' нас'ін'а хлопц'і дадут' отбе^нрут' такого крупного / крупного нас'ін'ач'ка / пр'ам таке крупн'уш'ч'е // ото приве^нзеш / ага / нажари^ю йест' с'ем'еч'ки / кажу / о / йест' с'ем'еч'ки так'і // ага // ну / шо / на^равилос'а це таке / да // ну / а так / шоб / шоб такого шос' курйозного // були і вредн'і // вредн'і / йак собаки / так'і шо не таке йім ото ж молод'і можна було і поїзд'іват'с'а // не такий борш'ч' / то пе^нре^нсолені / то ги^еркі / то тої / то ш'ч'е шос' / то р'ідкі / то густі / одно йім шос' не так / то мало насипа^ю / то катл'ета багато хл'іба / ну

обш'ч'ем були вредн'уч'і / йак собаки // а так / врод'е би ї
н'іч'ого / і гарно // і на т'ік возили це ж ви не знаєте буў т'ік
такий здорові / йак зараз ел'еватори / а тод'і в кожному се^нл'і
буў т'ік / здорові / здорові такий т'ік / там накриті / все / і
туди ж / ну в кожному се^нл'і колхоз / у колхоз'і / у кожному
колхоз'і буў св'іі // і оце ж кос'ат' і туди при^евоз'ат' машиной
везут' сп'ід комбайни зраза / а там сушут' // кукурудзу в
кач'анах туди при^евоз'ат' / туди ї тих школ'ник'іў таких там /
вс'іх / хто / п'інс'іон'ер'іў / вони ото ж обч'іш'ч'айут' йіі там і
туди возили йісти / таке дужч'е сухим паїком там катл'ету /
хл'іб / ну / без борш'ч'а / отаке возили туди / да // гарно тоже
було ї там / поки молод'і все наравилос'а / все було гарно / а
тепер уже ж такого ї нема / нав'ерно / н'іх'то ї не знає / йак це
на вивоз / йак це / йак це те //

– Про дітей своїх можете щось розповісти? Як вони гуляли, розважались?

– Про д'ітей? // та можу // в нас в се^нл'і там клуб буў / ну /
с'іл'с'кий клуб такий здорові / здорові / здоровл'уш'ч'іі такий
клуб буў / і к'іно там ран'ше ш'ч'е крутили іногда там коли / не
/ коли / а тод'і / ну / там пустувало ото ж зал там сцена / а тут
таке фойе / оно врод'е йак кантора там було / ну все разом /
топилос'а угл'ом / груба така була і угл'ом топилос' // і ото
молод'ож' / мо'йі д'іти / сус'ідс'к'і там ус'і / ну з ус'ого країка /
з одного країка / з другого / у нас три країка і ото з ус'іх тр'ох
країк'іў соби^ералис' там / натопл'ат' / з дому угл'а покрадут' у
бат'к'іў / накрадут' / тої угл'а / тої дроў / і натопл'ат' там і ото
збувалис' там / і тан'ц'ували там / і сп'івали / і шо т'іки не
робили там ото они // а клуб у нас буў / ну так од'нашої хати /
йак на бугор / недалеко так / на бугор там магаз'ін / клуб ото в
нас таке було // і оно ж нам ч'ути // і ото поприй'ж'айут' з
другого се^нла там парубки ж ото ж / постановл'ат' мотоцикли
свої там так'і йак'іс' др'ахлен'к'і / в'еломашини / хто шо / у
нас у двор'і / шоб же ж не покрали / дв'ір у нас с'уди так
недалеч'ко / поставл'айут' все / і ото там они і ми спокоїн'і / шо
вс'і ж они там // оце в нас / правда / сус'ідка / шо йа тоб'і за
нейі розказувала / вредна така / Лес'ка / ото одно п'ід
заборами! // і ото утром мен'і / не давали вс'у н'іч' мен'і спати /
а она / та ч'о ж они тоб'і не давали / йак / йа ж кажу / йа /

дивис'а / йа в одном крайу / а ти в другом крайу / і вс'і тут у мене / в мене п'ід хатойу / а ти далеко // і мен'і ото спат' не давали! // а йа спала! // йа так за ден' наробл'ус' / шо йа спала! // а вона б'іга // вони мен'і спат' не дадут' / вони горлан'ат'! // а в самойі ото алкашн'а така ото оно н'ікуди неподобне було / таке воно і в молодос'т'і дурне і дал'і // і ото все йї не так і не так і не так / ну ми на нейі і вн'іман'йа не обраш'ч'али! // ну / пагана / пагана / розпагана л'удина була! // хот' ти шо хоч' розпаган'уш'ч'а! // а друг'і вс'і н'іч'ого / в ус'іх тоже д'іти були / вс'і ж д'іти ходили туди / в тої клуб і н'іч'ого нормал'но / вс'ім наравилос'а // вс'і гарн'і були / пр'амо / ну / не було паганих / вс'і гарнен'к'і були / а то одна ото була пагана // і то они гуртом / гуртом ото / це ж зараз так попривикали вс'ак'і клуби там / вс'ак'і там / а то д'і ж виг'ін / поставили дві с'етки в футбол грают' ус'і / і д'івч'ата / і хлопц'і / вс'і! // поприход'ат' гр'азн'уш'ч'і! / тої / то в.ибивного / то ото ж ви ж таких ігор не знаєте не граєте / то два трет'ї лишн'ї / то ш'че лапту йакус' / ну опш'ч'ем вс'ак'і так'і ігри // ага // ну то так / отак грали вопш'ч'ем // або з'їдут'с'а до когос' ото в одну в двор'і сид'ат' / оно / це ж / ви ж не знаєте так'і були приз'би // така приз'ба ото / йак крил'еч'ко врод'е / но оно без н'іч'ого / так'і глин'ан'а приз'ба / і ото они пос'ідадут' на н'ому! // ш'че у там у одного в нас буў / йак в'ін звет'с'а / проігроват'ел' / плас'т'інки крутили // і ото в кого йак'і плас'т'інки принос'ат' і ото крут'ат' / пе"ре"носку с хати і ото крут'ат' / музика горлопане! // ото вони оцим розвл'екалис'а / не так / йак зараз // ну / а вспоминают' / шо гарно було / кажут' / в нас луч'ше було / ч'ім зараз вр'ем'ена // ну / кождому ж своје // ото таке було //

– Розкажіть про своїх сусідів.

– Сус'іди? // о! // даў Бог сус'ідоч'ку! // була в нас Лес'ка фес'ка йазиката / ц'ілими дн'ами ото репетуйе / йак скажена / та такими словеч'ками / Боже / не даї Бог! // ну ч'удн'уш'ч'а баба така / криклива / скажена / все йї не так / все в нейі не таке / і синок у нейі не луч'шиї / такий же самий // та они там п'аниш'ч'е таке / шо ойойойої! // одна п'йан'! // уч'ора он спат' не могли вс'і з / за них / все се"ло / крич'али шос' там / ре"пе"тували на вс'у околиц'у! // да / бува в нас тут таке / шо весело жит'! // та / знаєш / она ж така ото / шо п'їе / п'їе / а

товст'уш'ч'а така / отведи ї помилиў / корова! // така здоровл'уш'ч'а! //

– А з іншої сторони у Вас же теж сусіди є?

– да / там хорош'і л'уди / н'є там гарн'і // з тими опш'ч'айемс'а постійно / сус'ідка в нас їє Вал'єн'ка / хороша / хороша! // ми ч'асто сидим в садку на лавоч'к'і і там пен'ок у нас / др'уч'ок такий / лавка / і ото собираємс'а / балакаєм довген'ко / шо нам ш'ч'є робити? // і Гал'єч'ка харошен'ка сус'ідоч'ка так же ж / добрен'ка така / гарна // п'існ'і співайем / їа ж знаєш / їак л'убл'у співати! // розгавар'уєм про жит'а наше / про жит'ач'ко вс'акє там / про те / про се / про пол'їтику балакаєм / а їак же без пол'їтики! // ото ж от'і ч'орт'аки ус'у страну спустили вш'ч'єнт / нема н'іч'ого / н'і грошеї / н'іч'ого / куди все под'ївалос'а непон'атно! // ну т'іки шо їім / їак в кишен'у / все викрали / перекрали / а ми ж ото все про них балакаєм / розм'їрковуєм // з цими сус'їдами добре / гарно //

– Розкажіть, будь ласка, а після школи, коли Ви вирости про навчання, роботу чи, наприклад, з якими парубками Ви гуляли?

– П'ісл'а школи? // та п'ісл'а школи ж їак ус'ї зразу ж уч'їт'с'а поїхали в ПТУ // тод'ї ж в інст'їтути даже не поступали / тод'ї пр'єст'їжно було ї уч'їл'їш'ч'є / ПТУ оно з'валос'а // вивч'їлас'а в уч'їл'їш'ч'ї / два годи // ну приїхала ж назад у се"ло / приїхала в се"ло / поч'ту носила / поч'ту носила трошки // а тод'ї ж столових було багато в нас / колхозн'ї столови / п'їшла робити в столову / вч'їлас' же на повара і п'їшла робити поваром // робила поваром / довген'ко / варила їїсти // тод'ї послали ме"не в другє се"ло тоже ж там повар'увати там було / їак в'ін з'вавс'а / садок такий / там багато вс'аких фрукти вираш'ч'ували / сп'єц'їал'но такий совхоз // Поп'ївка / се"ло таке з'валос'а // і ме"не туди послали // і там їа познакомилас'а з'ї своїм ч'олов'їком / так / з'ї своїм ч'олов'їком / ага / і ото ж там ск'їки повстр'їч'алис'а / поже"нилис'а // два рази їа там / два л'їта їа там робила // в тому се"л'ї / в столов'ї // тод'ї переб'ралис'а ми / поже"нилис'а жи"єли в їого бат'к'їў / а тод'ї переб'ралис'а в центр се"ла / там було се"ло / а робота була тут моїа / і переб'ралис'а в центр тут // і так тоже тут робила в столов'ї тож'є тут було кафе таке /

снач'ала столова оно звалос' / тод'і стало кафе / робила там / пока не родила першу дитину / сина //

– Назвали як?

– Серг'її // тод'і дома ж була / тод'і йак родила його виходити на роботу пришлос'а бросати роботу тошо в столову ж рано треба ходити // ну / нада було ї на ч'отир'ї йти / шоб уже ж утром л'уди могли поїсти там бригади ж йак'і робили / тод'і ж стройіли багато вс'ого отстрайували / бригади з других город'їу стройали / шабайували тут / і йїх нада було кормит' ранен'ко / шоб они посн'їдали // і бросила / п'їшла на другу роботу // тод'і родила другу дитину / д'євоч'ку // назвали Ол'а // зараз уже і в них йє д'їти / уже в мене йє внук'їу багато / ч'єтверо / там д'воє і там д'воє / ну шо ш'ч'є сказати?// не знайу // ото так і жи'ємо //

– *А Ви можете згадати якісь події, які Ви чули від батьків чи бабусі, дїдуся про війну, голодомор чи ще щось? Які розповіді Вам запам'яталися? Можете подїлитися ними?*

– Ну / йа ж мала була / йак воїна була / а тої / мама розказувала / шо / каже / заїшли н'їмц'ї ў хату / ну повз наше се'ло проходили і заїшли в хату // ну н'їч'о ото ни тої / ни об'їдили н'їкого / т'їки попросили йїсти там шо йє / йаїце / молоко отаке шо / не б'рали / н'ї короў / н'ї свиней / н'їч'ого / а хл'їб / молоко / картошки / отаке б'рали //

– *Так вони попросили чи самі взяли?*

– Ну попросили / в'род'ї каже / шо не так / шо пр'амо тої / ну не об'їжали / каже / може так'ї попалис'а / ну попросили ми од'али // йасно шо / каже / од'али все / шо було л'їшби т'їки п'їшли // ну / н'їч'ого / каже / п'їшли / д'їти на п'їч' поховалис' / попе'ре'л'акувалис'а / це ж ми / а ми //

– *А вони у формі були?*

– ну н'їмц'ї! // нав'єрно ж у форм'ї / каже / єто саме / ну / кан'єшно! // і з автоматами ж і все // ну / каже / попере'л'акувалис' і все / ну н'їч'ого не тронули / не се'ло не спалили / н'їч'ого / каже // п'їшли / ото раз були в се'л'ї в нас / каже / проходили повз се'ло / отр'ад / ото так / каже // а так багато у нас у се'л'ї розказуйут' / шо тої того / ну / вс'ї / войували вс'ї! // і д'їди / і там сини хто у кого / йак'ї старш'ї / у кого шо / багато розказуйут' шо тої тої не при'їшоў / тої не

ве^рнув^а // ну / а у ч^олов^іка | ма^ма | ста^рша | о^на | ш^ч'е / о^на | по^мне | йа^к | н^імц^{'і} | й^ак | ба^ч'і^ла //

– *Вона жива ще?*

– О^на | жи^ва | ш^ч'е | і | о^на | по^мне | н^імц^{'і} | йа^к | ба^ч'і^ла | во^на / йа^к | во^іна | бу^ла / ка^же / йа | по^мн^{'у} | н^імц^{'і} | ба^ч'і^ла / і | йа^к | то^ї / ну | йа^к / то^же | ка^же // о^на | ка^зала / шо | в | се^і | стри | син | п^{'і}шо^ї | мо^ло^дим | на | во^їну / не | ве^рнув^а // йі^ї | ч^олов^ік / ну / мо^го | ч^олов^іка | ба^т'ко | то^же | при^ішо^ї | ра^н'ен^{'ий} | у | но^гу / з | ра^н'ен^{'ий} | ве^рнув^а / но^гу | по^рани^{ли} | і | о^то | ж | да^ли | йо^му | гру^пу / бу^ї | ін^{вал}'ід | во^їни | пер^шо^ї | гру^пи / це | ве^лике | ра^н'ен^{'ий} | пер^шо^ї | гру^пи //

– *А голодомор вони застали? Що вони розказували, можете згадати?*

– Та | ну | та^кого | н^{'і}ч^{'ого} / ну | ка^зали / шо | ж | д^луже | л^{'у}ди | пу^хли | з | го^ло^ду / ме^рли // йі^ли | все / йі^ли | і | шу^крин^ку | з | кар^то^шки / са^дили | шу^крин^ку | з | кар^то^шки | і | зер^но | си^рим / і | в | по^сад^ки | хо^дили / і | о^то | ве^рби / у | ве^рбах | там | і | гри^би | р^вали | і | все / шо | мо^гли | со^би^єра^ли / ва^рили | все / шо | мо^гли / де | т^{'і}ки | на^хо^дили?

– *А Ваші батьки також так жили?*

– н^{'е} / мо^ї | ро^д'і^т'ел^{'і} | н^{'е} / не | ро^зка^зували | н^{'і}ч^{'ого} / це | ж | о^но | три^дц^{'ат}' | тре^т'ї^ї | год / ну | н^{'і}ч^{'ого} | та^кого | за | го^ло^до^мор | не | ро^зка^зували // а | ста^рш^{'і} | ж | о^це | ка^жут['] | шо | д^луже | стра^шно | це | пе^р'ре^жити | це //

– *Такі сумні події. А щось веселе й цікаве можете згадати з Вашого життя або з життя Вашого чоловіка?*

– Ну / йа^к | т^{'і}ки | про^ве^ли | ра^д'іо | у | се^ло / ра^д'іо | та^ке | бу^ло / на | ст^{'і}н^{'і} | ви^с'іло / д^{'і}на^м'ік / об^шитий | та^ко^їу | с^{'е}т^ко^їу // ну | і | о^там | же | ж | об^{'я}вл^{'али} | но^вос^{'т}і | там | вс^{'ак}'і / це | та^к | бу^ло | ра^д'існо / ра^д'іо | про^вели / і | ро^зка^зуй^є / це | ма^ма | ро^зка^зувала | мо^го | му^жа / ка^же / ра^д'іо | гра^є / ка^же / в^{'ін} | ра^дій / все / там | то^ї / ка^же / при^ход^{'у} | вже | ра^д'іо | не | гра^є / ро^з'ібра^ї / все / ка^же / на^шо | ти | ро^з'ібра^ї / та | по^ди^вит^{'с}'а / йа^к'і | там | л^{'у}ди | ма^нен^{'к}'і | б^{'і}га^їут['] // ну / о^то | і | кон^{'ч}'і^лос['] | на | ц^{'ом} | ра^д'іо / а | куп^{'ити} | д^руге | це | ж | там | ко^ли | ш^ч'е | на^{со}би^{ра}єш | тих | гро^ше^ї // ну | вс^{'о} / вже | ра^д'іо | не^{ма}є / вже | л^{'у}ди | ма^нен^{'к}'і | од^{'б}'ігали | там // та^к | о^то | ч^{'а}сто | о^на | ро^зка^зуй^є / шо / ка^же / і | д^{'і}ти | ва^ш'і | бу^дут['] | та^к'і | до^би^ш'ні / йа^к | в^{'ін} | бу^ї //

– *Ще, можливо, є які-небудь історії?*

– Істор^{'ії}? // та | х^{'т}озна / йо^го | та^к | і | не | вс^{'по}мни^ш | би^{стро}

все // ну / у мене в селі / ну / в моїй сім'ї дуже багато всігда
людей було / приходило в гості / і ото ж пооставалис' там
сусідка сама жиєла / бабус'а // шч'е там ч'ерез дві хати сама /
і ото з'їдут'са веч'ером і сид'ат' / тоді ж ткали самі / такі
були станки / на вс'у хату стоїав станок / ну / такі ткац'ки /
саморобні / і ткали / р'їзали тр'апки вс'акі такі т'ї / красили
їх / р'їзали і тоді ткали дорожки самі // і оце сход'ат'са баби
тчут' / сп'ївають' і розказуйут' вс'акі там прибаутки / вс'акі
страшилки / вс'акі воспом'єнан'їа // і ото бабус'ї / їак
собирут'са і давай все розказуват' / а ми ж мал'ї / ми слухали /
ми слухали / нам інт'ер'есно було / нас заставл'айут' ч'їтати / а
нам їак там ч'їтати / слухати ж треба / шо розказуйут' там / і
они ж ото там / одно то за в'їдом розказували / ага / то в т'її
корову в'їд'ма подоїла / то шч'е шос' / а ми ж оце слухали і
думали / шо правда все ж та бойалис' виходити веч'ором / а то
ж в'їд'ма в селі // а они розказуйут' / їак бач'їли / нач'е ту
в'їд'му! // шо шч'е? // хтозна // тоді ж отстрайували в сел'ах
хати і оце вс'їм селом дружно / ага / ст'роїе тої хату / да? //
постройї / а тоді ж глину м'їс'ат' / от на зам'їс вс'їх зивайут'
/ все селом // м'їс'ат' они ногами / коли це в кого кон'ака / де
наїдут' кон'аку / а то ногами зам'їс'уйут' глину / тоді
накидають' потолки оце ж глиною обл'їп'л'айут' / хату
обмазуйут' / і це вс'їм селом! //

– *Таке дружне село було?*

– Дружно! // дуже / дуже дружно! // оце обмазали хату /
там доски нач'їнайут' утр'єч'ком рано там до ск'їкох? // до двох
/ до тр'ох / справиєлис'а ус'ї / а ч'олов'їк там ск'їки п'ат' /
шес'т' готвл'ат' їїсти там вар'ат' все / тоді накривайут' с'т'їл
здоровї на двор'ї і тоді ото празнуйут' // і сп'ївали / і
танц'ували до самого п'їзна! // обмиєвали / ну / це ж
назїєвайєт'са обмили хату // і оце так багат'ом так хати
стр'їїли! // ото тої // они ж дерев'ан'ї / це там в кого с кирпич'а
/ а то ж дерев'ан'ї // а тоді обмазували глиної / мазанки такі
робили і сарайї хати / все це було глин'ане / все оце зам'їси //

– *А як у Вас на селі проходило весілля?*

– С'вад'ба? // тоже вс'їм селом! // вс'їм селом! // два дн'ї!
// гул'айут' / їєсл'ї посл'їдн'а дитина зам'їж їде к'їлки
забивайут' у понед'їлок // це у понед'їлок збирайут'са в

основном р'ідна вс'а / бе^нрут' такі к'ілок і заби^вайут' у
земл'у дл'а того / шоб у^же б'ілше н'іхто не розходивс'а і не
же^нивс'а б'ілше / шоб раз оце / посл'ідн'ї / йак од:айут'
зам'їж ч'ї жене^т'с'а посл'ідн'ї в с'їм'ї / це назива^єйт'с'а
заби^вайут' в тому двор'ї к'ілок // вс'о / вже не нада б'ілш
розходит'с'а // ну / ран'ше ж і жили / розвод'їу мало було /
поже^нилис'а і жи^вут' // і с:ве^нкрами / і з бат'ками / і ве^нликими
с'їм'ами //

– А традиції, наприклад, на початку весілля наречений, що
мусив робити?

– Да! // же^нних при^єїжа:ау / н'єв'єсту ховали / далеко
заховайут' / а жи^єних при^єходиу викупл'ати н'єв'єсту /
при^єносиу там ч'ї грош'ї / ч'ї канхвети / ч'ї шо там просили його
/ тої / і викупл'ау // там д'їти становилис' на пороз'ї на том
викупл'али ж тод'ї ж подушки / пе^нрину же^н'їх / же^нних же ж
тод'ї давали на придане пе^нрину така там с п'ір'їа / дв'ї
подушки ч'ї ск'їки / од'їяло / це все грузили на машину / оце ж
/ йак свад'бу гул'айут' в же^нниха / да? // машина така / ну / без
будки / без н'їч'ого / грузо^ва / вс'ї с'їдали і йїхали / да! // йїхали
/ свад'бу гул'айут' там / два дн'а гул'айут' свад'бу // весело все
// і сватан'а проходи^єло не так / йак зараз // при^єходили / свати
заход'ат' у дв'ір / зустр'їч'айут' йїх н'єв'єсти т'ї / бат'ки /
н'єв'єста пе^нре^н'в'азуйє вс'їх бат'к'їу / гостей вс'їх пе^нре^н'в'азуйє
рушниками / коли сам виши^єтїї / йак ум'їє / сама виши^євайє /
йак не в^м'їє / когос' просє / шоб виши^єт'ї були рушники //

– А Ви вишивали?

– Ну / не дуже в^м'їла гарно / шоб гарно вишити / а так
вишивайут' ус'ї / шоб виши^єван'ї були гарн'ї так'ї / ото
пе^нре^н'в'азуйут' дл'їн:ими / вс'акими тими там // кажут' у вас
там молодец' / а в нас / ч'ї а в вас д'ївка / а в нас молодец' / ч'ї у
вас голуб / а в нас голубка ото / і гарно так / весело //

– А можете розказати, що таке „бикі“?

– Бикі? // це / ну / це ж зараз же там вс'ак'ї дорог'ї водки
там ставл'ат' / а тод'ї було бутилка водки / в основному дв'ї
ложки дерев'аних прив'азували / колоски з пше^ниц'ї / калину /
все це зв'азували одним рушником / прив'азували / і год оно
хранилос'а / ц'їлій год // а ч'єрез год тод'ї ж доставали / йак год
проживут' молод'ї і рушник йїм оста^вавс'а і ц'а ж пше^нич'ка / а

водку випи^ели там о^то ж бат^ьки та р^ідн^і / хто там //

2. Ну по веч^орам / як о^то ж ми пок^васили ка^пусту / це ж ка^пусту пок^васили ос^ьін^ь:у / п^ізно ос^ьін^ь:у / вже як го^роди вс^ьі уб^рали / вже го^роди по^па^хали / бо ка^пусту ж уби^ерали са^ме п^ізно / мор^ковку / ка^пусту / гар^буз / бур^ьак / то^ді о^то вс^ьім поро^били / то^ді ж^іноч^ьки собі^ералис^ь а вс^ьі там і го^товили / де са^мий б^іл^ьший до^м / ха^та здо^рова та^ка / го^товили т^кати // о^то собі^ерайемс^ьа / т^чем // і ба^гато ж^інок там собі^ерайт^ьс^ьа та^кі / хто л^ьубе сп^івати / пообш^чатис^ьа і т^ьі го^товимо на до^рожки ж на ц^і са^мот^кан^ь:і / і о^то од^ні там шо посприт^ніш^і т^чут^ь там сп^ец^іал^ьно бу^ли та^кі ло^точ^ьки в них на^мотували ц^і ж дра^ноч^ьки / ми йіх з^вали дра^нки / ра^зн^і / і по ц^вітам сор^тірували йіх і по ц^віткам т^кали // бу^ли с^ложн^і і пр^ост^і // пр^ост^і / це туди / с^ьуди ган^ьайеш ц^вет ну там п^ідби^раєш по^лоски / к^расн^і / син^і / зе^лен^і / йа^кі йе // с^ложн^і / це бу^ли ф^ігурка^ми / там ро^били ром^біка^ми там / це д^уже до^вго / до^вго / до^вго по^луч^ьалос^ьа // і о^то од^ні ж^інки те // а ш^че л^ьубили к^руч^ька^ми / к^руч^ьком пли^ели / кру^ги на^зивалис^ьа / круг са^мот^кан^і / са^моплетен^і к^руч^ьком // на ст^улки йіх к^лали / он^і ст^улки ж хо^лодн^і ж та^кі / та^бур^ьетки ц^і к^лали / на по^роз^і там де / ко^ло кро^ват^і / ни в ус^ьіх же бу^ли по^ли дере^ван^ь:і / а бу^ли і г^лин^ьан^і / са^мома^зки / і в^ін же хо^лодн^і і о^то туди на^кла^деш тих кру^гів / п^ід ка^ждо^ь кро^ват^ь:у / де ти в^станеш там / ста^новиш^ьа / і он^і ж та^кі кра^сив^і / ка^жда х^вастала / ос^ь у ме^не йа^рч^ій / в ме^не кра^сив^іші / в ме^не б^іл^ьшій / ага / і о^це ми та^ким зан^імалис^ьа / і бу^ло та^ке і до ч^ьасу но^чі / і до двох но^чі і / ко^ли та^к і при ла^мпах ке^раси^нових / кру^гом по^ставл^ьаєш ла^мп / св^іч^ьки он^і нена^довго / а ла^мпи / ке^раси^нов^і ла^мпи / д^удки на^дівали на них і т^кали // це д^уже за^помни^лос^ьа і вс^ьі цим зан^імалис^ьа / вс^ьі то^ї // ну ш^че хо^чу в^спо^мнити / шо йа л^ьубила в мо^лодос^ті ко^ро^у па^сти / о^це в по^ле там і деш ч^ітир^і ч^ьаса / там в по^лп^ьато^го ко^ли ви^ган^ьайеш / ш^че ж со^нце т^ьіки / т^ьіки на^чіна^є с^хо^дити / а в нас по^ле да^леко бу^ло / та^к к^ілометр^ьі^ў три / три с по^ловино^у / о^то ви^гон^іш там кар^ьйер п^іш^чан^ій / о^то по^ходиш / там кри^ниц^ьа бу^ла / в нас там / це ш^час же ро^дник / а то кри^ниц^ьа // о^то по^чістиш // на^бирали во^ду і до^дому пи^ели / а во^на хо^лодна /

круглії год хо́лодна! // ну з'імої то заме^нрзала / во́на така
про́точ'на / та ну вс'о рав'но ж сн'ігом закидали / а л'ітом те^нч'е
з неї і хо́лодна / прозрач'на / ч'іста / ч'іста / криштал'но ч'іста
була во́да / добра! // і ото ми йїї пи́ли / наби^ерали в бутилки / в
ба́нки і пи́ли // ага / нрави́лос' це і ш'ч'е нрави́лос' ото / шо ж в
пол'і і поїсиш там сало / ч'аснич'ок / йаїц'а / картошеч'ка / це
ду́же нрави́лос'а / короу́ багато було / корови ото пасут'с'а /
напа́сут'с'а о́це з ч'оти́р'ох дес' до дес'ати / а то́д'і пол'ага́йут' і
ле^нжат' / а ми ж ото то́же ла́зим там / букети соби́раєм / трави
разні / зв'іробої / ма́теринка / че́брец' / ото до́дому їдеш з
таким букет'аре́йу / а то́д'і ж п'ід ка́ждо́йу стр'іхо́йу вис'іли ж
сохли о́ц'і трави // це там тої от кашл'у / тої от проно́су / тої от
голо́ви там / а ч'а́брец' тої про́сто ч'аї пи́ли / в'ін пах ду́же
га́рно пах // а ш'ч'е буу́ празник та́киї / шо приби́райут' в ха́тах
ви́мазуйут' / і ч'а́брецем поси́пайут' дол'івку / по́мажут' /
ч'а́брецем поси́пл'ут' і во́но па́хне в ха́т'і / за́пах та́киї /
б'іли́лом пови́б'ілу́йут' / все б'ілесен'ке! // і о́це йа за́повни́ла
йак і дос'і па́хне ме́н'і це / йак по́б'ілиш / за́раз у́же ж то обо́ї
там / то так там кл'ейут' вс'а́ке / а ра́н'ше б'іли́лом / та па́хуч'е /
два дн'і па́хне! // це / йак по про́ тої / по́проб'ілу́йеш /
по́промазу́йеш / ото так // ну і ш'ч'е шо? // та у нас то́д'і
інте́ресн'іше було / ч'ім за́раз у вас! //

– Чим цікавіше?

– Ч'ім? // та х'тозна ч'ім // вс'ім інте́ресн'іше! // не си́д'іли
п'ід тим телеві́зором ден' і н'іч' // ко́мп'у́тер то́д'і і не з'нали шо
це ї та́ке і йак о́но ї зве́т'с'а / а т'ел'е́ві́зор / ну то́же буу́ два на
все се́ло // йакшо було і то ч'орно-б'ілі о́ц'і та́кі одно / то там
ла́мпа зго́рит' / хо́д'ат' про́с'ат' ко́гос' там / о́но ж нема́є
ма́с'т'ер'іу / ото при́їде по́лазе / по́лазе за бутилку там / то то́го
по́просиш / то то́го / та два в нас було телеві́зора на все се́ло! //
ра́діо да / ра́діо ото г'рало во́но з шести та до дв'іна́дц'ати /
на́в'ерно / ч'і до одина́дц'ати / ра́діо ото пі́зн'іш у́же /
сна́ч'ала н'іч'ого / а то́д'і ра́діо було / соо́бш'ч'ало // ото йак
ска́жут' моро́зи бу́дут' / моро́зи ж то́д'і йак'і бу́ли / здо́ров'і
та́кі! // жде́м / ко́ли Б'ілокура́кіно вк'л'уч'ат'с'а ска́жут' / шо не
їти в шко́лу / ото бу́ла ра́дос'т'! // в шко́лу не їти / а на ви́гон'і
вс'і / го́рка здо́рова / йак соби́рут'с'а / ва́л'анки / рука́виц'і та́кі
о́ц'і тепл'уш'ч'і / та́кі т'і бу́шлати ба́бушкин'і та ма́мин'і

понад'івайут' і ото з гори спускаємс'а / в м'ішок целофановій соломи / і каталис'а // санч'ати були так'і / та пушти в кожного були сани саморобн'і / широк'і були! // ото по три / ч'отир'і ч'олов'іка с'адут' на н'ого і йідут' на тих санках / а то на м'ішках дужч'е / м'ішках / соломи в м'ішки / і катайемс'а поки в'ін не розорвет'с'а вес' / це / йак мал'і були / та і б'іл'ш'і тоже / йак б'іл'ш'і одно / мал'і були / гул'али / а б'іл'ш'і дурач'іліс'а ж тоже по тої // гарно було / весело і гарно //

– *А Ви раніше, як збиралися гуртом співали?*

– А йак же! // йа була перва / голос у мене буў з'вонкий / такий з'вонкий / писк'лаві такий / вс'ігда казали / шо йа співайу / йак зв'інок / йак зв'іноч'ок // співала дуже гарно і зараз л'убл'у співати і у мене голос ш'ч'е не дуже і змі'нівс'а так / шоб здорово такий і оставс'а з'вонкий такий / і зараз л'убл'у коли по веч'орам там і сама посп'івати // ў гост'і хтос' приїде посп'івати л'убимо п'існ'у там / ц'в'іте терен / ц'в'іте р'асно // ну вже ж духу не хвата вит'анути т'іл'ки / а так гарно співайемо ми //

3. – *А Ви коли були малі, ваші батьки що розводили?*

– Ой усе! // і курей / і вут'ат / і гусей / і крол'ів / і корова / бики / і порос'ата / все держали / на ц'ому жили // це ж на год по троїе йіх р'ізали / сало в йаш'ч'іки / це ш'ч'ас у банкі / а тод'і в йаш'ч'іки складали кус'ками / пе"ре"сал'ували // і ото достанеш кус'ок з йаш'ч'іка з'йіў / стоїало в ч'улан'ч'іках // і все / ото тим і жи'єли // тод'і ж не було погоди такої / шоб з'імойу / л'іто / а л'ітом / з'іма // тод'і / йак з'іма / так була наст'ойаш'ч'а з'іма! // заморозиш і ковбаси і все і воно стоїт мерзле там / то м'ясо ви'єсит' мерзле в кар'ідор'ах / в ч'улан'ч'іках / а ш'ч'ас х'іба ж так з'робиш! //

– *А в школі читати любили?*

– В школі? // та йак тоб'і сказат'? // по школі ч'італа / гул'ати хот'ілос' / ну не дуже шоб л'убила / ну шо ш'ч'е треба було ч'італа / шо школ'не //

– *А зараз читаєте, чи вже ні?*

– А ш'ч'ас уже н'і / глаза бол'ат' і в оч'ках глаза бол'ат' / н'і / ш'ч'ас уже б'іл'ш т'ел'е"в"ізор //

– *А яку літературу читали? Які Ви любили книги?*

– Ої / романи / про л'убої / ран'ше ж були от'і про воїну
вс'ак'і / про вс'ак'і там т'і отак'і / ну дужч'е романи так'і
ч'ітат' // ну і не дуже багато ну і ч'ітат' л'убила да таке // таке
л'убила ч'ітат' // шоб ото все / шоб у конц'і все гарно
зак'інч'увалос'а / йак паган'і не н'равилос'а / шоб гарно все
зак'інч'увалос'а // отак'і ч'італа / ага //

– *Серіали любите дивитись?*

– С'ер'іали л'убл'у дивит'с'а // л'убимо дивит'с'а жд'і
м'єн'а ото передач'а / там шукають то того / то того / когос'
наход'ат' там / когос' тої / отаке л'убим дивитис'а // то йак'іс'
кул'інарн'і передачі // ото ж надивимос'а і сидим обсуждаєм /
то йак'іс' музикал'н'і / де там ото співають' / так ми ото ж
каже^м / ну йак же не^{справедливо} / гарно співають' / а йіх не
бе^ирут' / пагано / а йіх бе^ирут'! // і то ми си^едим сам'і знатоки //
каже Марус'ка моя там / ото йак би йа була / йа б ото^{го} зроду
не вз'ала / ото^{го} б уз'ала і ото сидим по другу сторону екрана
// ми ото кажем / о / оц'ото ўз'али справедливо / а ц'ото нада
викинути гет' // ну / оно не по нашому берут' // так ото ми отаке
л'убим дивит'с'а // розб'ігаємс'а б'ігом дивитис'а оце //
йакшо ш'ч'е дн'ом можем і в одн'ій хат'і / а йак веч'ером
розб'ігаємс'а по хатах дивитис'а // тод'і с'ходимос'а і
ком'єнтар'ійі своїй вставл'аємо // а шо спорим сам'і! //
забуде^м / та крич'іт' н'єт ото / а йа кажу / н'є ото / і ото
спорим! // ну / вобш'ч'єм // жур'і друге // ото так // пон'ала? //

– *Ви ходите до подруги, яка далеко живе?*

– Ходимо т'іки р'ідко / душ'ч'е она х'оде / в нейі не так
ноги бол'ат' / ноги в нейі так'і здоров'іш'і трошки / она х'оде //
каже / вас же б'іл'ше / ви гур'том приход'те / а ми ж ото ж
хитр'і не хоч'єм / ноги / кажем / бол'ат' // ну / бува / шо і ми
їдем / а йак же! // треба ж ходити // подруги / це таке св'ате! //

– *А здоров'я Ваше як?*

– А / здоров'я // та н'іч'ого // ото / знаєш / йак болит'
потрошку / так то знач' не хварайеш // погано / йак шос' одне / а
йак все потрошку / то врод'і то і не х'ворий // с'одн'і одне /
завтра / друге // уже тепло / уже не хоч'єт'с'а в хат'і сид'іти /
уже б таке оце б шос' би дес' би б / зробиў би б //

4. – Ходила в церкву / с'одн'і ж там служен'іє було /

гарне таке // вс'іх бат'ушка ж поздравл'ав с празником // т'іки
сто'йали довго / а тоді ж ш'ч'е і їти треба / а сто'йали довго /
довго / оно ж тої // л'уду було повно / забито! // і в двер'ах
пр'амо / оно ж не дуже там здорова / а так і в двер'ах пр'амо
сто'йали! // багато / багато! // там і дзвони / і колокола звонили!
// так красиво / розкрасиво! // поін'ала? // ото ж // ото нада
ходить / там так гарно! // вс'іх побач'іш //

– *А Ви з подругами ходили?*

– Да / з подругойу ходила / з одн'іейу // з т'іейу / шо
ближч'ойу / та ж дал'і зв'ідт'іл'а з другої же сторони шла / а з
т'іейу / шо близ'ко вдвох ходили // це їдем / а она ж така в
мене йак / та ї ої / она ж не ходе / а б'ігає / йак приреч'ена! //
поперла / х'іба за нейу всп'ійеш!// оце дивис' / кажу / спи'на в
тебе! // і б'іжит' / і б'іжит'! // та ти / кажу / тих'іш / т'іки ж
вистойали / господи / кажу / та куди ж ти ле'тиш! // отак ото // а
тої // а там ото ж / сус'іди в нас так'і йест' там з другої сторони /
так'і вони трохи ч'уднуват'і // врод'і / йак сказати / мати і
н'іч'ого / ну она така вже йї там / йак воно / може / год'їу
вос'емс'ат / а син у нейі такий год'їу та за ш'їс'ат / нав'ерно /
ч'і ш'їс'ат / ну / врод'і ж і сообраз'іт'ел'ний буў / а в голов'і /
йак у осла/ так і у осла таке! // йак сказоне / йак шос' зроби! // то
ч'ерез город п'іде / потопч'е / то п'іде шос' кудис' тої / вл'ізе //
так ми ото ж тої / з Оксаною см'ійалис' / кажем / ої / ето йа не
знайу / це не хлопец' / а шос' непон'атне // ну в'ін такий
одинокій / сам в'ін / она за ним / догл'адає його / за ним ходе /
р'ідко коли / ми ж кажу / та приход' до нас / та н'і / ну оно ї
ноги вже не так'і // ото ми // так ми ото п'ідемо / а в'ін такий
ото вїде / см'ійет'с'а / йак кон'ака / рже / ото сам / ну / сам до
себе // поін'ала? // н'іде н'ікого / а в'ін ото сам до себе // так ми
ото // так ми ото на н'ого надивилис'а // ої / горе йакє
молодиц'і! // ото вона його / йак тої / так за руку / за руку ве'де
додому // ну / кан'ешно / н'іч'ого не зробиш / шо ж ти зробиш?
// тво'я ж дитина / шо ти зробиш? //

Інформант: Чередниченко Катерина Василівна, 1936 р. н.

– *Представтеся, будь ласка. Розкажіть про себе.*

– Ну шо / йа Чір'ідн'іч'енко Катерина Васил'їуна // народилас'а ў сил'і Б'ілокурак'іно Б'ілокурак'інс'кого району / тоді ш'ч'е Ворошиловг'рац'кої облас'т'і / тис'ач'а д'ев'ацот т'риц'ат' шостому роц'і // і до цих пір проживайу ў сил'і / Б'ілокурак'іне //

– *У вас багатодітна сім'я була?*

– Да / ў мойї матер'і було шесте'ро д'ітеї // сорок першому роц'і бат'ка забрали в арм'їю / осталис'а ми з матерейу / мин'і було ч'отири роки // ў сорок трет'ому роц'і ми получи'ли похоронку на бат'ка // ў сорок трет'ому роц'і пішла йа ў первій клас // походила ў первом клас'і пока було надвор'і тепло / од'ївац'а / обувац'а н'і во шо було / і школа мойа прикратилас' // на другий рік пішла йа оп'їат' у перший клас // а із пос'ов'ета нам надавали допомогу / там таке р'ізне барахло / обувац'ка таже р'ізне // і пішла йа ж тої / у первій клас // ў піс'ат' другому роц'і зак'інч'їла с'ім клас'їу // таже // у школу ходила два плат'ач'ка ў мене було / доходилас' / шо і попроти'рала д'ірки //

– *А після школи що Ви робили?*

– Посл'е школи пішла йа робит' у закр'онтору / таким робоч'ім не'штатним // мати робила ў колхоз'і / получи'ати н'іч'ого не' получи'али грошеї / робили за трудо'дні / а на трудо'дні давали / ну шо там давали зе'рна коли по дв'іс'т'і / коли по сто піс'ат' / коли по триста / ну коли йак на трудо'ден' / получи'али ми там м'ішок / два / три зе'рна //

– *За день?*

– Н'і за трудо'дні там же / йак за пі'ўгоду ч'і йак во'но там нач'ісл'али / йа не' знайу // вот йа пішла на роботу / стала заробл'ат' тоді соб'і грош'і // ага а ў піс'ат' п'атому виїшла зам'їш // родилос'а ў мене п'їатири д'ітеї // перша доч'ка померла два з половиною год'їка / осталос'а три доч'ки і син // доч'к'і живут' / доч'к'і живут' ш'ч'ас ў пос'олк'е С'їм'ейк'іно Краснодон'с'кого району / живут' / прац'уйут' там / пови'ходили зам'їж //

– *Ви часто до них їздите чи ні?*

– Йіз'д'у раз'іў два ў год / три / коли йак // онуки там у мене йес'т' // д'войе ўнук'іў в одной доч'к'і і у другой було д'войе / п'іс'ла не"ш'ч'асного случ'айа остаўс'а один син // так ш'ч'е воно до нас йіз'д'ат' / коли раз у год / а коли і н'і разу / йак получ'айец' :а // трет'а доч'ка жи'ве ў сил'і Неш'ч'еретове // прац'уйе ўч'ітел'койу ў на'ч'ал'них клас'іў // тоже замужом // майе два сина / мойіх два ўнука //

– А Ви на пенсії?

– Ну а те"пер йа на п'енс'ійі і жи'ву с'сином і нев'істкойу // майу тройе ўнуч'ат тут коло нас //

– Вас влаштовуєте, як Ви зараз живете? Чи, може, хотіли би краще жити?

– Да шо ш / хоч'ец' :а луч' :е жит' / но так не" получ'айец' :а / така жизн'а те"пер // не"ур'адна // да / д'войе ўнук'іў уч'ац' :а ўже // а ўнуч'ка ходе ў школу // ну шо ш'ч'е ска'зат' //

– Розкажіть про сусідів своїх, чи вживається Ви з ними чи не вживається?

– Та с'ус'ідами тоже по'разному // коли були скандали йак'іс' / а вобш'ч'е-то / н'іч'ого так / по-с'ус'іц'к'і / но бу'вайут' конф'л'ікти //

– За межу на городі?

– За ме"жу н'е / ми не" споре"мо // а так шос' да вир'із'каец' :а //

– У Білокуракіно Вам подобається жити? Чи, може, Ви би хотіли жити в місті?

– Так йак йа н'іде не" була / не" знайу д'ругойі жизн'і / а ў Б'ілокурак'іне с'самого маліч'ку / і по цей ден' прожила / міне це ўлаш'товуйе //

– А в Луганську Ви не були?

– Ну а шо йа там у Луганс'ку // город не" дл'а мене // йак'би з молодіх рок'іў там / так йак на'приклад ви / там так вам кон'ешно пон'равиц' :а ў город'і / а мін'і воно ба'ідуже / йа молод'і ўс'і годи тутеч'ки прожила //

– Розкажіть які ігри були у вас у дитинстві.

– Ну у нас зан'ат'її було на вулиц'і / на'приклад / наве"сн'і / коли сн'іх уже розтаў бугорки просі'хайут' / там де про'сох бугорч'ок / ми там же гра'ємо ў мйа'ч'а / ў битко'вого /

круго́вого / мйа́ч'а / у шк'ракл'і г'рали / у цурки г'рали / у садоўн'іка г'рали //

– *А взимку?*

– А з'імойу / з'імойу йаке там ў мене ўже ж такога д'ецтва не" було / шоб ўбуц'а / од'аг'тис'а і поїхати там / на сан'ч'атах дес' іспускац'а ч'і / ну йіздили кон'ешно трохи // ў нас наўколо п'екарн'і була хороша го́ра // ми там спускалис'а на сан'ч'атах / у П'іски йіздили спускалис'а на сан'ч'атах //

– *Ну а вже як стали старші, на танці ходили?*

– Ну йак же стала / ну йак уже школу конч'іла / ўже ж нач'ала робити ходили / с'уда ў центр на тан'ці ходили // а вобш'ч'е б'іл'ше ми ходили тод'і в одинац'ат' ч'асоў ноч'і проходиў москоўс'кі поїзд / і ми то на станц'іі / гул'айемо / пока проїде москоўс'кі поїзд / а тод'і ідемо додому // це було л'іто / а зимойу / то шо на сан'ч'атах пока'тайемос' та б'іл'ш і шукат' //

– *Розкажіть про роботу.*

– Ну йак вишла йа зам'іш // тут стала робит' на х'верм'і / то сви́наркойу // год'іў п'ят' мат' робила сви́наркойу // а тод'і стала робити до́йаркойу //

– *А сви́наркою що Ви робили?*

– Сви́ней кормили / ч'істили йіх / ган'али пасти / л'ітом і веснойу ган'али пасти сви́ней // с'уди ос' до церкви тут звалиш'ч'е було // нав'іт' ў церкви / у поле ган'али пасти //

– *Тоді багато сви́ней було?*

– Тод'і багато було сви́ней // о́собен:о от'і / сви́номаток ми ган'али / а откорм'ішни / т'і откармл'увалис'а / йіх не" ган'али пасти //

– *А корів теж багато було?*

– Короў у нас тоже було багато // три бази було // це л'етн'а база / це ўже йак виган'айут' / так три бази було зимойу / стоїали // двохр'адні і однор'адні / і двохр'адні // і другі / однор'адні / двохр'адні // і йак би його сказа́т' // і род'ілка була // короў йак'і перед тим / шо скоро́ будут' телиц'а / йіх одпраўл'али ў род'ілку // йак отелилас' там / роздоїли йіі дн'іў три ч'отири і заби́раем наза́д у групу // а тел'ат отд'ел'но / а тел'ат напували / з банки // не" п'ідпускали / во́ни не" со́сали ко́рову //

– А скільки Вам платили?

– Йак т'іки стали ж робити / шо нам там / ми получ'али ў м'іс'ац' по двац'ат' рубл'іў по п'іс'ат рубл'іў / а тод'і стали по деўйаносто рубл'іў / і так п'ішло / п'ішло ну ўже йак ішла на п'енс'іу / ўже получ'ала йа до ч'отир'ох'сот' грошеї //

– Це рублів чи вже гривнів?

– Н'і / рубл'і / йа ж п'ішла / ш'ч'е гриўн'і не^н було / йак п'ішла на п'енс'іу // ў д'ев'аносто ўтором году / йа п'ішла на п'енс'іу //

– Вам давали якісь премії?

– Дадали // коли йак / коли по триста рубл'іў було / коли по п'іс'ат / ну коли йак // благодарнос'т'і // грамоти дадали і тод'і так'і кни'же'ч'ки / ўдарн'ік'і комун'іст'іч'еского труда //

– А коней не розводили у вас?

– Кон'ей мало було // ото короў пасли на кон'ах / а так / молоко возили ў бетолах на молокозавод к'ін'ми понач'алу / а тод'і стали молоковози робит' //

– А коров далеко ганяли пасти?

– Да короў не^ндалеко / ос' із бази вигнали і п'ішли туди ў йар //

– А на поля вас не посилали?

– На пол'а посилали / пропол'уват' і кукурузу / і сон'ашник полולי // пособл'али //

– За це ж вам тоже платили?

– Та платили шо ми там / йак подойш короў у вос'ем' ч'асоў а тод'і ў деўйат' туди прибудиш і до об'іду / шо ми там зробимо / мало / нам нач'ісл'али нам потроху // ну воно було йак допомага //

– А в кого багато дітей у сім'ї було, не доплачували?

– Не^н знайу / при ме^н'н'і не^н було / ну йак оце ж на п'енс'іу ішли / ран'ше було / йак ч'етверо д'ітеї / уч'ітувалос'а / а ўже йак йа ішла на п'енс'іу ч'етверо д'ітеї // йакби йак п'ятеро д'ітеї / уч'ітувалос'а / а йакби ў мене не ўмерло шоб п'ятеро було / так сталос'а / шоб йа п'ішла ран'ше на п'енс'іу / у п'іс'ат год п'ішла б йа на п'енс'іу / а так ў п'іс'ат п'ят' // і даже ўже йак ми п'ішли на п'енс'іу / п'енс'іу нач'ісл'али йак допомага на д'ітеї до п'енс'іи //

– Як ви відзначаєте свята: Новий рік, Паску, Різдво?

– Ну шо можу сказат' / празникам ми були би рад'і кон'ешно / і отм'іч'али / ну у нас отм'іч'ан'а таке було // с'уди туди і б'іжи до короў // утром подоїли / приб'ігли // шо там приготували / оп'ят' на об'ід / іди / п'іс'ла об'ід гул'анка // ч'аса два погул'али / три і б'ігом оп'ят' на веч'ір / доїти короў // ото так ми отм'іч'али // но отм'іч'али каждай празник / і окт'абрс'ку / і Новий год / і ден' Красной армії / Вос'ме марта / отм'іч'али // ну так ми отм'іч'али по-бистрому // не^н гул'али там по дн'у / ч'і до п'іўноч'і // а Паску / Паска це йак обич'на Паска // у нас ход'ат' на Паску / на кладб'іш'ч'е / і ход'ат' і на Красну Горку // виход'ат' і на Красну Горку // на первомайа кашу варили у пол'і // були / або за хвермойу на гор'і під посяткойу отам / наваримо каш'і / і гул'айемо / гармон'іа у нас //

– Чи був у вас садок?

– Ран'ше не^н в ус'іх садки були // в одних нас було садок ве^нликий // а ос' н'і ў кого не^н було йіх // буў да // ў нас садок і ве^нликий садок буў // і сливи і вишн'і були // і йаблука // тут такий садок буў ш'ч'е даўн'іі / старовин'іі садок // у д'іда з бабойу садок буў / до них ус'і йшли / йаблук намоч'ут' було / і моч'ених прос'ат' // ўс'і хрукти були / даже терен буў // а тоді ўже йак йа поч'ала робит' свинаркойу / поч'али привозити машину саженц'іў / йа ўз'ала три // йаблун'ки посадила / оце дв'і йаблун'і це ўже йа садила // оце йім уже п'ід'іс'ат' // у п'іўс'ат' / шостому году йа йіх посадила // уже п'іс'ат' два года йім // ну одна пропала ўже даўнен'ко / а дв'і ш'ч'е // т'агнуц'а // ш'ч'ас уже молодих насадили // ў прошлом году одна йаблун'ка ўже ўродила / і вишен'ка одна ўродила // ў цей год должни ўже б'іл'ше ўродит' йаблун'ок //

Інформант: Опанасенко Ірина Миколаївна, 1968 р. н.

Ме^нне звут' Опанасенко Ірина Миколайіўна / народилас'а ў сил'і Білокурак'іне Білокурак'інс'кого району / Луганс'кой облас'т'і / ш'ч'ас уже Луганс'ка облас'т' / а ран'ше була Ворошилоўградс'ка облас'т' // народилас'а ў тис'ач'а дев'ят'сот шіс'ат' вос'мом году двац'ат' вос'мого йанвар'а // ну і ш'ч'ас

тоже проживаюу ў Б'ілокурак'іно / Б'ілокурак'іно называец'а так / із за фам'іл'іі кн'аз'а Курак'іна / йакіі заснуваў Б'ілокурак'іно / і із-за Р'іч'кі Б'ілоіі / йака полнос'т'у прот'ікае по ўс'іі тэрытор'іі нашого Б'ілокурак'іна і дал'ше ну ў бліжн'і с'ела / шо находит'а возл'і Б'ілокурак'іно / із-за ц'ого ў нас так і называец'а село Б'ілокурак'іно // ну / Б'ілокурак'іно наше дуже велике це ўже не" село / йак ран'ше было село / ну / нав'ерно / год дес'ат' тому ўже стало селиш'ч'е м'іс'кого типу / ну село ж переіменували не" селиш'ч'е м'іс'кого типу // Б'ілокурак'іно наше велике / оно йак би йак складаец'а з ч'отыр'ох / ну де-то з ч'ітир'ох ч'аст'ей // перша це Расв'ет // ў Расв'ет'е ў нас находит'а водохран'іл'іш'ч'е / плот'іна ми його ш'ч'е называем // водохран'іл'іш'ч'е дуже велике / пр'ам оно захватуйе і Б'ілокурак'іне / і ў Паўл'іўк'і ну тоже прот'ікае ну не" прот'ікае / а находит'а його тэрытор'іа // Паўл'іўка це недалёко от Б'ілокурак'іна тоже село таке невелич'ке Паўл'іўка называец'а // называец'а так Расв'ет / то шо ран'ше там буў йак колгосп / і называўс'а в'ін Расв'ет / і того і называец'а Расв'ет там іш'ч'е при ўїзд'і ў ц'у ч'ас'т' Б'ілокурак'іна / стойіт' великіі великіі жоўт'іі колосок ну такий жил'ізніі / на йакому напісано / шо Расв'ет // папка розказуваў / ну м'іі бат'ко розказуваў / шо це ш'ч'е // та нав'ерно це ш'ч'е манен'ка була / шо це они пр'івозили ц'ей колосок С:тароб'іл'с'ка / заказували там / пр'івозили і устаноў'ували тоже / папа ран'ше м'іі работаў вод'іт'іл'ем на камаз'і // пот'ом у нас іде Курил'іўка / ч'ого называец'а Курил'іўка / йа не" знаюу / ну так ўс'у жизн' называем й'іі Курил'іўка / на Курил'іўк'і у нас находит'а ц'ерква / ц'ерква тоже дуже старін:а і / ну помн'у с:амого малеч'ку / шо була / ну коли йа ўже народилас'а / ц'ерква ўже була // ну коли она постройіна ну ў йаком году / йа точ'но не" могу сказац' / от // ц'ерква / ну така / не" дуже велика / середн'а такіх розм'ером // ми з бабушк'ой помн'у ў д'ецтв'е / постоіян:о каждую нед'іл'у ми ходили ў ц'еркву / хот'а іті було далёко / ну каждую нед'іл'у ми ходили ў ц'еркву // ставили там св'іч'кі / бабушка крестіц'а мене уч'іла / ну так от а ш'ч'ас ходім т'ікі на празнікі // ну ч'аш'ч'е ўс'ого ходім на Паску коли паскі с'в'атіт' ми ходім на Паску // ў ц'ому году тоже були ў ц'ерк'і на Паску / л'уд'ей

дуже багато було / ў церкву ми не^н зашли / то шо не^н пом'істилис'а / ми прийіхали ўже дес' // та ў полдв'інац':атого ми прийіхали іл'і ў дв'інац':ат' ч'асоў / ну дес' так / ну заїти ў церкву ми не^н могли і стоїали на улиц'і / а ўже коли бат'ушка оні ж там церкву обход'ат' с'в'ат'ат' / іконки там же нос'ат' / і коли бат'ушка уже йак л'уди вистрайуйуц':а ну ў р'ад р'адок такий // доўгий доўгий йак ципоч'ка она іде / каже по одному стоїат' / хто хоч'е паску пос'в'атити / паски йаїц'а с'в'ат'ат' / хто там сало коўбасу / домашн'у ч'аш'ч'е ўс'ого / ну то шо на празники ш'ч'аш'ч'е ўс'ого р'іжут' свин'у ў кого йе / ну хто шо хоч'е / то і с'в'ате / іногда даже бува принос'ат' і водку с'в'ат'ат' / ми принесли ну паску с'в'атили / паску / йаїц'а / сало с'в'атили / і то ш'они вистрайуйуц':а так л'уди / і бат'ушка проходе і бризкайе с'в'ач'енойу водою і це ну йак с'в'ате і паски с'в'ате / і л'удеі об'ризкайе // пот'ом у нас іде Ўтора / на Ўторой находит'а у нас ш'кола і ну ш'кола номер два Б'ілокурак'інс'ка / того і називайец':а Ўтора / то шо там ш'кола / ну ран'ше там / ран'ше була ма'нен'ка ш'кола / це ш'ч'е йак ў ш'колу не^н ходила це ш'ч'е бабушка мойа ў н'їі уч'ілас' / була с'красного кирпич'а / була красна така невелич'ка ш'кола / а ш'ч'ас уже там постр'ойіли велика двухетажна ш'кола постр'ойіли р'адом возл'і ц'їйейі краснойі постр'ойіли нову ш'колу // пот'ом у нас іде центр / пот'ом у нас іде іш'ч'е йе П'ідгор'їўка у нас йїх дв'і П'ідгор'їўки / одна П'ідгор'їўка іде / ну називайец':а так П'ідгор'їўка / то шо находит'а п'ід горої / одна П'ідгор'їўка у нас нач'їнайец':а б'іл'а церкви / це там на Курил'їўк'і б'іл'а церкви нач'їнайец':а і ну она така не^н дуже ве^нлика і іде туди ближч'е до Рас'вета а друга П'ідгор'їўка іде йакби з другоїі сторони Б'ілокурак'іно / ну тоже находит'а п'ід горойу / ну ве^нлика она / т'анец':а аж до конц'а нашого се^нла / т'анец':а ц'а П'ідгор'їўка / на ц'їі П'ідгор'їўк'і ў нас кри'ниц'а йес'т' // там ос' не даўно постр'ойіли обгородили йїї / бат'ушка пос'в'атиў нам / так шо ну вода там хороша / ч'їста / н'їхто не^н мусорит' там / н'їч'ого // пот'ом у нас іде Свин'ак'їўка / ну це уже йак ко'нец' Б'ілокурак'іно там находит'а Свин'ак'їўка // Свин'ак'їўка називайец':а так із-за того / шо ран'ше там була не^нве^нлич'ка така хверма свин'а / і із-за того ран'ше л'уди йак ну куди ти їдем спрашуйут' ўс'і ш / на

Свин'ак'іўку / так она і осталас' на Свин'ак'іўку і ш'час тоже ж так называюць на Свин'ак'іўк'і // потым у нас іде два квартала ну блізка нахоўацца: а друх от друга / квартал М'іра і квартал Поб'еди // так шо Б'локурак'іно ў нас таке дуже ве'ліке / от даже хто прый'жаюць / то кажуць шо ну не' йак се'ло іде такі м'ін'ігород они ўс'і называюць його м'ін'ігород // от народилас' йа тут і вырасла і уч'ілас' тоже і ў школі тоже ж тут уч'ілас' // йа народилас' / ну живу там не'далеко от центра / ў конц'і вулиц'і живем / ў ч'асном дом'і ўс'у жизн' прожили і ш'час тоже живем ў ч'асном дом'і / с'ім'я / де йа народилас' / була така ну не' дуже ве'ліка / с' нами д'едушка / бабушка жили / ну брат старшій / мама і бат'ко / ну ўс'і ми жили в одн'іі хат'і / а д'едушка с' бабушкоў жили р'адом / у нас була кухн'а / ў хат'і кухн'і не' было / а р'адом була постройіна не'ве'лич'ка кухон'ка / там на дв'і на три комнати / ну така не'ве'лич'ка она соўс'ім / там йісти готавілі йілі / і в одн'іі комнат'і у нас д'едушка с' бабушкоў жили // от ну д'ецтво йак д'ецтво прошло / ў сад'ік ходілі // у нас там не'далеко сад'ік / у нас ран'ч'е было три д'ецк'іх сад'іка / а ш'час остаўс'а т'ікі один / ну ў той / шо йа ходіла / той і остаўс'а / а т'і шо були ў Рас'вет'е сад'ік ш'час ўже його не'мае / там с'д'елалі дом пр'істар'еліх / і на Курил'іўк'і тоже буў у нас сад'ік / ну його з'д'елалі п'ід дома здалі іл'і выкупілі там земл'у / йа точ'но не' знаўу / ну здалі / і там ш'час живут' просто л'уди // от / ў сад'ік ходіла / ў сад'ік мене здалі с' тр'ох год // мама / йак йа народилас'а / она ж була йак би ў д'ікр'етном отпуск'і / а потым же п'ішла коли работат' / то ў сад'ік мене од'алі // ў сад'ік йа л'убіла ходіць / ме'н'і нравілось ў сад'іку / у нас не'ве'лич'кіі такіі сад'ік / ну йа не' знаўу / ск'іл'кі там і груп было / ну так'і не'веліч'к'і групы у нас були дес' ч'олов'ік по дес'ат' ў кажд'іі груп'і там // спалі ми ўс'і ўм'іс'т'і ў сад'іку там і ма'нен'к'і д'іті / ну тим шо вобш'ч'е і год там буў / і бувало пр'іносілі іш'ч'е ў йас'ел'кі здавалі тоже / ну спалі ми ўс'і в одноў ве'лік'іі комнат'і // от пос'л'і ў д'ецтв'і л'убілі іграт' / у нас на вулиц'і дуже багато ран'ше было д'іт'ей / ш'час йакос' не' так / ну ш'час вобш'ч'е йакос' д'іт'ей мало с'тало / ў нас от ш'час на вулиц'і ну може / ч'олов'ік дес'ат' буде д'іт'ей ну такіх хот'а би не'ве'лич'кіх / а даже там т'і / шо ў школу ход'ат' / ну ўже не'мае йакос' / а

ран'ше ж було д'ітеї поўна вулиц'а / і ў кожного ск'іки по два по три / і ото ж ўс'і ж соби'ралис' ўс'їйеї вулицеї / л'убили ходит' / а ми ж живем по вулиц'і / і она заканч'уец':а вулиц'а / ідут' луки / огороди ідут' / і р'іч'ка не"далеко // і от ми л'убили дуже / йак л'іто нач'їнайец':а / л'іто там / ос'ін' / веснойу уже тоже ж б'ігали / йак т'іки сонце ш / вил'ізли / сразу ж поб'ігли гул'ат' // от л'убили ходит' на луки // так та'ка ве"лика ве"лика пол'авина / трава ж зелена / харашо // і ото ми тама ў мйач'а іг'рали // ми л'убили іг'рат' / у нас л'убима іг'ра була це / л'убили іг'рат' ў квадрат // іг'рали ў квадрат / ну квадрат називайец':а так із-за того шо / ну йакби іде квадрат такий / йакий состоїт' іш'ч'е з таких не"ве"лич'ких квадрат'іў і ў цих квадратах стоїт' по одному ч'олов'іку / і от так от кидайут' мйач' / і треба отбит' / шоб ч'ез тв'ї квадрат мйач' не"викотиўс'а // ну от так от ц'а іг'ра була / пот'ом іш'ч'е іг'рали ми ў п'екар'а // ў п'екар'а ми іг'рали це тоже та'ка іг'ра / береш банки / ну ми брали банки пус'т'і не"так'і не"ст'ікл'ан'і / а з-п'ід к'раски / йїх же ран'ч'е поўно було ст'іки ўс'ого ж було / і ми ж ото пус'т'і банки брали ставили йїх одна на одну ставили і пот'ом хтос' оставаўс'а там стоїат' / і ў кожного іг'рока була ну не"ве"лич'ка доўген'ка та'ка палка / і треба хто сбивае банки ц'і палкої / тої виграе / а тої / хто стоїт' возл'ї банок / п'ідход'ат' до них / ну йак / п'ідход'ат' л'уди / ну так уч'асники / і хто-то должен заш'ч'їш'ч'ат' / шоб н'їхто не"збїў ц'і банки / а йесл'ї в'ін доторкнец':а палкої до йакогос' уч'асника / ну тот' / до кого доторкнулис' / становиц':а на м'істо того / а тої уходе ў команду / і дал'ше так заново // оце ми так л'ігом / ну коли л'іто було / ми так іг'рали / пот'ом ў дом'іки іг'рали / помн'у папа прив'із / в'ін буў на зароботках на С'ев'ер'е і от:уда прив'із та'ку ве"лику ве"лику куклу / ну та'ких же ран'ч'е ну йак були / ну поч'т'і не"в усих були они / і ме"н'ї привезли / ве"лика кукла була / і ус'ї ме"н'ї так зав'їдували / та'кі ў нейї дл'ін'ї дл'ін'ї доўг'ї волоси / б'іл'ї / ну крас'іва кукла / до сих п'ір она ў мене осталас' / так она стоїт' ў мене на в'ікн'ї / крас'іва до с'їх пор она // пот'ом йак з'їма була / ну йак з'їма шо / ми ходили катац':а // снач'ала на р'ічку / заме"рзала / ми ше ходили на кон'ках каталис' / кон'ки ну були поч'т'і у ўсїх / у кожного / ми ходили катац':а на кон'ках / ў сн'їшки іг'рали / ну

баб сн'ігових л'іпили / тутешн'і л'іпили / ран'ч'е сн'ігу ск'іки
 було / ран'ч'е багато сн'ігу було / помн'у тутешн'і так'і
 нал'іпили / шо ну йак ўходили / пр'ам не^н пригинайес':а н'іч'ого
 / они так'і пр'ам велик'і сугроби ж / ран'ч'е сн'ігу // ходили на
 перес'н'іги катац'а // ходили ми на перес'н'іги це за пут'ами
 там же йак ідеш у нас / ну праўда дале^нч'ен'ко туду було / ну
 ходили і туду / каталис' // на м'ішках ходили каталис' / на
 санках каталис' / заливали бугор там не^ндалеко сразу заливали
 водоі / і ну йак полу^нч'алос' йак коўзанка така / тоже на ногах
 там каталис' / а на перес'н'ігах ми каталис' / ну це тоже
 перес'н'іги так називають / то шо там тоже багато було с'н'ігу /
 і там тоже було ўже в'ізд'е в'ін растае / а на перес'н'ігах до
 с'іх пор мог лежат' / тоже такіі високиі високиі бугор /
 бабушка нам ото з братом м'ішки зробе / ну м'ішок такіі
 цалафановіі і то набивайеш туду ну іл'і солому / іл'і с'іно і
 зашивайеш / ну зашивайеш і нитку / ну не^н нитку / а вер'оўку
 приўйазуєш / шоб т'анут' / ну йак санки полу^нч'алис' / і оно ж
 м'ахко йак раз харашо було катац'а / і там остаўл'али / додому
 не^н нести і ото ж оставили йіх / прикидали с'н'ігами / пока ж
 н'іхто не^н бач'іў / прикидаем / шоб не^н забрали н'іхто / там
 старен'к'і / ран'ч'е ходили ўс'і катац'а / йако^нс' нема так / шоб
 д'ітвора п'ішла катац'а / ран'ч'е ходили і старш'і ходили / і там
 ўже хто школу к'інч'іў / ходили катац'а // ну йако^нс' ўсе було
 прош'ч'е / а ш'ч'ас йако^нс' не^нма не^н видно / н'іхто поч'т'і не^н
 катаец'а // іш'ч'е помн'у / йак л'іто було / шо у нас на
 плот'ін'і ну ў Расв'ет'е спустили воду // полнос'т'йу / ну йак /
 не^н полнос'т'йу / там по ш'ч'іколотку дес' було / і спустили воду
 / і там багато багато було риби / ну ск'іки там / там і мален'ка і
 велика / там так'і і к'ілограм по дес'ат' по п'ігнац'ат' була риба
 там / здорова лижала / і то ж л'уди прийіхали / нач'али вибират'
 / рак'іў м'ішками возили // страш'не рак'іў було / то ў м'ішок
 понакладуєт' они ж ото пропадають / сонце / і л'уди ото ж
 пока они ну т'іки спустили / л'уди ж нач'али вибират' і везли і
 рибу м'ішками / ну хто продаваў / хто так ну просто соб'і там по
 родич'ам пороздавали / ми вобш'ч'е багато риби тоже і рак'іў
 ск'іл'ки ў нас було // тоже і родич'ам отвезли рак'іў / потом
 трошки продали отвезли ў город / от // ну так от було тоже //
 іш'ч'е мин'і н'равилос' ўже от йак л'іто нач'інайец'а / от ў мо^нго

д'едушки були велика пас'іка була / ў н'ого було ран'че / ну ш'ч'ас у нас осталос' там вос'ім ул'ік'іў / а у д'едушки було йіх п'іс'ат шес'т' по-мойему ул'ік'іў було у н'ого // і ото ш йак нач'інайут' ото ш п'ч'оли / в'ін же ото ухажуваў за ними / там і кормиў з'імої / п'ідкармл'уваў там йікос' / сахар' они варили // помн'у на пас'іку ото ж йак нач'інаец'а / йіх вивоз'ат' / ў поле сп'іциал'но там / де греч'ка ото ж ну йак цв'іте / ім'ін:о там / де саме б'іл'ше пол'іў / і они ото вивозили / і папа ш мій помагаў / д'едушка і сус'ід м'іі теж помагаў // тож трактор нан'імайут' / ул'іки груз'ат' // ве'зут' / ну і коли йа ўже с'тала б'іл'ша / то д'едушка тоже ме'не браў на пас'іку / тож ме'н'і н'равилос' на пас'ік'і / інт'ер'есно // ото ж йак соти нач'інайут' / так с' воска або шо мед остайец'а / шо з весни кач'айут' / а там шо ч'ут'ч'ут' остайец'а / мин'і так н'равилос' / йа л'убила вобш'ч'е сил'но сил'но // ну а ш'ч'ас тоже йес'т' вос'ем' ул'ік'іў // ч'олов'ік ото зан'імаец'а // не'ма такога / йак ран'ч'е було // та в'ін і не' хоч'е ўже багато // ну а пот'ом ўже йак п'ішла ў школу // ў школу йа п'ішла шес'ти год / мама отвела ме'не // ў нас же ран'ч'е і в окт'абр'онки посв'іш'ч'али / в окт'абр'онки / пот'ом ў п'іон'ери ми ш'ч'е // ну ран'ч'е воно було йікос' луч'ше // д'іти йікос' стр'імилис' / уч'ілис' / про Л'ен'іна про Стал'іна уч'іли а зараз / ну ў д'іт'ей не'ма даже в істор'ійі / моїі д'іти уч'ат' / ну не'ма такога шо про Л'ен'іна / про Стал'іна у же мел'ком так ото они прох'од'ат' йо'го бистро / а ми ж ран'ч'е і йак п'іон'ери були / це ж так по'ч'отно було / і йесл'і тебе не' приїнали ў п'іон'ери / то це ж ну / с'тидно було // пот'ом школу йа законч'іла // хорошисткаї / ў принцип'і уч'ілас' нормал'но / ну там пр'ідм'ети так'і шо ф'ізику / мат'іма'іку / йа пон'імала йіі ну не' сил'но // пот'ом поступила ў т'ехн'ікум / уїїхала ў т'ехн'ікум // ў т'ехн'ікум'і уч'ілас' // уч'ілас'а на краноўш'ч'іка // ну пот'ом так пол'уч'ілос' / шо работали ў город'і // ну пол'уч'ілос' так шо / не' пол'уч'ілос' ў мене ў город'і работат' / і йа пр'ійїхала на'зад / ну от'уч'ілас' ў т'ехн'ікум'е і пр'ійїхала на'зад // ў школ'і коли ми були / ми йїздили ў лаг'ір'а / це трудов'і лаг'ір'а / от' кажд'і / кажде л'іто ми от' йак об'азанос'т' наша була / ми долж'ні були йїхат' були ў трудов'і лаг'ір' // там і пололи ми / бур'аки пололи / вийїжали там ў поле / ну та ск'іки там по'пололис'а / а пот'ом же нас пр'ивозили об'ратно / і то

так на ц'ілії м'іс'ац' / а шоб не^н поїхат' / то нада була ну
 спраўка / шо ти там хво'райеш / ну йа колис' помн'у хот'іла не^н
 йіхат' ў лаг'ір' йа / мам'і сказа'зала / а мама каже / н'е / ну треба ж
 йіхат' / ўс'і йідут' / каже / шо ж ти / ну йак не^н можеш поїхат'
 туди / шо ва'жко / ну ото ка'ждий год ми то же так йіздили / коли
 ў т'ехн'ікум'і уч'іліс' // коли про'ходили практ'іку / ми були на
 завод'і // ну так не^н полу'ч'іло'с' у нас практ'іку про'ходит' / йа ж
 на краноўш'ч'іка / ну там ч'ут'-ч'ут' практ'іку про'шли /
 буквал'но по-мойему не^нд'іл'ку шо розка'зали шо йак там на
 кран'і / шо ну йак де работат' / нас да'же ото сам'их са'дили / шоб
 ми там сам'і розказували / показували / а пот'ом нас отвезли на
 завод / на завод там де соки робили // там хто на соки / хто на
 м'асо по'паў / ну ў разних заводах / і то ч'і ми там понаби'раем
 сок'іў / понапи'валис' поўн'у / і тож при'їдем / бан'ки поне'сем / в
 обш'ч'іжит'іе / жи'ли йак ў обш'ч'іжит'іи / бан'ки прине'сеш
 с'оком / а хтос' при'ходе там з'а'вода ну дру'гого / прине'се м'аса
 // ми ж там обм'ен д'е'лаем // ну от так от // пот'ом за'конч'іла /
 не^н полу'ч'іло'с' там рабо'ту на'їти / при'їхала о'п'ат' ў
 Білокура'кіно // тут йа у'же / та ну / поч'т'і сразу на'їшла рабо'ту
 // работай'у ну рад'іос'в'аз' і ш'ч'ас тут работай'у / ну хоро'шо
 полу'ч'іло'с' так // горо'ди ж до'ма са'дили // ўсе ж са'дили пото'му
 шо / ну ўсе ж не^н хва'тайе / це йесл'і купл'ат' і про'дукти / і ш'ч'е
 ж і од'івац'а нада / і обу'вац'а // горо'ди са'дили / горо'д у нас
 ве'ликий / пр'ам ну та'кий с'емс'ат / с'емс'ат соток горо'д / це
 т'іки до'ма / а пот'ом ш'ч'е у нас йес'т' за се'лом ну за се'лом ми
 с'і'єм там / та'кий то'же ве'ликий горо'д / за се'лом ми с'і'яли /
 снач'ала с'і'яли там то жи'то / то пше'ниц'у / аж по'ки була
 воз'можнос'т' та'ка / ш'ч'ас же то н'іде не^н наби'рес'а ск'ілк'и
 пше'ниц'і сто'їе м'ішо'к // ото ми с'і'яли жи'то там / пше'ниц'у /
 та'ке ну / на ха'з'аїство і кури ж / і гу'си / і свин'і / і корови / і
 поро'с'ата / ўсе ж було / і ш'ч'ас йес'т' то'же ж / то'же дер'жим // а
 пот'ом ну так полу'ч'іло'с' / шо ну за'конч'іло'с' / до'рого ўсе с'тало
 / і ми ж нач'али с'і'ят' там тра'ву / на с'іно'кос // і то ну тра'ву
 та'ку експа'рцет ми ото ж / с'і'йеш / ну хара'шо / с'іно / глаўно шо
 хот' с'іно рос'те там / і ш'ч'е ж два ого'рода ў нас на по'їм'і йес'т'
 / ну на по'їм'і ми са'дили йак ого'роди там та'к'і не'ве'лич'к'і они
 ми ото ўсе ўрем'а там карто'шку са'дили / оц'у карто'шку / шо
 са'дили на по'їм'і / ми ж ве'зем ўсе ж посто'ян'о / прода'йеш /

хот' йакас' коп'ійка / ну йе // а тот гор'од / шо ми |дома са|дили / там уже |садим ўсе / і куку|рузу |садим там троше^нч'ки / і бакшу |тоже трошки / кажде л'іго ми його |садим ўс'о раўно бакшу / і |садим і бур'аки |тоже ш / на корм |нада ж і свин'ам |нада / і тел'атам / і коровам уже |нада / ну огурц'і пом'ідори |садим / ўсе таке ого|родництво / ми стара|йемс'а / шоб у нас ўсе було |дома // пот'ом же |ос'ін'у хара|шо ш |поназакрива|йем / ў |погр'іб |поставим от так от з'імої хот' |йісти шо |буде / картошка ж |сво́йа / закривач'ка / там де шо |порос'а п'ідр'осло / зар'ізали |тоже ж / ну йак уже |йес'т' / і тушонки |зробили / і м'асо |тоже |йес'т' / і |сало / і жир |тоже / ну йакби оно ўсе |йес'т' таке / шо |саме |надо оно ўсе |йес'т' / ўсе стара|йес'а / шоб у нас / ну ўсе шоб було |сво́йе // садок |тоже ж св'іі у нас / там ш'ч'е даўним-даўно |бабушка ка|зала / це ш'ч'е |йа мала була / це |бабушка ме^ні ка|зала / шо |груш'і і |йаблун'і / ну стара стара |груша там дв'і старих |йе |йаблун'і і |одна / ну праўда |дич'ка |груша / ну |дич'ку ми |ос' не^ндаўно |спил'али / пот'ому шо |она |роде |груш багато / і |они |ото |напада|йут' / тод'і |гни|йут' |бж'оли л'ітайут' / |мухи л'ітайут' / ми |ото |ййі |зр'ізали / а |йаблука |йес'т' // ну |саме т'і |йаблун'і / шо |бабус'а ка|зала |садили |они ж |йак т'іки |они |при|йіхали // |они ж |зразу |ото ж |садоч'ок |нач'али |робит' і |тож |поса|дили |йаблун'і // дв'і |йаблун'і |до с'іх |пор |они |осталис' і |род'ат' |одна |йаблун'а |б'іліі |налиў / а |друга та|ка з'імова / шо |они з'імої |хара|шо |хран'ац'а / і |помн'у |оце |бабушка |посто|йан:о |робила |моч'іла |йаблука // ну |ш'час ми |уже |не^н |робим / ну |н'ікому |цим |зан'імац'а / ну |бабушки |уже / |царство |ййі |небесне / не^нма|йе / і |н'ікому |зан'імац'а |цим / ну |ото |бабушка |намоч'е / ў |д'ішку |положе / |йа |не^н |зна|йу / |йак |она |йіх там |моч'іла і |з |капусти |по-|мойему / ну |шос' та|ке там |було |пере|м'ішане / і |ото |моч'ін'і |йаблуки / і |ото ми |йіх |ц'ілу |з'іму |ййі // ўкусно так |було / ну |ш'час |уже |не^нма |такого |праўда і |оце дв'і |йаблун'і і |род'ат' |до с'іх |пор / |хот'а |ўже |нач'інайут' / та |йе |йім |год'іў |йім / та |год'іў |даже |не^н |зна|йу |ск'іл'ки // |с'емс'ат / а |то |може і |б'іл'ше |це |они |йак т'іки |при|йіхали і |хату ж |нач'али |стройт' / та |б'іл'ше |ч'ім |с'емс'ат |год'іў |йім / |може / |даўним-даўно |ш'ч'е |они |са|дили // |оце ж |осталис' |слиў там |багато |було |ран'ч'е / ну |так'і |они |не^н |кругл'і / а |так'і |продоўгу|ватен'к'і / ми |тоже |йіх |пос|рубали / ну |поло|вину |сру|бали / а |т'і |осталис' / у нас |садок |ве^нликий / у них

тоже ран'ше садок великий буў / ну садок од города / а ў конце
 огорода там садок великий / великий садок буў / ну потом у нас
 йак р'ічка розливалас' / за тапл'увала постоіян:о двори /
 за тапл'увало / помн'у коліс' йак затопило / повиносило з хат /
 повиносило ў хат'і / зашли шо там і бабус'у одну спасали / она
 спала і не^н ч'ула / йак до нейі вода заходила ў хату і набралос'
 п'ід саму кроват' / і ото ш л'уди ўс'і повиходили а знали / шо
 там бабус'а старен'ка ў хатин'к'і / там тоже же така хатинка
 старен'ка була / і они ж пішли і она спит' і / ну ч'уйеш / ну
 откуда она знайе / шо там вода / і ото ж вине^нсли бабушку ш / і
 слава Богу / ўсе нормал'но / і оце ўсе затопило погр'іб / в усих
 погр'іба ж тут потопило / ў хату вода позат'ікала хто особ'ен:о
 нанизу ж / наша ж хата тоже нанизу стоіт' / і хто нанизу ж /
 ўсе позатопл'увало / і р'ішил'і тод'і они прорит' йарок / і
 получ'айец':а цеі йарок / они пере^нрили / ну наш садок
 перирили / получ'айец':а / шо садок у нас стаў набагато мен'ше
 / ну ото шо перерили / ото ж огород за канч'уйец':а /
 нач'інайец':а садок / потом йарок / і тод'і садок / шо остаўс'а за
 йаром // так они його забросили / тоже ш там і груш'і росли / ну
 дич'ки тоже ж груш'і росли / і йаблун'ки росли / ну так они
 його бросили ото ж снач'ала рвали там хто ходили ото ж йак
 нач'інайут' йаблука / рвали / а потом шос' йак сонце сил'но
 було / шо жара була / і загор'ілис' они йак раз за йаром
 загор'ілис' / шо они погор'ілі і пропали / ну ш'ч'ас там ростут'
 верби // верби ростут' тоже / харашо ну а наш'і оц'і дв'і
 йаблун'і дуже багато й'си / ну н'іч'ого / род'ат' / ми ш'ч'ас уже
 тоже / сливи тоже були / ми ш'ч'ас же насадили ш'ч'е /
 посадили виноград / у нас росте ш'ч'ас виноград / такий праўда
 манен'к'і / не^н крупний оцеі / шо на базар'і продайут' / а такий
 ото вин:ий виноград / а там ш'ч'е у нас ў садку / це бабушка
 казала / ран'ше / коли они йак приїхали там / хтос' / ну йак они
 ж приїхали / там була хатинка / ну і на там м'іс'т'і / де у нас
 садок ш'ч'ас / р'іс виноград // син'їі син'їі виноград / такий
 пр'ам син'їі син'їі / кислий ну такий ото ж вино шо робили / і
 они приїхали і цеі виноград же ж там же буў / потом же город
 они розорали б'іл'шиі зробили і цеі получ'айец':а виноград они
 тоже зорали / ну подумали / шо оно буде там на огород'і рости
 // ну они ж тоже зорали його / а потом ос' уже цеі не^н знайу / ну

бабушка ш'ч'е мойа жила / і цей виноград вил'із обратно / ш'ч'ас же на том м'іс'т'і садок / і оп'ат' же садок стаў / і цей же ж виноград оп'ат' вил'із / ми там тоже п'ідсадили до ц'ого винограда ш'ч'е виноград / тоже ж такого син'ого / і ў нас не^нпоганій такий винограднич'ок / зробили ми такий нав'ес / шоб же йому було де в'ін пл'іў'а / і н'іч'о ўрод'е вино там ми робим ми тоже с винограда // потым насадили ш'ч'е тоже посадили / молод'і йаблун'ки у нас йес'т' / груш'і посадили / ну так'і у же / шоб ве^нлик'і груш'і були / не^ндич'ку / а так'і / кул'турн'і груш'і посадили / посадили і ч'е^нреш'н'і / і виш'н'і / ос' ў ц'ом году у нас оц'і ос' молод'і ж / молодн'ак імен'о / у же зац'в'іла йаблун'ка / зац'в'іла вишн'а / дв'і виш'н'і зац'в'іло у нас / і грушка зац'в'іла / ну у же ж так насадили // ну садок у нас насадили / ну садок у нас великий садок / а ш'ч'е там де молодій садок / полу^ч'аец':а там трави не^нмае / ми на огород'і посадили клубн'іку тоже ж у же / та трет'ій у же нав'ерно год / і роде клубн'іка хароша / хот'а ж тоже не^нполивайеш / потому шо поливат' далеко нести / це аж с нач'ала огорода йти до колодц'а / а це іл'і шлангу т'анут' / іл'і в'ідрами носит' // це ск'іки поливат' / це великий уч'асток / н'іч'о / сама роде / она ж на сон'ц'і досп'івае / і йагоди крупн'і так'і / шо хто // а ш'ч'е ў нас за двором за йаром за цим / там верби / верби / тод'і ж р'іч'ку проходиш і там же / йак на П'ідгор'іўку йти / там у нас росте / полуниц'а росте // дуже дуже багато полуниц'і / там іш'ч'е виг'ін ото короў пасли // ото ж йак короў же пасли / і ш'ч'е полуниц'і най'мос' / оно ж йак раз короў пасли / оно ж йак л'іто у же // полуниц'і поўно / та ўкусна ўкусна / і ото ж йе полуниц'а / она ж м'ілка така / от у нас ў сус'ідн'ом се^нл'і тоже ш так на бугру / ну ў них там вобш'ч'е она ма^нен'ка ма^нен'ка / м'ілка м'ілка / а ў нас пр'ам она / ну ў нас висока трава на бугру / ну оно йак бугор йак йар такий іде полу^ч'аец':а / там пол'а ж дал'ше п'ішли ото ж туди // і ўнас она хот' ну така / ў висок'і трав'і / ну а ў нас ўс'о раўно полу^ч'аец':а она ж така аж крупна / ну йак клубн'іка / ну не^нйак клубн'іка / а дес' йак середн'а клубнич'іна / така хароша полуниц'а росте // ну шо ш'ч'е // садок ми / посадили ш'ч'е два п'ерс'іка ми посадили / ну два п'ерс'іка ми посадили не^нў садку / то шо думаем / це ж йак посадим ў садку / то ўс'і ж і обнесут' // посадили ми йіх

дома / н'іч'о / прин'алис' / у же ро дили / праўда п'ер'ікі мал'ін'к'і були / ми йіх не" пообривали / то ж йак роде йіх багато багато они ж цв'іте багато і пот'ом йак роде она і йак бач'ш / шо багато п'ер'ік'іў / ну от йагод багато / она ж соки т'ане ўс'о раўно ж з дерева / от і треба було ж пообриват' / ну ми ж подумали / а ч'о ми будем обриват' / жалко ж стало / ну ск'ікі ж п'ер'ік'іў обриват' / і они полу'ч'іло'с мал'ін'к'і мал'ін'к'і вир'осли они / йак вишен'к'і так і абри'коси полу'ч'лис' // ну н'іч'о так род'ат' ну праўда цеі год йакос' йак п'ідзабол'іли трошки / то шо / ну сам'і ж пон'імайте / то шо забол'іли із-за того / шо ми йіх не" пообривали / а сок же / ну йак / они сок же забирали у дерева ўс'о раўно / і ми ж не" пообривали / і так і полу'ч'іло'с' / шо они трохи забол'іли / пот'ому шо вит'агли ўс'і соки // т'ут'іна ш'ч'е росте ў нас ў садку / то т'ут'іну ш'ч'е садиў ш'ч'е д'ід садиў / прин'алас' хароша / ш'ч'ас росте то же / цв'іте т'ут'іна харошо / ў нас йес'т' і така ч'орна / саме ч'орна ч'орна / і така пр'ам син'іі цв'ет / не" син'іі а імен'о йак аж ч'орніі // і ш'ч'е у нас йес'т' це ж б'іла / ну така / ми йіі ч'орна і називаем т'ут'інку / ну а ш'ч'е йес'т' она йак б'іла і розова / ну шо-то така йак см'ес' така б'іло-розовоі / ну то же ўкусна // хот'іли ж то же абри'косу посади'т' / посадили / ск'ікі ми йіх не" садили / шос' они ў нас н'ііак не" прин'імаюц':а // ну ў нас тут недалеч'ко там така йак по'садка / йіі даўно даўно садили / у нас йес'т' т'ут'іни по'садка / ну по'садка т'ут'іни / а там ч'ерез поле пере'ходиш / ў йа'рок спускайес':а / ви'ходиш на бугор на дру'гіі / і там на том бугр'і у нас абри'коси / і они ж род'ат' ч'ерез год полу'ч'айец':а / ну ў том году не" було / ну думаем хот' ў ц'ом году пойд'ем та абри'кос нар'вем / компот же ж закриваем та варен':а нада ж закрит' абри'косового / у нас ўс'і йі'д'ат' варен':а абри'косове / так шо пойд'ем на в'ерно ў ц'ом году / ш'ч'е ў нас тут не"далеко / село / ну за Б'ілокурак'іним село йес'т' / там то же йес'т' по'садка / ну праўда они ох'ран'айуц':а / там і ч'е'реш'ні / і виш'ні ростут' / і шо там т'ікі / і клубн'іка то же / і йаблук повно / ўс'ого поўно / ну от'о ж йак у же от'воз'ат' йіх куда-то / то можна на заводи кудис' / ну шо / там ох'ран'айец':а / там рват' н'іл'з'а / ну йак догово'рис'а там / шос' прив'езеш / мого'рич' йа'кііс' / і ми от'о то же понариваем / клубн'іка нач'інаец':а /

ми за клубн'ікої поїхали / яблука тоже / поўно яблук разних сорт'іў / і красн'і / і зелен'і яблука / і так'і вилик'і / а дереўц'а там ч'ос' они ростут' не"височ'к'і ну не"висок'і / може они йім шос' йім робл'ат' / шо они ростут' не"висок'і шо там от так от стойіш ў рост св'іі і достайеш хаі не" до конц'а дерева / не" до вирхушки / ну до так до середини дерева достайеш с вит'агнутої рукої / і ото ж і тоже набиреш / і на з'іму яблук хватайе / поставим ў погр'іб'і на з'іму хватайе яблук / і груш'і тоже / ну груш'і і ш'ч'ас ну груш'і там не" сил'но розр'ішайут' рват' ну тоже йесл'і шо / бувайе йесл'і шо / ми тоже груш нарвем / і ўс'ого ў принцип'і хватайе з фрукт'іў / ўсе ж стараємс'а / шоб свое було / ск'іки ш'ч'ас даже в'ідро / ч'ерешен' стойе нав'ерно гривен триц'ат' буде стойіт' тоже ч'і ск'іки ж // це грошеі нада і на ўс'у с'ім'іу купит' те в'ідро / а йес'л'і ш'ч'е і закрит' там ч'і компот / ч'і варен'а це ж не" хвате / це ж в'ідро це таке буде мало // бакша тоже ш у нас своія йес'т' // ну бакша це за Білокурак'іним / це там багато хто л'удеі / імен:о у кого йес'т' бакша // тоже своія бакша йак от роде / харашо роде / ну праўда там же тоже нада ч'олов'ік на робот'і / то ж д'ітвора там йес'л'і там будку постройіли там багато л'удеі так сид'ат' сторожуйут' бакшу / ну каждый сам своіу сторожуйе / а потом йак уже нада там шо / собираємс'а ўс'і на трактор / сол'арку ж купимо і ото ж ето собираєм ўс'і ж / пособираєм каждый помалу / сус'іди ото / ну так ве"лике ве"лике таке поле / шо широкє шо доўге таке / і ото ми со своімі сус'ідами тоже ус'і кавуни пособираєм снач'ала ў куч'ки / ўс'а с'ім'іа прийіжайе збират' / сус'іди ж тоже / одним перевезем / потом другим перевезем / ну там же ўс'о раўно помоч' же нужна / потому шо можеш сам'і пон'ат' / ск'іки там кавун'іў і дин' / ну зато дин'і своіі / кавуни своіі / от йак з'іма / ми ш'ч'е кавуни замач'уйем ў боч'к'і / ў банки тоже закриваем кавуни / ну так шо живем йакос' / к'рутимос' / стараємс'а викрутиц'а // ўсе зарплату ўрод'і ж плат'ат' // а с'іраўно не" хватайе // ск'іки ш'ч'ас / п'іди на базар' / подивис' ц'іни йак'і там // купиў п'ішоў шо ти / порошок купиў / хл'іба купиў / це ран'ч'е бабус'а йак була / так она хот' хл'іб пекла / а ш'ч'ас же н'ікому / ран'ч'е ж і п'ічка була така ото л'іпле"на с кирпич'а / она стойала ў кухн'онк'і / і ото бабус'а у нас сама пе"кла хл'іб /

сама замішувала / то купим муку / она ото замішуйе / ото печ'е // ото сразу за раз пекла шес'т' буханок хл'іба / а шес'т' буханок хл'іба / нам хватало йіх огого йак // ну кан'ешно / не^н огого / ну хватало ну от де-то на нид'іл'у ну от де-то на нид'іл'у на ўс'у с'імйу нам хватало // от так от так шо стараемс'а / йакос' живем / ну над'ійумос' / ўсе буде добре // йа думайу / ўсе наладиц'а / будем жит' харашо // саме глаўне / шо д'ітеі йес'т' / ўнуки будут' же / от і нада жит' / старац'а / д'ітеі повиуч'уват' // тоже ў город же нада отп'равит' уч'іц'а скоро п'ідут' // ну н'іч'о / йакос' будем старац'а / глаўно бат'ки йес'т' / будут' йес'л'і шо помагат' / ми ж тоже буде^нм старац'а з ч'олов'іком // так шо от так от / живем / пока живем / а дал'ше подивимс'а / шо буде // ну от так от // б'іл'ше і не^н знайу / шо сказат' //

с. Павлівка

Село розташоване на річці Білій за 10 км від районного центру. Виникло в першій половині XVII століття. Спочатку називалося Тарабанівкою, а в XVIII столітті його було названо Павлівкою.

Інформант: Бондаренко Ганна Іванівна, 1949 р. н.

– *Представтеся, будь ласка. Як вас звать і де народилися?*

– Йа Бондаренко Ан'а Іван'іўна // родилас'а ў Ворошилоўградс'к'іі облас'т'і Б'ілокурак'інс'кого району / це ран'ше вона була Ворошилоўградс'ка облас'т' / а тепер Луганс'ка облас'т' Б'ілокурак'інс'кий район село Паўл'і'ўка ч'отир'нац'атого йанвар'а / сорок дев'ятого года у с'імйі крис'т'анки //

– *Розкажіть про свою сім'ю, як ви провели дитинство?*

– С'імйа була ў нас / мати і бабус'а ў мене була // мама робила дойаркойу / споч'атку вона робила комбайнером / а пот'ім пішла дойаркойу / бабус'а робили на різних роботах / д'ідус' ў мене буў буд'оновец' / служіў у ч'ервон'іі арм'іі буд'оноўцем у Буд'оного / а пот'ім у триц'ат / трет'ому з голодоўки помер / і осталас'а бабус'а сама / із мамойу а пот'ім

роди́лас'а йа у мами / і так ми жили ўтр'ох // ма́ма прац'увала
ду́же т'ажко / от / сна́ч'ала комба́йнером пот'ім до́йаркой
прац'увала / йа хо́дила ў шко́лу / сна́ч'ала бу́ла ма́нен'ко́й /
хо́дила ў йа́сл'і / ма́ма розка́зуйт' / шо ў йа́сл'і но́сили / ў
йа́сл'ах то́же бу́ло ску́днен'ко / ну а ўсе́ ж та́кі лу́ч'ше ч'ім
до́ма / до́ма н'ічо́го не^н бу́ло йі́сти / а там же хоч' кашку та
да́вали / от / а пот'ім п'ішла ў шко́лу / у шко́лу хо́дила то́же
сна́ч'ала хо́дила у поч'атко́ву шко́лу ў Паўл'і́ўц'і / до
ч'е́тврто́го ќласа / з перво́го по ч'е́тврти́й ќлас / пот'ім п'ішла
на дру́гу на / у двац'а́т' перши́ парт'сйе́зд / то́же се́ло Паўл'і́ўка
/ т'і́л'ки на дру́г'і́й сто́рон'і р'і́ч'ки / от / і там за́кон'ч'і́ла во́с'ім
ќлас'і́ў / д'е́цтво і́шло йа́к во ў́сех д'і́те́й / хто з ба́т'ка́ми жи́ў /
так ску́днен'ко жили / а йа із ма́мою жи́ла / і сла́ва Бо́гу
не^нпо́гано // ма́ти бу́ла прац'ови́та / бу́ла депу́татом йі́здила у
Кийі́ў йі́йи визи́вали йа́к лу́ч'шого депу́тата та лу́ч'шу до́йарку /
от / по́ето́му о́на йі́здила ў Кийі́ў / от / ну а йа хо́дила ў шко́лу /
а / йа́к о́но ка́жут' // хо́дила ў шко́лу / у ме́н'ших ќласа́х хо́дила
ў Паўл'і́ўц'і до ч'е́тврто́го ќласа / з перво́го по ч'е́тврти́й ќлас /
а пот'ім п'ішла ў дру́гу шко́лу / ќрасну / на́зиви́лас' ќрасна
шко́ла / ми хо́дили ў ќрасну шко́лу / со шко́ли поси́лалі нас і
ко́лоски зби́рати / по́том ко́ли ста́ршен'к'і ста́ли / ста́ли нас
ку́курузу ч'і́стити / ўс'і́гда бу́ло / йа́к т'і́кі о́с'і́н' / нас ве́дуть
ќласом ку́курузу ч'і́стит' / от / ну і н'ічо́го / так і уч'і́лис'а / і
рос́ли / а йа́к ме́н'шен'к'і бу́ли / т'і́кі со́неч'ко про́тане ве́сно́ю
/ про́тане со́неч'ко / дес' пол'а́нки од сн'і́гу одсво́бодили́с'а / ми
ў мйа́ч'а гра́ли / от ўс'і́ зб'і́гайу́ц'а се́лом на бу́горч'і́к і /
ігра́ємо ў мйа́ч'а // а л'і́том то́д'і ў́же ќрасо́та гу́се́й па́сли /
вут'а́т па́сли і ку́пали́с'а у р'і́ч'к'і // р'і́чка у нас ду́же га́рна
бу́ла ра́н'ч'е р'і́чка ч'і́ста / Бі́ла на́зиви́лас'а / Бі́ла
на́зиви́аец'а о́на / і до́с'і́ Бі́ла р'і́чка / ну за́раз ў́же о́на не^н
та́ка / за́раз ў́же ме́н'шен'ка м'і́л'ч'ен'ка ста́ла / а то́д'і ду́же
га́рна бу́ла р'і́чка // ск'і́л'ки ри́би во́дилос'а / йа́ка ри́ба / а ў
нас н'іч'і́м бу́ло йі́йи ло́вити / ч'і́м же ло́вити та д'і́ўч'ата та
пла́т'ами і ло́вили ри́бу / пла́т'ами от / бу́вало та́ке і гу́се́й
про́пасли / за́гра́ямо́с'а / а гу́си ў го́рода́х / то́д'і ў́же нам
до́става́лос'а / от усим / ну н'ічо́го / жи́зн'а та́ка бу́ла // так же
ж о́но і бу́ло // а пот'ім ў́же ж пі́дросла / ў́же ж ко́н'ч'і́ла
шко́лу / а пі́сл'а шко́ли шо ро́бити / ма́ти од́на / ку́ди і́ти /

треба було до йаркоюу // от пока не по паўс'а мен'і хаз'айін /
вийшла зам'іж за ч'олов'іка / ч'олов'ік гарній / от і живу тепер з
ч'олов'іком // післа до йарки пішла / так вийшла суд'ба ў мене
/ перевела йа / пішла ў пожарну робити / ў пожарн'ї робила
д'іспеч'ером / робила ўс'у жизн' / пока не" пішла на пенс'іюу /
а зараз уже живемо з хаз'айіном удвох / д'іти / двоє д'ітеї /
п'атеро ўнук'іў / так шо ми н'іч'ого ш'ч'аслив'і глаўно шо йест'
онуки / д'іти / знач'іт' / ми ш'ч'аслив'і с'д'едушкої // а ш'ч'е шо
йа можу росказат' // йе ў мене двоіур'ідніі брат от / за н'ого
дуже така істор'іяа получ'ілас'а от / бат'ко забраў йіх було
снач'ала на востаноўл'ен'іі / буў ў Севастопол'і / потом
пришоў йак з арм'іі на востаноўл'ен'іе от / і шо получ'ілос'а
/ бросіў ж'інку / уз'аў другу жен'ш'ч'іну і поііхаў на Донбас /
а д'іти осталис'а з ж'інкоюу тут / у Білокурак'ін'і от / а його ж
заставили ал'іменти платит' / а йак платити / йак в'ін получ'аў
по тих грошах було триста рубл'іў / а шо т'і триста рубл'іў то
н'іч'ого / а з них треба було ал'іменти платити // от / в'ін
приііхаў / д'ітеї забраў та і ўрод'і і ж'інку забраў туди / на
Донбас / а шо ж она / там то ж'інка не" нужна була / ў н'ого ж
там йе хаз'айка / уже в'ін д'ітеї остаўл'ае / а ж'інку отправиў
на Білокурак'ін'ш'ч'іну / а жили воіні ў хутор'і Житн'ому / це
тоже Білокурак'інс'кїі район / недалеко от Паўл'іўки / от
пот'ім знач'іт' шо ж хлопц'і росли там / от / оідин там так і
остаўс'а / а мен'шіі Ал'оша / цеї такіі буў ўперте"н'кїі / т'ікі
до матер'і / і приііхаў вернуўс'а на своіу род'іну бросіў /
бат'ка / приііхаў до матер'і // матер'і було дуже т'ажко одн'їі /
дуже вона страдала за д'іт'мі / дуже йїі важко було / а в'ін йак
приііхаў / а буў ш'ч'е хлопч'іком / ш'ч'е не" кон'ч'іў і семи
клас'іў / приііхаў / там об'іди ў його бат'ка / в'ін приііхаў до
матер'і і стаў з матерейу жити // мати його було / покоііниц'а
вона уже зараз даўно уже / от було каже / сіноч'ок / ти йак
приііхаў до мене / Ал'оша / йа йак на с'віт народилас' // от
пішоў в'ін робити ўм'істо нейї стаў робити она тел'ат пасла /
в'ін стаў / сказаў / ўс'о / мамо / ви тіпер дома одііхайете / а йа
буду робити // і стаў робити / стаў тел'ат пасти // тод'і його
побач'іў бригад'ір / шо в'ін гарній хлопец' / робот'аш'ч'їі /
ўз'аў стаў його на прицепку // це ран'ч'е було таке / шо йак
с'їіали / це об'ізател'но була на прицепку / у н'ого ш'ч'е не"

було тракториста / потім він закончив / вчив у школу // от і пішов на тракториста учнівця // почув і корочки тракториста / от стає ж тоді робити уже трактористом // а тут підійшла вже армія / пішов в армію // от отслужив / три роки тоді служили / і служив він у диванських військах / значить пригадає парашута / у нього почувілося / він захворів // правда / що почувілося / сівнаца:ат пришквів / сівнаца:ат раз стрибав з парашутом / от бо захворів / у нього з палцем там було таке ну а нічого / сівнаца:ат раз він стрибав з парашута / потім прийшов обратно / стає працювати / гарним стає етим трактористом механізатором комбайнером / а зараз уже на пенсії / уже в роках // так що отакі діла // от так //

– Як Вам жилося в післявоєнні роки?

– Та так / в післявоєнні роки конешно було вашко // оно ж бачите ж жили в селі / топити здорово нічим було / от / а жили з мамою / з бабусею // було як підимо у ліс / а тоді ж тівки лісок невеличкі бувають / тівки казали дубочки Боже сохрани рубати / тівки рубали чорнослив / чорнопічину / чорнопічину називалася чорнопілина / от такі дубічки було нарубаем / мама нарубавит / а йа витаву на галавінку / понавитаву / а тоді ідемо / просимо значить у бригадіра // етїх / волів / тоді воли були / просимо волів / щоб поїхати привести // йдемо / а в нас лісок був такі панські / він і зараз йе / та стариний / він уже конешно розрісся / стали і дубочки гарнік / і ліс гарнік стає // они зараз не потрібні уже ні дрова нікому / нічого // тівки ж йак вес лісник / зараз же лісничі стали / а тоді було оно все колхозне / йак колхоз дає розрішеніє / можна поїхати уже потом рубати // значить підем нарубаем / і то рубавеш тівки тоді / коли мама виходит / а йак на роботу / то йак ж / тоді ж ніколи було // було поїдем нарубаем цих в'єточок / привезем / тоді ж дома рубавеш дровця і топиш / розтоплавеш дровами / розтопила / щоб дровця не менше було / то наривали тоді гні / називався гні / ривали гні / мама ідує наривує / а йа / мене заставив / іди ж / дочечко / іди ж неси / виносити на травку / виносити на травку / це не тівки йа / їсі-їсі / це все село // було ідує з матір'ями / а оно ж поті тоді самі були жінки //

ч'олов'ік'іў ііх же ш / пришло з воїни мало / йак йакиї пришоў / так в'ін же ш інвал'ід буў / а бол'шинство сам'і ж жен'ш'ч'іни робили / жен'ш'ч'іни і на тракторах робили / і на комбайнах робили женш'ч'іни / і дойарками женш'ч'іни / кругом сам'і женш'ч'іни / муш'ч'іни йак'і були / то к'ірас'ін п'ідвозили / то воду возили / і они були інвал'іди / шо не^н без ноги / то руки / ўсе ж так'і були мужики // а ўс'і женш'ч'іни та мал'і д'іти та старики // і було нар'іже^нм того г'ноу насушим складем / додому тоже ш просимо / даіте нам вол'іў / одвезти додому з х'верми // перевезем / посушим / складем ў хл'іў / тод'і хл'іў називаўс'а / не^н сараі / а хл'іў / у хл'іў'і складалі / там короўч'інка стоіала / йак у кого була / у кого не^н було / та і так же ж було // так шо ото так'і д'іла // а ўже ж тод'і / йак п'ішла б'іл'шен'ко / тод'і грош'і пом'ін'алис'а / ў шеіс'ат первом году пом'ін'алис'а грош'і / от // мама / праўда / робили дойаркоі / заробл'али тод'і н'іч'ого // от стало ўже тод'і / купили і швейну машинку / мама купили / купили ўже шихванер / купили ўже / кроват' жил'ізна / а то ж спали п'іл / називаўс'а п'іл / сбит'і три доски / і ото називаўс'а п'іл // бабус'а на п'іч'і спали // поки йа манен'ка була / тоже на п'іч'і спала / а потом з мамойу // ну таке от / так ми і жили // пот'ім уже ш п'ішло б'іл'шен'ко / луч'е стало / луч'е стало / коі шо ў магаз'інах поймаўл'ац'а / коі шо нач'ало / і ўже луч'е стало / от ну г'лавно / шо було стаб'іл'но // пришло те / шо грош'і давати / знач'іт' даіут' грош'і / зарплата знач'іт' от тоб'і ўже і зарплату даіут' / от // от так то //

– А був у Вас город і що на ньому садили?

– Так город буў / город буў гарній / буў до р'іч'ки / наниз до р'іч'ки / а левада йака була гарна / за левадойу садок у нас буў / гарній садок буў / н'і ў кого не^н було вишн'іў / а ў нас вишн'і були / і сливи були / і груш'і / були і йаблун'і / а то ш'ч'е терен // терен буў дуже гарній / і крупній і гарній буў / дуже гарній буў садоч'ок // от / а на город'і / буў город / город садили / картопел'ку на город'і садили / і ог'ірки / і пом'ідори / і ч'асник / і кукурузку / ўсе садили на город'і // праўда вашкен'ко було / дл'а того шоб оце йак нач'інайемо шо садити / пом'ідори / огурц'і / росаду / то бабус'а / треба було з гори ноіити ч'орноз'ом / ч'ого тод'і було таке ч'і мода ч'і лутше

оно росло так / ну це об'їзат'ел'но треба з-п'їд гори треба з-п'їд
к'ладб'їшч'а навозити ч'орной земл'ї на гр'адоч'ки // і от оно
пр'ежде ч'їм попросиц'а гул'ати / бабус'а було кажут' / треба
наносити зе'мел'ки / п'їд пом'їдорч'їки ч'ї п'їд огурч'к'ї / а тод'ї
ўже б'їжи гул'аї // ото наносимо / було ўс'ї / і мама / і бабус'а / і
їа тоже / носимо потрошки / носимо ту зїмел'ку / у луноч'ки
понасипе"м на гр'адоч'ки // по'ка садити / а так родило дуже
гарно / городи були дуже гарн'ї / така гарна картопл'а була
родила / і пом'їдори гарн'ї були / ўсе було / і бакшич'ку садили
/ ну ўсе на город'ї / ўсе було // і гарбузи / дуже так'ї здоров'ї
були гарбузи / шо їїх уд'вох і не" п'їдн'їмеш / так'ї були гарн'ї
городи були // а зараз уже ї того двора не"маїе / ўже заброшено
/ ўже маїже Паўл'їўка розпалас'а / вот / а жили ми у Паўл'їўц'ї //

– *А зараз Ви де проживаєте?*

– А шч'ас ми живе"мо ў Б'їлокурак'їне / там же ў
Б'їлокурак'їне проживаїем / т'їки то ми жили у Паўл'ївц'ї / а
тепер ми живе"м у район'ому центр'ї / пр'ам у Б'їлокурак'їне /
по вулиц'ї К'їрова // просто так получ'їлос'а / шо Паўл'їўка
стала розпадац'а / там л'удеї мало остаїец'а / так ми ж тепер
переїїхали у центр / душч'е до центру //

– *А сусїди як ваїї?*

– Сус'їди / дуже добр'ї сус'їди / живут' / і з правого боку
гарн'ї сус'їди / і з л'ївого / і наўпрот'їў гарн'ї сус'їди / дуже
добр'ї //

– *А ще Ви казали, що берете участь у гуртку
самодїяльності. Розкажіть.*

– Так дуже їа дуже довол'на / дуже гарно / їак приїїхали
ми ў Б'їлокурак'їне / зразу мене побач'їла руковод'їтел'
„Золотой ос'їн'ї” Г'єрас'енко Анто"н'їна Іван'їўна і каже / шос'
це за нова л'удина ў нас поїавилас'а // кажу / так ми жили
ранч'е ў Паўл'ївц'ї / а тепер / кажу / переїїхали с'уди / купили
тут хату і переїїхали на К'їрова // а она / ну от прихот'е до нас /
у нас тут їес'т гурт „Золота ос'їн'ї” народнїї // колектиў
„Золота ос'їн'ї” / кажу / їа ч'ула / їа ж була у Паўл'ївц'ї / ч'ула
ї бач'їла ваїїх / уч'ас'т'їе їак ви / знач'їт' виступаїете // она /
ну тепер прихот'е до нас // от і їа п'їшла до них // колектиў
дуже добрїї і їа це ўже уч'аствовала ў народному ансамл'ї
„Золота ос'їн'ї” ч'отири роки // їїздили ў Б'їловодск / заїн'али

перве м'істо // йїздили ў Рос'їю / у Ровен'ки / дуже нас гарно при'мали / дуже гарно гарно було / дуже прин'їмали гарно / гарний концерт буў / дуже гарно / а зараз соби райемс'а поїхати в област' тоже // от / зараз уже р'еп'ет'їруєм / і на Д'ен' Поб'еди виступали / і ден' по'солка виступаєм / і де йакий на вулиц'ї празник / і на празнику вулиц'ї виступаєм // дуже гарно // мен'ї подобаец'а //

с. Червоноармійське

Село розташоване за 36 км від районного центру. Засноване в 1902 р, до 1930 р. мало назву Стукалове, яку пов'язують з прізвищем першого поселенця.

Інформант: Зуєва Антоніна Антонівна, 1925 р. н.

– Ви народилися в цьому селі?

– Ос' Попасне // трошки ниш'ч'е там // а це ми вже пе'ре'їхали / в Ч'абанов'ї м'її хаз'айін там колис' управл'айуш'ч'ім робив / а тут стройіли хату / тут моїї вс'ї р'їдн'ї там на Попасном жили / а в'ін ме'н'ї каже / знайіш шо / давай мат' у Централ'н'ім буде'м стройіт' хату // а йа кажу // а йа зав'едуш'ч'еї сад'іком робила на Ч'абанах / та н'їкуди йа не' поїду / в мене робота йес'т' / н'їкуди йа не' поїду / а в'ін уже бол'ів інфаркт / в'ін проробив триц'ят' год управл'айуш'ч'ім / на Попасному / на Первому і на Ч'абановому / на тр'ох селах в'ін робив / не в одно врем'а / а так / тод'ї ж на кождом се'л'ї був управл'айуш'ч'її / так йак в колхоз'ї пр'їдс'їдат'їл'а були на кождом //

– Це в яких роках?

– Це с'орок шостого года / посл'е воїни / в'ін ото д'емоб'їлізувавс'а в сорок шостом году / і ото в'ін зараз до нас управл'айуш'ч'ім став / йа тод'ї в банк'е робила / а йа у сорок трет'ом году / йа ж на комбаїнера вч'їлас'а і на тракториста // ну трактористами работали / там старша була женш'ч'їна / так ото кул'т'їв'їровали / тод'ї ж хатезе було / зараз же «Б'їлорус'» / а тод'ї ж не було „Б'їлорус'ї” / це ж йакраз у воїну / ш'ч'е ж воїна

їшла / ага // а ми з женш'ч'інойу там постарше / ну йа д'івч'іна ш'ч'е тод'і була / ну вос'емнац'ат' год мен'і було в сорок трет'ом году / ага // так ото ми култ'ів'іровали / боронували / тод'і послали нас там с подругойу на Ч'абанове ходили / на комбайнер'ів / д'івч'ата / їд'іт' тепер на комбайнер'ів ш'ч'е вч'іц'а / п'ішли ми / повч'ілис'а там / ну шо ми / там комбайни / то де^нтал'і изуч'іли / а ме^нхан'ік був шо не тої / ми ж до ме^нхан'іки // ну ї так ми ж ото / тод'і ж вийіхали косити / ага / тут йакраз д'івч'ат в'арм'ію забирайт' / у нас було д'івч'ат багатен'ко / йіх вс'іх в Ге^рман'ію позабирали / а йа з Ге^рман'ії ховалас'а //

– А у вас у селі були німці?

– Були / були / в нас і в хат'і даже були / ми бач'іли н'імц'ів // вони так нас не^н трогали / а вопш'ч'е ми йіх боїялис'а / ну чуж'і л'уди // вони гел'гоч'ут' соб'і / ага / так йа все в Роспас'ійівк'і ховалас'а / йак т'іл'ки набор нач'інайец'а //

– А там не було німців?

– Були // там т'отка жила моїа р'ідна / бат'кова се^нстра / так ото бат'ко були ї мама кажут' / знаїеш шо / їди до т'отки // і ото п'ішла / ч'ерез Босове п'ішла по пут'ах аж до самої Розпас'ійівки / тод'і шо їздили по тому / це ж воно во врем'а окупац'ійі // ну а ч'ігир'ох д'івч'ат забрали таки в Ге^рман'ію / ну вони так'і були / то бат'к'ів у йіх не^н було / маг'ір'і ну вс'о равно / ну а наш'і ж ото / йа скривалас'а / оце в трет'ій набор йа попала / приїшла в'іт'іл'а / вже ме^нн'і надойіло ї ховац'а / йа ото до т'отки все ховалас'а / в т'отки ч'етве^ро д'ітеї / а йа п'їята / вона шоста / д'ад'ко ж войував / так йа йї таки кр'єпко помагала / все ж таки мен'і уже було с'імнац'ат' год на в'ерно ж / да / с'імнац'ат' було / посл'і школи ш / конч'іла с'ім класов // так ми / а тод'і ш понас'ійано було пше^нниц'і / а тут н'імц'і в ійун'і м'іс'ац'і ш йакраз у те / у сорок втором году в ійун'і вступили до нас // а все ж осталос' у пол'і / шо всп'іли / там ото на пе^ре^нвалках лежало / шо снач'ала покосили / обїавили / т'агн'іт' йак може^нте / розт'агаїте шоб н'емцам на пе^ре^нвалки не оставили / ну хто возиками т'агав / хто ч'увалами т'агли додому ї ховали його // так ми ото з т'откою бере^нмо ножниц'і і в поле колоски р'іже^нмо / нар'іже^нмо ото в ч'ували тод'і приїдем помолоте т'отка / п'ідем / там у нейї родич'і були /

наме́ле^м в'ідро муки наме́ле^{мо} / а в не́йі ч'отири гаврика
були / мал'і вс'і д'іти були / Л'єноч'к'і два го́да було / а то та́кі
вс'і д'іти мал'і // ну ото ж ми так / ну йа с'уди туди ходила
ходила / ну таке / в со́рок трет'ім / н'є в со́рок втором го́ду
прийшла йа / у́же ме^н'і надо́йло ходит' // прийшла // ну а там /
со́с'єд ба́ч'ів / і в'ін ска́зав пол'іце́й'кому / ну так о́це ж // ра́но
ра́но / ш'ч'є ми спали / хтос' сту́ч'іт' / ма́ма ка́же / о́й Бо́же / хто
ж це та́кий? / а йа до́ма ну хтос' же ска́зав же / со́с'єдка до́ма //
прихо́де в'ін / ма́ма ото ж одк'рили / захо́де пол'іце́й'к'ий /
Т'ішако́в був там // д'і́вч'іна до́ма? / а шо во́на ска́же / йак йа
ле^{жу} на кро́ват'і? / кро́ват' йак раз р'адушко́м // до́ма //
п'ідхо́де / встава́й! / а йа ж не ч'у́йу ж о́це // встава́й! // а йа ка́жу
ви́д'іт' / йа хоч' од'іну́с'а // став і сто́йіт' б'і́л'а / шо йа ка́жу
в:і́кно вистри́бну ч'і шо? / йа ж н'іде не д'іну́с'а / раз при́шов в
дом у́же ж / а́га // йа ото вста́ла од'іла́с'а / і пове^н'ли в канто́ру
ме́не пове^н'ли / у́же і з Новопо́кров'ка дво́х д'і́вч'ат приве^н'ли / і
ме́не ж ото // а в нас був ста́роста ч'у́жій / не наш //

– А поліца́й був ва́ш?

– Наш / і́с'сила був // а ста́роста був ч'у́жій / ну ото ж нас
ч'і́тири д'і́вч'ат приве^н'ли / в'і́т'і́л'а дво́х / йа трет'а / три
д'і́вч'ат приве^н'ли / і хло́пец' о́дин / і то нас туди в канто́ру
приве^н'ли / в'ін за́ч'ав нам ро́ска́зувати / шо ви ш мо́лод'і / ну ми
ж і д'і́вч'ата / шо нам вос'і́мнац'а́т' го́д // ви ж мо́лод'і / шо вам
ту́т ро́бит'? / вам т'і́ки в Ге́рман'і́ю на́да йі́хати // а́га / там
кул'ту́рна стра́на йа́ка / а йа ка́жу / та ми ш'ч'є в шко́лу ходили /
так там ка́зали / шо са́ма ку́л'ту́рна стра́на Ге́рман'і́я / ми
ш'ч'є ка́жу в шко́лу / ну нам / ка́жу / і ту́т не^п'лохо / а в'ін ка́же
/ за́мовкни! // йа і за́мовкла // і пове^н'зли нас туди / в Ло́зно ш / у
бол'ни́ц'у / приве^н'зли нас у бол'ни́ц'у / так наш вра́ч' нас
про́в'і́р'ав / і н'еме́ц' був // так в'ін глу́хий / в'ін сам глу́хий був /
І́ван Ні́ко́лайевич' / в'ін ро́бив все вре́м'а // ну і шо ж нам /
поста́вили пл'у́си / ми вс'і здо́ров'і д'і́вч'ата бу́ли / мо́лод'і
здо́ров'і д'і́вч'ата // нам пл'у́си поста́вили / пл'у́с це зна́ч'іт'
го́дній / м'і́нус це не^н'го́дній // ну при́йіхали до́дому / ма́ма
пла́ч'ут' / йа ка́жу / ч'о ви пла́ч'єте? // сумку го́товл'ат' // не
пла́ч'те / йа дес' вистри́бну // а́га! / вистри́бнеш! / оту́ди у то́ї
ваго́н заго́н'ут' у те^н'ла́ч'і́й / вистри́бнеш ка́же // ну ту́т Бо́г дав /

у́же ч'ули ми / шо гри́мит' / у́же на́ш'і насту́пали // вс'о // і нас
// так шо ме^н'і не пришло́с' //

– *А як люди ставилися до поліція цього, що з вашого села?*

– В'ін наш був / оцеї Т'ішаков / ну в'ін ви знайде́те /
н'ікого так не^н трога́в / був іш'ч'е Дени́с Остапови́ч' оцеї /
Тимохи Трон'а / / снач'ала був в'ін пол'іцеїс'ким / тим /
старосто́у // н'емці́ йак вступили / а в'ін ко́лис' ш'ч'е в
гражда́н'ку во́їну був у Ге^р'ман'її / ото в'ін по́пав у пл'ен
тод'і / це ш'ч'ітирнац'ати́ / п'атнац'ати́ го́да / тод'і ж була та /
ге^р'манс'ка во́їна // і в'ін туди по́пав у пл'ен / в'ін розказува́в
нам / і жив в'ін у ха́з'айіна / в'ін по-н'іме́ц'ки знав // раз в'ін там
жив / і в'ін знав // йак н'емци вступили / в'ін ото кал'а-кал'а-
кал'а / покал'а́в з ними і вони його поставили старосто́у //
ну ото в'ін / ну в'ін же св'ї́ / в'ін так о́це ж / це ж Тимохи́н
ба́т'ко / Трон'а // ну в'ін н'ікому н'іч'ого / в'ін наобо́рот ш'ч'е /
ну раз в'ін то́же ж н'іде не д'іне^ц'а / а так / йакшо так уби́т' к
ч'ортов'ї́ ма́т'е́р'ї //

– *А як прийшли наші, поліція де ділися?*

– Позаби́рали йї́х / позаби́рали йї́х // ко́му дес'а́т' год
давали / йа не^н зна́ю / йї́х тод'і посу́дили //

– *Не вернулись вони в село?*

– Та пове́р'тали́с'а / пове́р'тали́с'а / Дени́сенко у тут нас
був / ве^р'нув'а в'ін // пове́р'тали́с'а //

– *І як люди з ними?*

– Во́ни гет' пови́й'жали // во́ни поуходи́ли гет' /
пови́й'жали / пото́му шо м'ї́жду л'уд'ми вс'о ра́вно / хоч' во́ни
н'іч'о ї не робили / вс'о ра́вно / а! / ти пол'іцеїс'ки́! // в'інтовку
ж то пов'ісив / знач'і́т' вс'о // так йа тод'і / ото ж / ну д'івч'ата
на тракто́рис'т'ів пої́хали / тод'і ж на комба́їнер'ів пої́хали /
п'ішли / тут нас на тракто́рис'т'ів у Це́нтрал'н'ї́ / ту нас у́ч'іли
/ а комба́їнери ми ш'ч'е на Ч'аба́ново хо́дили // там Іван
Йако́вл'евич' був у́ч'ів нас / оцеї у́ч'ів і Блехман / цеї йевре́й був
/ цеї то́же нас у́ч'ів // так ми ото хо́дили із подруго́у // це в
со́рок трет'ом го́ду // ото тамеч'ко / а пото́м в со́рок трет'ом
го́ду при́шло д'івч'ат в арм'ї́у // но ми вже ремо́нт'ірували
комба́їни / там ше́ женш'ч'іна з на́ми була / то́же
ремо́нт'ірувала / комба́їни з на́ми / ну ї ме^н'хан'і́к мужи́к'ів же не
було // саме ж так'і тракто́ристи / комба́їнери / йї́х же забра́ли / і

тоді вони дес' повакуірувалис' з усіми із тракторами / так ми
їх // а там же пішли всі на фронт // побросали / це їх забрали
на фронт / чі може / не знайу / де вони ділис'а // ага // а йа
тоді ж ото / ну шо ж / ну йа не захотіла бут' комбайнером / нї
трактористом / нї комбайнером / раз не получ'ілос' // йа здавала
в Старобелск у медичній / т'ехнікум / уч'іліш'ч'е чї
т'ехнікум / документи здала / пришло мин'ї от'вет / розбили /
обш'ч'ежит'їе розбите було і оте саме де те / тоже розбите
було // ну йес'л'ї вже тої // документи так і осталис'а там / йа їх
йак здала / і б'іл'ше йа їх не получ'ала // ну а потом уже ж /
йак пришло ўже // оце ж д'івч'ат / м'їхан'їк там у нас був /
управл'айуш'ч'її питає / ну а кого ж ми з д'івч'ат воз'ем? / а
в'ін каже / Муравч'енко каже буде комбайнер / вона старайец'а
а Бацманова н'е / і Бацманову ї забрали / це подруга / ми
дружили / в школу разом ходили / ц'у забрали // осталас'а йа
одна / і ц'а женш'ч'їна / а тоді Влад'їмиров там д'ад'ко був /
мужик / прислали / а ме"не в помішники / вийіхали ми там на
Попасному / косит' // ну д'івч'онка / нї штан / нї трус'ів /
н'їч'ого ж не"має // ага // ну шо // правда / н'емци / в мене с
палатки була йубка і тоді / з од'їйала / у нас отам зе"рновка
була / це ш'ч'е при н'емцах / і там н'їмец'кїй склад був / там ото
од'їйала були / це все йїхн'е / приб'їга / Мар'їа / ми з нейу
дружили / она приб'їгає // Гон'а! / кажу / га? // пішли в
зе"рновку / там уже / н'емци одступали / а наш'ї наступали так
йак ото врод'ї із'а л'їсу Попасн'анс'кого // ага // пішли! // а шо?
/ там у зе"рновк'ї од'їйала ж оце / там таке / і ми ш туди
шморгнули / ускоч'їли / а зе"рновка була мабут' метр'ів на
триц'ат' / дл'їна:а зе"рновка була! // двер'ї в'їт'їл' були ї
двер'ї в'їт'їл' були // ми в т'ї двер'ї зайшли / а л'уди ш'ч'е
в'їт'їл'а тої / йа йак ото ж ускоч'їла / бистро роз'їслала
од'їйало і даваї кидат' же с'уда / тоді два таких / тоді палатки
кинула с'уди / тоді так'ї ото вони ото же"л'їз'акї носили отут
/ н'емци / у наших таких не" було / а н'емци отута // йа дв'ї
же"л'їз'акї тих уз'ала / думайу / шос' же тут таке йе нав'ерно / а
тут (сміється) / а у т'ї двер'ї йак вискакуют' т'ї / розв'едка / шо
ж л'уди мотайуц'а? / ч'ї н'емци / ч'ї л'уди? // з л'їсу вони /
послав там команд'їр / а ну каже / йесл'ї н'емци / так ми тоді
кат'ушу пустим туди // ну они / тоді ж йак зайшли у т'ї двер'ї /

а ми тут // йак к'рикне / прекра'т'іт'! // ба'ч'ут' шо ми ш т'анем
(смі'ється) // йак йа ж т'і / с'ім од'ійал йа вкинула / дв'і палатки /
йа ж йіх б'ігом на плеч'і //

– Як же Ви їх тягли?

– І до'т'агли / до'т'агли // ну ви зна'є'те / во'ни л'оген'к'і т'і
од'ійала // при'т'агла ж йа до'дому йіх / при'т'агла / а не" було ш
во'но н'і вкриц'а / н'і п'ідослат' не" було н'іч'ого / це то'чно /
нас же вос'ем душ / шестеро д'ітеї і бат'ко ї мати / вос'ем душ
було // та не т'іки в нас / ми то'д'і і вош году'вали / все // мама
казали / спас'іба Ста'ліну / хоч' у мило дуст ма'бут' тої / так
ста'ли вже милом йак с'т'ірат' / хоч' во'шей вже не" ста'ло // во'но
ї зара'з же вош'і йе // показу'ют' / шо йес'т' же вош'і //

– Ви кажете, шестеро дітей. А Ви молодша чи старша?

– Йа са'ме старша / а то менш'і мене / о'це ж йа / ме'н'і
було / йа ж знач'іт' / ну йа із двац'ат' ч'іт'вертого / а мама
напи'сала ме'не з двац'ат' п'а'того / ну так в паспорт'і з двац'ат'
п'а'того ж і йе / во'ни обду'рили / шоб ме'не / не" зна'ю / шо о'ни
там при'думали // брат був м'ї з двац'ат' шосто'го году / в'ін о'це
вмер / во'йував в'ін а'га // а то'д'і / з двац'ат' шосто'го / а то'д'і
о'ц'а Ол'а з триц'ато'го / Ол'га Ан'тоновна / з триц'ато'го го'да //
то'д'і Гал'а з триц'ат' второ'го году / Мар'їка з триц'ат'
вос'мо'го году / Л'он'а с'орок второ'го году / це ж во'йен'ий // ну і
вс'о // то'д'і ш с'іли ж ми на комба'йн / с'іли / пі'шла там до
портн'іхи / ка'жу по'шійте // там о'на ме'н'і с палатки йупку
по'шила / і з од'ійала йупку по'шила // а'га // ну шо ш / во'но
жа'рко ж / а так не'ма ш / були о'так пере'д во'йной / так / бо йа в
школу йак хо'дила / вс'ігда уч'отч'іком була б'іл'а комба'йну /
о'то т'агнут' два комба'йна і йа там уч'ітувала зе'рно / ну і то шо
во'ни ш ско'с'ут' йа ш уч'ітувала / шостий клас / с'омий клас /
у'же ж розби'ралас' / так йім же да'вали т'і / комб'інзони // це ж
во'но до во'ни / а пі'с'ла во'ни де во'но д'іло'с'? / ч'орт'і де // йа
зна'ю / шо д'ад'ко у ме'не комба'йнер / вс'ігда комб'інзон у його
був // так о'ни йак на'билос' ос'т'ук'ів / так йа йак бро'сила тої
комба'йн та йак шморго'нула / а йа ж / а йа ж оста'лас'а по брон'і /
оста'вили ме"не // так йа йак бро'сила та йак шморго'нула в райо'н
// а райо'н у'же став у нас / у'же воста'навл'івац'а // дума'ю /
брехн'а / с'ем клас'ів конч'іла / у ме'не поч'ерк ха'роший був /
дес' устр'ойус'а // ну і устр'ойілас' / раїз'емо'т'дел то'д'і був //

устройлас' с'екретар'ом мене вз'али / ну тоді ж не було
пе^нч'атних тих машинок / а ото ж в'ін там пише / напише шос' /
а йа тоді ото ш пишу / шоб же ж т'і / розпор'ажен'йа там
вс'ак'і // тоді визи'вайут' мене у раїком комсомола / йа була
комсомолка / ми з подругойу / йак н'емци ото стали / нам ото ж
/ кидали т'і листовки / шо т'і комсомол'ц'і / шо комсомол'с'к'і
б'іл'ети / бо н'емци йесл'і вз'найут' / так во'ни ш там і в'ішали /
це в листовках усе натої / роскидали // ми с подругой вз'али
комсомол'с'к'і б'іл'ети / партабашн'іца дес' у нейі вз'алас' /
же^нл'ізна / ми туди положили / ч'орт'і де ми йіх закопали
(сміється) / шо / шукали / шукали не найшли // правда / дес' у
нейі на город'і там врод'і і близ'ко / кажу / Паша / ну де ж ми
йіх закопали? // а ч'орт'і де закопали // і не найшли по сеї ден' не
знайем // ну мене ж визвали в раїком комсомола / а йа уже
здада документи / ага / воїна ж іде / сорок трет'ій год / ч'і сорок
ч'іт'верт'і / сорок п'ятиї / це ш воїна ш'ч'е // визвали / йа п'ішла
ж ото туди / а в'ін каже / секретар' цеї комсомол'с'кої
орган'ізац'ійі / ти комсомолка? // та була комсомолка // а
б'іл'ет? // та отак / і розказала йому // отак і отак кажу // ну ми
молод'і були бойалис'а / нас ото ш шоб же н'емци / ото могут
тої / поїзд'евац'а // ага // а в'ін каже / пришло йім
розпор'ажен'йе / у банк / два ч'оловека / одного інсп'ектора /
одного бугалте'ра / шоб визвали / йіх же і по банках не^н було ж /
они ж мужики вс'і на фронтах / а йа кажу / так йа ж в район / йа
кажу в тої / у Староб'ел'ск здада докум'енти / отак і отак / йа
хоч'у / хот'ілос' ме^нні в медич'ній // а в'ін каже / знайеш шо
д'івч'іна / хто тебе там уч'ітиме? / те^нбе вивч'ут' перев'язат' /
воїна іде // так шо те^нбе будут' уч'іт' там ч'і на м'едс'естру / ч'і
там на фел'шера / ч'і на кого // ага / а йа кажу / ну так а шо? /
пойіжайте от с'уда / а йа кажу / йа з род'іт'іл'ами побалакайу /
шо ме^нні род'іт'іл'і скажут' // йа приішла йім даваї розказуват'
/ а бат'ко каже / ну то умній ч'олов'ік тоб'і розказав // хто з
вами буде зараз уч'іт' вас? / пе^нре^нв'язат' ум'ійеш / і пошла на
фронт // ну і йа ш тоді шо ш // так шо приход'у йому і кажу /
в'ін каже харашо // тоді приїдеш і скажеш / кажу ладно /
приход'у і кажу / пойїду йа // кинулас'а ж йіхат' туди / н'і
обуц'а / н'і од'іц'а не^нма // ну шо ш? / йак же ш? / шо ш робити?
// т'отка даїе ме^нні старе од'ійало / тої / старе пал'то йїї /

о́с'и́н'е́ йі́йі пал'то / а йі́дем же на з'і́му / це в с'інт'абр'і ш / ну девати́м'іс'ач'ні́ курси / а́га // т'отка дала ме́н'ні́ пал'то о́це ж те // дес' наі́шли ваг'анку / наг'анули о́це на ваг'анку на ту // воротника ж на́да / т'опле / т'опле ш пал'то // там же́нш'ч'і́ні́ дали / шоб во́на ж наг'анула // а во́на с кро́л'а наі́шла шкурку // одна латоч'ка бі́ла одна ч'орна // так і при́шили // при́шили так / а те́пер і́ зара́з мо́дне так (*сміється*) // пра́вда? // о́й! / диви / шо во́но за са́тана? // і́ди / ч'орт'ака! (*відганяє осу*) // йа́ йі́х га́н'айу / а во́ни на ме́не зл'і́ // ну а обу́вац'а ж у шо? // ба́т'ко / та йа́ то́бі́ о́с' ч'о́боти поза́латуйу́ і́ по́йіде́ш // поза́латував // одна со́роч'ка в ме́не но́ч'нушка / от / одна ко́хта / одна йу́поч'ка // вс'о // н'і́чо́ в ме́не не́ма // н'і́ халатик'ів не́ма́є // та йо́го і́ по магаз'і́нах д'івч'ата то́ді́ не́ було / ч'есно ва́м ска́жу // то́ді́ йо́го і́ бра́т' н'і́ за йа́кого ч'ор́та бу́ло / ше́сте́ро д'і́тей / во́сім душ // де́ йо́го мо́жна вз'а́т'? // а́га // ну шо ж / і́ по́йі́хала йа́ // при́йі́хала // ну і́ там же́ ш та́к'і́ бу́ли // д'івч'ата / бу́ла / бу́ли і́ с Красно́дона / бу́ли і́ с Красно́го Лу́ч'а д'івч'ата // ну так бу́ло / ка́н'ешно / ми витрима́ли / пото́му шо ми се́л'я́ни / ми хоч' у сум'ках / йа́ привезла в'еш'ч'м'і́шок кукуру́з'ано́ї кру́пи / до́ма ма́ма надрала / та і́ кар'то́шка ж бу́ла / та і́ ма́сла нали́ла во́на ме́н'ні́ в бу́тило́ч'ку по́сного / то́ бу́ло // три́ста п'і́с'ат ру́бл'ів плати́ли / йа́к / ч'і́ п'енс'і́я / ч'і́ ну раз ми вже ба́нк / во́но в'і́ді́ йа́к / ст'і́п'енд'і́я ж на́в'ерно / три́ста п'і́с'ат да́вали // і́ ч'оти́риста гра́м хл'і́ба кукуру́з'ано́го / кукуру́з'ані́й хл'і́б // ч'оти́риста гра́м // а при́варок та́кі́ ва́рили / так йа́ не́ поі́н'ала / йа́ йо́го ш'ч'і́таі́ і́ не́ тоі́ / бо ми ж до́ма з д'івч'атами сто́йали так о́то тоі́ / кукуру́з'ан'і́ супи ва́рили / з кукуру́зи / ну в ко́го шо бу́ло // так ч'і́ мерзла кар'то́шка / ч'і́ мерзлі́ пом'і́дори / ч'орт'і́ шо во́но там во́ни ва́рили не́ зна́йу // а хл'і́ба о́це ч'оти́риста гра́м йа́к по́луч'і́ш / так о́це си́ди́мо / то́ді́ ш сто́ли та́к'і́ бу́ли і́ ска́м'е́йки за сто́лами / ми в'ч'і́лис' при́ госба́нк'і́ / о́це в Лу́ганск'і́ ба́нк / на Ка́рла Ма́ркса три́ц'ат' йа́кі́с' / ч'і́ три́ц'ат' с'о́мі́й / ч'і́ три́ц'ат' т́рет'і́й / о́це забу́ла / йа́ н'і́коли не́ забу́ду // о́це ми там у́ч'і́лис' / на т́рет'о́м е́та́жу // а вни́зу на пер́вом е́та́жу буга́лтер'і́я / там інс'пекц'і́я / це на вто́ром / це во́ни скр'і́з' // а ми там о́то в'ч'і́лис'а //

– А чоти́риста гра́м хл'і́ба на скі́льки да́вали?

– Оце на ден' дадут' / ч'отириста грам / так оце ж йа / так
оце ж сидим за столом / і ото / у мене такий помн'у / такий
ридикул'ч'ік був / і там кусоч'ок хл'іба ц'ого / йа ото його /
поки той / йа його і з'йім // поки там ото ж ми зан'імаєм'са / йа
його і з'йім // а зан'імалис' / ото / вони ш кажут' / а ми пише^м /
пише^м / пише^м / пише^м // ну спрашували / ми е^кзамени
здавали / нам так'і книжеч'ки повидавали / оц'інки
повиставл'али / бугалтер'ія // ну шо ш / оце ш / це ми с первого
с'інт'абр'а і до двац'ат' ч'етвертого / н'е / до майа м'ес'аца / це
йа двац'ат' ч'етвертого уже у банк прийіхала / прийіхала
додому / п'ішла в банк уже з двац'ат' ч'етвертого в мене
трудова вже з двац'ат' ч'етвертого / двац'ат' ч'етвертого майа
вже йа на робот'і була в банку // ага // п'ідходе ве^сна // з
Марк'івки була д'івч'іна / у т'ї бурки були // ну хоч' бурки
окуратн'іше / а в мене ш ч'оботи латан'і // п'ідходе маї // ну шо
ж ми / ну куди / а куди ми п'іде^ммо? // в чобот'ах та / не^ма
н'іч'ого б'іл'ше / кофт'онка правда в мене була / т'отка дала /
така / ну / ширс'т'ана ч'і в'язана / і все / дома в мене н'і ч'орта
не^н було // ага / тод'і п'ішли / дал'і / нам же грош'і дадут' //
п'ішли ми в магаз'ін // босоножки продают' / отак'і т'і (показує
на носі) / отак от / краснен'к'і л'енточ'ки і дерев'ян'і т'і /
п'ідошви / йак ото в китаїц'ів // і ото ж перепл'отки / шійс'ат
рубл'ів / оце н'іколи не^н забуду! // ну нам же давали // кажу /
д'івч'ата / давайте п'ідем покупуїемо / п'ішли ми покупували /
ну в ч'обот'ах же не будеш у майу / а та шо в тих / у бурках та
оце ше в ч'ом-н'ібуд' // а город'ани були / бросили / вони не
витримали / були дв'і се^стри двойур'ідн'і / Марч'енко / так до
с'їх пор / і Дашевс'ка / не^н забула йїх до с'їх пор фам'іл'її // з
нами вони були на кварт'ір'і там в одних // так ми де на
квартир'і були на Карла Маркса / а там жила та / бабушка жила і
доч'ка / була вона / тим / інже^нером у завод'і // вона і каже /
було сидімо ми / пише^ммо / а тепер же нада його уч'їт' // а ми /
в нас банк / в'їн кварт'іри нан'імав / банк / і платив за нас // ага //
а вона каже / д'івч'ата // брос'те не мороч'те ви голову / п'ішли
на завод / а на завод'і ш тоже ш робит' н'ікому було / а воїна то
їшла ш'ч'е // брос'те ви оце / п'ішли на завод / йа вас
попристрайуйу / вона інже^нером работала // та н'е // нас же
послали // ми ж грош'і получ'айемо / нам же плат'ут' за це /

н'є:!*(сміється)* // так йа казала / дуроч'ка / було б луч'є на завод іти // і ми ж ото покон'ч'али // ага / так ми йак понад'ївали от'і ш босоношки / а трет'їй / на трет'ом / оце ж йак стане"мо с трет'ого е"тажа / і оце ж йак кон'ї // а управл'айуш'ч'їй банка / там же був / цеї / в Луганс'ку / д'ївч'ата / йа вас прошу / ви хоч' поти^ехен'ку ход'їт' / там же внизу л'уди робл'ат' // а ви каже йак лошади*(сміється)* / с трет'ого е"тажа // п'їдошва же де"рев'ана / ну йак ти п'їдеш поти^ехен'ку? // ага / ну ми ж ото вже і поти^ехен'ку ходим // ага // ну прийїхали / прийїхала в майу додому / п'їшла йа туду / ну те"пер же / іти ж туду на роботу ме"н'ї шос' над'їт' нада // в мене н'їч'о не"ма / правда т'отки було / а вона т'отка така йак йа / вона на два годи ч'ї на три годи була старша од мене // бат'кова се"стра // та на ос' плат'а // уже ж маї м'їс'ац' // то плат'а ме"н'ї дас'т' / то кохту то йупку дас'т' / а тод'ї йїм Америка давала / йїї ж муж погіб / она замужем була / погіб йїї муж / давали / плат'а там ото койяк'ї давали / харош'ї так'ї плат'ач'ка / то вона ме"н'ї воз'ме од'ас'т' // йа вже нач'ала ж ото / хоч' приїду / хоч' м'їжду л'уд'ми ўже йа ход'у так // ну а потом уже ш нач'ала заробл'ат' / получ'ат' // ну і // йа інсп'ектором була // от // а інсп'екторам платили / ме"н'ї с'їмсот сорок ставка була / а бугалте"ра там були / бугалте"рам по пїатсот п'їс'ат платили // був старшїй інсп'ектор / ну в'їн свої д'їла в'їв / а йа йак мен'шїй інсп'ектор / тої д'їв'атсот получ'ав / ме"н'ї с'їмсот сорок платили // і карточ'на с'їс'т'ема була // ну що ж нам давали / по-моїе"му п'атсот ч'ї ш'їс'от грам хл'їба давали / а д'ївч'атам мен'ше тим бугалте"рам давали // ну і ото ж так ото і робили // год'їв околу пїяти год йа там робила / а тод'ї ж йа / уже прийїхав у нас йак раз в бугалтер'її там Тас'а п'їшла зам'їж // ага // і оставс'а од'ел // бугалтер по колхозам / а з арм'її же ве"рнувс'а Павло / в'їн колис' інсп'ектором був / йа зайшла до управл'айуш'ч'єго ї кажу / Харитон Н'їк'їфорович' / хаї Павло їде інсп'ектором / йа п'їду // а в'їн каже / знаїєш шо / а ти їди бугалте"ром на цеї же од'ел / Тас'а п'їшла зам'їж / а ти с'їдаї с'уди / так йа кажу / в мене вже ноги бол'ат' / ви в'їрите / ск'їки йа ходила? // це ж / партфел' у руки / кап'їровка бумашка // х'їм'їч'єс'кий карандаш / акти писат' / йес'л'ї по проверк'ї каси / прим'єрно в кас'ї ти должнїй т'їки де"ржати п'атсот

рубл'ів // йес'л'і б'іл'ше / ти должна здат' у банк // а тоб'і
нужно на шос' / знач'іт' іди получ'аї у банк'і / шоб же оборот
був // йа ото ж нач'інайу з Гладкова / Малооле^нксандровка /
Г'імоново / п'ішки! // Г'імоново / казав ме^н'і управл'айуш'ч'її
/ тоб'і нада веломашину купити // а за шо йа йїї купл'у? / даїте
ме^н'і кажу веломашину // тепер Г'імоново / отам дес' аш п'ід
тим Йами / Рос:ипне / аж отам Б'ілій Колод'аз' дес' / аж отам йа
// ходила п'ішки // і не^н бойалас' н'іч'ого // ну приїду йа туди /
заход'у / у мене ш йе докум'ент / хто йа така // ну і вс'о // ну
правда / ме^н'і ото ж наїдут' дес' пе^нре^ноч'увати /
пе^нре^ноч'увала / п'ішла дал'ше //

– А люди пускали переночувати?

– Так т'і / предс'ідат'ел' колхоза / договар'уйец'а / ч'ї
бугал'ерш'ї скаже / прове^нди йїї отуда до т'її женш'ч'їни /
там во^на пе^нре^ноч'уйе / она ш приводе / так же мене не^н
пус'т'ат' / хто ти така / ми ж не^н знаєм // о т'ї ж вони
нач'ал'ство // да / там ото ж йа і пе^нре^ноч'уйу / і покормл'ат'
ме^н'не // па:шла дал'ше // і ото йа около п'ати / тут де Зуйев тої
уз'авс'а / та і п'ішла йа зам'їж //

– А як Ви заміж ішли? Понравився він Вам? Чи нада було
йти то й ішли?

– Ви знайеїте йа вам скажу / с'ім'яа ве^нлика була // може ї
того шо його куска хл'їба не^н доїдав / тод'ї / а в'ін ото ж
приїшов з арм'її / і ото ж тої / його зараз туди управл'а... / в'ін
тут інсп'ектором робив // ото там доставл'ав все / по
запч'ас'т'ам отако / а потом його управл'айуш'ч'їм // ну йак /
врод'ї ж в'ін комун'їст / з арм'її приїшов / ну йому був
триц'ат' один год / а ме^н'і було двац'ат' два годи вже / ну і
ото ж йа і р'їшила // пристав і пристав в'ін до мене / і пристав //
т'їки знач'іт' же^нниц'а // а тод'ї ж поїхали ж ми туди / а
управл'айуш'ч'її каже / та н'ї / та ж п'ішла в отпуск / так хаї же
Тон'а поробиц'а / поки та приїде з отпуска // ага // а в'ін тод'ї /
ну йа ж беру / в мене мат' старайа / в'ін з мат'ір'їу жив / мати
старайа / вопшем вз'ав за ту / за работн'їцу / та то ї усе // робили
дома / йа ж н'їде тод'ї вже не робила / приїшла / бабка стара
його / в'ін роботаїе // ну правда робила йа / то завтоком ото ж
п'їду роботаїу / там же ж / на од'їл'ен'її // то на Перве
приїхали п'ішла в магаз'ін робит' / в магаз'їн'ї робила / от // а

по́том |думайу / а робит' же то |нада / п'енс'і́я ж долж'на ж бут' /
шо там йа поробилас' у |банку / а дал'ше ж |нада робит' // ну а
по́том о́то переї́хали на Ч'абанове / на с'іпа́раторн'ї ч'отири
|года / а то́д'ї Куз'менч'ї́ха приї́хала // ти хо́ч'еш шоб у тебе
|сад'їк був / шоб ус'ї матер'ї робили? / до́йарок |нада /
т'е́л'атниц' |нада // да // так от комб'їнат зробили на ч'отир'ї
|групи / а йїх т'їки д'їтеї набрали на три групи // ну ї во́на то́д'ї
|каже / ну так о́то сво́йу ж'їнку забираї іс'іпа́раторної / і хаї
во́на тут орган'їзовує // іде за́в'еду́йш'ч'еї / і не^нхаї / даваї йїм
пом'їш'ч'ен'ї́е / і хаї во́ни обо́рудуйут' / до́вод'ут' йо́го до ума
/ і хаї о́на рабо́тає // во́ни |визвали ме^нне в кан'тору / йа кажу /
не^н хо́ч'у йа / Андр'е́йевна / ш ч'ужими д'їг'ми / о́на каже / а в
мене шо / сво́їй д'їти? / о́на тут за́в'еду́йш'ч'еї бу́ла / а в мене
шо / сво́їй д'їти? // та н'е / і у вас же чуж'ї д'їти // так о́то не
мороч' го́лову / а́га // |нада по́моч' |мужу // |нада шоб же ш /
робит' же н'їкому // та ме^нн'ї о́то йак йа ш'ч'е не робила / так
в'їн о́то до́дому / визива́є Го́ловкову / а во́на / а куди йа брос'у
|Сашу? // а в'їн прине́си до Анто́новни / хаї н'ан'ч'е // (*сміється*)
так ме^нн'ї до́дому приноси́ли / приносе́ |Сашу / а йо́му год'їка
два бу́ло / а́га // в'їн приходе́ ї каже / о́так і о́так // а йа кажу /
здрас'ту́те! / ш'ч'е ч'о́го не^н бу́ло! // так ко́ров же н'їкому до́їт'
// ну їди д'її ко́ров // та н'е / |луч'е ви |Сашу приве... тої / так о́то
|Сашу / йа по́н'ан'ч'їлас' / а то́д'ї во́на о́то / во́на |поки подо́є /
приї́де / забира́є / а йа то́д'ї о́то ж тої / кажу / н'е // хара́шо / йа
п'їду // во́на / |нада по́моч' |мужу // кажу / хара́шо / йа йо́му
по́мо́гу // так о́то йа п'їшла за́в'еду́ш'ч'їм |сад'їком / |нач'али
обо́рудовали / все зробили / і тої / та бу́ло триц'а́т' т'ро́є д'їтеї
у нас // по п'їате^{ро} по шесте^{ро} д'їтеї бу́ло в мене в тих / о́дна
Ква́ч'ї́ха т'їки / д'їтеї при... / д'їти бу́ли вс'ї п'їате^{ро} / а во́на
н'їде не^н робила //

– А з чоловіком гарно жили?

– Знайте / ви знайте / в'їн був стро́гий / а йа ї хо́т'їла /
шоб був стро́гий // ми |женш'ч'їни кан'ешно // ну йа / йа не
|лодар'ка / і йа така не^нпосид'аш'ч'а бу́ла / йа о́це ко́лис' с'їла та
п'лач'у / |маму згадала / кажу / |мама / ти са́ма така бу́ла / шо
робила / по́тому шо во́но за́ставл'ало робит' т'їбе / д'їтеї же нас
ск'їки бу́ло! // та бу́ло ж ч'о́рт'ї де / там по́л'а бу́ли за
дв'їна́ц'а́т' к'їлометр'їв / о́на б'ї́дна їде і т'їлку т'а́гне / бо |зараз

же тут гази п'ішли / а тоді н'і газ'ів н'і св'єту не^н було // то гн'ї топтали / ото ш / коровка була / так наво... / гнойеім топили / та дес' палку воз'ме^нш / і в л'ісу тоже не^н давали так йак оце зараз / а оце одм'ір'айут' / оце ти шоб т'іки / оц'ого не^н рубаї дере^нва // це ж ми з мамоу вирубували // а ото то кол'уч'ї тамеч'ка раз'н'ї то терни / то кл'они / оте вирубуїте / а таке дерево ш'че н'із'а / л'існик приїде приказ // ну і тої / знаїєте йа вам скажу / було вс'ого // оце було стану казат' / а йому не н'равиц'а / а управл'айуш'ч'її каждї з бутилкоу іде / це ж управл'айуш'ч'її / ну / або дес' там тої / оце на Первом жили / так там же ч'аїна // ч'ериз ч'аїну // там же саме на ч'ал'ство було / сам'ї зав'едуїш'ч'ї / і вони його папаша / папаша / в'ін же старшїй йїх був / молод'ї хлопц'ї були / то там завскладом / то тої завскладом / а Зуйев в'ін йак старшїй був // вони ж ус'ї до його л'їзли / хоч' завскладами / а йак прим'ерно там то сви'нам / то кур'ам / то ж на од'іл'ен'іє / ну а вони ж / з ним под'іл'алис'а / там було / Антонович' там був / заготконтора ж там була / у Босово там було все тоді / все було там // так ото приве... / і бур'а... / тих / і ог'ірк'ів наве^нзе / і пом'ідор наве^нзе / цибул'у понавозе // прив'із син'ен'ких / а йа йїх не^н знаїу шо воно таке // а шо то ти за ч'орт'аку прив'із' // та йа не^н знаїу / це Антонович' сказав ве^нзи / хаї ж'інка // а йак його готовит' // дивилас' / дивилас' і викинула за сараї (*сміється*) // ч'єсно вам кажу // с'їч'ас так вс'ї ми знаїем // попитала попитала ж'інок / там ми на Первом йак жили / а ми не^н знаїєім шо воно таке // ну і все / ми ж його тоді не бач'їли / ну ог'ірки / пом'ідори / це ми все бач'їмо / перец' / оте / так шо тої // йа вам скажу шоб там бив / ган'ав / такого не^н було // а так гризнуц'а згризнувалис'а / за оце шоб в'ін оце не хл'їбав його / вони не^н пїут' / ото ц'їлії ден' на робот'ї / тоді ш парт'їа йїх ган'ала / йїх йак визвут' в райкоми / там була Рогач'ова / она йїм давала добре // ага / кажу / ну попаде^нтес' ви ч'орти Рогач'ов'її / вона вам дас'т' ч'орт'ів // ну а тої // а йак веч'ір оце ж / они зб'їжац'а / хоч'ец'а ж випит' / воно ц'їлії ден' отак на жар'ї / тоже / то пос'ївне / в'ін не досїпайє / в ч'їтир'ї ч'аса ідут' / шоб усє пос'їяти / нач'їнайєц'а уборка / шоб усє було // нада шоб і столова робила шоб л'удам же було шо йїсти / в поле вивозили / тоді не так йа с'їч'ас у вос'ем ч'асов на роботу виход'ат' / н'є! //

тод'і уборш'ч'іц'а казала ме^н'н'і / та шо воно у вас за ч'олов'ік?
/ ч'і в'ін спит' коли-н'ібуд' у вас? // а йа кажу / та так спит' / йак
оце ї ви спите / і уборш'ч'іц'у заган'айе / оце шоб ти в три ч'аса
вс'іх поп'ідн'імала / тракторист'ів / комбайнер'ів таме^ч'ко / ну
'вопше^м ус'іх / шоб і кухарки / то ж і готовл'ат' / все // а це ж
т'іл'ки од його було все / йес'л'і в'ін пл'охо орган'ізовує / то
в'ін не управл'айуш'ч'ії // ну в'ін строгий був // а йа вам кажу /
шо строгий то хароший мужик йакий строгий / строгий т'іки по-
ч'еїловеч'ес'ки строгий // а йак ото ходе таке / шо ж'інка ото
бере його вже / то не^н мужик // ото йа подивл'ус'а на Л'он'у і на
оту Л'убку / шо то за мужик / брат м'ї / куди вона його тої /
туда в'ін і верне // ну / вона його вз'ала в руки / оце коли Ол'а
приїде / кажу / йак подивл'ус' на Л'он'у / на шо в'ін похожий! /
в'ін на б'омжа похожий // йакий в'ін був крас'івий мужик / йак
ото в'ін ш'ч'е з Тамаройу жив / йакий в'ін був красивий // колис'
приходе м'ї / вже ми тут жили / і в'ін мабут' два / трет'її / на
трет'її інфаркт в'ін умер // знайе'те / сорок шостий год була
голодовка / воно ж недор'ік був // а вони їдут' додому / йісти
прос'ут' / а в'ін / а в нас і в самих не^нма н'іч'ого // ну де? //
йіздили у Тройц'ке / так макухи привозили / ото приве^н'зут'
макухи // так ми управл'айуш'ч'і / і то н'іч'о не^н було / оно ж
не^н вродило оно ж йак уроде / так // його хот'їли судити / була
трава / йа забула йак вона / та магара нав'ерно / така
др'ібнен'ка др'ібнен'ка трава / а в'ін три / три тони / було йїї /
а в'ін вз'ав бугалте'ру сказав / напиши список / і пош'ч'їгаї /
ск'іки у тому / в родин'і / і ото розд'їли так / шоб 'каждому
ч'ілов'еку хоч' по три к'ілограма припало / хоч' оце будут'
варит' шо-н'ібуд' // н'іч'о ж не було в л'удеї / воно ж не^ндор'ік
був // і в'ін зробив список / каждый оце ж / вони його розд'їлили
/ ту траву / і вони ж от'ї вс'ї получ'їли / а трава вона була
'сил'но дорога // оц'а трава // йак кинулис'а / не^нмає // а де
вона? // л'уд'ам роздав // та народний суд вий'жав у Попасне /
ми на Попасном жили / прий'жали / народний суд /
показат'їл'ний називайец'а / показат'їл'ний суд був строгий / цей
показат'їл'ний суд / от // вс'ї л'уди з'їшлис'а в клуб / і оце ж
нач'алос' там судили його // ага // а л'уди вс'ї встали ї сказали /
так вам шо та магара дороже / ч'їм л'уди? // а в'ін нас спасав // а
магару можна купити // нема тут / дес' же вона то йес'т' // ну

його заш'чили / л'уди // потім же ш / ану дайте список /
може він їйі продав? // ну там список провір'али // ти
рописувалас' // їа рописувалас' // там він рописував'а // ну
ї н'ч'ого / його тої / а його були б їес'л'ї б / його б судили за
ту траву // тод'ї було строго //

Інформант: Великодна Ганна Парамонівна, 1926 р. н.

– *Якого Ви року народження?*

– З двац'ат' шостого / другого апрел'а / родилас'а
двац'ат' шостого году / конешно їа / іш'ч'е памїят' у мене не
пропала / іш'ч'е д'ецтво все їа помн'у // моїї наприклад
предки / д'едушка і бабушка / прийїхали пос'л'е столипинс'кої
ре'х'ворми / у дев'ат'сот дев'атом году в це се'їло прийїхали //
тут не було н'ч'ого / жила пан'а / Меш'ч'ерс'ка / о / школа ото
осталас' стара / там була школа / ну то була столова дл'а л'удей
/ дл'а робоч'їх // а їйї дом'їк був / в два етажа // ну їак
револ'уц'їа нач'алас' / його розламали / розт'анули / по... /
хаз'айїни / а тут не було н'ч'ого / поле / і бурїани росли і все //
а она їм'ен'їе ото / прийїжали робоч'ї с'уди / зїїж'алис' / і
ото їак реформа пройшла / земл'ї продавалис'а / і тут їїхали і з
Кїївш'ч'їни / і з Полтавш'ч'їни / і з Рос'її / обшем с'уди
їїхали купл'али земл'у ї тут жили // і м'її д'едушка прийїхав
с'уди оце в де'їв'атом году їакраз // от //

– *А звідки він приїхав?*

– З Полтави // Хар'ковс'ка облас'т' була тод'ї /
ш'ч'їталас'а / Кре'менч'уц'кїї уїезд / було / се'їло Пирогї //
оце було // а те'їпер їа / їак сказат' / доч'ка конешно / їак їа
їїї восп'їтала // у ч'олов'їка вмерла се'їстра / шо їїї було / при
рожд'ен'її / і в бол'ниц'ї // і їїї було два м'їс'ац'ї / їа забрала і
восп'їтала // і зараз вона живе в Полтав'ї //

– *Їздять вони до Вас?*

– Їїз'д'ат' до мене // і про... / і пор'адок навод'ат' і все / і
оце ж переживайу //

– *А у Вас діти є?*

– Не'їма і не'ї було // оце їа ту восп'їтала / і ш'ч'їтайец'а /
ну їа то / ми їїї / їак у школу вже вона їшла / тод'ї ох'вормили
шо она Ве'їкодна / наша / а так їїї хва'їл'їа була Боцман //

і мати ж ото погибла при родах / не стало йїї / она в бол'ниці
полежала два м'іс'яц'і / і на с'оме нойабр'а ми йїї забрали / йа
йїї восп'італа // це ж була / д'ад'ко р'ідний // йак ми не
в'із'мем ц'у д'євоч'ку / йак се'стра вмерла / а брат оставс'а // а в
брата було дві се'стри / а те'пер не'ма н'ікого / і в'ін погіб / а
в'ін с'ім год / йак пішов у сорок трет'ому / на во'їну / призвали
його в арм'ію / даже вой'енкомат там захват'или г'і / штаб /
первого фронт'у / ішов / д'вигалис' с'уди / в наступл'єн'їє / а
вой'енкомат із райо'на пе'ре'ве'ли в о'це се'ло // з'валос' о'но
Второ'їє од'їл'єн'їє / По'пасне / По'пасне так з'вали / і там
вой'енкомат був / і о'це в дев'ят'сот сорок трет'ом году йак в
вой'енкомат туди пішов / йак забрали його / і при'шов в
п'ід'їс'атом году / с'ім год / ото войував / а тод'ї п'їс'ла во'їни
ш'ч'є заставл'али востанавл'уват' / от / так в'ін у то'му / в
Молдав'її / де Болг'рад / да? / Болг'рад / в Болг'рад'ї дослужував
// там ото // а тод'ї в п'ід'їс'атом году при'шов / бо тут мати
його жила од'на / із дво'ма д'ївч'атами //

– *A Vi de robili?*

– Ої / та йа де т'їки не р'обила //

– *Ви грамотна? Навчались у школі?*

– Зразу дев'ят' клас'ів конч'їла / а тод'ї дал'ше не
могла / бо нас шесте'ро і дво'їє в Староб'єл'ському уч'їлос' /
сама старша се'стра у ве'те'ринарній посту'пила / а конч'їла
семил'єтку із отл'їч'їєм / і посту'пила без ек'заменов без
н'їч'ого / а тод'ї і там т'ехн'їкум конч'їла с отл'їч'їєм / і
даже пут'овку йїї давали / у санатор'її / і в Кри'му / і в Йалт'ї / скр'їз'
вона там була // а тод'ї брат мен'ший був / з двац'ат' трет'ого
го'да / од мене старший / а од се'стри мен'ший / теж с отл'їч'їєм
тут к'їнч'їв о'те / семил'єтку і в Староб'єл'с'кому в тої /
бугалте'р'скїй коопе'ративній т'ехн'їкум був // і в'ін уже на
то'му був / у Ч'їст'а'ковому / те'пер о'но Йе'нак'їєво / да? // у
Йе'нак'їєву на практиц'ї був і практику про'їшов с отл'їч'їєм /
і тут во'їна нач'алас' // і його забрали / і г'лавне в'ін пої'їхав /
призваний був у вой'енкомат'ї у то'му / у Староб'єл'ск'ї / і
поїе... / а був / був дома тут / а тод'ї пої'їхав у вой'енкомат / шо
його / зрен'їє в його не'важне було / його отклон'али / а тод'ї
пої'їхав в'ін туди і його пр'амо на вокзал'ї забрали і в
Б'їловодс'кому тод'ї був тої / пункт вой'єн'її о'цеї / і з

Б'іло водс'кого ми получ'іли п'іс'мо аж із Новорос'їс'ка / Йеїс'к / город Йеїс'к / із Йеїс'к // в'ін пише / шо два м'іс'аці на уч'об'і в'ін то // в'ін же^н так грамотній / т'ілки обуч'али воїен'ому д'елу / о // а тоді д'руге п'іс'мо получ'іли / шо / каже були в бойу / а зараз на дес'атидн'евному од'ис'і // і ото п'іс'мо те посл'ідн'є йак получ'іли // ну йа / моїа с'ім'я не^н мо... / не сохранила те п'іс'мо / даже тре^нугол'нич'ком було написане і карандашом написано // а зараз т'іки адре^с с того п'іс'ма остав'а в мене / в ал'бом'і / і його хвотограф'ія шо в'ін поступав / у тої / с'уди ж / у техн'ікум / фотограф'ія / і його ув'іл'ч'іли / і вз'али зробили його йак вз'рослого при кос'т'ум'і при галстуку // йа кажу зач'ем? // ме^н'ні так не^н нада було / йа не^н заказувала так / хаї в йак'їй форм'і в'ін був / в же^н'кетик'і і св'іте^н'рок такий / і хаї би так ув'іл'ч'іли на памат' // а в'ін не^н ве^н'рнув'а / в'ін погиб // і ото так получ'ілос' / шо йакраз наступл'ен'їе в Криму / оце було / кримс'к'і / там же страшн'і бойи були // і воїни погибли / батал'їон / м'іно^м'отній батал'їон був // і йа думайу / писали і в „Жд'і м'ін'а” / запрос / і туди / в Красній крест у Москву писали / а они пишут' / без в'іс'т'і пропав // ну йак же^н ж так без в'іс'т'і пропав? / вже ж хто-н'їбуд' сохранив'а з того полка // і оце ми обратно хоч'ем в „Жд'і м'ін'а” писат' / пле^н'м'іниц'а одна б'іспокойц'а // два рази йа писала в Красній кр'ест // без в'іс'т'і пропав // ну йак же в'ін без в'іс'т'і пропав? //

– А Ви гарно пам'ятаєте брата?

– Да // йак у сорок втором году п'іс'ма получ'али од його / а там пишут' / ото Книга памйат'і / у мене йе і зараз / Книга памйат'і написано шо в сорок трет'ому в'ін / без в'іс'т'і пропав // і йа його так л'убила / наша с'ім'я дружна була // бат'ко не випивав / не пив // нас було семе^н'ро / та нас було дев'ате^н'ро / т'іки тройе померли / самий старший брат'ік умер / а тоді ото се^н'стра / і брат / а тоді йа / а тоді ш'ч'е одна се^н'стра / а тоді ш'ч'е одна се^н'стра / шо мама получ'ала за семеро д'ітеї / ту / мат' - ге^н'ройін'а //

– А мати Ваша з якого року?

– Мама моїа з де^н'ваносто де^н'вйатого году була // а бат'ко з де^н'ваносто п'атого // тис'ач'у вос'імсот де^н'ваносто п'атий год //

– Розкажіть, як Ви в молодості жили.

– Оце се^нло в нас було // тут йак понай^ж:али / і з Кийівш^ч:іні / і з Харк^{ів}ш^ч:іні / отам вулиц^а нижн^а / так ми жили край^і на вулиц^і / а збоку ч^ере^з дорогу у нас там де барин^і дом був / там постр^{ой}ілис^ь іс Кийівш^ч:іні / фамил^іяа Ква^ч:і // Ква^ч:і / Кл^іш^ч:і з Кийівш^ч:іні / а ми з Полтавш^ч:іні жили ото там на вуглу // ну зараз / там де наша хата була постр^{ой}іли нові / нову хату / нові дом // жили / і зе^мл^а наша була / знай^у де і зе^мл^а купле^на була / були кон^і в нас харош^і / о // нас не роскуркул^ували / бо ми були серед^наки / у нас такого н^іч^ого ми не де^р:жали / і не^н то // так ми ш^ч:італи^{сь} се^ред^наки // о // а застави^{ли} вий^ї:ат^ь / шо ми у друге се^нло вий^ї:али / та главно бабушка і / д^едушка тут умер / отам кладовиш^ч:е в нас було / поч^інало / так д^едушка там поховані // а те^пер же кладовиш^ч:е там / ш^ч:ітаї вес^ь совхоз там поховані // йак^і л^уди зам^іч^ат^ь іл^ні / і д^ір^ектор пре^красні / і агрономи були / а пол^а йак^і! / було йак гл^{ан}е^нш / йак сонце жовт^іло і б^іл^іло хл^іба // пе^ре^нвалки на каждому од^іл^{ен}ії були засипан^і зе^рном // і це ми вже в школу ходили і з уч^іте^лкойу ходили / шо / йака там помош^ч: була / ну / перелопач^ували / просушували зе^рно отам же // ну / а зам^іж йа вишла зам^іж вишла / дожидала поки воїна конч^і:а // подружка моїа // виходили за кого-небуд^ь / йак-небуд^ь / одна подружка вишла / в^ін інвал^ід був і це і друге / а ш^ч:ас^т:а однаково не^н було в йіх // а йа дожидала / поки в^ін із ар^м:ії / поч^ав п^іс^ьма писат^ь / ме^ні тої / зразу прислав пис^ьмо один / ми по-су^с:ідс^ьки жили / М^ішка / служив на гран^іци // а тоді вже в^ін йак ве^рнув^с:а / у п^ід^іс^ьатом году ми побралис^ь:а з ним / побралис^ь:а і жили оце до тис^ь:ач^у девйат^ьсот вос^ь:імде^с:ат / девйатї / да? / вос^ь:імде^с:ат дев^ь:атї год / сорок шес^т: год йа прожила з ним // ну д^ітеї в нас не^н було / було в мене воспал^{ен}:іє / йа^іч^н:іков / і не^н було //

– А жили харашо? Не обїжав вїн Вас?

– Та бувало вс^ь:акого / ну жал^і:т^ь жал^і:в / усе н^іс до дому і з дому н^іч^ого не^н н^іс // (сміється)

– А де вїн робив?

– А робив в^ін шоф^о:ром // в^ін в ар^м:ії там шоф^о:ром був / і тут робив на // йак приїхав саме на богатир^і робив / а

тоді на самосвалі робив / і вдвох робили на самосвалі / а
посліднє врем'я / вже на пенсіїу пішов два годи / робив
пожарніком / на пожарній машині // і ото де пожари / де шо /
один год вибори / перед виборами / а тут у нас скирди палили
спеціално вредителство було / і ото він одно / одно звон'ат' /
одно то / т'іл'фони попровеили ми / із-за того / шо до його
ч'асто звонили / і він пожарніком був // а тоді вже молод'ожі
було робит' н'іде / і він сказали / давайте // давайте їд'іт' уже
рош'ч'ітуєт' / їд'іт' на пенсіїу // так він ш'ч'е два годи
проробив / прожив / і внезапно / внезапно / л'агали спати / на
дивані / у нас диван широкий розклоч'атий // йа с'уди так
лежала / а він с'уди (показує) / і дивив'а т'іл'ів'ізор / о // а
тоді подивив'а і пішов у спал'н'у спат' / а йа осталас' тут // і
т'іки вдруг поч'ала др'імат' / і передо мноюу / ото йак на
Кавказі тури / бик / з отакоюу головою знач'іт' на мене // йа
прокидаюс' / а він крич'іт' / ої! давай ме'н'і шос' / в мене
голова / сил'но голова болит' / пил'ул'і // йа кинулас' до
бухвета / брат' анал'гін / ч'і не' знаюу / пил'ул'у / до його отак /
і на кроваті він уже сид'ів / суну в рот йому ц'у пил'ул'у /
отак / а він суне'ц'а / суне'ц'а із / із того / с кроваті / із того //
і не вдержала йа / він падає / йа підмаш'ч'айу подушку /
звон'у в т'іл'іфон / визивайу / поки вона прийшли / дали укол /
пул'с пом'ір'али / а він уже / н'і словеч'ка не' сказав / і оце ж
так внезапно // а главнойу прич'інойу послужило навроно те /
шо він до т'ійейі / його р'ідна плем'іниц'а / його доч'ка / вона
назвала його бат'ком / а ме'не мат'ір'йу / мама // і по ц'у пору
мамоюу зве / і не' одказуєц'а / і жал'іє / і прий'жайє / і мене
так н'ікто не' пожал'іє йак вона // так главно він собиравс'
йак раз з гаража / йіхала машина туди / на Київ / а ми вс'ігда
було / йак йіде туди в сторону машина пе'редаєм пе'редач'і /
сад великий було / і фрукти / і овош'ч'і / і все / і туди // йакраз
груша вродила р'асно / груш нарвали повно тоді / і то / і
хот'іли то / і він собиравс'а / а вони поїхали не' в суботу / а
соб'іралис' в воскр'іс'ен'іє йіхат' / а в воскр'іс'ен'іє він ноч'уу
умер // і так не // а три годи / кожен год йіздив він на своїі /
давали двац'ат' днів' отпуска йому / і він йіздив до / туди / в
Полтаву // оце йак раз онуку д'ен' рожд'ен'йа двац'ат' с'омого
/ нойабр'а / ч'і того / йанвар'а / в йанвар'і / двац'ат' с'омого

йанвар'а / і в'ін вс'ігда на ден' рожд'ен'яа йїздив / р'їзали порос'а / а те^нпер і вони р'їжут' / до мене привоз'ат' і принос'ат' //

– Гарний у вас онук?

– Ої! та в'ін такий / такий молодец'! / такий тихон'а / такий тої // в'ін на бат'ка / на Ол'у мало / Ол'а в мене б'їлобриса / б'їла / а тої / в р'їд наш / у Ве^нликодних // а в'ін у бат'ка / а бат'ко куч'їр'авїй / і в'ін до того куч'їр'авїй! / йак його тої / постригли / а в'ін ш'ч'е душ'ч'е / а в'ін не^н л'убе / так в'ін стрижец'а / і ото стриже^нний // ну в прошлом году вони прийїжали // а цеї / на Д'ен' поб'єди Ол'а сама прийїжала / ото ходила в тої в клуб / і на тої // ої / празник ве^нликий отм'їч'али / уже л'удей мало осталос' / то ж'їнки / то онуки // згадуйут' та тої // ш'ч'е і концерт давали // в мене два р'їдних д'ад'ка похо... / на воїн'ї погибли / один у Ле^нн'їград'ї похованїй / по бат'ков'їй л'їн'їйї / а по мате^нрин'їй л'їн'їйї дес' в Харков'ї похованїй брат // два д'ад'ка і р'їдних плем'їн'їк'їв / с'єм ч'олов'їк погибло / і брат р'їдний погиб в оц'у воїну / оц'а воїна ск'їки вона шкоди наробила // так вона ішла ч'єрез наше се^нло / і наступали / ішли ш'ч'єре^нз наше се^нло / і отступали ч'єре^нз наше се^нло // отут же / оце йак раз з'їмоїу / ми вже тут жили / а вони отак д'вигалис'а / с' центр'їв / по пол'у / по сн'їгу // наш'ї вже ішли // а н'їмц'ї на крайу посадки / уже т'їкали / на стан'ц'їйу / уже зе^нїткї туди направили і все // їїх тут багато побили / і танки прорвалис' / так одна танка йак у ров / прот'їво танковїй ров / отам осталас'а / о / вит'агли тод'ї пос'л'ї / прит'агли у се^нло / стоїала // і тої // ну там танк'їста не^н було / видно ране^нтїй був або шо / шо порожн'а танка / а отут на вуглу іс танк'їстом / там / у танк'ї пропав // тут на вуглу тоже танка була // так шо ми ї танк'ї / і пул'е^нїмоти ч'ули / йак оце з'їм... / тої / ноч'у / та-та-та-та-та / а ми в окоп'ї сидїмо / с'їм'н'а ве^нлика була / так ми з мат'їр'їу в окоп'ї були / а бат'ко / і бабушка / і старша се^нстра у погр'їб'ї були // от // а тод'ї вилазит' / а ми в окоп'ї і сн'їг випав / прикрив / і до нас т'їки обзївайутс'а і кажут' / ої! / та ви б побач'їли! / повна / повен дв'їр найїхали / наш'ї вже // наступл'їєн'їє / на тої // повна хата солдат'їв / і вам д'ївац'а н'їде / сид'їт' там / поки проїде //

– А голодовку Ви пам'ятаєте?

– Помн'у / помн'у голодовку // оце ж йак тої / так д'едушка і бабушка і бат'ко вийіхали в Ол'шани / там кол'хози врод'і оставалис' / а тут совхоз об'єд'ін'авс'а / а во'ни бо'йалис' шо совхоз / та вийіхали туди ж у кол'хоз / в Ол'шани / а ми з мат'р'їу тут осталис'а в своїй хат'і / робле'н'їй д'едом / і бат'ком // а тод'і полу'ч'їлос' так / шо ми пере'їхали до йїх туди / в Ол'шани / в голодовку йакраз / триц'ат' трет'їй год // уже д'ївч'атка були / старша / мен'ша се'стра з двац'ат' вос'мого і Наст'їн'ка с триц'атого / так ми вже були / тут знач'їт' осталис'а / так нас / оце в совхоз'ї образо'валас' сто'лова / л'уди зйї'жалис'а і кор'мили йїх / так нас ку'харки при'носили і году'вали / а тод'і при'їхали ми туди / а бабушка і бат'ко у совхоз'ї стало хара'шо / стали йїсти дават' / году'ват' / і пере'їхали с'уди / а ми осталис' в Ол'шанах // а тод'і пере'їхали / і в хату нас не^н пустили / у наш'їй хат'і була кан'тора / о // а в хату не^н пустили / а тод'і вже пос'л'ї в кол'хоз'ї прода'валис' хати / у Н'ан'ч'їному / і мама купили хату за сто п'їс'ат рубл'їв тод'і о'ни сто'їли хати // і ми в т'їй хат'і д'єцтво проїшло наше / там оце і в ш'колу ходили // ту хату арм'ани спалили / те^нпер т'їйї хати не^нма // хара'шо хатка була //

– А які свята празнували?

– Празнували вс'ї ре'л'їг'їйн'ї празники / бабушка в мене во'на грамотна була / мама не^нграмотна / фа'мил'їу вже / л'їкнеп образо'вували та навч'їли фа'мил'їу пи'сат' // а бабушка грамотна була і бат'ко були грамотн'ї //

– Це бат'кова мати?

– Бат'кова мати / так во'на Е'вангел'їю ч'їтала // і в нас уго'лок був св'атїй / две^ннац'ат' апостол'їв св'атїх / і іконами ц'а зас'лата / і то // і вс'ї празники отм'їч'али // так о'на г'лавно / і дос'ї йа знайу / йак о'на було ми мал'ї / а д'їтеї о'це н'ан'ч'їла і то / во'ни зразу соб'ї постр'їїли хатку / довго во'на була / а тод'і нам на вуг'лу постр'їїли / жили в од'ном двор'ї / і дв'їр широкїй / і була к'лун'а / і був сараї / і було хаз'аїство / були кон'ї // так о'це йак ре'вол'уц'їя була / а во'но ж то наш'ї / то банда вс'ак'ї вис'каували / а в нас були кон'ї і жеребец' був же / тої // шо во'ни при'їхали і забирают' коней / шоб то // а бабус'а / йа поїду з ва'ми / ми ва'м вернемо / о'ни вернуц'а кон'ї // так о'на поїхала з ни'ми / доїхали до Шаровки / і там йа не^н знайу

де вони д'їлис' / а бабушка поїхали с кон'ом додому назад // отака була бе^ндова // а бат'ко у воїну і д'едушка у от'еч'їствен:уйу войували / служили / так д'едушка ране^нтиї не^н був / прийшов живий / а бат'ко був ране^нтиї / і в Те^рнопол'ї ле^нжав // так бабушка оце до його йїздила / у воїну у граждaн'ку до його йїздила / а в'їн ране^нтиї був у ногу / у пйатку / шо в'їн не мог ходит' н'їч'о // і все жит':а у н'ого пйатка вона так / повре^ндила кос'т' і в'їн не^н мог ходит' // і так // в Староб'ел'ск'ї вона // да воїна йак нач'алас' лаге^нр'а / а брата ж не^н ч'ут' / дес' пропав / так вона ходила по лаге^нр'ам / п'їд'їде до лаге^нр'а / а они обгороже^нн'ї / і поліцаїй стоїят' / не пускайт' і то // а она крич'їт' / Сивокон' М'їхал тута? // а в'їн не отзивавс' / не^н було його // не попадав в'їн // а оте без в'їс'т'ї пропав і вс'о // і прийшла вона оце зимойу / йакраз йак наступл'ен'їе було / і пришла ноги обмороже^нн'ї / руки обмороже^нн'ї / і ото спасали ми // обшем йа помн'у бабушку і бабушк'ї благодар'у / йакби вс'ї так'ї бабушки були / було б жит':а на б'їлом с'в'їт'ї краш'ч'е //

Інформант: Радченко Галина Семенівна, 1926 р. н.

Ус'їх нас було с'ем д'їтеї / с'ем // нас ч'етве^нро осталос' / а троїе ум'ерли / мален'кими // Вас'а ум'ер / Андр'еїко і Л'еноч'ка / сама мен'ша була д'евоч'ка // по расказу мамі мойейї ото вони бол'їли кор'їу і оч'їн' т'ажолайа форма була // не^н зразу ж вони померли / а так ч'ере^нз врем'а / тод'ї там / того году / того // а мама уже була поступила вона / був л'їкбез / того шо вона сов'ершен:о мама була не^нграмотна / папаша два класа конч'ав / а мама н'е // і мама дуже пол'убила оце ж уч'їц':а / йїї понравилос'а / уже там на нейї нач'їнайут' претенз'їїї предїавл'ат' / шо ш ти бросайе'ш / д'їті он йак'ї / а ч'ї д'воїе хворали / ч'ї одне / а ти їдеш уч'їц':а // а мама ж і каже / йа ж там не^ндовго / ну йа ж не^н должна отстават' // (сміється) вона страшно л'убила / і ви знаїете пос'л'ї того / йак вона походила в л'їкбез / вона свободно ч'їтала / так'ї простен'к'ї там задач'ки / все це вона вже вм'їла / ш'ч'їтат' // ну і вона каже / шо ме^нн'ї л'їкбез дав / одкрив глаза на все це йак

должно́ бут' в ч'єло́в'єка / а то ж во́на ну неграмотна́ була // і так ото́ ми жили́ // по́том совхоз / у нас первоначално́ був колхоз по росказа́м / був колхоз / Н'ан'ч'іно́ тут од нас не так далеко́ / там йаќ будто́ би управл'єн'іє́ було́ / там і с'єл'с'к'іє́ сов'єт́ був / а в нас тут не́ було́ // а то́д'і Топол'і́ совхоз / це Тройц'кого́ району́ / і це вже́ йаќ во́ни заї́нали о́цеї уч'асток / у в'ід'і́ йаќ / периф'ір'і́я була́ / того́ / того́ совхоза́ / од'і́л'єн'іє́ короч'є́ говор'а́ / а то́д'і знач'іт' / то́ був о́цеї / йаќ уч'астоќ був / а то́д'і організували́ тут совхоз́ Красноарм'є́ец / тут стої́ала йака́с'а ч'ас'т' красноарм'є́йц'ів / дом'і́ки там нам строї́ли / і вже́ імен:о́ то́чно істор'і́я йаќ це назвали́ / йа в то́ч'нос'т'і́ не можу́ сказа́т' / от імен:о́ од́ того́ сказа́ли шо́ красноарм'є́йці́ тут були́ / назвали́ се'но́ло / а воно́́ було́ Стукало́ве / називали́ Красноарм'є́ец // так же́ ми і жили́ / да / став тут совхоз́ Красноарм'є́ец / па́паша м'і́ї первонач'ално́́ посту́пив в'ін у о́цеї совхоз́ са́мий первий́ / па́паша м'і́ї / в'ін за́ставив тих / сво́йїх товариш'ів́ / каже́ / шо́ нам т'ір'ат'? // а то́ пересє́л'али у село́ Ол'шани́ / колхозник'ів́ / колхоз́ у нас був / кажу́т' ми його́ пересє́лимо у то́ї / у Ол'шани́ // ну па́паша йаќ організа́тор / в'ін був / посту́пив в канд'і́дати парт'і́ї / там його́ трошки́ у́же зна́ли / в'ін йаќ організа́тором́ був ц'о́го села́ / шо́б оста́вить у́сїх ра́боч'їх на м'єс'т'є́ / і ба́гато л'уде́й / йак'і́ оста́лис' тут і жи́ли / там н'єско́лко с'іме́й / дв'і́ ч'і́ три т'і́л'ки приї́хали в Ол'шани́ // а то́ вс'і́ оста́лис'а́ тут // і так ми і жи́ли тут //

– А батьки добре між собою жили?

– Оч'ін'́ були́ при́м'єрні́ / дуже́ це́ йа́ йї́х хвал'у́ / ну а те́пер йа́ не зна́ю / с ким́ можна́ сра́вн'ат' // на́ск'і́ки ма́ма була́ дуже́ во́на та́ка зна́йте на́хоч'і́ва / дуже́ во́на була́ умна́ ж'інка́ // ви по́н'іма́єте / во́на і́змале'ч'ку́ / йаќ роди́лас'а́ / роди́лас' / йї́ї ма́ма вмерла́ во в'р'є́м'а́ родо́в / йї́ї роди́ла а са́ма вмерла́ / і д'єду́шка там во́пш'ч'є́м нахо́див / там / де ко́рмл'ат' ре́б'онка́ груд'ї́у і в'ін ту́ди по́не́се в об'і́д дого́вориц'а́ / а там на́ веч'і́р ч'і́ там на́ск'і́ки п'і́де там в дру́ге / до дру́гої́ жє́нш'ч'і́ни про́се / у́же л'уді́ вс'і́ зна́ли / шо́ ре́б'оно́ч'ок оста́вс'а́ без ма́ми // і о́це в'ін йї́ї п'і́дн'ав на́ но́ги // і то́д'і йї́ї там називали́ / жє́нш'ч'і́на / йака́ за́н'іма́лас'а́ / то́же була́ ба́гата во́на / Кондрат'івна́ йа́ по́мн'у́ йї́ї звали́ / Кондрат'івна́ / а і́м'а́ / по-мо́єму́ Мар'і́я Кондрат'івна́ / і во́на

йїї хот'іла вдоч'ірит' / а воно шос' не позвол'ало / не"
розр'ішили йїї вдоч'ірит' маму / а так вона йїї забрала до себе
/ і вона / уже йїї год'ів шес'т' було ч'і п'ят' / ну мама каже / йа
помн'у / вона вже йїї дов'ір'ал'а ото кл'уч'і / п'іди туд
рабоч'ім одкрі там / кожевна йакас' там була / мас'т'ірс'ка
йакас' / магаз'іни два було / і оце вона кл'уч'і носила мама
мал'ін'ка // і ото / од'ас'т' / замкнут' одомкнут' / отак / а
Матв'ейевна це така уже кап'італ'на йїїи рабоч'а була тої
хаз'айк'і / вона бач'е / шо таке з мамойу / ну йак рабоч'а вже
вона / виполн'а таке // вона ото ж йїї каже / мойа ж ти д'єточ'ка
/ та ти ш йакос' старайс'а так / шоб тут не остац'а / бо вона тебе
/ так йак оце каже і йа / і свиней' буде"ш кормит' / і гусей' все //
нада шоб тебе хтос' уз'ав другий / те / усиновив / а мама ж і
каже / йа н'ікуди б'іл'ш не п'іду / видно йїї понравилос' /
пон'імаєте? / і ото вона / до шишнац'ати л'єт ше не було йїїи /
не було / і оцеї же С'ім'он Лаврент'івич' із тим же Петром
Конст'ант'інов'ічем / прийіхали і / кажут' засватували / ч'і йак
там називалос'а / засватали маму / шо забе"рут' / а вона ж мама
каже / йа бач'у шо не було н'іякого хаз'айства у ц'ого
Лаврент'івич'а / каже / йа ц'ого д'ад'ка не знайу // на д'єс'ат'
л'єт од мами був старший був // ч'і на дев'ат' / ч'і / да / на дев'ат'
// ну йак мама боїц'а і виходит' / а ц'а ж Матв'ейевна просе /
доч'іч'ка / видно по вс'ому / хароший паре"н' / та ти будеш
хаз'айкойу / не будеш ти прислугойу отут // ну вговорили маму
// а тод'і поженілис'а // ну шо йа вам скажу? // дуже дуже була
д'ісципл'іна / така с'імеїна // оце так / мама приго'тове кушат' / і
поки папаш'і нема / ми звали папаша / поки папаша не приїде /
де в'ін там був / ото вона каже / шо не нада с'ідат' об'ідат' /
ш'ч'ас бат'ко приїде і буде"м с'ідат' кушат' / оце так
запомнилос'а // в каждого ложеч'ка / в каждого тар'елоч'ка /
йак іш'ч'є здавна отак оно заведено було / вона ж бач'іла / йак
кул'турн'і л'уди живут' / вона оце так себе вела // і папаша не
випивав / не кутив / маму / ну йак сказат' / в'ін просто йїїи
видно л'убив здорово маму / а вже за маму / за йїїи душу / вона
просто казала другий раз / та йа так і не знала шо таке л'убов
настойаш'ч'а / а йа привикла / до бат'ка / мен'і кажец'а і
луч'ого і нема н'іде н'ікого / отак вона / пон'імаєте? //

– А вас, дітей, як вони виховували? Строго?

– Да // і понині оце ви знаєте було / це папаша в
вос'емс'ат вос'мом году вмер / а мама в с'емс'ат с'ід'мом году /
йакос' так було шоб без разр'ішен'я шоб ото сам шо-то
придумав / уже свої с'емі були / уже брати женаті / а от шо
спитац'а нада / ми те хоч'ім іл'і купит' / іл'і там шо / от йакас'
така була насто'яш'ч'а с'ім'ейна дружба / пон'імаєте? / ну в
нас не було так шоб оце хто-то кому-то прот'івор'еч'іл / н'іколи
мама ни на одну / дв'і ж не^нв'істки було / первонач'ал'но /
потом трет'я / це ж за Сашика / шо в Староб'ел'ск'і / самі
мен'ші / шоб це мама сказала шо / там йак'іс' претенз'ійі до
нев'істки // вона дуже дуже заш'ч'іш'чала с'ім'ю / вона
л'убила шоб н'іде н'іхто н'іч'о / каже / хата покришка вс'ому //
шоб н'іхто / не нада дов'ір'ац'а таким л'уд'ам йак'і / оце ти їх
не^н знаєш / а ти йім будеш розказуват' за свої с'ім'ю / це н'і
в койем случ'айе // можуть' видат' / можуть' спортит' жизн' // і
оце так / йа оце запомнила здорово / йак йа ход'у в школу тут /
тут була семил'етка т'ікі / вос'мил'етки не було // і приходиц'а
ходить' у школу в Лозно-Олександр'івку / це дев'ят'
к'ілометр'ів од нас / пр'ібл'із'іт'ілно / смотр'а йакої дорогою
іти // і йа ото ш думай / шо ж ме^ні зробит'? // уже чула / шо
т'ехн'ікуми йес'т' / а се^нло мален'ке було / зовс'ім / це воно
рос'тройлос' / так можна й'хат' уч'іц'а дес' // йа приш'ла
додому / ма / йа нав'ерно не п'іду в вос'мий клас / а по'йду
вч'іц'а / а мама мене вговорила / каже / н'е доч'еч'ка / ти дуже
мален'ка / а йа була довго мален'ка ростом / каже / тебе там
кругом будут' об'іжат' / в город'і це мат' по-другому л'уди
живут' // і йа так осталас' / і ото йа ходила у вос'мий клас / в
дев'яти / ото нач'алас'а вже / об'явили шо во'на / а ми ш'ч'е ж
не^н знали / заходе до нас класній руковод'іт'іл / Мар'ія /
Мар'ія / ну йак це забула / Ігуменцева фам'іл'ія / Мар'ія
Прокофова / і так нам
по-українс'ки сказала / д'іти / не турбуйтес'а / но шоб ви знали
/ потихесе^нку забере'те свої книжки і ід'іт' додому / а
екзамен'ів ми не вс'п'іли здават' //

КРЕМІНСЬКИЙ РАЙОН

м. Кремінна

Місто Кремінна – районний центр, розташований за 150 км від Луганська на обох берегах річки Красної.

Першими поселенцями на території теперішнього міста були донські козаки, заслані сюди в другій половині XVII століття царським урядом за участь у повстанні під керівництвом Степана Разіна. Близько 1680 року вони заснували при впадінні річки Бахмутової в Сіверський Донець Сухарів Городок, який став центром козачих поселень. Майже одночасно з козаками на цій території стали селитися селяни-кріпаки, які втікали від поміщиків з Правобережної України. Так, у 1680 році поряд з козачим містечком виросла на берегах річки Кремінної, притоки річки Красної, селянська слобода Кремінна, де в 1688 році розмістилася одна із сотень Ізюмського слобідського полку.

Інформант: Фесенко Світлана Василівна, 1966 р. н.

Отс'епар'іроват' / отс'епар'іруї мен'і моло́ка / хоч'у страшно творога // і сл'івок // привоз' / кажу моло́ко / куп'л'аї / і будем се"пар'іроват' // по картошку / і там спросим моло́ко // заїди ж подивис' / спреси узнаї // йес'л'і йес'т' / бери // отс'епар'іруйем / зд'ела'йем творогу // с'од'н'і пригласали йїє знач'іт' на / пос'ід'елк'і // каже йа отказалас' // подруга ж там у нейі йес'т' така / л'уб'іт'ел'н'іца подвип'іт' // приход'ат' до нейі і давай же ш застол'йе // і она каже йа отказалас' / не" захот'іла не" випиват' говор'у правил'но зд'елала / ну ск'іл'ки ж можна випиват' ск'іл'ки ж можна / йіх // йак мухи на мед липнут' // ну отказалас' / каже / не стала пит' / а вони там шос' оп'ат' повипивали так здорово і // каже / обидв'і сид'іли п'йан'і подруги / вона каже / н'е д'евоч'к'і / йа б'іл'ше не" буду пит' / ц'а подруга ўтора каже / шо ти С'в'єта ізм'єн'ілас' // ти була не" така // це ж думайу це йа на нейі ўл'їйайу // йа ж йї запретила пит' / кажу / не" пий / н'іл'з'а / ну ск'іл'ки можна пит' / серце х'воре / п'єч'ін' х'вора / поч'ки х'вор'і // бескон'єч'но пит' /

бескон'еч'н'і застол'яа / йа говор'у / йа пон'імайу / шо хоч'ец':а
 праз'н'іка / но не" каждый же ден' празник / шо ж то за празник /
 йак каждый ден' / хаї же хот' трошки будн'і // і она / ти знайеш /
 она нав'ернойе ўсе-таки оце ўкл'уч'іла свойо знач'іт' здраво /
 ето // мисл' // отказалас' / сказала д'евоч'к'і / б'іл'ш йа з вами
 не" буду пит' / не" буду вас прив'іч'ат' у себе дома // хвате // йа
 вам каже не" рокф'ел':ер // таз'іками і ет'іми / і ш'ч'е і гос'т'ей
 в'еч'но полон дом / і це коли б не" позвонила / вона каже /
 подожди / хтос' іде // ну коли б не" позвонила хтос' приходе ў
 гос'т'і / то просто посид'іт' / то просто випит' / то просто
 покушат' // та шо ж це таке // і ципл'онок у нейі здох // у нейі
 с'од'н'і траур // говор'у шо ж таке / та це ж здох тої / шо прибиў
 // а так в'ін тод'і не" здох сразу // первин / первин / а в'ін же
 прибиў тр'ох // один здох сразу / а двоє кал'іч'них було /
 лазили там каже / т'агали / ноги // каже так же йа йому і
 дихан'іе рот ў рот д'елала / і масаж с'ерца / і ўсе ш'ч'о хоч'е'ш
 / н'іч'о не" помогло / здох // так плакала / так плакала / п'шла
 похоронила його / каже // а / два ж ото ж кал'іч'них було
 с'од'н'а ўстала / здох один // кажу ну шо ж його жалко ну шо ж
 уже ж д'ейств'іт'ел'но ну не" може у мене / ну не" виросте не"
 ето самое / ну ж поодбивали ўсе // ну каже / здох і здох // н'іч'о
 страшного // м'іста мало / предстаў / у спал'н'і // у хат'і / ў
 спал'н'і // у доч'к'ін'іі спал'н'і / одгородили ж там тої / уч'асток
 // і вони ж уже во'н'айут' // вони ж уже во'н'айут' / во'н'уч'і // це
 ж у нас по с'етк'е ход'ат' / а там то вони по п'ел'онкам ход'ат' /
 по тр'апкам / а тр'апка мгно'в'ен:о мокра і гр'азна // оце каже
 бесконеч'но с'т'ірайу / с'т'ірайу / с'т'ірайу / і газ'ети там
 йак'іс' ложе / а беспол'езно / оно ж ўс'о раўно // ч'асто густо // і
 не" придвидиц':а те"пла ну ето мисл'імойе д'ело а // не"ма
 те"пла і ўс'о уже ж ўже она іх винесла / на етот // йес'т'
 сараїч'ік / но такий // ўр'ем'аноч'ка така з досточ'ок зл'іпле"на
 там // мало / м'еста і холодно // йакби те"пло було / то хорошо б
 було / н'іч'о на ноч' би заносила ў хату // а д'н'ом би там // ну
 не"має шос' // не"ізв'есно / коли буде те"пло // ч'ітайу ос'
 Пікул'а / пе"ре"ч'ітуйу його п'ятнац'атий раз / могу
 ш'існац'атий / с'імнац'атий / до старос'т'і буду ч'ітат' Пікул'а /
 буду вос'х'іш'ац':а / буду плакат' ч'ітайуч'і / с'м'іац':а
 ч'ітайуч'і / ск'іл'ки б раз не" пере"ч'ітувала // це ген'іал'н'ей

оц'ого пісат'ел'а не^н було / не^н буде / ну ї не^нма // ч'ітайу с
удовол'ств'ієм // ну ч'елов'ек работал з докум'ентами / мало
того / шо в'ін це оформл'ає художеств'еним словом / ш'ч'е
оно дейст'в'іт'ел'но натурал'но / це було таке // це ўсе було і
пот:в'ержд'е^нно докум'ентал'но / не^н просто ўз'ато от фонар'а /
а пот:в'ержд'е^нно докум'ентал'но і зд'елано це ш'е ї написано
крас'иво / смач'но написано // ч'ітайеш і смакуйеш / хоч'ец'а
пе^нре^нч'ітат' / от йес'л'і іде хорошиї там д'іалог / смач'нен'киї /
його хоч'ец'а пе^нре^нч'ітат' // оце за це / за П'ікул'а кон'еч'но
можу балакат' // д'н'ами і но'ч'ами // ну а коли н'іч'ого д'елат' /
д'елайут' те шо не^нпотр'ібно л'уд'ам // ну не^н з'найу // н'ел'з'а
нав'ерно пров'ес'т'і ч'отку гран' шо це 'нужно а це не^н нужно //
нас'т'іл'ки с'т'орта гран'іца м'ежду 'нужним і не'нужним / шо
іногда д'елайу / д'елайу 'нужне казалос' би да шо ми / там
возобноўл'аіем // р'еч' / йака була там шукайуч'і україїн'с'ка
та ми у'же дописалис' україїн'с'ку мову до того / шо у нас
букви ге не'ма од'н'і ге // а ран'ше т'іл'ки гудзик і гава / були /
йак йа уч'ілас' // ганок і газда // а зарас багато ти ж бач'іш йак'і
/ багато такого шо / не^н зоўс'ім 'нужне // ну та це йес'л'і ш'ч'е
р'еч' шукайут' та не^ннужного то ш'ч'е куди не^н шло / а йак ото ў
нашому парламен'т'і / задрипаному // д'елайут те / шо не^н нада
д'елат' / то ўспомнили голодомор / даже П'ікул' пише / шо
страш'н'і в'еш'і п'ід'н'імаіе / арх'іви / і ўспливайут' дуже
страш'н'і в'еш'і / і то в'ін йак грамотнїй ч'елов'ек / і то каже /
шо це ўсе нада помнит' / да / может бит' / ўспоминат' / іногда //
а вообш'е його нада забут' йак страшнїй сон / от просто ўз'ат' і
забут' // потому шо ўспоминат' це дуже бол'но / те / шо прошло
/ те шо було / і те шо // не^н с'т'іл'ки н'ем'ц'і нас ун'ічтожали /
с'к'іл'ки во ўр'ем'а воїни с'к'іл'ки / ун'ічтожила наша
собств'ена // страх / страшнїй страх буў перед концлаг'е'р'ами /
перед зас'т'енками / перед Стал'іним перед ет'ім / потому шо
один доносиў і л'удеї сажали / йес'л'і ў п'л'ен попаў / ўс'о / ти /
етот // ўраг народа / да / і тебе об'азат'ел'но / даже йес'л'і ти
от:уда вирваўс'а / то знову посад'ат' ў лагер'а // так і пре'цтаў
цеї народ м'ежду двух огн'еї виграў воїну // і то цеї Вал'ен'т'ін
/ П'ікул' каже / н'ел'з'а це ўсе це ўсе пом'н'іт' / нада до йакой-
то опр'ед'ел'он:ої м'ери / дал'ше це нада просто в осноўної
своїей мас'і забит' / йак страшнїй сон // с'еїч'ас у нас п'ід'н'али

т'ему голодомора до такої с'т'еп'ен'і / що забули / що л'уди
 живут' / с'од'н'аш'н'ім д'н'ом і йісти йім нада с'о'год'н'і // а
 с'о'год'н'і йім просто / кап'еїки / живут' л'уди йес'т' на так'і
 кап'еїки шо нав'іт' не"возможна купит' хл'еба // це не"
 голодомор / не" геноцит / це н'е ш'ітайут' / шо вони не"прав'і /
 зато м'іл'іони м'іл'іарди утратили на памйатники п'ішли
 голодомору // памйатник от слова памйат' // це те шо ў наш'і
 памйат'і / а не" те / шо вони вайайут' з глини з м'рамора та хот'
 із золота // це не" йе / та памйат' йака долж'на бит' // а они
 портфел'і не" под'іл'ат' // то д'іл'ат' портфел'і / то ўспомнили
 голодомор / і хто куда т'агне / хто куда его самое / ну страх і
 ужас // ш'ас жи'веш і не" знайеш / заўтра буде ў тебе йісти шо
 ч'і не" буде // н'і роботи / роботи не" дайут' / государство не"
 об'есп'еч'ує работої / зато податки с'н'ат' / у перву оч'ер'ет' /
 н'іхто / податкова ад'мін'істрац'іяа оч'ітуец'а / план
 виконали на сто три процента // с' ч'ого вони його с'т'агли /
 не"пон'атно / л'уди безроб'іт'н'і бесхат'н'і / без хатки / без йіди
 / без зарплат // с' ч'ого вони с'т'агуйут' податки / тоже
 не"ізв'есно // вопш'ем ўсе // ўсе воно йакос' ч'ерез одне м'істо
 робиц'а / не"пон'атно / так глаўно / праўда кажут' / шо
 ам'ер'іканци / воз'ми по од'ел'нос'т'і ам'ер'іканца / туп'і
 туп'ейе тупого // зато вобш'ем народ ўрод'і би йак і не" г'лупий /
 і жи'ве прекрасно // у нас воз'ми / кул'іб'ін' на кул'іб'ін'і /
 л'іўша на л'іўш'і // народ дурак // народ стадо // куда погнаў /
 туди п'ішло // загнали на боїн'у / бел'коч'е / ну їде на боїн'у //
 стран'о / парадокс / праўда казали / шо наш народ у'мом не"
 пон'ат' //

ої л'ета хоч'ец'а / л'ета хоч'ец'а / ну т'іл'к'і ж то не"
 таку жару // л'ета хоч'ец'а / ну с'од'н'аш'ос' м'ен'ше туч'ок //
 уже ш' можна над'йац'а / шо буде ўже / ч'у'ч'ут' мен'ше н'е //
 хоч'ец'а т'оп'лен'ко // хоч'ец'а париц'а на город'е // трошка /
 харашо в'ін ў мене мал'ен'к'і / і мн'е на н'ом хоч'ец'а париц'а
 // здоровий мен'і не" дуже хоч'ец'а / но / может приїдец'а
 пойхат' до бабушки / там посадит' картошеч'ку / од'н'і
 бабушк'е / другої бабушк'е // в'із'д'е поприбират' нада // от усе
 це з'д'елат' // із-за з'іми йакис' застої ў мозгах // ав'ітам'іноз ў
 мозгу // с'од'н'і ме"н'і хорошо спалос' / може це на погоду шо
 роспогод'уец'а трошки // а ўч'ора ми бач'іли / ўч'ора і

позаўч'ора / два бол'ших бол'ших кл'іна жураўл'еі / і вони
 да́же курлика́ли // як це́ було́ так / ўро́д'е н'іч'ого о́соб'ен'ого і
 шо-то та́ке душеш'іпат'ел'не // крас'иво / та́ким крас'і́вим
 к'л'у́ч'ом ли́т'ілі / здо́ровим та́ким / пр'ам здо́ровезні́й кли́н //
 ли́т'ілі с'і́уга куда-то́ тудá дал'ше́ нас / прол'італи́ дал'ше́ //
 ш'ч'е о́сталис' у нас о́казу́ец'а жураўл'і / ш'ч'е не" ўс'і́х ми
 поўб'івали та́ потра́вили // гусе́і потра́вили / п'і́ўтори тис'ач'і́ ч'і
 с'к'і́л'ки потра́вилос'а гусе́і // оф'і́ціал'на вер'с'і́я на́йліс'а
 куку́рузи на пол'а́х траўліно́й / знач'і́т' л'у́дина ха́й йіс'т'
 траўліну́ куку́рузу // оі / до ч'о́гос' до́жива́емс'а / до ч'о́гос'
 до́жива́емс' / ш'ч'о ўб'іва́ем ўсе́ / ў́же ї́ду ч'ере"с ро́ш'ч'у /
 ў́же ра́ду́йс' / ш'ч'о ї́ду / лі́тит' п'т'і́чка / йа́ку йа́ мо́же да́же
 не" зна́ю назван'і́я / знач'і́т' йа́ка-то ш'ч'е п'т'і́чка
 са́храні́лас' // і мо́же йі́і побач'а́т' мо́йі ў́нуки // б'елку
 побач'і́ш у ро́ш'е / то ў́же ш'ас'т'а / а йі́х же ра́н'ше́ бу́ло про́іти
 не"возмо́жно бу́ло / п'і́д но́гами шу́рхали / з дере́ва на дере́во
 л'і́тали // а йо́жик'і́ў с'к'і́л'ки бу́ло // п'і́дем са́бако́і гул'а́т' /
 ў́же гаўка́йе / нашла́ йо́жика / ў́стане́ воз'л'і́н'ого і́ гаўка́йе //
 ш'ас' йо́жика не" ві́дно воп'ше́ / не" ві́дно н'і́де йо́жик'і́ў /
 б'елок не" ві́дно / пт'і́ч'ок не" ві́дно / шо́ ж на́м / ру́б'і́м сук / на
 ко́тором с'і́д'і́м // та ў́же ми даўно́ летім з то́го су́ка / даўні́м
 даўно́ // і ў́же н'і́ма н'і́ма н'і́яко́йі на́д'е́жди / по́тому шо́ ми
 нас'т'і́л'ки ў́же не" т'і́л'ки су́к п'і́дп'і́л'али / а ў́же ў́се дере́во
 до́п'і́л'у́йем // ў́же йіс'л'і́ ми нач'не́м ш'ос' п'і́тац'а са́хран'а́т' /
 то да́же не" са́хран'а́т' хо́т'а́ бі не" со́рит' та́м / де́ жи́вем // не"
 то шо́ та́м у́же са́хран'а́т' / ми́ ж не" мо́жем да́же жи́т' у ч'і́сто́т'і
 // на́м об'а́зат'ел'но́ зйі́ў / мо́ро́жено / пач'ку́ ви́кинуў п'і́д но́ги
 // н'і́хто не" за́думу́ец'а / шо́ ў́же та́ пач'ка́ не" гні́йе / ра́н'ше
 хо́т' бума́жина бу́ла ў́ нас гні́ла / зара́з пови́думу́вали е́ту ж
 ус'у // п'л'о́нки та́ фал'ги́ шо́ не" гн'і́йе / і́ вес' це́й му́сор
 на́кап'л'у́ец'а // шо́ ж ми с'пе́ц'і́ал'но ўб'іва́ем те́ / з ч'о́го
 жи́вем // ри́бі ў́ мо́р'ах не"ма́ / ў́ р'і́ч'ках не"ма́ / та́к і про́жи́ли
 да́же і́ не" по́пробу́вали не" о́с'і́тр'і́ні н'і́які́х та́кіх / хо́ро́ших
 ри́б // ну хо́т' бу́ло т'о́пло от то́го ш'ч'о́ во́ни йіс'т' / шо́ мо́же
 хтос' йі́х йіс'т' / а́ зара́з о́казу́ец'а шо́ йі́х і́ не́ма́е // а́бі
 б'і́л'ше́ ви́лові́т' а́бі б'і́л'ше́ гро́шеі́ ў́ карма́н на́ложі́т' // а́ шо́
 про́жива́е л'у́дина б'і́л'ше́ в'і́ку з та́мі гро́шима́ ч'і́ шо? // во́на
 ж про́жива́е с'т'і́л'ки / с'к'і́л'ки і́ ўс'і́ // хо́ч'ец'а́ д'і́т'ам

оставит' / так хіба ж д'іт'ам можна грош'і так'і остаўл'ат' /
вони ж спор'т'ат' твоїх д'ітеї // хаї же д'іти сам'і попрубуют'
їх заробит' / может у ц'ому йе ўкус ж'из'н'і / заробит' і
питац'а шос' зробит' своеє // хіба інт'ер'есно проїт'і ж'из'н' /
ну самостоїател'но ж'из'н' по країнеї м'ер'е // на ўсе готове /
палиц' об палиц' не^н ударит' це ж скуч'іш'ч'е //
понавистрайували особ'н'ак'іў на каждаї етаж по гув'ернантк'е
ч'і шо / по уборш'іце // самому його убрат' практ'іч'еск'і
н'евозможно і за м'іс'ац' // йа ж казала шо ж'из'н' перевернула^с
з ног на голову / ўс'о ўрем'а ўспом'інай / йак ме'н'і приїшла ца
мис'л' ў голову / шо ран'ше ходили по ігорним домам / по
каз'іно / шоб повиігруват' / грошеї заробит' ш'ч'ітаї ну таким
не^н соўс'ем фіз'іч'еск'ім трудом / в'ерн'ейе зоўс'ім н'е ф'
із'іч'еск'ім трудом / ш'ас пр'ес'т'іжно сходит' ў каз'іно іл'і ў
ігор'н'і дома / но т'іл'ки шоб проіграт' і про це об'яв'ит' ўс'ому
с'в'іту / шо проіграў таку знач'іт'ел'ну суму / шо / йім не^н
жалко // ну і шо це це ж т'іл'ки означ'айе / шо грош'і ц'і в'ін не^н
заробиў / а украў / і йому йїх не^н жалко / оставит' дес' // забули
шо таке фіз'іч'еск'ії труд / забули / шо таке умств'ен'ії труд /
ўспомнили т'іл'ки / шо йак вороват' / йак брихат' / коли ж ми
ўспомним / йак корову доїт' // забули / йак короў доїт' /
забули / йак сви'неї розводит' / забули / шо йес'т' породи
оказуйец'а сви'неї / книшки ш написан'і / породи сви'неї а йїх
тих пород / б'іл'ше де^нс'атка / не^нбагато / а ми зараз і не^н
знаймо // і у короў точ'но так же / ш'ас шоб купит' пород'істу
корову / нада дес'ат' тис'ач' доллар'іў / шоб йїї дес' привести з
Канади загран'іци / це шо ж не^н позор / в Україну привезти
корову // сало завозим / позор // короў купл'айем і то не^н
куп'л'айем / а т'іл'ки м'еч'тайем о покупках // ну ўже м'іч'ти і
то ўже шос' харашо / знач'іт' хтос' уже молока хоч'е / надоїло
тої орзац' йїхн'ії // ўс'у ж'из'н' прийїжали із'агран'іци до нас і
уд'іўл'алис' / шо ми йїмо натурал'н'і продукти / ви шо масло
йїсте натурал'не? / н'е / воно ж жирне / його н'ел'з'а йїсти /
лучше йїсти з нефт'епродуктоў / ото не^нжирне / пол'езне //
не^ндоўго муч'айес'а / ушоў с канцам'і і ўс'о // а масло н'е /
масло н'ел'з'а йїсти / ви шо // шо ви ш'ч'е ї сало йїсте? // і сала
йїсти н'ел'з'а / ето же жир / ўр'еднїї // ну ўс'о / не^нма тепер у
нас н'е ўр'едних мас'л'аних жи'роў / не^н ўредного сала / йїмо

йіхн'е не^нуредне // ну до ч'ого ми дожилис' // мало того що дожилис' до руч'ки со здороўем / те^нпер у нас і л'іч'іт' н'ікому // потому що ўрач' н'е отл'іч'іт оп'ен'д'іцит от гланд / не^н зна / де це і шо це // шоп виписат' таб'л'етки / йому нав'іт' те руковоцтво от ап'т'ек'і йак'і подо́роже / т'і нада виписуват' / а од ч'ого вони в ін не^н сном н'і духом не^н зна // т'іл'ки грош'і / колис' поч'ула п'ес'н'у Троф'іма / з долларом на др'еўк'е ўм'есто знам'ен'і // так йак же нам бров' от глаз / точно ж п'ід'н'али флаг долара / ну ш'ас у нас і ш'е і йеўро т'іл'іпайец':а // краса́та // ўс'і цен:ос'т'і перетоптали // ў к'іно йес'л'і нема́йе ўб'ііства іл'і порнографі́йі / к'іно воно да́же не^н смотр'іб'іл'не / його н'іл'з'а і дивиц'а і випускат' / за н'ого мало гроше́й дадут' // шо то за к'іно // а ч'огос' да́же ва́ше покол'ен'і́е мо́лоде і то дивиц'а: „Л'убоў і голуб'і” / „Москва сл'ізам н'е в'ер'іт” // та да́же т'е „Оп'ера́ция и” / ото де к'іно ото к'іно // шо са́ме ін'т'ер'есне / ос' ўс'егда́ возра'ш'а́йес':а на круг'і сво́йа і об'азат'ел'но бу́де но́вий в'іток ў́же с но́вим пон'іман'і́ем цен:ос'т'е́і і пер'ео́ценко́і / ну т'іл'ки ж у́же расто́йан'і́е м'ежду в'ітка́ми та́ке / шо забу́диц'а ў́се ста́ре і н'і на ч'ом бу́де / фунда́мента не^н бу́де / те шо оди́н стро́йіш стро́йіш / йак за́мки на п'іску / а фунда́мента не^нма́йе / не^нма́йе основополага́йуш'ч'і́х йа́кихс' ч'елов'е́ч'еск'і́х за́коноў // ў́се ў́же / ў́се п'ішло пра́хом / п'ішло ў́се пра́хом // це кину́лис' оп'ат' до церкв'и кину́лис' л'уди // ну і то ж у́же ж хоро́шо / не^н до ау́томат'і́ў // от у церкв'і то́же ж ба́гато та́кого лишн'ого / потому шо / потому шо по́пи то́же л'уди о́казу́йец':а / наўро́д'і би духоўне л'і́цо / а то́же л'уди / і о́казу́йец':а / он'і то́же хот'ат' нало́жит' д'ен'ег на ш'ч'ета́ і оста́вит' це ў́се сво́йім / отприска́м // нач'інайут' то́д'і плес́ти л'уд'ам н'ісе́н'ітниц'і / а л'уди в'і́рат' / коли ж ми переста́нем бут' ста́дом // на́до ж хоч' гро́шки побут' ко́лис' пастуха́ми // то так і п'і́дем на за́слан'і́е / йак ба́ран на бо́йн'у //

ну с'од'н'а шос' д'і́н'ок об'і́ш'ч'айут' хоро́шим / знач'іт' / п'і́дем горо́д ка́пат' / шос' би пос'і́ят' / ну н'іч'ого / ў́се вис'і́яно ў́же / ў́се ў́же пос'і́яно / три́ч'і на́с'і́яно // а́й ну йа не^н купила́ ета́ п'ітун'ки // і паса́дит' же ж йі́йі на́да ў́ п'і́н'ок / і по́йхат' ло́зи на́р'ізат' // заўтра по́йідем // заўтра на́в'ерно не^н по́йідем / заўтра на́ш па́па за́н'ат бу́де // з д'е́дом //

пос'л'езаўтра то́же н'ікак / ну́ може ми сам'і на́в'ерно по́йдем
ло́зи на́р'іжем / ну на сл'едуш'і виход'н'і то́д'і по́йдем /
воз'мем сала́ / воз'мем картошкі / на́жарим на́ кастр'е // На́йду
воз'мем / куди ж без На́йди / На́йду об'язат'ел'но / она́ ж то́же
до́лжна ў л'іс'і погу́л'ат' // ну́ йес'л'і то́пло бу́де і не" бу́де
дожд'а́ / і ми погу́л'айамо ло́зи на́р'іжем / спле"тем крас'іві
тин / на́йдем крас'іві́ жбан'ч'ік / по́в'ісім на́ тин / жбан'ч'ік шо
це та́ке? // та́ка / жи́л'із'н'і бу́ли та́к'і горшкі // н'е / в'ерн'е́е
жбан це не" горшо́к / це та́кі́ йак уша́п / шос" т'іпа та́кого // ну
горшо́к по́в'ісім на́ тин / ў ба́бушки воз'мем горшо́к крас'іві́
на́йдем / і по́в'ісім // і по́ставим ту́да пе́н'ок / з д'иркойу ўну́тр'і /
на́сипем ту́да зем'л'і і по́садим пе"тунку́ / і у нас бу́де воз'л'е
ўхо́да шик ма́дерн // а по́том ў по́л'іса́д'н'ік'е вигри́бем му́сор /
а по́том по́с'ієм ту́да л'у́церну // да по́с'ієм л'у́церну /
за́ведем сви́ней і бу́дем ви́паса́т' ў л'у́церн'і сви́ней / і во́ни ў нас
бу́дут' йак д'вер'і // ну о́це з л'у́церно́й йа тро́шки про́шибла /
на́до би́ло га́зон:у ўс'о раўно́ купит' і по́с'іят' та́м га́зон:у ну
йак во́ дво́р'і / да // л'у́церну / на́в'ерно / бу́де сте́рн'а жо́стка /
йак по́косиш / га́заноко́с'ілоч'ко́й по́косим а сте́рн'а бу́де
жо́стка / а мо́же н'е // за́то бу́де тра́ва // а ў л'іс'і та́д'і на́рвем
ц'в'іт'іў / а йі́х же рва́т' н'іл'з'а́ / во́ни ж за́несе"н'і ў красну́
кн'ігу ко́локол'ч'іки т'ул'пан'ч'іки / н'іл'з'а́ рва́т' / ну ми
тро́шки / ми тро́шки // та́м за Ч'ерн'іковим по́йдем / та́м
т'ул'па́ноў в'і́д'імо н'і́в'і́д'імо / по́дивис':а і о́зеро Ч'ерн'ікова́ /
тебе ж н'і ра́зу не" бу́ло та́м / по́дивис':а о́зеро / но во́но за́раз
не" та́ке крас'і́ве / йак бу́ло ра́н'ше / во́но тро́шеч'ки обм'і́л'іло
/ по́зарос'ло / бе́рега пі́дзарос'ли // ра́н'ше та́м буў / йак же в'і́н
на́зиваўс'а // ну та́кі́ йак до́м од'иха́ ч'і шо / у́гол'ок на́зиваўс'а
// та́м хоро́ш'і до́м'іки бу́ли та́м / ну йак ў до́м од'их'е ў нас /
од'иха́ли л'у́ди / і та́м мо́жна бу́ло ма́шино́й пі́дйіха́т' і буў
спу́ск та́к до о́зера і та́м буў та́кі́ пан'тон здо́рові́ / і о́то воз'л'е
пан'тона́ ло́дк'і / ну во́пш'ем та́м д'уже крас'і́во // л'іс крас'іві́
та́м / ду́би / не" х'во́я / а та́к'і л'і́ствен':і та́к'і по́роди // ра́н'ше
в'і́н буў во́стр'ебовані́й це́й у́гол'ок // л'у́били та́м од'иха́т' л'у́ди
/ ш'ас х'тос' йо́го по́мойему́ ви́купиў / на́в'ерно са́м та́м од'иха́е
// шо не" ви́купле"но / те по́растаску́вано // ха́з'ай'ва́ми // ў
ха́з'айств'і ўсе приго́диц':а // а да́л'ше ш та́м до́м о́хот'н'іка //
л'ес'хозоўс'кі́ до́м о́хот'н'іка / та́м то́же красо́т'іш'ч'а́ / но йа

була праўда даўно / коли там шчэ не^а было р'імонта / там хорошо так отр'емон'т'іровали і наў'ерно штодо достроіли / шо там же йес'т' кам'ін'іі зал / ну в'ін так называец'а кам'ін'іі зал / неві'лич'ка комната / но т'ем н'е м'ен'іе там кам'ін'іі стол / а на ул'іце така хароша здорова здорова б'ес'ед'ка // накрита / ну стол здоровіі і накрит'о таке здорове / мангал і там де варит' кашу // оі там харошо / і тоже так хорошіі виход к оз'еру // ну вопш'ч'ем поод'ихат' там іш'ч'е пока нам разр'ішайут' // скоро не^а будут' разр'ішат' / скоро це ўсе це буде ч'асне / ўйезд по пропускам / заплаці / пройдеш подивец'а на свое озеро / на йаке змаліч'ку йіздіў // і на Клишн'і харашо / це там де ми були л'ітом це называец'а Клишн'а // там шчэ крас'іво і тудамало хто дой'ж:айе // тудам дой'ж:айут' т'іл'кі студ'енти // студ'енти і іскаг'ел'і кладоў / по дну там шукайут' шо там шукайут' не^а знайу / но ўсе р'ійут' по дну / р'ійут' там / і од'ихайут' там палаточ'ніі городок / л'ітом там практ'іч'еск'і постоіян:о палаточ'ніі городок / і воіні там од'ихайут' / ну озеро тоже ч'іст'еішейе / оце нам шчэ повезло з оцімі озерамі / ну це ж одін Донец'кіі бас'еін Донца / ўс'і наш'і озера нач'інаіа з Подп'ісоч'ного / Подп'ісоч'не / Ч'ерн'ікове / Попове / Л'ін'ове / Кл'ішн'а // це ўсе воіні так в одну ципоч'ку / йес'л'і на карт'і подивец'а / ўс'і в одну ципоч'ку вистроіен'і / бас'еіна Донца // то іш'ч'е у нас раіс'к'і так'і уголоч'к'і осталіс' / ну а йес'л'і подивец'а / шо ц'і раіс'к'і уголоч'к'і с'каждім годом заростайут' ет'імі / мало того шо мусором / і р'аска / і оч'еретом / м'іста мала ўже становіец'а і воз'л'е Ч'ерн'ікова // там же буў шікарніі / н'е / н'е воз'л'е Ч'ерн'ікова / воз'л'е Попова озера // там буў харашо вилоче"ніі такий зайезд до озера / б'етонам вилоче"ніі там можна було машіну поставіт' // ш'ас це ўсе там заросло / крас'ів'і ет'і тоже п'ід накрит'ом стоіалі / так'і д'л'ін'і стоілі / там було тоже харашо од'ихат' // прій'ж:айеш / кос'т'ероч'ек / кашка / шашліч'ок / і стоілі ўже гот'ов'і / лавоч'кі гат'ов'і / ў рот вода не^а заливайе / харашо // ну так шо ж / розобралі / кому госп'оді / хто роз'ібраў / з л'ісу шиф'ер пот'ануў додому / ў кого це така наступіла кріза / даже ран'ше / ч'ем оф'іцал'но // порост'агалі дом'ікі / ну н'е дом'ікі / накрит'о те / стоілі розрушілі / варварі / варварі і ўсе // і по-мойему тут же стоіалі дом'ікі

так'і остроко́н'еч'н'і криш'і так'і / ну шо до́м'ік прак'т'ич'еск'і ў
криш'і // і там л'ітом то́же од'ихали л'уди / харашо́ було // то́же
роз'ібрали ус'і до́м'іки // вопш'ч'ем у нас о́зера ран'ше
ко́н'еч'но бу́ли / харашо́ так обо́рудован'і / по́ка не^н ста́ли йіх
пр'іват'ізі́роват' / ўс'і ц'і до́ма од'ихоу́ // ско́ро у л'іс бу́де зас'
// йа ў́же ка́зала / ка́жу / мо́же по́ки бу́ли грош'і / о́це вику́пит'
дубо́ву рош'ч'у // не^н хва́те // та у л'у́деі хва́тайе он за ве́с'
м'еб'ел'ни́й ко́мб'інат / це ж йа́кіі ка́мб'інат буў / і плош'ч'а́д'а /
і мо́ш'ност' / і ўсе ш це / ну по́н'атно / розво́роване / ба́гато ну
ўсе ш та́кі плош'ч'а́д'а о́сталос' / вику́пили за ко́п'ііки / за
п'я́тсот ч'і п'я́де́с'ат ру́бл'еі / це ш см'і́х курам // дру́гу ка́же йа
дру́гу продаў то по́н'атно чо́ ж // ўсе ха́пайут' шо пло́хо ли́жит'
/ а во́ни рти ро́скрили / та ти шо / нам же не^н на́до / ми ба́гат'і /
бе^нр'іт' ўс'і шо хо́ч'е́те // по́зор // сво́го не^н це́ним //

Інформант: Козинська Ганна Валентинівна, 1950 р. н.

Позно вес'на при́ш'ла // ўро́д'е йа́к на го́род'і ў́же на́да
шо́с' ро́бит' / те́пла не́ма // ў́же ма́ м'іс'а́ц' / а те́пла н'і́як не^н
до́ждем'а / хо́лодно і хо́лодно / ко́ли та́ке бу́ло ў́же і н'і́хто не^н
по́мне // ў про́шлом го́ду ў́же ў ма́йе м'іс'а́ц'і ў́же на пе́рве
ма́йа ку́палис'а ў р'е́ч'к'е / хо́дили / от'м'е́ч'али ка́шу ва́рили / ў
р'і́ч'к'е ку́палис' а ш'ч'а́с ви́йди на ву́лиц'у ш'ч'е́ і ў р'і́ч'к'е
ку́па́ц'а / ку́да // хо́лод'іна стра́шна / дош'ч'і́ лупла́т' /
нево́зможно вопш'ч'е́ ви́ходит' на ву́лиц'у // а на го́род'і ро́боти
ско́ро ста́не / не^н да́і Бог / це ш'ч'а́с та́к ш'ч'е́ / не^нба́гато та́к /
карто́шку поса́дили / та шо та́м карто́шку / ўс'і гу́ртом
бистр'е́н'ко ў́се поса́дили / ўс'о́ за два дн'а // а о́с' ў́же
пови́лази́ла / ў́же ма́лен'ка пови́т'агува́лас' // ско́ро нач'не́ц'а /
бу́р'я́ни та́м йіх рва́т' / про́полки ц'і́ б'е́ско́н'еч'н'і нач'ну́ц'а /
та́к хо́лодно ў́ те́плиц'а́х н'і́чо не^н ро́сте по́м'ідо́ри
пови́сажува́ли ро́саду / си́д'ат' на м'іс'т'і́ / н'і́чо не^н хо́ч'е
ро́сти / хо́дили на ба́зар // та́м д'е́д / прода́йе ро́саду / те́ж
ч'і́стен'кі́ та́кіі д'еду́шка / спро́сили ў́ н'о́го са́м / в'н' ка́же / да
/ са́м ш'ч'е́ з'іми / до́ма те́пл'і́цу со́бі́ зро́біў та́м с'п'е́чко́і /
бу́ржу́іко́і / і ви́раш'ч'у́е / та́к ў́же по́м'ідо́ри с'цв'і́точ'ка́ми
пош'л'і́ / с'бу́тона́ми / ку́пили тры́ шту́ки / поса́дили до́ма / хо́т'

його пока ростут' / та ї тоже холодно / приходяц'а кажну ноч'
 поч'т'і / пл'онкої накриват' шоп не" померзли / огурці
 вопш'ч'е не" знайу / коли висажуват' / куди їх висажуват' / йак
 земл'а холодна / в'еч'но мокра / та кажут' л'ето ўсе буде
 дожливе / таке / дош'ч'і будут' іт:и постійан:о / та ну не" даї
 Бог / це ш йак дош'ч'і пі'дуть / н'іч'ого не" ўроде / не" буде
 н'іч'о / не" посп'ієє / фруктов'і дерева та вопш'ч'е н'іч'о /
 повиростаєє і погниєє / ўсе с'разу / а дош'ч'і йак'і / кислотн'і
 ўс'ак'і / в'еч'но заводи повикидуйут' / ўс'аку гадос'т' / дош'ч'
 проїде / і ўс'і йаблука ч'орн'і / куда їх пот'ом ўже д'іват' /
 н'іх'то не" зна / пособирайут' / повикидуйут' / харашо йак у кого
 йакас' там жиўнос'т' йес'т' / там с'вин'і / корови / ш'ч'е може
 хтос' там поїд'ат' покормл'ат' / худобу своєю / а йак так не"ма
 н'іч'о повикидуйут' л'уди ўс'о // і ўсе попропадаєє // та ну /
 йаблук було куч'а // страш'не / не" знали куда д'єват' / ўс'і
 собиравис' / кажут' йаблука ўродили на базар понесут' / йак
 кажу / а кому на базар'і нужн'і / у ўсих / йаблук тих / куч'а
 лежат' гн'іють / ўже йісти н'іх'то не" хоч'е / не" закриват' з них
 н'іч'ого ўже кампоти йаблуч'н'і / йаблук // просто йаблука
 с'в'іж'і пірожки з йаблуками / ўже дивц'а на них не" хот'ілос'
 / а ў ц'ом году ти шо / йес'л'і така погода буде // во-п'єрвих не"
 пом'ідор'іў же ш н'іч'о / ш'ч'ас і так бол'езн'єй куч'а ўс'аких у
 пом'ідор'іў / то пом'ідори ч'орн'іють // то ножки ў них
 отгн'івайут' / то капус'т'анка їх зй'да / то ш'ч'е йакас' б'іда / а
 йакшо сон'ц'а не" буде / то вопш'ч'е ш не" виросте / а йакшо
 виросте йакієс' зелені / так с'разу або поч'орн'ієє / або згниєє
 бес:он'ц'а // назакриваєєє салат'іў з:єлених пом'ідор'іў / і
 будем жуват' зимої зелен' / ну хот' шо-н'ібут' може / хот'
 получ'іц'а закрит' / та то буде ўже страш'не / картошка ў
 кубахах погниєє поки виросте до ос'ін'і / йакшо будут' так'і
 дош'ч'і // так помн'у коліс' таке було / л'уди не" знали / шо
 робит' / а йак у когос' ш'ч'е мален'кій огород так / йак
 не"ўрожайн'ий год / і на з'іму не" хвата / не" говор'а о том / шоп
 на посатку / пооткладат' соб'і картошки // а йак урожайн'ий / то
 йес'т'єств'єн:о на базар'і купит' так це ш / ўтридорога //

– Абрикоса цвіла на городі?

– Абрикоси / та цвіли ўрод'є р'асно так / цвіли / так'і
 крупн'і були цв'єти / та х'тозна шо абрикоси / йакшо будут'

так і дош'ч'і то абрикоси не^н виростут' / може йакас' зелен'
 поймавиц':а або дош'ч'і од цих наших / ран'ше п'іт дош'ч' д'іти
 вибігали / по кал'ужах бігали / а ш'ч'ас вибіжи / ў хату
 зайдеш без волос':а / без н'іч'ого / ш'ч'е і патнами покрийес':а /
 от ўс'акої гадос'т'і // зелен' сразу попадайе от таких дош'ч'іў /
 та і багато / це ш тошо ц'віли / то виростут' зелен'і / а уже /
 поки дойде д'іло сп'іл'і рват' / н'іч'о і не^н останец':а // моркви
 насадили / хтозна ск'іки на город'і / Господ'і / ўже повилазила /
 диўл'ус' з гр'атки видно / це ш йак подумайеш йак п'ідросте ш /
 прориват' ййі / Боже / не^н даї Бог / це ш саме така гитка робота
 / ўрод'е харашо / йак на з'іму моркви хвата там / ўже
 приспособилис' йакос' / сохранит' ййі / ўже ў погреб'і не^н
 храниц':а / ў погреб'і пов'ала / то гниє / то сохне / не^н поїмеш /
 шо з нейу робит' / так ми вирили ў двор'і йаму / насипали туди
 тирси // дома / нагребли / понаскидали туди ў засипали моркву
 тирсойу / п'е'сок туди трюхи / там кажут' ў п'е'ску хранит' нада
 / та не^н храниц':а воно ў п'іску бо п'ісок ўсе раўно т'агне до
 себе ўлагу / а от ўлажнос'т'і йест'еств'ен:о она портиц':а /
 гниєц':а / ч'орними патнами берец':а / не^н то шо там на з'іму /
 там до вес'ни вопш'ч'е не^нма ўже моркви // будем прориват' /
 будем шос' хранит' / на з'іму поўкриваем ўсе / будем йакос' /
 та не^н знайу / ш'ч'ас така ситуац'ія ў нашої стран'е / н'і грошей
 не^нма / н'і роботи н'і ў кого не^нма / н'іч'ого не^нма / це ў погр'іб
 не^н поставиш соб'і / ўс'у зиму голодний просидиш / це ш кажут'
 не^н ўс'о с нашим кр'із'ісом / буде ш'ч'е луч'е / оно ш іш'ч'е
 пол'іт'іки там то вибори / то ш'ч'е шос' / а спомн'ат' коли /
 перед виборами / за нед'іл'ку / бабушкам пайок сухий принесут'
 / там макарон'іў с греч'койу / а шо ц'і макарони / греч'ка по
 к'ілограму / і то це так / одиниц'ам / а ўс'і остал'н'і / хто не^н за
 пакет тої і буде / с хл'іба / гул'ат' так гул'ат' / в'ідро води /
 буханку хл'іба // от будем отм'е'чат' / і Новий год / і Рожд'ество
 / і ўсе / і ўс'і остал'н'і празн'ік'і тоже //

– А у вас ще банок багато залишилося в погребі?

– Та ну йак багато / то було багато / а залишилос'
 не^нбагато / варен':а стоїт' / уже йаке ўс'ім надоїло /
 йаблуч'не пов'ідло / осталос' / хоч' йа пирога зл'іпл'у / то
 п'ірог / ну ш'ч'ас оно ўже ў д'іков'інку / ўже не^нма ш н'іч'ого /
 не^н фрукт'іў / н'іч'ого / ўже ўс'і скуч'іли / а п'іди на базар / шо

то за йа|блука / х'і|ба йа|блука / заї|деш ў ма|газ'і|н / йіх
 на|шт|ри|ка|ли йа|к|мис' і|гол|ка|ми / там шос' на|ко|ло|ли ў них і
 ви|рос|ти|ли йа|блу|ка со|б'і / у|же йа|блу|ком не" па|х|не / а по|р'і|жеш
 / йа|кас' ва|та / не" пої|меш ш|ч'о|го з|ро|бле"н'і / ў|род'і йа|блу|ко
 на|ли|те // фо|с|фо|ром йа|к|мис' по|кр|и|те / не" ви|ми|вай|ец'а / не"
 от|шк|р'і|бай|ец'а / н'і|ч'о|го // ди|ви|лас' / ка|ж|ут' / ди|ви|лас'
 про|гра|му / ка|ж|ут' / на|да обр'і|зат' шку|рин|ку з йа|блу|ка /
 о|соб'є|н:о д'і|т'ам ма|л'є|н'к'ім / а шо шку|рин|ку зр'і|за|ў / зр'і|за|ў
 шку|рин|ку / зр'і|за|ў ус'і ві|та|м'і|ни / йа|к'і там ві|та|м'і|ни у
 ма|ко|т'і / там же ма|ло / са|м'і ш ві|та|м'і|ни ў шку|рин|ц'і / так шо
 / д'і|т'ам во|пш'ч'є // на|ди|вис'а та|ких про|грам / і йі|сти / н'і|ч'о|го
 не" хоч'є|ц'а / та не" то шо не" хоч'є|ц'а / н'і|ч'о та|ко|го н'і|л'з'а
 ку|пле"но|го / шо / ра|н'ше ро|би|ли так ра|би|ли / бу|ў за|вод /
 ки|сло|мо|лоч'н'ий / мо|ло|ко|за|вод / ро|би|ли не" з до|ба|вок / с мо|ло|ка
 / ро|би|ли с мо|ло|ка / по|то|му шо с'є|л'с'ке ха|з'а|ї|ство бу|ло / а
 ш'ч'ас при|шли д'і|лов'і|т'і та|к'і / то йу|р'і|сти / то е|ко|но|м'і|сти / а
 ко|ро|ву до|й|т' н'і|ко|му / вот т'є|б'є і на / н'і ха|з'а|ї|ства с'є|л'с'ко|го
 / н'і мо|ло|ка нор|ма|л'но|го / це так д'і|ти по|ви|рос|та|ють / і мо|ло|ка
 не" по|пр|о|бу|ють та|ко|го йа|к о|но д'є|ї|ств'і|т'є|л'но мо|ло|ко / а не" с
 по|ро|шк'і|ў су|хих по|роз|во|ди|ли шо ў ба|н|ках ш'ч'ас // сир
 про|да|ють / сир|ки гла|зу|ро|ван'і дл'а д'і|тє|ї іл'і тво|ро|жн'і ма|си /
 та шо ш|це за сир|ки / йа|к у них срок го|дно|с'т'і по|л|то|ра м'і|с'а|ц'а
 / та йа|к|ї| же ш|т|во|ро|г / мо|же ви|де|р|жат' / хра|н'є|н'ї|є п'і|ў|то|ра
 м'і|с'а|ц'а / йа|к|шо це нор|ма|л'н'ий т|во|ро|г / йа|к|шо в'ін б'є|з
 до|ба|вок б'є|з ў|с'а|ких / йа не" з|на|ю / та|ко|го бут' про|сто не"
 мо|же / йо|му хра|н'і|ц'а ну три дн'а / це от си|ли хра|ни|ў|с'а /
 йа|к|шо до|ма ў|з'ат' св'і|же мо|ло|ко на с'є|па|ра|тор / йо|го
 от|с'є|па|р'і|ро|ват' / йа|к|шо йа не" з|на|ю / це ш'ч'ас ост|алос' так
 о|то на оди|но|ких ху|то|рах // мо|ло|ко де / ш'ч'є з|би|ра|ють / а шо
 з|би|ра|ють / з|би|рат' ў|же не" при|ї|ж'а|ють / йа|к|ї|с' пе|ре|ку|пш'ч'і|к
 і ку|пл'а за ко|п'і|к|и у л'у|дє|ї / а во|ни ка|ж|ут' / ну шо ш|ви ро|би|те
 / нам же ш|ко|ро|ву про|де|р|жат' йа|ко|с' на|да / а йа|к йі|ї
 про|де|р|жат' за ц'і ко|п'і|к|и / о|ни так о|то при|ї|х|а|ли / а л'у|д'ам
 н'і|ч'о|го д'і|ва|ц'а / йа з|на|ю / ка|за|ли ў нас там р'а|дом ху|т'і|р|ї|є /
 ка|за|ли не" бу|дем про|да|ват' за та|к'і гро|ш'і / ска|за|ли луч'є
 с'ви|н'ам бу|дем ви|ли|ват' та ко|ро|ў тим мо|ло|ком по|ї|т' / йа|к|шо
 і|з|ли|шок бу|де // ну там же ш|йа|к / хат не" ба|га|то / у ка|ждо|го там
 по ко|ро|в'і / ко|му ти там на том ху|то|р'і про|даш / ну

прийїж:айут' л'уди / ну купл'айут' / ну шо там купл'ат' / ну банку / ну дв'і / ну ладно там закупайут' / ми тоже іногда йїдем / там йак хоч'ец':а домашн'ого ч'огос' / ну дес'ат' / ну двац':ат' л'їтр'їў / ти купиш молока / он'ї кон'ешно молоц':ї / там йак прийїж:айут' уже так'ї л'уди / шо постоїан:о / подешеўше продадут' і ўс'о / ну а пр'едстаў це / корову виростит' / це ш / це ш / ск'їки труда / це грошеї / це ўсе л'їто запасаїс'а с'їна / це ш не" то шо там / йа не" знайу / собаку / вишоў покормиў там і ўс'о / це ш там труд ац'кїї / страшнїї / це ш таке шоп робит' / там молоко / сл'їўкї / це ўсе кажут' / ої / та шо там йогго робит' / корова ў двор'ї йе / шо йогго робит' / а ти попробуї / йак она йе / так забери то молоко //

– *Як ви паски готуєте?*

– Ну обич'но у нас / трад'їцїяа таке // коли паску дома готувим / ну в осноўном бабушка зан'їмаец':а / ў нас н'їхто / ў хат'ї не" шумит' / сквозн'ака не"ма / дв'ер'ї ўс'ї закрївайуц':а / плотно / н'їхто не" б'їгаїе / ўс'їх виган'айут' с' кухн'ї / просто / с п'ати утра н'їхто не" може заходит' тудавобш'ч'е / до самого / поке паски ўс'ї не" будут' стоїат' на стол'ї // таке / тайїнство //

– *А чого?*

– Ну така традїц'їяа / це ш'ч'е п'їшла от прабабушки / і так она і осталас' у нас / ўс'о ўр'ем'а / р'ецепт один і тої же ўс'о ўр'ем'а / н'їкада н'е їзм'ен'алс'а / н'їкада н'їч'о нового не" добаўл'али / і так із года ў год паска і та сама палуч'айец':а / ну сама добра / йаку йа т'їкї пробувала //

– *Багато бабушка ваша пече?*

– Ну / печ'е много / шоб хватило і роздати / і соб'ї хватило / ўс'їм ўнукам од:ат' і д'ет'ам шоб //

– *А пирїжки пече?*

– Ну да / ну / пирожки в осноўном це на П'роводи уже ч'ерез нед'їл'у посл'е Паски / тод'ї уже там з йаїц'ами пир'їжки з нач'їнкойу / с:иром і картошка / і капуста // ну а дл'а д'еток / л'убл'ат' слад'ен'к'ї с пов'їдлом / ну йес'л'ї уже получ'айец':а / то с йаблуками / йакшо уже можна / йїх купит' по нормал'ним ц'їнам //

– *А проводи – це що?*

– Ну / Проводи це / п'іс'л'а Паски / нед'іл'а проходе / і / хто йак називає / ў кого Красна Горка / ў кого ш'ч'е там йакос' / йа ўже не" спомн'у даже / а ў нас Проводи / обач'но у нас ў город'і обач'но ход'ат' / на Проводи / мало л'удеї / а в осноўном ўс'і ход'ат' на Паску / не" знайу / так йакос' повелос' / знайу в'езд'е ход'ат' на Проводи на кладб'іш'ч'е / ход'ат' там / нос'ат' гостинец' / там канф'ети / таке / хто шо на гробки ложит' / а ў нас ч'огос' так п'ішла традиц'іа / і ўс'і ход'ат' на Паску / і таке пр'ам / багато л'удеї собираєц':а / д'еїств'іа //

– *Прямо зранку на Паску ходять?*

– Ну да / зутра там / ну на Паску / йак там же ш приход'ат' з церкви // снач'ала хто приходе там же / ну це ў кого йак / не" ўс'і кон'ешно дод'ержуйуц':а цих традиц'ій таких / приход'ат' зутра рано / ч'асоў там ў шес'т' / служба коли заканч'уйец':а / пос'в'ат'ат' // откривають двер'і / в'ікна / ну так кажут' / шо / коли откриваем / душ'і родств'ен'ік'іў цих / йак'і ўмерли / приход'ат' ў гост'і / на ц'ілу нед'ілу / і ўс'іх / хто дома живе / ўс'іх домоч'ац':іў // так сказат' // буд'ат' і // ідут' ўс'і розг'іўл'ац':а / ну кон'ешно / пост у нас держат' не" ўс'і / можна сказат' н'іхто не" держе / розг'іўл'айуц':а ўс'і // ну кан'ешно / а шо ш не" додержуйуц':а традиц'ій ч'і шо / і це ж там / пока ўс'і ўстанут' / накривають на стол / це в осноўном зан'імаєц':а бабушка / йак раз вона ўже з церкви ўсе це принесла / ўсе це пос'в'ач'ене / ну ран'ше знайу с'в'ятили токо паски а ш'ч'ас у нас / хто шо бере / то і с'в'ате і в'іно с'в'ат'ат' і сало об'ізат'ел'но / ну кон'ешно / а шо ж україїнці б'іс'ала // д'ен'г'і на в'ет'ер' // і ўс'і ўстають / нач'інайут' же ж / с'ідають за стол / ўсе таке от / традиц'іа / д'еїств'іе таке / така / таїнств'ен'е // ўс'і нач'інайут' розг'іўл'ац':а і пос'л'і того йак розг'івилис' там / собирають:а родств'ін'іки ўс'і і ідут' / ну там хто йак / договар'уйуц':а на ск'іки / і приход'ат' с'кладб'іш'ч'а / ўже тод'і / там же ж кладут' гостин'ці / ну с'обойу несут' там / цв'е'ти / ш'ч'е не" знайу ў нас таке йес'т' / д'іти / ну цигани / ну ш'ч'е / так просто д'іти / ў нас би це йак / ш'ітайец':а шо це не" с'тидно / так і должно бит' / ход'ат' с'пак'етами і з гробк'іў / ну кладут' же там на салф'етку / ну там ўсе кладут' / і канф'ети / ну хто шо хоч'е / тої те і кладе / і ход'ат' / ў пак'ети д'іти собирають' ўсе це //

– Усі дають?

– Ус'ї дайт' / ну хто зразу дас'т' / не^н кладе на гробки / а хто каже там / хаї полеже / підете потім собирете // ўже веч'ером дивис'а д'іти їдут' / с кладб'іш'ч'а / ч'ували // канф'ет / йайец' / пасок / ўс'ого т'агнут' / ў них йак / на веч'еру з'імої // самїй такий празн'ік дл'а них / соб'і канф'ет заробл'айут' // а йа знайу ш'ч'е йе така традиц'ія / гор'ілку наливайут' і кладут' на мог'ілку // а стаўл'ат' / стаўл'ат' / да / стакани стаўл'ат' // розказуйут' / ну кажут' / хаї тої же ш'випйут' //

– А є у вас люди, які ходять допивають ті стакани, як діти конфети?

– Ої / не^н знайу / хтос' розказуваў каліс' даўно / ну це ш'ч'е це / ну дуже даўно / розказували / шо ходили зливали ў бутилку / з гробк'іў / ну ш'ч'ас не^н бач'іла / ходила / не^н бач'іла ўже даўно такога / ну то ш'ч'е даўно було / ш'ч'е коли СССР було / л'удей нав'ерно / скрутно жилос' / л'уд'ам / в'оч'ер'ед'і л'уди не^н хот'іли стоїат' так ходили зл'евали // да / та ну йес'т' так і шо ўже / посл'е того / йак пам'анут' с'ход'ат' / не^н їдут' / а л'ізут' / ў кого б'іл'ше // да / та / а / ўс'і ж од'інуц'а / ўс'і ж своїй сам'і луч'і нар'ади / це ў нас / ну / та то кон'ешно / не^н токо там своїейу с'ім'ейу / а ўс'і сус'іди / ўс'і хто р'адом там на гробках / особ'ен'о йакшо там / ну р'адом похован'і / там / ну д'едушк'і / бабушк'і / ну ў кого хто там // тоже там угош'ч'айут' друг друга / ну таке ўже //

– Вином?

– І вином / і самагоном / хто на шо гаразд / хто шо да / там ўже // ўже вибирае каждий / хто шо хоч'е / а коли додому ўже приход'ат' / з гробк'іў / то ўже там // ну не^н знайу / ў нас так с'ход'ац'а ўс'і д'іти там / ўс'і ўнуки / ну так / на Паску приход'ат' / ўс'і м'ін'айуц'а паскамі //

– Ну, тобто, у вас як паски йде як поминальний, у вас нема поминальної неділі, окремо?

– Ну / поме^ннал'на нед'іл'а / ну не^н ўс'і от / ну ми ў нас тока некотор'і наш'і родств'ен'іки ход'ат' / на Паску / бабушка не^н ходе / каже / ч'о ж йа піду / йак надо дома ўс'іх стр'іч'ат' / і / т'і хто ўже помер / і т'і хто ш'ч'е придут' / сам'і //

– Хто ще живий?

– Хто шч'е живий / н'і / остайуц':а дома і ход'ат' на поменал'ну нед'іл'у / отам / сам'і іногда з д'едом ўдвох / сабырайуц':а / і / ну поминал'ний ден' / даже не" нед'іл'а / а поминал'ний ден' / там оно ж припаде коли йак / там / на двац':ат' вос'ме ў ц'ом году припало //

– У багатьох областях, це наступна неділя після Паски одразу.

– Ну в осноўном да / да / так і йе / ну / хто ходе ў нед'іл'у / хто потым уже там / ў то ч'ісло / йаке припадае / там ўже / хто куда //

– А на Пасху ви в церкві стоіте?

– Ну да / да / ход'ім кон'ешно / та на Пасху ўс'у ноч' / це знайу / ўс'у ноч' / це н'іхто ж не" спит' / а молод'ож так це вобш'ч'е / снач'ала д'іскот'ека / д'іскот'ек'і ж д'елайут' так же ж шоб / ну тоже ж пон'імайут' л'уди / нада ж заробит' грош'і т'рошки / ага / а ўс'і ж // п'ідадут' жару / і їдут' тод'і ўже ў церкву / н'е ну хто нормал'но приходе там / так себе кул'турно ведут' / ну йес'т' так'і там тоже видайут' //

– Матюкаюцца, хитаюцца?

– Та / хитайуц':а / то шч'е нормал'но / там і драки і шо хоч'еш можна побач'іт' / просто страшне твориц':а / ну ў нас йе там / с'в'ат'ат' т'ікі раз один йак кажут' у нас / бат'ушка / у церкві / по д'вер'і ходе / і т'ікі круг'робет' / та ну круг'проішоў / і йакшо л'уди осталис' там шч'е багато л'удеі / йак'і не" ўсп'ілі прит'і / воны зан'али м'іста / л'удеі дуже дуже багато пріход'ат' / со ўс'ого города прій'ж'айут' / ну ўс'і ж там / з такими кошолкамі / шо гнуц':а / йакшо не" ўсп'ілі / то шч'е раз / тод'і / то шч'е раз тод'і / ну другіі круг'бат'ушка тоі і проходе / проходе показуе / там л'удеі йакшо не"ма / тод'і ўже / а шч'е йа знайу / ў нас йе райони / далеко йак'і находит'ац':а в'ід церкви // і туди спец'іал'но вий'ж'айут' / берут' машину //

– Сам батюшка?

– Да да / ну ў них там своія ў церкві машина / і / берут' там ўсе ж ну / ўсе шо йому там треба / воду / ўсе / і їйдут' по районам / там воны даговар'уйуц':а с л'уд'мі / куда шо / ну куда там / не"ма церковок мален'ких і воны так / там на плош'ч'ад'і там / іл'і / там ну дес' так / домоўл'айуц':а вобш'ч'ем з л'уд'ми //

– Ви ходите?

– Ну да / там / ну не^н кажди год кон'ешна / ну іногда / л'ін' / ўстат' дуже рано / з'ноч'і ж'надо / ну і ш'ч'е бува сус'іди ў нас йідут' / сус'іди йідут' / звон'ат' / н'е н'е / во'ни звон'ат' кажут' ск'іки / даваіте ми вас заберемо і то на ма'шин'і с'ідаіем / йідем с:ус'ідами / так шоб не^н дуже / та нам і не^ндалеко йти / ну / 'тоже 'ноч':у йти / не^н хоч'ец':а / вот / ну вобш'ч'е у нас на Паску ба'гато хто так у нас ходе / да да //

– А влітку що робитимете?

– Ну коли ўже на'в'ерно потепл'іе // 'будем йіздит' на о'зера / 'будем йіздит' купац':а / ўже с'коро д'іти ўс'і повиход'ат' на вулиц'у / це нач'нец':а // во'їнушки / п'ісоч'ниц'а // це йак ўс'еда // то таке ўрем'а настало д'ітеі н'ікуди повести покупац':а / куда / ўс'і о'зера / ўс'і шо були / на тих / шо ми купалис' / ми на р'іч'ки купалис' / ўсе було зам'е'ч'ат'ел'но і р'іч'ка була гл'убока / ш'ч'ас ўрод'е виідеш з дитиноу на р'іч'ку а шо там / йак наідеш по поіас то вобш'ч'е ш'ч'ас'т'а / р'іч'ка зм'іл'ч'ала / в'исохла / с'тала ўже с'коро руч'ейок //

– А чога так?

– Сохне / еколог'іа така / ўсе висихаіе / ўсе замул'уец':а / загр'азн'аіец':а / н'іхто не^н ч'істе / н'іхто н'ічо не^н робе / н'ікому н'іч'ого не^н нада / схват'ац':а т'іки тод'і / коли ўже п'ізно буде / коли ўже от р'іч'ки н'іч'ого не^н останец':а / коли пересохне ўсе / коли води не^н буде / нач'нут' зан'імац':а пробл'емоі // а ш'ч'ас йе по'ка ч'ім / руки вимит' / та напіц':а / і ўс'і ўсе нор'мал'но васпр'ін'імаіут' / то шо пересихаіут' ўс'і істоч'н'іки / ўс'і родн'іки / ўс'і / р'іч'ки / ўс'і о'зера висихаіут' // де ран'ше були боло'та / зарас' сухо / просто' сухо і нач'е йіх і не^н було там н'іколи // ўсе сохне / ўсе висихаіе / води не^нмаіе / та кажут' же шо / ну доідем до 'того шо не^н буде ў нас / води / с'т'іки / йак ўс'і при'викли / та і загр'азн'аіец':а / шо ў нас л'уди йак с'вин'і / жи'вут' в Украйін'і // та на'в'ерно не^н т'іки в Украйін'і / в'езд'е ш' така / с'итуац'іа / в'езд'е так'і пробл'еми // а так ўрод'е жи'вем на о'крайін'і / ўрод'е ш' і н'е у великому горoд'і жи'вем / во'на мален'ка така / поч'т'і с'ело // 'можно було посберех'ти дл'а себе / дл'а д'ітеі / дл'а своіх / дл'а ўнук'іў / ц'і р'іч'ки / це ўсе ч'істе / а ў нас йак поійхали од'ихат' на о'зеро / так і на'кидали п'ісл'а себе / н'і кул'ок / н'і бутілку /

н'і бу^машку / н'іх^то н'іч'ого не^н п'ідбе^ре не^н ^викене / де си^д'іли
 / там і кинули / а д'іти ростут' / д'іти так'і ш ростут' /
 ди^л'ац':а на бат'к'і^ю / бач'ут' / шо папа кину^ю / ну папа кину^ю
 знач'іт і йому можна кинут' / і ўже в'ін не^н буде^н іти / шукат'
 урну / куди п його / ч'і додому заби^р'ат' / шоб у мусорку кинут'
 / а де буде іти / там і шви^рне бу^машку / скоро будем ходит' / по
 мусорникам / не^н буде і дорог нормал'них / йак'і осталис' / де
 озера так ў л'іс'і і то ўже туди подобиралис' л'уди / йіздили на
 озеро / Л'ін'ове називайец':а / далеко за городом / ў пол'іс':і /
 там у нас ш'ч'е було озеро не^н далеч'ко / мален'ке таке / не^н
 назову це / ф'ерма / ну диких кабан'і^ю держат' / йіх там
 розвод'ат' / ми йіздили і мален'ких бач'іли / там б'ігайт' /
 мален'ку таку загородку зробили / сараї дл'а них зробили / йіх
 там кормл'ат' / ну так руч'н'і // прируч'іли / і вираш'ч'уйут' там
 // там л'уди ўже туди добралис' / ўже було / п'ідеш / там ч'істо /
 ўсе нормал'но / ну де знайеш / там пойдеш / прийідеш на
 сл'едуш'ч'і^й год / так же ўс'о харашо / а йак ўже понаходили
 оц'і / так во^ни т'і / хто на жигул'ах йіде / т'і заби^р'ають с'обої
 мусор / додому увоз'ат' / а т'і / хто поїхали на кварт'і^р'і на
 кол'осах / на джип'арах таких вий'жайут' / не^н даї Бог / н'іх^то
 н'іч'о не^н забире / де поїі^ю / там і насра^ю / прост'іт' / но так о^но
 і йес'т' // іс' п'есн'і слоў не^н ^викенеш // ну ўже н'ікуда буде // а
 Азо^у'ске море / шо зробили с' морем с' нашим / йак йіздили / ў
 д'ецтв'е йіздили / ш'ч'е нормал'но було / ш'ч'е було оч'ен'
 харашо / це курорт / а ш'ч'ас поїт' / шо ў том Азо^у'ском мор'і /
 х'вори ўс'ак'і виброси ў саму воду / а на пл'аж / йакшо це не^н
 панс'іонат / йакшо це не^н лагерь / то на пл'аж же доїти
 не^нвозможно / йакшо поста^ю'лат' от'і контеїн'ери так йак жив'і /
 от'уда н'іх^то не^н вил'ізе / а зр'а контеїн'ери / л'уди ш не^н
 можут' так шоб / ну склади ў пак'ет / ну поста^ю' / ну винесут' /
 поприбирайут' / ну так і ото нашви^р'ають / на пл'аж'і ўже не^н
 на п'іску сидиш / а на прошлогодн'іх бутилках с' бу^машками // і
 ч'о туди йіхат' / сонце йаке / ул'траф'іол'етом облуч'іц':а / на
 сонц'і ш'ч'ас н'ез':а / ш'ч'ас йакес' дурне сонце // д'ітеї
 н'ел'з'а с'іл'но / бо долго на сон'ц'і / вода ўже н'іч'о о^на і не^н
 оздоро^ю'лає / на Азов'і / Ч'орне море ш'ч'е осталос' у нас в
 Україн'і / так туди ч'і пойдеш / ч'і н'і / а йак туди йіхат'? //
 шоб йіхат' / нада м'іл'іон'ером ч'ут л'і не^н бут' / ск'іки грошей

нада / не знайу так сама не йіздила / ну кажут / наше Чорне море / от там асоб'ен:о великі города / т'іпа там Алупка / Алупка / Йалта / ну так і сам і / знам'ен'іт'і наш і курорти / так кажут дорош'че / ч'ем зйіздит' ў Йег'іп'ет ч'і ў Турційу там од:охнут' куда-то / так туди купл'айеш пут'оўку / йідиш і ў тебе ўс'о ўкл'уч'ено / ў тебе екскурс'ійі там / так не то шо / да / екскурс'ійі / йа не скажу кон'ешно / шо ў нас ў Криму хуже / ч'ем там у том / у том Йег'іпт'е / ну там же ш дл'а нас д'іков'інка / п'ірам'іди там і ўсе остал'не / поїіздит' йакос' там / ўс'е раўно і науч'іс'а ч'огос' / узнайеш там інт'ер'есного / і ўрод'е друга страна / та там і йеда і / жил'йо нормал'не / а шо ў нас Крим / ну поїіхат' ў Йалту / і шо / по сто ч'отириста г'ривен' за ноч' / ў панс'юнат'е од:ават' / за таку комнатушку / там каморка папи Карло // н'е развернуц'а / н'іч'о / ўдвох ото йак заїти / нада / шоб один сид'іу а другий т'іки проїде тод'і / не протоўкнес'а // і ўсе вихвал'айут' наш і мор'а / а шо мор'а / хот' би ч'істили / хот' би прибирали / ну ладно на Чорном так так і г'рош'і / заробл'айут' ш'че йакос' / поїіхат' н'евозможно туди / на оз'ора / бо гр'азно / на Азоў бо ўже заср'али / по сам і н'ікуда / ўже скоро і мор'а не видно буде / ст'іки буде мусора / приїдец'а тунел' рит' / скоро м'етро будем до мор'а прориват' / шоб вил'істи там побр'охац'а / а на Чорному непом'ірн'і ц'іни / ц'іни не зложут' / і ото так ўсі курорти на город'і дома і прохад'ат' / ў кого дач'і / ў кого городи //

– А Луганка?

– Та а шо Луганка //

– Там не купається?

– Та ў нас Луганка далеко / ми ш / ў нас / ў нас С'іверс'кії Донец' блиско / купатис' йіздили / ну во-п'ервих / ў р'еч'к'е / холодно / купац'а л'ітом / йакшо з д'іт'ми поїіхат' так / т'еч'ен'іе здорове / і нема таких у нас до С'ев'ерс'кого Д'інц'а / нема п'ідход'іу таких / шоб там п'ісоч'ок / пл'аж'іу нема / у нас на наш'іі / на Красн'іі р'іч'к'і / йе пл'аж'і так і / ну так і йакби дик'і / сам і поробили там л'уди дл'а д'ітеї там / дл'а себе / а йе городс'кії пл'аж / ну / ч'есно побач'іла пр'ам уд'івилас' / так зробили ўсе так гарно / ну це було гарно два года назад / коли зробили т'іки / і празн'ік Н'ептуна / у нас там отм'еч'айут' / уч'іт'ел'а це орган'ізовуйут' от дома д'ецкого

твoрчeствa / і уч'іт'єл'а со школ уч'аствуйут' / Н'єптуна нар'ажайут' там / і д'ітєй заўл'єкайут' там шоп і русалками / і ч'ор'тамі були / і там на пл'аж'і на д'єцком м'єлко / і ўсе зробили / розд'євалку зробили / лавоч'ки поробили / п'єсоч'ниц'у зробили / ну шо ш'ч'є / а / стол'ік с лавоч'ками / ну так накритий / шоб не" п'ід сонцем сід'іт' // грибоч'ки поробили / нормал'но так / хорошо / п'єска завезли ш' куч'у ўсе ч'істен'ко ўрод'є так ш'ч'є / прибирали / ну ш'ч'ас не" знайу / даўно не" була / а от кажу ходила тод'і / інт'єр'єсно там / і сценки роз'ігруйут' / то ж привоз'ат' род'ітел'і д'ітєй / ну хара'шо було / н'іч'о так / хот' шос' / хот' йакоc' / ўрод'є ш дл'а себе / дл'а свoйіх робл'ат' // та ш'ч'ас ўс'і так'і зайн'ат'і стали / в ус'іх куч'а пробл'єм / шо забувайут' / шо ў нас д'іти йє / про йаких нада забот'іц' :а / бо повиростајут' і шо / йак ми про них не" забот'іліс' / так шо он'і про нас тод'і будут' / так скажут' нашо ви нам так'і нужн'і / забули про нас / жили / йак бур'йан ў пол'і / а тепер хоч'ут' о'д'ач'і йакойіс' / шо поc'ійєш / то і пожнеш / нада / воспитуват' д'ітєй / шоб потом получ'іт' от них йакус' о'д'ач'у / шоп жили ми ў нормал'ному город'і / шоб не" вирости бан'д'уки / шоб нормал'н'і л'уди / шоб робили // д'іти наше будуш'ч'єйє / повиростајут' / може шо востаноўл'ат' / може йакоc' ш'ч'є і викарабкајуц' :а / ў нас ран'ше город'іў прий'їжали на роботу / у нас там так'і заводи робили / до нас / ш'ч'є йак Сов'єцк'іі Сојуз буў / так / с'єла з ус'ого с'уда / ў нас там і Крем'інмаш / і Х'імаўтомаг'іка / і дойарна фабр'іка / і там / ш'ч'є куч'а ўс'аких завод'іў / да м'єст рабоч'іх було / ну куч'а просто / а зарас ўсе / н'ікому н'іч'ого не" треба // ну / так і живем / потихен'ку / н'іч'о / йакоc' викарабкајємс' а //

– А у вас є якісь особливі традиції, ну от на весілля, наприклад?

– На вес'іл' :а / так зразу і не" ўспомниш / шо ш оно такогo оcоб'єногo ў нас йє / ну / йак ў нас / c'вад'ба / нач'інајєц' :а / ну от снач'ала ўсе там / c'ватан' :а / огл'адини / ну йак ўс'єг'да було / ну оно кон'єшно же н'є так трад'іційі / йак коліс' в Украјін'і це ўсе проходило / ну так / так вам сказат' обич'но п'янка / собраліс' / і ўсе / н'є / ну йєc'т' там руки перев'азуйут' / св'атам / рушник винос'ат' / ўсе це да / там ўсе це оcталoc' / там таке /

ну п'ес'н'і ўже так'і не" сп'івайут' н'іх'то там / ўже н'іх'то йіх і не" знайе / старен'к'і старен'к'і ўже т'іки бабушки там помн'ат' і ўс'о / б'іл'ш н'іх'то і не" помне // сама свад'ба ў нас / ну не" знайу / у ўс'іх не" ўс'іх / у нас об'азат'ел'но зо'вут' тамаду / ну це / ну тої / хто веде свад'бу / об'азат'ел'но в'едуш'ч'ого зо'вут' / в'ін там конкурси ўс'ак'і / ну вобш'ч'е на свад'б'е / на скоко там / жен'іх / з н'ев'естої мало так уч'аствуйут' / в осноўном це там / дружок з дружкої / йім там ўс'ак'і так'і хохми придумуйут' там / ўс'ак'і конкурси // шо ў нас о'соб'ен'ого / ну ў нас аб'азат'ел'но на свад'б'е должни бит' сладос'т'і / ну це не" тока сходит' ў мага'зин і там канф'ет купит' і викласти ў вазу / н'е / ў нас печ'ут' шишки / шишки там двух вид'ў / ну це не" аб'азат'ел'но / ну йак би така трад'іция осталас' ш'ч'е / ш'ч'е / здаўна осталас' / шишки йе так'і сахарн'і / ну / ч'есно йа не" знайу / йак йіх робл'ат' / йа колис' / на свад'б'і була / давали / так йіла / а йак робит' / не" знайу // ч'о шишки / це так во'ни називайут'с'а / ну во'ни так плоске дно а зверху / ну йак йожик такий / гостр'ач'ками / ну так прозвали шишки / а ш'ч'е печ'ут' з т'еста / булки обич'н'і / т'іки слатк'і / без нач'інок / без н'іч'ого / ш'ч'е ў нас аб'азат'ел'но йе / р'іски //

– *Це шо таке?*

– Ну р'іски / це тоже йіх пе'ч'ут' / да / там пр'існе т'істо / вистругуйут' так'і тонк'і палки // і зам'ішуйут' т'істо / ну таке / шоб о'но було / круте / т'есто / ну це на'до п'ек'ти / йакшо йе така п'еч'ка / не" газова плитка / а п'еч'ка / др'овами йаку топиш / і там викладайут' тод'і на п'еч'к'е / ростапл'уйут' / шоб во'на була харашо гар'ач'а / кладут' кирпи'ч'і шоб не" на саму п'еч'ку класти / берут' це т'есто / обмазуйут' ним / палку і остаўл'айут' с так'ім / по крайам хвост'іки / і во'на так получ'айец'а палка обмотана цим т'естом / і порозр'ізайут' по крайам / і так во'ни трошки завертайец'а / коли печ'ец'а і / так пушки поўн'іс'т'у йііі обмотуйут' / ну так остаўл'айут' м'есто / там шоб держац'а руками / і зверху трошки остаўл'айут' / м'есто / зап'ікайут' на цих палках / там не" дуже тоўсте / о'но б'ігом зап'ікайец'а і / ну / це таке трад'іция / ўс'і / хто іде пот'ом уже со свад'би ідут' / йак / ўс'ім с'обойу дайут' до'дому / ц'і палоч'ки / так'і р'іски / зверху у нас йіх там украшайут' / бант'іки в'ажут' / канф'ети прив'азуйут' / ну це так /

об'язат'ел'но / туда прив'язат' ну три / п'ят' штук / ну там ў кого
наск'іки духу хвата / бо ўйязат' йіх це жаж / просто страшне /
поки нав'ажеш а оно ш'ч'е / йак с'вад'би / це зараз там / по ч'у-
ч'ут' там ну / ск'іки там / макс'имум п'іс'ат ч'елов'ек з:ивайут'
на с'вад'би / а ран'ше йак по сто / по сто п'іс'ат назовут' / і
печ'еш т'і р'іски так ш'ч'е ш'каждому не" то шо по одной дат' /
каждому / а ш'ч'е ш'там воз'мут' д'іт'ам / ўнукам / праўнукам
же ш'додому наберут' / ну там ш'ч'е на п'іс'ат штук лишн'іх
надо напекти об'язат'ел'но / шоб же хватило там ко'мус' там на
гостинец' передат' // зав'азуйут' л'енточ'к'і зверху / ну ш'ч'е
хто там обмотує руч'ку л'енточ'ками / ну то ўже так
випендр'уйуц':а / ко'му д'елат' н'іч'ого / і канф'ет / і це
стаўлат' / і ўс'у с'вад'бу ц'і р'іски там / ну йіх / мало ў шо
можна так ўпхат' шоб вони стоїали / то'му у в'ідро стаўлат' / і
от ў в'ідр'і во'ни / ну в'ідро ш'там закривайут' шоб не" видно
було / шоб було крас'иво / стаўлат' / во'ни стоїат' ўс'у с'вад'бу
на стол'і / ну не" ў центр'і столу кон'ешно / а так / збоку стоїат'
/ а пот'ом же йак росход'ац':а / каждому / там / ну / молодим
кон'ешно не" до ц'ого / а там ну бат'ки ўже // ну / істор'ію
ч'есно не" знайу / та нав'ерно ўже н'іхто йіі і не" помне / це
ўже йа не" знайу ск'іки л'ет йіх роздайут' / ц'і р'ізки ў нас /
йакос' / та н'іколи і не" питала н'і ў кого / не" знайу / надо буде
спитат' ў когос' / шо во'но таке //

– Так, а вони храняцца?

– Н'ет / во'ни йіх йід'ат' / во'но добре ўс'о там / не"
хран'ац':а / просто так йак гостинец' даїеш / і так гарно ў нас /
це йак ідут' / у'же ш'веч'ором росход'ац':а гос'т'і ўс'і по до'мах /
ну хто по до'мах / хто куда / хто ў бари / ш'ч'е погулат' / ў кафе
/ і так гарно / так ідут' / сразу видно от'куда / шо со с'вад'би /
б'іл'ш не"ма / б'іл'ш н'іколи йіх не" печ'ут' ц'і р'іски / та ну
ш'ч'ас у'же так / мало хто йіх і печ'е на с'вад'бу / в осноўном ну
ў кого осталис' печ'ки / це так там / у бабушок там
пооставалис' / хто може / тої печ'е / а на га'зу йіх важко там / не"
ўпулиш палку на печ'ку / та н'іяк / оно згорит' сразу // ш'ч'е
ў нас йе така / такий обич'аї / ў нас п'ісл'а загсу ўже йак
роспишуц':а молод'і / ўс'і ш'гос'т'і збирайуц':а / хто йіде /
катац':а / ў нас йідут' катац':а / це по городу / об'язат'ел'но це ж
так зай'жайут' на ўс'і пам'атники / кладут' цв'ети / це ў нас до

в'ечного огн'а / там скв'ер такий спеціал'но / і така традиція
ў молод'і / йдуть ўс'і / кладуть там бук'ет / возлагають до
в'ечного огн'а / іш'ч'е йе пам'ятн'ік у нас таке / шахтар'ке
містеч'ко / шахт було багато / ш'ч'ас ўс'і порозвал'увалис' / ўсе
позакривалос' / н'ікому н'іч'ого не" треба / ўс'і ўже / рад'і гас /
а тут нам гас ос' йак перекрийут' / будуть оп'ат' копат' наш'і
шахти //

– *Роскапуват'?*

– Роскапуват' / та там ўже і роскапуват' н'іч'ого / там ўсе с
з'емл'ої сраўн'али і / стоїт' же ш пам'ятн'ік пог'іпшим
шахт'орам у нас / і туди йдуть кладуть / ну катайуц':а / ну тоже
там фантаз'іа кожного / хто куди хоч'е / тої катайец':а / ну в
осноўном катайуц':а / ну де / по вулиц'ам / де живе молоді і
там де молада / ў тих районах / а ш'ч'е / це ш йак / йдуть у нас /
рош'ч'а йе така / б'ер'озова / ўже на вийзд'і с города / йе така
нев'елич'ка / і там така традиц'іа / ч'есно йа даже не" знайу /
хто ййі таку зав'іў / ран'ше ш'ч'е ран'ше / там стар'і л'уди
росказуйут' / такогo не" було / ну може переїн'али дес' / ну
може / йак ў Москв' / і це в'ішайут' там на дерева там //

– *Замки?*

– Замки в'ішайут' / а ў нас н'е / ў нас йдуть і дружок /
йакійс' должен об'езат'ел'но / зал'істи на березу / ну і там ну
йак можна више / ну там ну на березу зал'істи / це ш тоже
не"просто / так це ш надо / там же ш не" то шо суч'к'іў куч'а / а
пр'амії стоўбур стоїт' і зав'азат' л'енточ'ку / голубу іл'і
розову / можна і ту / і ту зав'азат' / і / ну йак би кажут' / йіх
зав'азали / і там йакшо син'у зав'азали / то хлопч'ік пот'ом ў
них родиц':а / а йакшо розову / там д'іўч'інка / ну ўсе це
кан'ешно / просто так / ну ўже н'іхто і не" помне / ч'ого так / ну
ўс'і в'ажут' / така традиція пішла / і в'ажут' тепер ц'і
л'енточ'ки / ну це сама хохма / йак дружок б'едний / л'ізе по ц'і
бер'оз'е / вони так там вимазууц':а / страшне / це ч'і воно ў
кос'т'ум'і л'істи ш нада ў туфл'ах / ну ўс'і розувайуц':а /
жалко ш / од'єжду / туфл'і / жалко / куда ж л'істи / і зав'азуйут'
/ там / ну і там об'азат'іл'но це йак прий'жайут' ў ц'і б'ер'озки /
там / на капотах / н'е п'еї за рул'ом / на капот'е удобн'ейе //
ростилайут' пол'ану / ну так там хто шо п'іе / ну там ну
шампанс'ке откривайут' / вино / там же водку / там ну хто шо

хоч'є / кон'йак там ну / ўсе таке / фрукти / ну такий мал'єн'кий
стол накривайут' там / ўс'і випивайут' / і ўс'о / шч'є йє таке /
прий'ж:айє свад'ба а / туди багато хто зй'ж:айц':а ў ден' бувайє
не' одне / а н'єскол'ко ййх / бувайє / і пот'ом йєсл'і прий'ж:айут'
/ ну от коли там ўс'і у же собралис'а ў же ў цих б'єр'озках / ўс'і
сидат' // коли прий'ж:айут' баг'ато ш свад'єб' / ў гор'од'і там //

с. Червонопопівка

*Село розташоване на річці Красній, за 12 км від районного
центру. Зансоване в середині XVIII століття.*

Інформант: Кіяшко Катерина Олексіївна, 1943 р. н.

1. Жи'єли ў нас дуже добр'і сус'іди так'і йак Алапайєў
Ге'н:ад'їй Се'менович' і Алапайєва Анастас'їя Гри'єгоро'їуна //
дуже хо'рош'і л'уди // ми з ними дуже і дуже дружили // вони
нам помагали / ми йім помагали // ў ус'ому / ус'ому // шо ко'му
нада / шо ко'му треба / наприклад / йа йак по'йїхала куди-небуд'
з до'му / йа про'сила / Анастас'їя Гри'єгоро'їуна / во'на при'ходила
/ ме'н'ї до'йїла ко'роў // заган'аў Алапайєў Ге'н:ад'їй
Се'менович' ко'роў ме'н'ї ў сара'ї заган'аў // дуже-дуже добр'і
л'уди бу'ли // ну от так ми і жи'єли по сус'ідству дуже добре // ну
от сл'уч'їлас' така б'їда забол'їла Анастас'їя Гри'єгоро'їуна / дуже
забол'їла / у ней'ї при'єкл'уч'їўс'а інсу'лт // не було
Се'менович'а до'ма / а во'на поне'єсла да'вати поро'єс'атам йїсти //
ну по'ки во'на там вич'їстила у ко'рит'ї / і у ней'ї напад поч'а'ус'а
се'рдеч'ний / у ней'ї інсу'лт / і во'на ўпала / поро'єс'ата т'ї на ней'ї /
і во'на ле'їжала по'куда Се'менович' не при'їшоу з мага'з'їна //
при'їшоу з мага'з'їна / вит'аг йїйї в'їт'їл'а / от'аг / позво'ніў
доч'к'є / у Алапайєвої Анастас'їїйє доч'ка // позво'ніў
доч'к'є / во'на при'їхала / швиден'ко визвали с'кору // забрали
Гри'єгоро'їуна // ми то'же йїйї прово'дили / так йак во'на бу'ла дуже
хо'роша сус'їдка // ну так йак доч'ка ў ней'ї ме'дич'на
се'єстрич'ка / і во'на / ну / б'їгом же ж там догово'рилас' ўрач'ї'ў /
йїйї положили у л'їкарн'у / і надали йїйї швидку-швидку
допо'могу // за не'д'їл'у во'на при'їхала до'дому / йїйї приве'їзли

доч'ка / і вона каждий ден' прийїжала до неї // і робила уколи /
таблетки / ми тоже навідувалис' до неї / так йак йї це було
потр'ібно / і ми допомагали Семенович'у ухажувати за неїу // і
так вона із ц'їейу бол'ач'кою пролежала п'ят' рок'іу // ну шо
ж не ўдалос' а йїї спасти / шо не робили / йак йїї не
л'їкували / ну ўрем'а своєе бе'ре / роки йїї / вона ї пережила
дуже багато нехарошого такого ўс'ого ў своїї жїзн'ї // і вона
померла // Семенович' о'стайец':а о'дин // і ми оп'ат' же ж таки
не оставїли Семенович'а одного // помогли / поховали
Григороўну / його дружину // допомогли ўс'їм / ус'їм ч'їм
могли допомогли // ну а пот'їм отпразновали / і хоч'а не
отпразновали / а отм'їтили ми йїї сорок дн'їу / і ми
посоветували / ми посоветували Семенович'у / ми
посоветували йому // не оставайтес'а одн'ї / не оставайтес'а // і
в'їн так послухаў нас // і в'їн з'їшоус'а з однойу такоїу
хорошейу молодич'кою / йак Катерїна Андр'їїуна // вона
дуже хороша / прожи'ла сама тоже багато рок'іу / ч'олов'їк
помер і от вони те'пер жи'вут' і не об'їжайут' они одне одного
/ допомагаїут' / ход'ат' одне до одного // і так вони жи'вут' усе
йак положе'но // і в'їн не об'їже'ний / і вона // отаке буває ў
жїзн'ї // і нам дуже хорошо / шо в'їн те'пер не об'їже'ний / не
остаўле'ний без н'їкого / а йак положе'но жи'ве ў с'їмїї / і даї
Бог йому ш'ч'ас'т'а і здо'роўїа і його с'їмїї //

2. Йес'т' у нас іш'ч'е одн'ї су'с'їди тута з друго'го боку //
ну жи'єли соб'ї с'їмїа / хороша с'їмїа / молод'ї л'уди // і так
получ'айец':а раптово / ш'ч'о ж'їнка попадає / вона
прац'увала газозварником / і вона попадає ў таку халепу // буў
не'гожий балон кислородний звар'увал'ний / і вона погибає на
робот'ї при с'варк'ї // і о'стайец':а молод'ї ч'олов'їк о'дин /
д'воє д'їток / ш'ч'е о'дин мал'ї / а д'їуч'їнка ну так п'їдл'їток //
ої дуже скрут'но було йому жїти // в'їн ходїў і по приїмах ну
шо ж / а мати д'їток догл'ада // ну пот'їм уже в'їн де не ходїў /
а пот'їм ўз'аў одружїс'а / при'н'аў молодич'ку до себе // ну а
Св'їтлана / доч'ка / у ш'їснац':ат' год вїїшла зам'їж // вона
просто / ну просто вона не змогла те'рп'їт' / шо це не'р'їдна
мама у неї / вона з неїу не ўжилас' / йїї приїшлос' вїїти
зам'їж // не то шо кохан':а було / а просто вїїшла зам'їж // ну от

так у нейі і склалос'а жит'а // вона прижила двоє д'іток // жи'ла з ч'олов'іком // но ч'олов'ік оказаўс'а не" дуже такий хорошиі // ў арм'ію забрала / в'ін з арм'іі ўт'ік / не" захот'іў служи́ти / і його присудили судом / арм'ііс'ким судом / ну в'ін і в'ідг'іл'а ўт'ік // в'ін скриваўс'а / його шукали / а пот'ім уже за його забули // так в'ін остаўс'а / пришоў додому / і оце Св'ітлана з ним жи'ла // но она до сих пор з ним жи'ве / но в'ін нехорошиі дуже / а вона дуже хороша / д'іч'інка молодич'ка / пришла жити у бат'кову хату / а бат'ко траг'іч'но загинуў / на дороз'і збила його машина // ну і шо йіі остаіец'а робити / вона пришла у бат'кову хату з'і своїіми д'ітками / вона ш'ч'е раз виході'ла зам'іж / прижила ш'ч'е одну дитинку / си́ноч'ка // дв'і доч'е'ч'ки і си́ноч'ок // і вона пришла у бат'кову хату жити // і так вона тут окул'турила ўсе / ўсе прибрала / ўсе йак положе"но // і пришоў і ч'олов'ік первіі до нейі жити / йакий оказаўс'а ну та́ким нехорошим / ну йак сказа́т' алкашом // вона його закад'іровала / ўсе йак положе"но ну шо в'ін / ну пожи'ве пожи'ве / пот'ім о'п'ат' запіе / о'п'ат' вона з ним муч'іц'а // ну жи'ве / ну жи'ве / ну зато вона у своїй хат'і / у своїему р'ідному бат'ковому гн'із'деч'ку / і с'воііми д'ітками / дв'і доч'е'ч'ки і си́ноч'ок / ну так уже ж і ч'олов'іка вона принукуе до прац'і і застаў'лаіе його бросити пити / бросити // у його йе мама / старен'ка ўже / ну вона не" дуже допомагаіе ч'ому-то Св'ет'і / а ч'ому-то свого сина / а в'ін же то не" дуже хорошиі х'лопе"ц' // а ш'ч'о робити у н'ого то йе д'ітки дв'і доч'е'ч'ки / і йім його жалко // і так вони і жи'вут' соб'і // і ос' уже настала ве"сна / нада виходит' / у город / ўсе робити / ну і його прилуч'уйут' / в'ін виходе / прац'уе // пішоў на роботу / а шо ж в'ін піс'ла код'іруван'а о'п'ат' запіў // його вигнали з роботи / так'і н'іде не" нужн'і // ну а шо ти зробиш / те"пер о'п'ат' в'ін боўтаіец'а / ну а ўс'о раўно ми сов'ітуем Св'ет'і / Св'ета / ну ўсе-таки в'ін бат'ко твоіім д'іткам // уже йак не йак ну жи'ви ўже йак-то // ну вона ш'ч'о / вона умнич'ка / держе ха́з'аіство / у нейі йес'т' козоч'ка / молоч'ко своіе / а те"пер старайец'а придбати телич'ку / шоб виростити на кор'іўку // ну ми йак по сус'ідству / ми йак ўс'іма с'пособами старайемос'а йіі допомогти / шо там ч'і сов'ітом / ч'і ну ч'ім там / но ми старайемос'а ўсе допомагаіти // отак ми і жи'вем іс'воііми

сус'ідами / ну покудова ўсе добре / ну п'лохо / шо не^нмаіе ў нас
роботи / ну не^н то шо дл'а ж'інок / а даже дл'а ч'олов'ік'іў //
не^нмаіе работи // коли це таке було / ш'ч'об у се^нл'і не^н було
роботи / такога не^н може бути // у се^нл'і не^нма работи / це
просто позор дл'а нашойі крайіні / а ми ўсе слухайем йіхн'і
те^ре^нвен'і / отіх де^нпутат'іў / отіх ус'іх / йіхн'і скандали ус'і //
не^н потр'ібн'і во^ні л'уд'ам / л'уд'ам во^ні не^н нужно // л'уд'ам
нуже^н спок'і і благополуч'а ў йіхн'ому жит'і // отакого ми
хоч'е^нмо // ну шо ж / може / будем над'іац'а / шо ўсе
наладиц'а / ш'ч'о ўсе буде хоро^ншо //

3. Ну шо йа тоб'і ш'ч'е розкажу? // йа даже пол'ітику
т'рошки затронула // і не^н думала // шо ж тоб'і ш'ч'е? //
розпов'ім те^нпер / йак ми жи^еве^нмо // жи^еве^нмо ми уд'вох з
ч'олов'іком / йа і м'і ч'олов'ік // у нас д'воіе д'еток / два сина //
дуже хорош'і л'уди // один живе ў Рос'ійі / а другий не^н коло
нас / ну ў другому м'іст'і жи^еве / ну се р'іўно во^ні до нас
прій'жайут' / помагайут' шо нам надо // от нап'риклад / зараз у
ц'у пору от ми си^еди^емо / а во^ні прац'уйут' на гор'од'і / саме на
гор'од'і с'іч'ас треба боронувати ог'ор'од / пере^нд тим йак
посадити нап'риклад / картопл'у // гор'од треба заборонувати / от
во^ні ўз'али грабл'і / не то шоб там нан'іма^т трактор не^н надо /
а ми ўз'али грабл'і / і во^ні п'ішли і волоч'ат' он ог'ор'од // он
син / не^нв'істоч'ка мойа / онуч'оч'ок і он волоч'ут' ог'ор'од / і
дл'а мене хоро^ншо / і дл'а мо^го ч'олов'іка хоро^ншо / ну д'едушка
і бабушка // і це нам дуже добре дл'а нас пом'іч' / у наше
ўрем'а / у наш'і годи нам потр'ібна така допомага // так шо ми
не^н об'іже^нні жи^еве^нмо // даі Бог / даі Бог / здо^роўйач'ка нашим
д'іт'ам / нашим онукам // ми дуже / дуже ними пи^ешайемос'а /
шо во^ні ў нас так'і // шо ж тоб'і ш'ч'е расказат'? / не^н знайу //

4. Розкажу про л'удей ў се^нл'і // ну / наше се^нло
знаходи^ц'а на Луганш'ч'ін'і / на Луганш'ч'ін'і Кре^нм'інс'кого
району / дуже мал'оўнич'е таке се^нло / ну шо ж по ц'ому ўрем'у
йак усе так полу^чіло^с / шо не^нмаіе работи ў се^нл'і / усе
розвалило^са / буў такий дуже хорошиі колгосп Лен'інс'кий
шл'ах // у нас було ў колгосп'і дв'і х'верми / де і мелос'а тиш'ч'у
кор'іў / доіних кор'іў / молодн'ака дв'і тиш'ч'і гол'іў /

свинопоголоўйа было тиш'ч'у гол'іў // ну шо ж / прійшла оц'а
 ўлада / што такое полу'ч'іло'с'а / шо усе стало не'потр'ібно // ну
 йак же так / усе розваліло'с'а / ну пре'дстаўте соб'і ск'ікі ў нас
 было короўник'іў / та сто'яло кор'іўник'іў на перш'іі бри'гад'і
 п'яат' короўник'іў такіх де'белих / на ўтор'іі бри'гад'і сто'яло
 ч'отири короўники де'белих // з того н'іч'ого / худобку ўс'у
 дес' д'ілі / ну на м'ясо здали / задурно од'али / ч'і ми не'
 з'наем // колгоспники не' з'нают' / де воно ўсе д'іло'с'а // до цих
 п'ір'ў колгоспниках ост'алас'а зарплата не' полу'ч'е'на / а ш'ч'о /
 куди доби'вац'а / куди іти // л'уди не' з'нают' // от і подумаіте /
 йак жыти те'пер л'уд'ам / шо ж це те'пер койіц'а отаке ў нас //
 ну шо ж / отак кажде побалакайе / йа побалакайу / та і терпіт'
 усе / терпіт' усе // і оце ўсе ми д'умаіемо / це усе м'есн'і
 'органи це усе робл'ат' / йакби вони хот'ілі зам'ітит' свойіх
 л'удеі / от йак бувайе послухайемо по теле'візору / д'ивимос'а /
 йак'і йе села / они аднаково / вони те ж саме / ў ііх т'і ж сам'і
 за'коны / но вони ч'огос'-то на'ход'ац'а так'і л'уди хаз'аіновіт'і
 д'уже і вони / ну ш'ч'о вони / орган'ізуют' свойіх л'удеі /
 вони земл'у обробл'айут' / вони бе'р'рут' п'ід крило свое ўс'іх
 л'удеі / ус'ім йе робота // а шо ж у нас ро'біц'а // у нас соўс'ім
 не' те / от у нас л'удеі ус'іх / ну не'маіе л'уд'ам работи
 н'і'якойі // ото т'ікі і того / шо т'і тракторісти / шо
 обробл'айут' земл'у / но ск'ікі ііх там / ну дес'ат' тракторіст'іў
 / б'іл'ш ўс'о / і п'яат' шофе'р'іў / б'іл'ше йім не' нада н'ікого //
 вони ш'ч'е пос'іяли / особливо сон'ашнік / пос'іяли / заб'рали
 і ўсе // б'іл'ш л'уди йім не' 'нужн'і // л'уди не' 'нужн'і йім / а
 л'уди / шо ост'алис'а ў колгосп'і / ну сам'і пенс'іонери / 'молод'
 ус'а вийіхала / тому шо ш'кола тут / ну ш'кола там / ост'алос'а ну
 п'іс'ат' душ'уч'н'іў // і вони от за'кінч'уйут' д'ев'ат' клас'іў / а
 пот'ім шо // йім надо дал'ше дес' іти / а ўже ў первом клас'і ўже
 не'маіе / так шо то се'ло виме'райе / виме'райе се'ло // от і
 д'умаіте / шо нам дал'ше робіти / йак жыти дал'ше // отак ми і
 жи'ве'мо // а ми / шо ми // пенс'іонери / жде'мо 'поки нам
 прине'сут' ту м'ізерну / д'уже м'ізерну пенс'ію // ото т'іл'кі і
 того шо зан'імаіемос'а / садим свойі города / картопл'у
 ви'рош'ч'уем / ус'у ого'родіну шо у нас йес'т' / куку'рузу / ўсе
 шо може'мо де'р'жат' / так куроч'ку / ч'і там ш'ч'е шо де'р'жат' /
 ч'і те'л'атко / ч'і кор'іўку // отак і жи'ве'мо // от і подумаіте /

йак жи^евут^т те^нпер села / оц'і б'ідн'і // так шо нашим л'уд'ам / ну н'і на шо над'йац'а / ну н'і на шо // так шо наш'ій ўлад'і нада подумат' і подумат' / йак дал'ше жити се^нл'анам // се^нл'ани / ми думаем / це осноўне дл'а нашої крайіни // ну ч'ому-то нас не^нсприймают^т за таких л'удей / ш'ч'о потр'ібн'і особено пенс'іонери // вони не^нпотр'ібн'і те^нпер / а т'і / шо робл'ат' / вони ўс'і повийіж'али / хто за кордон на зароб'ітки / то ш'ч'е де // ну от і думайте / шо дал'ше робити // так шо хорошого мало / а ўсе йак'і-то бувають так'і не^нгагарзди / не^нгагарзди / но а шо / а жити треба / ну над'йемос'а / над'йемос'а на шо-то л'учше // шо тоб'і ш'ч'е / а? // йа тоб'і с'т'іки набре^нхала // ої / ну шо ж тоб'і расказат' // не^нзнаю //

5. Жи^еве^нмо ми у се^нл'і Ч'ервонопоп'іўка / це дуже мал'оўнич'е се^нло / прот'ікае р'ічка Красна / кругом нас ст'іки л'іс'іў / Кругле / Попел'не / Березове / Ши^ероке / Попасне / ш'ч'е одне Кругле // ст'іки л'іс'іў / просто се^нло ле^нжит^т у долин'і / ў л'ісах / у горах / дуже мал'оўнич'а природа ў нас // ну у ц'ому се^нл'і / кон'ешно / жи^евут^т дуже хороші л'уди / ну йіх осталос' і не^нбагато / но ўс'о раўно вони живут^т так йак положе^но / так йак хот' і не^нмае ўже колгоспу / ну вони жи^евут^т / вони каждай дл'а себе городи обробл'айут^т / кажде соб'і садит^т усе / вирош'ч'уйут^т / вони жи^евут^т із-за свойіх город'іў / хот' у нас і не^нма роботи / ну а жи^еве^нкоже^н за свойіх город'іў / сад'ат^т усе на свойіх городах і с'ійут^т даже пше^нниц'у / даже йач'м'ін' / даже трави так'і многол'ітн'і / шоб короў кормити // держут^т короў / йес'т^т так'і / шо держут^т і по ч'отири / і п'ят^т кор'іў / а йес'т^т вобш'ч'е не^ндержут^т / тому шо усе / молод'і не^нмае / повийіж'али / а остайуц'а одн'і старен'к'і / ну вони ўже не^нўдержут^т короў / тошо ў них с'или не^нма // ну а в осноўном / жи^евут^т л'уди // жи^евут^т / старайуц'а жити // а се^нло у нас дуже мал'оўнич'е / дуже пре^нкрасне се^нло // зе^нмл'а ў нас дуже хороша / ну / пон'атно / шо с'или ўже не^нт'і ў пенс'іонер'іў / шоб хорошо обробл'ати ту земл'у / ну а ўсе р'іўно робл'ат' // ну подумаі так / ну / продаси ти ко'рову / ну здаси ти тих порос'ат / ч'і те^нл'атко / а сам / шо буде^нш робити // треба прац'увати / не^ннада с'ід'іти склаўши ру^нки / хоч' ми ж ўже і пожил'і пенс'іонери / та ўсе р'іўно нам нада прац'увати /

нам нада робит' усе / шо у наших силах // а йесл'і ми не"
будемо робити / то ми вобш'ч'е будемо не"^нгож'і л'уде / не"
нужн'і н'і своїм д'іт'ам / н'ікому // а йакш'ч'о ми робимо / у
нас шос' буде / і д'ітки до нас будут' тулиц'а // і ми до д'іток //
отак кажда с'імейка // отак ус'і ми так і живе"^нмо // кождий
старайец'а дл'а себе / дл'а своїх д'іток / дл'а своїх онук'іу / а
ш'ч'о нам / ш'ч'о нам іш'ч'е треба // ми ўже свое одробили / а
на старос'т'і л'іт ми ўже должн'і ну / ну / шо ми должн'і / т'іки
се"^нбе обробит' / шоб д'іт'ам не"^н заважат' / шоб не"^н нам шос' там
допомагали / а наоборот / нада д'іткам шото помогти // от ми
так і живе"^нмо тут ус'і с'імії так // так ми і живе"^нмо // а шо ти
зробиш // так треба // так шо нада жит' / над'іац'а на шото
лутше і лутше // от ми так і живе"^нмо //

6. Ну розкажу йа про свое жит'а // народилас'а йа ў
тис'ач'а де"^нв'атсот сорок трет'ому роц'і ў йанвар'і м'іс'ац'і / ну
ў такому м'іс'ац'і / ну так йак йа козе"^нрог / так шо йа воле л'убна
така л'удина // ну саме йа народилас'а ў воен'е ўрем'а //
бат'ко м'іі буў на воїн'і / мати мо'я була дома і ховалас'а / йа
саме народилас'а у гар'ач'е ўрем'а воїни / і мати мо'я / саме
н'імц'і уступили у наше се"^нло / і ну шо ж ж'інки робили //
хватали своїх малих д'іте'і і по л'ісах ховалис'а / по
зе"^нмл'анках от н'імц'іу / ну н'імц'і дуже були так'і жорсток'і //
у мене була бабус'а старен'ка / мати бат'кова / і во'на /
де"^нржали ж ми корову / і во'на приходи'ла додому короўку ж ту
дойти / та ж т'і н'імц'і робили / застаў'али бабус'у мо'ю
дойти ту корову ч'ерез кожд'і дес'ат' минут / а не здоє / во'ни
настаў'али на нейі пістолет ч'і шо там і кри'ч'али капут /
капут // давай м'леко / давай // ну шо т'іі бабус'і оставалос'
робити // во'на дойла ту корову / та стакан надоє / в'ін
випи'ваў і іде // це ж / ну хвашисти йе хвашисти // це дуже були
жорсток'і так'і л'уди // ну проїшла в'ііна / при'шоў м'іі бат'ко з
фронту контуже"^нний / в'ін на в'ііні танком упраў'лаў / і його
танк п'ідбили / в'ін загор'іус'а / і в'ін получ'іў контуз'іу ў
танку // ну з ве"^нликим трудом йаким-то / ну во'ни вижили іш'ч'е
з одним // ну пове"^нрнуўс'а в'ін додому / в'ін дуже буў
контуже"^нний / в'ін руками / ногами не"^н волод'іу в'ін / ну / йел'е-
йел'е жиў / ну це т'іки представит' / йакій в'ін буў // ну мати

його / вона його возила по бол'ниц'ях / по санатор'іях / і ў к'ін'ц'і-к'ін'ц'іў його троше"чки виправили / шо в'ін даже пішоў на роботу // пішоў на роботу / так йак в'ін буў механ'ізатор / його на воіну б'рали ўм'ес'т'і с трактором / і тому його і назнач'или командиром танка те-триц'ат' ч'отири // ну так мати його виход'ела / і в'ін пішоў ш'ч'е на роботу трактористом оп'ат' же / а пот'ім його назнач'или бри'гадиром тракторной бри'гади // і так в'ін робіў у колгосп'і / буў колгосп „Широкий Лан” / і в'ін робіў бри'гадиром тракторной бри'гади / і так такий колгосп стаў хорoshiй // ну і вирош'ч'ували йа і мойа се"стра / нас двоє д'еток було / і вони з мат'ір'іу нас виростили // виростили нас // се"стра вишла зам'іж / а йа ш'ч'е була дома з бат'ками / а пот'ім зустр'іла і своёе кохан'а // приїхаў отак хлопец' / йа його не" знала / в'ін ме"не не" знаў // ну так побач'или одне одного / понравилис'а / закохалис'а // отак ми і одружилис'а // і живе"мо ми по ці'і пори / ў нас родилос'а два сини / і д'іти дуже хорoshiі / і ўсе ми стараємос'а дл'а них / вони дл'а нас // і так ми живе"мо // ну погано т'іки / шо ўрем'а таке настало / шо роботи не"маєе дл'а д'ітеі // один вийіхаў у Рос'ію / так йак в'ін же"ниўс'а на д'евоч'ке / а у неі йіі бат'ки рос'іяни / так в'ін туди і вийіхаў / ну а шо зробиш // н'іч'ого не" зробиш // так ми і живе"м // ну / н'іч'ого / ми з ними родич'айемос' / ми до них йіздем / они до нас йіздат' / а один си'ноч'ок коло нас / у м'іст'і Кре"м'ін'іі живе // так шо ми не в об'ід'і на д'ітеі / і йа думай / шо і вони на нас не в об'ід'і / тому шо ми стараємос'а йак-то робит' дома / шо-то робит' / шо-то доробл'ат' // ми уже на пенс'ійі з д'едушкоі // ну ўсе ў нас ў пор'ядку // живе"м / ну / кан'ешно / пенс'ійі не" дуже ў нас ве"лик'і / ну а шо поробиш // нада ж как-то мириц'а і над'іац'а на шо-то луч'ше // може ж наш'і правител'і шо-то таке придумайут' краш'ч'е дл'а нас //

7. Ну зараз у нас проходит' п'іст // ну це таке ўрем'а / шо наш'і душ'і ну ўрод'е би оч'іш'ч'айуц'а в'ід ус'іх гр'іх'іў / ну хто його додержуйец'а того посту / а хто н'і // ну ўс'о раўно / ўс'о раўно / ми усе ўрем'а йак-то се"бе здержуем у ўс'ому // і не то шо ў йід'і / а просто у такому отношен'іі друг до друга // стараємос'а не" об'іжат' одне одного / стараємос' как-то

ве^нсти се^нбе пор'адошно / ну вобш'ч'ем наш'і душ'і троше^нч'ки
оч'іш'ч'айуц':а // ну і придержуймос' ми / кон'ешно / посту і ў
харч'уван':і // а ос' с'коро ми дожидаем такі ве^нликий празник
йак Паску // ну Паска / це дуже такі уже ж св'ітлий народній
наш празник // і ў'кажд'ій с'ім'ї / ў'кажному оч'агу с'імеіному /
'кожне стар'аец':а спе^нк'ти шо-то таке / ну / паску // ну шо таке
Паска // Паска / це / ну не то / шоб найістис' його / а ним ми ну /
просто прослаў'л'аєм нашого Ісуса Христа / так йак в'ін у цей
ден' воскрес // і от шо нада ў'цей ден' л'уд'ам зроби́ти / йак-то
його прославит' / оцей ден' // ну шо / ідут' л'уди до церкви / і
там усе оц'і ў'с'і свої емоц'ійі не^нужн'і вони остаў'л'ають /
там усе вони св'ат'ат' // наприклад / от напе^нкли вони пасоч'ок
/ краси'ли йайч'ок / крашанки зроби́ли / і ўсе вони його там
св'ат'ат' // от шо вони не^нсут' до церкви // ну / шо / спеч'єну
паску / йайч'ка крашен'і / ну шо вони ш'ч'е не^нсут' // коўбасу
не^нсут' / сало не^нсут' / усе не^нсут' / і вони св'ат'ат' // св'ат'ат'
його // св'аш'ч'еник його ўсе окропл'ае св'атоіу водич'кою /
а це воно дуже і дуже / ну / ўл'і'яйе харашо на от на оц'і ў'с'і
с'імеіні рел'ікв'ійі / шо от наприклад / прийдут' із церкви /
прине^нсут' ту паску / прине^нсут' то йайч'ко / крашанки
прине^нсут' / сало / коўбасу // ус'а с'імеіка собі'раец':а за
столом / д'ітки / даже манен'к'і д'ітки / і ўс'а с'ім'я
собі'раец':а за столом / с'ідають і / ну / йак / ну пробуйут' /
кушайут' ўсе / оте / ўсе / шо прине^нсли із церкви св'атити // а це
знач'іт' / шо воно дуже і дуже оце ўсе пол'єзне дл'а л'удини /
душа ўс'а оч'іш'ч'аец':а / і ўс'і наш'і традиц'ійі / йіх нада
собл'удат' // тому шо ми ўже так'і стали / ну / дуже ўже так'і
не^нправил'н'і / а оце йак оце ўсе зроби'єц':а / шо приіде оцей
празник такі / л'уди станоў'л'ац':а йак'і-то ч'іс'т'іш'і / йак'і-то
добр'іш'і / йак'і-то так'і / ну ве^нсе'л'іш'і / наст'іки вони
забувайут' / ну оте ўсе горе свое / оте от'і ўс'і не^нгаразди і
ўс'ім хоч'єц':а йакнай'краш'ч'ого побажати одне одному / у
с'ім'ї і су'с'ідам / р'ідн'і / а ч'ере^нз не^нд'іл'у пі'сла Паски /
приходе ден' / ну ідут' ус'і л'уди на гробки і поважайут' йіх
ус'іх / помінайут' своїх ус'іх померлих родич'іў / друз'іў / там
тоже л'уди ідут' / не^нсут' туди на гробки / шоб пом'анути
своїх р'ідних / не^нсут' і пасоч'ку ту саму св'ач'єну / не^нсут' і
йайч'ка / не^нсут' там ўс'і т'і стравы і поми'найут' своїх

р'ідних // так шо це св'ато / н'іл'з'а забувати це св'ато / нада помнити / нада його собл'удати / но ми живемо / ну ми християни / ми повинні собл'удат' / ну ўс'і-ўс'і наш'і оц'і правила // і ми не повинні забувати своїх усіх цих і наўч'ати своїх д'іток / наўч'ати своїх онук'іў / шоб вони ўсе це помнили / шоб ўсе це ўсе знали і н'іколи не забували таких празник'іў / йак Паска Св'ата // так шо даї Бог усім / усім-усім л'уд'ам удач'і / усім л'уд'ам / шоб оч'іш'ч'али св'їй орган'їзм в'ід ўс'ого того / от'і ўс'і емоц'їй / ну ш'ч'об ўс'і були / йак-то оздоров'їлис'я / п'ісл'я ц'ого ўже і так воно і получ'айец'я / ми у це в'ірімо // це наш такий йєдний празник / шо ми ў його в'ірімо і повинні в'ірити / і даї Бог усім / усім здороўя / блага / на ўс'і / на ўс'і роки //

8. Поч'алис' пол'ов'і роботи / йака не погана жїзн'а на се'л'ї / ну а ўсе р'їўно л'уди старайуц'я / шоб вижити // сад'ат' соб'ї города / і хоч' ўже і морози не досит' так'і сил'н'ї / а ўже ос' ди'ўл'ус' / су'с'їди картошку ўже сад'ат' / ўже повис'ївали моркоўку / цибул'ї посажали / і оце ўсе-таки л'уди старайуц'я / шоб вижити / а от же ж празники надход'ат' так'і / шо н'їз'а робит' / нада прибират' у хатах / повим'їтат' де см'їт'я / попр'їбирати / а ўже з Паски будемо садовит' картошку // ну / картошку ч'їм садит' / нада й'її обробит' // ну наприклад / отим же ж ше'деўром / шоб тод'ї жук'іў мен'ше б'їгати з в'їником по городу та купувати от'ї та брызкати // так ми зразу ше'деўром обробили картопл'у і садим // а садим ўс'їейу с'їм'їойу / беремо плужок такий / д'воє т'агне / один попихайе / а д'воє кладе картопл'у / одне бур'ак с'їе // і так за ден' висажуєм ўс'у картопл'у // ну а дал'ше / одне загр'їбайе там їз'аду // ну отак і живе ми соб'ї // а пот'їм ўже ждем поки й'її полоти // а тут ш'ч'е страшно / гроз'яц'я / шо буде мороз / отож і страшно / перед морозом кажде старайец'я нагорнути на картошку зе'мл'ї / шоб вона хоч' трошки мен'ш померзла // ну може / даст' Бог і не буде / но а прогнози кажут' / шо буде // і ото так ми ўсе л'їто тут трудимос' / так і живемо // а пот'їм же ж ш'ч'е ж йе худобка / короўка / стараемос'я ж й'її виган'ат' пасти / а пасти ж треба вигнати ўтром / п'їти зустр'їти / вигнати в об'їд / веч'ором зустр'їти / подоїти ўтром / в об'їд і

ЛУТУГИНСЬКИЙ РАЙОН

м. Лутугине

Місто Лутугине – районний центр, розташоване на правому березі річки Ольхової, на відстані 22 км на південний схід від Луганська.

Населений пункт виник наприкінці XIX століття в період підйому промислового виробництва в Російській імперії. Навколишні землі, багаті покладами кам'яного вугілля, вапна, піску, привернули увагу іноземних і місцевих капіталістів. Так, у 1896 році у зв'язку з будівництвом Бельгійським акціонерним товариством залізничної станції й доменних печей заводу прокатних валків поблизу сіл Успенки та Коноплянівки виникло невелике заводське селище, яке вісімнадцять років було безіменним, а пізніше отримало назву Шмідтівка на честь німецького підприємця Шмідта. У 1925 р. його перейменували в Лутугине, на честь відомого вченого-геолога та громадського діяча Леоніда Лутугіна.

Інформант: Бальбус Наталя Анатолівна, 1967 р. н.

Йа Бал'бус Натал'а Анатол'їуна / родилас' ў се"л'і Кашк'їука Марк'їус'кого району Луганс'кої облас'т'і / родилас' вос'їмнац'атого окт'абр'а тис'ач'а дев'атсот ш'їіс'ят с'омого року // ў се"л'і Кашк'їука уч'илас'а йа до трет'ого класу / пот'ім / так склалос'а / шо бат'ки мойї роз'їшлис'а / і мама з другим ч'олов'іком забрала ме"не і се"стру і поїхала / поїхали з Кашк'їуки ў Ворон'їжс'ку област' / до нового бат'ка / се"стра там прожи"вала / до його се"стри / там ми прожи"ли два года / і перейхали оп'ят' у Первозваноўку Лутуг'їнс'кого району Луганс'кої облас'т'і / йа ўже не" знайу із йаких прич'їн / ч'і то вони роботу шукали бат'ки мойї / ч'і то жил'йо соб'і / ну вийхали ми із Ворон'їжс'кої област'і ў Первозваноўку / тут тоже прожили ми два года йа проходила ў чет'вертї мабут' і ў п'ятїй клас / ч'і п'їуч'ет'вертого ну обш'ем до п'ятого п'ятїй клас законч'їла і перейхали ми оп'ят' у Марк'їус'кий район / се"ло Кур'ач'їуку / н'е / мабут' таки у ш'остому клас'і

ўже йак пе^нре^нйіхалі с'уді / була йа // і тут ми і прожівалі / йа законч'іла школу / вос'ім клас'іў / пот'ім поіхала уч'іц':а ў Слав'анос'ербск / на бугалт'ера / законч'іла т'ехн'ікум / получ'іла д'іплом / поіхала у гос'т'і п'ісл'а т'ехн'ікума до подругі і там найшла соб'і ч'олов'іка // ну буў там х'лопец' такий гарній / тож в'ін за м'ноіу там / п'ідморгнуў ч'і йак там сказа^т не^н знайу / п'ідбываў кл'ін'яа так сказа^т / і обш'ем ми з ним подружилис' // ну мабут' же л'убоў с' першого ўзгл'ада / йак то кажут' / і пожилилис' // жили ми тут жи ж у Кур'ач'іўц'і / у мойіх бат'к'іў / поки не^н / ну обш'ем мен'і п'ісл'а т'ехн'ікума дали напраўл'ен'іе у Кабич'іўку Марк'іўс'кого раіона / ми тут грохі у бат'к'іў пожили і поіхалі у Кабич'іўку / приіхалі туди ў бугалтер'іу м'іста там не^н було і мене направили у Ве^нселе / до ч'орта на кул'іч'к'і называец':а / на роботу там йа проробіла с'ікр'ітар машин'істкойу і / в'іт'іла п'ішли / переіхалі знову ў Кур'ач'іўку йа п'ішла ў д'екр'ет / і тут ми оп'іят' у мойіх бат'к'іў посилилис' і жили / поки не^н народиўс'а наш Се^нр'ожка / і ми тод'і / нам дали ў колхоз'і свойу хату // і жили ми тод'і у же ў свойі хат'і / два м'іс'ац'і було дитин'і і ми переіхалі ў свойу хату // і там жи ж / а пот'ім 'Ол'а ў нас родилас'а / і тут ми ў свойі хат'і і жили / поки Се^нр'ожка не^н законч'іў / одинац'ат' клас'іў і нашому пап'і захот'ілос' ў город / поблише до Луганс'ка / шоб' нашим д'іт'ам легше йіздит' було / бо ўже заканч'уйут' школу / уч'іц':а дес' треба йім / і пере^нйіхалі ми ў Лутуг'іно / купили тут хату / ну тут же ми і же'вем // робимо ре^нмонт пост'еп'ен'о / пе^нре^нробл'аем ўсе на св'іі лад / доводимо до ладу хату / город у нас тут тепер гарнен'к'і / баба сус'ідка казала зроду такога тут городу не^н було / тут клаптик буў / а не^н город / а то ўсе ў бур'янах / і хату / с'огодн'і / выходила до мене так казала / йак би ўстала Дус'ка пок'ійна та гл'анула / йа'ка хата / оп'іят' би ўмерла б // да / так //

– А як ў селі жили? Що садили?

– У се^нл'і садили усе // і картошку / і цибул'у / і не^н т'іл'ки соб'і садили / а і на продаж // зе^нмл'і було багато ў нас / і д'ітки наш'і там робили на город'і / 'Ол'а була ў другому клас'і / Се^нр'ожка буў у ч'етвертому клас'і / уже ч'орнушка була на йіх пле^нч'ах / усе вони свойіми мален'кими р'уч'ками

Їс'у траўку виш'іпували сами // ми ўже до ч'орнушки не^а
касалис'а / із папойу // та і цибул'ку ўже они тод'і прори'вали /
пололи / йак п'ідростали // ўсе садили // ну а саме ул'ублена
кул'тура / горох / насажувала багата гороху ўс'і л'убл'ат' горох
// первим д'елом на город / зразу ў горох / покл'ували
покл'ували тод'і кажд'і на сво'ю плантац'ію / хто на цибул'у /
ми з папо' на картошку ч'і там бур'ак / ч'і кукуруза / ч'і гарбузи
/ а о'тож д'ітки у цибул'к'і //

– Ну а свята були у селі якісь?

– Ну кон'ешно були // і Нові' год празнували / і / ку'т'а ч'і
ве^ач'ер'ка ч'і Рожд'ество / ч'і йак там воно / ўсе ж шосте с'оме
йанвар'а // і старі' Нові' год празнували / і двац'ат' трет'е
ф'еўрал'а / і вос'ме марта / і ма'йс'к'і празники а Паска ж перед
цим / ма'йс'к'і празники / усе усп'івали робит' //

– А я чула колись була „Руська зіма”. Що це?

– О / то було насто'йша'й празник // і коней украшали і
п'іч' вивозили на грузо'в'і' машин'і / і шашлики / і конкурси / на
столп лазили / робили ну таке воно / йак / ч'і роз'ійжка / ч'і йак
би йо'го назват' / туди призи в'ішали / і то мужики лазили /
молод'і хлопц'і / хто дастане приз // ну сн'ігу ж тод'і було
багато / зараз же з'імі бе^ас'н'ігу / а тод'і ж було багато сн'ігу /
та весе^ало ран'ше було / ч'і так йак зараз //

– А перевдягалися там?

– Да / і нар'ажалис'а і / у з'іму і ў ве^ас'н'анка / і цигани
були / і козаки / та / весе^ало було //

– А свадьби як раніше проходили? Чи на другі' день
переодівалис'я у кого?

– Конешно / були і перед'івалис'а / у молодих / ж'інка у
же^ани'ха / мужик у н'е'весту / і об'і'зат'ел'но ж цигани / у нас так
/ йак трад'іц'ія / ў магаз'ін заход'ат' / там жи ж тан'ц'у'ют' /
шоб йіх там угостили об'і'зат'ел'но по двор'ік / ну там та'кі
двор'ік / шо можна заходит' / шо пон'імайут' шутки / і ку'ре'ї
ловили циганка з кошиком у кошик або у зав'іску // і тож
ходили нар'аже^ан'і / бат'к'іў катали / де блиш'ч'е до р'іч'ки / до
р'іч'ки на возику / возик нар'аже^ан'і / і о'тож катали бат'к'іў
же^ани'ха і н'е'вести //

– А ку'тя як проходила?

– Кут'а / та йак / так'і були ў нас так Шматкі / ч'і Шматч'ен'ата йіх у сел'і дражнили / так т'і ч'асоў з одинац'ати по хатах у же б'ігали / а так о'то ж п'ісл'а об'ід / ход'ат' д'ітки / заход'ат' / поздраў'али с празником / ну а ми ж ч'і ў йаку там хату заход'ат' давали і канфети / і грош'і / кр'осним подарки //

– *Лучші?*

– Ну а йак же / ко'му луч'ш'і / хто там кр'осн'і / а то може там ч'і кум'іў д'іти / йім жи ж то же гостин'ч'іки йак'іс' / ч'і сус'ідс'к'і д'іти //

– *А Ви як малі були, що вам давали?*

– Оі а нам давали йа знайу і // така коўба'са ч'і кишкой йіі називали пшоном на ч'інета / в одну знайу заішли йак зараз во'на ме'н'і пахуч'а така / а баба вит'агайе з печ'і ту кишку / і нам одр'ізайе / і ми ж д'ітвора то д'і з'імі були голодн'і / кут'а ў банк'і замерзне / а ми ш'е поки во'на не' замерзла / ету водич'ку б'ігайемо з краю ў краі у се'л'і / випили / а де ў йак'і хат'і у же ж са'ма каша / водич'ки не'ма / нам дол'ут' / ми дал'ш'і поїдемо // а ми жили посе'редин'і ў сел'і Кашк'іўка / а во'но село йакос' уздоўж / йак в одну л'ін'іу / наш'і там трохи в одном краі ў дл'ін'і / так о'то проб'іжемо туди / на вершину / вернемс'а / зане'сем ту торбу із канфетами / шо ж там жи ж / коп'ітки йак'і / шо там хто кине / зане'сем / висипем на кроват' у куч'у / позами'рзали / нас не' пускайут' / а ми / н'е / ш'е досипаіте нам каш'і / води / і ми / на Кач'аван називалос'а / о'дин краі Ве'ршина / о'дин на Кач'аван / і б'ігали // і не'холодно було / і не'хворали так йак зараз // так шо //

– *А навчатися раніше было так важко, як зараз, чи ні?*

– Ну / ме'н'і хот'ілос'а ўч'іц'а / йа ўч'ілас' хорошо / хот'ілос'а //

– *А экзамены як проходили? Контрольні? У нас от модулі, а у вас як було?*

– Ну у нас контрол'н'і / йа і ў т'ехн'ікуме' ўч'ілас' / модул'іў н'і'яких не' було у нас / контрол'н'і / зач'оти //

– *А предметів багато було?*

– Багато / йа йіх у же ї не'помн'у ўс'іх / багато ко'н'ешно //

– *А я знаю ще в колхозі там ланки були.*

– Та ланки / о́ни задоўбали ўс'іх т'і ланки // не^н т'іл'ки ў кол'хоз'і / ш'е ў д'ругі кол'хоз на́маліс'а / по́лоли со́йашнікі / шоб о́л'ійі заробіт' / і д'іт'еі т'а́гали нас по т'і́ жар'і //

– *Розкаж'іть, як діти росли.*

– Ко́н'ешно / йак д'іти росли / так інт'ер'есно і йак уч'іліс' ходит' / і йак уч'іліс' балакат' / перші́й шаг з'робл'ат' і рад'ілі / йаке слово скажут' / ўже ж рад'ілі / а йак же / і фотограф'іровац':а ч'і так йак зараз і цифров'і йе фотопа́рати / і ка́мери / а то́д'і прійіде ў се^нло фото́граф / і б'і́жиш з го́рода / ди́тину схватиў / скупаў / обмиў плат':ачко над'іў і б'і́гом т'а́гнеш у сад'іку фото́граф / або фото́граф у клуб'і / і / на ч'орноб'ілі́ фото́граф'і́і снач'ала / а то́д'і уже і цв'і́тн'і́ бу́ли / ну фото́граф'і́ували / шоб д'е́цтво запо́мніло́с' д'і́там же фото́граф'і́і́ йак'і́ мален'к'і́ бу́ли // а Се^нр'о́жа мален'к'і́ не^н л'убиў фото́граф'і́ровац':а то пріе́шоў до нас о́дин кум фотол'уб'і́тел' і ка́же дава́іте йа вас по́фота́граф'і́руйу / ну йо́го ж там фото́граф'і́роват' то з мо́лотком / то з ма́ч'ом / то в'і́н там з па́лоч'ойу йа́койус' то з ма́шино́й / ну а то́д'і ж ми з па́пойу с'і́лі ну дава́і ўро́д'е ўдво́х са́ми / а в'і́н т'і́кі тр'і́к / і йа́ коло вас бу́ду // і на фото́граф'і́і́ сидит' / ми удво́х / а в'і́н от'д'ел'но //

– *А як я згори покати́лась?*

– О / та то бу́ло / сме^нрт'ел'ні́й тр'ук / зн'і́мала б'і́л'і́ю по́ст'і́ране ў дво́р'і / а ба́бушка по́коі́на Ма́рус'а ка́же / дава́і йа йі́і́ по́ка́тайу / ну ўз'ала / а кри́клива та́ка бу́ла / не^н да́і Бог / н'і́ дн'ом н'і́ но'ч'у / не^н за́кри́вала ро́та / ўз'ала ба́бушка пове́зла за дв'і́р / а ми ж жи́ели́ ж з бугра́ о́так до́рога по́катом / а она́ ж у ко́л'аску не^н за́ст'і́бнула ц'у́ ж пе́редну́ плано́чку і не^н ўде́ржала / ко́л'аска по́ко́тилас' на то́рмоз ч'і́ шо во́на хо́т'і́ла не^н зна́йу / ч'і́ огл'а́нулас' / ч'і́ с ким' сто́йала / на то́рмоз не^н на́жала / ко́л'аска по́ко́тилас' / з асфа́лта зйі́хала / там збо́ку са́доч'ок / у са́доч'ок то́й за́йі́хала / пе^нре́верну́лас'а / ну до́бре / шо во́но так йа́кос' б'у́квоі́ ге за́ст'і́ба́лос' / нач'е́ так так во́но о́дна сто́ро́на за́ст'е́бнута бу́ла / а та́ ве́рхн'а н'і́ / ну о́тож ди́етин'ч'а́ і не^н ви́пало / по́пе^нре́л'а́кували́с' / не^н да́і го́спод' //

– *А в сім'і́ у вас ба́гато ді́теі́ і бу́ло?*

– У на́ш'і́ с'і́м'і́і́ бу́ло тро́йе / дв'і́ сестри́ч'ки кро́ме^н ме́не // йа́ са́ме ста́рша / а то́ дв'і́ ме́н'ших / о́дна о́це ж от' першо́го

браку маминого / а друга от другого / кон'ешно обш'айемс'а / а
йак же ж / вони ж мен'і р'ідн'і / йізимо / перезван'уйемс'а /
'коже"н ден' ш'ч'ітаї то вони / то ми там йак'і новост'і у кого /
йака там б'іда / шо за неполадки і звоне"мо // сов'ітуемс'а / а
йак же / родич'айемс'а / і ску'ч'айем / ну йізда ж зараз йака це
неч'асто ж йізди"мо хот'ілос' би ч'аст'іше / не" получ'аец' :а / і
з папинойі сторони там тоже ў його д'воє д'ітеї // оце ж / зараз
і т'от'а Вал'а гостит' у нас / прийїхала на курси у Луганс'к / а у
нас / йізде од нас на курси туди / так шо гос'т'уйемо / з папинойі
се"стрич'кої отак //

– А сусіди гарні?

– Ої сус'іди гарн'і у нас / кон'ешно з одн'ійейі сторони
молод'і / ми дружемо шо с:ус'ідами / шо дружили ў Кур'ач'іук'і
с:ус'ідами / ми йак вийїж'али / так вони так гор'ували за нами /
та і зараз іс:ус'ідкоюу перезван'уйемс'а / сус'ід праўда ўмер /
дуже жалко / они нам то ў бат'ки год'ац':а / ў нейї доч'ка / хоч'
у йїх / така йак йа / мойа однокласниц'а / отож т'і сус'іди мен'і
ў бат'ки год'ац':а / но ми дружили / кому коли надо там корову
здоїт' / дес' тої задержаўс'а на ланк'і ч'і на с'інокос'і / і
б'іжи"мо вируч'айе"мо / та і об'ідали / і сн'ідали / йак надумали
разом пооб'ідат' / вине"сли молоко / крич'іт' покоїній сус'ід /
Наталко / ти шо сн'ідат' готовила так кажу бор'ш'із ш'ч'аў'лом
/ ої / Ан'ко / зараз п'ідем до Бал'бус'іў сн'ідат' / і отож
поздавали молоко / пов'ідпраў'л'алис' / прийшли посн'ідали //

– Випили, да?

– Ну і не" без того / по пїат' грам випили / ч'аї або кофе
обоўязково / і п'ішли дал'ше / кому д'іло йаке // і тут гарн'і
тоже сус'іди / баба стара у нас з однойі сторони сус'ідка / В'ера
М'ітрофан'іўна / ми йак пе"ре"йїхали / так она бойалас' / шоб
с'уди йак'іс' алкаш'і посел'ац':а / або наркомани / або вор'уги
йак'іс' // коли так обрадувалас' / ми ж / пожили / она набл'удала
/ шо ми роби"мо / шо ми не" роби"мо / де ми йе / хто до нас ходе /
куди ми ходе"м // ўсе виспрашувала / йак д'іти / де ўч'ац':а / де
ми робе"мо / ну обш'ем зрад'іла / шо сус'іди нормал'н'і / не"
нада пе"ре"живат' / а з другої сторони / сус'іди так'і / йак мойа
се"стра ж мен'ша годами / н'іч'ого / д'воє д'іток у йїх
манен'ких / под'іл'айемс'а кому шо нада / поб'ігли спросили /
тої тому даў // колис' ц'а Йул'а сус'ідка / ди"тина одна старша

мабут' / Даша / захворала / т'емп'іратура / ч'і ў вас не^нмаіе
уксусу? // та ч'о його не^нмаіе / а то не^нзнаю ўже / шо робит' /
хоч' то уксусом роз'ітерти / шоб т'емп'ература спала / ну і так /
то травиц'у / у нас були крол'і / ну / самц'і крол'і / так в'ін
при^еносиў злуч'ат' / тепер ми до його носи^емо / ну н'іхто н'і с
к'ем н'е сч'ітайец'а / городи р'адом і за двором у нас там по
клаптику городу / у ііх оні держут' ш'е і курей / ну шо ти ііх
приўйаже^нш / л'ізут' і у город і вигр'ібайут' / таке не^нсади^емо /
шоб там ш'коду робили / а так гребуц'а / ну хаі гребуц'а ў
картох'і^е / не^нстрашно //

– На городі вже все посадили?

– Н'і / сади^емо ш'е / ўсе ш'е не^нпосадили / холодно ш'е /
нач'али і картошку / ну може ў нед'іл'у досади^емо / цибул'ка
ўже с'ходе / ред'іска с'ходе / у ц'ом году з теплицейу
практ'ікуем / посадили пом'ідор там / ог'ірк'іў / та і ран'у
капусту ўмостили там і кубашку кабач'ка шоб буў ран'іі
куш'ік //

– А як у селі жили, велике хазяйство було?

– Оі ве^нлике / було ўсе / нач'інайуч'і от ципл'ат /
кон'ч'айуч'і коровами та і не^нзнаю іак згадаю / так аж
моторошно і корови і те^нл'ата / би^еки те^нлиц'і / і барани / в'іўц'і
/ і кози / і крол'і / і гуси / і індіки / і ут'ата / і йа не^нзнаю /
ч'ого т'іки ў нас не^нбуло // ми усе перепробували / де^нржали
ўсе //

– А день рано починався?

– Та ў ч'е^нтир'е ч'аса / іак таке хаз'аіство де^нржат' / так
буд'іл'н'ік / іак войнкомат / ч'е^нтир'е ч'аса / і под'іом / поки
поп'ідч'іш'айе пап'ік / йа води понагр'івайу / їду там /
спраўл'айемс'а / разам с' папкоі спраўл'алис'а ми / і отож на
роботу ш'е ходили / кол'хозі ж були / ш'е робота була / о^нбоіе
робили так шо //

– Це ж і молоко здавали, як корови були?

– Об'ізат'ел'но / за коп'іікі од'авали //

– А собі хоч було?

– Ну об'ойазково / а іак жи ж / і со^нбі остаўл'али / ну
старалис'а б'іл'ше ж на коп'ііку здават' / шоб прибуток буў //

– А хліб самі печете чи купуєте?

– Самі / ми привикли до свого / муку купуємо і печ'ємо / і хліб / і булочки / і торти / і печен'я / що забажайец'я / те ї печ'ємо //

– *А хто навчив і коли, давно чи ні?*

– Ну даўно / даўно пок'їна мама наўч'їла хліп пе'кти / а таке там / кулінар'їю ўже сама йак зам'їж вїшла / і зан'їмалас' такої стр'апн'ої //

– *Зараз життя важке? Грошей не вистачає?*

– Ну а шо ш ти зробиш / д'їти ўч'ац'я / повиўч'айуц'я / тод'ї може легше буде / а може нач'нут' же'ниц'я та зам'їж вїходить / так ш'е луч'ш'е буде //

– *А на кого діти вчаться?*

– Уч'їте'л'ї обойе // один уч'їтел' ф'їзкул'тури / а одна уч'їтел' українс'кої мови / так шо //

– *А в них різниця велика?*

– Три года / невелика різниц'я //

– *Дружать чи б'ються?*

– О н'ї дружн'ї д'їтки / харош'ї / не'балуван'ї / не' розпушен'ї / йак ото кажут' / скромн'ї / не' стидно за йїх / сину ўже двац'ат' три года буде / ну а такий харошій хлопч'їк //

– *А здоров'я як? Не хвораєте?*

– Та н'ї / слава Богу / не' хвораєм / жалувац'я не' треба / бо кажут' / у нас мисл'ї мат'ер'їл'їзууц'я / так шо ўс'егда треба казат' / шо ўсе харашо / бут' ўс'егда ў бад'орому настрої / так шо ўсе ў пор'адку / потехен'ку / поманен'ку // доўч'їмо д'їтеї / до'роби'мо ре'монти / і нач'нем йїх жїнит' та зам'їж отдават' та онук'їў дождат' // тут же ї родич'ї у нас йе / так шо там родич'ї / і друз'їа / ус'ї подруги і сус'їди / ну і тут йе родич'ї / хот'а ж ўр'ем'а таке настало / шо не' дуже по родич'ам зараз на'ходис'я //

– *А друг у молодості багато було?*

– Кон'ешно багато / п'їў Кур'ач'їўки / і подруги тод'ї поробилис'я кумами / то ми ў йїх / то во'ни ў нас / а ми весело жили / ў компан'її у нас по ш'їснац'ат' ч'олов'їк снач'ала було / і по кругу ходили ж / празники гул'али то ў т'її хат'ї / то ў т'її хат'ї / то по оч'ер'ед'ї / сходилис'я ж'їнки / готували / помагали / ч'ї коли йак там р'їшалис'я разом в одн'її хат'ї готували / ч'ї

там розпр'ід'ілали / хто шо гото́ве / тоді зноси́ли / і на
природ'і оди́хали / і шашли́ки жа́рили //

– *А були поля там, квіти?*

– Ворон'ці там бу́ли / на Новоукраї́н'і та́ке там се́ло
р'адо́м / і ми туди ви́йжжа́ли / там пол'ани ворон'ці́ / ковила́ /
ої забу́ла ше́ йако́с' називали́с'а там / та́кі с'і́рен'ові́
цві́точ'к'і // ну обш'ем / ба́гато там / йа́ йак за́раз спо́мн'у / так
ме́н'і пр'амо́ аж па́хне тим во́здухом ч'і́стим / при́родо́ю
т'і́ейу / а сосни́ йа́к'і там / і гре́би росли́ / зби́рали і гре́б'і́
йі́здили / і ўспі́вали / а за́раз не́ма н'і ха́з'аї́ства / горо́д'і́
таких не́ма / і не́ ўспі́вайемо́ н'і́де і по гост'ах хо́дит' / ч'і́ то
воно та́ке ўрем'а́ настало́ / а то ўспі́вали / у ч'е́тир'і ч'а́са
поўста́йем і поспраў'ла́йемс'а і на горо́ди / і пі́сл'а горо́д'і́
коро́у поўстр'і́ч'а́йем / подо́йем // на́думали ко́лис' / ку́ми на́ш'і
тепер во́ни ўже́ / дава́йте по́йіде́мо пі́д са́док пове́ч'ер'а́йем /
по́йіхали / зобра́ли сумку́ ў ко́го шо́ йе поск'а́ли / бу́тило́чку
вин'ца́ кину́ли / та ше́ і спі́вали на вес' са́док там / пі́сн'а́ки
та́к'і бу́ли // жи́л'і ве́се́ло // ну шо́ ото́ ж і ўсе́ ўкрат'це́
ро́зказала́ / ч'і́ ўсе́ ч'і́ не́ ўсе́ / по́н'атно́ ч'і́ не́по́н'атно́ / ото́ ўс'о́
// тоді́ ота́ка бу́ла жи́зн' / ота́ка на́стала́ жи́зн' / хто зна́ / лу́ч'е
ч'і́ хуже́ / ўже́ не́ нам су́дит' / а шо́ Бог да́је / за те спа́с'і́бо /
аби́ ўс'і́ здо́ров'і бу́ли / не́ хво́рали //

НОВОАЙДАРСЬКИЙ РАЙОН

с. Олексіївка

Село розташоване на річці Євсуг за 15 км від районного центру. Засноване на початку XVIII століття.

Інформант: Носуля Олександра Ігнатівна, 1936 р. н.

– Йа Носул'а Оле^к'сандра Ігнат'їуна // ро^дилас'а се^ло Оле^к'с'їїїука Аїдарс'кого району // про^живайу там // майу / по-українс'ки майу / троє д'їтеї / шестеро ўнук'їў ч'ї онук'їў / йак буде правил'но? д'їти моїї к'їнч'їли інс'т'їтут троє // те^м'пер уч'уц':а ўнуки // обш'ч'ем / два / ну ўнуч'ка ї ўнуч'ок ўже робл'ат' / а т'ї уч'уц':а // обш'ч'ем / шо ш'ч'е сказат' // ўнуки / ну обш'ч'ем / саме с'таршїї ў До^нец'ку робе / мен'шїї ўнук уч'їц':а ў До^нец'кому / ўнуч'ка / н'е с'таршїї ўнук ў Аїдар'ї преподає ўч'їтел'ом / мен'ша уч'їц':а тоже на ўч'їте^л'а ў Луганс'ки // ну ус'ї уч'уц':а // ўсе ў нас пре^красно // д'їти помагайт' / ўнуки помагайт' // обш'ч'ем // ўсе / ўсе харашо // ну шо ш'ч'е роз'казат' // обш'ч'ем подруг ў мене було багато // ну йїх ўже ўсїх не^м'має // обш'ч'ем / це ж т'отка Гал'ка вос'їмнац':ат' год не^м'має / т'отки Ду^с'ки с'їмнац':ат' // ага // ран'ч'е ми ходили / ў клуб ми не^м' ходили // собиралис' ми коло р'їч'ки // буў байан'їст // там гралї / с'п'ївали ч'ас'тушки // було весело // коли ўже на кан'їкулах / пасли тїл'ат коло р'їч'ки тоже // вобш'ч'ем жїз'н' ў нас проходила весело // ї ми / ну обш'ч'ем йак / ми рос'ли ў хороших / йак по-українс'ки / ў хороших услов'їях / оце ўже по-рус'ки / услов'їях // обш'ч'ем / ну йак //

– З подружками куди потїм поїхали?

– П'їс'л'а школи / ме^н'не бат'ко пов'їз на бугалтера ўч'їц':а // йа год проўч'їлас'а / тод'ї п'їс'л'а робїла на завод'ї // там / обш'ч'ем / п'їс'л'а робїла ў Луганс'кому ў рїбному завод'ї // там / обш'ч'ем / п'їс'л'а того / приїхала ў се^ло ї робїла ў бугалтер'її // бугалтер по рош'ч'отах / а ў Луганс'ку йа мабут' год прожїла // ну шо //

– А на заводї „Рудь”?

– Та на завод'і Руд' п'іс'л'а // йа ж^м по сп'іц'ігал'нос'т'і не^н найшла роботу // а ў завод'і Руд' уст'ройлас'а / ну обш'ч'ем / нап'іл'н'іки виробл'али // і ото ж^м нам придалагли остац'а / хоч' ми на курси і ви будете і на станках робити // а бат'ко прийіхаў та ото каже / у нас тоже така куз'н'а йес'т' // і ото і заб'рали мене додому // і тут йа робила ў сте^нпу //

– *А Ви ж іздили у церкву? Куду Ви іздили?*

– В Алч'евс'к // а ў Комунарс'к // йак уч'ілас'а на бугалтера / йа п'ішла ў церкву // поўно було молод'ож'і / і праўда були ўс'і накрит'і там так'і ў них поўйазки ў йіх були // бат'ушка нас прич'аш'ч'аў // три бат'ушки було ў церкв'і і / обш'ч'ем / прич'аш'ч'аў на Вербну / даваў нам вербу додому // же^нла йа на Жилоўк'е / сама хл'іб^н пекла / уч'ілас'а //

– *Шо таке Жиловка? Шо це?*

– Ну ў Алч'евс'ка центр / а то Жилоўка / ну йак оце Камброд у Луганс'ку / так там це Жилоўка / район // а п'іс'л'а йа думала ш'ч'е п'іду ў самод'ейат'ел'нос'т' // там обйаўл'али на тої / п'іду думайу / і йа попробуйу // п'ішли / а там ре^нмонт // треба було переждат' і у вас би баба була арт'істкойу //

– *Шо гарно співаете?*

– Та може і негарно / д'ід викл'уч'айе //

– *Як Ви співали з Наташею?*

– Йак Наташ'і було п'ят' год //

– *Шо співали?*

– Йа ўже забула // а „Рас'ц'в'ела под окном б'елос'н'ежнайа в'ішн'а” // а це ж помн'у / йак родиўс'а Арт'омка і мамк'і треба було кон'ч'ат' інс'т'ітут // і оце тут поставили л'ул'ку // а бабушка там Гал'а / а йа тут спала // а на л'ул'ки рука / поки оце колишу і спит' / рука ўпала / ўже і в'ін ўстаў // а тод'і пойіхали бабушка в інс'т'ітут / мамка ш на зан'ат'йа ходила / там була з Арт'омкойу // ага // ну і с'м'ійуц'а / кажут' / ну і бабушка конч'іла інс'т'ітут // а тод'і папка пойіхаў / та і папка там буў / нав'ерно м'іс'ац' / ну отпуск // ото так наша жис'т' проходила // д'ітеї ўсих возили то на аўтобус / з мене с'м'іялис'а / кажут' / ти йіх шо / в аўтобус садовиш? // кажу / ўс'аке бувайе // обш'ч'ем жис'т' була тод'і інт'ересна //

– А от у молодості Ви збиралися на День молодьожі? У ліс виїжджали? Батько ж був шофером.

– Да вийж:али // у л'іс'і йяблука збирали / груш'і / там трави рвали // а шч'е ў молодос'т'і / ў нас же тод'і не^н було спиртного / складки так'і робили //

– А як воно, ба? А складки шо це?

– Та там капи^л'ку випивали // ну складки / обшч'ем зносили ў кого шо йес'т' дома і там ото ж закус'ували і ото ж ўрод'і гул'анка / така була // ну ми ж ўже ве^л'е^н'ч'ен'к'і / год'іў по вос'імнац':ат' / двац':ат' // ў хат'і бутилку крутили // ну обшч'ем ото у нас так'і гул'анки були // ў клуб ми мало ходили // ўсе було оце ў хатах // ну так'і хати / шо оце не^нмає ну йак / живе одна бабушка там // оце т'отка Дус'ка С'ін'іцина / ти ййі мат' не^нпомне'ш / мати ў нейі і ўсе // і ми ото / вона на ле^н'жан'ц'і сидит' / а ми ото там с'п'івайем / грайем / бутилку крутим / це ж ви не^нзнаєте / шо це таке // на кому ўпаде / тому задайут' шо там зробити / ч'і зас'п'івати / ч'і потан'ц'увати // ну обшч'ем / разўл'еч'ен'йа // ў молодос'т'і ме^н'ні було с'т'іл'ки не^нзнайу год / це д'ад'ка Івана гл'ад'іла / носила його // ну обшч'ем / грайемо ми ў платоч'ка / шч'італос'а / платоч'ок / ото ж коло тебе стає / б'іжит' / кому ўпаде // ў мене д'ад'ко Іван на руках / це ж брат // йа гл'ад'іла брата //

– А скільки це ж йому було год, брату?

– Ну с'т'іки / в'ін на дев'ат' год од мене мен'ч'і // ну ўже год'іў дванац'ат' // дес' отак // і ото так проїшла / д'ецтво проїшло ото // ран'ч'е ж / ну йак / робили ў сте^н'пу д'едушка і бабушка ц'ілії ден' // мен'і / шоб коров'і нарвати ў йасла / подоїти / а те^л'ат тод'і і короў вигон'ували ў ч'ереду // і не^ндуже було отак / ну йак зарас³ молод'ож'і йе коли // то йес'т' йе коли // і хл'іба оце ж бабус'а посаде // шоб ти вибрала хл'іб / ну а корова раз / вибила молоко / так прабабушка ган'ала ме^н'е / йа ў лопухах ховалас' // казала баба слабаус / йа ййіи дражнила так // йа тоб'і дам оце // а йа кажу / а ви баба слабаус // а вона за м'нойу // і бабус'а сказати / шо вона була нездорова / ну не^нона не^нпила так порошки / йак йа од даўл'ен'йа / то од жилудка // у них оце аскохвен і ц'итрамон / оце ўс'і порошки // баба Оксана порошки пошти не^нпила / випила од живота акт'ів'ірований угол' / а голова перестала // і ото посл'ід'н'е ўрем'а / ну йак

сказати у воїну / бабушка була ў них стоїали солдати / ішли
перва / вобшч'ем передова // перва передова можна сказат' //

– *Це в яком году?*

– У сорок первом // у нейі тої / стоїали ў нас на квартир'і /
а хата була сама край'а / оце де свинарник / на вугл'і хата була
// та ўже не^н помнеш // на крайу се^нла / йак пове^нртац'а / не^н
поїме^нш / буў отам / шо Олекс'ійука написано / йак воно
називаец'а // указат'ел' // ото там хата була // ў нас т'іки
дорогу зробили // ото ж передова т'іл'ки проїшла ўс'і ў ч'оботах
хромових / солдати в один рост / високиі / ў бабушки стали //
вона йім пир'ішк'іў с'иром / у мас'л'і / пр'амо так'і / йак // ну
обшч'ем і пер'іжки і мед становили і молоко // ўс'і услов'ія //
ну а то д'і ж йак стала уже стара / і жити отут / приїди'мо до них
/ а ў них п'ічка у двор'і і пампушки пе^нч'ут' і ото ш / де курит'
вони туди поп'ілу // а х'іба ж оце можно? // а шо проїд'от /
проїд'от // думайу / йак'і ж ви були йа знайу / і воїну / йак'і
стали / шо стар'іс'т' робе // ну оце ж мамка ч'асто каже / шо вас
уже воно і не^н доба ч'аем // дес' спирт загубила ў бол'ниц'і //
п'ішла колоц'а / ў мене спирту не^нма // ч'і тут поставила / ч'і
там бросила // уже не^нмає ума //

– *Скажіть за войну, хто ото був румини чи хто?*

– Італ'йан'ці і // ото шо од'н'і / ч'оботи в усих одинаков'і
// а проходила тут і н'імец'ка розв'едка // і заїшли до од'н'іейі
жен'шч'іни на крайу і кажут' / даїте росписку / шо ви не^н
скаже^нте / шо ми у вас були // н'ім'ц'і // ага / ну она ото ж дала
росписку / а в'ін і каже / а йакби ото ўз'ати Г'ітл'ера і Стал'іна
/ отак каже / шоб нас не^н поси'лали войувати // то йак ото там на
крайу Грузинс'ке передова ішла н'ім'ц'іў / йак вони казали //
Г'ітлера і Стал'іна ўз'ати головами // ми тепер войуємо / ми
не^н хоч'ем войувати / нас застаўл'айут' //

– *Це німці казали?*

– Н'ім'ц'і казали // буў же ў іїх переводч'ік / і ото заїшли
ў хату і ўз'али росписку / шоб вона п'ат' год н'ікому не^н казала
/ шо ў нейі була оц'а ж та // ну на крайу вони туди ж ў л'іс і
поїхали //

– *Шо це німці?*

– Н'ім'ц'і // ну а ў нас воїна йак проходила // не^н скажу /
шо ў нас тут билис' / шо тут с'тр'іл'алис' // а ў нас тоже стоїаў

їїх штаб / отам де зараз т'отка Вал'ка Заїйка живе / отам штаб стоїаў / ў йїї бабус'і // ну так они нам і канх'вети давали / і йїх і здороўкац':а так / гутен так // це поздороўкац':а // йа і н'їх'то ж не" сказаў і йес'т'ес'тв'ен:о / йака йа була / с'к'їл'ки ме"н'ї було / а бабус'а крич'їт' / йа тебе ўбїу // в'їн даў ме"н'ї шоколадку / і йа поб'їгла // ну обш'ч'ем у нас они не" ўред'н'ї були // н'їйакого ўреда не" робили // і бабушка йїм хл'їб пекла / уже йак вони ў сорок трет'ому отступали / так давали по хатах шоб йїм напекли / ну йак / на дорогу // ну там хто ўч'їнїў / хтос' ш'ч'е не" с'п'їк / хто т'їки / а бабус'а наша переп'їч'ок напекла і хл'їб спекла // вони прийшли / отож забрали ўсе // поблагодарили / не" брали вони ў нас н'ї йаїч'ок / н'ї курей / шо там казали т'агали / н'їч'ого такого не" було // ага // це пом'н'у / йак це вони ўже ме"н'ї дад'ки п'їшли брали / це ж д'їд Мус'її і д'їд //

– *Це ваші дядьки?*

– Ага / д'ад'ки / і д'ад'ко Петро

– *Це вони вже на войну йшли?*

– На войну // один з двац':атого а один з двац':ат' первого // і йа запомнила шо / шо д'ад'ко Петро над'їваў бр'уки отак во / кухн'а не" кухн'а вона тод'ї ж була звалас'а комната / комната ч'ї йак перед / ну плїм'їн'їч'ко //

– *Прихожа чи яка?*

– К'їмната // ну / плїм'їн'їч'ко / жди / йа вер'нус'а / і так ото напи'саў одне п'їс'мо / д'їд Мус'її же п'їшоў де ў мор'ач'ки / а в'їн сказаў йа не" хоч'у / они ото обох висок'ї були / і не" схот'їў д'ад'ко Петро і ото одне п'їшло прийшло / ранетїй буў / у машину попаў снар'ад і на кол'їн'ї писаў п'їс'мо і б'їл'ше од н'ого ба прийшла //

– *А звідки прийшла?*

– А йа так і не" помн'у / та похоронка / а она ўсе ворожила ходила / Петро живїй Петро живїй / в'їн прийїде / так // а д'ад'ко Мус'її ў сорок трет'ому буў тоже ранетїй у голову / його ж ото отпустили додому / в'їн прийїхаў // ну каже було так / ішоў рукопашнїй бої / йак ото ўже бросайут' усе і рукопашн'ї н'їм'ц'ї напали на наших / так йа лежаў придуриўс'а / они ходили добивали ўже винтоўками / а йа / каже / лежаў не" дїхаў / мене не" зач'е"пило / хоч' буў і ранетїй / ну не" дїхаў // і ото

в'ін у госпітал'і побуў / в'ін же получ'аў войн'ен'с'ію хоч' / інвал'іднос'т' // ну а цей другий / цей д'ад'ко з двац'ат' вос'мого д'ад'ко Іван / ну йа його Іваном звала // ц'ого ж тут призоўники / ц'ого то призивали ў район'і і кажут' ўр'ед'іт'ел' буў // ў з'ім'н'ій пер'юд йіх тут ган'али і ў н'ого м'ін'інг'іт' голови / і в'ін пришоў до нас і каже / на бабу Гал'у / ну сестрич'ко / вич'ітаў йа ў книжц'і / шо йес'т' вода / така св'ач'ена / йак покапайеш по ч'олов'іков'і / в'ін оживе // так шо йес'л'і йа умру / то ти ме'не ожив'іт' / і в'ін пришоў і ўже ото //

– *Чувствував шо?*

– Нав'ерно / його возили ў Староб'іл'с'к / тод'і волами возили / коней не^н було ч'і н'е //

– *Він хворав?*

– Хвораў / і в'ін зач'аў ото ўже не^н балакат' / на с'т'ін'і пише там / ну м'ін'інг'іт' / це з головоу не^н ўсе ў пор'ядку // і померло о'це з призоўник'іў ч'олов'іка п'ат' // то воспал'ен'іе л'охких / то года по п'ат' ще пожили / ну обш'ч'ем тод'і йіх зразу три ўмерло / у Луганс'ких / ото саме крайн'а хата / де Дир'ага живе // і тод'і ў Дер'аг'іў / о'це два Івана там умерло і трет'ій наш Іван умер / обш'ч'ем казали / шо ўр'ед'іт'ел'і / мен'і оно ш'ч'е тод'і не^н доходило //

– *Це ж як Ваша і сестричка вмерла?*

– Да ну тоже ж укол йа'ккіс' зробили //

– *Ну розкажіть, це вона менша од Вас?*

– З триц'ат' вос'мого года / ну а ўспомну / видно два годи ж мен'і було / ну а йї тої год'ік ч'і п'іўтора отак // і прийіхали з Б'ілокурак'іна робит' в'іспу приви'ват' / ну знайу шо мен'і не^н дали / цим д'еткам / і тод'і с'ім ч'олов'ік умерло // ото р'уч'ка нач'ала пухнут' / пухнут' і не^н знайу / с'т'іки вона побула / ну тоже сказали ўред'іт'ілі // давали л'екарства б'іл'ше ч'ім його положено і ото д'іти ўми'рали // так бабус'а ж і не^н знайе де йїї і поховали //

– *Розкажіть, чого вона не знає, де її поховали?*

– Ну таке було ўрем'а / шо на празники ч'і не^н признавали цих Паски / ч'і йа не^н знайу / шо не^н ходили на к'ладбиш'ч'е //

– *Бабуся казала шо не пускали.*

– Ну не^н пускали //

– *Це ж цей об'їжчик чи хто?*

- Обійшч'ік / не^н пускали //
- *В полі заставляли робить?*
- Бабус'а наша брала одного за петел'ки / баба Оксана / і йїї поштрахували / а одну і посадили приу^собно //
- *Це за що?*
- Ну обзивали його / що не^н пуска / що похован'і і на кладбишч'е оце не^н пускают' // ага така у нас бабус'а бойова була / ўз'ала за петел'ки ото ї полу^чіла //
- *Батогом?*
- Да // а ту йа не^н знайу / шос' йїї приу^соб^пки давали // ну обшч'ем було таке ўрем'а //
- *Так бабуса не знала, де її дочка, Ваша сестра?*
- Не^н знала // і йа ж не^н знала і ото //
- *Так а хоронили шо без неї чи чого?*
- Ну ч'о ходили і она на кладбишч'е / вона ж то не^н перва / це йак умирає перва дитина / так матер'і не^н ходат' // та оно ото ж це оно ў йаком году / н'іч'ім топити було і хрести то ї позр'ізували //
- *У войну це ж да?*
- Да / да //
- *Хрести позр'ізували і все.*
- Да ну так воно так і буде // жист' проходила ї весело / ї трудно // ну шоб шч'е тоб'і розказат'? //
- *Та за подруг оце тьотку Гальку, тьотку Катьку мою крьосницю.*
- Оце ж соби^ралис' ми ч'асто ум'іс'т'і / на кон'ках уч'іліс'а катаца / ото м'ач' //
- *На коньках? А шо коньки тоді були?*
- Да нам хлопц'і давали / тод'і нас т'агали по л'оду // тод'і йак п'іде оце л'од / ну оц'а весна / сн'ігу багато було і ўсе стояло ў л'оду і ото ми п'ідем поприч'іпл'айем / а не^н ўм'ієм та ото падаєм же / а ото хлопц'і уч'іли нас то / кум Дир'ага Микола / тод'і кум Борис / обш'ім наш'і ж года // а тод'і обшч'ем / у жмурка грали йак / сто^йаў ото с'т'іг соломи пр'амо на сви^нарнику / т'іки отак уздоўж / ми прорили д'ірку ч'ерез усе тої //
- *Ото через стіг?*

– Ага / і ото пролазили кр'із' тої с'т'іг / ої то вобш'ч'е // а йак настане тепло / ну обш'ч'ем висохне ўже земл'а / тод'і ў м'ач'а грайемо / ото де д'ід Мус'ї жиў / виг'ін / і оце ж ми ото і крич'ат на мене / шо іди / шо робити / а оно ж хоч'ец'а погул'ати / йа ото ж воз'му Івана / думайу ж не" будут' заган'ат' //

– Ви як нянька.

– Йак н'ан'ка і ото йа там коїколи дес' уч'аствовала / а вобш'ч'е-то ої роботи було повно / і прополот' / і также йа ж кажу ўсе ўсе пособл'ал'а йа бубус'і / хоч' матер'і //

– Ну а батько, за дедушку розкажіть.

– А д'едушка в'ін же робиў бригад'іром тракторной бригади / дома пошти не" буў / ран'ч'е так робили трактора і ноч':у і в'ін йїздиў у Москву на вистаўку / його посилали і буў в'ін передовим механ'ізатором / ну обш'ч'ем у його зв'іно було передове // і один раз на його воўки напали / в'ін с'їў на трактор ч'і забол'їў тракторист / а ран'ч'е пет'есики були так'і открит'і / оце ж рул' і ўсе // каже йа думаў і ўсе / ну зл'акаўс'а страшно / іде за мною і іде воўк // так йа каже ўкл'уч'їў ото ж хвари // і приїхаў до вагон'ч'іка / каже / там хлопц'і стоїали ото // ноч':у робили // пахали ноч':у // хтозна йак воно було // йа даже возила д'едушку і переод'їц'а і в'ізоч'ок тої йїде там машина ве́зе шо-то / та возили тод'і ж к'ін'ми йїм і йїсти туда і варили // і йа ото д'едушка перебрац'а тої верхн'ого варили мало дома // в'ін н'іколи в огород'і не" садиў н'іколи / в'ін же стаў йак на пен'с'їїи помогат' / а так ўс'їгда буў зан'атиї роботойу // так шо ў нас д'едушка буў труд'ага // і медал'і ў його були / ну так'і простен'к'і / дес' вал'алас'а / ч'і тої Лен'іна ст'ікис' год було / так давали // ну хтозна шо // а за подруг йа скажу / ото ми ўм'іс'т'і були // а тод'і ж уже йак школи поконч'али / хто куда // хто поїхаў уч'їц'а / хто робити // так шо саме р'їдн'іша подруга і кума це ж Гал'а // тод'і Тернова вона була //

– А тьотка Женька?

– Та це молод'і // тод'і оце ж т'отка Дус'ка / Борисова //

– Це саме найрїднїші?

– Да // ми з не́йу роди́лис'а ч'іт'вертого і́йну'а три́ц'ат' шосто́го го́да / в одне ч'і́сло / в о́дин м'і́с'яц' і в о́дин го́д // ми з т'отко́ї Ду́с'кою //

– *З тьоткою Дуською?*

– Да / Бо́рисова // ну а то́д'і ж і́а не́ зна́йу / і́аки́м способо́м це во́на са́ма / ста́ла ў не́йі го́лова бо́л'іт' і ка́же шум у го́лов'і // і́йіі ў С'ватово́ повезли //

– *Це ж уже скільки йї було?*

– Ну це і́йіі с'і́мнац'ат' го́д не́ма́йе / а ме́н'і за́раз' с'е́м'іс'ат' два / пош'ч'і́таї // ш'ч'е ма́т' і на п'е́н'с'і́у не́ пі́шла // ну о́то ж ка́жут' / шо і́йі і ко́лод'аз' за́микали' / а о́на ж ска́зала / шо і́а жис'т' по́кон'ч'у //

– *Такі головні болі були?*

– Да // а су́с'ід'с'кі́й ко́лод'і́з' шо там н'і́хто не́ жи́ў / стри́бнула // те́пер ус'а́к'і і́дут' в'е́рс'і́йі / шо ч'о́лов'і́к і́йіі кину́ў // ну о́бш'ч'е́м / і́а ду́майу / шо нас'т'і́ки не́ х'ва́те ў і́його си́ли во́л'і́ кину́т' //

– *Прожили вони жизнь харашо, а на старості так же?*

– І так же ў́с'і́ д'і́ти // о́на ж і́їсти го́товила // це ж Л'е́на і́ Тол'і́к // Л'е́на ме́тсис'тро́у ро́била / а Тол'і́к у ш'ко́лі ме́хан'і́зац'і́йі // і́а о́то ж ко́ли пі́ду до не́йі на і́аки́й п'разни́к / так о́на ка́же / о́це по́нагото́ў'ла / по́наї́дали́с' / поро́с'ходи́лис' // а і́а ж те́пер ха́з'а́йство́м за́йма́ус' // а о́на но́ч'у сто́рожувала на сви́нарни́ку // і́а ж ка́зала / ка́же ме́не ў́же ў та́кі́й сон'к'ло́не // о́то і́ади ў́с'а́к'і / а то́б'і на го́лову // та і́а ж хо́ч'у на п'е́н'с'і́у до́робит' / до п'е́н'с'і́йі // та о́то і́ не́ зна́йу / о́на хо́ч' о́формила́с' / ч'і́ н'і // а дру́га подру́га це При́з'і́ус'ка т'отка́ Ду́с'ка // то́же с' три́ц'ат' шосто́го // та пі́с'ла се́ми клас'і́ў зразу по́йїхала ў Ко́муна́рс'к // ро́била во́на на хл'і́боза́вод'і // і́а́к о́то ў́ч'і́лас'а на буга́лте́ра / так і́а до не́йі хо́дила // во́на жи́ла / а ви́йшла за́м'і́ж / а в'і́н служи́ў / а во́на ў све́крухи жи́ла // о́то ну о́то зма́лу ў́род'і́ о́то по су́с'ідству / о́но ж не́да́леко жи́ли // ну а ў́же і́а́к во́на там оста́лас'а // ў не́йі син ро́ди́ўс'а і́а́к Во́лод'а // в'і́н то і́ Сашка при́й'жа́ў с'у́ди // і́а́к о́бш'ч'е́м і́а́к-то по́луч'і́ло́с'а / шо ка́же / ма́ти і́йїхала ў тро́ле́бус'і́ / і́а́к се́рце / і́а́к ко́нч'і́лас' // то́же / ну ц'і́йейі го́д'і́ў дес'ат' не́ма́йе // так шо мо́йі подру́ги // ра́но по́ўмі́рали // о́й / та не́ да́й Бо́г / це та́ке о́но не́ ну́жне / шо і́а

розкажу // уч'ора стоїю йа Волод'і вигл'адаїу / не" нада його розказуват'?

– Кажіть.

– Т'отка Ан'ка С'іф'іна //

– А хто це С'іф'іна?

– С'іка ну там они живут' / де Бабаки / де Бабаки / знаєш / напрот'їу / в'ін уже вмер // ў його сахар' буў / а в'ін пиў здорово // а та ж хаз'аїка жива осталас' // д'їти ў Б'ілокурак'іно // робе одна ў бол'ниц'ї / а одна дес' у Луган'с'кому / не" знаїу де / не" ў Б'ілокурак'іному // ну она сама ж живе тут / т'отка Ан'ка / мати // і блуде // блуде по хатах // блуде ўс'уди // лоўлат' йїї / шукаїут' // і ото она / ў бол'ниц'ї покладут' / она ото не" наїде н'ї туал'ета / н'ї тої // ну ўс'о до того доїшло / шо доч'ка ц'а ж привезла йїї с'уди / і просила там кого нагл'адати // она ўстала іти ў Б'ілокурак'іно і попала на оту дорогу / шо за м'їл'їц'їейу на Бун'чук'їўку // ну і там хата така без в'їкон / і она там ноч'увала // тод'ї п'їшла і с'їла і сїд'їла ў тому / в оч'ерет'ї // один мужик побач'їў // позвоїніў у м'їл'їц'їїу // і ото м'їл'їц'їїа приїхала // із тої видно і доч'ка рос'шукувала / з доч'койу // а тод'ї ўч'ора йа виїшла Волод'у вигл'адати она іде // ти тут кажу тут // а ти кажу ў бол'ниц'у // она шос' змоўч'ала / не" пон'ала // она от Палуби їде і отуди на вугол бол'ниц'ї // тод'ї ч'ерез ўрем'а їде назад / і маха мен'ї досв'їдан'а // тод'ї і отак раз'а пат' // йа ўже зач'ала ховац'а отуди ўсередину / думайу / ну ч'олов'їк бол'їїї шо зробиц'а з нейу // тут С'в'ета п'їдходе т'отки Кат'ки // каже / Ви знаїете / она блуде оце тут ц'їлїї ден' / тут / каже / йа приїхала ў дев'ат' / і оце йа / каже она / йа йїї сто раз' бач'у / с'уди туди ходе // ну тод'ї йа п'їшла / Волод'а по ту сторону стаў / йа п'їшла і поїхали // так йа йїї і не" бач'їла // ч'ї она доч'ку шукала / ч'ї // ото так'ї л'уди //

с. Переможне

Село підпорядковане сільраді Штормове, яка розташована на лівому березі річки Айдар за 20 км на північ від райцентру. Штормове засноване в 1756 році.

Інформант: Хімій Ганна Федорівна, 1944 р. н.

– *Розкажіть про Ваше дитинство*

– С'лухаї // ої / д'їч'ата // ну шо нач'їнат' / с ч'ого нач'їнат' з дв'єнац'ати год нач'їнат' ч'ї шо / ч'ї з ўзрослих ўже // а то йак нач'їну до дв'їнац'ати з дв'їнац'ати до п'ятнац'ат' так то тут у мене // ну йак же вам нач'їат' / ну жила йа ў соўхоз'ї було ме"н'ї / не" помн'у // н'ї / спе"рва ми при"їхали с'уда / ў Пе"ре"можне / було ме"н'ї с'їмнац'ат' год // було ме"н'ї с'їмнац'ат' год / йа п'їшла доїт' короў // доїла йа короў до де"в'атнац'ати рок'їў // ч'ї йак тоб'ї по рус'к'ї казат' ч'ї по україн'с'ки // ага / ага // тод'ї йа поскандалила с заф'ермойу / поїхала ў соўхоз Новїй Аїдар // там йа робила п'ат' рок'їў / доїаркойу / потім уїхала обратно назад по не"ш'ас'т'у / бат'ко при сме"рт'ї буў м'ї / м'ї бат'ко // потім осталас'а йа ў Пе"ре"можному п'їшла работат' рад'ї Кол'ї в інте"рнат / шес'т' к'їломе"тр'їў ходила п'їшки / зароб'їла грошеї // проводила брата ў первїй клас / заробила грошеї / од'їла / обула / проводила ў первїй клас / потім так і осталас' йа // в шїс'ат де"їйатом году йа вїшла зам'їш і п'їшла обратно работат' // робила йа не" доїаркойу / а йїсти йа возила / йак там називаец'а / не" знайу // а потім уже вїшла зам'їш і п'їшла ў де"крет // була родила соб'ї Л'єну // потім була ў де"крет'ї / сид'їла / потім п'їсл'а де"крету п'їшла ў колхоз работат' доїаркойу // Л'єну у д'їтсад'їк а сама доїла // доїла йа доїла / потім другїй родила / Тан'у ў с'їмде"с'ат трет'ом году // посид'їла годок у де"крет'ї і нач'їла работат' доїаркойу // работала йа доїаркойу до сорока год // потім забол'їла п'їшла на л'огкїй труд / поставили ме"не сторожуват' на ферм'ї / сторожом була йа // дес'ат' год сторожом була / не" дес'ат' / ну дес'ат' // потім йа сторожувала // потім забол'їла обратно / ў бол'ниц'ї ле"жала / приїшла с бол'ниц'ї / доробила сторожом до

паде^сати п'ят' год і пішла йа на пен^с'їю і ўс'о // і так і
живу / работайу дома / огород сад'у / пол'у / ну шо тоб'і ш'е / і
живу с дн'а на ден' // ход'у ў церкву // празники празнуу /
водку п'їу // у празник // да Ан'жела / з д'їдом свойім / ну і ўс'о /
і так живем з доч'койу / работайем / огород садим //

– *А як ви святкуєте празники?*

– Ну йак / ну ходім у церкву ў празник / потом дома
собираец'а род'н'а ўс'а / наша і / ну вып'їваем / празнуєм /
ўстр'єч'аем там ч'ї Нові год / ч'ї Маі / ч'ї Паску / ч'ї
Пров'їдну не^д'їл'у / ну отак'ї празники // вып'їваем і
росходимос'а по домам і ўс'о / і оце і конец' наш // х'вате с
тебе //

– *Шо Ви ще можете нам розповісти? Як Ви город
саджаєте?*

– Ну йак огород сажайу // п'їд лопату / пол'у //

– *З чого Ви начинаєте? Шо Ви перше сажаете?*

– С картошки // сад'у картошку / потом п'їсл'а картошки
бур'ак //

– *Коли начинаєте картошку сажать?*

– Оце ш'ас буде^мо с поне^д'їлка з йакого ч'їсла / скажи //
с тринац'атого ч'їсла буде^м сажат' картошку / бур'ак / а потом
ўс'о остал'ноє / ог'їрки / пом'їдори / бакшу / цибул'у / шо ш'е
// бакшу // ну перец' // б'їл'ше ми такогo н'їч'огo не садим //
посадим / поливайем / поле^м / убирайем / і ўс'о //

– *А батьки у Вас які були?*

– Не^м'а ў мене род'їт'ел'їў // померли / хорош'ї ў мене
род'їт'ел'ї були / бат'ко і мама // хорош'ї були / помагали
ме^н'ї д'їт'ї воспитуват' // померли // а йа їїх н'їколи не забуду
// поки сама глаза закриу //

– *А чоловік Ваш де?*

– Ої чоловік / чоловік один умер / це другий / а первий і
дос'ї бродє там по том / по П'їсках //

– *А як ви познайомилися з чоловіком?*

– Да так познакомили ме^н'е / подруги / приїхала ў гос'т'ї
і познакомили ме^н'е / отак прове^н'ла своїу жизн' на нол' /
приве^н'ла двоїїх д'їч'ат / і муч'ус'а з ними // оце так і живу //
тод'ї другий раз виїшла зам'їш і пожила с'к'їко / шєст' год / і
в'їн умер / од водки // і те^н'пер сама уже кукуу / п'їатнац'ат'

год сама живу // і так // бол'езн' старос'т' / ў старос'т'і
бол'езн' нашла на мене / бол'іу //

– *А Вы знаеце, як познайомиліся Ваші бацькі?*

– Ну род'іт'ел'і / бат'ко і мама / жили в адном се^лі /
мам'і было с'імнац'ат' / а бат'ков'і было / ну вобш'ем з д'ецтва
во^ні зналі друг друга // потым п'ішлі ў наймі // бат'ко п'ішоў
у наймі і мама ў наймах ходіла // мама ходіла ў наймах до
с'імнац'ати год / а тато були у в'арм'іу п'ішлі ў / йакас'
арм'іа така була / пол'с'ка ч'і йака / сем' год прослужылі там
// потым прійшлі з арм'іі і мама прійшлі із найм'іў / ужо было
с'імнац'ат' / бат'ко прійшоў з арм'іі і же^ніну^са на мам'і //
вобш'ем од'алі до Хрыста у прыімі / бо ў ней'і і полеі было
багато / пол'а // ну і нач'алі / баба була / мойа баба // а д'іда
ужо не^н было // ну і робілі т'і ге^кт'арі і так і жили // потым
д'іти роділіс'а // было ч'е^тіры / ч'егверо д'іт'еі // ну і так ми
рослі / росли / поки с'уда не прійіхалі / ў Пе^ре^нможне //
бат'ко робиў на ферм'і / мама по нар'аду / а бат'ко на ферм'і
волоўніком / ч'і йак / вол'іў // вобш'ем корміў // а мама на
строік'і робыла і // потым ми прійіхалі с'уди // Кол'у роділа
мама / прыве^нзлі ў пе^лонках Кол'у ц'ого малога / і так мама
сід'іла воспітувала Кол'у // а тато робылі сторожем на
свінарніку до самоі п'енс'іі / ну а потым ўжо захворалі і
померлі // мама тоже так само доробылі до п'енс'іі ў колхоз'і
// ну і ўс'о / і бол'ше н'еч'его сказат' // хв'ате тоб'і ўжо //

– *А Паску як відмічаеце? Що готуеце на Паску?*

– Готуйем шо // готуйем паску / так / на с'в'ато / так // у
п'іятниц'у ўжо н'іч'о не^н робім // у суботу пе^ч'ем паскі //
пе^ч'ем паскі / у суботу ідем у дв'енацат' ч'асоў ноч'і ў церкву
ўжо із паскамі з ус'ім / сумкой // і там сід'імо / с'п'івайем / і
тоі / і ў дв'енацат' ч'асоў ноч'і нач'інайец'а служба / і до
ч'е^тір'ох ч'асоў // потым выходімо ўс'і надв'ір / становім круг
кошолкі і с'в'ате^нм / поп с'в'ате паску // ну потым по домам
росходімос'а і нач'інайем гов'іт' // у п'ат' / у шес'т' ч'асоў і
нач'інайем йісті / ну паску куштуват' а потым ўжо л'агайем
спат' // ц'ілу ноч' же пре^нбувайем там же і л'агайем спат' / ну і
хто колі ўстане / хто ў дв'енац'ат' / хто ў дес'ат' / а хто вобш'е
не^н л'агайе // ну на кладовіш'е не^н ходім ми те^нпер // то ми на
Пров'ідну не^нд'іл'у / на Паску ми не^н ход'іем // л'уди ход'ат' /

но ми не^н |ходе^нм // ми не^н |ходе^нм / то |л'уди |ход'ат' / у |кого
йес'т' |роцтв'ен'ік'і на дво|х |кладовиш'ах / то|д'і |с'уда |їдут' // а на
Пров'ідну не^нд'іл'у на друге |кладовиш'е / ну а ми |їдем на одне
кладовиш'е на Пров'ідну // у нас же тут |родич'і // ну так // по|том
дожи|даємо другойі Пров'іднойі не^нд'іл'і / це два|ц'ат' |шосте
ч'ісло |буде / |їдем то|д'і на |кладовиш'е с |паска|ми / з |випи|ўкою /
з |ї|дойу / і там |поми|найем |родич'і|ў // |поми|найем |родич'і|ў і
|водкою / і |йа|ц'ами / ну |вобш'ем |усим // |бат'ушка |при|ходе там
/ |с'в'іч'ки |купу|єм / |пана|х'іди там |на|майем там на |кладовиш'і
// ну а то|д'і |ўже |посл'е |ўс'его |дето в |одина|ц'ат' |іл'і дв'е|нац'ат'
ч'асо|ў |ро|сходимос' по до|мам і |обратно |празну|єм |Паску // дв'і
не^нд'іл'і |п'ідр'ад |Паску |празну|єм // ну |ўс'о / |б'іл'ше |йа не^н
з|найу н'іч'ого //

– А в дитинстві чим Ви займалися? Може щось вишивали?

– Н'і / н'іч'ого |йа не^н |виши|вала / |ў мене |гла|за |бо|л'іли /
куди там ме^нн'і |виши|ват' //

– А мама вишивала Ваша?

– |Мама |виши|вала / да // |мама |виши|вала / і |рушні|ки
|виши|вала / і |сороч'ки |виши|вала / ну це |було в |молодос'т'і / |йак
|її |було |с'ім|нац'ат' |год // до |с'ім|нац'ати |нав'ерно // а так |б'іл'ш
н'іхто н'іч'ім не |зан'і|ма|ўс'а // |шо |зан'і|ма|ц'а / |оце |йак |йа з
дв'е|нац'ати |рок'і|ў |п'ішла |робити // |сви|не|ї |пасла / по|том |с'іно
сво|зила на |ма|шину / по|том |пше|ни|ц'у |гру|зила на |самос|вали там
з од|нойу д'і|ўч'онкою |во|зили в |Старо|б'іл'с'к на |іле|ватора / а
по|том |йа |п'ішла до |йаркоюу і |оце по се|ї ден' |живу і // |вобш'ем
та|ке / |хоро|шого не^нма н'іч'ого //

– А ввечері що Ви робите?

– К'іно |дивимос'а //

– |Яке?

– |Йа|ке / |л'у|бе // |йа|ке |попа|да|є / та|ке і |дивимос'а // так /
Ан|жела / |пош'і|та|ї ме^нн'і |куре|ї //

– А яка у вас ще |худоба є, |крім |курей?

– |Кози |йес'т' у |мене / |козл'ата // |одна |коза і |дво|є |козл'ат'
// |дойм' / |пойем // |пасти |ган'айем // ну і |ўс'о / а |шо ж |робит'
|ше //

– А в дитинстві як ви з дівчатами гуляли? Якесь може у вас
вечори були? Як ви там |танцю|вали, |може, |ходи|ли в |клуб?

– На танці ми ходили ў соўхозі / йак були // ну це было ўже ў де^нв'атнац'ат год / а так н'іхто не ходіў / робота / робота / б'іл'ш н'іч'ого ми не^н зналі / т'іко робота // н'і т'іл'і'в'ізор'іў не^н было ран'ше / н'іч'ого / н'і танц'іў н'і'яких / н'атан'ц'у'ес':а т'риц'ат' п'ат' короў было / н'атан'ц'у'ес':а так коло н'их / шо не^н с'хоч'еш н'і танц'іў н'і / рад'і'м'ісц'а пр'і'деш / у ч'е'тири ўстанеш / а у дес'ат' л'а'га'йеш веч'ором // так шо там не^н н'атан'ц'у'ес':а // це не^н те ўрем'а шо у вас ш'ас //

– *А як у школі вчилися?*

– Ну да / ўч'ілас'а // на ч'е'тири / на три // с п'іде^нс'ат' пер'ого по п'іаде^нс'ат' п'іят'і // так ми пр'і'йхали ў п'аде^нс'ат' ше^нст'ом / йа ходила ў п'іят'і клас / пот'ом б'росила школу / ў ш'ост'і клас не^н п'ішла / бо осл'іпла // пот'ом ішо попала ў бол'ниц'у / ле^нжала год у бол'ниц'і сл'іпа // пот'ом у мене було д'ецтво // б'іл'ш йа не^н ходила ў школу // п'ішла робит' //

– *А дерева які сажаете?*

– Н'і'як'і // сливи / вишн'і і ўс'о //

– *А закриваете на зиму щось?*

– Да / закр'івайу // вар'ен'а вар'у ўс'ак'і / йак'і йес'т' / вишн'і закр'івайу / сливи закр'івайу / груш'і / йаблука // шо ше / смород'іну / б'іл'ш не^нма н'іч'ого у мене // закр'івайу // цв'іти сажу / он а'істри нас'і'яла / п'і'они / т'ул'пани насадили // ви'раш'уйу // ну то і ўс'і цв'іти / б'іл'ш не^нма / м'іста не^нма //

– *А що Вам найбільше запам'яталося з життя? Момент, може, який?*

– У соўхозі // ото с ше^нс'ат' трет'ого по ше^нс'ат' с'омі // там було ме^нні весело / д'і'ч'ата були / і хоч' і робота т'ажола була / було т'риц'ат' п'ят' короў у груп'і / но зате так / под'ой'іли ми / поздавали молоко / п'ішли накуп'іли ў магаз'ін'і коўбаси / канфет / най'іліс'а / напіліс' молока і сп'імо до о'динац'ати ч'асоў // о'динац'ат' пад'іом / до тр'ох дн'а / аб'ратно пр'і'шли / по'йіли / аб'ратно спат' // веч'ором до де^нв'ати под'ой'іли б'ігом / раз / раз / п'ішли на танц'і // на кон'церти виступ'іли й'іздили з д'і'ч'атами у кон'церт / у Кол'ад'іўку / у Роспас'і'йўку / ото і ўс'о то було // п'ат' год ото ж'изн'і хороше'і / а так // н'іхто ме^нне не об'іжаў / н'іч'ого / йа була пе^нре^ндова до'йарка // понадар'іли ме^нні от'і пок'ривала / на трет'ом м'іст'і

йа була по соўхозу // а тод'і ўже с'уда йак поіхала / ўже ўс'о // н'іч'ого спомінат' // са́ме пло́хе //

– А на канцртах шо ви робили, як выступали?

– С'півали ж ми пісн'і //

– А які пісні?

– А йа знайу // старин'і наўверно ж / не т'і ж молод'ожн'і //

– А одежу яку виносили тоді?

– Ну ў плат'ах були ж тод'і те^нт'анкі / ші^рст'ан'і були / шоўков'і / хто тод'і моднич'аў / ну туфл'і були на високому каблuch'ку / капронов'і ч'улкі були / не колгаткі / а ч'улкі // ото ми так од'іваліс'а ў клуб ішли // плат'а / ну а тут завіўку і н'іхто і не^н робіў / т'іко прич'оску отут ну рошч'е^ісаліс' і пішли // тод'і н'іхто не робіў завіўкі // покрасили губи / брови наве^нли ч'орним карандашом / губи накрасили к'раснойу / таке було йак вази^л'ін / коробч'ка така к'расна була // і подрум'яніли / карандашом паставили род'інкі / брови нач'орніли і пішли на танц'і // ото жизн' була // а те^нпер //

– Хлопці додому проводжали?

– Ну кон'ешно / ну не^н ме^нне / а друг'іх д'іўч'ат // ме^нне н'іхто не^н провожаў / бо йа н'і з ким не^н ходила // шо ме^нн'і хлопц'і були / ме^нн'і було де^нватнац'ат' год / йак'і ме^нн'і хлопц'і були // не^н було у мене хлопц'іў / а у д'іўч'ат були хлопц'і // ну так йа ходила дл'а от'вода глаз // не^н буду ж йа сид'іт' / во^ни пішли / а нас було од'інац'ат' ч'олов'ік в обш'ежит'ійі //

– А ви в общежитіях жили?

– Да / в обш'ежит'ійі / у нас у каждам'і камнати були по два ч'олов'іка у кажн'ій камнат'і // ото так'і д'іла були / отак йа жила //

– А як Ви істи готуеце, як борщ варите, хліб печете?

– Йак / ну йак хл'іб пе^ч'е^імо // розвод'ім на вод'і дрож'іў лошку / ну на л'ітру напр'ім'ер / ўч'ін'айу на л'ітру лошку дрож'іў / сол'і пуч'ку і раскалач'уйу / а потам ч'ерез дес'ат' м'інут' сипл'у мукі / роскалач'уйу муку лошкойу / не^н рукоі / а лошкойу / і до гущ'і // потам ўже йак т'істо туге / хаі п'ідходе / постаў'у ў каструл'у мал'іровану / хаі п'ідходе // раз п'іддоіде / другі раз п'іддоіде / потам ви'кач'уйу ў форми / а потам форми

п'ідоїдут' / і ў п'еч'ку / ў духоўку // Тан'а пе^нч'е то^дї // а борш / борш ну йак борш // ну картошку кидаєм / м'асо / потам капуста р'іже^нмо / зажарку роби^м на друг'ї сковородк'е / ну на друг'ї д'ірк'і // бур'ака трошки / моркви / цибул'і / ну ол'її туді і пе^нре^нжар'уєм ус'о і ў капусту ўкинули і с'разу зажарку // раз закип'іла / ну два 'раза і ўс'о 'викл'уч'іли і готовий борш // треба заўтра зварити // а то с'од'н'а вареник'іў зварила // а борш нада зварити / бо н'іч'о йісти //

– А колядувати ви ходили?

– Це було йак йіздили ми ў 'гос'т'і / і ми кол'адували //

– Одягалися якось, фарбувалися?

– Н'е // н'е // там не фарбувалис'а / це було ш'е у йакому ми йіздили / у вос'емде^нс'ятих годах / йак'і там були ш'е // с'к'іко Волод'і вашому год // триц'ат' два / а йому було д'ето два 'года / йак ми с'матер'йу йіхали ў западну ч'і с'бабойу // де год'іў д'вац'ат' проїшло / шо там було // не^нк'расилис'а / ходили поп'ід хатойу йак Маланки три дн'а / п'ідр'ад у кол'аду // а потам приходили додому і спат' л'агали // і так три дн'а ходили //

– А колядки які співали?

– ої / йа ўже забула / Бог пре^дв'іч'ний / потам йак пре^нч'іста мати по с'в'іт'і хо^ддила / потам / йаке ш'е // ну забула //

– А весілля як гуляли?

– А ў мене с'вад'би не^н було // н'і разу не було // то он д'ід йії гул'аў з 'бабойу //

– А ви були на свад'б'і? Розкажіть нам.

– Ну а йак же // брат // а шо йа / була на с'вад'б'і / воно ж у запад'н'ї с'вад'ба була / а тут така с'вад'ба ле^нген'ка була // ми тут / уже п'іст'ішоў і бат'ко сказаў бистр'ей / бистр'ей / і за ден' одгул'али с'вад'бу // на другий ден' похмилилис' і ўс'о / март м'іс'ац' / ішоў пост // ну шо / при^віз д'ід / бат'ко Ван'а / при^віз мат'ір і одгул'али с'вад'бу і нач'али жит' у бат'ка / ў мого бат'ка // а потам йім купили хату / вос'ем к'ілометр'іў / вони там жили // там тод'і нач'али д'іти родиц'а і с'уда зв'ізли / вобш'ем і йа помагала йім // Вас'у н'ан'ч'іла / де в'ін йест' т'іко / тої Вас'а // пропаў без в'іс'т'і / н'іхто н'іч'о не^н знає // а йа страдаю / ўже ч'отири 'года страдаю // і плачу // тут Вал'а

ўмерла / шітаі на руках // і так хлопці порозійж:алис' / не^нма
н'ікого // два брати і ўс'о / а трет'іі не^н родич'айец'а // йак
сир'іточ'ка живу // ото сход'у коли ў не^нд'іл'у до д'іда / до
його / до йіі д'іда і ўс'о / погост'у / і назад іду додому // ну
ўс'о / хватит' тоб'і / бо йа ўже не^н знайу / шо тоб'і казат' / воно
не^н клейіца н'і до ч'ого // йакби нач'аў кніжку пісати / то
може би ал'бом полу'ч'іўс'а йакіі //

От не^н л'убл'у / ото патли пороспускайе ото йак / йа не^н
л'убл'у ііх страшне // хто би ран'ше ходіў отак патли
розпустиў // та обр'ізали б // да / обр'ізали б і зас'м'іяли б //
коси пле^нли ран'ше // ч'і л'енти запл'італи / або бант'ік'і
капронов'і були ж // а ш'ас просто казат' шо ў заграниц'і
робл'ат' / те і ви робите // а ми ран'ше ходили / плат'а дл'ін'і
були / те^нт'аноч'кі // а потым йубки нач'али но'сیتی ўже по
кол'іна / так йак оце йа // на тан'ц'і йак ішли / кохточ'ка йака-
небуд' ч'і р'аба / ч'і б'ілен'ка / ч'і краснен'ка // а те^нпер
моднич'айут' / штани понанд'івайут' с курточ'ками / йак
хлопці іде / хто / не^н поіме^нш // та йакшо пітстриже^нне під
мал'ч'іка не^н поіме^нш / де д'іўка / а де тоі / ше йак / та ш'ас і
мал'ч'ікі волос'а завод'ат' добр'ач'е / ото на „Танц'уу дл'а
тебе” отоі ч'орній // хто в'ін такий / ч'і гуцул / ч'і арм'ан / ч'і
йеўреі / ч'і / хто в'ін такий по нац'іі // не дивити^са? // а ч'ож
ви? // а шо / за хлопц'ами дивити^са? // а шо ж ви робі^ете? //
уч'ітес'? // на дв'ойк'і да / ч'і на тр'ойк'і? // на ч'е^тв'орки? / шос'
не в'ірица ме^нн'і / шо ви на ч'е^тв'орки // за хлопц'іў думайете /
йак'і там ч'е^тв'орки //

НОВОПСКОВСЬКИЙ РАЙОН

смт. Білолуцьк

Селище міського типу розташоване на правому березі річки Айдар при впадінні в неї річки Білої за 18 км на північ від районного центру. Засноване в першій половині XVII століття вихідцями з Правобережної України. Поселенці зупинилися в межиріччі Айдару й Білої. Оскільки річка Біла при впадінні в Айдар утворила луку, поселення було назване Білолуцьком.

Інформант: Попова Ніна Сергіївна, 1951 р. н.

Їа наро|дилас'а в Ново|б'іл'її / а |пот'ім ми жи|ли в се|лі| Св'ітлому / їа |дуже |ч'асто хворала і бат'кам при|шлос' пе|ре|їїхати в |селиш'ч'е Білолуц'к // ну тут / у нас |дуже |трудол'убива с'ім'їа // |мама |мойа до |ц'ого |ч'асу жи|ва ш'ч'е / її|ос' |буде |п'ят'нац':а|того |аўгуста |вос'імдес'ат |дев'ят' |рок'ів // їа |розу|м'їю |шо |во|на |старен'ка / но / |поки |бабушка |їе |наша / ми |кажем / |їес'т' |ро|дина // нас |п'їате'ро / у |мами // так у |нейї |суд'ба |склалас' / |шо в |нейї |ч'олов'їк |першїй |загинув на |в'їн'ї / в |нейї |двоє |д'їток |осталос' / а |пот'ім |во|на |ви|шла |зам'їж і |ш'ч'е |троє |д'їтеї |от |ц'ого |ч'олов'їка // ну |бат'ко в нас |тоже |буў |такії |трудол'убивїї і |добро|сов'їснїї / |в'їн |н'їколи нас не|розд'їл'ав / |де |р'їдн'ї |д'їти / |де не|р'їдн'ї // ме|н'ї |даже |об'їдно |було |їак |коли |оце |хто |казав / та |ви |ж там не|р'їдн'ї // і |так |же |мен'ї |пош'ч'астило / їа |живу |оце в Білолуц'ку на Са|дов'її |вулиц'ї / ми |живем / |оце |ми |живем / |ч'ерез |дв'ї |хати |живе |один |м'її |брат і |ш'ч'е |ч'ерез |ч'е|тири |хати |живе |старша |се|стрїч'ка // і |оце |мама |їак |при|ходили / |бат'ка |мого |вже |не|має |ш'їс'т' |рок'ів / |в'їн |рано |по|мер / а |мама |до |с'їх |пор |же |жи|ва // і |оце |їак |при|ходили |во|ни |вс'їгда |за|ходили |до |мене / |до |брата |до |сестрїч'ки і |тод'ї |до|дому |шли |з'нову // ну / |їа|кос' |мама |нас |воспи|тала / ми |до |сїх |пор |їїї |звем на |ви / і |таке |ч'уство |ува|жен'їа // |ус'ї |д'їти / |вс'ї |п'їате'ро / |вс'ї |полу|ч'їли |осв'їту |хто |їа|ку / |вс'ї |в |жит'ї |состо|їалис' |можно |ска|зат' / там / |вс'ї |прац'ували / |ус'ї / |уже |старша |сестрїч'ка і |брат на |п'енс'їїї / їа |тоже |вже на |п'енс'їїї / і та се|редн'а |се|стрїч'ка на |п'енс'їїї / і

брат у мене ч'орнобилец' / ос' в апрел'е м'іс'ац'і тоже пішов / так шо ми вже у мами вс'і пенсіонери такого возраста // ну св'ятий ден' у нас Паска / ми вс'і с'ходимс'а / вс'і д'іти своїми с'ім'ями / і це ш'ч'е бат'ко зав'ів ц'у традиційу / в'ін вс'ігда на вос'ме березн'а і на Пасху збирав нас //

в с'емс'ат шостому роц'і йа вишла зам'іж / за хлопц'а с'нашого селиш'ч'а / з Білолуц'ка / в'ін на три роки од мене старшій / Попов Йевген Петрович' / зак'інч'ів в'ін с'іл'хозінст'ітут / за фахом в'ін агроном / ну в'ін дуже трудол'убива л'удина / йа ш'ч'ітайу ме"ні дуже пове"зло / с'ч'олов'іком // у нас дві дон'ки / одна с'емс'ат с'омого року народжен':а / друга з вос'емс'ат трет'ого // ми побудували св'ії д'ім // д'ітам дали осв'іту виш'ч'у / обом // уже дождалис'а з'ат'а / і двох онук'ів // ну дон'ка мен'ша вишла зам'іж / а старша все йакос' не складайец':а йї дол'а // майемо двох близ'н'ат хлопч'ік'ів / ми бе"зумно йїх л'убимо / д'едушка тоже в них душ'і не"ч'айе і спит' з ними / і они там за ним / д'ідул'а д'ідул'а // ну ко'нешно ч'олов'ік у мене дуже трудол'убивий / може того шо в'ін за фахом прац'івник с'іл'с'кого господарства / а може просто такої натури // ми до с'іх пор корову держим / господарство держим / два огорода / ну опш'ч'ім / хот'а в'ін робив і главним агрономом / і даже був пр'едс'ідат'ел'ем колхоза дев'ат' год / і в нас в с'ім'ї все було сплановано / от йакос' йа не"знайу благодарна дол'і і Богов'і і всим на с'в'іті / от у мене ніколи з д'іт'ми проблем не"було / от іду йа на роботу / не"смотр'а на то шо в один ч'ас в'ін був пр'едс'ідат'ел' колхоза / а йа була пр'едс'ідат'ел' с'іл'по / ідем на роботу / все розпишем / оце д'евоч'ки / зробите за ч'ас / іл'і за два / іл'і за вес' ден' / то ваш'і проблеми і в'ас свободне врем'а // йакос' д'іти вирости і оце зараз йа знайете інокли ч'і сама се"бе жал'ійу ч'і / йа даже не"знайу йак правил'но виразиц':а / ч'і вже роки своје бе"рут' / отак ну пролистуїу своје жит':а / ме"ні по жит':у ве"зло на хороших л'удей / і в с'ім'ї було так все нормал'но / йа даже так не"пон'ала / коли вирости д'іти // от пове"ли в первий клас / харашо вч'ілис'а / Л'ена зак'інч'іла школу старша з одної ч'етв'іркой / Вал'ушка золотої ме"дал':у // она законч'іла институт вс'і три крас'ні в нейі / бакалавр / спец'іал'іст і маг'істр // в Л'ени і в институт'і три

четв'орки получ'ілося // і йа н'іколи ме^ні не неде не^н визи'вали /
н'іколи ме^ні не неде не^н лайали / і йа йакоc' так постаp'іла вже
ко^н'ешно возраст / йа ч'італа шо с п'іс'ати п'ати рок'ів ми вже
в'ідносим'а до л'удеї пожилого в'іку / і все йакоc' так
проскоч'іло / одним мом'ентом // а дон'ки в мене народилиc'а
обойе в:ерес'н'і м'іc'ац'і / Л'ена старша де^н'c'а того верес'н'а / а
Вал'ушка вос'емнац'а того // йа все ходила і переживала /
думайу / Господ'і / хот' би ме^н'н'і пе^н'ре'ходит' / шоб дитин'і не^н
c'портит' ден' народже^н'н'а // от ми йї отcв'аткували ден'
народжен'а / ше і вс'у поcуду не роставила по шкафц'ах / і
родилас'а Вал'ушка // ну д'ів'чата по гороскопу обойе д'еви /
но / но // сов'ершено разн'і характ'єри / несмотр'а на то / Л'ена
це така б'іл'ш / б'іл'ш спок'їйна / ну / фл'егматич'на б'іл'ш в
натур'і / хот'а дуже доброcов'існа на робот'і // вона зак'ін'ч'іла
також ун'іверситет педагог'іч'ний / но роботи н'іде не^н було / і
она ш'ч'ас прац'ує замнач'ал'н'іка п'аспортної c'лужби району
/ вона кап'ітан уже в з'ван'її / ну // а Вал'ушка / Вал'ушка / ц'а
в нас / ш'іc'т' рок'ів разниц'а в них / тоже д'єва по гороскопу //
ну вона така в нас йак c'онеч'ко / от вона так і на вулиц'і / і
кругом / Л'ена б'іл'ш ce'рйозн'іша // а ц'а така ну наc'к'іки вона
доброcов'існа і хаз'айч'ка / йа оце коли так поражає /
думайу / Господ'і / д'вое д'єток / ну ш'ч'є ш сама / і в неї
даже хвата терп'ін'а на йїх не^н крич'ат' от йак то // коли ж
виведут' / на'че б аж / хлопнув би т'рошки по попч'к'є / ну она
/ і така ото бистрен'ко все все все все / она йак c'онеч'ко // ну і
це ч'отири роки вже Вал'ушка замужом // ну за ч'отири роки
можу сказат' тоже з'ат' хороши по натур'і / простиї такії
хлопец' / в'ін в'ід нас двадц'ат' к'ілометр'ів живе // в'ін
закон'ч'ів луганc'кий л'іведе і c'іл'хозінститут / у н'ого дв'і
виш'ч'іх осв'іти / прац'ує в'ін ш'ч'ас в'ін прац'ував у
Староб'ел'c'ке в налогoв'її м'іл'іц'її / а ш'ч'ас його забрали / в
Луган'c'ку в'ін робе в обласн'ї м'іл'іц'її / в налогoв'її // ну
пока врод'є / кат' не хвалиc' тр'ома дн'ами / хвалиc' тр'ома
роками / ч'отири роки вони ос' живут' / ос'ін'йу буде / пока в
них все нормал'но / ну а там даї Бог / шоб так і було // ну
Вал'ушка нас ош'ч'асливила двома внуками // ко^н'ешно в неї
були так'і / так сказат' / ви'ажувала вона оч'єн' c'ложно /
поc'к'іл'ки ж / вони зустр'ілиc'а / йа йїх так проc'ила / д'ітвора /

не" же́н'и́ц'а / ха́й Вал'ушка зако́н'ч'іт' // з'а́т' ка́же / ма / не пережива́йте / все зако́н'ч'і́м // і припа́ло тут і го́си і все / ну Же́н'а / спа́с' ібо́ йо́му / в'і́н во́зив'а там з'нейу́ / но́сив'а / ну за́к'ін'ч'і́ли ми все // і ро́дилис'а бли́зн'атка в нас / в од́ном м'ішо́ч'ку два хло́пч'і́ка / о́дин у дру́гого ле́жали на плеч'і́ку // ну а хот' і кат' / шо бли́зн'атка / но ха́ракт'е́ри со́верше́но́ р'азни / о́дин бо́л'і́е та́кий спо́ко́ін'і́ши / ро́с'уд'і́т'і́л'ни́й / а дру́гий і́ак о́гон' / та́к і див'ис' шо́б де не вл'і́з шо не" зро́бив / но са́ме шо о́це в бли́зн'ато́к / йа і́ ч'і́тала і́ див'л'ус'а / шо о́ни дру́г дру́га на л'уб'і́ глупос'т'і́ п'і́дби́вайут' / і на ха́рош'і́ і на по́ган'і́ / о́це л'і́ш би од́ному шо́то не по́н'равилос' / дру́гий с'разу це́ бу́де д'е́лат' // і і́ак фо́райут' о́ни ч'у́ствуйут' дру́г дру́га // у нас бу́ло шо захво́рав о́дин / дру́гий та́к же то́ч'но не спа́в но́ч'ами // і о́бич'но це́ хво́ра о́дин / ч'е́рез н'еско́лко дн'і́в дру́гий / ч'і́м би не захво́рали / о́це да́же з'на́йе́те / і́ако́с' аш' бо́йзно / шо о́ни та́к ду́же ч'у́ствуйут' дру́г дру́га // ми з од́ним у бо́л'ни́ц'у по́пали / це́й до́ма був / в'ро́д'е́ би но́рмал'на о́бста́новка все бу́ло / но т'е́м н'і́ мен'е́йе в'і́н ч'у́ствова́в і́ хво́рав / пла́кав / не" хво́рав / а пла́кав / та́к возбу́жд'о́н:о се"бе́ в'і́в / все в'ре́м'а йо́го хо́див шу́кав / оч'і́н' ч'у́ствуйут' дру́г дру́га // і о́це т'і́л'ки про́снулис'а / в нас о́дин спи́т' з'д'е́душко́й і́ о́дин спи́т' з'мамо́й / пото́му шо вдво́х ми по́пробова́ли / ну н'і́як і́йм сп'ати / о́дин про́сне́ц'а́ бу́де дру́гого / ну то́й со́н:и́й про́снув'а / ц'о́го розбу́див / то́д'і́ це́й по́ки за́сне / а то́й про́снув'а / і́ практ'і́ч'ес'ки Вал'ушка ц'і́лими но́ч'ами во́на не" сп'ала // ми / шо́б і́йі́ пожа́л'і́т' / ро́зд'і́лили і́йх / о́дин / йа з ним сп'ала до́вго / до́ дво́х год / а те́пер д'е́душка спи́т' / бо́ йа ж'ра́но вста́йу до́ коро́ви п'і́вч'е́г'верто́го / шо́б йо́го / йо́го со́н не" б'і́споко́їт' / д'е́душка до́вше з ним спи́т' // а та́к р'азни со́ве"рше́но́ хло́пч'і́ки / хот' і́ з од́ної́ йа́йце́кл'е́тки //

ми о́це ж в Бі́лолу́ц'ку на ц'о́м подв'і́р'і́і́ вже живе́мо дв'адц'а́т' шес'т' ро́к'і́в / а ра́н'і́ше йа с'ве"кра́ми жи́ла с'е́м з по́лови́нойу ро́к'і́в // ну і́ там су́с'і́ди бу́ли ха́рош'і́ / йа з'ни́ми дру́жи́ла / і́ тут ха́рош'і́ // йа не" з'на́йу́ / мо́же шо́ йа н'і́коли з'ни́ми в ко́нфл'і́кти не" всту́пайу́ / і́ ста́райус' лу́ч'ше́ пере́мовч'а́т' о́то / о́б'і́ти вс'і́ о́т'і́ шеро́ховатос'т'і́ / шо́б і́йх не" бу́ло // о́ск'і́л'ки йа́ ду́же та́ка л'у́дина ра́н'і́ма / йа вс'і́ сканда́ли ду́же пере́живайу́ / йа ста́райус' і́йх не за́т'і́ват' і́ не

по́д:е́ржива́т' / шо́б по́том ш'ч'е́ ї на це не волнува́ц':а / за ц'і
в'еш'ч'і // а так о́це ж йа / ну йак / у ко́го йа́ке меропр'і́ят'і́е
там о́це в су́с'ід'ів / там хто ро́диц':а / ста́райус' по́здрави́т' / ос'
напроти́в со́с'едка д'ен' ро́жд'ен'я́а по́здрави́т' / то́д'і
прихо́дит' і в мене́ д'ен' ро́жд'ен'я́а ч'і́ вос'ме́ ма́рта дуже́
при́ятно вс'і́ їду́т' / по́здравл'а́йут' / ста́райут'с'а́ прив'і́тати /
при́ятн'і́ в'еш'ч'і́ // і при́казу́ють' / ти ж на́ша зо́лота
су́с'ідоч'ка / ме́н'і́ це дуже́ при́ятно //

с. Новобіла

Село розташоване на річці Білій за 30 км на північ від райцентру. Засноване в середині XVIII століття.

Інформант: Туренко Валентина Єгорівна, 1937 р. н.

– *Розкажіть про свою родину, про маму, про татка, про братів, сестер, про дітей, онуків.*

– Ну брат у мене́ о́дин бу́ў / в'ін' соро́к п'я́т' год бу́ло вмер /
се́рце // ба́т'ко́ із во́йни не вер'ну́вс'а // ну а ма́ти // ма́ти та і́ усє
// о́на нас бросила́ с п'я́ти го́д'ів / та о́то ї́ ус'о //

– *А хто Вас виховував?*

– Ба́т'кова́ ма́ма / ба́бушка / о́то о́на ста́рен'ка́ вже́ бу́ла / і
о́на нас воспи́тала / і в'л'уде́ випро́вдила //

– *А яка вона була? Добра, лагідна?*

– Добра // добра / і ла́г'ідна //

– *Не сварилися Ви з нею?*

– Ні / ні //

– *А брати були у Вас, сестри?*

– О́дин брат бу́в / о́це вмер у соро́ка п'я́ти го́дах //

– *Про синів своїх розкажіть.*

– Ну а си́ни в мене́ йак со́коли (сміється) // га́рн'і́ / і
нев'і́стки га́рн'і́ // ус'і́ во́ни л'уб'і́ / мил'і́ / доро́гі́ // і о́нуки / і
пра́внуки / і вс'і́ ха́рош'і́ //

– *У Вас уже й правнуки є?*

– У¹же йе / т¹роїе аш // гар¹н'і / мил'і // ну шо во¹ни // два в
Лу¹ганс'кому / од¹ин у Ново¹псков'і прав¹нуч'ок / і доч¹'ка тут у
Ново¹псков'і іс'і:ім'йойу // ну вс'і мил'і / вс'і л'уб'і //

– А зять?

– З'ат' / ну / з'ат' йак з'ат' //

– А сусіди? Спілкуєтесь з сусідами?

– Ну сус'іди / з одн'ійейі сторони така ж тоже
пенс'іонерка живе / а тут не¹ма н'ікого / вий¹хали / бросили / і
вс'о / ну так / л'уди ход'ат' // отак і живемо //

– Розкажіть про онучку?

– Про Ан'у? Ан'іч'ка тоже // онуч'іч'ка / ба ну йака вона /
не послухала пішла / собі вавку нашла (сміється) // мил'і
д'ітки вс'і / вс'і мил'і // ус'і гарн'і // ус'і // взросл'і / Ан'а сама
мен'ч'а осталас'а / Ан'іч'ка //

– А з чоловіком скільки Ви років прожили?

– Ск'іки? / пйадес'ат один год //

с. Павленкове

*Село розташоване на річці Білій за 18 км на північний схід
від райцентру. Засноване в XVII столітті.*

Інформант: Соловійова Любов Дмитрівна, 1931 р. н.

– Мама була дуже хороша / она / ну йак би вам сказат' /
она сама в наймах жила она / і зам'іж вийшла // с'ім'я була
велика / д'ітей було п'ятеро в нейі / т'і погибли т'і вс'і / она
вируч'ала л'удей шила / на машинку шила / она самоуч'ка була
/ пон'атно? // і ото в кого д'ітей багато / там дес' шос' розпо¹рала
/ дес' шос' тої / прине¹сла / оце то¹му штан'ц'і / то¹му // і от они
пошили / мама / двом хлопч'ікам / ага / ну шо / йак би йіх
разл'іч'іт' / шоб же / і они вз'али йім отак напе¹ре¹хрест мич'ку
зробили / і таку здорову пугвиц'у наїшли од йакого¹ пал'та
такого ч'і хто зна шо ї пришили // от они знач'іт' нач'інайут'
убирац'а т'і хлопц'і / і тої собі т'агне / в'ін і каже / це ж мойі
штани / мойа ш пугвиц'а // це мама // бат'ка йа мало помн'у /

бат'ко погиб на фронт'і / шо йа скажу? // ну шо йа помн'у / був в'ін / це мама казала / був в'ін і завхозом / був в'ін / п'ішов в'ін зразу в колхоз / йак нач'алас' кол'ікт'ів'ізац'ія / в'ін зразу п'ішов в колхоз / а пос'л'ідн'і перед воїною в'ін уже був предс'ідатил'ем колхоза / врод'і отзиви не^нпоган'і були / за його / так його / не^ноб'іжалис' на його // ну оце йа помн'у йа страшно не л'убила йасл'і / йасл'і йа не л'убила / і в'ін оце ж йіде / і тої / а йа ш поч'е пл'ус' / на ту / на хв'ірточку і думай / в'ін ос' йіхатиме ш / предс'ідатил' колхоза йіде на веломашин'і / хоч' веломашина була в його / в'ін йіде і каже / о / мойа ж доц'а / це ж вже старша сестра мене в йасл'і отправила / а шо йа йії буду м'ішат' / в'ін бере мене на веломашину сажайе і йіде на поле // сам ходе / до каждойі баби п'ідоїде ш / на д'іл'анках / а веломашину так положе на б'ік / і жакет скине пов'ісе на рул'а / і каже с'ідаї доц'у сиди // луч'е було мен'і там / ге? // ну йасл'і ш луч'е / а мама ш на пол'і / ну нашо ш ти йії прив'із? / шо ж она тепер там паритимец'а / оце йа шо помн'у / бат'кове // а йак забрали вже / саме перве пришло ізв'еш'ч'ен'іє за бат'ка / а тод'і за средн'ого // і дуже мама // ну / короче / ну це ж пережит' таке // а так шо / шо мона сказат' / ну шо йа скажу погане? // йа не скажу погане // це ми колотимос' з йії мамой / мама йії не^нгожа / колотимос' / йа не знайу / може йа шо і не так / ну йа наприм'ер / у мене нема н'іякої на нейі об'іди /

– А тьотя Люда яка за характером?

– Характер / вспил'ч'іва трошеч'ки / скритого в нейі / закритого в нейі нема н'ічого / у нейі зразу / ото нема йех'ідства в нейі такого / шоб вона шос' скривала / шос' не так / вона зразу сказала / оце таке йа можу сказат' / йа вже ос' живу ч'етвертій год туте^нч'ки //

– А чоловік її?

– Ну Олекс'ійч' цей до нас не м'ішайец'а коли вобше / ну / непоганій / можна жит' / йа ш кажу / йа привикла / живу // а це зараз же оце негожа / йії мама / мойа не^нв'істка / мого брата ж'інка вона / ну вона йак приїшла до нас в нашу с'ім'ю / уже воїну / брат м'її же^ннивс'а / она приїшла / так йа питала / йак же мен'і йії звати? / а мама мен'і каже / та йак же? / йії Мариної зват' / ну а брат м'її йії не звав Мариної / а звав Мар'ія / ну і

ми ж так / шо ж ми |будем / в'ін |буде зват' Мар'їа / а ми |будем
Ма|риної зват'? / ну так ми ї при|викли / а те|пер ме|н'ї при|шлос'
її|ї до|гл'а|дат' / ну о|на мо|їу ма|му до|гл'а|дала кан'ешно / їа
бу|ла на Дон|бас'ї жи|ла / о|на ма|му мо|їу до|гл'а|дала / а їа те|пер з
|нейу // ну |мало мо|її |по|мош'ч'ї кан'ешно / |б'їл'ше |Л'уда //
|б'їл'ше |Л'уда // шо їа мо|гу їа зро|бл'у / а шо не мо|гу / то вже
|Л'уда //

– А вона яка людина?

– Хто?

– Баба ця, яку доглядаєте.

– |Зараз во|на / ну їак вам ска|зати / х'вора л'у|дина / шос'
|хоч'є|ц':а її|ї по|ко|ман|дуват' / шос' |хоч'є|ц':а її|ї // а так |можна
зми|риц':а / о|собен:о |ноч':у з |нейу ме|н'ї |трудо|но / їа ж з |нейу /
ми ж от|д'ел'но / хатами ж от|д'ел'но // так у нас все нор|мал'но /
|ч'їсто / все / ну а бу|вайє ко|ли шо / шос' їак ска|же // ну це
|можна про|стит' так'її л'у|дин'ї / |пра|вда? о|то і все // її|ї
дев'а|носто год ос' с'коро |буде / ос' на |Івана Бо|гос|лова її|ї |буде
дев'а|носто год // ме|н'ї |с'єм|де"с'ат |дев'ат' / а її|ї |буде
дев'а|носто // ну шо |можна об'ї|жац':а на та|ку л'у|дину? // вже не
|нада об'ї|жац':а //

– А сусіди у Вас які?

– Су|с'їди в |мене де їа жи|ла |тамеч'ки // там у|же по|шти
не|має мо|їїх су|с'їд'ів // с:у|с'їдами їа |дуже ха|ра|шо жи|ла / о|це
не|давно в|мерла су|с'їдка / од|на |вий|хала / до |доч'ки по|ї|хала / с
|ким на|їдуш'ч'є обш'ч'а|лас'а / |дуже їа ха|ра|шо жи|ла с:у|с'їдами /
|дуже ха|рош'ї су|с'їди // бу|вало та|ке / шо і |трудо|но ми|н'ї / о|ни і
|виру|ч'али |мене ї |по|ма|гали / їа їїм / ч'ї там |грош'ї за|н'ат' / ч'ї
там шос' ш'ч'є |посо|бит' / це в нас бу|ло їак од|на с'їм'їа / |дуже
ха|рош'ї |л'уди // і |Оле"кс'ї|ївна / не|ма вже |Оле"кс'ї|ївни / |син в
|нейї |оста|вс'а |Ал'о|ша / о / о|це / а тут / тут у |мене од|на о|це
Ма|кар'ївна / їа з |нейу |мо|жу по|ба|ла|кат' / а так їа //

– Скажіть, а з батьками своїми Ви сварилися коли-небудь?

– Їа? та |Бо|же со|хра|ни! ви шо! з |бат'ком во|бш'є їак би їа
сва|ри|лас' / їак їа ше бу|ла ма|ла / а з |ма|мо|їу |Бо|же со|хра|ни / ви
шо! |шоб їа з |ма|мо|їу / з |ма|мо|їу н'ї |ко|ли н'їч'о|го / о|ни |ко|їко|ли
кан'ешно ме|н'ї ро|били за|ува|жен'їа / ну це та|ке // а так н'ї / а їа
з |ни|ми н'ї / |Бо|же со|хра|ни шоб їа // ну їа ї |ма|ло жи|ла з |ма|мо|їу /
ну їа ж ра|но по|ї|хала і все / |б'їл'ше до|ста|лос'а ос' її|ї |ма|тер'ї

// з мамою багато / с'їмнац'ат' год она прожила // баба Марина
з моєї мамою / да / она рано / п'їс'ат' вос'ем год було йак
вона вмерла //

– *А як вони жили? Дружно?*

– Ну шо / йа / в глублину йа в йїх'у не входила / і ц'ого ї
не нада було ї робит' / хот' може коли шон'їбут' мен'ї мама ї
сказала / шо б йа помогла? / шо б йа? // йа б напр'їмер /
вм'їшайус' / сама поїду / они остануц'а // це все було / она не
проти була / йак йа прий'жайу / і угош'ч'али / і випров'жали
мене / а так / може там м'їжду ними шо ї було //

– *А сестри, брати були у Вас?*

– Ну кан'ешно / а йак же //

– *Розкажіть про них. Які вони були на характер?*

– Ну ш / йа ж мало ш йїх знайу / они погибли / ну ск'їки
мен'ї було / мен'ї дес'ат' год не було / йак воїна нач'алас' //

– *Щось пам'ятаєте?*

– Ну памй'атайу / у мене самїї старшїї брат був Йаким /
в'їн погіб / ну то був душа л'удина // ага / ну вс'ї були в мене
харош'ї / вс'ї мене л'убили / вс'ї мене жал'їли // бо йа сама
мен'ша / отак // ну Кат'а се'стра в мене / двадц'ат' п'атого года
/ кан'ешно с Кат'ейу б'їл'ше жи'ла на Донбас'ї / і дома / йа
кан'ешно йї ш'коду робила // она казала / ну / приїде / йа йїї
уб'їу! // (сміється)

– *За що?*

– Ну а йак же / куч'їр'ї робила / на тр'апоч'ках же /
приїшла з роботи / приб'їгла / видно ш йакос' йїїї отпустили
ч'ї шо / вона приб'їгла // там зеркал'це таке в угол'нич'ку було /
вона сидит' в угол'нич'ку / розкруч'уйе / йа з'ад'ї стоїу / вона
ж мене не бач'е / а мама хл'їб пе'кла веч'ером / ага / думайу /
ну сиди ш ти / роби ш ти / розкруч'уй / розкруч'уй // а в мене
такїї пуч'ок ре'п'їах'їв / ну реп'їахи / йа бе'ру од'їл'айу / она
ропустила / йа приту'лила // ну бач'у вже ко'нец' п'їд'ходе /
ко'нец' / і ш'ч'е шото там врод'ї сп'ївайе ч'ї шото таке // йа ш /
шо ж мен'ї робити? / вже бач'у д'їла не буде / мен'ї нада
вте'кти // йа вискакуйу с хати / а вона / вона ж йак уже комом
вз'алос'а / йак закрич'їт' / ої! / ма / де Л'убка? / а вона ходила
корову стр'їч'ат' / ч'ериду // ну думайу вс'о / додому йа не'
п'їду / р'адом сус'їди були жи'ли / і она / у йїх двоїе д'їтеї було

/ Вал'а старшен'ка од мене / двадц'ат' де"в'атого // йа зайшла та
ї кажу / т'от' Сон'а / йїї мати / можна йа в:ас переноч'уй? / а
вона каже / шо пробройла? / кажу пробройла / вона б'ігом нам
там ве"ч'ер'у / і с'уди туди / і нас на п'іч' // а мама кинулас' же
шукат' / уже отсердилас' се"стра / уже все пройшло / б'іжит' на
вулиц'у та ї каже / ма / а де ж Л'уба? // а мама каже / но'ч'уйе
(*сміється*) // вони гуртом / оце брат м'її жив Іван / Л'удин
бат'ко / там они і вибирали т'ї ре"пйашки з голови // вопшем
она ч'асто мен'ї і ч'асто споминала / ну ти ж каже / і
ростройена ж була // ну а тод'ї вона вийхала / вишла зам'їж за
молдавана і вийхала в Молдав'їю / там она прожила / д'воє
д'їтеї / там она і померла // йїздила йа не раз туди / і в
посл'їдн'у пут' виправила йїї //

– А чоловік у неї гарний був?

– Хароший був / хароший / хароший був / і д'їти харош'ї //
щ'час не опш'ч'айемс'а / н'ї пишут' они / оце йак нач'алос'а
оце все / заваруха / і вс'о // так шо йа / а б'їл'ше йа саме душ'ч'е
знайу ц'ого брата йїї бат'ка Івана / це йа з ним в'міст'ї /
н'їколи йа не об'їд'ус' / н'їкада //

Інформант: Зайцева Серафима Іванівна, 1937 р. н.

Йа / Заїце"ва Се"рафима Іван'їўна / народилас'а тис'ач'у
де"в'ац:от триц':ат' с'омого року вос'ем'надц'атого кв'їтн'а //
ме"н'ї ўже с'о'годн'ї с'емде"сат два роки випоўнило"с'а //
народилас'а ў ц'ому ж се"л'ї / Павленково / Новопокоўс'кого
района / Луганс'кої облас'т'ї // мати була колгоспнице"їу
тис'ач'у де"в'ац':от ч'отирнадц'атого року народжен':а // бат'ко
прац'уваў у ре"дакц'її район:ойї газети Ч'ервонїї прапор /
тис'ач'у де"в'ац':от дванадц'атого року народжен':а в'їн // коли
розпоч'алас'а в'їна / йа ш'ч'е до школи не" ходила / а старша
се"стра / тис'ач'у де"в'ац':от тридц'ат' ч'ет'вертого року уже
ходила до школи / але коли н'їмц'ї пришли ў се"ло / то до
школи н'їх'то не" ходиў / а поч'али ходити до школи аж коли
зв'їл'нили се"ло // п'їшла ў школу с:е"ми рок'їў // дитинство
було хо'лодне і го'лодне / йїсти н'їч'ого було // бат'ко помер ў
сорок трет'ому роц'ї / рано // мати залишилас'а з нами тр'ома /

у колгосп'і н'іч'ого не^н платили / так шо і голоду д'істали / і холоду // н'і обутис' / н'і од'ітис' / н'і йісти н'іч'ого // таке було моє дитинство / але у своїмему сел'і зак'інч'іла с'ім клас'іу / а у вос'мий пішла до район:ої школи / де с'ати р'іч'ки / йаку і зак'інч'іла / ну / ў пііс'ат ч'етвертому роц'і // а пот'ім ўступила до Староб'іл'с'кого техн'ікуму с'іл'с'кого подарс'кого // виўч'ілас'а на зоотехн'іка / і прац'увала п'ят' рок'іу у колгосп'і зоотехн'іком / за в'ідууч'ойу х'верми / але мр'ійала ўс'у дорогу про прохвес'іу ўч'ітел'а // шч'е з дитинства / коли ме^нне запитували / ким ти буде^нш / то йа заўжди в'ідпов'ідала / шо йа буду ўч'ітел'койу // ну шч'о ж / прац'уйуч'і зоотехн'іком / вир'ішила ж осв'іту вишч'у одержати // у шиіс'атому роц'і поступила у Харк'іус'к'ий зоотехн'ічний інститут на зоотехн'іка // проўч'ілас'а там два роки / а педагог'ічний т'ах / йак маг'ніт і р'ішила піісл'а того / йак пе^нре^нходити с'іл'хоза на трет'ому курс'і / йа р'ішила пе^нре^нв'ес^нтис'а на першій курс ў Луган'с'к'ий педагог'ічний інститут шч'о ї зробила з великими / зви^нч'аїно / клопотами // але ўдалос'а пе^нре^нв'ес^нтис'а і у шиіс'ат першому роц'і пе^нре^нв'елас'а у Луган'с'к'ий педагог'ічний інститут на факул'тет з х'ім'ії і біолог'ії / але коли ў шиіс'ат // виішла зам'іж у шиіс'ат трет'ому роц'і / ў шиіс'ат ч'етвертому роц'і народилис'а блиєзн'ата / дв'і доне^нч'ки / то йа в'ідстала в'ід своєїї групи // наздогнати не^н змогла ч'ерес те / шо за мної ішоў курс / а ў йіх не^н було х'ім'ії / то ме^нні дове^нлос'а зак'інч'іти ч'істо біолог'ічний в'ід'іл // поч'ала прац'увати йа ўч'ітел'ем у Новоб'іл'ан'с'к'ій с'ередн'ій школ'і нашого району / це за п'ятнац'ат' кілометр'іу в'ід нашого села // школа споч'атку була так / с'іл'с'ка не^нв'елич'ка / у п'яти с'іл'с'ких хатах були класи // йа р'ік пропрац'увала ў так'ій школ'і / а пот'ім побудували ў центр'і села велику / красиву / двухетажну школу / ішч'е йа там ч'отири роки прац'увала // а коли ў шиіс'ат трет'ому роц'і виішла зам'іж і ў шиіс'ат ч'етвертому родилис'а д'іти / треба було пе^нре^нб'ірати^нс'а поблишч'е дес' додому // блишч'е не^н було н'іде / то за с'ім кілометр'іу в'ід мого села / ў сел'і Трёмбеч' місце біолога зв'іл'нилос'а / і йа пе^нр'ішла туди / де пропрац'увала до тис'ач'у дев'яц'от дев'яносто трет'ого року ўч'ітел'ем

б'іолог'ійі та х'ім'ійі // ну / с'іл'с'к'і школи / зви'ч'аіно / не^н
при'р'іун'ати до м'іс'ких // д'ітеї було мало / д'іти послушн'і
були / а ўч'іте^нл'с'ка робота / зви'ч'аіно / йака / тод'і йак б'іолог
// у нас були д'іл'анки б'іл'а школи / шо те^нпер не^н
спосте^нр'ігаец':а // тод'і ў нас вимат'али / ми досл'іди
закладали // на кан'ікули складали список ч'ерго^нвих // уч'н'і
при^нходили по оч'ере^нд'і і м'ір'али р'іст рослин / йак'і фази
розви'тку / ўсе це записували // кв'ітни^нки так'і б'іл'а школи ў
нас / сад розбили ми б'іл'а школи // ну / школа хо^нроша була /
хоч' і не^нве^нлика // а / сви^ннеї три^нмали у школ'і / шоб грош'і на
шос' / йак'іс' / купити шос' дл'а школи / то ми сви^ннеї де^нр'жали
/ кормили йіх // на д'іл'ан'ц'і ви^нрош'чували / у нас ге^нктар буў
б'іл'а школи зе^нмл'і / то ви^нрош'чували куку^нрузу там / ми
ви^нрош'чували і кормили сви^ннеї // ба^нан купили за ц'і грош'і /
програ^нвач' купували за ц'і грош'і // зви'ч'аіно / шо далеко було
ходити / дороги шч'е не^н було // с'ім к'іломе^нтр'іў до школи /
с'ім в'ід школи // рано ви^нходила / пізно ве^нрталас'а / важко
було // а йак у^нже асфал'т проложили / то далеко краш'ч'е ўже
зробилос'а / аўтобуси ходили і йа // так / шо ж тоб'і іш'ч'е
розпов'істи // ага / ў ди^нтинств'і л'убили гул'ати / йак ве^нсна
поч'і^ннаец':а / то / де бутгорч'іки про^нсохли / там гр'али ў цурки
або ў м'яч'а // тод'і ж не^н те^нле^нв'ізор'іў / н'іч'ого / заўжди на
св'іжому пов'ітр'і //

– А як ви в цурки гр'али?

– А палич'койу // кладеш не^нве^нлич'ку палич'ку / а
ве^нликойу бйеш і шоб ле^нт'іла вона далеко / а хтос' же^н ж там
ловиў // а зимов'і кан'ікули / то це ж ми про^нводили заўжди на
гор'і / на санках // н'іколи не^н сид'іли по хатах // приходи
мокр'і / ну не^н замерш'і // а ў хат'і топит' н'іч'ім // тут шч'е
ідуч'і додому нала^нмаєм дес' бурйан'іў та протопим / шоб
обсушити^нс'а // на кон'ках ўс'і у^нм'іли йіздити / а йіх не^н було //
ў одного т'іл'ки хлопц'а були кон'ки // так це ми по оч'ере^нд'і
// ото один кон'ок дас'т' і б'іжиш по ўс'ї р'іц'і:і радиї / шо на
кон'ок тої випросиў і катайес':а так // ну а ўсе р'іўно ди^нтинство
було ве^нселе / хот' і важке // а пот'ім ўс'і / ўс'і зи^нмов'і
кан'ікули шч'е за р'іч'ку ходили та добували др'ва / шч'об у
хат'і протопити // там були лози / те^нрни // ўсе це ми
пови^нрубували / пе^нре^нносили та і пото^нпили ми так // ну шо ж там

і було // дома / зви^чаїно / шо старша се^нстра і молодша ў мене
йе дома // мама ішла рано на роботу / а ми самі / шо хотіли те і
робили // город порали ми / пололи / збирали / бо мама і ў
вихідній рідко коли була дома / заўжди було на роботі //
кїно привозили до се^нла дуже рідко // пе^ре^нсуўка була така /
при^везут^ь / а грошеї же не^нмаїе / де ж йїх // ў колгоспі
трудодні пи^сали // грошеї не^н було / то йак нас т^роїе / і куриц^ь
де^ржали не^нб^іл^ьше три^ц:ати / то ка^ждї си^дит^ь коло гн^ізда
/ йак куриц^ьа зне^нсла / хапайем йаїце і б^іжи^мо ў кїно //
попросит^ь кїномеханіка / а йак не^нма йаїц^ьа / то йак в^ін
одверне^нц^ь:а / то старайемс^ьа проскочіти поза ним же / шоб
бе^нсплатно кїно подивитис^ьа // а хлопц^ьі заробл^ьали / так о^ни
крутили мотор / движок / шоб же // тод^ьі ж ўруч^ну движки
крутили / шоб подивитис^ьа кїно // але ж привозили / ўсе р^іўно
ди^вилис^ьа ми кїно // отак // збиралис^ь заўжди за се^нлом / у
п^іжмурки г^рали / ну а л^ьубими^ни іграми були / це цурка та
мйач^ь //

в^іїну йа памйа^тайу дуже мало / бо пйат^ь рок^іў т^іл^ьки
було ме^ні // памйа^тайу / йак італ^ьйанц^ьі перші заїшли до
се^нла / ішли по се^нлу // і н^імц^ьіў трохи памйа^тайу / йак
при^ходили ж і йаїц^ьа зби^рали // при^ход^ьат^ь і про^сат^ь йаїка /
млеко // а ў нас хата мален^ька була і у с^ін^ьах зразу на го^ришч^ьі
кури сид^ьіли // во^ни заїдут^ь / ру^ки поп^ід^ьімайт^ь / по гн^іздах
полазат^ь / йаїц^ьа позаби^райт^ь і п^ішли // а італ^ьйанц^ьі йак були
/ так у сус^ід^ьіў жаб варили // о^це йа добре запамйа^тала / йак
во^ни нало^вили жаб і ото^ж у ч^ьавун здо^ровї // туди йїх скл^лали /
накрили кришкоїу / а там же ж ба^бушка со^лому п^ідкладаїе /
топл^ьат^ь / а во^ни ж йак при^пе^нкло / так поч^ьали в^ід^ьт^ьл^ь
стрибати // а во^ни см^ійуц^ь:а і кришку при^держуйт^ь // о^це ж
шч^ьо / йак бомбили се^нло це трошки памйа^тайу // у пе^нр^іод
в^іїни ў мене за^гинуў д^ьад^ьа / мамин старшї брат // буў
пол^ітрук^{ом} // і коли захи^шч^ьали Кийіў / то п^ід Києвом в^ін і
за^гинуў / при^ходила ба^бус^ьі похоронка // а шч^ье один брат / тої
во^йуваў / буў по^ранутиї / і його ком^ісували і в^ін прац^ьуваў у
Сиб^ір^ьі / де там охорон^ьали тих / шо сид^ьіли ў лаге^нрах // а
пот^ьім верну^ьс^ьа прац^ьуваў інструктором ра^ікому парт^ьїї /
пот^ьім жени^ьс^ьа ў Новоа^ідар^ькїй район^ь вийіхаў / там

упраўл'айушч'ім на йа'комус' в'ід'ілку радгоспу прац'уваў //
д'ітэй ў н'ого не" было // н'і ў старшого / н'і ў ц'ого //

– Які в них вражэння в'ід в'ііни?

– Ну х'тозна йа'кі ўних / йа ж йіх не" бач'іла / і той погіб /
н'іх'то його не" бач'іў / так шо х'тозна йа'кі ў них ўражен'а // це
таке // йак'би такий / хто розказаў / шо сам пе'ре'іжыў // а йа ж
н'іч'о не" знайу // шо ж ме"н'і п'іят' рок'іў было //

п'ісл'а в'ііни было сил'но важко / так шо і х'тозна і шо //
йісти н'іч'ого было / сорок с'оміі р'ік особливо / такий
за'сушливіі буў / важкіі буў / і голод буў / хо'дили зб'і'рати м'и
колоски на пол'а // йак т'іл'ки про'іде те / зб'і'рут' / а м'и ж
іде"мо зб'і'рае"мо т'і коло'соч'ки / при'носи"мо / об'молоч'уе"мо
// до сус'ід'іў іде"мо на кам'я'ну мел'нич'ку / де'ре"мо т'і
круп'ці / а мама ўвеч'ер'і при'іде з р'оботи та про'с'іе т'і круп'ці
з цих // ну / з ц'іі м'уки спе"ч'е нам кор'жыкі / а з круп'ціў кашу
зваре // ко'рову де'р'жали / то ко'рова нас і спас'ла / бо заў'жди ж
моло'ко было // ох // не" хоч'е'ц'а згадувати / йа'ке во'но важ'ке те
д'і'т'инство // ну / зв'іч'а'іно / шо бат'ко р'ано по'мер / так важ'ко
было мам'і сам'іі // але ж у'с'іх тр'ох вы'ўч'іла во'на // м'и ў'с'і тры
/ стар'ша Луганс'кій с'іл'хоз за'к'інч'іла / бугалтер за ос'в'ітойу /
мен'ша техн'ікум / то'же Стар'об'іл'с'кій за'к'інч'іла / еко'ном'іст
за ос'в'ітойу / ну / а йа ўч'іте"лем про'прац'увала до де'в'а'ности
трет'ого р'оку // йес'т' у мене наго'роди / В'ід'м'інік на'родной
ос'в'іти // ото так // в'ідно / не"по'гано прац'увала // а х'тозна шо ў
мене ц'ікаво'го / йа його ў'же позабувала //

– А клас у вас був?

– А йак же / класним кер'іўні'ком // йа йак т'іл'ки
пе'ре'ішла до школи // так зразу ме"н'і п'іят'і клас і да'ли / ос'
ваш сус'ід / пер'віі м'іі в'і'пуск'нік //

– Чи були цікаві выпадкі?

– Х'тозна / д'іти былі послуш'ні то'д'і / ну м'и пер'шій клас
// йа ў се"редн'іі школ'і р'обіла / там же трош'ки наўч'ілас'а шо
// тут запро'ва'дзілі м'и каве"ен про'водзіти / там веч'ір йа'кііс' по
х'ім'іі / по б'і'олог'іі про'водзілі / ч'ого ра'н'іше тут у ц'ому
се"л'і не" р'обілі // а х'тозна / д'іти так'і заў'жди во'ні былі /
н'іч'ого / не"балуван'і / йа ж ка'жу шо //

– А на екскурсіі вы ходзілі?

– Ої / та на екскурсії ми ходили р'ідко йак ос'ін'у р'ідко такий ден' / не^н на гору так у л'іс // д'іти л'убили // і це ж ми післ'а урок'іу іде^{мо} / картопл'у там печ'і^{мо} / грайут д'іти ў м'ач' / одпоч'і^{вайут} / пове^ртайемс'а // особливо д'іти л'убили остан'її дзв'інок у шкoл'і / коли це л'ін'їка / а то д'і іде^{мо} кождий клас за р'іч'ку // там не^велич'кий такий була // рошч'а йак порос'їс'к'і / де^{рева} // то там кожен клас вариў кашу на конкурс / і концерт там буў / а то д'і ж хто перше м'ісце по каш'і заін'аў / весе^{ло} було / ну д'іти саме душ'ч'е л'убили цеї / це св'ато і особливо шч'е л'убили д'іти Новий р'ік // заўжди ў спортзал'і йолка красиво р'аджена / д'іти ў кост'умах / конкурс кост'ум'іу / ну / добре проходили оц'і св'ата // ч'асто / йак на Ден' перемоги коло // ў центр'і с'іл'с'ка рада ў Паўленкова / тож Трамбич'оўс'ка / йак допом'іжне се^{ло} / колоною з самого Трембеч'у с прапорами іде^{мо} аж у Паўленк'іу / с'уди до пам'ятника // тут б'іл'а могили загиблим войнам буў заўжди м'ітинг / і ми при^{ходи}ли з д'іт'ми //

– А на районні смотри їздили?

– Та н'і / наша школа не^їїздила то д'і н'їйак на район'ї // колис' раз шос' їзди^{ли} так // а ўзагал'і д'іти // се^{ло} таке / бат'ки сп'івуч'і і д'іти ж сп'івуч'і / не^н те шо ў Паўленково // то художн'а самод'їял'н'іс'т' хороша була / т'іл'ки важко було з музикою то д'і / н'ікому грат' було // то один там у се^{л'і} байан'іст такий буў п'яниц'а / ми йому платили / сам'і ўч'іте^{л'і} / в'ін при^{ходи}ў нам грати // ходили / р'ідко йакі м'іс'ац' не^н ходили по хвермах виступали із концертами // го туйемос' / оце удвох с ким-небут' / два класи / і іде^{мо} то д'і або на свинохверму / або ме^{те}х'ве // ми ч'ітайем лекц'її / а післ'а д'іти ви^{ступ}айут' с концертом //

– Яка тема ваших лекцій?

– Ну / лекц'її ми р'ізн'і // на теми вихован'а і диўл'ач'іс' / йак'і політич'н'і там под'її / то на т'і ч'італи там лекц'її // заўжди приїмали нас задоволен'ам / і д'іти л'убили ходити туди на хверму // там же їхн'і бат'ки прац'ували / і вони ходили // д'іти ходили бат'кам пособл'ати післ'а урок'іу багато // йак школи пок'інч'али / то і багато там зали^{шили}с'а ў се^{л'і} та і прац'уйут' на хверм'і //

– Зі студентських років, що вам запам'яталося?

– А студен'к'і ш'чо // йа заоч'но ўч'ілас' // поки д'ітеї не^н було / так задоволен':ам йіздила на сес'іі / а йак д'іти ўже народилис'а / так залишайеш же / а там т'іл'ки і думаў про те / шо д'іти дома // але ж ўсе р'іўно / роки наўч'ан':а / це найкрашч'і роки // нам було казала наша деканша // ви йак закінч'іте / так ви згадуватиме^нте ці роки / йак сам'і найкрашч'і ў жит':і / і хот' они і заоч'но / хот' они і на м'іс'ац' а д'існо / шо це найкрашч'і роки // там ўсе ўпізнайеш ти м'іс'ке жит':а / сам уч'ен' робис':а і ўсе / ну / ўсе харашо //

– А з друзьми студентами спілкуєтесь досі?

– Ні / не^н спілкуйс'а // т'іл'ки / шо шч'е на зоотехн'іка разом уч'ілис'а ў Староб'ел'с'к'і / так оце ми з нейу і дос'і пер'е^нписуемс'а / вона і живе ў Староб'ел'с'к'е^і / ми так з нейу і пер'е^нписуемс'а // вона зоотехн'іком так і до виходу на пенс'іу прапрац'увала ў Б'іловодс'ком район'і / а пер'е^нйіхала ў Староб'іл'с'к / те^нпер живе ў Староб'іл'с'ку // а так с'воімі н'і // з Л'убої Йухим'іўноі ос' / так она ж на р'ік в'ід мене пізн'іше ос' к'інч'ала інститут // а подруга ж у мене Олекс'іова Олена Іван'іўна / так ми ж і дес'ат' клас'іў з нейу разом к'інч'али / і в інститут'і разом уч'ілис'а / бо вона / т'іл'ки вона на українс'кому в'ід'іл'і / а йа ж на х'ім'ійі / бі'іолог'ійі // і ў Тремб'еч'у до виходу на пенс'іу разом прапрац'ували і зараз спілкуемс'а / хоч' вона і далеко / але йак л'іто / она прий'іжайе на в'іліс'іпед'і / і ми з рад'іс'т'у спілкуемс'а //

– Як д'ітьми були, обов'язки на городі були за вами закріплені?

– А йак же ж // мама нам з веч'ора ж скаже / на м'іте / ск'іл'ки нам прополоти // а по сус'ідс'ки жи'ла тво'я прабабушка Марина і д'едушка Корн'і // а ми ж сами // мама пішла на роботу / а ми сп'імо / д'іти / сп'імо ж / уже і сонце підн'алос' / жарко / а ми за т'апки і на той же / на город / а бабушка іде ўже з города / д'іўч'ата / та ви б же хоч' би ран'іше ўстали та холодоч'ком пополоти // та ми / бабус'у / ми і так пополе^нмос' // ну / зви'ч'аіно / шо і курч'а ж там йакес' / це ж на наш'і сов'іст'і було / ми за цим ди'вилис'а / бо / йа ж кажу / шо то д'і робили мате^р'і наш'і з утра ран':ого і до пізн'ойі ноч'і // і на коровах волоч'іли / і се^р'пами жали / і ж'інки косили ўруч'іну // післ'а в'іні ж дуже важко ж було / так шо //

– А взимку, що ви з дівчатами робили?

– Виши^евали // виши^евали / це ў нас мода тоді була така / виши^евали багато // у школу / йак пішли / так шо ж / заход'ат' // заходи^{мо} // так наўч'алис' у другу зм'їну / попрїходили ран'їше ж // при^еход'ат' шч'е ж / коли нам їти / на два ч'аса / а приїде^ш ч'асоў у дес'ат' / збиралис'а ўс'ї у нас / ч'ерез те / шо у нас же не^{ма} н'їкого / мама на робот'ї / а ми сам'ї ж // ото ж ў кожного то бабушка / то д'едушка йес'т' / а ў нас свобода // одне кресле / друге вишивайе / трет'е ч'їтайе шос' // ну / а тоді ж іде^{мо} уже ж до школи // у другу зм'їну зан'їмалис'а / пізно кінч'али / а пе^{ре}ходу не^{було} ч'ере^з р'їчку / так кам'їн'ц'ї положе^{н'ї} були // а йак голол'од / оно ж обмерзне / то бред^емо / падаємо / бред^емо / мокр'ї при^еходимо // а бувало так / шо хот'ї погода гарна / так хлопц'ї підут' ран'їше / порозкидають кам'їн'а / а нам тоді н'їде пе^{ре}їти / та в обход іде^{мо} он / три кіломе^{три} аж туди // так йасно шо // ну / а бувало так / шо йак туман ото / кирпич'ного ж оц'ого не^{було} завода м'їжколгоспного // там же / шо оно / пісок / го^{ра} / пісок і ўсе // св'їтилос' дес' ў хатах там лампой і не^{видно} н'їде // іде^{мо} / туман такий / не^{знаєм} / куди їти / блудили по гор'ї / бо поки ж приїде^ш / а тоді б'їше йак така погода / так ходили у кругову / великий м'їсток // а тут / де зараз бан'а / там ферма була / воли і кон'ї були / і д'едушка Боб'їїўс'кий сторожуваў і в'їн знаў / коли ми їдем / то поч'їнайе тоді у реїку бити / шч'об ми ч'ули / де це / то ми тоді вибр'їдали / тої // а так оце поблуди^ш по вигону / ходим / ходим / а куди їти // кругом же туман / не^{видно} куди їти // ходили ж пішки / ус'у до^{рогу} ходили ж / тоді ж транспорту н'їякого не^{було} / виходили //

– А навч'алися ви як?

– Ну / се^{редн}'о / і ч'отири / ї п'ят' / і три // тоді ж знан'а // те^{пер} їа ўже прац'увала / ставила гарн'ї оц'їнки / так казала їм / шо йакби оце їа так знала / йак їа ўч'їлас'а ў школ'ї / так ме^{н'ї} б'їше двоїки не^{ставили} б / а їа ж вам стаўлу гарн'ї оц'їнки // а те^{пер} бач'їш / ще г'їрше // они не^{уч'ут'} н'їч'ого //

– А сестри до вас приїжджають?

– Се^{стра} ж сама менша живе ж тут / он сама країн'а на вулиц'ї Лен'їна // р'їдко бувайе / тоже на ноги // це йак л'їтом

о́то на ве^нлоси^епед^і йізде / так прийіж:а ч^аст^іше // а старша
ос^у радгосп^і / ч^ет^вертого кв^ітн^а ч^олов^іка поховала / сама
залишилас^а / пошти не^н бач^е н^іч^ого і шо там у нейі / х^тозна
// н^і йа не^н можу доб^ратис^а з ногами своїми / н^і до ау^тобуса
не^н доїду / н^і от ау^тобуса / н^іч^ого // оце таке д^іло у нас //
доч^ка загінула одна ж // они близн^ата у мене / ще у вос^імс^ат
першому роц^і // с^ім^надцат^р рок^ію^випоўнило^са / наўч^алас^а
у Луганс^кому пол^ітехн^ікум^і / і поїхали у Краматорс^к с
д^іевоч^кої з йії комп^нати / і т^іл^ки з Дебалцево вийіхали /
автобус п^ісл^а дош^чу схватиў обоч^іни / пе^ре^кинуўс^а і вес^і
йіх от дві на ау^тобус убиў // шостого кв^ітн^а споўнило^с
с^ім^надц^ат^р рок^ію^в / а триц^атого траўн^а о́то і погібла она //
таке / не^н захи^вайчу^а рана на ўсе жит^а // а одна залишилас^а
// то Наташа / а то Св^іета ў Хар^кові живе // к^ін^чіла
Луганс^кий торгови^й техн^ікум // у Старобіл^ск^і робила на
м^іжраїбаз^і / а йак розвалиўс^а Соїуз / то зам^іж виїшла ў
Хар^кію^в / та так там і живе // онуч^кові мойму ўже / ў с^омій
клас^і ходе // а з^ат^р робе інже^нером авіаконструктором ў
Хар^кіус^ком авіац^іон^іім інститут^і / бо в^ін його там к^ін^чаў
// не^н погано жилос^а / а зараз / ўпійет^р / йак криза поч^алас^а / то
погано живут^р / не^н робл^ат^р // йіїі скоротили на робот^і / а в^ін
тис^ач^у гриўн^ію^в одержуйе в інститут^і / ш^чо за них можна
купит^р у город^і // так шо зноў поч^алис^а паган^і //

– Як ви зі своїм чолов^іком познайомилис^ь?

– А ч^олов^ік м^ії тут же ж / наш / с^іл^ск^ій / йакраз он ў
к^ін^ці нашого города за р^іч^койу жиў в^ін // т^іки в^ін
моладший на два роки і с^ім клас^ію^в йак зак^інч^ію^в / вийіхаў // у
фезео поїіхаў //

– А що це таке?

– Фабрично-заводс^ке наўч^ан^а:а було таке // і на
монтажника там виўч^іўс^а / і поки до арм^іїї там робіў //
пот^ім забрали в арм^іїю // п^ісл^а арм^іїї приїшоў // тут на
тому / на кирпичному поч^аў прац^увати шоф^ером // а о́то ми
тоді і побач^ілис^а з ним / уже в шіс^ат трет^ому і
поже^нилис^а //

– А весілля у вас було?

– Було // ве^нс^іл^а:а було // ве^нс^іл^а:а було в один ден^у у
старшойі се^нстри і у мене // йасно / шо у двор^і ж / наша

мален'ка хатка // удво́р'і шос' на́ййали там йім / столи поставили / тут же у ко́рит'і з водо́йу бути́лки із водко́йу ле́жат' // хто іде / за́ходе / одкри́вайе / п'єе / таке ве́с'іл':а було // і му́зика / зви́ча́йо / була / ну / то́д'і ж молоді забра́у́ моло́ду і пов'і́у же ж до́дому ч'е́рез р'іч'ку / там же ш'че́ продо́жували // ну не́ жи́ла йа у све́к'рухи н'і одного дн'а // у них д'іте́й ба́гато було // хата ма́лен'ка / н'іде́ да́же с'пати́ було // так шо жи́у в'ін у нас // бу́динок о́це́й побуду́вали ми з ним / усе́ у́ дво́р'і побуду́вали / ну те́пер у́же руши́ц':а у́се / йо́го у́же не́ма / с'коро́ три ро́ки // по́мер // парал'ізу́вало і по́мер / а йа те́пер са́ма жи́ву // си́лно до́помага́ють су́с'іди // дру́жні у́ мене су́с'іди // так йа і три́майус'а за́уд'аки́ йім // оди́н же це́й би́уши́ м'і́й уч'е́н' / Ва́с'а / шо са́ме перши́й м'і́й ви́пуск / шо йа при́йшла з Ново́б'іло́йі / це́й до́помага́ з го́родом / а ч'е́рез до́рогу Ста́виц'к'і / т'і ж то шос' дес' одпа́ло / то шос' тре́ба на́гостри́ти / то при́бити / то за́бити / то ж ту́ди іду́ // а ж'інка ж йо́го пост'і́но при́ходе́ ка́ждий ден' / на́в'іду́ец':а / йак йа у́же із сво́йими хво́робами / ч'і йа у́стала / ч'і йа не́ у́стала / ч'і ме́н'і тре́ба шос' / шо́-небу́т' // ну / ва́жко са́мому / і не́ хоч'ец':а у́ го́род йі́хат' / не́ л'уб'л'у́ йа йо́го //

– А ч'о́му?

– Не́ зна́йу / а о́то / о́то́й шум ме́н'і на́ голову ўпли́вайе си́лно / йа не́ мо́жу // і йак це́ си́д'іти у́ ч'оти́р'ох с'т'інах там на́ п'а́том ета́ж'і / і не́ ви́йти / н'іч'о́го / йак йа у́се жи́т':а м'і́ж л'уд'ми про́жила // йа не́ у́йау́л'а́йу со́б'і / йак це́ ме́не дес' у́ к'і́мнату за́кин' / шо́б це́ йа л'у́де́й не́ ба́ч'іла // це́ к'роме́ не́ ходи́тиму́ у́же со́у́с'ім // то́д'і //

– *Навесні роботи багато в селі?*

– О́ї / ба́гато / ро́боти ве́сно́йу ж / ка́зау́ су́с'ід д'ід Ми́хаї́ло / ве́сно́йу так хот' за́ оди́н ден' у́се зроби́ / восе́ни ж так по́ ч'е́рз'і / те ж зроби́у́ / те зроби́у́ / а тут у́ оди́н ден' хот' у́се зроби́ // ба́гато / і са́дити́ тре́ба / і он ви́гр'іба́ти // ну / у нас же́ йес'т' со́ціал'ні́ пра́ц'і́у́ни́ки / йак'і за́кр'і́пл'а́йу́ц':а за́ оди́нокими́ пристар'і́лими́ / так о́це́ ж у́ мене су́с'ідка / На́таш'і Шо́лоу́йано́йі ма́ма / о́то́ж о́на ме́н'і до́помага́е тут потро́шку // хл'і́ба при́несе́ і по́плате́ і // а л'і́карство́ ж / шо́ там // йак раз́ п'і́у́пенс'і́йі тра́ту на́ л'і́карство́ // коли́ о́на по́йіде́ купе́ / коли́ ж сп'ро́сиш / хто́ йі́де у́ Бі́лолу́ц'ке́ / купл'а́т' // о́то та́ке д'і́ло //

доч^{ка} | зараз допомогти н^іч^{ім} не^н може // ран^іше допомагала / при^силали / пе^ре^ндавали грош^і / а те^нпер же н^і / они сам^і сид^{ат} без ко^пійки //

– А в гості до вас не приїжджають?

– Н^і // йїзд^{ат} два ^лрази на р^ік при^їж:айут^т // ^їс^ті т^роїе / ото^ж в^ін тут не^н од:ихайе // то при^кр^іпе / те одпало // ото в^ін т^іл^ки тим і зан^імаец^а:а // йїзд^{ат} / а йак же // і йа йїздила / один йе^диний раз пра^їда / ск^іки они там жи^вут^т / так йа один йе^диний раз туди йїздила // а они йїзд^{ат} // зби^ралис^а на цеї Великодєн^т при^їхат^т / та оце ж грошеї не^нмаїе / н^ізашо при^їхат^т //

– А онука на літо не привозять?

– Н^і / а шо йо^му тут робити // они йото в^ідпра^їл^лали на ^лморе од Хар^к:ї^їс^кого інстїтута / там в їх св^її лагєр^т // а цеї год не^н можут^т / бо треба три тис^а:ач^і грївен^т / а їх же не^нмаїе // у їх ^лдач^а п^ід Хар^ковом // там ^лозе^нро йєст^т // так кажут^т туди йїде на ^лліто / так хаї і купайец^а:а / і буде йо^му ^лморе //

– А ви на дачу не їздили?

– До них // та йа ж не^н йїзд^у до їх // йа раз була //

– А переїїздити не хочете?

– Ш^ч:е н^і // ну та йасно // уже ж ходок та^їкї / по голо^лоду три ^лрази упала / возили до ^лїкарн^і / ногу пош^кодила / те^нпер йа погано ход^у // так зби^ралис^а зразу при^їхат^т і забрат^т // а йа та і на ^лсилу одпро^силас^а // ої не^н хоч^у / йа ш^ч:е са^лма побуду / ш^ч:е пожи^ву ^їсе^нл^і // не^н можу йа р^о:татис^а с:е^нлом // ну йа ж ^їсе жи^т:а прожи^єла / к^ромє / йа ж кажу / на ^лсєс^їїї була / а так / йа ж ^їсе жи^т:а ^їсе^нл^і прожи^єла //

– А що найб^ільше подобаєтьс^я в сєлї?

– Х^тозна / шо ме^нн^і подобайец^а:а // ^луди подобайуц^а:а // приїде^ш ос^т // при^їход^{ат} до мене багато ^лудєї / йа ^лудина така / при^вїтна / компан^їїс^ка / багато при^їход^{ат} до мене / йа н^іколи са^лма не^н бувайу // і са^лме б^іл^шє / це йасно шо ^їсе^нл^і / виїде^ш ш^о: / видно / ^їсїх знайє^ш // ну не^н ^лубл^у йа ото шоб так ^ї замкн^утому пр^остор^і жити / шо н^ікуди не^н виїти / н^іч^ого / може б / йакби ран^іше пе^ре^нїїхала куди / так при^ївикла б уже //

с. Риб'янцеве

Село розташоване на лівому березі річки Айдар за 12 км на південь від райцентру. Засноване в 30-х роках XIX століття.

Інформант: Скороход Катерина Олексіївна, 1941 р. н.

Робила ў лаборатор'її / приїхаў на ч'ал'ник наш і сказаў / шо / хто хоч'е поїхат' у Лен'інград // а йак хто не хоч'е / ну п'р'амо насильно / з роботи виже"нем // і зав'едуш'ч'а ме"не послала // ми на дес'ат' д'н'їў на екскурс'їю поїхали // туди ле"т'їли самол'отом / перший раз / красота // ск'ік'іс' там / ч'ас і нав'ірно сорок м'інут і уже ў Лен'інград'і були // а там де ми т'іки не" були // і ото ж той З'імн'ї дворец' / кругом по музейах нас водили / а нам крайом треба було ў магазин // і ми ўт'ікли і п'ішли у пасаж // казали ж там можна купит' раз'н'ї ж в'еш'ч'ї // тод'ї ж н'іч'ого було такогo купит' // ми приїшли туди / купили / йа там ботинки купила / шапки д'їуч'атам на роботу купила // кинулис' назат іти / а ми заблудилис' // і шо ж нам робит' // пе"ре"ішли у йакиїс' пе"ре"ход / а назат не" знайем йак іти // а там ў Ле"н'інград'і так'ї л'уди / так'ї он'ї в'ежл'івіе // одного муш'ч'їну спросили / а в'ін нам і каже / де ви находи"тес' // а ми кам / та йакис' там рус'кий музеї // ми од рус'кого музейу ўте"кли // а в'ін ка / так ви знайе"те ск'іки ў Лен'інград'і рус'ких музейіў // ви ме"н'ї розкаж'іт' / йак там / йакиїс' може там забор / при"ем'е"ч'ат'ел'ний // ну ми запомніли йакиї там забор / де там воно стоїт' // і в'ін нас при"в'їў туди // каже / ос' ваш музеї // ну они там і не" кинулис'а / шо нас і не" було // а ноч'ували дес' там за городом / йакиїс' там акаде"ік'їў було // ў гостини"ц'ї дл'а акаде"ік'їў // холодно // вош'ч'е там у Ле"н'інград'і погода така холодна / с'іра / ўлага така // холодно було // а назат йіхали поїздом уже // ото ў йакомус' при"це"п'ному вагон'і / ч'ут' не" позаме"рзали // ну зав'едуш'ч'а кругом спи"хала / вона н'їкуди не" хот'їла йіхат' / а тод'ї кинулас'а поси"лат' на курси повишен'їя квал'іфікац'її / йїї треба було йіхат' / а она ме"не отпровади"ла // так йа два м'іс'ац'ї була ў Кийе"ві у с'їл'хозакаде"її на курсах к повишен'їю // тоже красота //

д'їуч'ата по магаз'інам б'егали / а йа зан'їмалас' йак дуроч'ка // писала конспекти раз'н'ї // треба там було ж писат' йак / курсова ч'ї заш'ч'їта / йа ўже забула йак його звали // так йа написала / ў мене тод'ї ўс'ї списували // йа ўрод'ї / ў мене образован'їя н'їякого не" було / а ўс'ї там з вишим образован'їем і ўс'ї там списували моїї шпаргалки // йа ж ходила на зан'ат':а / а они н'ї // тод'ї ж ш'ч'е Рад'ан'с'кий Соўюз буў // не" було України нашої в'їл'ной // так кругом ото ж у нас там закони були / вес' курс наш д'їуч'ат знала // д'їуч'ата і хлоп'ц'ї були // ўс'ї ходили // і на ек'курс'її ходили тоже / ну і ў те"атр ходили // уже йак зан'ат'її не"ма / так ото ходили ў те"атр // т'їки ж грошеї тод'ї мало було // ми ж думали / шо нам ст'їпенд'її туди висїлатимут' / а йїї / ст'їпенд'її не" вислали // так ме"н'ї се"стра при"слала грошеї // а оно холодно було / в окт'аб'р'е м'ес'ац'ї ж не" топилос'а // в обш'ч'ежит'її холодрина // страшне // і одеж'ї н'їякой не" ўз'ала ж / думала тепло буде доўго // так йа там ч'ут' не" замерзла // а тод'ї розтопили / йа ўже в'їкна позакл'ейувала там у комнат'ї сама жи"ла // вопш'ч'ем харашо було //

йак виїшла зам'їж / у се"л'ї клуб буў у церкв'ї // ми ш'ч'е молод'ї були с'воїм ч'олов'їком // п'їдемо у клуб туди // а ш'ч'е йа робила на ферм'ї / орган'їзували комсомол'с'ку / комсомол'с'ка хверма була // при"мали ў комсомол ме"не ў церкв'ї // при"їжали з району пре"цтав'їт'ел'ї // торжественно нас при"мали // ў нас була комсомол'с'ко-молод'ожна ферма // ото у нас такий клуб буў // було весе"ло / і тан'ц'ї були / і парк буў гарнїї б'їл'а клуба // ал'еїки були так'ї // посе"редин'ї була танцплош'ч'ад'ка / зараз там усе вирубали // те"пер п'їс'л'а клуба там склад буў у церкв'ї / зе"рно там хранили // а те"пер зараз там церква / одр'їмонт'їрували церкву / красива така стоїт' // с'лужиц':а // з ус'їх сел с'уди ход'ат' бабушки на молеб'їн // клуб пост'ройїли не" знайу ў йакому году / уже в'їн скоро завалиц':а зараз // а тод'ї ст'ройїли буў гарнїї клуб // а зараз уже там н'ї ре"монту не"ма / ну д'еїствуйе клуб // там д'їти гуртки раз'н'ї зан'їмайц':а // а ў ц'ом году газ откл'уч'їли / так зїмойу йа не" знайу / ч'ї д'їти туди ходили // а то вобш'ч'е концерти каждї празн'їк / молоц':ї тут // у клуб'ї / ў б'їб'л'їотец'ї там у нас йес'т' зав'едуїуш'ч'а б'їб'л'їотеки / вона

організовує разні празники / даже дла лудеі похилого віку // йа ходила на той празник // там ото концерт нам ставили // тоді разні ігри там були // анікдоти там розказували / хто шо ўм'іе // тоді об'іт буў там / кашу нам варили // тоді Маслану ўс'егда ўстр'іч'айут' ў клубі // д'іўч'ата молоденк'і там організуют' / заўлуба і ц'а ж бібл'іотекарша // ну йа коли ход'у туди / а коли н'і // у церкву йа не" ход'у / не" знайу йа / ч'огос' // ч'і йа може не"віруйуча // ран'ч'е казали / шо Бога не"ма / а те"пер // ч'ос' ет'іх бо'гоў кинулис'а / ну йа не" знайу / йак / вірит' ц'ому ч'і не" вірит' // колхоз буў дуже гарній // зараз у нас агрофірма // ўрод'е кругом поразвал'увалис' / а у нас ш'ч'е ўрод'е тут держиц'а // йес'т' хверма / йес'т' свиохверма / йес'т' страуси ў колхозі // там перепе"лиц' ш'ч'е йакіхс' вірош'ч'уйут' // ол'їни"ц'а йес'т' // була крупорушка / ўже закрили // остаўс'а один млин / а то була і крупорушка // і ол'їни"ц'а була така гарна / ол'їну гарну били / а зараз йакас' не" така вона і ол'їна // зараз уже трошки не" так // коўбасній цех буў // та він і зараз йес'т' // не" знайу / шо там ш'ч'е робиц'а // макарони робили / мел'ни"ц'а сво'я / ўсе там / і хл'іп пе"кли // магаз'іни зараз уже сам'і ч'ас'н'і ў нас // бар у се"л'і йес'т' // алкагол'іки туди ход'ат' // а шо ў нас іш'ч'е йес'т' // ў со"с'едн'ому се"л'і д'іскот'ека йес'т' // молод'ож туди ходе / ўс'ака наркоман'їа там / і алкагол'іки / і бари сам'і / ре"сторани // молод'ож зараз така роспуш'чена // магаз'іни / не"ма н'і одного государств'і"ного / сам'і ч'ас'н'і ўже // аўтобуси не" ход'ат' // ран'ч'е аўтобуси ходили // було на роботу ходила ў сус'ідн'е се"ло / так йак п'ят' ми"нут / так і аўтобус йіде // а зараз н'іч'ім і поїхат' і ў район'ій центр / і ў бол'ниц'у // маршрутка одна ходе за ден' раз'іў може три та і ўсе // бол'ниц'а йес'т' у район'і // тоже з'імойу економл'ат' газ і св'ет / і не" кормл'ат' поч'ти // каждую ос'ін' йіз'д'ат' соби"райут' харч'і // ў бол'ниц'у здайем картошку // хто шо може // ч'і моркву / ч'і ў кого шо йес'т' // і закрите / консе"рвац'їю дайут' / хто може // а тоді ж йак попадеш / хто не" дайе / так будут' дор'ікат' / ч'о не" давала картох на борш'ч' // школа нова // ну не" така то вона і нова // ну / де"с'ати"р'іч'ка те"пер / ч'і одинац'ат' / д'вінац'ат' // ран'ше була она у сус'ідн'ому се"л'і // д'іти ходили за три кілометри у де"с'ат'ї

клас // а те^нпер у нас у се^нл'ї своїа школа // це благо^дарн'ї ми
ўлас'т'ї / за те шо так зробили / шо д'їти наш'ї далеко не^н
ход'ат' // сад'їк д'ецкїй йес'т' у колхоз'ї // т'їки зимо^у
закривали / тошо економили газ // а то ран'ч'е посто^йан:о
робили / і л'їто / і зиму сад'їк робїў // там йа колїс' робїла ў
сад'їку трошки / йак у де^нкрет'ї була // ну ран'ч'е було кормили
д'їтеї // Боже / ў колхоз'ї шо хоч'еш / та ї м'ясо давали / і мед
давали / пр'амо йак п'їде^нш полу^ч'ат' / і молоко с хверми /
п'р'амо йа хо^дїла / брала коромїсло і два ве^ндра // їдеш на
хверму / п'р'амо на хверм'ї доят' корови //

родїлас' йа ў сел'ї ў сорок першому году / воїни не^н дуже
помн'у / но помн'у / шо хтос' одкриў л'аду і ми сид'їли ў
погре^нб'ї і сказали шо ўже можна ви^ходїти / шо ўже ж
в'їдступили ч'ї румини / ч'ї н'їмц'ї / не^н знаїу / хто ў нас там
буў // ми вил'їзли з погре^нба / дал'ї йа помн'у / шо ми п'їшли ў
хату // на п'їч'ї ў нас там на ле^нжан'ц'ї йак'їс' сухар'ї вал'алис'а
/ бутїлки йак'їс' там осталис'а / йакес' лахмот':а / видно ж
п'їс'л'а тих / хто посто^йал'ц'ї стоїали / хто там / н'їмц'ї ч'ї хто
там буў // оце йа помн'у // була ў мене се^нстрич'ка старша /
жили ми б'їдно / холодно було п'їс'л'а воїни / голодно / не^н
було ў ч'ому од'ївац':а / не^н було ў ч'ом обувац':а / йїсти тоже
н'їч'ого не^н було // огороди садовили ми / йакос' тод'ї і не^н
родїло // у колхоз'ї н'їч'ого не^н платили / мама робїла б'їл'а
те^нл'ат' / н'їч'ого / сам'ї трудодн'ї пи^сали / а н'їч'ого не^н давали
// ото при^не^нсе йакїхс' круп'ц'їў жмен'у / зваре йакус'
боўтанку // а л'їгом робїла на царин'ї / у нас там огородництво
ўрод'е було / садовили там картошку ч'ї шо вони там // там йїм
в об'їд кул'їш йакїс' варили / вона нам приносила додому
поїисти // сама не^н йїла / а нас годувала //

помн'у сорок с'омїй год // була голодоўка // мамку нашу
положили ў бол'ниц'у / во^на захворала ос'їн'у // і приїхала
с':їл'с'кого сов'ета женш'ч'їна // і ў кого було багато д'їтеї / ну
б'їдно жили / забирали / спасали д'їтеї / возили йїх у д'їдом // і
нас забрали ў д'їдом // приїхала женш'ч'їна йакас' із мужиком
// к'їн'ми / б'їстарка така де^нре^нїйана / оп'їята од'їялом йак
циган'с'ка к'їб'їтка // нас туди посадили / ми плакали страшне /
не^н хот'їли // нас поки приве^нзли / було ўже ч'олов'їк ш'їс'т' ч'ї
ск'їки // помн'у ў д'е^ндом'ї йак / кормили нас там // йїсти ж

давали / новий год буў // йолку нар'ажали / ў друг'її к'імнат'ї
йак'їс' ми спали / а ў друг'її була йолка // туди ходили ш'ч'е
ноч'у / канхвети там йак'їс' в'їшали / ми там к'рали // а тод'ї
мама приходила / ўже виписалас' з бол'н'їци / приходила до нас
у гост'ї / приносила гостин'ц'ї / бур'аки варен'ї // д'їтво
опступайут' і кругом прос'ат' соб'ї ж / а ме'н'ї не' досталос'а /
йа сама менч'а сто'яла // мамка каже плач'е / ну йа тоб'ї
доч'ко прине'су ў друг'ї раз // тод'ї во'на приш'ла ш'ч'е раз /
прине'сла мен'ї куклу таку красиву / пошила із тр'апок і
лахмот'а // із косами / сво'є волос'а обр'їзала / во'на запле'ла
йї коси доўг'ї так'ї // д'їч'атка йак побач'їли / ўс'ї там у
д'їдом'ї просили / шоб йа йїм дала пограц'а // а ме'н'ї жалко
було / ти шо / мамка ж ме'н'ї прине'сла // ноч'у йа л'агла спат'
і положила йїї до себе ч'ї п'їд подушку / уже забула // утром
устала / а йїї не'мае / йїї ў мене ўкрали і порвали // мо'я
се'стра йїх та розган'ала / би'ла і нас поставили в у'гол // во'на за
одними две'рима сто'їт' / йа за друг'ими // во'на там плач'е в
угл'ї / йа там плач'у // наказали нас так //

тод'ї помн'у во'на ў ш'колу ходила // йа ж не' ходила ш'ч'е
ў ш'колу // она іде // од'ївалис' / давали одежу там // а йа боса
б'їгла за нейу плакала / шоб она до ш'коли не' йшла / ме'не не'
бро'сала // тод'ї помн'у йак ми там коч'е'режки с капусти
соб'ї'рали йїли // ну годували / праўда не' померли ж з голоду /
спасали нас // тод'ї мамка йак виписалас' з бол'н'їци / приш'ла
нас забрала / п'їшком ішла // а туди к'їлометр'їў п'атнац'ат'
або двац'ат' // зима була страшна / с'н'їгу багато // она
приш'ла / нам видали пал'та нов'ї / хлоп'яч'ї праўда //
хлоп'яч'ї пал'та і хлоп'яч'ї капе'л'ухи / ботинки // ото'ж ми
ўбралис'а і шли п'їшком // доўго йшли // дес' напеўно може до
половини дойшли / йїхаў йак'їс' д'ад'ко на кон'аках / на сан'ах
// і он нас п'їдобраў / п'їдв'їз нас грошки / йа не' знайу / ч'ї до
самой до'м'їўки / ч'ї ми ш'ч'е п'їшком йшли // приш'ли ми
до'дому / а дома в'їдкрили хату / так'ї рад'ї // дома ў нас
об'станоўка / йака була / одна к'роват' сто'яла / не' к'роват' / а
оно де'ре'ўйан'ї так'ї бил'ц'а були і де'ре'ўйан'ї пом'їст / п'їл
/ полом звали // накрита р'адном она була і там ми спали //
ле'жанка була ў нас / груб'ка / ле'жанка // на ле'жан'ц'ї ўс'їгда
мамку ложили / шоб йї тепло було / а ми на к'роват'ї спали / на

тому полу // р'адном укрийемс'а / пеком з лахм'іт':ам // холодно було // топили соломойу // зйіди / там б'іл'а нас ферма не^ндалеко була / ото йак побач'імо / шо вики^едадут' зйіди / йа б'іру р'аденце і б'іжу туди / ту солому забираєм ч'і билку // тод'і ходили терни рубали / куш'ч'і так'і // куш'ч' терну вирубайемо / а тод'і йак р'іч'ка заме^нрзала / брали сокиру і йшли ч'ере^нз р'іч'ку / там лози / там куш'ч'і були // б'іл'а мене була хверма б'іл'а нас не^ндалеко // і там дойарка короў дойіла // а ме^нн'і може год'іу с'ем' було // йа п'іду до них і прос'у / шоб ме^нн'і дали попробоват' корову дойіт' // во^ни мен'і дадут' круже^чку і дадут' таку корову / шо ўже у запуск іде і кажут' / йак ото ск'іки надойеш / то твое буде молоко // йа ж ото с'аду і наўч'ілас'а короў дойіт' // а ў мене сус'ідка по сус'іцтву була / а воно ж ран'ше було у город йіздит' на базар далео було / машин не^н було // тод'і вош'ч'е машин мало було // і вона то зби^ерає сме^нтани / ч'і шо там / вона ото молоко возила на продажу // а йа за нейі те^нлат пасу і шоб корову йа здойіла // йа ж мала / с'аду / йак поч'ну ййі ту корову дойіт' / Боже^чко // молоко б'іжит' і б'іжит' / а ў мене ж ну йак'і там руки / йак ме^нн'і може год'іу дес'ат' було // уже йа нац'іукала того молока ц'іле в'ідро // йа ўже плач'у / бойус'а / шо багато ж молока і думайу / це корова ж захворала / шо молоко ж у нейі б'іжит' і б'іжит' // веч'іром прийіж'айе ц'а сус'ідка / а йа бойус'а до нейі йти // она ме^нне побач'іла / ну шо там / ти справи^елас'а // йа кажу / та справи^елас'а // та кажу / т'отка Наташка / ви ме^нне не^н лаіте / ваша корова наверно захворала // а она каже / ч'ого захворала // а йа кажу / та ви знайте / йа ййі дойіла дойіла / а ў нейі молоч'ко б'іжит' і б'іжит' // вона наверно захворала // ос' йа ўже ц'іле в'ідро надойіла // вона / дуроч'ко ти / т'іки н'ікому не^н кажи / шо вона так дойіц'а // ну гарно вона дойілас' / а йа думала / шо вона захворала / шо ў нейі прорвалос'а молоко / йа там знала / йак воно там роби^цц'а //

а йісти н'іч'ого ж не^н було у нас // тож ідем до нейі в огород садовіт' // садови^емо огород / вона / ну оц'у картошку посади^емо в'ідро і буде^нмо об'ідат' // а йа йісти хоч'у // а вона картошка др'ібнен'ка така // йа думайу Боже / коли ж ми ййі висади^емо / там на ц'ілий ден' т'іейей картошки // йак по дв'і

картошини кидайеш / вона така йак кукурузу малесен'ка / йа то
 вона йак одве'рнец':а / а йа кину жмен'ку / прики'даю зе'млейу
 / а тод'і кину д'ві / і то ўрод'е ж швидше може трошки і
 висадим ту картошку // а она шо там мен'і йісти дас'т' /
 кусоч'ок хл'іба та пере'гон // молоко ж здавала ўсе на
 молоч'арн'і / вона жадна була / Господи / царство йї не'бесне //
 а тод'і кукурузу поч'али садовит' // а она ж тоже то дала мен'і
 у х'вартук / то казала йак кукурузу посади'мо / а тод'і йа те'бе
 нагодуй / а йа йісти ж хоч'у // йа поч'ала і кукурузу так садит'
 йак кидат' ту картошку // ну йа ж не' знала / шо кукуруза зоїде /
 картошка зоїде куш'ч'іком / а кукуруза ж так не' вिति'калас'а
 по сто штук там / а вона ну поч'ала ме'не лайат' / б'іс:ов'існа
 така / шо ти так кукурузу садовила / кидала по багато // а мен'і
 йісти хот'ілос'а / а вона ж не' пон'імала наверно / вона не'
 голодна / не' пон'імала / шо йа йісти хоч'у // така вона
 бе'жал'існа була // а тод'і вона прийн'ала приймака
 іс:ус'ід'ного се'ла і ў'ного було д'воє д'ітеї // вона д'іуч'іну
 ўз'ала з ним / в'ін уз'аў д'іуч'іну / а хлопец' там остаўс'а у
 другому се'л'і // і ш'ч'е ту д'іуч'іну вона мен'і нав'азала
 н'анч'іт' // ну вона така хороша д'евоч'ка була // і то она іде на
 ц'ілий ден' на роботу / д'істала йї йісти кусоч'ок хл'іба і
 круже'чку молока // стоїт' у мене дома на стол'і хл'іб тої же і
 молоко // а йа йісти хоч'у / ну н'іч'ого не' було йісти ў нас // йа
 ход'у ўсе на ту кружку погл'адаю // а она ца' Шура диви'ц':а та
 каже / Кат'а ти йісти хоч'еш // манен'ка вона / ну здорово
 менч'а / ну йак / ну може год'іў на с'ім вона менч'е од мене
 була ч'і на ш'іс'т' / отак // она каже / ти йісти хоч'еш / а йа
 кажу хоч'у // она каже йїж / йа потом йім скажу / йа не' хоч'у
 йісти // а йа ка / ага / Шура / она йак уз'на / шо йа поїла так она
 ме'не лайати'ме // ну йа тр'іше'чки / так йа ото половинку
 хл'іба і половинку молока випйу // а так ото ж боїалас'а йїйі // і
 то йа те'л'ат ц'ілий ден' пасу у нейі / так она ме'н'і пере'гону
 прине'се / ну оно ж такий йак / йакий пере'гон // на се'паратор'і
 об'и'райут' ве'ршки / густе / сме'тана / а те остаїец':а / таке
 воно йак вода т'іки б'іле // і то оно таке і молоком не' пахне //
 ото она дас'т' ме'н'і додому л'ітру йакус' там круже'чку
 нал':е за те шо йа йї роб'л'у // а йа постойан:о йї ето /
 женш'ч'іни т'і / шо з нейу пасли те'л'ата / кажут' / та і

б'іс:ов'існа Наташка йака // то пр'ід'с'єдат'єл' приїде / а йа / та ну може ў п'ятій клас ходила так / а о'ни кажут' / що це закону такого не^нмає / шоб трудод'н'і писали не^н йї же / а ме^нн'і // ка ц'ілій ден' / ц'іле л'іто те^нл'ат па се за нейі / а вона даже йїї не^н корме // ото йа так за нейі і о'город пособ'л'ала йї // а Гал'а / це ж була мо'я се^нстра / она ж старша / та каже / ну п'іди ў нейі хоч' йаїце украд' // а йа кажу / та ти шо // она та'ка йак іде ото з дому де-не'буг' / так она і ку'реї погл'адит' // ну йако'с' она гл'ад'іла шо з'нала / шо зне^нсец':а та ку'ри'ца' // так она з'нала ск'ік'і ў нейі йаїец' буде // і то йак при'шла з'разу йаїц'а бе^нре / і бач'у шо йа ж н'іч'ого у нейі // а йа бо'йалас'а йїї / н'і то шо йа бо'йалас'а / с'тидно було нав'іг'

ве^нликден' не^ндаўно ж бу'ў ос' / пек'ла бабушка ж паски // ў суботу ўстала справи'єлас'а там с'во'їм хаз'аїством / у мене те^нл'ата там / вут'ата / крол'ата // п'ішла у куми мо'лока рож'ілас'а / уч'і'нила паску // доўго там она ў мене с'ходи'єла // ўсе туди по'нам'ішувала // снач'ала мо'лока л'ітру нали'єла / тод'і маргарину треба було на'кидат' туди д'в'іс'т'і грам / тод'і п'яте^нро йаїец' убила / тод'і два стака'на сах'ар'у / тод'і із'ум за'пари'єла / тод'і ван'іл'ін кидала // тод'і дро'ж'еї кинула три ложки // ото оно ў мене тод'і бро'дило / п'ідо'шло гарно / тод'і йа зам'ісила т'істо // і то оно ў мене ле^нжало нав'єрна ч'аса два / йа його пере^нбивала // тод'і поса'дила паски // а ў мене спе^нц'іал'но йес'т' форми та'к'і аж двац':ат штук // йак раз вони ў мене ўс'і ўлаз'ат' у духоўку // розложила те т'істо по ўс'іх двац':ати баноч'ках // і то они ў мене тод'і пе^нк'лис'а дес' сорок п'ят' ми^нут // вит'агла / вони та'к'і краси'ві ўс'і / т'і мален'к'і / т'і б'іл'ш'і / а т'і ш'ч'є б'іл'ш'і // тод'і ўнуч'ка мо'я наколотила оте / шо з'верху треба його по'мазат' // йаїц'а зби'євала с'ахарем // по'мазала / тод'і по'приси'пала його ц'в'іт'ним пшо'ном // поч'али варит' йаїц'а // наварили йаїец' / у ц'ом го'ду йїх не^н краси'єли красками / а були ў нас та'к'і о'ц'і куплен'і бумаже^нч'ки // ми йїх по'варили / а тод'і у ки'п'яток / обк'л'єйли тими бумаже^нч'ками // і ўже ми при'го'тови'єли ўсе // а тод'і у'тром устали ў не^нд'іл'у / йак іти треба ж було на кладовиш'ч'є // тоже ж справи'єлас'а ўс'о по хаз'аїству // наго'тови'єли ўсе іти на кладовиш'ч'є // треба ў нас ба'гато гроби'єк'іў // у тр'ох с'єлах у нас родич'і по'хован'і // ка'ждому на мо'гилку треба платоч'ок

носо́виї / поло́жит' / пасоч'ку // та́кий обич'а́ї // цв'і́точ'ки
постави́ти // пасоч'ку / йа́їц'а і канхвет там ч'і пр'ани́єки // ото
прости́лайеш на мо́гилку носови́ч'ок і ложи́єш о́це ўс'і
угош'ч'ен'я́ // ото ўс'іх свої́х роди́ч'іў треба обо́їти // і то ми
йі́зди́ли на три кладови́ш'ч'а // ў се́л'і ў друго́му мо́йа ма́мка
захо́вана // ў ц'ому се́л'і / де йа живу / захо́ваний д'еду́шка /
мо́йа све́к'руха і ўс'і роди́ч'і б'лиз'к'і / і то ми там побу́ли /
помйа́нули там // обич'а́ї та́кий / треба там поми́нат' // бра́ли
ту́ди хто шо м'і́г / пир'і́жки там / кра́шанки / паску / шо там / шо
ў ко́го йес'т' / коўба́су там // помйа́нули / а то́д'і при́шли
до́дому // до́ма ўже свої́ роди́ч'і / свої́ до́машн'і с'і́лі / то́же
помйа́нули / ўс'іх зга́дали // ўнуч'ка хо́дила ў церкву // бра́ла
паску / бра́ла канхвети ту́ди / бра́ла йа́їц'а / і хо́дила с'ва́тит'
паску у церкву // ка́зала л'уде́й було ба́гато // ну йа не́ хо́дила //
і була о́на там до па́ти ч'асо́ў // у па́т' ч'асо́ў во́на при́шла /
при́не́сла с'ва́ч'ену паску // на́да було н'ічо́го ш'ч'е не́ йі́сти
/ а по́йісти ту с'ва́ч'ену паску // ми ўс'і так ото і зро́били / по
кусоч'ку по́йіли / а то́д'і ж пі́шли на кладби́ш'ч'е //

СВАТІВСЬКИЙ РАЙОН

с. Гончарівка

*Село розташоване за 7 км на північ від райцентру.
Засноване у XVIII столітті.*

Інформант: Щербакова Раїса Іванівна, 1941 р. н.

– Розкажіть про себе, про сім'ю свою

– Ну була то йа Решетн'ач'ка / а с'єч'ас йа Ш'ч'єр'бак
Раїса Іван'їуна // майу тр'ох д'їточ'ок / два си'ноч'ки і доч'ку /
і о'у'нук'їу тр'оє // тр'оє ж ? // п'їатєро? // ну ч'ого? // тр'оє /
ч'єтєро о'у'нук / п'їатєро / прав'ил'но / п'їатєро // Кат'а / Кос'т'їк
/ Даша // п'їатєро ж / так? // тр'оє / ну / п'їатєро о'у'нук'їу // а тої /
а Андр'її? // а в'їн п'їатїї Андр'ушка / да? // а // так то д'ї
получ'айєц'а шєстєро о'у'нук'їу // а / ну пон'атно / пон'атно /
п'їатєро //

родилас'а ў Дн'їпропетроўс'к'її облас'т'ї / а с'уди ч'ортї
занєсли мє'нє // зам'їж вїйшла / да / с'уди / дол'а / суд'ба
кинула / кинула с'уди мє'нє / так // та йак кажут' і обїїздила
в'єс' / йак ото пословиц'а йєс'т' / прошла Крим і Рим і м'їдн'ї
труби ї попалас'а ч'ортам у зуби // ну / слава Богу / Господи
т'їки помози / шо ўрод'ї ўсє хара'шо // ўсє хара'шо / ўсє
нормал'но // робила до'йаркойу / і тел'атницею / і кур'атницею
// ў авар'їю йак попалас' із рукойу / дес' года п'їўтора ч'ї два йа
на л'охком труду / л'охкиї труд // бо там йак нач'нєш п'їсл'а
курч'ат ч'їстїт' отої навоз / так л'охкиї труд / ото т'їки ї то шо
дойт' то йа не' могла / в апаратуру ж попалас' / в апарат // а так
н'їч'ого / ну шо //

один шахт'орч'їк си'нок / самїї старшїї / ч'єрез п'їўтора
года п'їде на п'єн'с'їю ўже в'їн / шахт'ор // тоже дол'а ў його /
т'їч'ї же'н'їу'с'а ї н'ї з однойу н'ї ўжїў // оцє ў його первїї / ў
перв'її же раз в'їн же'н'їу'с'а / з доч'койу в'їн браў / стар'їшен'ка
// то д'ї шос' там обш'ч'єм не знаю / шо там у їїх пол'уч'їлос'а з
нєйу / вона нач'ал'н'їк жеке'о була / ну / обш'ч'їм / баба вїдна
була // і вїдно ж і схїбнула'а / нач'али йїздїт' до дому до нєїї
/ і в'їн ото роз'їшоўс'а // Андр'ушк'ї цє ўже ос' з двад'ц'ат'

шостого |ма|йа |бу|де |йо|му |це| |ў|же |д|ва|д|ц|'а|т| / |д|ва|д|ц|'а|т| |п|й|а|т|ї|
г	о	д	//	о	ц	е	А	н	д	р	'у	х	'і	/	й	а	к	р	а	з		д	'і	д		К	о	л	'а		р	о	д	и	ў	с	'а		д	ва	д	ц	'а	т							
п	'а	т	о	г	о		ма	й	а	/	а		в	'і	н		р	о	д	и	ў	с	'а		д	ва	д	ц	'а	т		ш	о	с	т	о	г	о		ма	й	а	//	н	у						
т	'і	к	и		н	е		з	н	а	й	у	/	п	о	-'м	о	й	е	му		в	о	с	'і	м	с	'а	т		ч	'е	т	в	е	р	т	о	г	о		г	о	д	а	//	а		х	т	о
з	н	а	/	ч	'і		в	'і	н		ж	е	'н	а	т	ї		с	'і	ч	'а	с		ч	'і	н	'і	//	а		ш	'е		ш	'ч	'о	? //														

– *Про внукив розкажіть*

– Та ну це ж то бі і онуки / оце онуки // онуч'ка ос' коло
мене мо|й|а| л|'у|б|и|м|и|ц|'а| // |це| |мо|й|а| л|'у|б|и|м|и|ц|'а| |Д|а|ш|у|н|'а| |д|о|ц|'і|на| //
|п|ил|'а|й|е| |ш|о|с|' // |с|'і|к|а|т|о|ра| / |с|'і|к|а|т|о|ра| |б|а|б|а| |й|ї| |н|е|'н|а| |д|е| // |й|а| |й|о|г|о|
дес' |п|р|и|х|о|в|а|л|а| //

– *А як дeтcтвo пpойшлo вaшe?*

– Та д'ецво / ми / ми ж з |ма|м|о|й|у| / |це| |ми| |з|а|й|ї|х|а|л|и| |у|
Ч|'е|р|к|а|с|'к|у| |о|б|л|а|с|'т|' / |ми| |с|а|м|'і| |з| |Д|н|'і|п|р|о|п|е|т|р|о|ў|ш|'ч|'і|н|и| /
|Т|о|м|а|к|'і|ў|с|'к|ї| |р|а|й|о|н| / |с|е|л|о| |Т|о|м|а|к|о|ў|к|а| / |в|о|б|ш|'ч|'е|м| / |х|т|о| |з|н|а| /
в	о	н	о		ж		в	о	й	е	н	'і		г	о	д	а		б	у	л	о	//	м	е	'н	'і		б	у	л	о		п	й	а	т	'	г	о	д	/	й	а	к		ми				
з	а	й	ї	х	а	л	и		о	ц	е		з		Д	н	'і	п	р	о	п	е	т	р	о	ў	ш	'ч	'і	н	и	/	з	а	й	ї	х	а	л	и		ў		Ч	'е	р	к	а	с	'к	у
о	б	л	а	с	'т	' /	ми		ж	и	л	и		т	а	м	/	с	е	л	о		М	и	х	а	ї	л	'і	ў	к	а	/	ў		М	и	х	а	ї	л	'і	ў	ц	'і		ж	и	л	и	
//	п	о	т	о	м		о	т	о		п	о		м	а	м	и	н	'ї		л	'і	н	'ї	ї	/	н	у		п	о		м	а	м	и	н	'ї	/	п	о		б	а	т	'к	о	в	'ї		
л	'і	н	'ї	ї	/	д	а	/	п	о		б	а	т	'к	о	в	'ї	/	п	о		м	а	м	и	н	о	му		м	у	ж	и	к	о	в	'і		л	'і	н	'ї	ї	/						
о	к	а	з	а	л	и	с	'а		т	а	м	/	о	б	ш	'ч	'е	м		б	р	а	т		і		с	е	с	т	р	а		м	а	м	и	н	о	г	о		м	у	ж	и	к	а	/	б
і		с	е	'с	т	р	а	/	д	'а	д	'к	о		А	н	д	р	'ї		і		т	'о	т	к	а		М	а	р	у	с	'к	а	/	М	а	р	ф	а	/	т	'о	т	к	а				
М	а	р	ф	а	//	М	а	р	х	в	а		ў		д	'е	ц	т	в	'і		м	е	н	е	/	п	о	-'м	о	й	е	му		ў		т	р	е	т	'ї		к	л	а	с	/	ў			
т	р	е	т	'ї		к	л	а	с		й	а		х	о	д	и	л	а	/	в	о	н	а		м	е	'н	е		о	т	о		п	р	и	й	'ж	а	л	а		ў		Ч	'е	р	к	а	с
о	б	л	а	с	'т	' /	н	у		ў		М	и	х	а	ї	л	'і	ў	к	у	/	з	а	б	и	р	а	л	а		м	е	'н	е	/	ў	р	о	д	'е		й	а	к						
у	д	о	ч	'е	р	и	т	'	х	о	т	'ї	л	а	//	н	у		ї	/	н	у		ш	о		й	а		т	а	м	/	у		т	р	е	т	'ї		к	л	а	с	//	і		к	у	к
о	т	о		ш	и	л	и		м	е	'н	'і	/	ш	о	б		й	а		т	о	ї	//	а		ў		б	а	б	у	ш	к	и		т	а	м		у										
Д	н	'і	п	р	о	п	е	т	р	о	ў	с	'к	'ї		о	б	л	а	с	'т	'і	/	С	о	х	в	'ї	ї	ў	к	а	/	с	е	'л	о		С	о	х	в	'ї	ї	ў	к	а	/			
к	о	р	о	в	а		б	у	л	а	/	т	а	м		с	а	д	к	а		о	д	н	о	г	о		б	у	л	о		г	е	к	т	а	р	//	т	а	м		с	т	р	а	ш	н	'і
ї	м	'е	н	'ї	а	//	с	'і	ч	'а	с		й	а		н	е	'н	а		з	н	а	й	у	/	й	а	к		в	о	н	о		т	а	м	/	а		т	о	д	'і		ж		о	т	о
г	о	н	'у		к	о	р	о	ў	к	у		п	а	с	т	и		і		о	т	о		ў	ж	е	ж		с	к	у	ч	'н	о		м	е	'н	'і		н	у		ў		ч	'у	ж	'ї	
с	т	о	р	о	н	'і	//	і		о	т	о	ж		в	и	г	а	н	'а	й	у		к	о	р	о	ў	к	у	/	к	а	ж	у	/	й	а		п	о	г	о	н	'у		к	о	р	о	в
н	е		п	р	ї	д	у		д	о	д	о	м	у	//	н	у		ў	ж	е		з	а	с	у	м	у	в	а	л	а		з	а		м	а	т	е	р	ї	у	//	н	у		ш	о		в
п	о	л	'а	к	а	л	и	с	'а		ї		п	р	и	в	е	з	л	и		м	е	н	е		н	а	з	а	д		д	о		м	а	т	е	р	'і	//	н	у		а		т	е	п	е
ч	'у	х	а	й	е	ш		з	а	д	н	и	ц	'у	/	т	а		ў	ж	е		ш	о		т	и		п	о	в	е	р	н	е	'с	'а	//	а		т	а	к		н	'і	ч	'о	г	о	
д|'е|ц|т|в|о| //

у |ш|к|о|л|у| |й|а| |м|а|л|о| |х|о|д|и|л|а| // |п|о|-'м|о|й|е|му| |й|а| |п|р|о|ї|ш|л|а| /
|о|б|ш|'ч|'е|м| |п|'а|т|' |к|л|а|с|'ї|ў| |й|а| |п|р|о|ї|ш|л|а| / |а| |ў| |ш|о|с|т|ї|ї| / |ч|'і| |ш|'і|с|'т|'
п|р|о|ї|ш|л|а| / |а| |ў| |с|'о|м|ї| |н|е| |п|'і|ш|л|а| / |й|а| |ў|ж|е| |ї| |з|а|б|у|л|а|с|'а| // |п|о|н|'а|т|н|о| ? //

і ото ж ма́ма ро́била ко́ло сви́неї / і́йа то / о́на / ма́ма захво́рала / і́йа тож ко́ло сви́неї з ти́ми в'і́драми о́то т'а́галас'а // і́ д'е́цво то́же і́ бур'а́ки / ма́ма ж / во́на ж не зна́ю / і́ де во́на / йа́к / шо во́на не зна́ла / шо це сви́ні / шо це коро́ви // ну зра́зу о́то ж йа́к при́йіхали ў Че́ркас'ку о́блас'т' / у Ми́хаїл'і́ўку / во́на тож / ну / ла́нки / ла́нки / о́це бур'а́ки по́лоли о́там о́це / карто́шки / во́но ж ра́н'іше са́дили ш по́л'а здо́ров'і // а́га / і́ о́це по́мн'у / в'і́з'ме м'і́н'і гра́м сто а́бо дв'і́с'т'і по́'душе́ч'ок / о́но с'е́ч'ас по́'душе́ч'ок ко́нхвет'і́ў не ма́йе / а ў́же мо́рози / а куч'у́гури бур'а́ка стра́шн'і / ў́же сн'і́гом припа́дає // пове́зе ме́не ту́ди / шо́б йа́ / во́ни ж бур'а́ки по́п'і́дриван'і / т'і́ки хо́ди йі́х скла́даї на́ куч'у́ // а ма́ма ж о́то ч'і́стит' / це по́мн'у // ну / а то́д'і там о́дна Ду́с'ка / ба́ба йа́кас' / не зна́ю / ка́цапка во́на са́ма / і́ во́на о́то ма́т'і́р забра́ла до сви́неї / і́ о́то ми т'і́ бур'а́ки б'ро́сили // хто́ там / шо́ там / ну о́це шо́ йа́ по́мн'у // бу́ло купі́т' ма́ма о́цих по́'душе́ч'ок і́ захо́вайе ў́ те / у сапо́ги ў́ п'і́дпор'т'анки / а йа́к'і ра́н'іше сапо́ги / кирз'а́ки // с'е́ч'ас кирз'а́к'і́ў не ма́йе / а хо́ч' мо́же і́ йе / так йі́х ў́ три до́роги во́ни // а́га / і́ во́на о́то пор'т'анка́ми йі́х замо́тайе / ў́с'о раў́но на́йду // про́нира бу́ло / ў́се на́йду / н'і́де н'і́ч'ого не схова́йе ма́ти // та́ і́ с'і́ч'ас // ну а шо́ с'і́ч'ас / шо́ йа́ с'і́ч'ас / йа́ са́ма со́б'і ха́з'а́йка с'і́ч'ас // з о́нуч'ка́ми і́ з д'і́тво́ро́йу // д'і́ти мала́дц'і́ // то́же ж до́л'а та́ка і́ ў́ д'і́теї́ / і́ ў́ до́ц'і́ / і́ ў́ ста́ршого суд'ба́ не скла́лас'а / жи́ве са́м / ў́же ско́ро на́ п'е́нс'і́ю п'і́де // Ал'о́ша / це́ ж сре́днен'кі́й // пере́риў́ у ме́не ме́жду д'і́тво́ро́йу ч'о́тирна́дц'а́т' год // о́це ў́ ме́не Йу́рка ста́рши́й / в'і́н у ме́не ш'і́с'ат тре́т'ого / а́ Л'о́шу йа́ ро́дила ў́ с'е́мс'ат де́'в'ато́му // с'е́мс'ат шосто́му / це́ Л'е́на ў́ ме́не с'е́мс'ат де́'ўйато́го / а то́ йа́ пере́путала́ // ну н'і́ч'ого / ў́ро́д'і дру́жно жи́вуть і́ бра́т / і́ д'і́твара́ // ну шо́ на ста́р'і́с'т' йа́ оста́лас' о́дна //

— А в Гончарівку як ви попали?

— У Гонч'ар'і́ўку йа́к по́пала́ ? // та́ то́же ж суд'ба́ то́ кидала́ ме́не по́ ў́с'і́х села́х / і́ у то́му / о́ї / за́ С'е́в'е́ро / йа́к во́но те се́ло на́зиви́аєт'с'а́ / Боро́вен'к'і́ ? // Боро́вен'к'і́ / по́-мо́йе́му // там о́то ту́ди йа́кос' йа́ / йа́к йа́ ту́ди по́пала́ / йа́ і́ не по́мн'у // а / це́ ж йа́ з му́жи́ком о́це з Л'е́ниним і́ з Ал'о́шкиним ба́т'ком йа́к / о́ї де́ ж йа́ бу́ла / шо́ // це́ ў́ ме́не Йу́роч'ка́ о́дин буў́ // з Йу́ро́йу // о́бш'ч'е́м у́мер / у́мер д'і́д / а у́ Ми́хаїл'і́ўц'і́ йа́ ро́била у́ шко́л'і́ /

снач'ала була йа йіз довим / возила молоко ото ў сад'ік / таке / пока м'істо освобо́дилос' / там должна баба йти на п'енс'ійу / а йа ўже т'ехн'іч'кої переїшла // ну а це ж ў мене д'едушка і бабушка ж були по бат'ков'і / і д'едушка ўмер // визвали мене / із школи отпустили мене туди ж до д'іда поїхала / в'ін ш'ч'е живий буў // йа не знайу / не помн'у ск'іке йа там була / з Йуроч'койу це ми були // ага // ну д'ід живий / живий / ну х'ворий / у його хвороба страшна була / ў його та екзема / отут руки і текло то таке / і ото бабушка йо'му м'іх'ір м'ішок ос'уди над'івала / тоже в'ін не ч'уствуваў / коли в'ін ото його моч'ет'с'а // ну то т'іке приїхала / у школу ж на роботу ўже ж вийшла / додому / приходе т'ел'еграма / д'ід умер // ну мене ўже з школи не отпустили // не отпустили мене / кажут' / та ти ж т'іке була // ну не пустили і ўсе // д'іректор такий буў строгий // ну не поїхала йа / не поїхала йа / не поїхала і не поїхала // тод'і ж т'отка Марфа пише мен'і / шо отак отак / шо д'ад'ко Андр'її живе ў Кривому Роз'і / жиў / ўже йїх нав'ерно немае // прислали ж ото мен'і т'ел'еграму / шо рош'ч'ітуїс'а / ўсе бро'саі / йїд' / тут усе йе / оставаїс'а / бабушку похорониш / усе тоб'і останет'с'а // ну дол'а мене переїхала туди до бабушки / там йа устроїлас'а у те / ў бол'ниц'і йа робила лаборантом / ото проб'іро'чки т'і / оц'і цинтрох'вуги / шо робл'ат' ото моч'у / кроў // ото там йа робила // а тод'і ж тоже йакос' / не знайу йак воно / тоже отам приїшла йа із бол'ниц'і / переїхала йа / там знакома була / та / Шура / Шура / ми з нейу доїли / доїли // тод'і вона мене п'ідбила / обш'ч'ем / тої / це ж йа доїла там / ага / ої / Боровен'ке / Новоїул'йїўка / йа ўже і позабувала те село // ну там Шура / ў нейі мужик такий манен'кий буў / так йак сус'ідка оце ў мене Тан'а здорова / а мужич'ок ў нейі такий ман'іс'ін'кий ходиў / йак оце у Гал'і / шо оце ўмер Андр'її оце манен'кий буў / такий і ў нейі мужик // ну а тоже жиў / пропиваў ото ўсе // вона то ч'асто до мене приб'іга / думала / шо в'ін до мене б'ігаў // кажу / та си́ди тут хот' хто зна ск'іки // ага // ну вона то раз приїшла посид'іла / д'ругий раз посид'іла // ну йа зразу не пон'ала / ч'ого вона / аж тод'і ўже опосл' вона мен'і сказала // то / каже / приход'у до тебе / мен'і ото баби кажут' / шо в'ін туди ходит' // кажу / та в'ін ходит' видно ж дес' по водку / ну шо / йа т'іки з Йуроуу жила // ага // ну ото шос' вона

там не знайу / оставила вона комб'їкорм і хот'їла ж ноч'у ж
п'їти забрат' / і йїї попутали тод'ї / ну / от'ї / шо сторожуйут'
ноч'у / йак йїх / омоноўц'ї ч'ї обехеес'їўц'ї ц'ї сторожували //
ну шо / вона то тої і ото ж даваї до мене п'їдходит' / каже /
слухаї / Раїко / даваї поїїдем / ў мене сестра / каже / ў Криму
живе / Наїд'оноўка / це ў мене там тої / Ал'оша родиўс'а ў
Наїд'оноўц'ї // ага // поїїхали ми туди / ну / йїїї не приїн'аў /
туди поїїхали ми / йїїї не приїн'али / шо мол мужик / а йа без
мужика жила // і йа то зразу йакос' йак поїїхали ж / оце Л'їдка /
оце ж йїїї сестра / і квартиру зразу наїшли / і дали машину //
приїїхали / вобш'ч'ем перевезлис'а ми туди // тод'ї ж ото там
йа не знайу ск'їки йа поробила / ўстр'їла оце ж Воўку оц'ого ж
/ Л'єниного і Ал'ошкиного бат'ка // ну в'їн там і жиў із ж'їнкойу
/ ну вони ўже розходилис' / уже вони ўм'їс'т'ї не жили // в'їн
трактор'їстом робїў // ага / ну ото ж / ну йак молод'ї / шо ми на
Йурк'ї не знали? // в'їн ш'ч'е ў школу не ходїў // ч'ї ходїў / йа ї
не помн'у // нав'єрно в'їн ш'ч'е ї не ходїў у школу // ну там
робила то / ну Воўка / йа Воўкойу / родила йа / з'їїшлис'а ми з
тим Вовойу // нажили оце ми Ал'ошку у тому Криму // ага //
роз'їїшоўс'а тої Воўка з т'їйейу ж / Мар'їя / по-моєму //
Мар'їя // роз'їїшоўс'а в'їн / тоже доч'ка там була // ми ж ото
нажили оце Ал'ошку / і в'їн оце / ну д'єтство таке / видно
воздух йому не п'їдходиў / Ал'ош'ї // і оце тижден' у сад'їку /
м'їс'ац' у бол'ниц'ї / тижден' у садику / м'їс'ац' у бол'ниц'ї //
ага // а тод'ї ж оп'їят' отак не знайу шо / мати тод'ї приїїж:ала
до нас / і послїлки слала баба В'єрка / поки д'їд живїї буў // д'їд
хорошїї буў / а баба була ої / ої кл'ата баба була / не" даї бог //
ну / поїїхаў в'їн йакос' / уз'аў оце ж Ал'ошу і поїїхаў туди ж /
у С'єв'єродон'єцк // в'їн сам трактор'їстом робїў / а йа ж
доїяркойу була // поїїхаў / каже / повезу Ал'ошку туди // ну /
не знайу / ск'їки йому було // мати написала / аби дїтину /
каже / приїїд' / погос'т'уйеш // ну поїїхаў туди / приїїж:аїе
без Ал'ошки // ну шо / а йа ўже ходила б'єр'єм'єна Л'єнкойу //
пон'атно? // ну / а куди робїт'? // плакала / плакала / а шо
зробиш ? // ну отож рош'ч'їталїс'а там / трошки / вобш'ч'їм /
дали ме"н'ї / дом'їк на мене записали / йа одроб'їла за його //
там шос' осталос'а ї трошки / ну ме"н'ї там сус'їдка / баба
казала / каже / Раїко / не" йїд' / каже / куди ти / каже / за ким ти /

каже / йїдеш // ну / видно ж / сус'їди ўже знали / йак в'їн жиў там / т'їки шо на друг'її вулиц'ї // ага // ну н'їч'ого / ну поїїхала / поїїхала / йак кажут' / куди голка / туди ж і нитка // поїїхала / рош'ч'їталас'а // в'їн ото / приїїхала машина із тим / йак ото кажут' / от'ї жил'їзн'ї / ну шо груз'ат' у його ту / контеїнери / видно / нав'ерно контеїнери от'ї / шо ото погрузив там і зерно / і ото там мотоцикл / вобш'ч'ем / усе погрузили в контери // ну йа ото у його осталас'а там // Ал'ошка ж то остаўс'а в Ал'ександроўк'ї / а ми з Йурком осталис' // ну там ото поставили тап'чанч'їк / таке / сковор'їдку / каструл'у / шоб об'їда варит' / пока йа оце рош'ч'їтайус'а / шоб грош'ї получ'їт' // ага / ну ото поїїхала туди / приїїхали ми ноч'у // ну н'їч'ого / йак кажут' / по первах н'їч'ого // а тут приїшло ўремйа / корову / ото ж грош'ї привезла / зразу мати каже / оце грош'ї с'уди туди купл'айте корову // купили ми корову / гарна корова / із С'ев'еродон'єцка приїїжали ў нас б'рали / ў бат'к'їў буў с'їпаратор переган'али сл'їўки і т'ворог робили / ўсе б'рали л'уди // ну оце ж йа ўже Л'еноїу ходила / ўже пихкала / пихкала / приїїхали там одн'ї / в'їн по-мойему ў морз'ї робїў / мужик / а вона / йа ўже і забула де вона робила / його ж'їнка / тоже ў бол'ниц'ї // каже / так може даваїте йа вас одвезу / а йа ўже пихкаїу коло того столу з тим молоком / наготоўл'айу там т'ворог // поїїхали / каже даваїте одвезу / кажу та н'е // по-мойему в'їн мене і одв'їз // ото ж ж'їнка його ўз'ала мене повела / сказала двоїн'а // Воўка і за голову ўз'аўс'а // це ж Ал'ошка та і ш'ч'е двоїе // положили мене ото ж // повезли мене туди / положили мене ў бол'ниц'у / і оце йак раз йа м'їс'ац' йа лежала // йак один ден' м'їс'ац' йа лежала / машина приїїхала і забрала мене і повезла // а воно родила Ал'ошку // Ал'ошку ото родила // ото принесут' до мене / а в'їн ото ч'їмока ч'їмока коло циц'ки / а сосат' н'ї // ў мене отак уже росперло / дали йак'їс' мен'ї / йак ото / шо от'сасуйут' / йа забула / катетори / по-мойему // забулас'а // шо ото от'сасували / оце поклацаїе / заберут' / а в'їн ото ш криком крич'їт' / циц'ки хоч'е / так ото з мене здаїували його / катетор по мойему називаїет'с'а / присасувала ото його ж'ала / а там уже його напували // ну / приїїжаїе Воўка / йакраз це Воўка родиўс'а / п'їдожди / йакого ж ч'їсла в'їн родиўс'а? // шостого / шо йа

Л'ошку роди́ла п'ятого і́юл'а / а Воўка роди́ўс'а шосто́го // ч'і
 наобо́рот? // шосто́го / шо в'ін при́йхаў шосто́го / а Л'ошку йа
 роди́ла п'ятого // п'рави́лно / п'рави́лно / у ба́т'і п'ятого і́юл'а /
 а йа роди́ла шосто́го / ч'і наобо́рот / йа ўже переплу́тала //
 при́йжа́йе там шо / там шо / там шо / шо там / ну шо там // це ж
 в'обш'ч'і́ п'алат'і бу́ли / а то́д'і ўже ж ў ро́д:ом п'ідн'али
 на́гору ме́не // ну роди́ли ўро́д'і н'іч'ого / л'охко / ўсе
 норма́лно / хара́шо // при́йжа́йе в'ін / йа то ўспомн'у ўста́ла
 у́тром шосто́го ч'ісла / диўл'ус'а / ўни́зу дво́йе ў жоўт'іх / Йура
 ў жоўт'і́ футболо́ч'к'і і ба́т'а ў жоўт'і́ футболо́ч'к'і / Воўка /
 а́га // ну йа не помн'у / ч'і спу́скалас' / і в'ін ото б'едни́й /
 д'і́вч'ата ж от'і / шо йа ле́жала з ними / п'ідн'і́малис' до ме́не /
 ка́зали / ми йа́ сказа́ли / в'ін / ка́же / б'едни́й / аж у у́гол ота́к
 упаў / у с'т'і́ну / ка́же / зра́д'іўс'а / шо си́ноч'ок // ну назва́ли ж
 Ал'екс'е́й Влад'і́мирович' // ба́т'ко в'ін буў Влад'і́мир
 Ал'екс'е́йевич' / а назва́ли ш онуч'ка Ал'о́шу тим / Ал'екс'е́й
 Влад'і́мирович' // ну н'іч'ого / ўсе норма́лно // а п'ішоў о́це
 Ал'о́шка ў ме́не без ни́д'і́л'і не п'і́ўтора го́да / ота́ке во́но бу́ло
 сла́бе // йа́к раз помн'у от ма́ми / од ма́тер'і / од В'е́ри Петроў́ни
 при́йшло п'і́с'мо / ми си́д'і́ли ч'і́тали / во́на йа́к пи́ше / так де
 во́на та́к і ли́сти бе́ре / пр'а́м ота́кий здо́рови́й ли́ст і ото ката́йе /
 ката́йе! // ми си́дим йа́краз / а кварта́ра / це до́м у нас буў / во́на
 йа́кос' зро́блена / шо круго́м ота́к б'і́гайеш / за́ла / спал'на́ / це
 ота́к круго́м / д'вер'і́ ота́к // і в'ін ото си́дим о́ч'і́тайемо п'і́с'мо /
 а в'ін ото ота́к руч'е́н'ата рос'та́виў ота́к / на́перед і ото б'і́гайе
 // а кри́ч'і́т' шос' там // а ми з Воўко́йу си́дим о́ч'і́ позаўми́рали //
 йа́ с'у́ди бли́ш'ч'е до д'верей / до га́л'е́р'ей / а в'ін ту́ди по ту
 сто́рону сто́ла / от спал'н'і́ д'вер'і́ / там ота́к по к'ругу д'вер'і́
 хо́д'а́т' / у спал'н'у / спал'н'і́ ў за́лу / за́ли і с'у́ди жо́п'а́т' у
 ку́хн'у // ота́к / круга́ла пир'а́йе // ми си́дим о́ч'і́ лу́пайемо то
 ота́к і ти́хен'ко / йа́ на його бо́йу́с'а здо́рово л'а́т' / а в'ін ото ж
 руч'е́н'ата то ў́перед і п'і́шоў / йа́краз бе́з ни́д'і́л'і / о́це помн'у
 ни п'і́ўтора го́да йо́му бу́ло / сла́б'і́н'ки́й / сла́б'і́н'ки́й // та в'ін і
 с'і́ч'ас' / б'едни́й / а ну три ра́зи ле́жаў воспал'е́н'і́е л'охки́х //
 а́га / то́д'і то́й / ото́ж йа́к пере́йі́хали ў Се́в'еродо́н'ецк і во́но
 кл'і́мат йо́му просто́ не п'ідхо́диў там / о́нош Крим / Бог його
 зна / чо́ во́но та́ке сла́б'і́н'ке́ бу́ло // ну Л'е́на то́же з хло́пцем
 о́це ш позна́коми́лис' / це при́йі́хала подр'уга з паца́ном //

роз'їшлис'а ми з Воўкой // робила / це ж ми переїхали в Ал'ександроўку / робила йа на турбаз'і ў столов'ї // а шо йа там робила / підожди // ої / йа ўже не помн'у шо // ми ж оце ш йак корову купл'али / купили корову і вона привила бич'ка / і тої бич'ок оце приїде до піонер лагер'а / там же ж турбаза це / піонер лагер' таке ўсе / а тут в'ін оце приїде / йому п'ід с'етку п'ідсуну таз'ік з катл'етами / з т'уфт'ел'ами / оце с'ипаемо його / п'ідсуну / в'ін нас'опайет'с'а / а там йакос' худаба ходила / воно ж кругом йарки / л'ісоч'ки / таке / посадки / там сосна / ўсе ў сосн'і кругом / і в'ін ото не мали моди привіязуват' худабу // отак само і короў ото з'їшлис'а // а корови купили / забула йак йіі ўже зват' / доїки доўг'і / доўг'і / і воно видно йіі хтос' видайуваў / це р'ідко / р'ідко коли оце згон'ат' на об'ід у дес' у табуноч'ок / ото п'ідем подоймо йіх і ўс'о // приїду гет' нема н'іч'ого / хот' там / де вона ходит' / тої / видайуйт' ч'і може вигубл'увала / ну мало йа молока з нейі дойіла // тод'і ж ми ото так і не знайу шо ў нас полу'ч'ілос' / шо оце ж йа Л'ену родила / Л'еноч'ка мала була і шос' ми з бат'ками / ну обш'ч'ім баба В'ерка ме'не незл'убила / незл'убила вона мене / незл'убила крепко // ч'ого вона ме'не незл'убила / ну незл'убила і ўс'о // ага / ну ў л'існич'іств'і Воўк'і вобш'ч'ім дали кварт'іру / ми переїхали туди / у ту / ў л'існич'ес'ку кварт'іру / там освободилис' дес' / поїхали ми там // ну шо в'ін йіздит' йіздит' оце / тод'і ото ш / турбаза закрілас'а / піонер лагер' тої закриўс'а / устройілас'а йа у С'ев'еродо'н'ецк ноч'ним сторожом / дворн'іком у сад'ік // оце на н'іч' одного закривайу ў хат'і / хот' Ал'ошку / хот' Л'енку закривала то ў ман'ежику / а сама ж на н'іч' йіхала туди і назад прийіж'ала / отож так прийіду веч'ером / утром додому // ну там шо то двори зам'італа / ў сад'ік'і лис'т'а згр'ібала / і там одна бабушка така стар'ін'ка жила / работала тоже / і ото ми з нейу / і вона ме'не познакомила іс'войім с'ином / ў нейі син інвал'ід // а йакіі в'ін інвал'ід / в'ін на мотоцикл'і йіздиў і дес' п'іаніі / вобш'ч'ім збили / шо ў його і око / і обш'ч'ім / ну в'ін зуродуваніі / страшніі / ну такіі харошіі пар'ен' // і вона то ч'орт'і зна ч'ого / така баба / в оч'ках вона / близорука була / в оч'ках ходила // і ото ш познакомила вона ме'не с'войім с'ином / з Ван'ої з тим з'їшлис'а ми / з тим Іваном // вобш'ч'ем бросила

йа сад'ік / переїїхала с'уди ш / у його хата була у Боровен'ках / да / ў Боровен'ках // це ж мати / ў його ш'ч'е сестра старша була / ў Дон'ецку вона ўчител'увала // ну ўрод'і жили н'іч'ого // тоже і з цим йа не ўжила с'а іза д'ітеї // ж'інка ў його була перва хто зна де / йа не помн'у де вона / ч'і уїїхала / шо там тоже ў його ч'і дитина / ч'і син буў / ч'і доч'ка / йа не знаїу // ну там йа доўго не жи́ла // вобш'ч'ім / уїїхала йа од того Івана / куди йа ўїїхала ? // вобш'ч'ім / потребовала / вобш'ч'ім роз'їшли с'а ми з Ван'ейу / дали мин'і другу кварт'іру // а кварт'іра / ш'кола / там в одн'її половин'і стара ш'кола / в одн'її половин'і ку́реї держали / курч'ат / а друга половина / там і ка́бана йа держала / і кури // ка́бан ото по ступ'ен'ках там такий / а р'адом / Йура ўже ж ўзрослен'кий буў / а Йура / хверма ж р'адом / ферма / в'ін там ото ж скотн'іком робїу / і в'ін оце ж траў / оце йак худо́ба / тел'ата пропадайт' / воно ж ба́гато дор'ізайт' / так в'ін оце тим зан'імаў с'а / дор'ізаў / тоже робїу // ну / йа доїаркойу робила / ўсе було / і комб'ікормч'ік р'адом // а тоді ж ото йако́с' похрестила йа Ал'ошу і Л'ену / похрестила / ўз'ала там / обш'ч'ім дв'і пар'і / ну обш'ч'ім дв'і с'їмії ўз'ала / двоїе ж д'ітеї // ну ўже ж ўзросл'і д'іти були / Ал'ошка тої же на три годи старшїї за Л'ену / це Л'ен'і тридц'ат' два / оце тридц'ат' трет'її п'ішоў / а Л'ошк'і ш оце п'ятого іїул'а оце п'ішоў тридц'ат' шостїї год // ну отош похрестили іїх / усе н'іч'ого / ага / тоді там до одной оце ж куми приїїхаў брат / а в'ін дес' / по-мойему / ч'і ў т'урм'і ч'і / йак ото кажут' / в елце́пе дес' буў // ну отак же ж приход'у до нейї / а в'ін там / і в'ін ото видно мене побач'їу і ўлопаў с'а // і ото нач'аў / ото сид'у ў то'му / приїду з роботи / а в'ін сидит' на пороз'ї // кажу / ч'о ти приїїхаў / ну ч'о ти іїдеш / д'іти ў мене отак // а в'ін каже / н'ет / каже / Л'уба сестра його / оце ж кумойу вона була / вобш'ч'ім / Л'убка була кумойу / а іїїї мужик гул'а / а одна там пара / вона ў магаз'їн'і то'ргувала / йа ўже позабувала / знаїу / шо ў магаз'їн'і там так'і / вона така худен'ка худен'ка / так йак оце сваха ў мене Ал'ошина така худ'іс'їн'ка / а в'ін такий ка́банч'ік плотн'їн'кий // ага / ну оце вони тої / приїїхали та Л'уба / приход'у отож / а в'ін отож там сидит' / сидит' / отак / отак // ну / доходиў с'а до того / шо познакомилис'а ми / в'ін поїїхаў отож додому до матер'ї / мати

/ шо в'ін там з матер'у балакаў / мати каже / веzi йїї с'уди //
ну йакоc' собралас'а йа не знайу / прийїхала ж із д'їтворойу
туди ж / ото в'ін пов'їз мене туди / поїхали // прийїхала / а
його нема дома // каже мамка / та в'ін ш'ч'ас приїде // мати
хароша / сестра ў його Н'інка була / тоже померла / і мати
ўмерла / брат у його йе / брат Пет'ка / в'ін дес' у С'ватов'ї живе /
а сестра Зоїка ў його була / тоже померла / немаєе // обш'ч'їм /
ус'ї померли / оце в'ін один остаўс'а і Петро // хату материну
продали / не знайу хто там / ч'ї Петро / продали хату /
розд'їлили грош'ї // купиў Петро йому йакус' там ў
Приображен'ї ўрем'яноч'ку // ну вобш'ч'їм переїхали туди /
ото ж Павло забраў мене / даў мен'ї Мушн'їн йакраз / йа не
знайу / ч'ї в'ін с'їч'ас / в'ін уже нав'ерно не робе той Мушн'їн //
дали мен'ї кварт'їру / трет'їй дом'їк буў // жили н'їч'ого / і
сестра / і мати харош'ї / а в'ін пиў обш'ч'е ўсе пропиваў // оце
йак грош'ї получ'ає / то його немаєе і не той // ага / ну н'їч'ого
// йа не знайу ск'їке" / нав'ерно года три йа прожила // д'їтеї в'ін
об'їжаў Ал'ошу і Л'єну / об'їжаў страшне // а Йурка ж ўже буў
у тому / у Красному Луч'ї ж в'ін тож там / поїхаў / не знайу /
ч'о в'ін поїхаў туди / там ото найшоў соб'ї бабу Н'їну оц'у ж /
там ото з нейу потої // ага // ну отак отак / отак отак / а в'ін оце
д'їтвару / Л'єну ч'ї Ал'ошку в'їз'ме за жабри / сам здоровїй /
Паўло його звут' Шеўч'єнко / колїс' бач'їла його оце йак йїду
на рїнок / в'ін мене побач'їў / йак в'ін узнаў / шо ў мене оце
д'єдушка ўмер // в'ін ото питаєт'с'а / а / каже / коло тебе хто
живе? // кажу / кан'єшно / коло мене Ал'оша / кажу / дома // ну
/ ото ўс'о / спїтаўс'а та і усе // ага / ну ото в'ін биў / об'їжаў /
йак пїяний об'їжаў // отак оце лижит' на кроват'ї / лижимо /
диўл'ус' устаў / уже їде / хот' ножа або вилку держит' / ото так
їде // Над'а / ўстаїу / йа ж бач'у / ўже ж знайу / шо в'ін же ж
бол'ний / йак випїє / ў його ото б'їла гар'ач'ка / ото ўстаїу /
кажу / Паўл'їк / ну ч'ого ти / ну от скажи ну / ну шо тоб'ї / ну
лижимо спокоїно / ч'ого ти / кажу / б'їсїс'а // і ото падаїу
наўкол'ушки / і за ноги хватаїу його // в'ін ото сам падаєе до
одв'їрк'їў / каже / ану / йа вот н'є знайу / что со мної // кажу / йа
не знайу / шо ти / ну заколиш ти мене / зар'їжеш / ну шо з того
буде? // ага / там Борисч'єнки жили / р'адом // ну отож сид'ат' у
гал'єр'єї / випївайут' / а йа ўже була б'єр'єм'єна / од його

заб'ер'ем'ен'іла // це ж Йурка / Ал'ошка / ну Йурка ж там уже /
 ў Красном Луч'і живе / а ц'і ж зо мною // Ал'оша ўже ў первій
 клас йа'краз п'ішоў / шо в'ін там нач'аў ходит' / там
 випроважали його ў школу / а Л'еноч'ка у нол'овий тут / ми
 переїхали до Кол'і / ў нул'овий перейшла // і в'ін мене то /
 приход'у / а вони сид'ат' із тим Воўкойу з Борисенком /
 пийач'ат' у гал'ер'ейі // і ўже бач'у ж / уже в'ін / бач'у / готовий
 // в'ін бере вила / вила бере і на мене // тої Борисенко і т'ікат' //
 йа то вискоч'іла / даваї т'ікат' // ут'ікла йа / ага / не'ма його / де
 в'ін д'іус'а не знайу // тої каже / та шо йа / каже / за вас / ви /
 каже поколитес'а тут ч'орт'і і ч'ого // ну так х'вора л'удина була
 / бач'іш / і ўрод'і і робит' усе / і помагайе ўсе // оце приїде
 п'яний / мати приїде / помага мен'і ў двор'і / там дв'ір здоровий
 / садила ў двор'і і пом'ідори садила / се"стра в огороднич'еск'ій
 бригад'і робила / ото рос'ади пом'ідор принесе отакїі жмут /
 так йа йїх по п'ят' по ш'іс'т' ў двор'і ото насадила латку / так
 мати восени возиком йїх возила додому // ну йа тут скрайу / оце
 т'іке п'ід'їїж'айеш / і тут йа трет'їі дом'ік од вугла / там ото
 Т'упиха / тод'і ота баба Шурка / вони на'верно і дос'і жив'і /
 це ж Кол'а йа'кїєс' іїхн'їі родич' / тод'і ж ото п'ішоў до йїх /
 видно ж тої / до йїх можна когос' уз'ат' / а вони ўз'али до мене
 його направили / Кол'у того // ну / обш'ч'ім дош'лос'а до того /
 шо тої Паўл'ік веч'іром приїшоў / побиў ў гал'ер'ейі в'ікна // а
 в'ікна / там так'і шибки / отак'і / трактором заїдеш! // ну а шо
 мен'і остайет'с'а робит' // беру йа лом / думайу / хот' в'ін мене
 / хот' йа його / ну ўже ж бач'у / шо не тої // д'ітеї об'їжаў
 страшне // шо / каже / суч'ого молоч'ка захог'ілос' // в'із'ме
 п'ід'потолок / п'ідн'іме ото так / ага // і йа його до того побила /
 шо йа бач'у / шо йа його ўбила / йа його ўбила / йа ломом // в'ін
 оце сапач'койу / помн'у / йа ў курточ'к'і була / оце ос' ў мене
 полосоч'ка / це ў мене спеч'ене / оце ос' полосоч'ка / це ж йа ў
 курточ'к'і була / йа'кас' така р'абен'ка курточ'ка / і в'ін ото
 сапач'койу / оце шо в'ін мене // йакби оце йа розд'іта була / в'ін
 би мен'і перерубаў би / а так оно мен'і т'іке ото / оце ос' бач'іш
 полосоч'ка? // це ос' опеч'ено / оце ос' полосоч'ка // ну / а йа
 його ломом била / уже до того д'їшло / св'ет укл'уч'іла / воно
 ж ноч'у / веч'іром же ш / пізно було / бач'у / шо в'ін лежит' /
 йа б'ігом до Амброс'іма / до пр'едс'ідат'іл'а с'ел'сов'ета /

поб'ігла / кажу / Петро Ам'юрос'имович' / по-моєму його / кажу /
/ йа Паўла ўбила // йак це ўбила ? // в'ін по т'ел'ефону і дзвонит'
// прийжайт' м'іл'іц'іа // прийіхали ў дв'ір / забор завалені /
а його немає // голова розбита / то шо йа по голов'і біла //
голова ў його розбита / не знаю / по йак'іі сторон'і / ну в
'обш'ч'ім / ломом йа його по голов'і погепала // погепала // ну /
во'ни ж поіхали ў м'іл'іц'іу о'це зразу і апарати там у'же ўсе /
фотограф'іроват' / у'се / а в'ін сидит' у матер'і на ле^нжанці //
його ж у бол'ниц'у хот'ат' забрат' / а в'ін не схот'іў ііхат' у
бол'ниц'у // йа дома пересид'у // ну / ото на тому ўсе і
'конч'іло'с'а // ну / а шо мен'і робит' / йа б'ер'ем'ена // йа пішла
ў бол'ниц'у // в'ін мене гарно пом'ісиў // було на дороз'і
схватит' / в'ін за мної ш'ч'е і ган'аўс'а ў той ден' / і йакраз отак
ч'ерез дорогу Клаўка Т'ішакова живе / і в'ін мене післ'а
дош'ч'у / йакес' озеро / так в'ін мене отам м'ісиў м'ісиў м'ісиў
м'ісиў / і кирпич'ом мене / і ногами топтаў страшне // ну а шо /
'визвали скору / одвезли мене ў бол'ниц'у / зробили мен'і аборт
// зробили мен'і / вич'істили / в'ін ото ж тоді / у'же ж / видно / у
його одоішло / приходит' і ото ж / ну його забрали в елц'е //
його в елц'е забрали післ'а того / із розбитої голової забрали
його в елц'е // ну ўже йа сама осталас'а / сама осталас'а /
ск'іке там буў / йа не помн'у // а тут о'це ж йа короў там доіла /
йакос' і пасла там / ўс'ак було на хверм'і / і підм'ін'ала ўсех //
ага // а тоді ж о'це помн'у отак в об'ід прийшла / приход'у отак
в об'ід / т'іке ж розд'ілас'а ж / порозкидала ўсе на двор'і / ос'
приходит' баба Шурка / не^н Т'упиха / забулас'а / йак ііх // ага //
стукає / а йа так / гал'ер'ейа здорова / а тоді отак йакос' шо
хатина / тоді коридор / ну там дом'іки / йа у'же точно і не
роскажу / йак'і вони // ага // баба стукає / йа ўже ж бач'у / шо
баба Шурка / по-моєму // ага / стукає / йа одкривайу двер'і /
т'іке гаў / а вона і с'іла ў куток // а в'ін / бач'у ў гал'ір'ейу ў
в'ікно ж дивит'с'а / у в'ікно / і бач'іт' / шо таке д'іло /
ре^нгоч'ет'с'а // а йа гола / прийшла вопш'ч'е гола / пов'ісила ўсе
о'це т'іке / пов'ісила / думайу / одтихну ч'асок ч'і піўтора /
ск'іки там ото ж / короў пригнала // і тел'ат т'агала на соб'і і
'поп'ід корової ото / тел'а під корової потихен'ку / і
велосипедом / ўс'ак було // ага / ну заішли / кажу / підожд'іт' /
йа хот' од'інус'а // заішли вони / ото ж з тим Кол'ойу ў

гал'ер'ейу / ото ж с'іли ми / йа ўд'ілас' // сидит' см'іет'с'а // ну
 Кол'а йак Кол'а / ну ото ж нога ў його ш така поламана // ну в'ін
 же ж симпатич'ній д'ад'ко / молодїї / крас'івїї / в'ін же ш
 вопш'ч'е н'іч'ого // ну откуда йа знала / шо в'ін алкаш? // ага //
 а воно тож побалакали так отак отак / пришоў оце / каже /
 див'іт'с'а // а йа кажу / так це ж воно так не робит'с'а / шо ос' на
 тоб'і і ос' йа тої / кажу / хаї поїздит' подивит'с'а / п'ідоїдемо /
 п'ідоїдемо / а не п'ідоїдемо / це ж д'іло таке // і в'ін ото нач'аў
 йїздит' веч'орами / це ж одїздит' і велосипедом ото ж йїде
 туди // приход'у з роботи / в'ін уже хот' з д'ітвройу / хот' тої /
 волосипед ото накач'уйе камури / або б'ігайе шукайе д'ітвроу
 // кажу / нема д'ітвори // ну н'іч'ого / оно йакраз п'ід ос'ін' /
 получ'іли ми ото ж / кажу / п'ідожди хот' шоб пшениц'у
 получ'іт' / бо йак йа ш поїду / мен'і ж не дадут' зерна // ну оно
 кої-шо бистрен'ко дали мн'і / воно ж там город / там отак'і
 гарбуз'аки / сойашники там / а в'ін на девесеша робїў / в'ін ото
 на / та возїў / у строїбригад'і робїў / і ото ж б'ілили сарайї / ото
 ўсе таке // ну перевоз'їў в'ін мене ч'ерез лиман / ч'ерез ото там
 возїў с'уди // перевезлис'а ми тут ўсе / нач'е н'іч'о / ну м'іс'ац'
 йа тут була // ага // тод'і / видно ж ото Паўло йак вишоў із
 елцепе з отого / прий'жаў // думаў / шо йа ж брос'у і п'іду // а
 воно ж йакраз і мама жива була / і в'ін ото ж // вишла отак на
 останоўку туди / н'е / кажу / Паўл'ік // два рази / кажу / ў те
 саме болото не ўскоч'у // так йак і Л'ена ото / кажу Л'ен'і /
 може б ти з Ал'ошкої з'їшлас'а // каже / н'е / мам / два рази /
 каже / в одне озеро йа не хоч'у / йа ўже / каже / пожила / знайу
 шо таке // ну н'іч'ого / ото тоб'і з Кол'ої ми прожили ми /
 ск'іки оце / оце з двадц'атого оце аўгуста йакраз / йа помн'у /
 двадц'атого аўгуста в'ін мене забраў / і йакраз двадц'атого
 аўгуста / двадц'атого с'ент'абр'а йа п'ішла т'іки на роботу / йа
 м'іс'ац' тут прибиралас'а // ну в'ін оце по'ка мене забираў /
 прийшла с'уди / повикрашувано / вопш'ч'е ід'іал'но // ну /
 холод'іл'н'ік буў / і в'іўці були / гуси були / ўсе було ў
 хаз'аїств'і / в'іўці / гусеї було багато / хаз'аїнували тут н'іч'ого
 // і ходила / і т'ікала од його / два годи ў то'му / у С'ватов'і йа
 жила ж / у Дружб'і / там уже ж кварт'іру мен'і давали //
 одробл'а тої / йакраз Л'ена у вос'мїї клас переїшла / шоб йї ход
 / от / і вона ото ж йї каже вос'ени / ну / wobш'ч'ім в'ін /

з'їшлис'а ми / ну в'ін пропи'ваў // зразу в'ін не пиў / видно ж
замо'роч'їс'а / дума / найшоў бабу таку // н'їч'ого / гарно жили
ми // в'ін каже / од мене / каже / д'їтеї не буде / то шо ў мене /
каже / була авар'їя страшна / ото ж з ногойу / і ў його / ну
обш'ч'їм / воно ўсе мертве / не знайу н'їч'ого // ага // а тод'ї ж
ото і з ним не ўжилас'а / тож рош'ч'їталас'а / сама ўїїхала //
пропи'вайе / бл'аха / носяў і петухи / і подушки / ну ўсе з дому
н'їс // на'ч'аў пит' / та ш'ч'е ї д'їда того / ої / йак же д'їд / йак же
його д'їда / забулас'а / забрали ми до себе / ў кухн'ї в'ін жиў //
ага // так д'їкалон ото ж / по-мойему ч'ї троїни купл'ала йа /
приход'у один раз / диўл'ус'а / бутилоч'ка пуста і м'ї Кол'а
сидит' гла'за посолов'їли // не знайу / ск'їл'ки в'ін ото не пиў //
ну а тод'ї ж ото п'їшоў / водка / оце / каже / йак прийдут' / с'аде
отам у кухн'ї коло в'їкна / каже / оце прикрїї мене / йакшо
прийдут' / мене нема дома // ну йа ж не туди / шо ў його там у
пазус'ї бутылка // ну сїди / сїди // заход'у йакос' / не знайу
ч'ого заход'у / а в'ін дуйе ту бутылку із пазухи // йа за ту
бутылку і до матер'ї / а йакраз кукурузін'а вирубували восени /
і оно ото ж куч'аки / Андр'її ото ж / куч'ї / оно ї мати там /
Андр'її ш'ч'е нежонатїї буў // і йа ото ту бутылку раз у куч'ї /
в'ін сл'їдом за м'ноју // п'їшла ї ото не знайу / нав'ерно дн'їў
два ч'ї три / ото ў того / ў мат // ми тебе / каже / н'їкому не
одамо // не хоч'е / каже / в'ін / пїе / хаї / каже / пїе // ну ото
приходить в'ін / забираїе мене / їдем додому // ну / такий в'ін
буў // тод'ї ото ж од його п'їшла // од Кол'ї поїїхала /
рош'ч'їталас'а / поїїхала ў Сватову / найшла ж у Дружб'ї / аж
Дружба два / там вона аж п'їд / п'їд Кабан'е / дес' отуди отам
далеко воно // ага // ну йа там дес' не знайу / два годи йа побула
// там одну кварт'їру мен'ї на хверм'ї дали / пока ото ж с'уди
туди ми переби'ралис'а / пока готовилис'а / ш'ч'е ї на
їспитан'їа ўз'али мене / йакїї йа сотрудн'їк // воно ж хто зна /
кожна по ўс'акому думаїе // поставили вони мене доїаркойу /
йа ї тел'ат пасла / і короў пасла // ага / ну побач'їли / тод'ї там
одна д'евоч'ка те / п'їшла дес' уч'їт'с'а йїхат' / і група /
первот'олоч'ки / короўки харош'ї / йакраз коло того сама перва
група стоїала // і ото ї мати рош'ч'їталас'а / ну вона стар'їш'ї /
а оц'ї первот'олки м'їн'ї йїх / оц'у групу одали м'їн'ї йїх / так
йа ото доїїла // і уч'отч'їца ў мене молоко брала / і оце

бригад'ірша ў мене молоко брала / оце т'ікі ў мене брали
молоко // ну м'ін'і там д'евоч'ка та сказала / з йак'іх ко'роў
хароше молоко // по'н'атно? // ну а то'д'і ж ото п'ід ос'ін' Л'ена і
каже / мам / то'б'і / каже / ўс'о раўно / а мн'і / каже / вос'міі
клас кон'ч'ат' / у другу школу / каже / шо воно таке / по'іхали
до д'ад'ки Кол'ки / хаі / каже / в'із'ме мене / шоб йа год у його
побула / по'ка школу конч'у // пр'ііхали ми з Л'енойу с'уди /
ш'ч'е і Оксана / тож й'іі подружка // пр'ііхали ми с'уди і
йакраз / помн'у / перед Спасом / пр'ііхали / а воно амброз'іа
ў двор'і / не видно н'іч'ого // ну груш л'імонку йа йакраз на
Спаса / да / шо медок буў / тоі / наішли / обш'ч'ім / ўз'ала йа
майонезну баноч'ку / пр'ііхали / нема н'іч'ого // отут ш'ч'е
йак'іс' абрикоси ў його / кал'іроўка то'д'і здоров'і так'і були /
по'мойему дв'і ч'і три штуки / л'імонок поўно тут груша / ў
його так'і здоров'і груш'і були / оце ж вона та одросток / отак'і
здоров'і груш'і / соч'н'і // а це ж одломилос'а / то одросток
п'ішоў / воно те'пер дич'ка / негодн'а // йідемо / ми пр'ііхали ж
тут пусто / закрито / зарош'ч'о / бач'ім / шо нема н'іко // п'ішли
ми до сус'ідки / а Микола сидит' п'ід кал'іткойу // кажу / Кол'а
/ кажу де це тоі / Ш'ч'ербак? // а в'ін ка / та в'ін уже на'верно
нид'іл' три ч'і м'іс'ац' на пс'іхбол'ниц'і // ну шо / йідемо ми на
пс'іхбол'ниц'у / Оксана / йа і Л'ена / ўтр'ох йідемо // ага /
по'іхали туди / там ото ж спиталас'а / ў йаком од'іл'ен'ійі // ну
м'ін'і сказали / ў йаком од'іл'ен'ійі // кат' / та в'ін дес' о'утут у
двор'і бард'ури б'ілили ізв'іс'т'оі // сказали / йаке од'іл'ен'іе
// п'ід'ішла йа туди / оно йакраз прот'іў д'вереі грибоч'ок
стойт' / ото ж б'іс'едоч'ка накрита // ага / йа п'ідход'у туди ш
/ у д'вер'і і гукайу / Ш'ч'ербак Кол'а / де ти? // а в'ін / тут / ото
йак закрич'іт' же ш / так / тут / тут // йак вишоў / йак гл'ануў /
шо йа стойу / і його отак ус'ого / отак зат'іпало його // ото
вишли ми / на грибоч'ок с'ілі / Л'ена і Оксана ка / ну ви / каже
/ б'ес'едуіте / а ми / каже // вони отош п'ішли ў садок / а ми /
груш поўно ў саду там ото на пс'іхбол'ниц'і / ну ми ото / йа не
доўго з ним / кажу / Кол'а / з'найеш шо / це ж д'іло таке
жит'еіс'ке / ну не з'ішлос'а / не по'луч'ілос'а ў нас // отак / отак
/ отак / отак / отак / кажу / доц'і / кажу / кон'ч'іт' надо вос'міі
клас / шоб уже на м'іс'т'і // вона / кажу / мене сама толкнула /
шоб йа до тебе пр'ііхала / шоб договорит'с'а / шоб вона оце

з'іму ў тебе конч'іла // в'ін каже / а йа вас не виган'аў ід'іт' і
 жив'іт' // йа ж вас / каже / не виган'аў / ви сам'і п'ішли // ну шо /
 в'ін отож і каже іди / каже / до д'ір'ектора / а м'ін'і на один
 ден' дали т'іл'ки вих'ідний // ага / іди до д'ір'ектора /
 догавар'уіс'а // а йа не рош'ч'ітувалас'а / йа зробила пер'еводом
 // йа тут не рош'ч'ітувалас'а / а там / ну обш'ч'ім перевелас'а /
 пер'еводом / йак во'ни там робл'ат' не з'найу / перевелас'а йа //
 ага / ну і на другіі ден' тоже ж на роботу не п'ішла / не з'найу
 шо там / та ко'мус' йа переказала / шо заўтра тоже не
 ўлад'найет'с'а ў мене / кажу / нада отак / отак / отак / кажу /
 шос' там / кажу / з доц'ойу нада мин'і оприд'ілит'с'а / кажу / бо
 йі у школу на один год / ну / вобш'ч'ім / не получ'іло'с' у мене
 // йідимо ми на другіі ден' с'уди у те / до кантори ж на с'ем
 ч'асоў на нар'ад / ага / воно йакраз оце ж / йак його / тоі
 хо'м'іўс'кіі / забулас'а / агрономом в'ін / забулас'а // ага / а в'ін /
 і отож Петрович' сидит' оцеі Бурлуц'кіі / і тоі же / та на
 Хо'м'іўц'і живут' / йак йіх / забулас'а // позабувалас'а ўже // а
 в'ін каже / та с'іч'ас ос' / каже / Арестенко приіде / каже / і
 будеш балакат' // ну приішоў цеі Арестенко / так отак йа з ним
 побалакала / п'ішла отош зразу / воно ж там нар'ад проішоў /
 йа тож зайшла поб'іс'едовала / каже / ў ч'ом р'еч' / каже / ід'іт' /
 робота йес'т' у нас // йа ж на другіі ден' / не ўсп'іла йа приіти
 додому / це ж т'іки туди / не ўсп'іла приіти додому /
 приіж'айе Бурлуц'кіі М'іша // каже / отак / отак / заўтра іди
 п'ідм'ін'ат' йакраз / по-мойему ў Пушихи с'вал'ба була / і вона
 ж Пушиха коло тел'ат робила / а Ол'а Ходик'іна коло короў //
 так мене поставили до короў / бо пер'вот'олки йак тел'ат'с'а /
 там і др'уч'ки / і драбини / шо т'іке / і п'ідв'ішували тих короў //
 а оно помн'у ос'ін така була дош'ч'лива / болото страшне // ну
 н'іч'о / п'ішла йа / туди не п'ішла на роботу / тут / вобш'ч'ім
 там не перевелас'а / тут не пропи'салас'а / отак'е воно // ну
 робл'у йа нід'іл'у / дв'і / тод'і йакос до мене Васил'іўна
 п'ідходит' / йа йіі це / Ол'еін'іч'ка // каже / Райіса / ти там
 рош'ч'італас'а? // кажу / н'і // кажу / йа не ўсп'іла од кантори
 приіти / кажу / веч'ером п'ідйіхаў до мене Петрович' цеі же ж /
 йак його / та Бурлуц'кіі йа і забула / йак його ўже і зват' // ага //
 йа / кажу / і робл'у // каже / слухаі / даваі / а то ж / каже / і
 дзвон'ат' с'уди // ну / йа / тож она м'ін'і дала та на пару дн'іў /

не знайу / ч'ї на ден' / ч'ї на пару дн'їў вих'їдн'ї / п'їшла йа тож
 туди / у кан'тору ў ту Дружбу / поїхала // кажу / отак отак / йа
 ўже работайу там // кажу / не^н ўсп'їла туди до того приїти /
 кажу / мин'ї сказали / їди работаї / йа ну ўс'о // ну ото так ото //
 ото ми ї назад тод'ї ото / перевозїў мене тої от'уда / йак його /
 їз Хо^мїўки камазом здоровим // ага / перевезлис'а ми с'уди /
 трошки ото з Кол'ойу п'їшки котили / кал'аска д'ецка була / ў
 д'ецк'її кал'аск'ї т'їл'їв'їзор котили на п'ешу / в'їн у б'їл'її
 сороч'к'ї / а ми шуруїем ото по-тихен'ку // ну а тод'ї ж тої / шо
 до Кул'асихи в'їн їїздит' / в'їн їс Кул'асихойу живе ї / та ну ч'ї
 його помниш усе / ладно // перевезли ото тоб'ї ї ўсе // йа ото ї
 п'їшла на роботу // ї ото ми тепер осталис' / ї осталис' / ї
 осталис' // було солонко / було ї г'їрко / було ўс'ак // ну / а куди
 ўже д'їнес'а // ї так ото ми осталис'а / ї осталис' / ї осталис' // ну
 / д'їтвора / Воўка / там Л'удмила не знайу / но Воўка прот'їў /
 прот'їў буў / вопш'ч'е / прот'їў // во^ни ж тут ї ремонт зробили /
 видно ж хот'їли ч'ї продат' / ч'ї / може / бат'ка забрат' // ну
 обш'ч'їм / не знайу / шо воно ў їїх // Л'удмила та / ну н'їч'ого
 ўсе // ї так Воўка н'їколи до нас / мало мало це ото // ї сваїба
 отож була / ў т'їйейї / у Надешки / ч'ї ў того / та ну ў Надешки //
 ну так'ї во^ни горд'ї / горд'її такиї Воўка // ну / бач'їш / кожне /
 йак кажут' / ко^му йак Бог даў / талант йакиї // ну а тепер оце ж /
 ос' уже к'їл'ки / це ж ос' з ф'їўрал'а м'їс'ац'а / уже другїї год
 не^нма д'їда // ну оце таке ў мене / д'їтвора н'їч'ого / йа н'їч'ого
 // ну стар'їс'т' / уже ос' дис'атого нойабр'а ўже с'емдес'ат
 ме^нн'ї // уже с'емдес'ат / нач'е ї не жила // ну це йа з Кол'ойу
 прожила оце з двадц'атого аўгуста оце ўже п'їшоў двадц'ат'
 с'омїї ч'ї двадц'ат' вос'мїї год // двадц'ат' вос'мїї год оце
 п'їшоў / ч'ї двадц'ат' с'омїї // по-мойему / вос'їмс'ат
 ч'етвертому / йа вобш'ч'їм не помн'у / ў йакому це т'їки / ну ў
 мене дес' трудо'ва / ў паспорт'ї // ну ми жили ж / жили ми
 трошки / не знайу / нав'ерно года п'їўтора ч'ї два ми жили
 нерозписан'ї / а в'їн же з Мар'їкойу / їз первойу ж'їнкойу / їз
 Л'еонт'їеўнойу / ни розв'їўс'а // ну / шо тод'ї розвод / руб
 п'їс'ат заплатили ї ўс'о // по-мойему / двадц'ат п'їят' рубл'їў
 заплатили ї отож там йакраз ото у тому / у город'ї / де ото
 краснїї ото дом / там с'їч'ас т'ул' ото ж там / ото там ран'їше
 була та р'ег'їстратура // ми ото з Кол'ойу поїхали туди / так

отак заплатили там двадц'ят' п'ят' рубл'їў за розвод і зразу ото ї росписалис'а ми // ну і усе ото / стала ўже йа закон:ойу Ш'ч'ербач'койу //

– А про сусідів свойїх і односельчан розкажіть щось цікаве.

– Про сус'ід'їў ? // ну шо йа про сус'ід'їў // д'ід / д'ід Архоломеї / та харош'і / оце Архоломеї харош'і сус'іди / а оце // ну жалко їза того / шо // ну шо казат' / ну сус'іди йак сус'іди // во́на хот' би Тет'ана була ни забирала ц'у Св'ету до себе / а тож сама на робот'і / і шо сама / ў город'і оч'ерет ч'і амброз'їя / а с'їч'ас так і балакат' н'їч'ого // оце колис' вут'ата вишли ў їїх із того / ч'уйу / крич'ат' / крич'ат' / вони вопш'ч'е горлопан'ат' / мат' перемат' / видно ж Св'етка вишла / а собака ў їїх / Ірма / це ж Св'ета із мужиком с'уди переїхали / і там де не знайу / ч'о вони туди їїздили / привез'зли цуцен'а // т'ї ж комнатн'і / їім нада хвості одрубуват' // ну воно ўже п'ізно було / там хвост'ара такий // Ірма // ну прив'із в'ін ту Ірму / каже / їїх попродали там не знайу / ч'ї по дв'іс'т'і / ч'ї по / триста / обш'ч'ім / дорог'і ц'ї собаки // ну йому / каже / йак другов'і / ч'ї там кумов'і / ч'ї не знайу / хто в'ін такий тої С'їр'ога йому / привезли ту Ірму // ага // і видно во́на одкрила кал'ітку і вони отож / ану / триц'ат' одна штука вут'а / так'ї гарнен'к'і вут'атка // і вони отож вишли / отам же ч'агарник страшн'ий на тому / ото ў мене там за кутком / йа його вирубайу / а ў їїх же ж ото / ш'ч'е йак Кол'а живїї буў / і так з уч'їл'ш'ч'а отош хлопц'їў привиде / вони вирубайут' його // пон'атно? // попал'ат' ото його те окац'їен'а // крич'їт' Тет'ана / мат' перемат' / вони ж вопш'ч'е / воно і йа крич'у так мене ўс'а // зайшли / зайїліс'а т'ї в'їўц'і у леваду і ўс'о // кажу / ўже загородила тут / н'е / найшли ход отс'уда і туди або от:уда отак б'їжат' // во́на крич'їт' страшне // йа ж гукайу / Тан'а / шос' отам робила коло того / коло тойї драбини // ага / гукайу / а во́на ж видно ото крич'їт' / а вут'ата тоже ж пиш'ч'ат' // ч'уйу ж видно Св'етка вишла // а во́на ж / б'ідна / і балакати та Св'ета не можит' // і ото крич'їт' / шос' она крич'їт' / куди / куди / куди / куди ви ж отої // шос' там оп'їат' ч'уйу Тет'ана на Св'етку / іди / іди / каже / л'агаї спи / а то ти не виспалас'а // ну так'ї вони // ну во́на оце хот' Тан'а / це добре / шо во́на хот' роботу / кажу / найшла // оце во́на / Над'у / Над'а ж йак уїїхала

/ Над'а ж? // На'таша // ч'і йак йі'ї / На'таша // уй'їхала / так о'то
во'на п'ідм'їнила / то'д'і ж о'то На'таша рош'ч'ї'талас'а / і во'на
о'то на йі' каже / йа о'це хот' на ро'бот'ї // ну а так о'тож //
кар'тошки ц'їлу з'їму / а цеї год во'пш'ч'е ў' йїх кар'тошки не
бу'де // ну су'с'їди н'їч'ого / йа з' ними не / шоб йа так з' ними
обш'ч'алас'а / йа до йїх н'ї по шо не їду // н'ї по шо йа до йїх не
їду //

– А на вулиці які у вас люди?

– Ну су'с'їди о'це П'ідгор'ни / це во'пше / йа ж кажу / сотн'а
/ тиш'ч'а / триста / ч'о'тир'їста / ў'с'їгда во'ни ме'не вируч'айут' /
ў'с'їгда вируч'айут' // та ну це ш' так і ос'а'мама / диви // п'їшла /
ў'з'ала пом'їдор / кажу / Л'ена при'їде / од'ам // Тон'а о'тож /
Миш'ч'енкова ба'ба н'їч'о // ну о'це са'ме душ'ч'е о'це з'
П'ідгор'нами дру'жу // Л'ена о'це ж то'б'ї та / тоже ж о'це / с'їч'ас'
бач'їш / йак во'но зро'билос' / не'ма гро'шеї / у дол'г да'їут' // бу'ло
ї на триста ру'бл'їў наб'ерус'а // получ'їла / од'ала / п'їшла
наново бра'т' // о'то то'б'ї і усе // ну це ш'ч'е шо на д'їт'вору /
Йура ў' мене хот' посо'бл'айе хара'шо / шех'т'орч'їк / так і
полу'ч'айе н'їч'ого // ага / і тої / Л'ена о'це ж то'б'ї / до'їу йі'ї //
ну / а за Л'о'шку ў' мене тол'ку н'ї'якого не'ма // от у'же дол'а ў'
його / тро'їе д'їтеї і н'їде / бач'їш / с'їч'ас' при'їхаў з' д'їн'гами /
од' матер'ї од'казаўс'а / о'це шо купиў ме'н'ї м'їшок са'хар'у / і
ў'с'о // а прив'їз іс'обої б'їл'ше дес'ат' тис'ач' / де во'ни? // ме'н'ї
о'це м'їшок са'хар'у купиў за ч'о'тир'їста двад'ц'ат' ру'бл'їў //
йакос' йо'му продали м'їшок по' вос'їм п'їс'ат' / в'їн о'це купиў /
а ч'е'рез два дн'ї стаў у'же по' дес'ат' ру'бл'їў // а мо'же в'їн його
по' вос'їм т'їки купиў / от'куда / ну / каже / по' вос'їм п'їс'ат'
купиў // ну н'їч'ого // та о'це ж і Л'ена то'же дол'ги мо'ї / беру ў'
Гонч'ар'їўц'ї / ў' д'їўч'ат / Ан'жела і На'таша ў' Л'укс'ї / тоже ж
наби'раус'а ў' йїх // Л'ена о'це при'їхала / каже / де там /
н'ї'кому не дол'жна ў' мага'з'їн'ї? // кажу / н'е / не дол'жна // каже /
дала сотн'у / п'їшла о'тож бу'тило'чку вин'ца ў'з'ала / там не
зна'їу / шо йа ш'ч'е / кол'баски палоч'ку // ну ви'пили о'то
веч'ером / Ал'оша при'їхаў // во'на йак'раз у суботу при'їхала /
так то / ў' суботу о'на каже / схо'ди / ч'ї ў'нид'їл'у // а / та по'
мо'їему ў' суботу во'на о'то / до об'їд йак'раз борш'ч'у на'варила /
то'д'ї о'то до Л'ени схо'дила / п'їшла уз'ала кол'баски вар'онки /
п'їд'жарила // куроч'ки / слава Бо'гу / не'сут'с'а // с'одн'ї ў'же і

вос' меро знесли / куроч'ок с'ем / та с'одн'і і первій ден' вос'ім
штуч'ок знеслис'а / без петушка / це може завтра / не^н знайу /
Л'ен'і скажу / хаї купит' //

Інформант: Шейко Микола Михайлович, 1941 р. н.

– Родиўс'а йа у Гонч'а р'іўц'і / Гонч'ар'іўка //

– У якому році?

– Село Ганч'ар'іўка // ў го^уду / сорок первій год / це була
воїна / сорок первій / бат'ка забрали на воїну / а м'ін'і було то
д'і / це мати ўже казала / п'іўгод'іка / мойа не ж'інка / а мати /
п'іўгод'іка було // воіна – отут йак воўйували і наш'і / ну н'імц'і
сперва зайшли до нас / н'імц'і були / це розказувала мати / йа
ц'ого не помн'у / йак там / а мати ме^н'н'і розказувала / ос' йа
в'ітс'іл'а і нач'ну / м'ін'і тод'і було / ну ў пил'ушках ш'ч'е ї
п'іўгод'іка не^н було / ў пе^н'л'ушках йа буў тод'і / мати
розказувала // і зайшли н'імц'і перв'і / а тод'і ўже ж наш'і //
н'імц'і / воіна зайшли / у нас стоїали / мати розка... / у хат'і / а
йа жиў / де Л'он'ка Котл'ар / отам / оце / ти знайеш / де Котл'ар
Л'он'ка / прот'іў Погор'ілого Воўки / в'ін там ото жиў / Л'убка
тод'і там Котл'арева жила / йіх же не^нма / воіна померли // ага /
і от поўлуч'іос' / шо ото йа там жиў і двоїна хатка була ў нас
креїд'анка там пагана хатка така / ран'ше с креїд'іў і були хати
// ага / це ж думайу / думайу / йак же ш оно дал'і / шо / а /
н'імц'і ж були у нас у хат'і / а мати ж ме^н'не на руках носе //
п'ішли і дз'уркоч'ут' шос' / дз'уркоч'ут' / дз'уркоч'ут' по
н'імецькому / і даїе / о дин вит'агуїе шиколадки і м'ін'і // а йа /
каже мати / малїй / а руку ш т'ане / шоколад / а руку т'агну ш //
а мати ш гет' / отруїут' / ме^н'не шоб не отруїіли н'імц'і // та
отож / а в'ін / н'імець / йїї / у мене к'інд'ур'ата отак'і отак'і //
каже / ўз'аў шиколадку ш / отош даїе / сам попробуваў / а тод'і
ш м'ін'і суне / малому / шиколадку // це мати / йїї нема /
праўда / они померли оце ўже ск'іл'ки год'іў // ага / і йа ж
рукойу і ўз'аў ту шиколадку // ну йа не знайу / мати оце / ч'і йа
йїї йїў ч'і не йїў // а тод'і ч'аса ўже ў ч'отир'і ноч'і / ага /
ч'уйу / пришли йак'іс' т'і / от'і ш з н'імц'іў / старш'і там // йак
зач'в'іркотали / шо отак отак / нав'ерно наш'і // а они карту

розоклалі таку і диўл'ат'с'а / куди ж дал'і нам іти по карт'і // і оце ж они йак зацв'іркоч'ут' / задзв'іркоч'ут' / а оно наш'і находили с Харини в'ідц'іл'а ж / йіх гнат' // они за свої зразу манатки / за усе і с'уда ж / ч'ерез л'іс / с'уда дес' п'ішли на гору / дес' с'уда // це ж розказују шо зразу ўс'і поп'ідн'іма / а наш'і в'іт'іла бомбл'ат' / бомбл'ат' // отож тут / де йа жиў / та і йами / бомби ж падали / а ми ў погр'іб же / у погр'іб ми поховалис'а / поч'али бомбит' / а ми ў погр'іб // пил'ушки ото на ме^н'і / з пил'ушками ў погр'іб поховалис' і сид'ат' у погр'іб'і л'уди // це мати розказувала / це йіі слова це ўже помн'у // ну а дал'і оце і не знају / йак воно / шо воно було ж дал'і // тод'і ж йа вир'іс отож / жиў баба Ше^н'ч'іха / мати і йа / а бат'ко ж на воін'і м'іі буў // в'ін там не^н приішоў з воїни / там в'ін же^н'ніўс'а / бат'ко / на Урал'і // там Урал це ве^н'ликий / там заводи були / виробл'али і танки і усе там / на вуїну ж го^т'увалис' // в'ін там так і остаўс'а // ну приійжаў // мати ж оце / бабушка Ше^н'ч'іха / його мати / у нас же / йа ото све^н'круха оце мойа мати йак у нейі / жила // ото таке було // а уч'іўс'а йа / тод'і п'ішоў йа / із вос'ми нав'ерно год / тод'і з с'ем'і не приімали / з вос'ми по-мойему приімали год'іў у школу / ус'уди ў Гонч'ар'іўс'ку школу // це ш'ч'е буў тод'і д'ір'ектором школи буў / ш'ч'ас йа ўспомн'у / Кул'гайев Петро Андр'еїч' / а то буў Тоц'кий Н'іколаї / йак же його по бат'ков'і / Тоц'кий Н'ікалаї / по бат'ков'і і забуў уже йак його // йака пам'ат' / ну с'ем'іс'ат год д'ідов'і / йак йа можу запомнити // Н'іколаї Карпович' / Тоц'кий Н'іколаї Карпович' / Карпович' буў / оце в'ін Тоц'кий Н'іколаї Карпович' // ў н'ого і син Йурка / в'ін приійжаў ч'асто / і до його ж йіздиў / дес' в'ін уч'іўс'а / ч'і ў Хар'к'ів'і / ч'і Кийів'і //

– Як у школі вчилися?

– Йа уч'іўс'а ў школ'і праўда / д'іўч'ата / признайус' / слабо йа ўч'іўс'а // се^н'стра Р'ітка оце / она Тве^н'рдохл'ібова / Анатол'ій Наумович' тут буў тод'і / уч'іў / ф'ізику пре^н'подаваў / була она / так она Тве^н'рдохл'ібова / в'ін Тве^н'рдохл'іб сам / Твердохл'ібова // Р'ітка та / се^н'стра мойа р'ідна / кажу р'ідна / двуйур'ідна / та харашо зан'імалас' // йа ж у матер'і один син // Р'ітка на п'ят' / на ч'отири на п'ят' зан'імалас' // Н'іна Акс'оноўна / праўда і т'отка р'ідна / ну сестри матер'і / хот'іла

нас / Р'ітку і ме^не / виуч'іт' хот'іла // це йа запо^мниў / йа йак т'іл'ки ў школу приходимо / а она ж уч'іла / приподавала рус'ку во^на / приподавала рус'кiй йазик // і ч'ітати / і пи^сати / рус'кiй она уч'іла // йак т'іки ў школу / та може і ке^р'іўніком була / ну йа з^найу Ол'га Се^мен'іўна ў нас кер'іўніком була / а тод'і може і Н'іна Ак'соноўна п'ідм'ін'ала / ну шос' помнит'с'а // хот'іла ж виуч'іт' // ну шо йа на два / а она / Р'ітка зан'імалас' на тої / на п'ат' / на ч'отир'і / ну в'ідм'ін'иц'а була // йак т'іки приїде^мо у школу / з^нач'іт' зразу ш / Твердохл'іб / до дошки // утром / зразу ж / т'іки на урок / Твердохл'іб / до дошки // та отв'ітила / йї / зразу отв'ітила усе / ч'ітири / п'йат' станоўл'ут' // Шеїко / за нейу Шеїко до дошки // бе ме / бе ме // диўл'ус'а ж у журнал ото хот' / близ'ко сид'у отак / бач'у шо не ставе ш оц'інку / а крапку // с'ідаї / два // на другiй же ден' визи^ваєе ме^не пер^вого / і так она ч'ередувала кажин раз визи^вала // а тод'і йак йа ўже вир'іс оце / ходиў св'ет там йї тоже спраўл'ат' / йа ж вас хот'іла виуч'іт' / шоб ви були грамотн'і / шоб ви з^нали / пон'імали ўсе / а ти і так електриком / каже / стаў // так ото таке / д'іўч'атка / д'ело // було багато //

– *А скільки Ви класів закінчили?*

– С'ем класоў йа конч'іў // знач'іт' конч'іў йа с'ем класоў / д'евоч'ки / тод'і була / йак йї зват' / тод'і була ве^ч'ірн'а школа ў нас о^утут / ў Хо^м'іўк'і були дві / н'е / одна була хо^м'іўс'ка / йак же його / о^утут за маїстерн'ойу буў / забувайу хвамил'йа / в'ін / у школ'і ўч'ілис'а / в'ін буў / приподаваў в'ін знач'іт' / ну т'і / у н'ого там станки / стругал'н'і / рубанки / зубила / в'ін приподаваў отут / отд'ел'на ўже хатка була / і забуў хвамил'йа йїх / а вона ш тоже хто / Вакул'енкова по мойему / була його ж'інка / Вакул'енки вони були // бат'ко Вакул'енко / а йїх оце ўже і забуў // вони ўже вийіхали в'ітс'іл'а // і хату постройали ш вони на Хо^м'іўц'і там б'іл'а сосни //

– *А після школи тоді?*

– Ну йа п'ісл'а школи ўже тої умер / по мойему оцеї / Карпович' / Н'іколаї Карпович' умер / Тоц'кiй Н'іколаї Карпович' / в'ін умер / і п'ісл'а школи стаў Кол'ігаїў Петро Андр'ейович' д'ір'ектором школи // а оце ў мене було мал'уван'а п'йат' було і хв'іскул'тура оце п'йат' / ну спортсмен йа буў // оце Йус'ка Л'ашова і йа / ми саме душ'ч'е / і В'іт'ка

отош Курило отам буў в'ін // такий у же ото п'йаниц'а буў / в'ін шос' і ўмер п'ісла водки нав'ерно // пообмороз'уваў там ч'і пал'ц'і ч'і шос' // і Кол'егайеў нас сов'ітуе / йак ми ўже конч'или ўже по с'ем класоў / Кол'егайеў сов'ітуе пан'аіте ў Дон'ецк / там йе школа ф'ізкул'турої зан'іма'с'а // каже / ви йак одуч'ітес' / ви можете виїти в'іт'іл'а із школи з оц'іейі ф'ізукамі / будите при школах дес' робит' хв'ізуком / пре'подават' йім оце те / зан'іма'с'а таким // а ми саме луч'ше оце / Лус'ка Л'ашова / йа / В'іт'ка Курило / б'ігали ми // ну по спорту вопш'ч'е ми ус'і були так'і // і ото в'ін нас направиў / і ми з Л'ус'кою поїхали / а ми / нас не прийн'али // йа малиї годами буў / а Л'ус'ку і не знайу за шо йїї тоже // і ми назад приїхали / та проспали ц'у Свато'ву / та зайіхали с'уди аж / не" до Куз'омоўки не доїхали / а оно первиї Гонч'ар'іус'киї переїезд аж отам / за калон'іейу там коліс' оно було / туди доїхали / вам ўже / ў Сватов'і ўже провон'іца / устават' // отож йа помн'у йа // а ми / да / а ми проспа / а шо ш нам те"пер робит'? // а ос' буде отот / останоўка / ви ўже Сватову проїхали / і Гонч'ароўс'киї переїезд / оно п'ід Кривошійіўкою воно оце / і до Куз'омоўки не доїї // а назад ос' буде ч'ерез ч'ас йїхат' поїезд назад / то ми москоўс'ким йакимс' іїхали / ч'і дон'ецким / йа не знайу точ'но / і каже / ви с'аде"те на його і приїде"те // она ж у б'іл'ет'і там шос' одм'ітила / б'іл'ети ж у нас ото були // каже / н'іч'ого не платитиме"те / покажите б'іл'ети / скаже"те отак / вона шос' написала / знайе провон'іцу нав'ерно ту // і ми ото не" проспали / сид'іли / пол'акалис'а з неї // і ото приїхали ш у Сватову / а тод'і ўже аўтобусом / і так ми / не" поступиў йа // а тод'і ч'ерез отаке ўрем'йа поступайем / уч'іўс'а кум м'ій / Л'он'ка Ш'ч'іпун і Микола Сте'паненко / оцей / шо держаў о'утут / б'іл'а реса у нас о'утут / держаў в'ін есте'о / ма'шини // і от йа / і от вони ме"не уз'али у С'ев'ердон'ецк / у р'ем'есл'і они уч'ілис'а / ре у два було у них / ре у ч'етир'і це д'ец'ке йакес' було / а це ре у два було / д'ет'домоўс'ке / а йа кажу д'ец'ке / д'ет'домоўс'ке було / ре у ч'етир'і там було // а ми у ре у два // йа йак поступиў ото // два годи йа там уч'іўс'а // поўч'іўс'а йа два годи і направили ме"не / йа сл'есар' монтажник промоборудован'йя і строїм'ехан'ізмоў / і отправили ме"не /

тод'і нада було одробит' два годи / а йак / Йунаково / по
 мойему // ну прийіхаў с'уди і пішоў тут робит' // йа тут
 поробиўс'а сл'есар'ом робиў у то'му ж / тод'і оно оце колхоз
 буў по-мойему / ч'і соўхоз / йа оце ўже і забуў / шо воно було //
 при соўхоз'і нав'ерно / або може при колхоз'і // ш'ч'е хверми
 були тут ото / ш'ч'е тут маст'ерс'ка / ш'ч'е і за шл'ахом по-
 мойему і не було маст'ерс'ка / а о'утут була / де огроном оце
 жиў / де склад оце / оце о'утут оно було / маст'ерс'к'і були ўсе
 оце ж / йа помн'у / пилорама ш тут була / те'пер усе ж за
 шл'ахом ото // а тод'і да / тод'і бригада поч'ала шос' / йа і за
 шл'ах туди ўже ми робили // а тод'і по'ступіў / хот' не'
 по'ступіў / С'ікач'іна такі буў / глаўнін енергет'ік соўхоза в'ін
 буў / С'ікач'іна Пе'тро / Пе'тро С'ікач'іна / Пе'тро / хвам'іл'іа
 забуў йак / С'ікач'іна Пе'тро / і в'ін набираў хлопц'іў / каже /
 м'ін'і нада ш / д'ір'ектора просе / нада там йаами покопат' /
 стоўби поўйазат' на л'ін'іі // ото йа ў його ел'ектр'іком з
 Л'он'коўіу Зайарном / в'ін умер / його не'мае // і ото ми з ним
 на хвермах поробилис' / і Пе'тро С'ерг'ейевич' буў / С'ерг'ей
 Петрович' / Андр'їй Йакимович' / це старш'і так'і були / а ми н'і
 // на хверм'і аўтопо'їлкі / оц'і водокач'ки насоси / пускали /
 оно заме'рзайе з'імоу / а поки воду пустимо / тут же ж
 дойарки ото ўсе / з аўтопо'їлок вода де теч'е / де перемерзла //
 ну таке було // і тод'і ел'ектр'іком ото / нас С'ікач'іна забраў / і
 ми ў його ото поч'али робит' / тод'і не' було ни ш'ч'іт'іў /
 поч'али ш'ч'іти / в'ін каже / складайте губки там / руб'іл'н'ікі //
 ставіў йа ото оте / із Л'он'койу ми Зайарним побули ў його /
 поробилис' // а тод'і з преса прийіхаў нач'ал'н'ік / Бабак такі
 буў // уже в'ін на л'ін'іі / йак же в'ін / л'ін'іі позабираў / на
 баланси забраў оц'і л'ін'іі і / забраў в'ін на баланси л'ін'іі і
 ото прийіхаў / і вигнаў в'ін тої / тут О'н'іпка Микола на
 ве'ликом плану жиў / в'ін ўже робиў там у Бабака / а в'ін
 прийіхаў раз'іў два / а в'ін його не застаіе на работ'і // а в'ін
 зан'імаўс'а т'ім / тод'і ж / при Закорец'коўму / стройали дома
 оце ш / це ж Закорец'к'і буў і крейд'анки / і п'ід кришоу тої /
 була солома оце ж / дома були так'і / а в'ін виписуваў шихве'р
 / кирпич'у / шоб п'іднат' се'ло ўгору // це таке було // а ми
 провотку тод'і д'елали / поч'али / по хатах ото і / та і ми робили
 / а то в'ін же / О'н'іпка Микола / д'елаў провідки / шабайуваў

тод'і / заробл'аў ходиў / за грош'і // ага / с'уда / туда / і Бабак
ото прийіхаў с'уди / а тут Цимбал Н'іколаі жиў же ш / і робиў
С'ікач'ев'і / п'ідм'ін'аўс'а / С'ікач'ева пішоў в'отпуск / а в'ін
його п'ідм'ін'аў // а мене / це ўже тоі / Цимбал Н'іколаі
С'ікач'ев'і сказаў / в'ін сказаў / Бабак же прийіхаў / м'ін'і нада
/ каже / хлопц'а харошого такога наіти / шоб робит' у рес'і /
в'ін то тут буде / а ч'іслиўс'а шоб нада / ато тут один такий / не
хоч'е робит' / оце ж Бабак Цимбалов'і розказуйе // т'іке
харошого такога хлопц'а наіди // ос' Цимбал і хвалит'с'а / та
йес'т' у нас один такий / каже в'ін тут ел'ектриком у нас робе /
йес'т' / каже / такий хлопец' / харошиі / слух'йаніі // от
визивайе мене тоі / Цимбал Н'іколаі / а / побач'іў в'ін мене //
каже / прийіж'аў же ж Бабак / із С'ватови нач'ал'ник / і шукайе
тут хлопц'а такога / шоб переіти ў С'ватову робит' // а м'іі кум /
В'іктор Іл'іч' ўже там робе оце в'ін / у С'ватов'і ж / і С'т'опа
Рад'іоноў / і Слав'ік тут буў Крохмал' такий / нач'ал'н'іком
робе // тод'і ж реконструкц'іі не^нбуло / оцех же^нлізобетон'іх
опор / таке / дерев'ане разне ж тоі / то б'ез пасінка / то др'уч'ок
прив'азаніі / ш'ч'е не було реконструкц'іі // ага / і ото ж в'ін
мене визвали / хоч' Цимбал м'ін'і сказаў ото / ага / йак хоч'еш /
каже / переход' ў Бабакоўс'ке // прийіхаў же ж Бабак на другіі
ден' і побач'іліс'а ми оцеі / ми там бригадоі і Цимбал // каже /
ос' цеі хлопец' / шо / каже / йа переіду до вас // Бабак поч'аў
ме^нспрашуват' / та думайу гонч'ар'іўц'і ж робл'ат' / ч'о йа
буду тут у колхоз'і / п'іду йа / кажу / ў рес туди / ў С'ватову //
хот' оно не ў С'ватов'і / тут робит' / Хом'іўка оце / Прибражена
була наша / Гонч'ар'іўка / отак оно / і л'ін'ійі високовол'тн'і /
нисковол'тн'і // і отак йа по^нбуў ото ж / ч'ут' ч'ут' / та з м'іс'ац'
може / два може поробиў / і тут ўже поч'алас' риконструкц'іа /
присилайут' із того / луганс'кого по-мойему / луганс'кого буў
нач'ал'н'ік // риконструкц'іа ў се^нлі ў нашом ў Гонч'ар'іўц'і
риконструкц'іі л'ін'ійі буде / шоб удал'ат' оц'і стоўби
дерев'ан'і гет' удал'ат' / а ставит' жил'ізобитон'ов'і / і
високовол'тн'і і так'і стоўби / і забуў йак того було і зват' /
нач'ал'ника шо оце ре^нконструкц'іі // і ото у Бабака ж ми
робили / і ў С'ікач'іни ми робили / шо риконструкц'іа // ми
ш'ч'е риконструкц'іу застали у С'ікач'ін'і / а / це ж ми тут да /
С'ікач'іна ж буў / командуваў своїми / а нач'ал'н'ік же

С'ікач'іна ш п'ідписуваў оц'і документи / шоб ск'іл'ки
постройали / а тої прин'імаў // оце в'ін прин'імаў л'ін'ійі / а ми
ж робили / а ми ш тут робили / а в'ін і каже / та і Бабак / ім же
л'учш'е йак нов'і л'ін'ійі ч'ім на старих ми лазим / то ўпадамо
може з опори / Бабак там / помогайте / каже йім / хлопц'ам //
т'іки ви з ними договор складайте / шоб ўже і воіні і вам шос'
ш'ч'е п'ідплач'ували // од реса получ'али ми і / а тут же ж на
своём м'іс'т'і / ми ж монтаж д'елайем де^нре^нв'ан'і / а воіні
ўполовину ставили / і ми помогаем йім ставит' / і рост'агуем /
ну вопш'ч'ем ус'і ў куч'і отак були / шоб швидше ж стройат'
// бувайе поломайем л'ін'ійу / ш'ч'е ш не вистаўлено / тижн'іў
два / три / до м'іс'ца пушти шо стоїат' / вулиц'а б'іс св'ету
стоїт' / усе полаmano // і от ми оце таке д'елали // зробили / а
тод'і // йак риконструкц'ійу ту / поч'али по селлах / а Бабак
наприн'імаў уп'іет' же ж на баланс л'ін'ійі / ус'у гору забраў
оце ў нас оце тої / йак оно / і Коломич'іха / і Стел'мах'іўка / і
Раігородс'к / і / і Куз'омоўка / ну / ус'а гора // вобш'ч'ім до
Све^нрдл'іўкі о'туди і аж за Куз'омоўку / о'то аж до то'го там / це
ўже і забуў йак о'ни називайут'с'а / йа ўже дес'ат' год на
п'енц'ійі // і о'то аж до то'го забраў і ми ўсе ўрем'я на вийздах
та по команд'іроўках тод'і / посила нас / там ферми / то там
нада зробит' / хверми нада / шоб п'ідн'ат' колхозі / шоб
л'ін'ійі нов'і поставит' // і йак п'ішоў / так йа год'іў сорок
пушти шо проробіў у то^нму / та і сорок год'іў нав'ерно / у рес'і
/ ел'ект'р'іком / і з реса п'ішоў і на п'енц'ійу // о'так у мене
проішло // а де т'іки не^н спали / по хатках / ну і подстанц'ійі
з'імойу л'іпили / б'іками / б'іками ми опори рост'агували
жил'ізобе^нтон'і ч'і де^нре^нв'ан'і по мойему ми т'агали /
де^нре^нв'ан'і / з пасе^ннками ўже пил'али / це було у то^нму ж /
Плаш'ч'анка / йак йіде^нш на Донбас та / Красн'анка там йе / і
туди ўгору ч'ерез шл'ах / там йе ос' йак Роскопане / йіде^нш
туди на Руб'ежну шл'ах / а'на туди / Плаш'ч'анка / так оце ми
там // б'іками рост'агували / ш'ч'е б'іки були ў том колхоз'і / у
Плаш'ч'анк'і // з'імойу н'іч'ім / ну а ч'ім // та не т'ехн'іки ў
н'ого не було / сараіч'іки слаб'і / короўники ж держали // це
ш'ч'ас не^нма ни короў / ни ч'ого ўже не^нма / ни свиней // так ми
з'імойу ке^нте^нпушки так'і оце йак на Ве^нликом плану стоїт'
оте кетепе отут / збоку оце де тої жи^нве / там хата ўже

розвале^нна / а в'іт^і:іл'а там молоко^воз живе / молоко^возе на машин'і / йа ўже і позабуваў / там жиў / жиў йак же його / ўсе воду возиў там / робіў у пол'і / Камн'еў / бач'іш / Іван Камн'еў // ото отак'і ми кете^пушки там / та і тут ми ж багато поставили ото // і конч'іло^с моё / і пішоў йа з реса на п'енц'ійу / так шо //

– Сім'я у вас щас яка?

– С'ім'яа харашо / ну і с'ім'яа / бабушка / д'едушка / оу^нука йе / доч'ка / двойе тут в одном двор'і живе^мо // с'ім'яа н'іч'ого / харашо / не^нскандалимо //

– З жінкою своёй де познакомились?

– Із ж'інко^юйу? // прийіхала во^на із то^го ж / з Л'ісоўш'ч'іни / з Л'ісоўш'ч'іни она прийіхала і / а йа ж ел'ектр'іком робіў / на стоўбу / вопш'ч'ім / познакомилис' / она на Заб'ч'ан'іўк'і ў парніках / були парніки там / ага / і они отож тамеч'ки ч'і те / пололи / ото так'і / матами понакриван'і / так'і були ц'і / коро^ба / они вираш'ч'ували росаду ж там // і во^на поливал'ш'ч'іком була / там они робили // а йа на стоўбу там лампоч'ки ч'і л'ін'ійу ми т'агли / ну на стоўбу сид'ў / она ўнізу // йа згори / а они займаут' ме^не д'іўч'ата / йіх там багато було / ч'олов'ік вос'ім // ч'і вони займаут' / ч'і йа йіх може займаў / йа оце і забуў уже // гл'анули так один на одного / йа знизу / ч'і йа згори униз / она нагору гл'ане / на^низ та і дивит'с'а / шо в'ін робит' / а йа на нейі зверху диўл'ус'а // і так познакомилис'а // уже ў клуб'і ш'ч'е душ'ч'е познакомилис'а ў клуб'і / пішли / танц'ували / к'іно / танц'і // отак //

– Сусіди які тут у вас на вулиці?

– А йак / хараш'і нада казат' / ус'і хараш'і сус'іди //

– Про село розкаж'іть.

– Се^нло? // та се^нло ж / буў колхозом оно / а стало соўхоз стаў // а шо / було ў се^нл'і / ўсе було у се^нл'і / і ку^рей де^ржали / і порос'ат / і хверми були / і кон'і були // ну при колхоз'і і бики були / а це не знайу / це йа ўже своёе знайу йа / не знайу / ш'ч'е помн'у д'іда Акс'она / Поп'іўка / була ж і Поп'іўка / і Заб'ч'ан'іўка було / та йіх йако^с ч'і Ч'ервона З'ірка називалос' воно / та і не помн'у ўже // тод'і ж було Ч'ервона З'ірка / В'іл'на прац'а / отак оно було ран'ше / колхози отак були // а йа ўже оц'ого не помн'у / це так ме^ні росказували // а помн'у

Забо́ч'ан'і́йка / По́п'і́юку / йа у д'е́т'са́д'і́к хо́диў та́м ба́ба / ма́ти
 ж мо́йа ро́била на о́город'і́ / д'і́д Ак'с'о́н бу́ў / м'і́ д'і́д / а о́на ў
 йо́го ж то́же ро́била / о́го ро́дни́цтво бу́ло о́це на По́п'і́ўці́ бу́ло
 о́го ро́дни́цтво та́м // дви́гуна́ми ра́н'ше за́пускали́с' / гна́ли во́ду
 дви́гуна́ми / та́к'і дви́гуни́ бу́ли о́но на со́л'арці́ во́но ч'і́ ч'і́м
 во́ни / ч'і́ кара́сино́в'і во́но бу́ли / гна́ли во́ду // ра́н'ше ж та́кого
 не бу́ло о́це ел'е́ктр'і́ч'еск'і́ дви́гуни́ / то́д'і́ ж не бу́ло
 ел'е́ктр'і́ки ту́ди на по́л'і́ў // і та́к'і ка́нави ко́пали ра́н'ше /
 проко́пайут' ка́наву руч'ну́ / ч'і́ плуго́м о́так про́ход'ат' / шо
 ка́нава по т'і́ ка́нав'і во́да те́ч'е і пу́ска́йе та́к'і р'і́ўч'ач'ки́ //
 ш'ч'ас же на́соси ўсе́ кач'а́йе / а то́д'і́ та́кого не бу́ло ра́н'ше
 на́сос'і́ў // да / о́ї // ба́гато ко́й-ч'о́го бу́ло / позабу́ваў д'е́д // а / ну
 а при ме^н'ні́ о́це ж поро́звал'ува́ў / о́цеї́ Куч'ма́ / ка́жу Куч'ма́ /
 тої́ лиси́ї / йак йо́го зва́т' / при́з'і́д'е́нтом бу́ў у на́с / та йак же
 йо́го / забу́вайу хва́мил'і́а йо́го йак / лиси́ї / лиси́ї / о́це ж в'і́н
 ро́звали́ў усе́ / Горба́ч'о́ў / Горба́ч'о́ў / ба́ч' йа́ // Горба́ч'о́ў же
 ро́звали́ў о́це ж йо́го / це́ ж йо́го ро́бота / це́ так ка́жут' /
 Горба́ч'о́ў // ни ста́ло ж ни хве́рм / ни́ч'о́ / ка́же ж / це́ / но́ве // а
 тої́ / Йа́нукович' те́пер йо́го у куч'у́ / ў́ куч'у́ ста́гау́йе // йо́му
 т́рудно ста́гати́ по́ки во́но ўсе́ // і ку́реї́ / і хве́рми / ўсе́ ж бу́ло //
 те́пер ста́ла в'і́л'на Укра́йна́ // в'і́л'ні́ / ч'о́ж ми в'і́л'ні́ //
 па́гано // і гро́ші́ плат'ат' / х'і́ба це́ гро́ші́ / і́йх у ру́ках
 по́ддержи́ш і не^н'ма́ / по́держа́ў / не^н'ма́ / п'і́шоў у ма́газ'і́н зразу́
 одні́с сто ру́бл'і́ў і ни́ч'о́го не^н'ку́пий // шо́ це́ за гро́ші́? // то́д'і́
 йа́ полу́ч'а́ў с'е́м'і́с'ат' / с'е́м'і́с'ат' па́т' ру́бл'і́ў йа́ полу́ч'а́ў //
 та́к йа́ на кні́жку кла́ў гро́ші́ / на кні́жці́ бу́ли / ў́ ку́ст'ум'і́
 хо́диў / по́йісти́ / уд'і́т'с'а́ // шо́ж то́д'і́ о́динадц'ат' ко́п'і́йок
 хл'і́бина сто́йала / а ш'ч'ас шест' ру́бл'і́ў / ч'і́ па́т' ч'і́ шест'
 хл'і́бина сто́йе / а то́д'і́ сто́йала дв'і́надц'ат' ко́п'і́йок // на ру́б
 ку́пиш о́такі́й ку́сок ко́лбаси́ / а ў сто́лов'і́ п'і́дем / то́ йак уч'і́ўс'
 / та́ коли не^н'п'і́де^н'ма́ на ў́жин у сто́лову́ та́м ў ре́м'есл'а́ном /
 п'і́дем / о́такі́й ку́сок на ру́б ку́пл'у́ ко́лбаси́ / хл'і́ба ў сто́лов'і́
 во́з'му́ / а́бо кил'ки́ на па́т' ко́п'і́йок ку́пиш о́такі́й ку́л'ок / а
 ш'ч'ас три́ кили́ни па́т' ко́п'і́йок сто́йе // о́то́ бу́ла жи́зн' / і на
 кні́жку кла́в / і ў́д'і́т'і́ був / і ў́с'о́го хва́тало́ / і гро́ші́ ш'ч'е́
 бу́ли // ну то́д'і́ ж ка́заў Хру́ш'ч'о́ў / йак йо́го / та́ Хру́ш'ч'о́ў /
 Хру́ш'ч'о́ў о́то ка́заў / шо́ за п'і́ўко́п'і́йки́ / не^н'бу́ло п'і́ўко́п'і́йки́ /
 а ко́п'і́йка́ бу́ла / ка́же / за ко́п'і́йку́ бу́де^н'те на́хил'ат'с'а́ ви́ /

наїде^нте // а ш^час ле^нжит^т дес^{ат} коп^ійок / йіх н^іхто і не^н
бере / п^{ат} коп^ійок нихто // та ш^час і здач^і не даїе ни п^{ат}
коп^ійок / ни три // три коп^іїки не хвата / вони даже і не
ш^чїтайут^т / шо це таке / це ўже не ш^чїтайет^са / і дес^{ат} /
н^іч^ого воно не ш^чїтайет^са // це п^іўкоп^іїки воно // так шо
ото було / а с^іч^{ас} і нихто н^іч^о ни нада / шо ж они гон^{ат} /
гон^{ат} грош^і ш^час // ч^і шоб ума б^іл^{ше} було // та йак
запутайе // або от^і купони були / йак принесли отими рубл^{ами}
грошеї / ну по^улуч^{ка} була / ото^ді ч^отир^і / ч^тир^і ш^че було
/ п^йат // ну о^утаку сумку // ми йак с^іли з мат^ір^ію ш^чїтат^т на
по^улу йіх / ш^чїтали / ш^чїтали / а тод^і т^фу отак пл^унули і
бросили ш^чїтат^т // шо ти / запуталис^а ми в оцих ўже тих /
купони / купони // ої йо йо йо йо // ну казали да / шо буде ўсе ў
магаз^інах / так воно і єе // у магаз^інах / на базар^і ш / на ринку
ўсе єе / аби і т^іки грош^і / шо хоч^{еш} купи / ўсе продаїут^т
ш^ча / а ран^{ше} за це ж ган^{али} оце / за тої / йак оно
називалос^а / шо с^під поли продаїут^т? // йак же воно
називалос^а ран^{ше} оце // т^у див^и пайат^т / не^н запомн^у ни йак
// і хот^іў швидко сказат^т / з^під поли продавали ш / а так йак
побач^іў так / штрахуйут^т // штрахували ото / ган^{али} // єе таке
хароше шос^т продаїе // а ш^час же ш^ходе отам пров^ір^аїе /
ўсе ле^нжит^т / они пров^ір^аїут^т / де / шо / йак ото / шоб
до^укмент буў / усе було // забуў / йак оно і називает^са // це ж
йакби хто з боку так сид^іў / шоб с^кимс^т удвох / тої би п^ідказаў
те / тої те п^ідказаў / і воно б запоми^нает^са б^іл^ш пайат^т //

– Ви кажете Забочанівка, Попівка. Які це є часті села і чого так називається?

– Ну колис^т / о^уно ж оце на / на Забоч^{ан}їўц^і оце колис^т
було оно / ч^і Ч^ірвона З^ірка / йа оце точ^{но} не^н скажу тоб^і /
доц^т // ч^і Ч^ірвона З^ірка оно називалос^а оце там / оце
Забоч^{ан}їўка // а тут В^іл^{на} прац^а / утут же ж була / оце
росказували ме^нї старики / йа оце ўже ш не помн^у / а так
росказували і йа ч^уў // а Поп^іўка / вона односилас^а до
В^іл^нїї прац^і / туди ўс^і ходили робит^т на роботу оце / йак
Ч^ірвона З^ірка оце // оце отаке шос^т йа ч^уў //

– А чого она називалась так? Откуда названіє?

– Ну йакос^т д^ілилис^а / і тока ш тод^і були / тод^і одного
тока не^н було // у пол^і т^ік йа помн^у оце / оце буў на

Забоч'ан'їу там у пол'ї / туди ж ходили / даже / о'це ж пол'а
обробл'айут' там же ш ч'олов'їки / а ж'їнки туди йїсти носили /
а тод'ї стали во'ни / це до йакихс' стар'їших / нада п'їдо'їти / так'ї
шо ў курс'ї тоже / шо так'ї б'їл'ше знайут' / а тод'ї були там
кухн'ї ў пол'ї / йак же во'но називалос' / пол'овїї стан
називаўс'а / йїсти там тракторам го'тоўл'ат' / а тож ж'їнки
носили туди йїм йїсти / во'ни там же ш робл'ат' / йїсти
поне^мсут' / ран'ше ш короў де^ржали / глеч'їк молока /
ч'етвертину сала / так'ї були тод'ї л'уди здоро'в'їш'ї / ч'їм
с'їч'ас / здоро'в'ї так'ї були / д'їди ко'сили // а ш'ч'ас не^мма /
пере^мвилос'а ўже покол'ен'їе // ш'ч'ас худен'к'ї ўс'ї // йе йак
побач'їш д'їд такиї / ходе / та он ти дивис'а по т'ел'ев'їзору йе
так'ї / живут' о'там дес' аш / у пол'ах о'там / там так'ї д'їди йе /
мош'ч'н'ї / ото л'уди // а ў нас уже покол'ен'їе переводит'с'а //
о'це ж кажут' / шо скоро буде ко'нец' св'їту / ко'нец' св'їту / та
йа ўже / це йа ш'ч'е ў ш'колу ходиў / так казали ў йакомс' гуду
буде ко'нец' св'їту / йа ўже нав'ерно тої і год пережиў // і о'це
ўже ўспомин'ають / ої / буде ко'нец' св'їту / буде ш ос' ко'нец'
св'їту // дос'ї живе^ммо // ч'ї пан'їку пускайут' / ч'ї шо во'но /
балакайут' // а може ш буде? // ран'ше ш церкви були / це ш
с'їч'ас ос' / у нас же ш тут / у Гонч'ар'їўц'ї ш о^утут церква / де
останоўка о'це була / о^утут же ш церква була / йа ў ш'колу ходиў
/ у другиї або ў трет'її клас / йа помн'у / йак йїї ламали о^уту
церкву / тракторами ламали ту церкву // ми ўсе в'їкно / або на
перерву / вискоч'їм і дивимос' //

– А чо її ламали?

– Нав'ерно ж о'ц'ї т'ї сказали ламат' / о'ц'ї ж наш'ї
прав'їт'їл'ство / хот' не це / а сватоўс'ке йакес' / а Сватово
п'їдч'їн'аютьс'а б'їл'шому то^уму прав'їт'їл'ству // тод'ї ж во'но
йакос' було п'їдч'їн'алис'а б'їл'шинство Сватов'ї п'їдч'їн'алис'
/ а Сватова Ворошилоўграду / а Ворошилоўград нав'ерно
Кийев'ї // а ти ш тоже села бач'їш йак йїх розвалили / л'уди
стар'ї і умирайут' і ў куч'у / ў куч'ку йїх ст'агуйут' // ч'о ш у
нас ос' Хо'м'їўка / те^мпер це / йаке це перве од'ел'ен'їе / а то
ўто'ре од'ел'ен'їе назвали / а оно ш у куч'ї ўс'ї // то ш т'їки
ш'кола м'їхан'їзац'її п'їдч'їн'аютьс'а луганс'ко'му / во'на
п'їдч'їн'аютьс'а / во'на од'ел'но ото ж у йїх / і хверма од'ел'но
/ йак во'но кажут' шо колхоз с'уда ш йїдут' / а при школ'ї о'ни

держут' сво́йе ха́з'а́йство / коро́у / поро́с'ат / о́це Д'м'і́тр'і́
Йако́л'евич' / о́це ж ти там жи́веш / о́це ш у 'курс'і́ д'ела́ / з'нала́
йо́го / в'ін у́же ш у́мер / о́це ш в'ін там бу́у' у́ шко́лі
м'еха́н'іза́ц'і́йі́ д'і́р'ектором там бу́у' // а по́лови́на ж Хо́м'і́уки
при́й'жа́йут' з усі́х сел там при́й'жа́йут' д'і́т'ва́ра / поси́лають' /
шо́б уч'і́лис' на тра́ктора шо́б // бу́ло по́кол'ен'і́е йшло́ / ста́рий
йа́к у́мер у́же тра́кторист / по́кол'ен'і́е при́де / п'і́дм'і́н'атиме
у́же / п'і́дн'і́матимут' ко́лхози // йа́ сла́бо у́м'і́у ро́сказува́т' / це
на́да о́тако́го сп'е́ціал'і́ста вам / шо́б запи́сат' / та́кого //
'Косенко́ Іва́н ос' 'мо́же те / це́й на йа́зик / здо́рови́ та́киї' / 'мо́же
наба́лакат' / то́ї 'мо́же наро́зказува́т' / 'Косенко́ Іва́н // в'ін са́м аж
в'і́т'і́л'а / і́с Та́расо́уки по́ мойему́ / де́то і́с о́тих а́ш /
Ново́ч'ерво́не / Та́расо́ука / в'ін при́еж'и́й о́це // в'ін і́ за то́ї
ко́лхоз то́б'і́ і́ п'і́дка́же / йа́к о́но бу́ло 'ран'ше́ / в'ін у́ 'курс'і́
д'ела́ / в'ін у́м'і́е // о́це в'ін 'мо́же це / та́киї' / в'ін тро́шки і́
ста́рши́й мене́ / 'Косенко́ Іва́н // в'ін по́-мойему́ не у́ со́роков'і́м /
тро́шки ста́р'и́шиї' / там 'мо́же го́да на три́ / на ч'е́тир'і́ / йа́к та́к
ду́маю // ну в'ін о́це йа́к нач'і́не про Та́рас'і́уку і́ нам ро́ска́же //
то́д'і́ у́же ш 'то́же ко́лхоз Та́расо́ука // йа́к о́ни у́ сел'і́ там / там
насто́йа́ш'ч'і́ села́ // це ж у́ нас хоч' на со́у́хоз пере́йшло́ / а у́ йі́х
і́ш'ч'е́ ко́лхоз та́к і́ йе по́-мойему́ Та́расо́ука / а 'мо́же 'то́же дес'
присо́дєні́ли 'села́ // о́це ж Забо́ч'ан'і́ука / По́п'і́ука ге́т'
пот'і́кали́ / а с'у́ди ж у́ 'куч'у́ / у́ село́ ж ос' / у́ центр / у́ центр /
йа́к 'ка́жут' / зб'і́глис'а́ / а те по́бро'сали́ // та там у́же і́ хат не^нма́ /
о́то там і́ пра́у́да жи́ве о́дин Во́ука Зо́лота́р'о́у' / 'ка́жу Во́ука /
'Же́н'ка / си́н йо́го / 'Же́н'ка // ну в'ін же ш там аренда́тор /
захва́тиў 'пол'а́ / са́дове і́ 'пере́ц' / са́дове ка́пусту́ / у́ йо́го ш
тра́ктор / ви́раш'ч'у́є / ма́шина / тра́ктор / йі́зде / шту́к два
на́в'є́рно / і́ па́хайе // ко́лотит'с'а́ // і́ ху́дий та́киї' / ху́дий / а
ко́лотит'с'а́ ск'і́л'ки // ну і́м'є́є гро́ш'і́ / і́м'є́є / не 'хо́ч'е ш
бро́сат' // на́н'і́ма ш 'то́же / і́ л'у́деї́ на́н'і́ма // ну і́ в'ін / 'ба́т'ко́ то́ї
/ па́ха / та́ і́ / х'ло́пц'і́ йе у́ йо́го / 'ро́бл'ат' / в'ін йі́м пла́те //
по́лу'ч'а́єт'с'а́ на́в'є́рно // а не^н 'схо́т'і́у́ же у́ 'центр'і́ жит' /
'ба́ч'і́ш // п'і́шоў п'і́дн'і́мат' у́се дл'а́ себе́ / 'мо́же в'ін ч'у́ствова́у'
/ шо́ та́ке 'бу́де // а ш'ч'ас шо́ / у́с'і́ то́у́ргуйут' он на́ 'ринку́ /
'в'і́диш / 'н'і́де ро́бит' / у́с'і́ на́ 'ринок' / ску́повуйут' // ну у́ ко́го
гро́ш'і́ бу́ли / то́ї і́ то́у́ргуйе́ / а у́ ко́го не^н бу́ло гро́шеї́ / то́ї та́к і́
си́дит' / б'і́дн'а́к // а у́ ко́го тро́шки за шо́ бу́ло ску́пит'с'а́ по́ка /

йак у кре^мд'іти ш оц'і / бе^мрут'кре^мд'іти / та оц'і / шо робл'ат'
по зимл'і / по колхозах оце ш / дл'а себе о^ни // а / йа конч'іў же
/ йа і не доказа / йа конч'іў же / п'ісл'а / йак конч'іў йа с'ем
класоў / йак конч'іў йа с'ем класоў / тод'і нач'алас' оц'а //
'Волч'енко / бач' / йак його звали // його ж'інка уч'іла / во^на йак
/ н'е д'ір'ектор ш'коли була та / іс Сватови / ви^чірн'а ш'кола
була / Стан'іслаў Йосипович' оце уч'іў / ве^чірн'а ш'кола / і так
/ шо ми конч'іли одинадц'ат' класоў / йа конч'іў с'ем / а йа ўже
робіў оце ў рес'і / і нан'імали / кажут' хто хоч'е ў веч'ерн'у
ш'колу / шоб одинадц'ат' ц'іх було / класоў // а во^но застаўл'али
/ шоб буў те / йак оно / ну виш'е образован'іе оце / средн'е /
н'е / средн'е це с'ем / да? // а виш'е / одинадц'ат' // і ото ми
одинадц'ат' клас'іў конч'іли // та наш'і хлопц'і багато нас /
Гаран Тол'ік / йа / Колом'іец' по-мойему / із реса / нас багато
там було / уч'іліс' // а тод'і так'і хлопц'і / там і Ш'ч'ербак
уч'іўс' // і ото ми конч'іли одинадц'ат' класоў // ну ве^чірн'а
ш'кола // і нам дали за одинадц'ат' класоў короч'ку ж дали оце /
ат'естат цеі дали // так шо йа одинадц'ат' класоў конч'іў / т'іки
ве^чірник // іс'ем'і / а ве^чірник / ну йес'т' / ат'естат йе / шо
од'інадц'ат' класоў / дали ш // йак зан'імалис'а т'іки / а дали ш
ат'естат // ходили ж то ми у ве^чірн'у ш'колу // Стан'іслаў
Йосипович' пре^нподаваў тоже / іс Сватови одна пре^нподавала /
ш'ч'е с Сватови один уч'іт'ел' / і оце Волч'енкова / забуў йак
й'іі ўже і зват' / оце Волч'енка та / ж'інка була / с того
отд'ел'ен'ія // оце йіх один / два / три / ч'отир'і / по-мойему йіх
п'ат' ч'олов'ік було / ч'і ч'отир'і / ч'і п'ат' було
пре^нподават'іл'еі у нас // от і ми уч'іліс' // йак т'іки ўч'іліс' /
грец' / йа ўже і забуў / йак ми ўч'іліс' // экзамены здали // так
шо // а тод'і ў нас і не^н було одинадц'ат' клас'іў // то с'ім / то йак
йа конч'аў ш'колу / с'ім класоў / і дал'і не^н було ў нас / і
вос'мого не^н було // а тод'і поч'аўс'а ўже і вос'мій / дев'яти і
д'іс'яти // а це ж шос' кажут' же ш і одинадц'ат'і да те^нпер' //
так шо йа те / с'ем класоў йа там конч'іў / а тут же одинадц'ат' у
ве^чірн'і ш'кол'і // так шо ат'естат дес' у мене йе / а де в'ін т'іки
там // ле^нжаў дес' // а ўч'іўс'а це йа ўже в одинадц'атом / п'ісл'а
рем'есл'аного ш йа ўч'іўс'а // це ж йа йак с'уди приїхаў уже
ўч'іўс'а // йак конч'іў йа рем'есл'ане і поробиў там // а тод'і тут
йак робіў у рес'і / хто хоч'е ве^чірн'у ш'колу конч'іт' /

одинадц'ят' класоў? // а нас же ш на ч'ал'н'ік Бабак застаўл'аў / ід'іт' у ве'ч'ірн'у ш'колу уч'іт'с'а / шоб 'было у вас образо'ван'іе / 'више образо'ван'іе / одинадц'ят' класоў / шоб 'умн'і були // до ко'мун'ізма ж до'ходили то'д'і / ка'зали / до'іде'м до ко'мун'ізма / та'ке ж ба'лакали // 'буде ко'мун'ізм // а во'но бач' шо / а во'но йак // 'в'іл'на Укра'їна ста'ла / 'в'іл'н'і ми // та де ш ми 'в'іл'н'і? //

Інформант: Росляк Антоніна Семенівна, 1942 р. н.

1. Ну йа ро'дилас'а тут / ў се'лі Гонч'ар'іўка ў 'сорок друг'ім го'ду // йакраз у во'їну // ну йак / ну пе'ре'жи'ели голо'д і хо'лод // усе // голо'доўкі ўс'і мойі // 'рано п'ішла на робо'ту / з ч'ети'рна'дц'ати год йа п'ішла на робо'ту і 'поки і на п'ен'с'ію п'ішла // ну йак / 'бат'ко на во'їн'і по'гиб / вос'питувалис' без 'бат'ка // 'мати од'на / нас ч'етве'ро було // іди / іди / б'югра'хв'ію рос'казуйу // ну шо ш'ч'е то'б'і рос'казати // ну ти запи'сала ш? // а / це ти на маг'і'тох'вон о'цеі / д'ікто'фон / ну шо то'б'і ш'ч'е ска'зати //

– *В школі як училися?*

– Ну а ў ш'кол'і йак уч'іліс'а // уч'іліс'а / уч'іліс'а си'д'іли ж'дали / 'поки дес' по'йісти шос' / ч'і да'дут' ч'і н'і // 'пон'ала ти / йак ми ўч'іліс'а / 'думали / шоб по'йісти / йак о'но і ў 'хат'і хо'лодно п'ри'їде'ш / і 'йісти н'іч'ого / і ў ш'кол'і так же // ну / уч'іліс'а // с'ем клас'іў 'конч'і'ели і п'ішла на робо'ту // а / то так / с'ім клас'іў 'конч'і'ла / е'к'заме'ни зда'ла / за са'пач'ку і ў 'поле // та 'поки і понин'і / 'поки на п'енс'ію п'ішла // ну / а 'зараз шо / ну на п'енс'іі / жи'евем уд'вох із д'ідом о'це / не'ма н'ікого б'іл'а нас // то'же / ро'били 'вашко і 'робим 'вашко // так шо по'х'вастац'а н'іч'ім // так шо по'х'вастац'а нам н'іч'ім // 'гарного не'ма н'іч'ого і не' було н'іч'ого //

– *Діти є у вас?*

– Д'войе / ч'етве'ро о'у'нук'іў і ч'етве'ро п'раўнук'іў у'же // ба'гат'і ў'же ми // дв'і п'раўнуч'ки / два п'раўнуч'ки //

– *Великі в'же?*

– 'Саме старш'іі / 'вос'ем / де'в'ятай год // а 'саме менш'іі ш'іс'т' 'м'іс'ац'іў // та ти ж на'в'ерно Р'іту зна'йе'ш / о'на ж он б'ігала там // во'на 'Сашу Мороза зна'йе // йак о'то ж п'ри'їде в'ін //

ну де ти оце була // а / возл'е Саша Морозова // а ну де / думайу / ну де у нас Саша Мороз'іу // а тод'і ўже йакоc' кої-йак ото з Л'убан'ейу нач'али б'е'с'едуват' / она каже // о / та то ш м'ї ўнук // а вони ш до ваши'х же йїзди'ли // і ото они там куч'ували //

—

2. Була корова і осталос'а те'л'а / таке гидке / таке гидке // ну кажу / ну шо ми його за бесценок буде'мо од'ават' / даваї по'держи'м його л'іто / може ш виросте // ну ви'води'ти ўже ж ми не' р'ис'кнули / пото'му шо ўже ж ми його не' ў'держимо / ну / хаї стоїт' // а в'ін такий / оце йак п'ідходи'ш / в'ін раз // розд'івац' :а / ди'є'л'ус' / си'є'н'ак / тут // шо тут таке // та бик удариў / та ну не' п'ідход' же до його близ'ко / або бе'ри палку // а в'ін оце на'роби'т' рогами / отакойі // хекнуў би з усих ч'оти'р'ох і жди його ў хату / а в'ін п'ід би'ком ле'жит' // і хот' би бик / йак бик / а то його cтидно ї би'ком назвати / ну / бик же // c'іно купи / макуху купи / солому купи / c'іно купи / а молоко по рубл'у од'ай // ото ж і ми / коло'тилиc' / коло'тилиc' / коло'тилиc' / коло'тилиc' // таке / йакоc' п'ішла за газ платити і там сказала / шо / та продамо ми ї ц'у корову // стару в'ін зразу продаў т'іки ц'а молода росте'лилас' // продамо / кажу // здо'роўя не'ма коло'тиц' :а // а шо це молоко // ну шо за його / кажу / отак хи'тайе'мос'а / шо нам остаїуц' :а одн'і г'імна // наш'і одн'і г'імна / б'іл'ш н'іч'ого // а вони сур'ла най'є'дайут' / кажу отак'і // та аптеки т'і одкри'вайут' та магаз'іни // і нав'ерно не'д'іл' ч'ере'з дв'і / да / і при'шли ї по'купат'є'л'і // і йа йїї зразу ш / зразу / c'ходу продала // і т'олка ж c-п'ід старойі корови була / і ту продала на молоко // ну / а це би'ч'ок остаўc'а / c-п'ід ц'їйейі / перв'істка / а воно оце родилоc'а і таке ж не'подобне // і це му / і му / і му // та хот' би те'бе / кажу / зараза ш ч'е собаки з:їли // шо не' даcи / викидаїе із йа'сел рогами тими // та ї рогами киди гарно //

ну отак ми ото / д'ітки / ї жи'є'вем // оджи'є'ли / д'єцтво йаке наше було? // злидн'і // не' ўд'іц' :а / каже / не' обуц' :а / ни'є'йісти / ни'є'пити //

бат'ки голови пок'лали / а ми не' пок'лали голови / та так трохи не' визди'єхали // ої / йа от думайу / йак мати дес' хот'їла з нами вий'їхати / ч'ї робити дес' / ну / вопш'ч'є'м з голоду нас же

спасла / шоб не^н померли з голоду // а ў Сватов'і шос' вона ч'і захворала / йа оце не^н помн'у де она одна д'ілас'а / ну не^н помн'у / де она одна д'ілас'а // і старших забрали видно зразу ш / дес' опри'д'ілили / се^нстру і брата / а ми менш'і були / і оце йак зараз помн'у / на маслобоїк'і ў д'е^нжурки си'д'іли / там м'і'л'і'ц'і'нер топиў тим / ше^нлухойу / і ото жарийū нам зерне^нч'ко з нас'ін'а / то ж і даваў ото по п'ят' штук // а брат м'і' / старшій од мене на два годи / ну / в'ін видно гарно йіў / йа голод пе^нре^ннос'у / ну / іскл'уч'іт'е^нлно / можу і ден' не^н йісти / можу і два не^н йісти / ме^нн'і оди'наково // а в'ін такий повен буў та куч'е^нр'авий / куч'е^нр'авий / при'род'н'о куч'е^нр'авий / і шо у н'ого ж нав'ерно ноги пухл'і були / шо в'ін / ну / ногами погано ходиў // і в'ін ото ж ну коўтне т'і зе^нр'ната / йа і свойі ж од'ам / а тої же м'і'л'і'ц'і'нер на мене каже / йіж сама // а йа кажу / шо м'і' брат'ік йісти хоч'е / а ви йо^нму не^н дае^нте // в'ін ме^нн'і тоўкуйе / шо вам н'із'а побагату давати / н'із'а / ви помре^нте / йак вас нагодувати // ну даї / шоб йа найілас'а / ну н'із'а ж ц'ого // а тод'і ото не^н знайу / де ми д'ілі'с'а / оказали'с'а ў бол'ниц'і // опри'д'ілили нас у бол'ниц'у // і ото там опри'д'ілили нас у бол'ниц'у / і йа нав'ерно / ч'ере^нз м'і'с'ац' / нав'ерно / ўстр'іла йа там се^нстру своіу // у т'і' сам'і' бол'ниц'і / оце ш отам де / ну / б'іл'а р'іч'ки була ран'ше бол'ниц'а / знайе^нш / де молокозавод буў ран'ше отут ос' б'іл'а в'іт'рака // йіде^нш йак з городу і пр'амо Же^нржинс'ку ми'найеш і туди // йа вис'какуйу с палати і вона іде по кал'ідору // йа йі'ї ўзнала / до нейі кинулас'а // вона ото ме^нне і обн'і'мае / і от'алкуйе ш / і обн'і'ма / і от'алкуйе // а тод'і ото ж / та при'шла / ну ў б'іл'ім халат'і / може та / уборш'ч'ц'а / може йакас' ме^ндсе^нстра / може йакас' н'ан'е'ч'ка / п'ідошла та ото ш пи'тае // ме^нне ж пи'та / ну а йа ж мала була // хто це такий / а йа кажу / це мойа се^нстрич'ка // вона тод'і на Марус'ку і каже / знайіте шо / ви ж не^н стр'і'ч'аіте'с'а / і ростолкуї / шоб вона не^н називала те^нбе се^нстройу / бо вас ч'етве^нро / а ц'ого ну н'із'а / шоб ч'етве^нро було в одн'і' бол'ниц'і // так вона ме^нне тод'і ме^нне ізб'ігала // ну / а йа там б'іл'а д'ад'ка ле^нжала / д'ад'ко ногами не^н ходиў / мертвий буў / оце ногами не^н ходиў / йа ў його ў ногах ле^нжала / і ото йа за ним пан'кала // до його ходили / в'ін видно багато жиў / ходили л'уди йісти носили // так в'ін ме^нн'і і шиколадки

ото даваў / і п'іч'ен':ач'ко даваў / п'ідкормл'уваў // ну і там ото
 у бол'ниц'і давали прасто йуше^нч'ку йакус' // йа ш кажу /
 жи^ели // жизн'а хароша була // а то тод'і ото ш мати
 п'ідл'іч'ілас'а / і шо йа знайу / шо она до нас приш'ла ўже / шо
 воно було ну ве^нсноу / оц'а ш божа лапша ўже ш була / і не^н
 знайу / хтос' йіі молока даў / ч'і шо / шо она наваріла молашноў
 ц'іейей божойі лапш'і і при^ене^нсла нам ўже ў бол'ниц'у // ну /
 она ўкусна була // нач'али ми йісти / а тут ото ш виішли тоже ш
 у б'іл'ім халат'і / диўл'ац':а / і ото ж кажут' мате^нр'і / шо не^н
 нос'іт' зеле^нні // воіні ну хот' плох'і харч'і / но ўсе таке ш
 хл'ебне йід'ат' / а це травич'ка // ми його не^н запр'е^нш'ч'айе^нмо /
 ну зараз ўрем'а таке / шо // йізд'іт' / пров'ідуіте / ч'і йаке там
 йід' / ход'іт' / пров'ідуіте // тод'і ч'ім йізд'іли / ход'іли п'ішки //
 ну не^н нос'іт' / л'уч':е самого молоч'ка // а травич'ки не^н нада /
 шоб туди не^н к'идаіте / то вона і не^н стала нам його варит' // а
 тод'і шо ўже / ну ўже нач'ало роставати / шо при^ейіхали нас
 заби^ерати з нейу би^еками / гарб'ойу оце ос' / ну Гет'манс'ку
 Марус'ку ти знайеш? // вона ш тод'і була Б'ілікова / оце
 Марус'ка була / Клаўка / і нас оце ч'етве^нро / так ми з оц'ііі
 Марус'койу // не^н знайу / отакойі шахт'орс'койі калош' /
 шахт'орам давали так'і калош'і / ото носки порозди^ерали^ес' //
 так ми убули^ес'а удвох / сид'іли // йа це н'іколи не^н забуду //
 н'іколи не^н забуду // оі / ну шо / ну при^ейіхали додому / і дома /
 ну шо / ну йісти то н'іч'ого // ход'іли мерзлу картошку
 соби^ерали / мати лад'іки пе^нк'ла // так шо ото так'і наша
 істор'ія / доц'у // а те^нпер кажут' істор'ія / к'рут'ат' / шо ви
 к'рутіте // ну / шо ви к'рутіте / ну це ми так / йак би п'ідр'ад
 його нач'аў росказувати / і росказуваў його п'ідр'ад / йак воно
 должно бут' // ви б послухали / йак л'уди жи^елі і йак вижи^елі //
 шо казалі / та тод'і ж оц'і т'і / комун'істи заби^ерали хл'іб //
 заби^ерали / так воіні аг'іт'ірували / шоб іш'ли л'уди ў колхоз' / у
 колхоз' / ну шо ў кого було / шоб здавали ў колхоз' / шоб же ш
 пос'ійати / шоб урожаі же ш буў / ну ўродило шо-н'ібуд' / тод'і
 ж уже ш л'уд'ам давати / хот' потрошку / ну / п'ісл'а воіні //

Інформант: Максютенко Надія Іванівна, 1968 р. н.

Йа Макс'утенко Над'їа // родилас' трет'ого д'їкабр'а шийс'ат вос'мого года ў се^нл'ї Гонч'ар'їўка // ў мене йе дв'ї се^нстри / род'їт'ел'ей ўже не^нма / папа / мама були / бабушка була // одна се^нстра живе ў Гонч'ар'їўк'ї / робе ўч'їте^нл'кої / друга живе ў Свистун'їўк'ї / тоже ўч'їте^нл'ка // у них свої с'їмїй / д'їтки // ми родич'айемс'а / созван'уйемс'а з ними // ч'асто споминаец':а д'ецтво // у папки була пас'їка / б'їл'ше сорока год де^нржаў пас'їку // і ўс'їгда йак накач'а мед / ўс'їгда созива ўс'у вулиц'у / ўс'у д'їтвару // ставиў мед / молоко / хл'єб і ўсих угош'ч'аў медом // дуже л'убиў д'їтеї // споминаец'с'а багато // одного разу дв'ї мойї сїстри / йа думала шо вони ўже / вони ш'ч'е спл'ат' утроем / заїшла до них / а вони намостили п'їд од'їяла по^ндушок / обдурит' ме^нне // йак открївайу / а там подушки // поб'їгла йїх шукаг' // р'адом жила одна бабушка / Турч'їха / ч'ерез хату наша бабушка Сан'а / мойей бабушки мач'уха // ми родич'алис' з нейу / поб'їгла до нейї / а вони вигл'адуйут' у в'їкно / одкрїли в'їкна ў хат'ї і см'їйут'с'а з мене / шо йа ж не^нсмогла йїх зразу наїти // а йак була мален'ка / постройали ми нову хату / і шоб д'їўч'ата до мене не^нл'їзли / були ш' старш'ї на ч'етир'ї / на три года / не^н тикали ў мене пал'цем / не^нл'їзли ў глаза пал'ц'ами / мене замикали ў хат'ї / ў комнат'ї // а йїх становили одну б'їл'а одного в'їкна / другу б'їл'а другого / шоб були видн'ї бабушк'ї Вал'ї / мам'ї наш'її / шоб були видн'ї ў дв'їр / она спраўл'айет'с'а / они стоїат' б'їл'а в'їкон / шоб вона йїх бач'їла // а ноїсили ми так'ї доўген'к'ї плат':а / нам давали родич'ї донашуват' / і так'ї ўс'ї доўген'к'ї / ў доўгих плат':ах було одна с поперед одной б'їгаїем ото // ну весело було / гарно // сус'їди ў нас були харош'ї там // с одной сторони баба Ол'а / с другої баба Турч'їха / потоем баба Дашка з бабої Марус'кої // ўс'ї нас л'убили / угош'ч'али // бабушка Даша ў нас була / ходила ў сад до самої п'єнц'її // ўс'їгда с:аду приносе йаблуч'ка / вишн'ї // на базар' ходила / ўс'їгда нам шос' добрен'ке приносила / то трубоч'ки / то булоч'ки // на одн'її вулиц'ї з нами жиў д'ад'а Л'он'а м'її / мамин брат / ж'їнка його / т'от'а Н'їна // в'їн рїбак буў / мор'ак / служиў ў морфлот'ї і буў рїбак // і приносиў рїбу

/ ловиў |рибу ве^нлику / |мама |ч'істила / |жарила |рибу // ну шо ш'ч'е росказат'? //

– Де вчилися?

– Уч'ілас' йа ў Гонч'ар'іўс'к'іі ш'кол'і / законч'іла хорошисткої // дес'ат' клас'іў законч'іла / так йак і мойі |сестри // старша се^нстра по^нступила ў п'едуч'іл'іш'ч'е / потым за^ночно законч'іла Луганс'к'і п'едун'ів'ерс'іт'ет / а середн'а по^нступила п'ісл'а де^нс'ати клас'іў ў Слав'анск / ф'із'мат законч'іла // йа по^нступила ў т'ехн'ікум сов'ецкої торгоўл'і ў Луганс'к / законч'іла / д'іплом товаро^нведа // робила ў Луганс'к'і / ў мага^нз'ін'і номер ч'етир'і на ул'іце |Л'ен'іна / ў кул'то^нварах // кол'ікт'іў буў дружн'і / і ш'ч'ас помнит'с'а / подруги / зав'едуш'ч'а Св'ітлана Йур'іўна була дуже хароша // наш мага^нз'ін'ч'ік помнит'с'а мал'ін'к'і / |Л'уба Р'епр'інцева / |Тан'а Гаїеўс'ка / С'ерг'еї Влахоў / ў н'ого ж'інка була / |Л'ена / тоже там недалеко робила / хароша тоже // в |арм'ію |випровадила свого мужа // познакомилис' ми ў се^нл'і / в'ін з нашого се^нла // дружили год / потым йа |випровадила його в |арм'ію // дождалас' з |арм'іі / в'ін поїхаў ў Луганс'к до мене / жи^нилис'а і там пожили ну не^ндоўго / так йак не^нбуло де там жит' / пропи^нсат'с'а ни могли ни де і приїхали ў Гонч'ар'іўку до його бат'к'іў // родилас' доц'а Мар'інка / пожили ми трошки з род'іт'іл'ами і п'ішли ў центр ў Гонч'ар'іўку на кварт'іру // нам соўхоз даў / де ч'олов'ік робіў / кварт'іру / ми там жили і нач'али стройт'с'а |б'іл'а род'іт'ел'еї мужа / на одн'іі |вулиц'і // тут |тоже його брат жиў з ж'інкої / потым другіі брат |тоже // потым родіўс'а Ігар'ок у нас / ў де^нв'аносто |с'омом го^нду / Мар'інка ў де^нв'аностом // ми достройалис' і ў де^нв'аносто де^нв'атом го^нду переїхали / справили ново^нсел'іе і переїхали ў новіі дом //

с:ус'ідами ми ўс'ігда жи^нили дружно і ў Гонч'ар'іўк'і / і на Кузул'іўк'і // сус'іди бували |разн'і // ў Гонч'ар'іўк'і жили там кругом нас сам'і бабушки // і о^ни ўс'ігда / ч'асто не^нмирили // одна була така / во^на / ўзгл'ад ў нейі буў такі / йак у |в'ід'ми / во^на йак нач'е глазлива // і хот' картошку перебирайеш / ч'і цибул'у / во^на |ч'ерез забор |дивит'с'а / о^нтож х'вале / х'вале ўсе / аж страшно робит'с'а // а на другу бабку / це була баба Клава / а на другу / друга була Крижн'а / на нейі казали / шо во^на |крала / то платки / то ш'ч'е шос' // і ото вони |сорилис' // а |б'іл'а

нас ч'ерез ст'іну жи'ла баба Ман'а // така хороша була бабушка
 // во'на Мар'інку помагала ме'н'і н'ан'ч'іт' // Мар'інка думала /
 що це тоже наша бабушка р'ідна // о'на ви'ходила надв'ір / на
 лавоч'ку / ч'асто йісти і пригош'чала Мар'іноч'ку / ўс'ігда
 угош'чала / дуже л'убила йіи // так'і ў нас були сус'іди // а
 пот'ом ш'ч'е там бабуш'ки при'ходили / і о'ни бувало зби'ралис'
 ус'і ў нашом двор'і / сид'іли на лавоч'ках / б'ес'едовали / а йа
 л'убила слухат' про даўн'і ўрем'єна / ўс'єгда заслухуйеш'а /
 йак о'ни росказуйут' / так інт'ер'єсно було // ми йак ш'ч'е мал'і
 були / ў нас тоже сус'ідка була од'на / о'на при'їхала здале'ку і
 росказувала за сво'є д'єцтво / за сво'ю йунос'т' / йак йіи ў
 д'єцтві бросили на вокзал'і род'іт'єл'і / бо б'єдно жили //
 ото'д'і ў д'єтдом йіи здали / п'ідоб'рали // і во'на ўсе так
 інт'ер'єсно росказувала / с'ідала ў нас на ле'жанку і ми
 заслуховувалис'а йіи росказами // так інт'ер'єсно було // а
 ш'ч'е ў нас / де ми жили з род'іт'єл'ами / там і дос'і живе баба
 Ман'ка Коваленкова / і ўс'і кажут' / що ў них род' / род в'єд'м //
 даже моло'ко пропадало в усих у дво'рах / по сус'ідству / і казали
 / що то в'ід'ми винуват'і ц'і // йа коліс' пасла короў іс папої
 сво'їм і с'є'строї Тан'ої / і ми гнали короў / і ў нас /
 переган'айем ми ч'ерез м'іст / б'іл'а мосту корови пили воду //
 і от баби Ман'ки ц'їйєй корова йак нирнула п'ід воду // а о'на
 са'ма не'вє'лика була / йак нирнула і на другіи' берег так
 винирнула / там недалеко було // йа зл'акалас' / так зл'акалас' /
 страш'не зл'акалас' / що во'на п'ід м'іст ш'ч'ас нир'не і ми йіи
 не' побач'ім / о'на захл'обнец'а і при'їдет'с'а платит' за коро'ву
 // це було мимол'отно ўсе / ну йа так зл'акалас' // це так
 не'о'жидан'о було // п'ісл'а того йа б'іл'ше ни разу короў не'
 пасла / йа бойалас' даже і раз пасти // йа сказала / що йа не'
 п'іду б'іл'ш николи // ну сус'іди ў нас / ш'ч'е од'на була ў нас /
 баба Гал'а по сус'іцтву // тоже казали во'на знахар'ка // ну во'на
 там ворожит' у м'іла / у м'іла хреб'ти напраў'лат' / не з'найу / що
 во'на ш'ч'е ў м'іла / там ба'гато к'нижок у неїи' було по
 колдоўству / по знахар'ству // і во'на / кажут' / л'уд'ам помагала
 / і короў л'іч'іла // напрот'іў тоже жи'ла баба Кил'а / Йаки'лина /
 с'во'їм д'ідом тоже там / в'ін йак вип'єе / сорилис'а ч'асто /
 би'лис'а // во'на йо'му ч'авун на голову над'іла коліс' / не' могли
 зн'ат' / см'їялис'а ўс'і // отак'і ў нас сус'іди // ну разн'і л'уди /

інт'ер'есні // ну ми не^н с ким не^н сорилис'а / ўс'ігда жили
 дружно // тут на новом м'іс'т'і тоже сус'іди разні / інт'ер'есні
 // можно було скритої камерої ходит' ран'ше і снімат' усе / з
 двору ў двір // одні пійут' / другі бійут'с'а / треті
 стр'іл'айуц'а // тут к'іноком'ед'ію можно було снімат' // одна
 сус'ідка тут пила / вони обоє пили / а тоді в'ін пере^нстаў пит'
 // а йак піў ш'ч'е в'ін / в'ін приходиў пійані і закриваўс'а ў
 хат'і / а она п'ід дверима плакала / баба Шура // плакала / шоб
 пустиў у двір / у хату // потым в'ін виходиў розгон даваў / она
 т'ікала // потым она пере^нстала пит' / ўрод'і нормал'но стали
 жит' // л'убила дуже на базар' йіздит' / мінтуси / йак она каже /
 набират' // веze шос' продават' / а назад з мінтусами
 прійжае / разні сладоc'т'і / м'асо там / поўні сумки
 привозила // а наве^нрху перш'і живут' Ше^нм'ак'іні // це тоже
 інт'ер'есні л'уди // в'ін крич'іт' / ч'уйім / аж до нас / йак в'ін
 крич'іт' на город'і / ўсих там строіе / ўсіми ко^нмандуіе / ч'ут'
 шо не^н так / ўже мат'ухайе йіх / шо не^н так шос' зробили //
 вопш'ч'е інт'ер'есно / і йак росказували в'ін ш'ч'е молодіі буў /
 в'ін вопш'ч'е і з руж'а мог стр'іл'ат' куди попало / ўсі
 боіалис' його / і т'ош'ч'а даже його вил'італа з в'ікна б'ігом /
 шоб в'ін не^н попаў по н'ій йак стр'іл'аў пійані // і порос'а в'ін /
 кажут' / убиваў ран'ше з руж'я ў лоб / не^н так / йак ўсі р'іжут'
 порос'а // отак'і інт'ер'есні сус'іди ў нас // а на друг'ій сторон'і
 вулиц'і живе женш'ч'іна висока / поўна / така інт'ер'есна //
 одна женш'ч'іна казала / вона така / шо йа думала ўс'ігда / шо
 она ў т'ур'м'і була / она така грубувата / ййіи звут'
 д'уімовоч'ка із'а того / шо вона така ве^нлика і прозвали ййіи
 д'уімовоч'ка // а напрот'іў нас куп'л'али хату / ну ўже вони
 продали ййіи / тоже інт'ер'есна женш'ч'іна / своеобразна // ми
 призвали ййіи хаб'іб // вона носила ўс'ігда шапку таку
 інт'ер'есну / йак ото ч'уч'меки / нерус'кі з Марок'о // ми
 призвали ййіи хаб'іб // р'адом з нами тут тоже живе знахар'ка /
 хароша дуже женш'ч'іна / вона л'іч'е / б'іюпол'ем і ўсі до нейі
 йіздат' л'іч'іт'с'а з ус'ої Украйіні // ну ш'ч'ас вона кан'ешно
 трошки хворайе / уже здоров'я не те / уже годи / і мен'ше
 прин'іма л'удей // ну ўс'ігда може помогти / йесл'і бач'е / шо ў
 л'удини горе // спас'іба ййіи ве^нлике / вона ўс'ігда може помогти
 // ш'ч'е ў нас тут йе на вулиц'і баба Раіка / тоже ййіи не^н

переслухайеш / слухайеш / слухайеш / і так она інт'ер'есно ўсе
росказуйе / ўсе може до капл'і росказат' / шо на заўтр'ік
зготовила / ск'іке бл'інч'ік'іў напе^нкла / йакий борш'ч' ш ч'ім
варила / шо купила на базар'і / до м'елоч'і роскаже / нада воно
л'удин'і ч'і не^н нада // а вона так інт'ер'есно / ото йак
заведет'с'а / і росказуйе / і росказуйе / за ўсех свайіх родич'іў /
за ўсе // дуже інт'ер'есно з нейу обш'ч'ат'с'а і ўсе можна ўзнат'
/ даже те / шо тоб'і не^ннада //

у нас багато родич'іў було і йес'т' // і од ми були мал'і / ў
нас тройур'ідна се^нстра наша С'іма ўс'ігда нас водила на
р'іч'ку // без нейі нас нікуди не^н пускали // вона год'іў на
двадц'ат' п'ат' / тридц'ат' од нас старша і ўс'ігда мама т'ікі з
нейу нас пускала // ми ж мал' / мала / мен'ша // на р'іч'ку с
С'імоі / ў к'іно с С'імоі // тод'і інд'іс'к'і к'іна показували / і от
т'ікі с С'імоі ми ходили // ну інт'ір'есно було / і вона була не^н
замужом / так зам'іж і не^н вишла / і йї було інт'ір'есно / і нам
тоже // они жили недалекі і у них хата була така стар'ін'а /
вона жила з мат'ір'іу // так'і інт'ер'есн'і / своеобразн'і л'уди
воны // С'іма ум'іла вишиват' / дуже гарно вишивала / вибивала
/ на машинк'і / руками вишивала // йїх хата ўс'а / одна комната
вельіка була і мал'ін'ка / де плита / і ц'а комната була
зав'ішана ўс'а вишиўками / карт'іні / просто вишиўки /
ф'ігурки ўс'ак'і / ігрушки вона собирала / кукли крас'ів'і дв'і
були / подушки вишит'і / покривала вишит'і // були вельік'і
кровать'і ў них / були п'ірини на кровать'ах / вельік'і пудушки /
ну они на кровать'ах не^н спали // стойали р'адом дв'і
роскладушки / они спали у дрант'ах йакихс' / ў ч'ом попало /
воны спали на роскладушках // ну / коли / кан'ешно / п'іде^нш /
ўрод'і і ч'істен'ко / гарно / а коли йак-небут' // хата була ну не^н
так шоб вельіка / ну розвє^нрнут'с'а н'іде було з тими
роскладушками // а ў комнатк'і / де плита / ў них вис'іла на
с'т'ін'і ікона / вельіка вельіка / там ўс'і св'ат'і були на ікон'і // а
потом йак они перейіхали с ц'іей хати / ікону ц'у ў них украли
/ не^нпон'атно де вона д'ілас' // за вишиўки йа не^н знайу / она
комус' пороздавала йїх // а йісти готовили вони тоже
інт'ір'есно / вони ніколи колбаси не^н йіли / вони
перекр'уч'ували с колбаси робили катл'ети // холодец' варили /
ў них у каструл'і або ў ч'авун'і в'ін застигаў / вони ни ў мисках

не" йак ни розливали його // своеобразні були люди // була ў них груша ў дворі / дуже хароші груші / і вони їх рвали чут лі ни зе"линцем // нас гукали ото / ми наривали тоже // шоб ніхто ни порваў / воны старалис" йак можна ран"ше їх порват" і позакриват" // і ми ўс"ігда ходили рвали // а потом / йак они ўже уїхали / баба стара ўмерла / т"отка моїа / а С"імка переїхала / і воны спл"али цу грушу / шоб нікому не" досталос" / шоб ніхто йїї ни поламаў / ніхто ни груш ни рваў // ну ч"удн"і йак"іс" були / вопш"ч"е //

ну родич"іў ў нас багатен"ко / ну йес"т" так"і / шо далеко живут" / се"стра тройур"ідна живе у Ком"і есе"сер / а брат / д"ад"ко / мамин брат / двац"ат" год ми з ним не" бач"ілис" / живе ў Куп"анск"і / недалеко / ну двац"ат" год не" бач"ілис" // ну про "кого ш"ч"е розказат"? // куми / у наших род"іт"ел"еї були / наш"і кр"осн"і / ми ўс"іх звали один одного кум"іў папа мама // хот" і се"стри кр"осн"і були / а ў нас були папа мама // і от у нас багато було пап і мам // і ўс"і воны собіралис"а у нас новї год отм"іч"али іл"і йак"іс" празники / або ў когос" із них // дуже дружно воны ўстр"іч"али празники / новї год / дуже весело було / ми були мал"і і так нам було інт"ер"есно // даже колис" шампанс"ке помн"у одкривали і ў потолок вистрелила кришка / облила потолок / ўс"і см"іялис"а / так харашо / весело було // ч"і може шо ў д"ецтв"і / так інт"ер"есно було // ми йак мал"і були / ў нас лотка була у папки / а потом з лотки в"ін зробіў лавоч"ку / і лавоч"ку зробіў іс"ередини двору / і ми стано"вилис" на лавоч"ку і вигл"адали за дв"ір / шо де робит"с"а // і ото ш ўс"ігда б"іжим / на лодоч"ку / на лодоч"ку і вигл"адайім / шо на двор"і де // а сус"іди там були хлопц"і з одного двору і с другоого / воны см"іялис"а / ўс"ігда називали нас оски / оски / ў нас же була пас"іка / і ўс"ігда осками називали // а ми називали їх козликами в отм"еску // на вулиц"і ў нас було дуже багато д"іт"ей / ў нас около двац"ати ч"елав"ек д"іўч"ат були і два хлопц"а // ми грали ўс"і ў знам"а / цурки палки / ў разн"і ігри / ото йак себе"ремс"а ўс"і куч"ої і граєм // дуже весело вопш"ч"е було // і дорога йак була пагана колис" ў нас / грунто"ва / і розливалас" кал"ужа серед вулиц"і // вопш"ч"е нікуди ни проїдеш / ни проїде"ш // і ми то робили йак"іс" там досточ"ки ложили / шоб переїти на другу сторону / пограт" поб"ігти / до сус"ід"іў там на

бугор // і ко̀рабл'іки пускали / ў нас вода с'т'ікала на лиман
б'іл'а сус'ід'іў наіско́сок // і ото ко̀рабл'іки пускали / то́же
мо́с'т'іки робили / інт'і́р'есно було // ходили друг до друга
мал'і йак були до подружок у го́с'т'і / і йіли / і во́ни до нас
приходили / і граліс'а / і рису́вали / і ўс'ак'і ігри гралі //

– А зараз які у вас родичі?

– Ну зараз з б́лижн'іми родич'ами ми посозван'уемс'а /
обш'ч'айемс'а / узна́йем йак д'іла // у Харин'і т'от'а Вал'а мойа
/ йес'т' осталас' т'от'а одна / і д'ад'кова / д'ад'і Л'он'і ж'інка /
оце ў мене дв'і т'от'і осталис' // то́же обш'ч'айемс'а / іно́гда с
т'і́ей / шо с Харини / бач'імс'а на базар'і / хароша дуже
женш'ч'іна // і се́стра тройур'ідна мойа ў Куп'анском район'і
йес'т' / то́же іно́гда п'іс'ма пишим // ў нейі дуже ве́лика с'ім'я
/ шест' д'ітеі / дуже дружна с'ім'я // они живут' на вулиц'і
Остапа Вишн'і / там ко́лис' жиў Остап Вишн'а / і во́ни там
живут' / б'іл'а р'іч'ки Оскол // так'і родич'і // йе ї далек'і
родич'і / ни дуже обш'ч'айемс'а / хот' і в одном се́л'і жи́вем /
йакос' св'аз' пот'е́р'алас' / ка́жді по соб'і / ў ка́ждого сво́я
с'ім'я / сво́е ха́з'а́йство / сво́я ко́лот'неч'а // йа ни́де не́ робл'у
/ дома сид'у / домоха́з'а́йка // зан'імайус' ха́з'а́йством / п'тиц'а /
свин'і були / а ш'ч'ас са́ма п'тиц'а // синок Ігар'ок пома́га ме́н'і
дуже хара́шо / і на го́род'і / і ўсе л'іто пома́гае / і ў дво́р'і / і ми
з ним ус'ігда ўдво́х / в'ін мо́же шо ўго́дно помо́гти / да́же на
кухн'і / в'ін ус'е зна / ўсе ўм'і́е / малад'ец // і уч'іт'с'а хара́шо /
ста́райіц':а / ўсе / шо ни по́просиш / ўсе зробе // малад'ец / і
по́може / і сус'ід'к'і хо́де по молоч'ко / во́на одблагодари́т' йо́го
ўс'ігда / по хл'і́б хо́де / по йа́йца йізде // іс'у́с'ідами дру́жно
живем // ў нас тут йес'т' ш'ч'е о́дин сус'ід' / йо́го звут' мужик /
Воўка / іл'і Жилудок / в'ін та́кі худі́ худі́ / на жилудку
опе́рац'і́ю робили йо́му / ни́з':а випива́т' / ўс'і звут' йо́го
Жилудок // а напро́т'іў жи́ве / звут' Б'елоч'ка о́дну // во́на
не́ве́лич'ка та́ка / б'истра́ женш'ч'іна / і во́на по дере́вах ла́зила
/ обпил'увала дере́ва і ўпа́ла ко́лис' // йі́йі при́звали Б'елоч'ка /
шо во́на по дере́вах ла́зила //

уч'іте́л'а ў шкoл'і ў нас то́же були інт'е́р'есні // о́дин
л'уби́ў дуже випива́т' / приходи́ў ўс'ігда к'расні́ / морда та́ка
здoрова / к'расна // і ро́ска́зуйе о́це шoс' / ро́ска́зуйе на уро́к'і /
аш сли́на б'і́жит' / а С'е́рг'е́й у нас там сид'іў на перш'і́ парт'і /

Стан'іслаў Йосипович' / не^н пл'уїтес' // в'ін одоїде / пробач' / Серг'її // оп'ат' / розкажуйе / розкажуйе / крич'іт' шос' / п'ідходе оп'ат' / в'ін / Стан'іслаў Йосипович' не^н пл'уїтес' // в'ін / не^н буду // і ўс'ігда ц'ому ўч'ітел'у ўс'і п'ідстрайували шос' інт'ір'есне // то кнопок наложут' на стулку / то нарисујут' креїдої ўрод'е йак нога / в'ін с'аде ў бр'уках / тод'і ўстаіе / ўрод'і йак отпич'аток ноги ве^нликий на бр'уках // то перив'ісім карту догори ногами / в'ін ото заходе / снач'ала не^н поїме ж / на похм'іл':а / а потом гл'ане карта догори ногами // і ото крич'іт' / хто д'іжурний / хто черговий / шоб перев'ісували // і от даже йеслі отл'іч'н'ік 'віўч'іў урок / йому шос' не^н понравит'с'а / в'ін / с'ідаї / дв'їіка // і ото так дв'їіка / дв'їіка / а тод'і за четв'ерт' / пат'орка получ'ајет'с'а откудас' // ну в'ін то зна / шо л'удина знаіе і с'таве ж харош'і оц'інки / а так двоїка то просто каже / сердит'с'а // і отож ўс'ігда шос' п'ідстрайували // то жабен'ат попрінос'ат' попускајут' у клас'і / то шч'е шос' // то один у нас буў такий Сашко / і в'ін ото ўс'ігда дратуваў його / б'ігаў кругом парт / а тої / Стан'іслаў Йосипович' / за ним // і ото шос' скаже на ц'ого Сашка / а в'ін / ваша Св'ета / в'ін оп'ат' шос' каже / а в'ін / ваша Св'ета // і ото дратувалис' // а шч'е один Петро Васил'ович' / тої йеслі шос' не^н по його / в'ін кл'уч'ами кидаўс'а / такий інт'ір'есний // а Н'іна Акс'оноўна / й'її ўже не^нмаіе / уч'ітел' рус'кого йазика і л'іт'ератури / вона тоже ўже на п'енс'її була / а с'іраўно робіла // і ходе ото по класу і ўс'ігда сапоги скрипл'ат' / і ото або йупка задирец':а / або дес' шос' видно / або нипон'атно шо т'іл'іпайет'с'а / ўс'і см'їйуц':а з нейі // і вона ото така умна / така // розкажуйе / шо вона ў Л'ін'інград'і віросла / ў блокад'і / а сама ў нас у се^нлі / там на крайу се^нла жила і віросла тут // сама ш розкажуйе пр'ам / хвалит'с'а / ўрод'і вона ж городс'ка // і каже / труб'іл'і / труб'іл'і / труб'іл'і / труб'іл'і / а урок не 'віўч'іў же хтос' там // така інт'ер'есна // і жили вони тут напрот'іў нас с ч'олов'іком / в'ін буў д'ір'ектор уч'іл'ішч'а / і вона ото ходе / шл'апу од'іне / по городу ходе / і распор'ажайет'с'а / шо в'ін там робе / ўсе командуйе ним / командуйе // см'їяліс'а ўс'ігда з нейі / йак она каже на н'ого ўрод'і би / довари супч'ік / йа воду постав'іла // і в'ін ото стараўс'а шос' робит' ўсе / а она т'іки командувала і індик'іў пасла надвор'і // а коліс' забула вона

кошел'ок ў школ'і і поїхала додому / приходе додому / а
кошел'ок же забула // так она б'ігом / б'ігом у школу прибігла
/ запихкалас'а / і отож б'ігом / щоб клас відкрили / гл'анула /
кошел'ок на м'іс'т'і / тоді ўспокойалас' // із зауч'ом колис' она
сорилас'а шос' нипон'атне / йа ни помн'у / за шо / ну они аш
двер'і зн'али / до того двер'і т'і д'оргали / шо зн'али двер'і
случ'айно // у школі тоже інт'ір'есно було / проходили
концерти / веч'ера / новий год / д'іскат'еки //

ш'ч'ас Ігар'ок м'їі х'оде ў Гонч'ар'іўс'ку школу / ну
кан'ешно школа отл'іч'айец'а / то подострайували кої шо /
римонти робл'ат' // ну римонти кан'ешно ч'аст'іч'но за ш'ч'от
род'іт'ел'ей / здайем д'ен'ги // ч'ас'т' школи од:али лаг'ер'у
Сватоўс'кому / нашим д'іт'ам у же н'іде буде скоро і ўч'іт'с'а /
ч'ерез другий ход ход'ат' / бува не^н пускайт' ч'ерез
централ'ний / пот'ому шо там лаг'ер' // ну ў школі харашо /
крас'іво / покл'ейано ўсе / покраше^нно / і род'іт'ел'і ход'ат' на
ре^нмонти // школа кан'ешно крас'іва / не^н так йак у нас було /
просто // двух'етажна школа / багато клас'іў / ну уч'н'іў мало /
трохи б'іл'ше ста ч'елав'ек ш'ч'ас // уч'іте^нл'іў багатен'ко /
нов'і уч'іте^нл'а / поч'ти ўс'і п'енс'іон'ери п'ішли на п'енц'ію /
одна нав'ерно осталас'а // ўч'ітел'а математики нема ў нас //
пришло ч'етир'і ўч'ітел'а нових / два уч'ітел'а українс'кої
мови / уч'ітел' істор'іі / уч'ітел' географ'іі // ну уч'ітел'
географ'іі пришоў своеобразний / покрашений / йакис' рижий
/ іс:ергами / понач'іпл'уван'і і ў бровах / і під губойу / йакис'
інт'ір'есний / і р'укзак необич'ний у н'ого // ну / урок перший
пров'іў нормал'но ў де^нв'атом клас'і / д'іт'ам понравилос' // ну
подивимс'а / шо в'ін дал'ше буде розказуват' / йакиї в'ін буде
іс:воіім пов'ед'ен'ієм / шо в'ін покаже // д'ір'ектор школи у
нас женш'ч'іна / Св'ітлана Влад'іміроўна // ну і муж'ч'іни йе ў
кол'ект'ів'і / і женш'ч'іни / мойа ш сестра уч'е тоже м'ладш'і
класи //

м. Сватове

Сватове (до 1923 року – Сватова Лучка) – районний центр, розташований на берегах річки Красної, притоки Сіверського Дінця, на відстані 160 км від Луганська.

Слободу Сватова Лучка заснували наприкінці XVII століття вихідці з різних поселень Зміївського повіту Харківської губернії, згодом до них приєдналися переселенці із Сумщини, Богодухова та Лебедина.

Існує кілька легенд щодо виникнення назви Сватове. За однією, родини перших поселенців були між собою сватами; інша пов'язує назву з річкою Сваха, на берегах якої козаки й збудували їхні оселі.

Інформант: Тарануха Галина Андріївна, 1939 р. н.

Йа / Тара^нуха Гал[']іна Анд^р'ей^еўна / тис[']ач[']у де["]в[']ат[']сот
т[']риц[']:ат['] де["]в[']атого | год[']а рож[']д[']ен[']їя / на | п[']енс[']їі // ж[']изн[']
прожи[']ла не["]с[']лад[']куй[']у // уч[']їлас['] / ра[']ботала // шо ін[']т[']їр[']есне ў
ж[']изн[']ї було да ўсе ін[']т[']їр[']есне // д[']етство було / б[']їгали / не["] так
їак с[']еч[']ас / а б[']їгали / кругом // комп[']їтер[']їў не["] було / за[']те
їгри були ін[']т[']ер[']есн[']ї // веч[']їр їак п[']їд[']ходе / сад[']ки цв[']їтут['] /
їаблун[']ї пахнут['] / де["]рева / виш[']н[']ї цв[']їтут['] // ну цв[']їтут['] то
хара[']шо / а ўже їак ўже пло[']ди / то ўже воп[']ш[']ч[']е хара[']шо //
зб[']їрай[']емос['] зг[']рай[']кой[']у і по сад[']ках // де нас поган[']айут['] / а де ї н[']ї
// на[']кра[']демо і сид[']имо то[']д[']ї / їїмо і їаблу[']ка ї гру[']шки // ган[']али
нас зви[']ч[']аїно / шоб ми не["] к[']р[']али / шоб ми не["] б[']рали // ну а шо то
за д[']їтвора така / їака н[']їде не["] ла[']зе / їака н[']їч[']ого не["] р[']обе //
т[']реба // це ш[']ч[']ас не["] б[']їга[']їут['] і не["] ган[']айут['] їїх // ш[']ч[']ас зразу
ста[']ноўл[']ац[']:а до[']рослими / б[']їл[']а комп[']їтер[']їў сид[']ат['] /
заї[']май[']уц[']:а дру[']гими спра[']вами / б[']їл[']ш сер[']їозн[']ї // д[']уже л[']убила
кни[']жки ч[']їтати // а св[']ету ж не["] було / ма[']ма ка[']же / бро[']саї /
ка[']рас[']їн ви[']горит['] // а їа ўсе р[']їўно ч[']їтай[']у // во[']на / шоб їа
бро[']сила ч[']їтат['] / ка[']же / ўголос ч[']їтаї // їа ч[']їтай[']у ўголос /
умор[']уйус[']а / а пот[']їм бро[']саїу ї спати л[']агаїу // і так во[']на ме[']не
ўкла[']дала //

кожна по[']ра ро[']ку ў д[']етств[']ї була дл[']а нас д[']обра // з[']ими
бу[']ли су[']вор[']ї / сн[']їгу ба[']гато // а їа жи[']ла п[']їд го[']рой[']у і за[']ўжди ў

мене була робота // з'їз'у з санками або з лижами на саме високу вершину і лет'у на них / лет'у // ўнизу крич'ат' / упадеш // упадеш // а йа ж см'їйс'а і лет'у // було ўс'ого / і падала / і п'їдн'їмалас' / ўс'ого було //

прац'увала тоже // коли приш'ла прац'увати / легко н'їч'ого неї давалос'а / ўсе треба було йакби наїзноў ўч'їти / тому шо уч'їт' то уч'ут' / а практика осноўне // прих'одиш нач'їнайеш із аз'їў // пригл'адалас'а йак старш'ї товариш'ї прац'уйут' // питала / і звич'аїно багато не знала / хот'а і зак'їнч'їла на в'їдм'їно // ну на в'їдм'їно теор'їя / а практики н'їякої // з ч'асом практики набрала і уже з охотоу прац'увала // своїу роботу дуже л'убила // ме^нї подобалас'а робота медич'ного прац'їўника // л'уди / з ними сп'їлкуєс'а / хоч'ец'а допомогти ў трудну м'їнуту // йак ти до л'удей относ'а / так і вони до тебе относ'ац'а // л'убила / л'уди мене л'убили / бол'н'ї л'убили / ждали коли приїду / шоб допомгла їм / шоб шос' сказати / тепле слово // не можеш так допомогти / скажи тепле слово //

уч'їц'а дал'ше змоги не було / мама прац'увала / мало зароб'їла / а дл'а того / шоб уч'їц'а дал'ї / потр'їбн'ї були грош'ї // вона каже / знайеш шо / їди прац'уй / грошеї у мене немає ўч'їти тебе і виўч'їти тебе йа дал'ше не зможу // хот'а ў мене було і напраўл'ен'їе дл'а поступл'ен'їя ў м'ед'їнс'т'їтут //

ну так проїшло жит'а / м'їнулос'а / йак нач'е на св'їт'ї н'їч'ого не було // не так воно ўсе / було і погане // ми йак'їс' весел'їш'ї були // ш'ч'ас йак нач'їнайут' собиратис' гул'ати / так це нада те / ї те / ї те / і ч'ого т'їки не наготуйут' / йак не навидумуйут' / так і ст'їл валиц'а / а бажан'а посп'їлкуватис'а / зрозум'їти одне одного / ц'ого немає // л'уди йак'їс' / душ'ї ч'орн'ї поробилис'а // думайеш одне про таку л'удину / а бувайе / шо узнайеш / вона зоўс'їм інач'а // йак т'їки пагано / коли ў л'удин'ї розоч'аровуйес'а //

ну / ш'ч'ас на пенс'її / отдихайу / прац'уват' не прац'уйу / але // онуч'ка каже / ти ж хитра / на роботу не ходиш і у школу не ходиш / а грош'ї даїут' тоб'ї // от хитруха йака // ну / а шо зробиш / такий в'їк п'їд'їшоў / л'уди стар'ї хвор'їїут' / незахиш'ч'ен'ї / помагати н'їкому / і прих'одиц'а л'уд'ам жити

т'ажко / особливо с'єч'ас / так йак л'уди н'ікому не^н потр'ібн'і /
н'іхто за них не^н зас'тупиц':а / н'іхто н'іч'ого д'оброго слова не^н
с'каже //

отак проїшло жит':а / ми найе і кажец':а / шо воно ўже
минуло / недуги кругом / те болит' / то те болит' / а ўсе р'іўно
жит':а д'обре / молод' хароша / хот'а вони і не^н б'ігають' / і не^н
з'найут' того / шо ми з'нали / ўсе раўно вони живут' краш'ч'є /
достаток краш'ч'ї / розум'ін':а краш'ч'є // те / шо ми ран'ше
не^н пон'їмали / вони ш'ч'ас усе розум'їють' // і дивис'а / і
харашо дивис'а і хороши д'їти / йак'і вони розумн'і / ну / а ми /
шо там балакати / йак ми д'аже не^н з'нали / шо таке 'маска //
ш'ч'ас дитина ходила не^н ходила / вона ўже з'нає / ш'ч'о на
'новї р'їк над'ївайут' 'маски / а ми йїх не^н бач'їли // йа аж у
м'еду'ч'їл'ш'ч'ї побач'їла / йака та 'маска // спершу зл'акалас'а /
'думала / ш'ч'о то спраўд'ї шос' таке за ч'уч'ало / а пот'їм
роздїл'алас'а / так уже роздїл'алас'а // мен'ї ц'їкаво було /
шо ж воно таке // то д'ї прим'їр'ала / подивилас'а і п'їшла л'удї
л'акати // за це / звич'аїно / йа получ'їла / ну ўсе раўно
пол'акала // було ц'їкаво // це каже за те / шо ми то д'ї н'іч'ого
не^н з'нали / н'іч'ого не^н бач'їли // були д'їти не^н так'і / ото
'т'їл'ки св'їту / ш'ч'о ў к'нїжках // ў к'нїжках / звич'аїно / багато
розпов'їдалос'а // та йа ї к'нїжки ч'їтала / д'уже багато було
таких / шо йа ї не^н розум'їу йїх // проч'їтайу ї не^н поїму / за шо
там писалос'а / тому шо ч'їтала ўс'ї п'їдр'ад / н'їякої не^н було
ў мене цел'ї // за то проч'їтала „Красне і ч'орне” / і кажут'
хароша к'нїжка не даї Бог // а йа йїї достала ў б'їбл'їотец'ї та ї
ч'їтайу / та ї думайу / шо ж там хорошого / не^нма там н'іч'ого
хорошого //

д'їти були не^н д'уже развит'ї / а особливо важко було
переживати п'їсл'авойен':ї роки // важко було / йїсти н'іч'ого /
голодн'ї / холодн'ї // були так'ї рослини / бабоч'ки / хто с'є^нла /
тої зрозум'їє / росли п'їд горойу / назбирайемо / нач'їстимо
стебел'ц'а і йїмо / а воно йакес' таке / і кисле / і г'їрке / а нам
казалос'а воно солодке / тому ш'ч'о сам'ї були голодн'ї // та
ш'ч'є і козоч'ку нагодуйеш / шоб і вона голодна не^н була // ото
так і жила //

йак проживеш / а ўсе р'іўно хоч'ец':а / шоб краш'ч'є
л'уди жили / ш'ч'ас звич'аїно / ї хот' і кажеш / шо погано жити

/ то ўс'о раўно л'уди жывут' краш'ч'е // і газ у кожнаму дом'і йе / і теле'фон йе / і йак сад'іці ч'і город йак у се'лі оце / го'лодн'і не' будеш / шос' в'ірос'теш // ну / а хто то'д'і не' хот'іў р'об'іці / во'ні і с'іч'ас н'іч'ого не' р'обл'ат' // тому жывемо пот'іхен'ку //

ш'ч'ас д'уже ба'гато д'іт'ей / йак'і плава'ці не ўм'і'ют' / це пр'осто жах // за'те ми не' т'ікі плава'лі / ми н'ір'ал'і / стр'іба'лі / на кон'ках і'з'д'ілі / ми бу'лі д'іт'мі пр'іро'д'і // ми ден' кр'і'з' ден' про'па'дал'і на ву'ліц'і / за'ход'ілі ў хату т'іл'кі дл'а то'го / шоб по'і'сці / бо і'сці ж хот'і'лос' // поб'іга'еш / і на кон'ках / про'вал'іс'я / по'душ'ку гн'еш // а ш'ч'ас сп'іта'і д'іт'іні / во'на нав'іг' не' зна / шо та'ке гн'уці по'душ'ку // а ми гн'е'мо // раз до'гну'лас'я / шо про'вал'ілас'я // про'вал'іс'я / мокра // пал'то за'хо'вала / у'тром уста'ла / мокре над'іла та і у ш'колу п'ішла // ну / ўч'ітел'ка то'д'і / кон'еч'но / на мене побур'ч'ала / шо йа так пр'і'ш'ла // пр'іж'кі р'об'ілі / шо ми т'ікі не' р'об'ілі // куч'у'гу'рі то'д'і сн'іга ве'лік'і нам'іт'ал'і // ід'еш / йак про'вал'іс'я / і т'ікі не'бо пер'ед то'бойу / кусоч'ок голу'б'іе // нач'іна'еш в'ілаз'іці / ст'ікі см'іху / ст'ікі // в'ілаз'іш / вес' мо'кр'і' / у сн'ігу / а см'і'ес'я іш'ч'е / душ'ч'е // о'так і про'ж'ілі ув'ес' в'ік //

ўч'і'лас'я в уч'іліш'ч'і // в уч'іліш'ч'і ўч'іц'я ме'н'і бу'ло д'уже лег'ко // уро'к'іў йа н'іколі не' гот'увала / заўж'д'і б'іл'ше спала // а бу'ла д'і'ч'іна / йа'ка уч'іла ўго'лос // во'на уч'е за сто'лом / а йа др'іма'ю // уч'е / уч'е / уч'е / уч'е і н'іч'ого не' з'на'е // м'і'н'і ўже над'ой'іст' / йа ўже і в'іспл'ус' / а во'на пр'і'де ў ш'колу і од'наж'д'і / од'но'го раз'у пр'і'ш'лі ми ў ш'колу / во'на ўч'іла ф'ізі'ку // ўч'іла / ўч'іла / б'ідна / т'і х'ворму'лі / во'на ўмор'ілас'я // ну во'на ўмор'ілас' ч'і н'е / ну йа ўмор'ілас' слух'аці // і от і'й'і в'із'вал'і і во'на в'ідпов'іла на тр'ой'ку // уч'ітел' д'ів'іц'я і ка'же / ко'лі ти уро'кі нач'неш уч'іці? // і в'ізваў мене // йа од'ержала п'ят'ірку // о'на йак за'плач'е // шо ж та'ке / ч'о ти плач'еш? // п'іта'е ўч'ітел' // та во'на ж не' ўч'іла / во'на ж пр'оспа'ла ц'ілі' ден' / за шо ж в'і і'о'ц'ін'кі став'і'те? // а в'ін ка'же ме'н'і / шоб во'на з'нала // і поч'ал'і мене по ўс'іх уро'ках ган'аці // по ўс'іх п'іта'ют' / пе'р'е'да'ют' це'поч'ко'ю / шо йа уро'к'іў не ўч'іла // ну йа скр'і'з' п'ат'ор'кі по'лу'ч'іла / кан'еч'но // ну ко'лі пр'і'ш'лі до'дому / т ак йа т'і'д'і'ч'і'н'і / ми на од'н'і' квар'т'ір'і бу'лі / так йа ўже і'й'і од'луп'ц'увала // б'іл'ш

вона післ'а того мене не^н продавала // ш'ч'е раз / кажу / продашиш / уб'йу // отаке ме^н'і було // ну / звич'аїно / уч'ілас'а / повишену ст'іпенд'ію получ'ала / а то не^н получ'ала раз / повед'інка ч'отир'і була // поїхала на е^н'кзаме^н'ни і заблу^д'илас'а / не^н ў Куп'янку приїхала / а ў Валуїки поїхала // поки їздила / поки контролер підоїшоў // каже / куди ти йдеш? // та / кажу / ў Куп'янку / на е^н'кзамен // йакшо на е^н'кзамен / так уставаї // це Валуїки ўже // ну / йа ўстала і пішки пішла // коли ішла / л'уди добр'і / ўсе розкидала шо з дому ўз'ала // ч'ім б'іл'ше їду по пут'ах / тим воно важч'е / ч'ім б'іл'ше їду / тим воно важч'е // принесла т'іки одне варен'а // їду / а директор стоїт' на ворот'ах та і каже / де ж тебе носило / шо ти і на е^н'кзамен'і не була? // йа йому розпов'іла // а ўч'ітел'і не^н пов'ірили // кажут' / вона балувана / вона не^нпраўду каже // і поставили ме^н'ні ч'етв'ірку // та йа на другій ден' здала той предмет / українс'ку мову / на п'ат'ірку // так йа лишилас'а повишеної стіпенд'ії // так йак у мене мама одна була / грош'і дл'а мене були важн'і //

а ш'ч'е ми робили так // брала / йа дуже добре писала в'ірш'і / і от йа ці в'ірш'і писала / ми купойу / студентами / в'ідносили йіх у ре^н'дакц'ію / нам там платили / йакш'ч'о в'ін проходиў // ми набірали понч'ік'іў у таз'ік / таз буў у нас такий великий / набірали понч'ік'іў і у столов'ї с'ідали йіли гуртом за той гонорар понч'іки // а одного разу ўс'і напали / шо ти зубриш / т'і ўроки ден' і н'іч' уч'іш / ти ўсе підр'ад розпов'ідаєш // та не^н зубр'у йа / кажу / йа т'іки слухайу / йак ч'ітайе Шура / звати було ту д'іўч'іну / шо уч'е дуже доўго // забрали ў мене книжки / поїхала додому / х'ірург'ію здавали // ну приїхала без книжок / а мама і каже / а шо ж ти без книжок приїхала? // та / кажу / вони мен'і не^н потр'ібн'і // ну мама йе мама // она там пон'ала / ч'о йа без книжок // а ми заспорили на канх'вети // йакшо йа здам на п'ат'ірку / знач'іт' мен'і купуйут' канх'вети / щоб не го^н'овиц'а // приїж'айу і їду без обдуман'а // уч'ітел' каже / а ч'о це ти без обдуман'а? // та йа розкажу / кажу / йак здам / ш'ч'ас казати не^н буду // хитра ж / ўс'о раўно / думайу / а то скажу / в'ін же ме^н'ні пом'ішайе // вийшла / ўз'ала б'ілет і розпов'іла ўсе / заробила п'йат'ірку // ну і смачн'і післ'а були того канфети // ми тоді гуртом купили

ме^ні канфети / а з'їли / звичаїно / ми гуртом // ми де шчо
не^н заробляли / ми ўсе їли разом // їа собі н'іч'ого не^н ховала
// дуже л'убила критикувати / йюмор л'убила // була /
зав'едуушч'ої була по „Перцев'і” ў медуч'іл'ішч'і // і одного
разу їа так на критикувала / шо ўже ме^нне директор лайаў /
лайаў / видно / їа тронула д'ітей високопосадовц'іў // а їа ж не^н
знала / шо можуть так і н'охт'і великі бути / їа ж то виросла ў
сел'і / зв'ідки їа т'і н'охт'і бач'іла // та так намал'ували ми т'і
н'охт'і і в'ірш'і поскладали і пов'ісили тихен'ко газету // на
другі раз дивим'а / а ў нас ўс'а аудитор'їя / з ус'іх курс'іў
см'їйуц'а // ну і пе^нре^нпало нам тоді гарнен'ко // ну / так і
уч'ілас'а // дуже багато було / їак уч'ілас'а / різних прикростей
// ну оно ўсе їакоś проходило / прошч'алос' / нав'ерно тому /
шо дуже їа добре уч'ілас'а / ч'ерез те прошч'али ме^ні // хот'а
зароб'яла їа / кажен ден' зароб'яла // то оч'ки вики^нем
уч'ітел'а надв'ір / то журнал поле^нтит' // і ўсе без мене не^н
обходилос' // ну / ўс'о раўно / їе шо споминати //

живу їа одна / син живе од'ел'но // маю дв'і онуч'ки //
одна старшен'ка / друга мен'шен'ка // старшен'ка д'евоч'ка /
она стримана така / поважна / лишн'ого слова не^н скаже // а
менч'а / огон' // она може старшу так затусувати / шчо не^н
доведи Боже / та од нейі не^н одобйец'а // а уч'уц'а вони
обидв'і добре // Л'їза / старшен'ка / зак'інч'уйе школу з олотой
медал'у // уч'іц'а добре // шч'ас готовиц'а до тест'іў /
готовиц'а / в'ідпов'ідал'но готовиц'а // а менша розбишакуїе //
ну уч'іц'а добре / ў нейі / видно / пам'ат' така / їак у мене //
она ўрок'іў не^н уч'е // а та і каже / за шо її дванац'атки
стаўл'ат' // обидв'і / старша зак'інч'іла музикал'ну школу / а
менша шч'е ходе / харашо сп'їваїе / харашо граїе // дуже
способна дитина // шо буде ў жит'і / не^н знаїу // та так і живемо
//

с. Коломийчиха

Село розташоване за 20 км на захід від рацентру. Його заснували наприкінці XVII століття переселенці з Харківщини й Сумщини.

Інформатор: Красавіна Олена Вікторівна, 1980 р. н.

Наше село дуже мален'ке / про нього йє дуже гарна легенда // ран'ше / коли села не^н було / на його м'іс'т'і роташовано було три великих озера // через ці три великих озера проходила дорога ч'умаки у Крим по с'іл' // вони йїздили туди кожного дн'а / тому зупиналис'а і поїли своїйх коней на цих озерах та сам'і в'ідпоч'ївали // снач'ала нач'али називат' наше село Коломийки / а пот'ім уже Коломийч'їха // йа наўч'алас'а ў Коломийч'їс'к'їй ш'кол'ї // коли йа т'їл'ки до неїї п'їшла / то ў мене зйавилос' дуже багато друз'їў // йа нач'ала дружит' з Ірої та Ол'кої // у мене ў сел'ї йє дуже мален'ка хата // ми с' мамої кажде л'їто йїї б'їлимо та красимо в'їкна // йа кон'єшно ч'асто з'амор'уйус'а і того йїду до бабушки од'їхат' / така моїа мален'ка х'їт'рос'т' // ну кон'єшно ў бабушки од'охну і назад уже воз'їраш'ч'айус' уже додому йак н'ї ў ч'ом не^н бувало // кажду ве'с'ну ми с' нашими подружками ходимо ў л'їс // ми собираємо прол'їски / т'ул'пан'ч'їки // і йа ч'асто л'убл'у приносит' мам'ї і бабушк'ї додому ц'в'їточ'ки // вони так радуїуц'а так / см'їїуц'а / улибайуц'а // у мене ў ш'кол'ї буў дуже мален'кїй клас / нас було ўс'ого-наўс'ого ш'їс'т' ч'олов'їк // да / наўс'ого ш'їс'т' ч'олов'їк // но ми кон'єшно хорошо дружили / у мене були хорош'ї подружки / но по'том йакос' розїїхалис'а і ш'ч'ас не^н обш'ч'айемс'а // у нас йес'т' клуб / но його закрили ш'ч'ас // ми ў нього не^н ходимо // йа помн'у / йак йа була мален'ка / ну ў клас'ї нав'єрно в'ос'мому / ми ходили першїй раз на дискот'єку / це така була новост' // йак ми доўго р'ахалис'а ў тої клуб / це буў ужас // ми нав'єрно ч'аса два собиралис'а с' Ол'кої та Іркої // но по'том п'їшли / на нас подївилис'а / йак на мал'авок йакїх-то / і ўсе / приїшли додому ў растроїєних ч'уўствах і пол'агали спат' // нас ш'ч'ас у ш'кол'ї ост'алос' дуже мало д'їтеї // у мами / ш'ч'ас вона уч'є первїй

клас / і ў нейі ўс'ого-наўс'ого ч'етире ч'елов'ека // да / ч'етире ч'елов'ека / ўс'ого-наўс'ого / у нейі буў такий случ'аі у школ'і / шо ййі д'іти называіут' Йолка Миколайіўна // ну так'і шабутн'і д'іти кон'ешно / н'іч'ім йіх не^н успокойіш // один не^н хоч'е н'іч'ого д'елат' / другіі ўсе д'елайе / но не^н так / трет'іі іш'ч'е шо-то / чет'вертій вобш'ч'е нол' / постоіян:о на уроках спит' // вот так мама і робе ў школ'і / папа у мене сторожем на нашем стаўку Жоўтнеўс'ому / це близ'ко б'іл'а нашого села / і йе ш'ч'е одне село / там зоўс'ім л'удеі не^н залишилос'а // у нас ў сел'і залишилос' дуже мало л'удеі // наша молод'ож ш'ч'іт'аі ус'а вийіхала ў Сватове наше // ну так і живем / у нас кон'ешно дуже скуч'но / н'іч'ого робит' по веч'орам / вийдем з д'евоч'кам'і / погул'аіем і ўсе / не^нма н'і дискот'еки / то шо закрили наш клуб / ран'ше робило наше кафе / а пот'ом тоже закрили / і ўсе / н'іч'ого д'елат' //

мен'і мама ч'асто розказуіе / йака йа була ў д'ецт'в'і // мойа кроват' ўс'ігда стоіала б'іл'а с'т'енки / і йа ч'асто л'убила рват' об'ойі / от она йак т'іл'ки проз'івайе / п'іде куда-небуд' на дв'ір / пока йа спала / пот'ом приходит' і ўсе / Л'ена ўже справилас'а / оборвала об'ойі // іл'і йак мен'і було ч'етире нав'ерно / йа порисувала ўс'і одв'ірки дома маминоі губн'ушкоі / она мене заставила смиват' / р'ішила / шо це мен'і буде наука / ох / йа йіх драйала-драйала / поки одрайала / це було шо-то //

у нас ў сел'і заведено розводит' хаз'аіств'о // у мене кон'ешно мален'ке шо у мене там / дес'ат' куроч'ок б'ігаіе // у мене йе коза Дуc'а мойа л'убимиц'а / а ш'ч'е у мене кот'ік Тимошка і собака Кукла // йа кон'ешно з ними дуже л'убл'у іграц'а / он'і у мене сам'і сам'і л'убим'і // ну у нас у кого ў двор'і йес'т' корова / у кого йес'т' те^нл'ата // ран'ше ми пасли короў / даже йа пасла / у мене була корова // ми пасли / припадало раз у м'іс'ац' / пот'ом усе розпродали і стада не^н стало / і б'іл'ш не^н пасем / і короў ми продали / і ўсе // у нас ўдома йес'т' город / йакиі ми кажну весну сажаем // снач'ала ми сажаем цибулку тикаіем // у нас велика плантац'іа цибулки ўс'егда / тому шо папа ййі дуже л'убе // пот'ом ми сажаем картошку / картошку / бур'ач'ок / пот'ом сажаем огурч'іки / пом'ідорч'іки / ўсе це коли тепл'ішаіе / пост'еп'ен:о сажаем // картошка кон'ешно саме-саме т'ажоле / а саме

т'ажоле / це пол'іват' пом'ідори весної / йак вони ўже вил'із'ут' / йак вони ўже поч'інайут' при'матис'а / ми йіх снач'ала садимо / йак воно називаец':а / ш'ч'ас / лунки / так ў йамки ми садим саже^нц'і / да / потым нач'інайем поливат' / полот' // вопш'ч'ем ўс'акого / ўс'ігда т'ажола робот'а ч'ерез' ч'ур // а потым ш'ч'е т'ажело / йак ми нач'інайем копат' картошку // ми ўс'ігда ййі багато садим / но нам ўс'ігда прийіж:аіе помагаіе тот'а моіа і д'ад'а і бабушка з д'едушкоі // ну ми прим'ерно за дна ч'етире п'ат' викап'уіем // ну потым ўже нач'інаец':а од:их / од:их нач'інаец':а ос'ін':у / ўже перед зи'моі / йак усе викап'уіем / а ш'ч'е мен'і н'равиц':а л'іто / коли нач'інайут' ц'в'істи йяблука / а саме вишн'і // саме б'іл'ше йа л'убл'у / йяблука / саме саме саме / но праўда у мене йяблука не^дуже / оч'ен' вони мален'к'і ш'ч'е / йа ўс'ігда до бабушки ход'у по йяблука / йак нар'ву / йак при'ду до'дому / йак найімс'а / ўсе / мен'і б'іл'ш' ўже н'іч'ого не^надо //

моіа мама уч'ілас'а ў Л'іс'іч'ан'с'к'е ў педуч'іліш'ч'і / потым ййі от педуч'іліш'ч'а отправили на роботу ў М'іус'ін'с'к / це за Красним Луч'ом / і вона там позна'комилас' з моіім папоі // папа у мене буў такий бойовіи мал'ч'ік / йа так пон'ала / снач'ала маму хот'ілі позна'комити / точн'ейе хот'ілі звести с папіним б'ратом / йакий м'ладше од'маи на два года // мама р'ішила / шо в'ін сл'ішком мален'к'і / і потым позна'комилас' с папоі з моіім // потым позна'комилас'а з моіім папоі / і вони нач'али зустр'іч'атис'а / і пот'ім вони одружилис'а / і зйавилас'а йа // ми споч'атку жили ў М'іус'ін'с'ку у моіейі бабус'і // коли мен'і було два м'іс'ац'і / ми переіхали ў С'ватоўс'кий район село Коло'міч'іха до моіейі д'ругоіі бабушки / і там живем до сих п'ір //

у мене бабушка уч'ілас'а ў Староб'ел'с'ку в уч'іліш'ч'і / і коли вона там жила / точн'ейе ўч'ілас'а / ййі поселіли в обш'ч'ежит'іе / тод'і було д'уже йякос' складно з м'іс'ца'ми / того вона жила з д'евоч'коі / на полутороспалк'і кроват'і ўдвох з д'евоч'коі спала ўс'і два года // і потым она снач'ала жила ў Шахоўке Тройц'кого района / це таке село // пот'ім ййі отправили от уч'іліш'ч'а до нас ў село Коло'міч'іху // она там позна'комилас' с моіім д'едушкоі Кол'еі / в'ін' йак раз при'йхаў з ар'міі / вес' такий парубок на сел'і / он'і тоже нач'али

ўст'реч'ац':а / поже'нилис' / по'том пой'авилас' ма'ма мой'а / а по'том ч'е'рез три го'да мой'а т'от'а // ну т'от'а мой'а уч'і'лас' ў на'шем Луг'ан'с'ком / то'д'і ш'ч'е бу'ў дер'жаў'ніи ун'івер'сит'ет' // во'на пра'ўда с'уда пост'упала три ра'за / не" змо'гла з'дат' ек'замени // ну по'том пост'упила і усп'ішно за'кон'ч'іла // й'іі отпра'вили ро'бит' ў Ко'вал'і'ўку / це се'ло та'ке у нас на С'ват'і'ўш'ч'іні' / о'на там пра'ц'увала і позна'комилас' с' мой'ім д'ад'е'й // да / позна'комилас' з' мой'ім д'ад'е'й / во'ни нач'а'ли ўст'реч'ац':а і по'том поже'нилис'а // ме'н'і то'д'і бу'ло го'да ч'е'стири на'в'ерно / да / і хо'рошо жи'вут' // й'а д'уже л'уб'л'у при'й'ж'ати до сво'ей'і т'іт'ки / от' то'го шо у ме'не там б'і'л'ше под'ру'жок / там й'ес'т' д'іско'т'е'ка / у них ро'бе клуб // й'а ч'асто хо'д'у туди гу'л'ат' / ми с' д'е'воч'ка'мі / й'ак со'бе'ремс'а і ўс'о / і на'доўго / т'от'а ко'н'ешно ўс'ігда вол'нуй'ец':а за ме'не / де й'а так доўго про'пада'йу / ну ўс'о ра'ўно л'утше ко'н'ешно / ч'е'м до'ма / не" та'кіі ко'н'тро'л' і ве'село //

ў ш'кол'і й'а хо'рошо уч'і'лас'а / так й'ак у ме'не ма'ма бу'ла уч'і'теле'м і й'е ш'ч'ас' уч'і'теле'м поч'ат'ков'их клас'і'ў / то'го й'а ко'н'ешно хо'рошо го'товилас'а до уро'к'і'ў / то'го шо с'разу мо'гли ро'ска'зат' ма'м'і / шо й'а те не" ви'ўч'іла / і й'а мо'гла б' до'ма по'луч'іт' / то'го й'а го'товилас' // н'іко'ли / у нас у клас'і ко'н'ешно ўс'і мо'гли ўсе шо хо'ч'е т'во'рит' / й'а н'ет' // от' та'ке у ме'не бу'ло ди'тинство т'а'жол'е // й'а бу'ла при'м'ерно'й д'е'воч'ко'й / н'іко'ли та'кого не" д'е'лала / н'іко'ли //

ко'ли й'а уч'і'лас'а ў ш'кол'і / то й'а при'м'ала уч'ас'т'і'е ў на'шому т'ан'ц'увал'но'му ко'лек'тив'і / й'акіі на'з'іва'ўс'а „Ве'рб'іч'ен'ка" // ми при'м'али уч'ас'т'і'е ў на'ших ра'йон'і'х со'ре'ўно'ван'і'ях по на'родним та'н'ц'ам // ми спе'ц'іал'і'з'іро'валіс' по на'родним та'н'ц'ам // у нас бу'ли хо'рош'і ко'с'т'ум'і / і на'ша та'н'ц'увал'на ру'ководител'ніц'а С'в'іт'лана Ва'лент'і'ўна ўс'і са'ма ши'ла / а ми ви'шива'лі й'іх // ну не" раз за'н'іма'лі пе'рв'і м'іс'ц'а на на'шем ра'йон'і / от' од'на'жди / ко'ли ми ви'гра'лі пе'рве м'істо / нам да'лі пу'т'оўкі ў Ка'рп'ати // ми й'ізд'ілі ў Ка'рп'ати на 'од'і'х / ну й'ак ска'зат' на 'од'і'х / ми там ко'н'ешно хо'д'ілі на ўс'ак'і т'рен'інгі / і нам / ко'ли ми ве'ч'о'ром ра'п'том п'ідго'товіт' про'гра'му / ми та'н'ц'увалі / і с' Пол'ш'і при'й'ж'алі / при'й'ж'ала ко'н'фе'рен'ц'і'я / ко'ли ми про'тан'ц'увалі / нам пред'ло'жи'ли та'н'ц'ув'ати ў Ч'ер'но'ўц'а'х / ну

нам так і не^н розр'ішили / то що ми ўрод'е би прийіхали не^н на
Черноўц'ах виступат' / а просто на тренінги // і нам не^н
розр'ішили / так може б по телевізору показали // потім ми
ш'ч'е от школи йіздили ў Крим / прийімали уч'аст'іе ў трудових
загонах Луган'ш'ч'іни // ў Криму ми були ц'ілії м'іс'ац' / ми
там п'ідв'азували в'іноград / збирали ч'ерешні / збирали
йаблука ми / кон'ешно здорово понравилос' / йа б ш'ч'е
кон'ешно зйіздила / но післа в'іс'ім'нац'ати уже не^н берут' /
жалко кон'ешно // ну а так ўрод'е би н'іч'ого // кон'ешно / йак
туди прийіхали / хот'іло с'а додому ў село / то що кон'ешно
важко було ўстават' ў ч'е'ітире утра / н'е / ў три утра ми
ўставали / ў ч'е'ітире ўже вийіж'али на роботу і ў п'іўп'атого
поч'інали робит' / робили ми до дванац'ати / а потім полдн'а
ўсе що хот'іли / те і творили // снач'ала йа ридала / додому
хот'іла / то що не^н могла / а потім йак йа уйіж'ала / тоже ридала
/ то що уже не^н хот'іла уйіж'ат' / ну куда д'інес'а / пришлос'
уйіхати //

– Багато знайомих нових знайшли?

– Ми познайомилис'а з багат'ма там / нашли багато соб'і
друз'іў / ну так ми не^н под'ержуем кон'ешно отношен'іа /
снач'ала йак-то созван'івалис' по телефону / а потім ўс'і
забросили це д'іло / і б'іл'ше ми не^н св'аз'уємос'а //

кажду ос'ін' ми с' папої ходим по гриби // йа кон'ешно
л'убл'у собират' / ну кушат' йак-то не^н оч'ен' // ми ўс'ігда йак
п'ідемо / потім йак зав'іємс'а / і аж до веч'ора / це мойе
л'убиме зан'ат'іе / ос'ін' ўсе мама дома спит' / Л'ена с' папої
ўсе п'ішли по буграм собират' гриби // ўс'ігда то печ'ерич'ки
назбираем / то дорожка / лисич'ки / ну ўс'ак'і грибоч'ки //
папа ўс'егда йак пожаре с картошкої / ну йа кон'ешно не^н йім /
мен'і лутше собират' / ч'ім кушат' // саме інтересне / йак
собирайеш / ну можу ш'ч'е маринован'і покушат' //

– А ліс великий?

– Ліс у нашому сел'і великий / но там мало грибоч'к'іў //
ми ўс'ігда ходим / у нас йес'т' ферма / і там п'ід фермойу
збираем грибоч'ки хорош'і //

а ш'ч'е йа л'убл'у дарит'на ўс'ак'і празники подароч'ки //
от йак було ў т'от'і ден' рожд'ен'іе / йа йі подарила блокнотик
/ вона ж уч'ітел' і йі ўрод'е би йак нужне // коли у д'ад'і було

ден' рожд'ен'їє / їа їо̆му подарила набор інструмент'їў / в'їн у мене ўрод'е би ме^нхан'їк і їо̆му це точ'но нужне // по̆том коли було ў д'едушки ден' рожд'ен'їє / їа їо̆му подарила ч'ашку з надп'їс'їу л'уб'їмому д'едушк'е шо-то там ў ден' рожд'ен'їє / їа ўже не^н помн'у // бабушк'е їа подарила / кл'їйонку на стол подарила // мам'ї їа подарила / а їа їїї з Ёївона зӑказувала кос'метику / да // а пап'ї їа подарила туалетну воду // вот' так'ї ў мене подароч'ки ко̆ждому //

– А яке Ваше найкраще свято?

– Ну нӑв'ерно їа саме душ'ч'е л'убл'у Новїй год // ми ко̆ждїй Новїй год зустр'їч'аємос' з моїїми друз'ами // ў том году нас було ў кампан'їїї с'їм ч'олов'їк // ми гул'али / гул'али //

– Погода гарна була?

– Ої класна // у нас прйнато шо коли бїе го̆дин:ик дванац'ат' раз'їў / то надо напйсат' на бумашке своїе желан'їє / п'їдпалит' і скинут' у бо̆кал с шампан'с'ким і випит' // ну ми це с д'євоч'ками зделал'ї / ну по̆ка не^н збулос' наше желан'їє / ну будем ждат' резул'тат'їў / може колїс' // а ш'ч'е ми на старїй Новїй год гадаїем з д'євоч'ками / ми кидаїем сапог ч'ерез забор / да / кидаїем сапог ч'ерез забор і куда носок сапога упаде / откуда і буде тв'її суженїй р'аженїй // ну їа докидалас' шо порвала сапог // а по̆том у нас їе таке гадан'їє / шо ложиш / пишеш їмена мал'ч'їк'їў і ложиш соб'ї п'їд подушку / а по̆том утром ўстайеш і достаїеш одну із бумажеч'ек / і так буде зват' тво̆го суженого р'аженого // ну не^н знаїу / це праўда іл'ї не^н праўда //

а ш'ч'е мен'ї подобаїец':а св'ато Івана Купала // ми ко̆ждїй год їїз'дим на наш ставок Жоўтнеўс'кїй / так ми называїем / то шо в'їн знаходиц':а ў сел'ї Жоўтнев'їм / це б'їл'а нашого села // ми ко̆ждїй год розпал'уїємо кос'т'ор і пригаїем ч'ерез кос'т'ор // а по̆том ми з д'євоч'ками плетем в'їноч'ки і пускаїем у ставок по вод'ї // ну по̆ка не^н знаїу / поки ш'ч'е н'їч'ого не^н збуваїец':а / може по̆том колїс' //

с. Новониканорівка

*Село підпорядковане Нижньодуванській селищній раді.
Поселення Нижня Дуванка виникло в 30-х рр. XVIII століття.*

Інформант: Українцева Ніна Григорівна, 1932 р. н.

1. Родилас' **й**а ў **т**риц' **а**т' ў **т**ором **г**о **д**у / **ц**е **к**о^н' **е**шно **й**а **н**е^н **з**найу / **а** **п**о^том **ў**же **з**найу **с**вої **г**о **д**и / **й**ак **ў** **ш**колу **х**о^дила // **ш**ко^ла **б**у^ла **с**та^ра / **х**о^ло^дно **б**у^ло / **т**о^пила **т**ам **у** **б**орш' **ч**' **і**ц' **а** / **п**р^іїде / **д**иму **н**а^пусте / **х**о^ло^дно / **м**и **б**' **і**га^йемо / **г**р' **і**ємо^с' **а** / **о**д' **і**т' **н**' **і**ч' **о**го **б**у^ло / **о**бу^т' **н**' **і**ч' **о**го // **б**у^ли **ў** **н**ас **к**алош' **і** **р**и^зи^нов' **і** // **р**у^ки **х**о^ло^дн' **і** // **н**е^н **б**у^ло **н**е^н **ч**' **о**р^нила / **ч**' **о**р^нило **р**о^били **з** **б**у^зини / **і** **т**о **о**дин **д**ерже **і** **д**руго^му **н**е^н **д**а^йе **у**мо^ч' **і**т' // **с**' **в**' **е**ту **н**е^н **б**у^ло // **і** **т**ак **ж**и^ли / **х**о^дили **ў** **ш**колу / **й**і^сти **н**' **і**ч' **о**го **б**у^ло / **г**оло^до^ука **й**ак^раз **б**у^ла / **з**а^хва^тила **й**а **т**риц' **а**т' **д**руги^й / **т**риц' **а**т' **т**рет' **і** **г**о^да // **г**оло^дн' **і** **і**шли **ў** **ш**колу / **н**' **і**ч' **о**го **б**у^ло **й**і^сти // **а** **п**о^том **л**' **і**то **й**ак **н**астало / **м**и **ў**с' **і** **т**ра^ви **й**і^ли / **й**і^ли **і** **н**е^н **з**абуд' **к**у / **і** **г**' **і**р' **ч**' **а**к **д**а^же **й**і^ли / **х**от' **н**ам **і** **н**е^н **р**озр' **і**шали / **о**н **т**ол^ст^ій **т**а^ки^й **б**у^ў / **п**о^том **б**аб^ки **й**і^ли / **а** **п**о^том **н**ач' **н**у^ц' **а** **о**то **ш**п^ич' **к**и / **й**і^ли / **ў**с^е **о**це **й**і^ли // **о**це **і**дем **у** **ш**колу / **й**і^сти **ж** **н**' **і**ч' **о**го // **н**у **а** **т**ут **во**ї^на **ў** **с**оро^ко^вом **г**о^ду **н**ач' **а**лас' **а** // **б**ат' **к**а **мо**го **з**аб^рали **з**ра^зу **н**а **во**ї^ну / **н**а **п**е^р' **е**' **д**о^ву // **а** **н**ас **о**сталос' **ч**' **е**т^веро / **м**ат' **са**ма / **г**оло^сила **ў**с^е **ў**рем' **а** / **й**а **к**о^н' **е**шно **н**е^н **о**д^хо^дила **о**д **н**е^й / **о**д^го^вар' **у**вала / **м**ам / **н**е^н **п**лач' **т**е / **а** **во**ни **ж** **г**о^лос' **а**т' **і** **п**о **у**тра^м / **і** **п**о **в**е^ч' **о**рам // **н**у **о**сталас' **з** **ч**' **о**ти^р' **ма** **д**' **і**т' **ми** / **б**ат' **у** **з**аб^рали **н**а **п**е^р' **е**' **д**о^ву // **н**у **а** **т**о^д' **і** **п**' **і**сл' **а** **ц**' **о**го **й**о^го **н**е^н **ч**' **у**т' **бу**ло // **і** **ў** **ш**колу **ж** **х**о^дили / **й**а **ў** **т**риц' **а**т' **д**е^н' **в**' **а**то^му **п**' **і**шла **ў** **ш**колу / **і** **о**це **п**ри **н**' **е**м^цах / **н**' **е**м^ци **й**ак **з**а^хва^тили **н**ас / **й**а **н**е^н **х**о^дила / **б**р^оси^ла / **а** **с**' **е**' **с**трич' **к**а **х**о^дила / **і** **т**ак **й**а **п**ро^пу^стила **г**о^д / **п**осл' **е** **ц**' **о**го **н**ач' **а**ли **п**олу^ч' **а**т' **л**исти **п**ов' **і**дом^л' **е**' **н**' **й**а / **і** **п**ри^їшло **н**ам / **ш**о **б**ат' **а** **з**г^ину^ў **н**е^н **і**з^в' **е**сно **д**е / **ш**о **й**о^го **н**е^н **ма** // **а** **м**и **д**' **і**ти **т**ро^йе **ў**с^е **г**а^да^йемо / **т**о **н**а **с**ито / **т**о **н**а **т**е / **і** **ў**с^е **ч**' **і** **ж**и^в' **і** **б**ат' **а** / **ч**' **і** **н**' **е** / **і** **ў**с^е **ў**ка^зувало / **ш**о **в**' **і**н **ж**и^в' **і** // **і** **о**т **п**ос' **л**' **е** **ц**' **о**го **б**ат' **а** **о**боз^в' **а** **п**ри^с' **л**а^ў **п**' **і**с' **мо** **і**з **Б**' **і**ло^ї **Ц**ер^кви // **а** **й**о^го **з**а^хва^тили **ў** **п**л' **е** **н**' **і** **в**' **і**н **т**ам **б**у^ў **у** **п**л' **е** **н**' **і** / **а** **п**о^том **п**ри^с' **л**а^ў **н**ам **п**' **і**с' **мо** / **а** **ма**ма **н**е^н **в**' **і**рила / **б**о **п**ере^д **ц**им **п**ри^їшла **п**о^хо^рон^ка / **ш**о **б**ат' **к**о **б**' **е**' **з**' **в**' **і**с' **т**' **і** **п**ро^па^ўши^й // **й**а

ч'ітайу п'іс'мо / а мама не^н в'іре / мама не^нграмотна була / а йа ч'ітайу / мам / це бат'ін поч'ерк / йа знала його поч'ерк // і це п'іс'мо йа пе^рре^нч'ітувала дес'ат раз // потом оп'ат' при^слаў бат'а п'іс'мо / і так в'ін ве^рнуўс'а додому // і тут йа^краз сорок с'ед'мої / голодоўка / йа тоже год не^н ходила ў школу / пе^рре^нсид'іла / і ў сорок д'ев'а^том п'ішла // і так конч'іла йа с'ем класоў і зразу поступила ў р'ем'есл'енойе уч'іл'іш'ч'е // поступила туд^а / на мене над'іли плат'ішко о^те / над'іли форму / шинел'у дали і буроч'ки дали нам / калош'і / шапки // ми при^сод'ілис' / рад'і були Боже сохрани // два года проўч'ілас'а йа там в уч'іл'іш'ч'і / пос'л'е ц'ого ўже стало лег'ше / ўже пойавілис'а грош'і / йа і не^н бач'іла т'і грош'і / йа^кі вони йе / ну нам давали ўс'ігда пшонку / а вона вон'айе на ўс'у плош'ч'адку // і хл'іба мало було / по кусоч'ку дадут' / і ч'і найіўс' / ч'і не^н найіўс' / так нас кормили тод'і // а тод'і / коли випустили мене / йа зразу / де була на практ'ік'і на токар'ах / там йа і осталас' работат' // тут буў мас'т'ер дуже хорошиі / нач'ал'н'ік цеха буў / в'ін мене стаў п'ідуч'ат' / йа ж молоден'ка / в'ін мен'і ото розказује / йа^к на р'ади оформл'ат' / йа^к шо де до ч'ого / і ото йа тод'і стала хорошо заробл'ат' / і ў перву оч'ер'ед' йа бат'і рубашку і таке ото / а за себе і не^н думала / ў мене йе шо над'іти // тод'і так стала обч'ухувац'а / заробл'ала / і ўже соб'і справила пал'т'ішко / і стала плат'іч'ка соб'і хорош'і покупат' //

2. Йа заве^рбувалас' на остроў Шп'іцберген по договору на два года // йа поїхала туд^а / там отработала уборш'ч'іц'ої // но йа не^н робила на ц'ої работ'і / мене забрала помошн'іком повара / і йа там робила // готовили там ўсе / і борш'ч'і / і супи / і катл'ети жарили / і рибу / ўс'ак'і канцерви були / там дуже хорошо кормили / но от'уда н'і^якогого сообш'ч'ен'і^я не^н було / не^н то шо йа собрала там посылку своіім роднім / бо йа знайу / йа^к вони живут' / от'уда н'іч'его // там йа^к раз прот'ікаје Бар'енцове мор'е / це було ў паде^нс'ат ўтором паде^нс'ат трет'ом году // було там два обш'ч'ежит'і^я / одне мужске / одне женске / і там були дом'іки / де нач'ал'ство жило // йа попала на саміі дал'н'іі остроў / і ўс'і оц'і острова / йа^к прий'жайеш туд^а нач'інайе^нц'а розформ'іроўка // йа так

пробула два года / проішоў м'іі срок договору / і йа по
оконч'ан'ію договора полу'чала рош'ч'от / і йа поі'хала с'уда
паро'ходом / на Москву // ў Москв'і вес' рош'ч'от давали / ми
д'ен'ги свойі не" полу'чали / хо'дили то'д'і норв'ежск'і
мал'енк'і / ну ко'і-колі купи'ш шо-небуд' / нас ото'вар'ували /
ото'вар'ували по половин'і ц'іні / от прим'ерно сто'іе батон
сорок рубл'еі ми двац'ат' платимо // за два года мене
ото'варили / йа не" знала ск'іл'ки ў мене там д'ен'ег / д'ен'ги
шч'італи ў Москв'і / по'том при'шла ме"н'і т'ел'еграма од бат'і
/ доч'іч'ка / вишли ме"н'і тиш'чу п'атсот рубл'еі д'ен'ег / йа
стро'йу дом / йа зайаўл'ен'іе напи'сала / а йак там отси'лали / йа
не" зна'ю / д'ен'ег нам не" давали // паспор'та бу'ли за'гран'іч'н'і
/ ми і'іх то'же на рука'х не" де'р'жали // йак ми при'іхали ў
Москву / нас визвали ў каб'і'н'ет і ска'зали / хто комсо'мол'ц'і /
бу'де ф'ізорган'ізац'і'я / хто парт'і'н'і / бу'де
профорган'ізац'і'я / і це ўсе ў та'ін'і нада бу'ло де'р'жат' //
вобш'ч'ем по'пала йа с'уда по ве'р'боўк'і / ве'р'боўка бу'ла ў
Кад'іўк'і / йа поі'хала раз / а он мене не" ве'р'бу'е // ми з
подруго'і поі'хали / подругу ве'р'бу'е / бо ў ней'і трет'іі розр'ад'
тока'р'а / а ў мене п'ати' / і в'ін ка'же / н'е // по'том поі'хала
д'ругіі ден' / не" прин'іма'е / а по'том трет'іі раз поі'хала / а
в'ін ка'же / хто пи'ше хоро'шо / а йа ка'жу / да'вайце йа по'пробу'ю /
а йа крас'иво пи'сала / і ста'ла пи'сати і запо'лн'ати вот е'т'і бума'ги
/ там же воп'роси за'да'юц'а / фа'м'ілі'я / ким ра'бота'еш і та'ке
разне / ну анк'ета / і ото йа запо'лн'а'ю і откла'да'ю // і так
дове"ла до то'го / а в'ін ка'же / ну пи'ш'іт' на се'бе // йа і напи'сала
/ но не" думала / шо при'іде в'изоў / так в'изоў при'ішоў двац'ат'
ўто'рого с'ент'абр'а / і так йа ту'да по'пала по ве'р'боўк'і //
до'говор бу'ў на два года / і йесл'і два года проі'шло / то на т
рет'іі не" розр'ішали / там воз'ду'х по'гани' // там не"ма'е н'і
ч'ого / одне с'ев'ернойе с'і'ян'іе // і д'ен'ги / шо йа за'ра'ботала
/ ў те ўрем'а це бу'ли ве"лік'і д'ен'ги / йа на полто'ри тис'ач'і
ото'варилас' і с'обойу уве"зла полто'ри ти'с'ач'і / ме"н'і ўже
рош'ч'од'али полно'ст'у ў Москв'і // во'ни не" од'али ме"н'і
грош'і / а напи'сали ме"н'і ну то'і / за'була йак во'но нази'вайец'а
/ ну та'ка бу'машка / шо йа ў л'убу ка'су пока'жу о'це вот / і ме"н'і
ў л'убо'і ка'с'і да'дут / ск'іл'ки йа хоч'у // то'д'і д'ен'ги здо'рово
ці'нили'с' / і т'і полто'ри тис'ач'і / йа на дес'ат' тис'ач' мо'гла

пйат' машин купит' / по п'ат' тис'ач' вони тоді були // ну йа прийїхала д'ен'ги зразу ростратила / бо бат'ко ш'ч'е не" достройїс'а / гол'і і бос'і / йїсти н'їч'ого / йа о'то кинула д'ен'ег / бат'ко купиў дере"ва / достройїс'а / ў хату ўв'їшли і д'їтеї при"од'или трохи //

3. Йа ў хат'ї жи'ла / поки зам'їж не" виїшла / а бат'ки там жи'ли до смерт'ї // мама перва ўмерла / за мамою бат'а / хату тоді продали ц'у бат'кову / д'ен'ги розд'їлили на пйат' ч'олов'їк / нас пйат' осталос' / ш'ч'ас старшїї брат жи"ве ў Москв'ї / і тоді в'їн грош'ї не" захот'їў брат' / ну ми ї розд'їлили на ч'отир'ох / йа кон'ешно і йому трохи дала / на кажу / купиш шо-небуд' / ну ї так ми по-хорошому / і ш'ч'ас родич'айемс'а / йа тут у Нико"нор'їўк'ї одна живу / два брати ў Дуванк'ї / трег'її у С'ев'еродн'ецк'ї / ш'ч'е о'дин ў Москв'ї // жи'вут' хорошо / два посл'ево'їен'їх / о'дин с'орок ше"стого / о'дин с'орок вос'мого / жи'вут' не"погано / крут'ац'а / работаїут' / тот работаїе / ў н'ого два сина / а ў другого син і доч'ка / а тої шо ў Москв'ї / так в'їн не" ў саомом центр'ї Москви / син його жи"ве ў центр'ї / живе хорошо / в'їн прол'їтаў двац'ат' с'ем л'ет / ну он не" сам л'оч'їк / рад'їст / йес'л'ї шо случ'їц'а з л'оч'їком може п'їдм'їнит' // так в'їн двац'ат' с'ем л'ет одл'їтаў / полу"ч'аїе хорошу п'ен'с'їю / з ним ш'ч'їтайуц'а / за н'ого ў журналах пишут' / но ш'ч'ас з ним кон'ешно случ'їлос'а не"ш'ч'ас'т'а / забол'їли ноги з'дорово / одну ампут'їровали / і друга болит' / і шо буде / не" знайу //

4. У п'їс'ат п'атом году йа виїшла зам'їж // і первїї син у мене родиўс'а не"ўр'ем'ен'її / у мене родиўс'а с'емим'ес'ач'нїї / вїкохала / вїн'ан'ч'їла / було у н'ого ўс'ого к'їлограм / і ўрач' ме"н'ї посоветувала / шо йак його ч'асто купат' / то в'їн буде бистр'їе рости // назвала С'ер'ожойу / і стаў в'їн рости / уже ї руч'ками і нож"ками тої / ну доўго ле"жали ў бол'ниц'ї / його де"ржали п'їд теплим там / йа ле"жала поч'їти два м'їс'ац'а / а потом ме"не виписали / і он в'есу не" набраў / ўс'ого дв'їс'т'ї грам / полу"ч'їлос'а ў н'ому к'їлограм і дв'їс'т'ї // ну а п'їсл'а н'ого у мене оп'ат' поїавилос'а / но йа не" родила / л'їкв'їд'їрувала // а потом доц'а найшлас'а ў ше"зд'е"с'атом году

// ми тоже ум'іс'т'і робили / жили ус'і ў'м'іс'т'і / бат'ко робиў ден' і н'іч' / трактор'істом работаў / вот // йа тоже робила / л'ітом ўс'ігда ходила по'лола бур'аки // дуже було важ'ко / д'ітеі надо було проводит' у йасла / зустр'іт' йіх / напо'йт' / обмит' / а хаз'аіство дома / і ко'рова / і свин'і / і ўс'ого ўс'ого // і ўсе було на мойіх пле'ч'ах / муж ўсе ўрем'а работаў / тод'і по суткам робили / ну шо в'ін пр'ііде с'уток в'алиі / ану по'пробуі отам сутки ў трактор'і по'пригаі / пр'ііде / туди с'уди / поспит' / уже і веч'ір / уже оп'ат' надо іти // і ўсе було на мойіх пле'ч'ах / важ'ко кон'ешно // ну д'умаіу / п'ідростут' д'іти / ме'н'і лег'ше буде // д'іти с'тали п'ідростати / а воно с'тало стр'ойц'а // по'луч'ім йаку ко'п'ііку і даваі // накоп'али г'лини / навозили / саман поч'али робити / а бат'а ў ме'не сам плотн'ік і так ме'н'і говорит' / доч'іч'ка / коли ме'н'і було трудно / ти ме'н'і п'ішла наўстр'еч'у / ти ме'н'і пособила / а те'пер мойа оч'ер'ед' // не' отступ'лу / поки і д'вер'і не' закр'ійу // і бат'а мене п'ід'ержуваў ўсе ўрем'а // саман висох / і в'ін так говорит' / надо дерева / виписали ми ў колхоз'і дерева / тод'і ж і не' було л'ісу ў колхоз'і / так дадут' трошки / ка'жді стр'ойц'а / ў ка'ждого не'маіе до'моў // таки виписали ми дерева на о'кна / бат'а сам усе по'д'елаў / і тод'і ўже ўсе було готово / саман висох / і так зл'іпили ме'н'і хату / із саману // так ми с'тали жит' // п'ідросли д'іти / п'ішли ў ш'колу / вот // ш'кола ўже була ў нас нова / йа раз стоіали ў мене д'евоч'ки на кварт'ір'і / сторожили нову ш'колу // ш'кола була двухе'тажна / гарна // так вона ў нас і стоііт' / а д'іток не'маіе / С'ер'ожа закон'ч'іў одинац'ат' клас'іў і д'евоч'ка одинац'ат' / спец'іал'нос'т'і по'луч'іли / тоі вод'іт'ел' / а та п'ішла ў Луганс'ке / там об'оіе уч'іліс'а // син п'ішоў у кул'тпрос'вет / а доч'ка п'ішла на по'вара уч'іц'а // на бат'к'іўс'к'і собран'іа визи'вайут' / йа раз / ў два ч'аса ноч'і ў нас ішоў аўтобус на Луганс'к // йа с'аду / побуду на зборах і вер'тайус' до'дому / і ўсе / ўправилас' // бат'ко н'іякого уч'ас'т'іа не' при'н'імаў / ото дома / то грошеі дас'т' / то дроў наруба / ото таке вот / а йа кругом ўсе сама б'ігала / того шо йому ўсе-таки н'ікол'іше // доўч'іла д'ітеі / б'есплатно тод'і ўсе було / йа т'іл'ки сумки з харч'ами давала / хот'а йіх там і кормили хорошо / грошеі йім давала // грош'і нам нач'али дават' тод'і / по'луч'у ото / то тому / то тому дам / грош'і тод'і

ц'їнілис'а хорошо / на п'ат'орку п'їде"ш і сахарку купиш / і
 того / і с'ого // їа тод'ї робила на р'адових / л'їгом робила ў
 пол'ї / поллоли сахарнї бур'ак / кукурузу / пот'солнух / а
 з'їмойу ўсе на ферм'ї / ми ш'ч'їталис'а їак скотники / доїарки
 уход'ат' / а ми навоз п'їдч'їш'ч'а'ем // а пот'ом ме"не заўт'ехн'їк
 забраў на в'еса / с'їлос важи"ла дл'а худоби / записувала усе це
 // так їа хот' од'їхнула два года // і так поч'ти до сво'їей
 п'енс'її їа отак робила / а пот'ом ме"не попро'сили круж"ки
 мит' у погр'їб'ї / там і огурч'їки солили / і пом'їдори / і ўсе там
 було / і ото їа там робила // ну шо їа приїду / по'мийу круж"ки ї
 додому / не"важ"ко було / то ч'їпуха ўсе // поробила отак
 п'їсл'а п'ен'с'її год п'ат' / а пот'ом соўс'їм бросила // доч'їч'ка
 їак уч'їлас'а ў Ворошилоўград'ї / і їїї п'їсл'а т'ехн'їкума
 назнач'їли ў кахветер'її робит' у Л'їс'їч'анс'ке // а ў
 Л'їс'їч'анс'к'ї були р'еб'ата / вони робили ў шахт'ї // вони
 тоже на уч'об'ї були / а пот'ом їїх направили ў шахту / і Зойа
 познакоми"лас' там з парн'ом одним і виїшла зам'їж за н'ого //
 ми поїїхали / з'їграли там свад'бу ў них // жили вони ў бараках
 // а ми зар'їзали кабана / нагрузили ч'їмодани / поїїхали / там
 наготовили ї з'їграли свад'бу по-рос'їїс'ки // от там л'уди
 ве"сел'ї / дружн'ї так'ї ус'ї // росписалис'а там вони / не" ў
 Ворон'еж'ї самому а може к'їлометр'їу за дес'ат' од н'ого /
 однак не" стали там жит' / а при"їїхали назад у Л'їс'їч'анс'к //
 там їїм дали хруш'ч'оўс'ку кварт'їру / жили вони ў ц'її
 кварт'їр'ї / тод'ї пе"рїїшли на другу / поки в'їн робїў / в'їн стаў
 пит' здорово // і шо ж в'їн зв'азаўс'а з наркоманами ї нач'аў
 колоц'а / вот // а Зойа шо она // і їа р'їшила спасти його /
 думайу заби"ру с'уда ў Н'їконогоўку // Зойа уже тод'ї народила
 д'евоч'ку ї мал'ч'їка / і їїї дуже трудно було // в'їн пе"ре"їїхаў
 до нас у колхоз // їа п'їшла до пр'едс'їдат'ел'а / кажу / В'їктор
 Антонович' / устроїте мого з'ат'а на п'їлораму / ну шо / в'їн п'їе
 / не"має жїзн'ї і ўс'о / і мат' визвала його додому / туду / ну
 в'їн поїїхаў / погос'т'уваў і вернуўс'а назад / і каже Зойї / так /
 поїїде"мо до мамї жит' / а вона хату постройїла / здорову
 здорову / на ч'їтир'ї ўхода / на три сїна ї на себе / і вона од'ала
 одну ч'ас'т' і каже / отут зан'їмаїте ї жив'їт' // ну а в'їн
 продолжаў пит' і колоц'а / ну шо / уже дошло / шо вони дома
 не" ноч'уйут' / їа поїїду / ўрод'ї ўлахтуйу трошки / бат'ко не"

разу не^н йіздиў / а йа ўсе ўрем^а // поїду / поїду / ну Саша / ну поки це буде? / не^н ган^аї хот^а йїх / хаї д^іти дома будут^а / йїм же уч^іц^а:а нада // ото йак т^іл^ки веч^ір / уже п^іяний при^ішоў розогнаў ус^іх і ўс^о / а во^ни скитаюц^а:а по л^уд^ам // ну йа дивилас^а дивилас^а і кажу / так / давайте йа вас до себе заб^іру / а пот^ім йак уже п^ідр^ісли д^іти / старше^нк^ій каже / так мамка / нам уже з пап^і не^н жит^а / поїехал^і до бабушки / і во^ни при^іїхали до мене гол^і і бос^і / одних д^ітеї забрала і при^іїхала // і во^ни продоўжили ў школу ходит^а / во^ни ў Покроўс^к ходили ў рус^ку школу / во^ни ж сам^і рус^кі / йа договорилас^а з аўтобусом / шоб йїх заби^іраў / а л^ітом во^ни на ве^іломашинах йїздили // так конч^іли / і тої старш^ії одинац^а:ат^а клас^іў / і ц^а так точ^іно законч^іла // зд^іелали випуск^ні йїм хорош^і / ш^че ї сп^іциал^інос^ті дали / і ўсе на мойї п^іенс^іїї карапалис^а / т^ірудно було // поїдут^а у школу / а мен^і не^нма рубл^а йїм дат^а / шоб на булоч^ку // при^ідут^а додому / най^ід^ац^а:а та ото і ўсе // ну кажу / терп^іт^а // ну не^нма грошеї / ну шо д^іелат^а?! // тод^і йак конч^іли школу / С^іер^іожу од^іали ў С^іватову уч^іц^а:а / ну оце йо^му сумку продукт^іў дае^мо і грошеї / дес^іатку на дорогу / і ўс^о // проуч^іўс^а / пол^іч^іў проф^іес^іїу пч^іеловода / вот // а ц^у д^іевоч^ку од^іали ў Луганс^к / виуч^іїлас^а на шв^іейу / но работат^а не^н работала // при^іїхала додому / і тут йї мал^іч^іїк наїшоўс^а / і виїшла зам^іїж / у Л^іп^іецк^і живе ш^час / усе ў ней^і нормал^іно // і С^іер^іожа уже жи^інатї / жи^іве ў С^іев^іеродон^іецк^іе // ну ї дл^а мам^і наїшоўс^а ч^іеловек / шо буде ўже // ш^час усе хорошо / і в^ін хорошї //

5. А с^іино^м пол^іч^іїлос^а так / шо в^ін не^н конч^іў кул^іт^іпросвет / в^ін посту^іїў т^іда / і його забрала в^і ар^ім^іїу // ну а коли ве^ірнуўс^а з ар^ім^іїї / каже / не^н буду уч^іц^а:а / брос^у // но йа його уговарила конч^іт^а // п^іїсл^а ц^іого каже / п^іїду работат^а шоф^іором / а йа кажу / їди ў кул^іт^іпросвет // купиў наш пр^іедс^іедат^іел^і музику ўс^у / і в^ін стаў зав^іедуйш^іч^іїм клуба нашого / з^ібраў кол^іект^іїў / виступали йак хорошо / і сп^іївали / і танц^іували / і музика така хороша була // ну і в^ін познакомиўс^а з од^нїейейу д^іевоч^койу / і д^іевоч^ка пол^іпала ў про^ісак / ну вобш^чем зал^іет^іела / і в^ін каже / ну шо мамка / поїде^ім св^іатат^а / а фак^іт^іч^іеск^і в^ін сказаў / шо йа йїї не^н

л'убл'у / отак ўсе полу'ч'іло'с' / і в'ін нач'аў пит' / во'на дома
поч'ти не" по'яўл'алас' / п'іду ка'же і при'їду до пу'стих
ка'струл' / ну отак у них ўсе не" кл'ейало'с' / і во'ни розо'ішли'с' /
но дом оста'ў'са за С'ер'о'жої // про'ішоў суд / посу'дили'са /
розд'ілили ўсе на дв'і ч'ас'т'і // в'ін у'йіхаў на Дон'бас / по'буў
там / а пер'ед цим ш'ч'е по'жиў з 'З'інко'ю Т'іша'ково'ю / то'же не"
полу'ч'іло'с' / і по'йіхаў на Дон'бас // то'д'і при'ї'жае і ка'же /
ма'мка ме"не от'праўл'а'ют' на у'ч'обу шо'б у ша'хту на
про'хоч'іка про'ходиў / оду'ч'іў'са / а ра'ботат' не" ра'ботаў / в'ін
п'ішоў во'д'іт'ел'ом // ну в'ін позна'комиў'са з од'но'ї д'іўч'іно'ї /
о'на мо'лодша од н'ого на с'ем л'ет / ну і ка'же / ма'мка / у ме'не
йес'т' д'еву'шка / по'йехал'і зна'комиц' :а / а йа ка'жу / не" по'йіду /
то'б'і н'рави'ц' :а / же"нис' // ну в'ін при'ї'йіхаў з не'ю до нас /
то'д'і по'йіхали до сва'т'іў / зас'ватали / но сва'д'би не" бу'ло /
по'сид'іли веч'ір // і он про'жиў з не'ю с'ем л'ет / і на с'ед'мом
го'ду слу'ч'іло'с' не"ш'ч'ас'т'а / п'ішли до дру'га до сво'го / в'ін
жиў б'іл'а о'з'ор / во'ни п'ішли там / де не"ку'пал'не м'істо / а
над'вор'і жар'ко / і в'ін пр'амо на бере'гу бро'сиў од'е'жду і
нир'нуў там / де коми'ш'і бу'ли / і по'паў у с'ет'ку дл'а ри'би / і
с' :етки в'ін не" мо'г ви'путац' :а // де д'іў'са / не" зна'йут' / од'е'жа
ле'жит' а йо'го не"ма / а в'ін сп'лиў / вит'а'гли а на н'ом не"
ца'рапин'ки / в'ін пр'осто не" мо'г ви'путац' :а // то'д'і пр'иве'зли
йо'го до до'му / а тут йа йо'го са'ма по'хо'вала / ба'т'ка ў'же йо'го не"
бу'ло / три го'да т'іл'ки про'шло / йа'к не" ста'ло ба'т'ка / і
С'ер'о'жа ў'топ / та'ка жи'зн' ко'ротка / со'рок три го'да //

6. Ко'ли йа ра'ботала / то йа при'н'ала дв'і гр'упи ко'роў і
по'до'йлас' а йа нав'ер'но з м'іс'ац' і поб'іл'іла ў ме'не ру'ка / не"
ста'ла д'е'йство'ват' // йа обра'тилас' у Ду'ванку ў бол'ни'ц'у /
Ко'шо'ва бу'ла ўра'ч'ом і зд'елала ме"н'і по'в'язку / ну ото' шо'с'
там ма'зала і об'куту'вала / а во'но ме"н'і н'іч'ого не" по'ма'гало / за
д'вац' :ат' ч'е'тир'і д'н'а ме"н'і н'іч'ого не" по'собило'с' // а по'том
йа обра'тилас' у С'ва'тову // ко'ли йа при'ї'йіхала ту'да / то ўра'ч'іха
ме'не оп'сп'е'довала і ска'зала д'іа'гно'з / у вас р'е'іно / а йа
спра'шуйу / шо це та'ке р'е'іно? / о'на гово'р'іт / шо ва'ш'і
крово'но'сн'і со'суди д'уже мал'ен'к'і / і по'них не" про'ходе кро'ў /
по'е'тому у вас і ру'ки хо'лодн'і / і о'це оно та'ка бол'езн' у вас //
ка'же об'і'зат'ел'но на'да з'йізди'т' у сана'тор'ію на ку'рорт / йа

каже / вам пут'оўку достану // і вона ме^н'і сказа^ла шо йес'т' пут'оўка ў ^Город ^Слав'анск // і ^яа по^йіхала на двац'ат' ч'ітир'і дн'а // шо ме^н'і там д'елали // ме^н'і зразу назнач'іли барокам'еру / по кол'іна ^яа закладайу ^ноги о'так / і во^ни полот'енца^ми ма^г'кими закутували / шоб не^н проходиў ^воздух і ^руки поч'ти аж по плеч'і закладайут' / і во^ни ўкл'уч'айут' с'ет' / і во^но йак ото м'ехдойка ч'ух ч'ух ч'ух // і сід'у ^яа так п'атнац'ат' минут // так ^яа при^н'ала дв'інац'ат' таких процедур // ну коли ^яа конч'іла о'цеї санатор'іі / при^ейіхала додому / ўс'о // а тод'і ж оп'ат' п'ішла до тої ўрач'іхі / а во^на ^{ка}же / ^яа вам іш'ч'е пут'оўку дам // ^яа говор'у ну йак? // а во^на / оч'ен' просто / дам і ўс'о // і ^яа сказа^ла ^мужу / но в'ін ме^н'не ўторіі раз не^н пус^тиў / і ^яа раз т'іл'ки була / йесл'і б два раз^а / ў мене н'іч'ого не^н було // ^яа туд^а йак при^ейіхала / там усе бе^с'платно / по два ч'еловека ў ^комнат'і / вот // там душ йес'т' і ^столова / ^кормили хорошо // а потом ^яа при^ейіхала додому / і ў нас була ^каса ўзаімопомош'ч'і / йак би сказа^т' / і зразу сказаў пр'едс'едат'ел' / пиши ^Н'іна зайаўл'ен'іе / ми ^видамо тоб'і грош'і / і ^яа написала і ^полу^чіла сто рубл'ей на л'еч'ен'іе //

7. Работала ^яа / кидала бур'аки на лаф'ет ^коровам / і ^яакраз із ^Покроўс'кого буў ^вітер ^сил'ній дуже / і ^яа потна була / і ^віте^н'рок ^проскво^зиў ме^н'не / і ў мене п'ід ^рукої ^шишка ^образовалас' // і ц'а ^шишка була була і раз / одошла ў ^груд' // ^яа зразу ^обратилас' до ўрач'а / по^йіхала ў ^Сватову в онколог'іч'еске од'ел'ен'іе і ^росказа^ла ўсе / а во^ни / так / дай^емо ^напраўл'ен'іе на ^Ворошилоўг'рад / а ^яа ^кажу / шо не^н по^йіду // ^яа не^ндоўго ^дума^йуч'і п'ішла ^напрот'іў у т'ерап'еўт'іч'еский каб'ін'ет і ^кажу / шо ^яа вот з ^таким ^вопросом / а во^на ме^н'і ^виписала ^три ^сорта ^табл'еток / і ў ^бутилк'і ^ш'ч'е ^зд'елали в апт'ек'і л'екарство // і о'це ^{ка}же дес'ат' дн'ей по^пите і до ^мене // і ^яа ^пропила дес'ат' дн'ей / а во^но ^уме^н'н'шайец'а і ^уме^н'н'шайец'а / і ^остаўс'а ^мал'ен'кий ^кружоч'ок // ^яа ^при^ейіхала до ^нейі / во^на ме^н'не ^опсл'едовала ^туди ^с'уди / сказа^ла до^пит' ^те / шо ^осталос'а ў ^бутилк'і / і ^при^ейіхат' // ^яа ^допила ^ўс'о / ^пропало // не^нма ^н'іде ^н'іч'ого / ^яа ^при^йіхала до ^нейі ^така ^рада / ўз'ала ^одрубала ^голову ^інд'уку / ^обд'елала ^його ^хорошен'ко / ^положила ў ^сумку / ^от'опила ^сиру ^св'іжого /

масла сколотила / поставила банку молока ї попорла ў бол'ниц'у // поблагодарила ўрач'іху / кажу / не" побрезгуйте / воз'міт' од мене гостин'ч'ік од ч'істого серц'а / а вона каже / ну спас'іба вам / і так ўсе прошло хорошо //

8. Приїшоў з арм'іі м'ій син / познакомиўся з д'евоч'коі і каже / поїдом мамка сватат' // і приїшли ми сватат' / йа позвала своїх двох брат'іў / так / кажу брати моїі / од'івайте лаков'і туфл'і / кос'т'уми хороші / нар'ажайтес' / приїдете до мене і підем сватат' Жен'у // були ш'ч'е з Українцової сторони т'от'а С'ер'ожина і йїї муж / так пішло нас с'ем ч'еловек // приїходим / а там / Боже сохрани! / столи ламайуц'а // посадили нас за с'т'іл / а ми ўз'али с'обойу дв'і л'ітри водки / потом / хл'ібину і руш'ник / хот'а не"т / хл'ібину вона должна ви'носит' // ну не" помн'у // ну шо // давайте сватац'а? / розр'ізали хл'ібину / полот'енцями пе"ре"в'азали нас ус'іх / пос'ідали за с'т'іл / випили / но з пре"д'елу не" ви'ходили / і додому поїхали / оце таке сватан'а // а свад'ба була ч'ере"з м'іс'ац' // гул'али ў столов'ї / було весе"ло / л'удеї було багато / наготовили ўс'ого / холоц'іў наварили / катл'ет'іў нажарили / риби нажарили / т'іфт'ел'і були / голуб'ц'і / ўс'ого ўс'ого було страшно много // пр'едс'едат'ел' уч'аствуваў і його жена / музика хороша іграла / весе"ло ўсе було / хорошо // подарили йім хорошо / і од кол'хозу подарок буў / не" помн'у праўда йакіі // а Зойіну свад'бу гул'али ў Рос'ійі / там так'і л'уди ве"сел'і / не" то шо ў нас / там не" диўл'ац'а / шо на тоб'і над'іто / шо на стол'і стоїт' / там с'ілі першій раз за с'т'іл / випієли по р'умк'і і йак пішли танц'уват'! / музика на ўсу! / а тод'і де хто попаў / туда і с'іў / не"ма того / шо ў кожного свое м'істо // от ве"сел'і л'уди рус'к'і! / три гармошки грають / і ч'астушки з мат'уш'ком / і ўсе сп'івайут' // йак весе"ло було у Зойі! // і циган'і були / і ўс'і так понар'ажалис' / шо не" узнат' / і по хатам ходили / і ўсе було // Зойа од'іта була ў плат'е б'іле / фата була дл'іна / туф'ел'ки б'іл'і // Саша буў у кос'т'ум'і ў ч'орному // туфл'і ў Зойі не" крали / там не"ма таких при"чандал'іў йак у нас //

9. У нас були ў се^нлі парники / йакі парники були! / дл'ін'і: дл'ін'і: / пл'онкоі накрит'і / і тут була топка / топили р'еб'ата / йакі работали по 'оч'ер'ед'і / і ми вираш'ч'ували 'пере'ц' 'сладкіі / 'пере'ц' 'гор'кіі / пом'ідори / капусту / ўсе о'це // ото 'с'іем с'ем'ена / а потам нач'інае с'ходит' / ми його зе'мел'коі при'гор'таем / то д'і нач'інаем прориват' йіх / і так'і пом'ідори виростали! / а йака капуста була! / а 'пере'ц' буў! ої! / і ўсе було // йаш'ч'ками ў ма'шини грузили / возили ў С'ватову здавали // у нас буў бригад'ір такий хорошиі / ўс'ігда з нами ш'ч'ітаўс'а // огур'ци ми са'жали два 'раза // о'це пер'віі раз посади'мо і зби'рае'мо // а потам в 'аўгус'т'і са'жайем заново / і на 'ос'ін' огур'ч'іки хорошиі рве'мо і здае'мо у постаўку // колхоз буў отл'іч'ніі / ўсе було хо'рошо / і робота була ўс'ім / 'с'іна було с'к'іл'ки! / соломи! // а худо'би! / було с'імсот голоў худо'би // багато моло'ка до'ярки на'даіували // йа праўда не^н до'йла / йа на'воз п'ідгр'ібала / о'це до'ярки по'дойут' / п'ідут' / а ми на'воз п'ідгр'ібаем / поки вони о'п'ат' не^н п'р'ійдут' / ко'рови ч'іс'т'і були / йак заі'деш у са'раі а вони сто'яат' йак ч'ас'іки / ўс'і ч'іс'т'і / спраўн'і / са'раіі були т'опл'і / ну ўсе було хоро'шо //

10. Йак ми хо'дили ў ш'колу // то д'і йакраз нас н'імці зах'ватили / були йакі там муш'ч'іні осталис'а / а то інвал'іді / і йак т'іл'ки на'да було уби'рат' хл'іб / то ч'ілі 'коси / і ж'інки ви'ходили ко'сит' / ўруч'іну / а потам була ў нас та'ка / йііі називали лобогр'ейка / ото туди ста'нови'ц':а о'дин ч'ело'в'ек / і ото вона і'де / коло'сок зр'ізае і йак с'ноп'ік д'е'лае / а в'ін раз / 'вилами скинуў / раз / скинуў / а сл'ідом ўйажут' ж'інки / а д'іти крутили пе'р'еве'сло // йа л'іч'но крутила // а потам нас поси'лайут' но'сити сно'пи / а ми йіх не^н п'ідн'іме'м / но ми 'волоком т'а'гали і скла'дали ў ко'пни // у ко'пн'і було шизд'іс'ат сно'поў // ми д'іти но'сили ш'ч'е воду ко'сар'ам / а в'еч'іром ми пасли бик'іў і ко'роў ч'асоў до двана'ц'ати / о'дина'ц'ати // 'сере'д двору йісти варили / кирпи'ч'інки по'ложут' / з'верху кружоч'ек / ч'агунок і вар'ат' то йушку / то галушки / а потам пос'ідае'м пр'амо надвор'і і даваі йісти // о'це була та'ка ж'изн' // но ве'села була // ото ч'уйеш / у'же тан'ці / у'же кри'чат' / то там сп'івайут' / то там / х'лопц'і на бала'лайках гра'йут' / і ми у'же

нач'али п'ідростат'і / ми стали б'ігат' // б'іжим / а над'іт'
н'іч'ого / і нач'інайем рисоуват' на ногах тапки / один раз
ч'орн'і / один раз б'іл'і // а коли кавуни сп'іли! / ў колхоз'і
кавуни сажали / ото п'ідемо нарвемо / а ў кого йаблука йес'т'
хорош'і / тоже нарвем / і н'іхто н'іколи не об'іжаўс' // ото йе ў
мене йаблун'а / йіі п'ішли оборвали / на другий ден' у подруги
моїей // і ото отак // так д'ецтво проходило //

11. З нашого се^ла забирали л'удей работат' у Герман'ію /
там була мо^я т'от'а // а йа мала була і думала / оце т'от'а
при^їїде і при^євезе багато гостин'ц'іў / а вона при^їїхала гола і
боса // так шо не ўс'ім удавалос' з Герман'іі шос' при^євезти //
а шч'е помн'у / йак наш'і отступали / ск'іл'ки машин йіхало! /
таких здорових! / казали / шо це аме^ри^канс'к'і машини / вони
йідут' / а ми йім махайем // ч'асто самол'оти над нами л'італи / і
наш'і отл'іч'алис' од н'імец'ких / наш ле^тит' раўном'ерно / а
н'імец'к'і отак гу-у-у-у // а пот'ом у нас пере^д двором н'імец'і
висипали поўну машину м'ін / і вони ле^жжали / поки нас не^н
освободили / а тоді уз'али / при^їїхали йак'іс' д'ад'ки /
поскладали йіх і виве^зли //

12. Пере^д тим йак нас освобождат' / прошла танка / оце
н'імец'і були ў Дуванк'і і ў Покроўс'кому / а ў нас не^н було // і
оце ч'ере^з нас з Дуванки ў Покроўс'к один раз ўсе
пе^ре^возили / ве^зли і йіду / і одежду / і од'їяла / бойепри^їпаси
/ воду // танк прошоў ус'у Н'іко^нороўку // це було пере^д
освобожд'ен'іем / а пот'ом нас нач'али освобождат' // нам
казали / ховайтес' по погр'ібам // бойі були ў Дуванк'і і
Покроўс'кому / а ми посе^редин'і // і коли ўсе затихло / один
солдат дивіўс'а на мене і сказаў / і ў мене така д'евоч'ка йес'т'
// а коли ми були шч'е не^н освобожд'он':і / мололи раз муку на
мельниц'і / стали од'ихат' і бач'імо / самол'от / ми ото
повиб'ігали на кри^леч'ко / махайемо / це Андр'уша! / в'ін же
л'оч'іком работаў м'ї брат // дивімос'а / в'ін ле^тіў ле^тіў /
один раз низ'ко проле^тіў / другий раз шч'е нишч'е / а трет'їй
ішч'е нишч'е / і на цей трет'їй раз в'ін кинуў піс'мо / і в'ін
поле^тіў // а коли йа уже уч'ілас' у р'ем'есл'іном / в'ін ішч'е
раз прил'ітаў / і на цей раз кинуў сапоги керзов'і / махорки

багато бат'і курит' / і він кинуў пр'амо у двор'і // ото радос'т'і було! //

13. Ме^н'і с'емд'ес'ат с'ем л'ет і йа поїхала на свад'бу до онуч'ка // свад'ба була ў С'ев'еродон'ецк'е // приїж'айу туду на його кварт'ірку а С'ер'ожа уже ўр'аж'аўс'а / він біліі крас'івіі кос'т'ум купіў // уб'рали ми С'ер'ожу / дружок приїшоў і ўс'і гос'т'і з нашої сторо'ни // ну мама ўз'ала ікону / благословила його / і ми ўс'і поїхали до н'ев'ести // приїхали // ми ўс'і поїхали л'іфтом / а р'еб'ата поб'ігли по ета'жам // а тод'і даваі н'ев'есту викупл'ат' / крич'али / і задан'йа загадували / і ўсе ото таке // ну тод'і ми зашлі / а там стол накритий / н'ев'еста ўб'рата стоїт' / біле плат'е / фа'та крас'іва / прич'оска / ўсе // ну ми випі'ли / закусили і поїхали ў закс // там йіх роспи'сали // і там не^д'алеко од закса во'ни фотограф'ірувалис' у разних позах // а пот'ом поїхали на в'еч'ніі огон' / а пот'ом у кафе уже гул'ат' // ну шо / ўсе прош'ло хоро'шо / йіди було багато разної / конкурси були / музика хороша грала / подарк'іў надарили йім разних / і даже номер л'укс в'отел'і дорогом // ну ўсе було зам'еч'ат'ел'но / і йа стара уже погул'ала //

14. Йак нас уже освобождали / приїшла розв'едка ноч'у / ўс'і ў біліих палатках // а ми спали / а во'ни пр'амо з Дубин'іўки спустилис'а до нас // а во'но с'н'ігу! / страшні сугроби! / і во'ни раз до нас у хату / а мама зас'в'ітила каганец' / в'ікна затулила / а один каже / н'е боїс'а мамаша / нас сд'ес' м'ілііони // і во'ни йак одкрили палатку / а ў них на шапках зв'оздоч'ки красні / а Андр'уша йак схвач'уйец'а і крич'іт' / наш'і / наш'і приїшли! / а тут йак спустилис'! і пушки т'анут' / і разні бойепри'єпаси с'уда / йак насунуло! / страшне! //

15. Буў іш'ч'е один случ'аі у во'іну // йіде мотоцикол / два н'імс'і ў н'ом сид'ат' / заїшли ў хату і нач'али об'ясн'ат' / шо йім ладик'іў нада / мама достала ноч'ви / там було три сорта муки / пше^н'нич'на / йач'на і житн'а / мама показує / з йакої муки д'елат' / пше^н'нич'на мука сама біла / і во'ни показали на нейі // мама напе^н'кла ладик'іў / во'ни с'іли за ст'іл /

розложилис'а / і ме^н'і дуже запо^мни^лас'а кан^церва / та^ка
ви^сока ба^нка / і во^ни йа^к одк^рили / во^на па^хне на ўс'у ха^ту / а
ми див^имс'а // ну во^ни по^йіли і ка^жут' / ма^тка! / о^це ха^й д'іти
дой^д'ат' / так н'іч'ого во^ни не^н забра^ли / с'іли на мото^цикол і
по^йіхали / і ост^алас' тр'а^поч'ка од^на / йа й'іі запо^мнила на ўс'у
жиз^н' / кра^с'іва та^ка / йа й'іі ўз'ала і об^мотала со^б'і но^гу / не^н
по^думаўши / шо во^на гр'аз^на / а на но^гах то^д'і бу^ли стра^шн'і
ра^ни / гно^йніки / бол'ез^н'і раз^н'і то^д'і хо^дили / і ко^роста бу^ла //
ну об^мотала йа но^гу і хо^д'у ў н'іі // а но^ч'у про^сну^лас' / і
на^ч'ала ў ме^не но^га све^рб'іт' / йа йа^к розгор^нула тр'а^пку / а
во^на у^же поч'ор^н'іла / а ма^ма г^л'ану^ла / ої Бо^же / во^на
за^живайе! / йа б'ігом оп'ат' за^кутала но^гу / і за йа^кус' не^д'іл'у
оч'істи^лас' мо^йа но^га / т'іл'ки кра^сна ото^жиц'а ост^алас' / і
б'іл'ш во^на ў ме^не не^н бол'іла // і о^це йа так спа^слас' т'іейу
тр'а^поч'койу //

16. Ко^ли хо^дила ў ш^ко^лу / ми ло^вили ри^бу / зро^били
ко^билу / і о^це ло^вили уп'ат'ох / два ч'ело^в'ека дер^жут' низ'ко
ко^билу / а ост^ал'ні по бере^гам наган'а^йут' ри^бу // йа^к
віт'ане^нм! / а там ри^би! / і лин^ки бу^ли / і кара^с'і / і ш'ч'у^ки // і
ото при^{не}'сем до^дому / і со^с'ед'еї кор^мили / і сам'і йіли //
дуже ба^гато ри^би бу^ло // і о^це ми так пи^талис'а ц'іейу ри^бойу
// йіли ш'ч'е бур'йа^ни раз^н'і / і ба^б'ки / і г'ір'ч'ак / і не^нза^буд'ку /
то^д'і све^р'іпу / мо^лоч'аї // ну во^бш'ч'ем т^рудно бу^ло //

17. Ко^ли ш^ко^лу конч'али / ўс'о раў^но д'іт'ам
спе^ци^ал'нос'т'і да^вали // ме^не забра^ли ў р'ем'ес^л'ане
уч'іл'ш'ч'е / од'івали / обу^вали і кор^мили там / йа ви^{уч}'ілас' на
то^кар'а / но хот'а і бу^ла п'а^того розр'а^ду / ро^била м'ел^к'і
ро^боти / ме^н'і дали ста^нок / йа на н'ому га^йки то^ч'іла / бол^ти /
р'із'бу нар'ізала / шу^рупи д'елала / за^кл'опки / ўсе та^ке //
зароб^л'ала хо^рошо // за с'м'ену ви^пускала йа т^риста га^йок / ў
м'іс'ац' і ви^хо^дило ў ме^не руб^л'еї сто п'ід'ес'ат / сто вос'імс'ат
/ ну до двухсот // ў те ўрем'а грош'і бу^ли до^рог'і // то^д'і
про^дукти дешев'і бу^ли / ўсе бу^ло кач'еств'ене / ўсе бу^ло ў^кусне
/ і оде^жда бу^ла д'е^шова / і т'кан'і раз^н'і // мо^жна бу^ло жит' // а
от у д'ец^т'ві н'іч'ого бу^ло од'іт' // во^йна то^д'і бу^ла //

18. П'ісл'а воїни такий у нас колхоз буў багатий! / ус'ого було / робота була / ск'іл'ки молод'ож'і було / йак у клуб'і було / такий орк'естр буў / музыка йака була / молод'ож виступала / йак'і концерти давала // і тод'і ўсе воно распалос' / распалос' / і тепер у нас у колхоз'іў не^нма / н'іч'ого // ўсе розруше^нно / роз'ірвали нашу Н'іко^ннороўку на ч'ітир'і ч'ас'т'і // такий сад'ік буў! / крас'івай / і стол'іки були / і кроватки / і ігрушки // кан'тора хороша була / магаз'ін р'адом // вобш'ч'ем м'іл'іон'ером ш'ч'італас' наша Н'іко^ннороўка // ўс'і дружн'і були / ве^нсел'і / а йак колхоз^с розпаўс'а / і л'уди стали не^ннави^{сн}'і / зл'і // ої! //

19. Була йа на Шп'іцб'ерг'ен'і і за два года получ'іла дв'і пут'оўки / одну ў санатор'іі / а другую ў дом од'иха // і йа по'іхала ў санатор'іі // при^ейхала туд'а і зразу позна^комилас'а з д'іўч'атами / і нам пре^дложили п'іти ў т'еатр // там була п'останова йак'ас' нова // ми при^ешли туд'а / а там так крас'іво / портрети вис'ат' зд'оров'і / пот'ом п'ішли поди^евилис'а п'останову і там с'фотограф'іруваліс' на ви^ход'і // йак ме^н'ні пон'раві^елос'! / йака п'іеса! / і оце де ми жили ў санатор'іі / там були і тан'ц'і / і ігри раз'н'і // і оце йак об'яўл'айут' дам'ск'і вал'с / ми должн'і при^еглашат' не^н св'ойіх рус'к'их / а лати^шей / і так дружбу зав'одили / були крас'ів'і тан'ц'і / і вал'с / і танго / і фокстрот / при^еходили л'уди і пожил'і / с'ідали і дивіліс'а / йак ми тан'ц'уємо / ўсе було хорошо / ме^н'ні і дуже пон'раві^елос' //

20. Школа була ў нас с'тара холодна / топит' н'іч'ім було / приїде^нм / а там холодиш'ч'е таке / над'іт' на себе н'іч'ого / ну топила там одна бабушка / затопе / а дим ў глаза л'ізе / ў рот л'ізе / а ми бушуйemos'а б'ігаємо // вош'і зай'ідали / ск'іл'ки вошей було / і мама ото ж воз'ме із подсолнуха д'елала ш'ч'олок такий / нагорит' с подсолнуха / і оцей поп'іл бе^н'реш / прости^елайеш салф'етку / висипайеш туд'і / л'еш кип'ач'ону воду / і тод'і береш одежу / ложиш у д'іжку і заливайеш оцим ш'ч'олоком / і воно стоїт' ц'іл'і сутки / шоб от'і воши подохли // пот'ом мама бе^н'ре пос'т'ірайе ўсе / на сон'ц'і посуше / над'іне на нас / а вони оп'ят' // короста йака була! / Господ'і Боже! / ск'іл'ки бол'ач'ок було / це не^н пе^н'редат' / шо воно ў воїну

було // от кор'і ў мене брат'ік умер / поховали отам у бол'ниці / додому не од'али нам //

21. Коли йа ве^рбувалас'а на Шп'іцберг / то перва ком'ісія була ў Кад'іўк'і / тепер це Стаханоў / там строго строго ўсе було наш'ч'от здороўя / йес'л'і напри'мер насморк нападе / то можут' не ўз'ат' / вот // ну при'везли і зразу роспри'д'ілили по кварт'ірам / це ў Москв'і / там ми були деўяг' дн'ей / поки во'ни набрали там ш'ч'е л'удей // ну 'визвали нас у каб'ін'ет і сказали / шоб ми не казали / шо ми комсомол'ц'і // отак // пот'ом із Москви нас достави'ели ў портові город Мурманс'к / там нада пе'ре'пли'еват' усе Бар'енцове море / і ме'н'і дуже хот'ілос'а побач'іт' / шоб т'іл'ки море і небо // і нас погрузили на пароход Кооп'ерац'ія називаўс'а / в'ін буў за гран'іцоі на вистаўк'і / крас'івіі буў / погрузили нас і от ми пли'вем мор'ем і нам кажут' / так / ш'ч'ас буде кач'ка зибйу / це з'нач'е / шо вес' пароход ходором ходе отак // а тод'і кажут' буде бортова кач'ка / во'ни ж з'найут' усе // ми пли'ели тройе суток // при'везли нас / вигрузили / і ми п'ішли в обш'ч'ежит'іе // і ме'н'і дуже було інт'ірэсно / шо там три м'іс'ац'а настаіе сполош'на т'ма / у мене буў кал'ендар' йа його з'нала напам'ат' / і йа з'нала / шо двац'ат' трет'ого феўрал'а сходе сон'ч'ко / і так б'істро / т'іл'ки зошло і уже не'ма / оце ме'н'і за'помнилос' // а тод'і наступала така пора / шо сонце сходе і ходе ходе / і не' за'ходе // а пот'ом настане таке / шо ден' і н'іч' / ден' і н'іч' / йак у нас // там дуже т'ажоліі клімат / ва'жко д'ихат' / воздуха не' хва'таіе / травинки росли три сант'іметра од земл'і / ходили ми на екскурс'ійу / були аж на п'ірам'ід'і / ми туди забралис'а / і нам н'іч'ого не' було видно з гори т'іейей / і там ле'жат' бутилоч'ки / туд'а ўс'і записки кидали / йа допус'т'ім / Собол' Н'іна Гри'егор'іўна була тут тако'го то тако'го то года і ч'ісла / оце так скрутила і кинула ў бутилоч'ку // і она там пов'еч'но ле'жит' // і там цих бумажи'ч'ок ле'жит' уіма! / там ми і фотограф'ірувалис' / і усе // ўс'і ці острови були од'ел'но / і ўс'і омивалис'а водоі / і доби'ералис'а од острова до острова на кат'ер'і // за нас тут отв'еч'али полнос'т'іу // при'й'ж'ало два рази консул'ство / вот // при'й'ж'али і виби'ерали оф'іц'іанток / ну там у нас були

д'їу'ч'ата / а йа була по'мошн'іком | повара і п'ідм'ін'ала о'цих
оф'іц'іанток три | раза ў не'д'іл'у // а во'ни обслу'говували о'цих
вот / на'ч'ал'ство // ну о'це йак во'ни при'їхали / і | нада було
'вибрат' оф'іц'іантку // во'ни були хо'рош'і оф'іц'іантки / но
стар'і / і | вибрали мене / а йа була мо'лода крас'іва / во'лос':а
'доўге / куч'ер'аве // ну йа нар'адилас'а і | при'шла с'уда / ўз'ала
крас'іву с'кат'ерт' / на'крила стол / усе по'ставила с'ім'етр'іч'но /
нар'ізала коў'баски сир'ку / ўто'ре / ну усе зроби'ла / во'ни заїшли
пойіли / а ў кон'ц'і ўс'ігда пи'ли ч'аї // йім усе по'нравилос' / і
во'ни ска'зали / откри'вайте л'укс / ўсе там при'би'райте і там
'буде"те при'н'іма'т' нор'вежц'іў // но по'дава'т' | буде т'іл'ки вот
'ета д'е'вушка / на | мене ка'же // ну і вот при'ї'ж:а'йе нор'вез'ка
ш'хуна / йіх було во'с'ім ч'олов'ік / йа там з | ними не" була / йа
при'ї'ду по'дам і шмиг о'т:уда / а во'ни ди'ўл'ац':а на | мене / а йа
не" обзи'вайус' н'іч'ого / по'стави'ла / вишла / ўсе // так во'ни
побу'ли ў нас три дн'а і | упли'єли на'зад / а цеї л'укс оста'ўс'а за
'нами // там спирт'ного не" було // нам на | ка'ждий празн'ік да'вали
'мужч'інам по | бутилк'і водки / а нам по | бутилк'і ви'на / і ўс'ак'і
кан'церви бу'ли / і кра'би / і са'зан // і во'ни о'це упли'євайут' / і ўсе
оста'йец':а на'ше / і от ми ў о'цеї л'укс і дн'а три | лако'йімс'а / і
кон'йак п'іем і йімо усе / ну йак ми у'же ўсе до'їли / оста'лас' у
нас бу'тила кон'йа'ка / і р'ішили ми по'трош'ку | випи'т' / ну та
'випи'ла / та / та / а | Гос'а з йа'кої йа по'ли | ми'ла | випи'ла | пове"н
ста'кан / і йак с'тала во'на п'я'на! / ої! / шо ж во'на там твори'ла!?! /
н'ікого не" слухала / по'вариху схвати'ла і | ка'же / ш'ч'ас поса'д'у
на красну пли'ту і спе"ч'ес':а / а во'на зл'ака'лас'! // ну йа то'д'і
забрала | Гос'у до'дому / привела ў | ко'мнату / а во'на і там
бушу'вала // а на дру'гий | ден' ми йіі розка'зу'єм / а во'на н'іч'ого
не" по'мне // ота'ке було // а | пере"д о'дїездом ўс'і по'оста'ўл'али
сво'їй адре'са / по'прош'ч'алис' / і нам при'є'слали паро'ход
Д'ержав'ін / старий роз'вале"ний / по'грузили нас / і ми йіде"мо /
бой'мос' / ну доб'ралис' | благопо'луч'но / при'шли ў | Мурманс'к /
а о'т:уда нас отпра'вили до Моск'ви // у Моск'ві нам да'ли | по'лний
рош'ч'от / од:али на | ру'ки паспор'та за'гран'іч'н'і і ўс'о / од
Моск'ви йід'те | сам'і / хто ку'да // так при'їхала йа ў | С'ватову /
забрала сво'їй | в'еш'ч'і і | бач'у там на'ш'і / | Л'убка | Шалаїк'іна і
'т'отка | Ф'ен'ка | Циганка / во'ни ди'ўл'ац':а і | ка'жут' / Н'іна | це ти?
/ йа / ка'жу / а хто? / і во'ни ме"не забра'ли пр'ам до Н'іко'нороўки

/ і б'іл'а дому висадили // а там уже знають / що йа приїду / л'удеї собралос'! / д'ітеї! // ну йа зразу до сумки ї достайу стопку шиколадок / і кождому дала по шоколаду / а вони блис'т'аш'ч'і / д'іти не поїмут' / що воно / ну те ўрем'а / п'іс'ат трет'ій год! / ну д'іт'ішки поб'ігли / а ми пішли ў хату / йа достала гостин'ці / много йа прив'езла ус'ого / і канцerv'іў ус'іх / і сухої колбаси / і згуш'ч'оного молока ў банках здорових / тод'і / бат'і шубу / там / хлопц'іў приод'іла / мам'і грошеї дала на й'ду // отак йа підмогла дома //

СТАРОБІЛЬСЬКИЙ РАЙОН

с. Лиман

Село розташоване на річці Айдар за 10 км на північ від районного центру. Його заснували в середині XVIII століття вихідці з Лівобережної України.

Інформант: Ложечка Іван Миколайович, 1968 р. н.

– *Розкажіть про своїх рідних.*

– Розкажу́ю / бабушка Ман'а родилас'а у ди́'їац:от п'ятому роц'і ў се"л'і Клупоўка Ч'єрн'ігоўс'коі облас'т'і // ран'ше ми йїздили туди кожна л'іто ў гос'т'і // там л'іси кругом / багато йаг'ід / гри"б'іў в'ід се"ла два к'ілометри те"ч'є р'іч'ка Сош / ч'єре"з р'іч'ку ўже видно села білорус'к'і ўже // багато риби / то́му шо Сош ўпадає ч'єре"з с'ім к'ілометр'іў от Клупоўки ў Дн'іпро / дуже багато риби // рибу ловит' йїзди"ли / м'іста хо́рош'і / св'іжий воздух // то́д'і у триц'ят' трет'ому роц'і вони пе"ре"йїхали у Староб'іл'с'к'ий район но ў тому роц'і голодоўка була / при"йїжали вербоўш'ч'ієки / вербували / шоб пе"ре"се"л'алис' л'уди / то шо багато ж л'удеї повиме"рло / н'ікому було робит' у колхоз'і // знач'іт' у триц'ят' трет'ому при"йїхали вони ў Староб'іл'с'кий район / зас'ілилис' вони ў хату / там пуста хата стоїала // колхоз даў хату йім / ну і стали робит' ў колхоз'і // ч'олов'іка баби Ман'і звали Іваном / м'ї д'ід Іван знач'іт' / ў сорок першому роц'і / йак нач'алас' Ве"лика В'ігч'ізн'ана в'їна / на фронт пішоў в'ін / і по-моєму ў сорок ўторому полу"чили пов'єстку шо пропаў в'ін безв'іс'т'і // ну цеї д'ід / і баба по мате"рин'с'к'і л'ін'їі // а по бат'к'іус'к'і л'ін'їі сами вони Староб'іл'с'кого району / знач'іт' д'ід Саўка з Бут'іўки сам родом Староб'іл'с'кого району / а баба Вал'ка родом із Старого Оскола Воронеж'з'коі облас'т'і / так шо сам'і вони Староб'іл'с'кого району // жи"ли / тоже зан'їмалис' / зе"мл'а була ў них // д'ід Саўка буў інвал'ідом / в'ін пострадаў піс'л'а ре"вол'уц'їі / сил'но його побили ў ре"вол'уц'їю // о́но ж то банди були // на в'їн'і в'ін не" буў / то́му шо буў інвал'ідом // ну ўсе пока //

– Розкажіть про своїх сестер і братів.

– Про се^нстер і брат^ії // ну ї мене йе брат старшиї / се^нстра молодша // брат жи^еве ї Староб^іл[’]с[’]ку / а се^нстра жи^еве під Староб^іл[’]с[’]ком ї се^нл[’]і Ли^еман б^іл[’]а р[’]ч[’]ки Аїдар / ч[’]ере^з Ли^еман те^нч[’]е р[’]ч[’]ка Аїдар / хороші м^іста на те^нри^тор[’]ійі се^нла Ли^еман розпо^ложе^но / три / два пі^юнерлагер[’]а і сана^тор[’]ії проф^ілоктор[’]ії „Сос^новий” / б^іл[’]а р[’]ч[’]ки л[’]іс //

– А ви по гриби ходили чи по ягоди?

– Да хо^дили по йа^годи / хо^дили гри^еби зби^ерали / мас^л’ата / а б^іл[’]а р[’]ч[’]ки зби^ерали оп[’]ата / ос[’]ін[’]:у собі^ерали //

– А якісь дерева цікаві ростуть у сестри або в брата?

– Де^нрева // йак^і ростут[’] // абри^екоси / йаблука ростут[’] / груш^і // ус[’]і пло^дов^і // л[’]іш[’]ч[’]іна росте / ба^гато л[’]іш[’]ч[’]іні росте / са^диї ш[’]ч[’]е бат[’]ко // ростут[’] ш[’]ч[’]е дв^і йаблун[’]і і б^ілії налиї та ан^тоноїка // цим йаблун[’]ам год[’]її с[’]імс[’]ат п[’]ат[’] // са^диї ш[’]ч[’]е д[’]ід Іван / д[’]ід Іван іш[’]ч[’]е са^диї // до с[’]іх пор ц[’]і дв^і йаблун[’]і жив^і // обр^ізайут[’] сух^і в[’]етки / ї^хажуйут[’] за н^іми / но во^ни ш[’]ч[’]е пло^донос[’]ат[’] // на р[’]ч[’]ку ч[’]асто б^ігали ку^пац[’]:а / йак мал^і були / рибу ловили // сонце т[’]іки с^ходит[’] / а ми їже на р[’]іц[’]:і рибу лови^ем //

– А яку рибу ловили?

– Та їс[’]аку рибу ловили / і ш[’]ч[’]ук ловили / і ш[’]ч[’]абак // пише^нц[’]:а вобш[’]ч[’]е л[’]еш[’]ч[’] / а по-на^родному у нас нази^евайец[’]:а ш[’]ч[’]абак // і ш[’]ч[’]абака / і хо^дили на со^ма // сом нач[’]і^енайе кл[’]уват[’] / хо^дит[’] // на р[’]іц[’]:і дн[’]ом сом ле^нжит[’] на дн[’]і / а йак сонце с[’]іда / то сом нач[’]і^енайе хо^дит[’] / нач[’]і^енайе кор^миц[’]:а / і позакидуйем / і ц[’]ілу н[’]іч[’] / пока сонце заїде їс[’]о / їс[’]ім знову до^мої // так шо ловили со^м:її // а так ц[’]ілими дн[’]ами л[’]ітом на р[’]іц[’]:і хо^дили / йак вода ч[’]ут[’] під[’]ігр[’]їец[’]:а / і на р[’]ч[’]ку гур^том собі^еремс[’]а / і на р[’]ч[’]ку ку^пац[’]:а гур^том // не^далеко в[’]ід нас там жи^ли однокласники / ми їм[’]ест[’]е в одін клас хо^дили // бли^езн[’]уки Вас[’]ка і Сашка Пан[’]ки // і ото / ч[’]і йа до них / ч[’]і во^ни до мене заход[’]ат[’] / і на р[’]ч[’]ку то ра^к:її лоїл[’]ат[’] // л[’]ітом жарко / і тому ми ц[’]ілії ден[’] на р[’]іц[’]:і пропадали //

– А взимку що робили? Може, якісь свята були?

– Зи^емої // а зи^емої там в ого^род[’]і узор^ч:ата не^ве^нлик^і / і ото зби^ерайемс[’]а гур^том там з ву^лиц[’] ч[’]і с[’]ус[’]ід[’]н^іх ву^лиц[’] / і ї

хокеї / поки не^н сте^нм^н'їє // це на кан'їкулах / і ц'їлий ден' у
хокеї іграли ч'ї на лижах ходили / на санках каталис' ц'їлий
ден' // то там / то там // дома не^н сид'їли н'їколи // тод'ї і сн'їга
б'їл'ш'ч'е було / хто шо ш'ч'ас говори^т' //

– Розкажіть про школу.

– У школу ми ходили знач'їт' // ран'ше ж не^н було /
ран'ше ж дес'ат' клас'їу було // пішоў йа с^н'ми рок'їу / ну
л'їтом не^н помн'у ўже / ч'ї м'їс'ац' / ч'ї п'їўтора були курси
підготов'їт'ел'н'ї / потім ми по-мойему м'їс'ац' походили
л'їтом // ну там по-мойему не^н єто / не^ндоўго / до об'їду і
додому в'їдпускали // ото походили ми і ўс'о / і тод'ї з першого
сент'абр'а пішоў у першїй клас // уч'їлис' оно / ну ш'ч'ас знову
школа ближч'е до нас построїена // год'їу п'атнац'ат' / йак
построїїли йїї // ўже двохетажна / здорова ўже школа / а тож у
центр с^н'ла там і клуб / і магазин / там центр / і с'їл'с'кїй совет
там у центр'ї // була одноетажна школа знач'їт' / там була раз /
два / три одноетажн'ї здан'їа були // ото була школа // а ми
ўч'їлис' знач'їт' у ц'їїейї школи метр'їу сто нав'ернойе була //
ну йак сказат' / йак хатка нав'ернойе була // дв'ї комнаты було ў
ц'її хац'ї // вот то була караулка / називали караулка // короч'е
церква там стояла // возл'е церкви та караулка // ну т'ї / хто
здалека при'ходи'ли молиц'а там ў церкву ч'ї на празник /
могли там пер'еноч'увати ў ц'її карулц'ї // ну і ми уч'їлис' до
ч'єт'вертого класу це ж // дв'ї комнаты там було і коридор
пос^н'реди'н'ї // і ото а клас і бе клас / два класи нас уч'їлис' //
там р'адом останоўка аўтобуса / додому ж їзди'ли р'адом // йа
ж кажу там метр'їу дв'їс'т'ї / і столова р'адом // це ж продл'он'а
група була / післ'а зан'ат' остаўл'али / уроки уч'їли /
продл'онка називали ми йїї // а тод'ї ж п'їятий клас тудя
п'їшли ў ту школу // ну і хороша школа // ну ш'ч'ас не^н знайу /
здан'їа ш'ч'ас стоїат' т'ї / а під шо хто їх забраў / даже не^н
скажу // йа знайу шо на дес'ат' рок'їу / йак вибуў / законч'їли
школу // собралис' ў йакому / ў де^н'аносто ч'єт'вертому роц'ї
ми соби'ралис' / це ўже но^н'ва школа була // но ми у стар'її
соби'ралис' / там у спортзал'ї ото нас соби'рали // а у двац'ат'
рок'їу ўже соби'рали ў но^н'її школ'ї //

– А що там у старїй?

– Не^н знайу |даже п'ід шо йїї забрали / хто йїї забраў / ч'і |викупи^єли / ч'і в |аренду забрали // а тод'і у |старш'і класи п'ішком |ходиў // п'ішоч'ком // там воно не^н |сил'но далеко п'атнац' :ат' / двац' :ат' |минут іт:и було //

– *Велика школа була?*

– Ну йак тоб'і сказат' / ми ж д'іт'ми були / нам ве^нлика була // здавалас' ве^нлика |тоже ў |школ'і // там оно ж таке |школа на |бугорку була / і |ото ми |води нал':ем там |ото / на |бугорок |с'аде^нм / то на |м'ішки / а то на |портфел'і / і |зйеж:айем униз / зйїж:айем униз по |л'оду / ну |уч'ілис' / |старалис' //

– *А свята в школі були якісь?*

– Робили / ну кон'ешно / |саме ве^нлике кон'ешно |с'в'ато це Новий |р'ік // там |ото |сценки // та |оно ж і |ш'час |сценки у |школах // і |тод'і і |хор буў / на |сор'еўнован'їа по |району |їзди^єли |виступали // |пот'ім |їа |знайу / |їзди^єли ми |тод'і по |шахматам |тоже ў |Староб'іл'с'к / усе ж |сор'еўнован'їа були // |спортивних |заход'їў |ск'іл'ки |хош було // ми |їзди^єли і до нас |приїж:али |р'ізн'і |школи / |г'рالی |тод'і ж і |се^нло / і |р'ізн'і |села |г'рالی |тоже ж / і |колхози |були / і |соўхози // |команди ў |кожному |колхоз'і / ў |кожному |саўхоз'і |футбол'на // |таже ж і ў |школ'і |де була |футбол'на |команда / і |їзди^єли на |ўс'і |празні'єки // на |маїс'к'і |празні'єки |спортиўн'і |сор'еўнован'їа ж |були // і ў |Староб'іл'с'к |їзди^єли / і |б'ігали / і |пригали у |дл'ін:у / і |висоту // |зан'імалис'а |їа ж |кажу / |зан'імалис'а // |спорту / |їа ж |кажу / |ве^нлике |ўн'іман'їе |уд'іл'али // |секц'їі |разн'і / |воле^нтбол'на / |футбол'на |секц'їа |були ў |школах |п'іс'л'а |зан'ат' // |запи^єсаўс'а на |їаку |секц'їу / і |ди |пожалуста |зан'імаїс'а / а ў |школ'і / |де |спрашувала / |ран'ше |форма була не^н |така |їак |ш'час / не^н |ходили |хто шо |ўд'агне / а була |імен:о |форма // а |тод'і |одно |ўрем'а |помн'у |отме^нили |форму // но |ўсе |раўно |так'і |строг'і |тона |були / |н'ел'з'а |було там |барвисте |таке |д'їуч'атам / там |ета // а |д'їуч'атам |їа |помн'у |ўсе |ўрем'а |ў |форм'і |були // |даже і |це ж / |доросл'і |були / |де^нс'атиї / |де^нв'атиї |клас / |ўсе |ўрем'а |ў |форм'і //

– *Як свята святкували? Що робили?*

– Та шо ми робили // ти |ім'ейеш ў |в'їду |Рожд'ество |Хри'стове / |старий |Новий |р'ік? // та шо ми робили // |как |раз у |школ'і ж |кан'їкули / но |ран'ше |ушкол'і |ругали / не^н |давали |носити |н'і |кут'у |н'і |пос'їват' // ну ми |ўс'о |раўно і |кут'у |носили /

і так же зби^ералис^ь // при^еходи^ели друз^і ч^олов^іка по три / ч^отири і ходили // ну йак ска^зат^ь / ве^се^нло було / ве^се^нл^іше н^іж ш^час / ве^се^нл^іше // хто там конфет дас^т / хто там коп^ітки йак^і дас^т / ц^ікаво // б^ігали / б^ігали // нач^інали / сонце с^іда / бабушка Вал^а ка^зала / сонце с^іда / йак перва з^ірка загор^ілас^ь / ўсе / можна / іти можна поздраў^лат^ь і кут^у но^сит^ь // і то ми ўсе ви^гл^адали / з^іяви^ец^ь:а на неб^і перва // йак з^іавилас^ь / і ўсе / ми поб^ігли // так же ж і поч^інали на старі^й Нові^й р^ік / тоже // ну там старалис^ь у^тром р^ано / поки сонце не^н зо^іде / ч^асом у шес^т / і ото б^ігали // л^уди рад^і були / до ко^го заходили / рад^і були / о^собо так^і бабушки / д^едушк^і // т^і да^же до праз^ніка ўстр^іч^али на вулиц^і і кажут^ь / ви ж при^еход^{те} поздраў^лат^ь з^і старим Новим роком і кут^у і звали ж / ка^зали / при^енос^{те} кут^у / шоб же з Рожд^еством Хри^стовим поздрав^іт^ь // так шо л^уди рад^і були //

– *Може, у вас якісь назви вулиць цікаві були?*

– Йес^т / е / ну ми / йа жиў на вулиц^і / вулиц^а Зал^іўна / назі^евалас^ь / Зал^іўна ч^ерез те шо / ш^час нав^ерно не^нма та^койі води / а ран^іше із пол^іў вулиц^а нач^іналас^ь / сад росте // ран^іше буў колхозні^й сад / а то^ді забраў Харк^іўскі^й ісл^едоват^ел^ьскі^й інсти^тут // наса^дили нових сорт^іў // там і сливи / і груш^і / і ч^ерешн^і // наса^дили багато нових сорт^іў / з^нач^іт^ь / сад / а там же пол^а і во^на так поруч^ь низі^ена / на р^іц^і:і до А^ідара // низі^ена на р^іц^і:і / ка^ждуйу ве^сну / йак раз ч^ере^з вулиц^у Зал^іўна / на ўс^у ўс^у вулиц^у во^да ішла / п^ід м^істок і до р^іч^ки ўпа^дала // л^ітом да^же йес^лі проїде сил^ний дош^ч / проїде / тоже ішла во^на на шири^ну ўс^іейі вулиц^і во^на ішла // кон^ешно / осноў^на / це^нтрал^на вулиц^а по асвал^ту іде / це^нтрал^на назі^евайец^ь:а вулиц^а іме^нні Дибка // назвали Дибка / буў уч^асткові^й / і йак раз розказували / це^й уч^асткові^й / робіў в^ін п^ісл^а Ве^нлікой^і От^еч^ествен^ойі в^іїні // а то^ді ж банд^ітизм буў / і ограбили / з^нач^іт^ь / бандити і ту^да / до р^іч^ки там же л^іс / а в^ін за ними і на^ішоў там йіх / а у тих оруж^іе тоже / убили во^ни його // ў ч^ес^т його і назі^евайец^ь:а вулиц^а // са^ма здорова вулиц^а у нас те^нпер Дибка // ск^іл^ки во^на т^анец^ь:а / так к^ілометр^іў ш^іст^ь / здорова вулиц^а / дл^іна / вот //

– *Куди їздили, коли маленькими були?*

– Йїздили / ну куди / знач'їт' ў празн'їк н'їколи / це зимн'ї / л'їтн'ї // це з бабої Ман'єї / це йїї доч'ки / моїа мама / т'от'а Тон'а ў Черн'їг'їўс'к'її облас'т'ї жи'єве / пок'їїна / мамки ж не'ма / а т'от'а Ол'а теж пок'їїна / жила ў Донец'к'її облас'т'ї / Слав'анс'кий район / пос'олок йак Ш'ч'аст'а / може ч'ут' б'їл'ше Луганс'кої облас'т'ї // і тоже там тес / ш'ч'е ж т'от'а Вал'а робила на ц'її станц'її / знач'їт' / вона Кийїўс'кий пол'їтехн'їч'ний вуз зак'їнч'їла / і направи'ли йїї туд'а ж на Слав'анс'ку тес // вот ми йїзди'ели кажд'ї кан'їкули з бабої Ман'її // там ў Н'їколайїўк'ї парк ве'ликий / кач'ел'ї / карусел'ї // ч'ортово колесо / йак у Луганс'ку / ш'ч'е не' було вобш'ч'е то / б'їл'ше три'ц'ати год на'зад / а там воно уже стої'ало р'їзн'ї ігри // хорошиї парк / ну і ўс'о / з'їмої поїїдем тоже там же ў хокеїї граїем // при'їїду ж / познакомл'ус' з хлопц'ами / пїяти'етажн'ї дома стої'ат' буквої пе / то ў карти граїем / то у футбол граїем / во // до т'от'ї Тон'ї йїздили / Черн'їг'їўс'ка облас'т' / ў нейї йїздили далеко в'їд Черн'їгова / ш'їсдес'ат к'їлометр'їў // п'їсок кругом / л'їс / болото // болото висушили / м'їл'їрац'їїа проїшла // ў колхоз'ї сад / картошку садили / л'он / знаїу / шо не' було сон'ашни'к'їў / жито с'їйали / земл'ї не' так багато / кругом л'їси зан'їмайут' // тож йїздили і ў л'їс / і гри'єби / і йагоди / ч'єрника / брусника / камїаника // назї'євайец'а ў нас земл'аника / а там во'на назї'євалас' дика клубника / йагоди крупн'ї так'ї йагоди були / йак клубника / та багато було і гри'єб'їў / б'їл'ї гри'єби // ну так гри'єб'їў а то море р'їзнїх там / а л'їси здо'ров'ї / там і сосна / і бе'реза / і дуб // а ш'ч'е йа тод'ї казаў це // а р'їч'ка / Сош / самоходна і йе там старе р'усло // воно п'їдходит' ш'ч'е блиш'ч'е до бере'га / а то старе р'усло // а у т'от'ї Тон'ї ч'олов'їк д'ад'а Тол'а / такий в'їн буў заїадлїї охотн'їк / тоже пок'їїний ўже / рїбак / сам с'їткї ўїазаў / воно коли приї'їжаў / мож рок'їў дванац'ат' було / може ч'отир'їнац'ат' // і ото мотоцикл у н'ого буў / тод'ї уже ма'шину купиў / Москвич' купиў // а ото на мотоцикл'ї і поїїхаў / лодка була і ото по старому р'услу / поставит' там с'єтки ч'ї веч'єром / а утр'ом поїїдем ди'євиц'а там / ўп'їїмаў ск'їки-то рїбїн // і на охоту з ним йїздиў // там і лїси / і воўки / і каба'ни // там пол'а колхоз'н'ї / картошку там де сад'ат' // ўс'а так од л'їсу зе'мл'а порїта каба'нами / картошку рїйут' і йїд'ат' // бач'їў там і йа не'

помн'у / за ч'єр'никої ходили / бач'їу лос'а і малєн'ке лосєн'а
б'їгло // ну а села там / ото ж оце Кабоўка се"ло / т'анє"ц':а
одн'їейу улицєйу і зл'їва і справа хати к'їлометра на три // а
тод'ї на дв'ї вулиц'ї / ш'ч'є нав'єрно / метр'їу п'їац:от і ўс'о /
к'їн'ч'айєц':а // а ш'ч'їтайєц':а по йїхн'їм м'їркам к'рупнє // йа
нє" знайу / ск'їл'ки хат там / м'оже сто / м'оже ч'ут' б'їл'шє //
хутор т'оже он йак показуїут' по телев'їзору на Приб'алтик'ї
стоїт' одн'а дв'ї хати // так і у нїх // одн'а / дв'ї стоїт' / то
хутор // тут в'їзмєш Староб'їл'с'кїї район / хат сорок / цє
хутор возл'ї Л'їмана // хутор Запор'їз'кє / т'оже там хат
п'їад:є"с'ат / а там одн'а / дв'ї хати / оцє хутор ш'ч'їтайєц':а / а
йа скажу / цє ж Сов'єт'с'кїї Соїуз буў / йїздили у гос'т'ї ўс'ї і
до нас йїздили / йїздили с Кубан'ї / цє м'її матер'ї двоїур'їднїї
брат д'ад'а Тол'а на Кубан'ї / а ш'ч'ас нє" знайу / ч'ї жиє"ви / ч'ї
н'ї // прїїж:аў / йа знайу / м'оже раз п'ат' прїїж:аў // год'їу
дєс'ат' / дванац'ат' було / шо йа й'ого хорошо помн'у // цє ж
двоїур'їднїї брат жиє"вє у Крїму / знач'їт' / прїєйж:аў
двоїур'їднїї брат з М'їнс'ка / д'ад'ко Максїм / у н'ого син Ігор
/ йа знайу / ў в'ойнє:є уч'їлїш'ч'є поступїў / ўч'їўс'а / а дє в'їн
ш'ч'ас // ч'асто прїєйж:али // б'їгали з нїм // та багато / йа
скажу і ў Харкоўс'к'її облас'т'ї / та цє по бат'ков'її там д'ад'ко
Іван / д'ад'ко Васїл' / т'оже в'єтом / Кр'асном Лу'ч'ї // о / і
т'от'ка Гал'ка у Кр'асному Лу'ч'ї / т'от'ка Пол'ка з Луган'с'ка /
ўс'ї р'адом / нє"далєко // так шо прїєйж:али // і ми йїздили до
нїх кожнїї р'їк //

– А коли малєн'кї були, якї улюблєнї стравї вашї були?

– Йа ш'ч'є молоко л'убїў / з нами по сус'їцтву / знач'їт'
цє ж баба Ман'а / бабушка м'їя жїла / а по сус'їцтву жїла
б'їдна сус'їдка / сє"стра йїї / баба Ул'ана // баба Ул'ана була
тїс'ач'а в'їс'їмсот дє"в'аносто в'ос'мого року / жїла в'она
дє"ўїаносто два роки прожїла / а баба Ман'а дє"ўїаносто
прожїла / ну йак ш'ч'є ї короў держала / мамка хо'дила брала
молоко куп'л'ала / ўс'о ўр'єм'а прїб'їжу до бабї Ул'анї л'їтом
/ а там глїн'ан'ї глєч'їкї були // і ото в'она подойт' і молоко ў
погрє"б'ї ўс'о ўр'єм'а стоїало / в'она достанє / отакє
холоднєн'кє молоко / ото поп'їу молока і дал'шє поб'їг // а
стравї / самїї л'убимїї салат ол'їўїє нр'авїўс'а / а наш'ч'от
сл'адостєї / конфєт там / йа ужє і нє" помн'у ск'їкї / знайу в'онї

шо / а шоколадн'і ч'і три ч'і п'ат' рубл'і'їу були / знайу де^ншев'і конфети // так шо конфет ми багато зйїли і ш'ч'е там на полках ле^нжали по душе^ч'ки з повидлом / н'їхто і не^н браў йїх / забит'і полки конфетами цими / ну і ц'їна по мирному ц'їна у них м'їрна // ну шо / на кожному ого^род'ї бахша була / кавуни / дин'ї / йїли //

– А яку худобу розводили? Яких тварин?

– Тварин // йа знайу / шо свин'ї були / пару сви^еней бат'ки де^нржали / кожнї р'їк // кроли^еки були / йак то во^ни не^н бол'їли так / йак ш'ч'ас при^ев'їўки кол'ат' / йа знайу / ш'ч'о н'їч'ого не^н ко^лоли / траву ко^сили йїм / р'їза^ч'ок буў / ко^сили // у м'їшок / на ве^лоси^епед // мамина задач'а була на^кормит' крол'їу // бат'ко їде на роботу / каже / шоб на^косили крол'ам / на^кормили крол'ам // гул'али / гул'али / а то д'ї бат'ку / шо бат'ки скоро должнї приїти з роботи і ве^лоси^епед / м'їшок // ну кури / кон'еч'но / гуси // ну шо йа скажу / ко^рови не^н було ж у нас / а ну ж і бат'ко ї мати жи^ли ў се^нл'ї а работали ў Староб'їл'с'ку / оно ж Ли^еман / в'їн ск'їки / п'ят' / ш'їс'т' к'їлометр'їу // бат'ко плотником робиў / а мати ж робила інже^нером тоже у Староб'їл'с'ку //

– А кошенята? Собаки?

– А кон'ешно були і коше^н'ата / і собаки // а ў се^нл'ї де не^нма ў сел'ї ко^та ї собаки // у кожному двор'ї йе //

с. Шульгинка

Село розташоване на лівому березі річки Айдар, за 15 км від районного центру.

Назва села походить від прізвища отамана Шульгейка, що оселився тут на початку XVII століття разом з частиною уцілілих учасників селянського повстання, розгромленого військами В. Шуйського в 1607 році. Масове заселення Шульгинки, головним чином переселенцями з Правобережної України, проходило в 1686 році. Рятуючись від гніту польської шляхти, селяни тікали на Дике поле, будували тут укріплені городки й освоювали навколишні землі. Поселялося тут і немало селян з Росії, які втікали від поміщиків-кріпосників.

Інформант: Полено Іван Федосійович, 1939 р. н.

– У нас в Шул'г'інк'і разго'вар'уйут' на 'разних йази'ках / у 'каждого св'її говор / йес'т' так'і сло'ва / шо йа воп'ш'е йїх не пон'їмаю воп'ш'е в українс'к'їй мов'і дл'а мене / т'риц'ат' процентов слов не'пон'атних // дл'а мене л'їч'но / т'риц'ат' процент'ів //

– *Це, наприклад, які?*

– Ну о'це слухайу по рад'іо / а йа йїх не запоми'найу нашо о'ни мен'ї нужн'ї? // йес'л'ї йа не з'найу знач'ен'їє 'того сло'ва / зач'ем о'но мен'ї нужне? / ну так'і сло'ва шо йїх не запоми'наш // і 'кажут' так шоб спец'їал'но шоб на'род не пон'ав / шоб одурманит' на'род // о'це ж див'ис' / грамотний / йакий же в н'ого на'бор слов / йакий л'екс'їкон / це ж умний йакий ч'олов'їк! // а в'їн воп'ше се'ла не зна // йес'л'ї в нас прий'їж:ав колис' уполно'моч'їний / то'д'ї були уполно'моч'їн'ї з ра'їкома парт'її / йа робив предс'їдат'їлем кол'хоза / ага / прий'їжа і 'каже / 'с'одн'а зас'їдан'їє штаба / по уб'орк'е уро'жайа / і подго'товка с'ем'ан к пос'єву / а у вас 'каже го'рох же нео'ч'їш'ч'їний / в'їн не зна / шо го'рох ве'сної с'їйец'а / а не ос'їн'їю / зач'ем його оч'їш'ч'ат' у / і'йул'ї м'їс'ац'ї? (*сміється*) // так шо така карт'їна / тут у нас т'рудно пон'ат' / хто на йак'їй мов'ї балака / т'ї прий'їхали / ну зв'їдк'їл'а у'годно / і с Казахс'тана йе / і з Білорус'її / о'це і с 'того / с Кому'нарс'ка з Ал'ч'евс'ка / ну це ж н'е м'єсн'ї жит'їл'ї // о'то така карт'їна //

– *Розкажіть, будь ласка, в селі ж різні люди є, що Ви про них говорите? Оцінюєте їх якось?*

– Д'єло в том / шо дл'а мене л'уди вс'ї харош'ї / вс'ї харош'ї / т'ї шо т'руд'ут'с'а ч'єсно / добро'сов'їсно // хто хитрує / йа тих не призна'їю // хитрує / не хоч'є робит' / кан'єшно / ну йак в'їн може бут' харошим / йес'л'ї в'їн лодир' // ну а йак? / ну хто в'їн такий? // ш'ч'ас 'кажут' нема б'єзработ'їца / б'єзработ'їца / он ток р'адам у нас / ос'їн'їю кукурузи наве'зут' туди / сотн'ї тон / ну іди ж оч'їш'ч'а'ї кукурузу ш / л'охка работа / с'ад' на стул'ч'їк і ч'їс'т' / то ж работа // не їдут' // і п'лате зразу нал'їч'ними / одработав і зразу п'лате // ве'сною знач'їт' / вираш'ч'їє овош'ч'ї / ск'їки там р'адок стоїє дес'ат' г'ривн'ів / от прополов два р'адка / двадцатку полу'ч'їв / не їдут'

// народ розлінивс'я // оц'я демократ'ія / свобода / незалежн'іс'т' довела до того що / йа не пон'імайу / йак народ дума дал'ше жит' / пенс'ія ж в кінци кінцов колис' то буде / йакшо доживут' / і откуда йїї брат'? //

– А старші люди? Це ж Ви про молодих розказуєте?

– Про молод'ож / про молод'ож // д'ело в том / що у нас старих л'удей було вос'імсот п'ад'е'с'ат ч'олов'ік / пенс'юн'еров / йак робив в с'ел'ском сов'ет'е / ш'час йїх осталос'я ш'іс'от двац'ат' / ну тоже ж це вс'і / інт'іл'ігенц'ія / і кохозники / і вс'ак'і вс'ак'і вс'ак'і / работн'іки с'іл'по / ну вс'і / вс'ого ш'іс'от двац'ат' ч'олов'ік // ну д'ело в том що мого возраста пошти нема в Шул'г'інки // нема / ото Микола Хветисович' Тур'іков і йа / два тут у нас б'іл'ш нема / повимірали / оце на вулиц'і / йак воскр'іс'ен'йе / йа не знайу куда ме^ні іти / ну йак на рибалку поїду там ото душу одведу / а так н'і с ким поб'іс'едоват' / представ'яйте? // тут один ч'олов'ік йе / тридц'ат' с'ід'мого года / туда доступу не^нма / там супруга така шо каже / шоб н'ікого не^н було в двор'і і шоб н'і с ким не^н обш'ч'авс'я //

– А чого це вона така?

– Ну / така порода л'удей //

– Так хай би він до Вас приходив.

– А він не п'іде н'іде / вона ж не отпусте його // там у нейі все под контрол'ем / син под котрол'ем / муж под контрол'ем // вс'о / невістка у йїх була / двоє д'іток у невістки було / вона дожилас' там шо бросила і уїїхала на С'ев'ер // поїїхала каже йа так жит' не можу / прийїжала недавно / він приходив там і на кол'іна падав / ве'рнис'я / і вона вже і дочку зам'іж од'ала одну / а вийшла замуж за другого / сина родила / вже син такий в школу ходе // она побула тут не^нд'іл'ку в т'отки і уїїхала // народ у нас інт'ір'есний / пон'імайте в ч'ом д'ело / обозл'он:ій / недружний // йа проработав в „Правд'і” колхоз'і предс'ідат'іл'ем / там совс'ім другій народ // в Шул'г'інки народ дуже плохий //

– А чого це так?

– Ну йа ж вам ч'о п'іс'ат два процента не м'есного нас'іл'ен'ія // не м'ес-но-го / нема такого спл'оч'он:ос'т'і такої йак ран'ше була / ви пон'імайте йака карт'іна // колхоз

був / до роспада колхоза народ совсім другий був у Шулгинки // а йак колхоз розвалився / стала демократія / народ став не такий / ранше ж було / не було оцих хоромів / собиралися / хатонка маненка там / на улиці там / йак йакій празник уже то до того їдут / то до того / п'єснї / пласки / одихайут / у колхозі ш постоїан:о / закончїлас' / посївна компанія начїнаец':а / торжествене собранїе там / пируєм / уборка / начало уборки / тоже празник одихаєм / закончїлас' уборка / обжнївки // народ веселився / понїмаєте? // шч'ас вопше / ну / каждї преслєдує свою цел' / йк можно бїлше вкрати / шоб у мене бїлш було а ў того менш / така сїстема // нема / сплоч'он:ос'тї нема нїякої / абсолутно // а ранше було / це ж йа ж харашо / йа ж нач'ав робит' / с'ем класов закончїв нач'ав робит' // бабушки в степ їдут волами / на гарбі / спївайут // їсти дома нїчого / ходит' нї в ч'ому / топит' нїчїм / они спївайут / і с'пол'а там натруд'ут'с'а / солому там скірдуїут / і ночували там / їдут с'пол'а тоже спївайут // жїзн' інтїресна була / л'уди каждї ден' вїрили шо буде луч':е / не може бут' такого шо буде плохо // а шч'ас ну шо двадц'ат' років незалежнос'тї / шо оно нам дало? // ну шо? // йак йа можу цєйу влас'т'у допус'тїм гордїт'с'а / йак у мене сорок сїм з половиною год стажу / проробїв іс шеїс'ат' п'а того года на руковод'ашчїх постах / ну йакї / вс'акї були / дошов / до пред'сел'ского сов'єта / на с'єл'ї должнос'тї бїлшой нема // а л'уди по пїгнац':ат' л'єт поработали / а пенс'їа в мене на пїс'ат' гривнїв тїл'ки бїлша // це справ'їдлїво? //

– *А діти в селі які?*

– Дїти нормал'нї йа шч'їтайу / не всї кан'єшно / ну ви ж знаєте / шо кажут' в сїмїї не бїз урода //

– *А у Вас онуки є?*

– Кан'єшно / трое // Ігор' в Луганс'ку живе / в доч'ки в с'єредн'ой / вїн уже вторїй курс закончїв / шч'ас работа спаса'тїл'єм там в тому в аквапаркї / вїн опш'чїм в п'ат'їбор'її уч'аствуйє / спортсмен сїл'н'єїши там / ото один // один Кост'а работа тут йєгер'єм у Шулгинки / хот' в лїснїчїствї // а онуч'ка в тому / у Руб'єжном // трое внук'їв //

– А які вони у Вас?

– Ну / Ігор це вопш'є ід'іал / в'ін такий спокоїний / уравно'вешений / уч'іц':а на отл'іч'но / в інститут'і уч'іц':а прекрасно / і йа ж кажу в п'ат'ібор'їе уч'аствуйе спортсмен / так шо вопш'є // Кос'т'а тоже молод'ец / труд'ага / оцеї йегер' / в'ін хароший мас'т'ір / в'ін там понаробл'ав дома вс'аких в'іш'ч'ей / і не подумайеш / ш'ч'є паца'ном був / уже ел'ект'рич'еством зан'імавс'а / а це кон'ч'ів у то'му / у Куп'анс'к'і / т'ехн'ікум і оце работа другий год йегер'ем // у кожного ч'ело'в'ека йес'т' пл'уси йес'т' м'інуси / не'ма таких шоб ід'е'ал був //

– А розкажіть, у чому плюси, по-Вашому, а в чому мінуси. Якщо, наприклад, людина багато говорить, це добре чи погано?

– Ну пр'ежд'є вс'єго л'у'дина долж'на ум'іт' слухат' / сво'го с ким / напарника / ч'і кол'егу / ч'і йак там / ч'і соб'іс'едника / оце хароша ч'ерта в л'удей / йес'л'і в'ін перебива то нехароша / а в нас подив'іт'с'а шо робиц':а в:є'р'ховн'ї рад'і / шо там робиц':а / ето ш вопш'є ч'уде'са / братц'і / такого в м'ір'е не'ма / шоб о'так о'дин о'дного перебивали / за пе'тел'ки хва'тали // с'кого брат' пр'і'мер скаж'іт' по'жалуста //

– А як у вас називають людину з красивою фігурою?

– Д'ело в том шо / ч'ело'в'еку дар божий дали / то дар божий / йак л'уди нормал'но / не'ма н'ї'яких дех'вект'ів / то божий дар // йак казав Са'моїлович' / у нас тут був Григор'їі Са'моїлович' Бутко / не'ма / вмер / йа не з'найу / старий д'ад'ко був / ну поїхав же до брата / туду те / у Йалту ч'і куда оно там / каже / а брат живе високо над у'ровнем мор'а / а вни'зу ш пл'аж / каже ви'їду с то'го / з братової хати / стоїу на берез'і а вони лежат' / д'івч'ата ж / там мор'е / ну каже / одна лежит' / гл'ане'ш красавиц'а / йак п'ід'н'іме ну красавиц'а / а инша / в н'ого пого'ворка така / а инша йак вилами с'кидана // (сміється) так і в нас отут / в нас на улиц'і даже йе одна д'івч'іна / не скажу т'іки хто / не'нада / ну Боже мої / ну нашо так на'казуват' л'у'дину? / ну нашо? ну н'іл'з'а так / ну хаї там може но'ги скривле'н'і ч'і йак'іс' там не'так'і гла'за ч'і шо там / ч'і н'іс' / ну все ш не'таке / ну / братц'і мої / ну х'і'ба ж можна так? //

ви́сока / но́ги стра́шне / в ра́зн'і сто́рони сто́ять / ху́да // на́да
шо́б сре́дн'а упи́танос'т' бу́ла / н'і ху́да н'і товс'та // (сміється)

– *А як у селі дають прізвиська людині?*

– Ну просто прилипа так / у нас у́мер / не́давно у́мер д'ід
Ми́кола / Ку́денко / а́га / ну / був то / пара во́л'ів / і одного
Ма́йор звали / би́ка / Ма́йор / і в'ін ка́же / Ні́колаї / за́пр'агаї
Ма́йора / і йі́жаї в ст'еп' со́лому во́зит' / Се́мен Ва́сил'ович
Шовко́пл'ас / в'ін не́ма / вмер у́же / ну в'ін за́пр'іг тих во́л'ів / і
в'ін йо́му присво́йив зва́н'їє Ма́йор ц'о́му мужи́ков'і // а по́том
в'ін о́то ж год ро́бив / два ро́бив / в'ін ка́же / Ні́колаї / на́да
т'і́б'а пови́шат' / йа т'і́б'е присва́йуу зва́н'їє полко́вн'ік / так
Полко́вн'іком і ў́мер / о́то так полу́ч'а́ец'а // йак ста́р'іш'і
л'у́ди бу́ли / кл'іч'ки в ба́гат'ох бу́ли // йа зна́ю случ'а́ї там у
нас д'ед був / голу́б'атник стра́шний / а́га / ну ї́де до н'ого
му́жик о́дин / по голу́б'ів / з Ба́йдовки / пі́шком / то́д'і ж
вело́машин не бу́ло / до́ходе / при́ходе до су́с'ідки / ка́же / де
тут Па́вло Ди́рда жи́ве? // во́на ка́же / та йа тако́го не зна́ю / н'е
/ Хв'і́лоненко Па́вло де ка́же жи́ве? / во́на ка́же та йа тако́го не
зна́ю / та йо́го 'улич'на к'лич'ка Ди́рда / а / Ди́рда ка́же ос' / о́на
не зна су́с'іда да́же йак хва́м'і́л'ї́а // так то́же хтос' же дав же
та́ке сло́во / ска́зали / та і / йа не зна́ю і до с'одн'ішн'ого дн'а /
шо це сло́во озна́ч'а / і доч'ка та́ка бу́ла / і син / і вс'і / а шо во́но
та́ке н'іх'то не зна / зна́ч'ен'ї́а ц'о́го сло́ва н'іх'то не зна // йа
воп'і́ше не при́вик л'у́деї оскорб'ла́т' / насм'і́хат'с' / обсу́ждат' /
ну за́ч'ем?

– *А хвалите людей?*

– Ну йес'лі ч'ело́в'ек за́служу́є / то ка́н'ешно на́да
об'і́зат'і́лно ска́зат' //

– *А не кажуть, що не можна хвалити, щоби не зглазити?*

– Та ч'е́пуха то все // е́с'т' за́знайу́ц'а ка́н'ешно / йак йі́х
хва́л'у́т' / хва́лит' то́же здо́рово / йес'лі ч'ело́в'ек себе
перео́цен'у́є то не го́дит'с'а / то не го́дит'с'а //

Інформант: Миганова Валентина Володимирівна,
1949 р. н.

– Вийшли зам'їж дві моїх т'отки / хтоїзна йак би в них сложило'а с тими же'ни'хами / с тими д'ївками / правил'но? // хтоїзна йак / а вони прожили / нармал'но / т'і об'їе так'ї були / ну труже'ники / во'ни найшли опш'ч'їй йазик / во'ни виростили пре'красних д'їтеї / т'отка саме старша / Ол'га // в'їн був с'їмйанин / во'на була дл'а с'їмйї / вопш'ч'їм / пот'ом они найшли / опш'ч'їй йазик / ч'ї була л'убов ч'ї н'ї / ну от дружба / дов'ер'їе / йак / обов'язок / пере'д с'їмйойу / це було незибл'ємо // і не ч'ула н'їколи даже розго'вор'ів / шо там / ага йак'їс' // друга т'отка мо'їа вийшла зам'їж / ото ш бат'ко сказа'в / п'їдеш за Івана // вийшла во'на за Івана / в'їн ростав'а з д'ївч'їной і во'на росталас' с хлопцем //

– *А чому саме за цього Івана? Через хазяїство чи що?*

– Ну так бат'ки так р'їшили / хтоїзна / йїм н'їч'ого не давали / йа не' знайу шо то д'ї / було / це вже були сов'єц'к'ї врем'їна / п'їшла дон'ка / шо йї дали в придане йа не' знайу / не' буду і бре'хат' / може шос' і давали // кан'єшно / нав'єрно шос' давали // во'ни зразу од'їшли // йа ж кажу / тут о'це з цим розкуркул'уван'ам / во'ни уїхали в Л'їси'ч'анск' / Дун'а і Іван / там постр'їїли со'б'ї хату / дес' в Л'їс'їч'анск'є / і до воїни у них родилис'а вс'ї д'їти / троїе д'їтеї // і от йа хоч'у сказа'т' / шо йак ч'уство дол'га превишало вс'ак'ї от ч'уства о'ц'ї / л'убов там все таке / ч'уство дол'га ім'їло самїй б'їл'шїй пр'їор'їтет // у'же був у них Ван'а родив'а / у'же с'їмйа / у'же они хату постр'їїли / і ос' прийїхала у / туда ж у Переїезну / в Л'їси'ч'анск' бивша д'ївч'їна ц'ого Івана // при'ходе Іван до'дому ч'ї з роботи / ч'ї н'ї // каже / Дус'ка / йа то'б'ї хоч'у шос' сказа'т' / ну кажи / шо? // каже / пон'їмає'ш / Мар'їя прийїхала / ладно йа поїду з нейу / хот' побалакайу? // іди // не було н'ї ревн'ш'ч'ї / н'їч'ого / дов'ер'їе було // п'їшов Іван / побалакав / при'ходе // ну шо / побалакав? / шо во'на там? // Дун'ка ш розпитує ц'а (сміється) / т'отка мо'їа // йак же во'на там? / шо? // ну розказа'в усе / все на тому конч'їло'с' // от і вс'а л'убов / л'убов осталас'а / нав'єрно ч'уства осталис' до т'їейї / ну йак до д'ївч'їни бивш'їй / все / а ч'уство дол'га перед / перед с'їмйейу / пере... /

пере... / переважило // все дла с'імйї / все дла дома / все дла нас / оце наше / оце ми должні // ч'уство долга // і коли ішов на воїну / в'ін йак ч'уствовав шо не вернец'а / отут йа не могу вже (плаче) // в'ін пішов на воїну і пропав без в'іс'т'ї // получ'їла вона не похоронку / а ізв'еш'чен'їе шо пропав без в'іс'т'ї // і от уже було йї вос'їмс'аст год іл'ї вос'їмс'ат ш' ч'ем-то / празнували йї д'ен' рожд'ен'їа / вона Йавдошка / Йевдок'їа і празнували на Йавдошку вс'їгда // ч'їтирнац'атого марта ми собиравис'а в йїй хат'ї / с'їмйа була страшно дружна / це був так йак / трад'їц'їа / шо вс'ї / в кого шо / вс'ї должні бут' там в'м'іс'т'ї // і от ми з'їшлис'а // з'їхалис'а / прийїхав син йїй / доч'ка / опш'ч'їм вс'ї / нас було ч'олов'їк двац'ат' за столом // а син і питає / мама / ви і дос'ї бат'ка ждете / папан'ку ждете? (плаче) // а вона дос'ї / мен'ї ш'ч'е воїну ворож'її казав / вернец'а та т'їл'ки не" скоро / це вже мабут' не" скоро / вже ш проїшло / п'їс'ат год посл'е воїни / це ж уже мабут' не" скоро // х'тоїзна / може в'ін дес' і живїй / йа ш'ч'е п'їдожду (плаче) // вона вмерла пошти в дев'аносто год / пон'їмаєте / в'ін дла нейї не" погїб / не" вмер / в'ін жив // от і кажете / це л'убов була ч'ї не" л'убов? / йїх од'али / йїх поже"нили // а вона жила с портретом / приход'у позич'ат' грош'ї / т'от'у ме"н'ї треба дв'іс'т'ї рубл'їв // ага / ну в мене в коше"л'ку не"ма / п'їду до д'ад'ка Івана / д'ад'ко / Вал'ї треба грош'ї / даї хот' йа воз'му / дам йїй // она так карточ'ка вис'їла трошки нахїле"на / а за карточ'койу лежит' у бумажк'ї завернут'ї грош'ї / у д'ад'ка / вона в д'ад'ка вз'ала грош'ї / дала ме"н'ї (сміється крізь сл'юзи) / вона прине"се / не коло"тис' // ле"жит' од'їхайе / у нейї так кроват' і над кроват'у в нейї отак вис'їт' фотограф'їа / на с'т'їн'ї отак на його дивїц'а / все / ої / ну оце ж уже і од'їхнули / ход'їм / звала вона його так / ход'їм д'ад'ку пополе"мос'а ш'ч'е // вона не" була сама / в'ін присутствував у нейї вс'їгда / шо б вона не" робїла / каже йак ме"н'ї не" важко / а в'ін ме"н'ї поможє //

– А дітей у неї скільки було?

– Було троїе / один погїб у воїну / хлопч'їк замерз / вопш'ч'ем оч'е"вїдно в його / ну на в'ерно інфаркт був / потоому шо замерзнут' в'ін не м'їг / а може д'їств'їт'їлно замерзла дїтина // сл'уч'їлос' так / н'їмц'ї йїйї евакуїрували до себе в тил

у Запорожську|облас'т' стан'ц'їя / моя|мама була у род'їт'їл'єї
с дитиною своєю|у з мойім братом старшим / а |Дун'у з |д'їт'ми
з тр'ома евакуїрували у Запорожську|облас'т' стан'ц'їя Бол'шої
Токмак / і там од стан'ц'її ш'ч'є йїхат' йакес' се'ло // і там она
була вопш'ч'їм пока н'їмц'ї / пока н'їмц'їв погналі / пока
освободили / це дес' сорок ч'їт'в'ортиї год / і вона прийїхала
с'уда / так уже було пере'д ве'сною / в мар'ту м'їс'ац'ї / вона
прийїхала / шоб забрат' докум'єнти йак'ї-то тут собрат' і шоб
в'їт'їл'а можна було уйїхат' // а д'їтеї оставила на сус'їд'їв //
жили // се'ло було розбомбле'не до такої с'т'єп'єн'ї / шо
вопш'ч'єм от хати була осталас' одна с'т'їна / уголок / і от цеї
уголок йакос' городили і так доживали / шо в одн'її хат'ї жило
н'єскол'ко с'їмеї // і в неїї був / карас'їна була / то л'ї бенз'їн /
шос' таке / гор'уч'є було // за гор'уч'є мо'лоли пше'ниц'у / у
мел'ниц'ї // і Ван'а цеї бе'рут' це гор'уч'є / а Ван'а зна шо
гор'уч'є / ну / наше / а т'отки бе'рут' / це ш они його
росходуйут' / а мамка прийїде а тод'ї н'ї за шо буде змо'лот' //
в'їн і каже / йа тоже з ва'ми пове'зу мо'лот' / йому було
три'нац'їат' год / хлопч'їков'ї // ну поїїхали Ван'а / по'ложили на
сан'ч'ата м'їшки / поїїхали / і / с'т'їки то'го дн'а / а дес' шо в
сус'їдн'є се'ло йїздили мо'лот' // коли ве'р'талис'а / ну йак //
кажут' б'їжи Ван'а / скажи д'ад'кам / там йак'їс' д'ад'ки / хаї
вїдуть' / то нач'алос' / зав'їр'уха нач'алас'а // ото вже так /
вопш'ч'їм хаї по'можут' нам дот'аг'ти санки // ну ї поб'їг же цеї
Ван'а // т'ї вже і прит'агли і його ж сан'ч'ата прит'агли / і са'ми
приїшли / а де ж Ван'а? / не' було Ван'ї // ої Боже! / та де ж
дитина? // даваїте шукат' / запалили фак'їлі / с'тали
це'п'оч'койу / і п'їшли ш туди / в'їдк'їл' вони прийїшли / доїшли
так / в ко'нец' о'городу / метр'їв дв'їс'т'ї одоїшли ч'ї триста /
сидит' в'їн на пе'н'оч'ку / розд'їтиї / одежа зложе'на / і Ван'а
вже не'живїї // вїсокиї / стр'ойниї / крас'ївиї / і т'отка |Дус'ка
с'їмпат'їч'на була //

— Розкажіть про Вашу маму.

— А наша|мама // т'отки ш пови'ходили / тої же'ни'вс'а / вже
вс'ї собит'їя проїшли / двац'їат' с'їд'мої вос'мої ч'ї де'в'атиї
год / кол'їкт'їв'їзац'їя / се'ло не паспорт'їз'їроване // ну а
молод'ож вс'їгда була молод'ож'у / вона собиралас'а дес'
гул'ат' / і йакїйс' там писар'ом робив / в сов'єт'є там ч'ї де там /

шо близ'ко було / мог написат' справку с м'єста жит'їлства / і йако́с' там йї́ каже / та ладно / она / йак / осталис'а бат'ки без н'їч'ого / забрали все / і корову забрали / жит' н'ї за шо / отут / і оставац'а в се^млі́ бесперспек'ївно / ну / бат'ки / ну вопш'ч'їм т'їки треба т'їкат' // та / зараз нам не^ма гор'а / тод'ї було горе / шо забрали посл'їдн'ї сумоч'ки / і все / вопш'ч'є все забрали // і вона / ск'їки ж йї́ було // ш'ч'є она була молода / ну та́ка о́це в стран'ї перетрубац'їа / вона / приносе йї́ / забув спитат' йакого вона го́ду / ну р'їшив шо вона з два́нац'а:того / приносе йї́ ту справку с м'єста жит'їлства / і вона с т'ї́ справко́у / на утро / котомку на плеч'ї і п'їшком в Переїезне / в Первома́ку туди / п'їс'ат к'їломе^нтр'їв // ходили п'їшком / тод'ї н'їч'їм було йїздит' / ходили п'їшком // пої́хала вона туди / в Перво... / на́в'єрно в Первома́ку пої́хала ч'ї в Пере.. / ну короч'є туди // там же ж дв'ї се^нстри живут' / і старшї́ брат там / Марко то́же пої́хав / коли його ж'їнка ото ж пов'їсилас'а / вопш'ч'їм в'їн пої́хав то́же в Донбас / жив в обш'ч'їжит'їйї снач'ала / а́га / робив у шахт'ї / і ма́ти жи́ла / снач'ала на кварта́їру вона дес' там ста́ла жи́ла на кварта́їр'ї / і познако́милас' / дру́жив брат ма́терин / дру́жив з Д'ї́мко́у / і познако́милис'а вони ну йак / брат / опш'ч'алис'а / і так познако́милис'а і ви́шла вона / в'їн сам з Б'їлорус'ї́йї / паре^н' / був на шахтах то́же / йа́ким о́бразом йа не^н зна́у / і так вони познако́милис' с тим Д'ї́мко́ї Оси́пенком / і поже^нилис'а / там // ро́д'їт'їл'ї були стра́шно не^ндо́вол'н'ї //

– А чо́му?

– То́го шо ч'у́жї́ // вони його не^н зна́ли / вони його / ну йак / у́же пос'лі́ вони його взна́ли / йа да́же не^н зна́у прїйї́жав в'їн хот' раз с'уда ч'ї не^н прїйї́жав / в Шу́л'гінку // д'ї́ло в том шо / це вони в триц'а́т' п'а́том з'ї́шлис'а / то вона до́вго не^н ви́ходила за́м'їж то́же / це ж вона уї́хала в два́ц'а́т' д'ї́в'а́том го́ду іл'ї в два́ц'а́т' вос'мом / робила на шахт'ї / у шахт'ї робила / вопш'ч'їм / вона шахт'о́ром / дв'їна́ц'а́т' л'єт у нейї подз'ємно́го ста́жа // а тод'ї ото в триц'а́т' п'а́том го́ду / с'уди вона не^н прїйї́жала / тут вона не^н мо́гла ви́йти за́м'їж / ну вопш'ч'їм на́в'єрно так сло́жилос'а у́же // так до́лжно бут' // ви́шла вона за́м'їж / бабу́шка була не^ндо́вол'на / д'єду́шка йако́с' був цив'їл'ї́зован'їших / взг'л'ад'їв / б'їл'ше в жи́з'н'ї

побач'ів // д'едушка був дуже душевний ч'єлов'єк /
думайуш'ч'її / в'ін був // йак / мог по'н'ат' / мог посо'ч'уствоват' /
мог // с'їту'ац'їю розложит' по' полоч'кам / мог це прин'ат' / ну
їєс'л'ї так / ну шо ж робит' / ладно / живи / вс'о // бабушка не"
могла довго змириц':а / бабушка була бол'їє таких жош'ч'їх
взгл'ад'ів / т'їпа / род'їт'їл'ї // її йак / вона була так с' д'єцтва
приуч'єна сказав бат'ко / слово бат'ка закон / вс'о / н'їяких
обсужд'єн'її його / своїх мн'єн'її / йак бат'ко сказав так і роби
// і от так вона ш' думала шо так буде і з усіма д'їт'ми / ну / с'
ч'єтир'ма получ'їлос' / с' тр'ома получ'їлос'а / ц'ї ж они
же"нили тр'ох / ну в' сина получ'їлас'а совс'їм катастрофа /
д'ївч'ата удачно / виїшли зам'їж получ'їаец':а / харашо вони
жили / і Дун'а / і Ол'а / вс'ї вони / с'їмїї харашо жили / у них
рождалис'а д'їти / у них все було нормал'но / до воїни / во
вс'аком случ'айї / а в Наташ'ї не" сложилас'а жїзн' / так она
ото ж поїїхала змолоду / тут у'ней не" було / вопш'ч'їм / у'ней
не" так получ'їлос'а ш'ч'є / вона / саме отут такий пе"р'їод //
ш'ч'є ск'їки її було / ч'є"тирнацат' год / она уїїхала в Ростов
на зароботки / от же ш'ч'є пропустила / моїа мама / у'
ч'є"тирнацат' год в Ростов на зароботки / в домработн'їци /
прожила она там три года / в домработн'їцах // вона робила
вона н'ан'ч'їла дїтину / убирала в дом'ї / готовила / с'т'їрала /
нужно б'їлит' / б'їлила / ну це допус'т'їм вона / хаз'аїка була
вс'ого на пат' год старша / ч'ї на ш'їс'т' / вопш'ч'їм ненабагато
була старша / т'її ч'є"тирнац'ат' / а її було / год'ів на дес'ат'
вона була од'ней старша // каже / Наташа / даваї будемо
уборку генерал'ну д'єлат' / будем поб'єлку с'т'єн робит' /
наїму л'удєї / а ц'а Наташа ш' дурна / молоде дурне / каже / та
шо ми сами не" поб'їлимо / Сузана // Сузана зват' / не" помн'у
оч'єство / може ми сами його поб'їлимо? / нашо нам ч'ужа
л'удина в хат'ї? / оце дїтина ота отака становиц':а / а ти
вм'їєш Наташа? / кан'єшно вм'їю // становиц':а та Наташа ї'
б'їле // а хаз'аїка бере та пе"ре"тирайє на м'їсто ставит' // вони с'
хаз'аїкою вдвох / хаз'аїка була зубної врач' / прин'їмала на
дому кл'їєнт'ів / вони страшно вопш'ч'їм здружилис'а / і їїї
хаз'аїка страшно не отпускала / ну вже ш' с'їмнац':ат' год треба
їїхат' додому // і каже ме"н'ї / вона хаз'аїка хот'їла / шоб вона
виїшла зам'їж за їїїї родств'їника / хот'їла ї зводила їїх

зводи́ла / а ц'а т'іки до́дому і все / во́на та́ка / дикува́та шо́до
ц'о́го / ха́з'аїк'і н'ра́вилос' шо́ во́на не" хо́дила гу́л'ат' / шо́ во́на
до́ма і до́ма / а во́на ка́же / а йа́ бо́йлас'а / ар'м'ане́ кру́гом / це
ж то́д'і стра́шне д'е́ло бу́ло / вопш'ч'ем // за́туркане се"ло /
се"ло / се"ло // і та́к о́на при́йїхала́ з Рос'това / о́це ж у́же // тут
ро́боти ж куч'а / о́ц'і у́же / зе"мл'і́ куч'а / н'і́ поспат' / н'і́
погу́л'ат' / куди́ там / йа́к да́дут' два́ три ч'а́са засну́т' / це́ ж
звеч'е́ра / це́ ж т'і́ки т'і́йї но́ч'і / а́ звеч'і́ра ш'ч'е́ і в'і́йут' /
прибра́ли це́ зерно́ / там дес' розло́жили йо́го су́шит' / а́ за́втра
ш по́ но́вої / по́ка все не" убе"рут' / по́ка ж / по́ка ж все не"
убе"рут' // а ба́кш'і с'т'і́ки бу́ло! // ба́кшу по́сад'ут' / а́ то́д'і
га́рбо́йу з'во́з'ат' ка́вуни / ха́та бу́ла / ну́ йа́ка б во́на не" бу́ла
ха́та / в о́дин ка́вун / на / сна́ч'ала́ соло́му по́ложут' на́ криш'і́ /
на по́толку / а́ то́д'і о́так в о́дин ка́вун / вопш'ч'і́м вес' по́толок
ка́вун'ів на́ложут' // і то́д'і на́крива́ють' йі́х соло́мо́йу / шо́б
во́ни ж не́ по́мерзли / і то́ ш до́ са́мого с'н'і́гу йі́д'ат' т'і́ ка́вуни
// ка́вуни о́це / на́ пол'і́ рос'тут' ка́вуни / во́ни ж отл'і́ч'ні́
ка́вуни / от // і о́то ж у́же по́ки во́на у́йїхала́ в До́нбас //
по́йїхала́ / по́знако́милас' там з Д'і́мко́йу і́ вийшла́ за́м'іш // ну́
Д'і́мка́ це́й о́казав'а та́киї́ / і во́лоц'у́га / ну // во́на ка́же / йа́
н'і́коли за́ ним не" хо́дила і́ не" с'л'і́дила // і // вопш'ч'і́м
споко́йно до́ ц'о́го одно́силас' / то́же бу́ла там л'у́бов' і́лі́ не"
бу́ла / і́лі́ просто́ та́к вре́м'а ви́ходит' за́м'іж / і́ти́ по́ки бе"рут'
/ йа́ ж тут не" до́кажу́ / н'і́коли во́на та́ко́йу п'ла́м'ен'о́ї л'у́бов'і́у
не" стра́дала // во́ни про́жили́ з ним / пе́ре"д во́йно́йу йо́го за́ шо́-
то поса́дили / йа́к'і-то там во́ни / то́ л'і́ до́куме́нти по́д'е́лали /
ну́ йа́ка-то́ йе́рунда́ / йа́к вс'і́гда са́жали́ за́ йе́рунду́ / і́ то́го
Д'і́мку́ вопш'ч'ем // а́ во́на пе́ред во́йно́ї о́сталас'а́ з ди́тинко́йу /
с три́ц'ат' с'і́д'мого́ го́да / с три́ц'ат' ше́сто́го го́да мо́ї бра́т // і́
йі́йї т'і́ки нач'а́лас'а́ во́йна / і́ йі́йї мо́б'і́л'і́зували́ сан'і́тарко́йу в
госп'і́тал' // (пригадує) в Рове́н'ки // во́на приве́зла́ ди́тину
ро́д'іт'і́л'ам / о́с' в'і́н тут пра́кт'і́чески́ був у́ них все вре́м'а / в
д'е́душки́ і ба́бушки́ / а́ о́на ж бу́ла там / ну́ по́ка госп'і́тал'
сто́йав на́ одном' м'і́сці́ / ко́ли н'і́мці́ нач'а́ли і́же п'і́дступат'
бли́жче́ / і́ за́ Во́лгу нач'а́ли е́вакуі́роват' це́й госп'і́тал' / йі́ї
предла́гали́ йі́хат' з госп'і́тал'ом / ну́ а́ во́на ка́же / опш'ч'і́м йа́к
// йа́кос' по́м'і́г йі́ї вра́ч' / шо́ йі́ї отпу́стили́ до́дому / по́тому
шо́ ка́же / а́ ди́тина? // ш'ч'а́с о́на о́каже́ц'а́ в н'і́мці́в ди́тина / а

йа дес' / вопш'ч'ім / отпустили / ну поки она прийїхала с'уда / тут н'імц'і захватили / і вона при н'імц'ах жила з д'едушкої і з бабушкої // жили / хата була ч'ітир'і на вос'ім / н'і на с'ем / на вос'ім нав'ерно / ч'і на с'ем / ну оно од'ел'но ш'ч'е коридор з хижкою / тут кухон'ка і одна комнатка / ч'ітир'і на ч'ітир'і комнатус'ч'ка / в ц'їй комнатк'і кухон'ка ш'ч'е мен'шен'ка // в ц'їй хат'і жили мати з дитиноу / д'едушка і бабушка / д'ад'ко же^ннивс'а тоже / в триц'ат' п'атом году тоже же^ннивс'а / Марко цей там / родивс'а в триц'ат' с'ід'мом году первого йанвар'а родивс'а Кол'ка в них / на п'івгода старшиї т'їлки нашого / тої / меншиї нашого / а потом Тол'ка родивс'а / в триц'ат' вос'... / де^нв'атом году / в де^нв'атом / то шо в сороковом йому було год'їк ш'ч'ем-то т'їки нач'ав балакат' // н'імец' лежит' / а воно таке дитина була мати казала / таке гарне б'їлен'ке / мила дитина // н'імец' каже прот'ївниї страшно / лежит' на кроват'і / а воно п'ідходе / каї как тебе ват'? / йак тебе зват'? / і то одно пристаїе / а ц'ї ж бойца'а / шоб хот' не пристрелив / йїм н'їч'о не состав'їаїе пристре^нлит' дитину та ї усе / шоб не приставав / отак // нач'їг' т'отка з двома д'їг'ми / оце вс'ї пом'їш'ч'алис'а в д'едушки // а тод'ї ото ж в сорок ч'етвертом году ї Дун'а прийїхала с'свома двома / забрали Дун'у з Запорожскої облас'т'ї / мама поїїхала / йїїї забрала Мус'у / вопш'ч'ім дитину / п'ат' год було д'евоч'к'і / привезла // а та пос'л'ї прийїхала вже // вона / вопш'ч'ім доплакалас'а вже шо зл'агла / і тод'ї вже сус'їди написали / шо отак і отак случ'їлос'а / узнали / шо случ'їлос'а / і шо забе^нр'їт' / бо вона уже ле^нжит' // а шо ж і ц'ї д'воїе д'їтеї остануц'а сиротами круглими // мама поїїхала / поїїхала ото ж / побула на кладбиш'ч'ї / коло Ван'ї / бабушка там сус'їдка зводила / ну і йїїї ото ж трошки побула там / трошки йїїї уговорили / шо тої / ну вже н'їч'ого не^н зробиш // і забрала одну дитину / і там трошки у в'їдро натоптала одеж'ї / йака там уже одежа в тих д'їтеї була // і оставили йїїї с хлопч'їком / вона то пос'л'ї вже тод'ї прийїхала з дому / уже пос'л'ї / тоже с'уди до д'едушки // йак вони там розм'їш'ч'алис' / но всим хватало м'їста / і вс'ї були нагодован'ї / ну йак ото до бат'ка //

– А дружно жили?

– Жили нас'т'іки дружно / їх було ч'ітир'і се'стри і два брата // ну от / можна прожит' в'ік // ус'і померли в оч'ен' / Дун'а йї було без тр'ох м'іс'ац'ів дев'аносто год / мо'я ма'ма вос'імс'ат ч'ітир'і года прожила / Ол'а прожила вос'імс'ат шес'т' л'ет / Мариша / сама мен'ша йїхн'а се'стра / ц'а с'емде"с'ат п'ат' іл'і с'емде"с'ат шес'т' год / во'на була угн'ата в Ге"рман'ійу і там кан'ешно се"рдеч'ко йїї добре п'ідко'сило / каже / йа ї так живу довше од мо'їх подруг / вс'і хто був зо мно'ї в Ге"рман'ійі / у'же вс'і померли / вс'і од серц'а померли / і она то'же от серц'а // довгожит' іл'і во'ни // н'іхто / н'і'як м'іжду собою н'і разу не посорилис'а // не об'судили друг друга // вс'і зій'жалис'а / с'ходилис'а / треба / а'га / Мариша ст'ройц'а / вс'і там // у' кого своб'одне вре... / шо // м'ї бат'ко робив на фтор'ї ферм'і / йак раз ферма недалеко де / там де Мариша / це сама мен'ша сестра // бат'ко каже / а ч'о йа додому їтиму / п'їду до Мариш'і / там пооб'їдаю та шос' зробл'у в об'їдн'ї пер'е"рив / а йак на ферм'і в'ін вет'іри'наром робив / предупред'їт' / шо мене шука'те в Сирових / йа там / хата ст'ройц'а / п'їшли і там в'ін довбец'а / ц'їлій ден' / додому мог не"д'їл'у не" приходит' / йому до Мариш'і блиш'ч'е пооб'їдат' / а роботи там с'т'іки в Мариш'і // ми ст'ройїлис'а / вс'і родич'і в нас // о'це в нас йак не"д'їл'а / у'же ї машини були во'сих / о'це зйїдуц'а / стоїт' б'їл'а двору дв'і три машини / прийїхали родич'і нам помагат' // нам / ми нан'їмали т'іки с'т'їни зве"сти / балки с'т'агли / родич'і прийїхали / с'т'агли балки / с'їли пооб'їдали / пооб'їдали // не" нужно було н'і випивки / н'їч'ого / ото наварила борш'ч'у / там шос' на второ'є / шо придумала / пир'їжк'ів напе"кли // с'їли / пооб'їдали // вс'о / до сл'їду'ш'ч'ого / коли буде в'кого врем'а / зйїдуц'а ш'ч'е // отак було // о'це прийїхав брат // н'їколи не" дивилас'а ма'ти / ч'ї хв'ате / ч'ї не" хв'ате / так С'ен'а / о'це в мене ос' ес'т' два де"с'атка йаїец' / на / клади / упаков'ї // о'це там тв'орош'ка / о'це там того // ч'ого в них не"маїе / зн'ач'їт' ото / а'га / ну вс'о / в'же б'їл'ш н'їкуди / в'же повен багажник / харош / вс'о // в'ін йїде / н'їколи не" йїде с' пустими рука'ми / в'ін зна шо тут / ч'ого тут не"маїе / і шо купуйец'а за грош'ї / допус'т'їм сахар' за грош'ї купували / канфети мен'ї / мен'ї шос' одежинку йакус' л'уч'їшин'ку чим в с'їл'с'ких д'їт'ей шоб було // н'їколи д'ад'ко

не йіде с пустими руками // бат'ков'і сороч'ку / в'ін був
опш'ч'ім все в'рем'а нач'ал'ником / дес' там / предс'ідат'іл'ім
шахтного ком'іт'ета / пар'торгом був на шахт'і / отаким / все
в'рем'а в нач'ал'ств'і ходив // у них машина була „Волга” сво'я
/ ж'інка работала в од'ел'і кадров // ну тод'і це л'уди / йакі
ім'іли соб'і / могли соб'і хот' шо-то позволит' // ну а ми ж
д'ір'евн'а / ми жили б'ідн'іше / зато в нас з огорода все було // і
от они прий'їжали / ми йім загрузали машину / а вони
об'ізат'іл'но привозили бабушк'і / посл'е бабушка жила з
мойейу мамойу / коли д'едушка ўмер / вос'імнац'ат' год жила
// тод'і н'іхто не задумував'а про те / шо бабушка не"
получ'айе н'іякої п'енс'ійі / шо в нейі не"
ма н'іякого доходу
// бат'ко м'ї дес' заробе грошеї / робив в'ет'іренаром / ну там
прививку йаку-то д'елайец'а / була платна услуга / ну дес' там
комус' услугу окаже / в'ет'іренарну / ну хтос' йому там дас'т'
йаку-то коп'їрку / в'ін йїйї принесе і од'аст' бабушк'і / бабушка
це йак зб'еркаса була // положив // треба йому там тро'як ч'і шо
/ мама / позич'те мен'і / не"
каже даїте / позич'те мен'і тро'як //
бабушка ти'хен'ко дас'т' / шоб мати і не знала // отак // і в
бабушки вс'їгда були грош'і / в бабушки була сво'я скрин'ка /
бабушка в нас прожила вос'імнац'ат' год // н'іхто / н'іколи не"
сказав / шо шос' там не"
так / ви там сказали / зробили не"
так //

– Командувала бабушка?

– Ко'мандувала кан'ешно / ко'мандувала / ш'ч'е було мам'і
мойїй було шїс'ат ч'і ск'їки // Наташа / поки ти лежатимеш? //
вже сонце он де // а в мамі бувала б'їс'он'їца / а іме"
н'о перед
рас: в'етом вона може заснут' // а вона / мама / та мен'і ж уже
шїс'ат / невже це йа не"
знайу / коли мен'і встават'?? // вона не"
крїкне / вона так скаже / мама / мен'і ж уже шїс'ат / шо йа не"
знайу / коли мен'і встават'?? / та йа ш'ч'е в'сп'їйу до в'еч'ора
намориц'а // а бабушка вставала с рас: в'етом / вона в три ч'аса
/ вона вже встала // поки його лежат'?? / йакого сказа лежат'
оце? // це в нейі була сама страшна вже лаїка / сказ / а шо це
таке? / йакого сказа там зробили шос' таке //

– А казала бабушка мамі, що вона щось не так робить, не
так виховує дітей?

– За восп'їтан'їе н'е / воспитуйут' д'їтеї / йа не"
знайу / ш'ч'ас / ми ж йїх не"
воспитували / ми просто жили //

спец'іал'но ж ми його не^н робим н'іч'ого / ми просто живем //
от прим'ер род'іт'іл'єї / ну йак / от мама шо-то д'єлає /
поможи мен'і / або йак / їа допуст'ім не заставл'айу /
заставл'ат' / не^н буде желан'їа робит' / коли тебе заставл'айут'
// а коли кажут' ход'ім зд'єлаєм // допус'т'ім ме^н'і н'їхто
н'їколи / їа не^н л'убл'у слово не^н хоч'у // і моїї д'їти / в мене
їїх троє вєспитувалос'а / знали / шо їа не л'убл'у слова не^н
хоч'у / їа його сама н'їколи не^н кажу / можна все це сказат'
по-другому / ну т'їки не^н не^н хоч'у // ну скажи це йакос'
по-другому / даваї це хаї пот'ом зробл'у / іл'ї даваї / ну т'їки не^н
не^н хоч'у / коли скажеш не^н хоч'у / знайут' / шо мати озв'їр'їє
(сміється) і тод'ї уже зробиш удв'їч'ї б'їл'ше //

– *І що мати буде робить, як озвіріє?*

– Йак озв'їр'їє / ну та тод'ї шо ж / пл'охо буде тод'ї всим
// їа старшого била / прич'ом вс'їгда зр'а / не^н нада / їєсл'ї сам
злїї / не^н нада зло зган'ат' на дитин'ї / в'їн до с'їх пр на мене
об'їжайец':а // йакос' у нас / ну хтоїзна / треба не^н ставит' св'її
автор'їтет / ч'ї не^н пол'зувац':а своїм автор'їтетом / нада з
ними дружит' / їа з ус'їма з ними дружила //

ТРОЇЦЬКИЙ РАЙОН

с. Бабичеве

Село підпорядковане Лантратівській сільраді. Засноване в 1798 році.

Інформант: *Розпасієнко Зоя Іллівна, 1931 р. н.*

– Роди^лас' у три^ц'ат' пер^вом го^ду / тис'ач'у дев'ат'сот три^ц'ат' пер^вий год //

– *А голодомор пережили?*

– Ну йа була мала / мен'і п'іўто^ра го^да було // бат'ко умер м'її із голоду //

– *Вас було багато ў сім'ї?*

– Н'е / дво^йе нас було / брат і йа // бат'ко наш умер з голоду / а сус'їди же поч'али о^то ж п'їд:ержуват' нас / шоб не["] померли ми // сус'їди трохи за^ж'їгеш'н'ї жили / а ми / ну шо / бат'ко ўмер з голоду / а ми були мал'ї / о^то нас п'їд:ержували / шоб ми осталися жив'ї // пон'ала //

– *А ви в нашу школу ходили?*

– Н'е / йа та^мач'ки п'їўто^ра класа т'їки кон'ч'їла ї усе / йа мало хо^дила ў школу // д'їд / баба // ну д'їд у мене буў то^же же голодомор перенесли / но д'їд жив'її // і баба була о^та / но т'ї жив'її осталися а о^це бат'ко м'її умер з голоду //

– *А як ви в школу ходили у вас багато дітей було?*

– У школ'ї? / йа так то^б'ї і не["] скажу // йак би ч'ї так йак те^пер / то йа б то^б'ї сказала ск'їки // ну дес' дес'ат' то^ч'но було // о^це нас // ну ч'ї мало то^д'ї д'їтеї було о^ни ж ўмерли // сорок шостїї / це ж буў голод / голодомор / то ж голод же буў у сорок шостому // а вам три^ц'ат' трет'її нада? / ну / а три^ц'ат' трет'її / ну це ко^ли йа мала була // ну / а розказували за те шо //

– *А як війна була, памните?*

– А ч'о ж йа не["] помн'у? / воўна ж була це же воўна // воўну мен'ї було го^д'їў два^{на}ц'ат' / ми були ўже у то^му / йак і нас брали у детск'їе йасла / нан'ками і ми носили д'їтеї // у нас пол'а так недалеко о^це йа на Козар'ї сама жи^ла / а д'їтеї носили ми матер'ам грудних // о^це нас було о^такво переўйазували /

цими / прости́н'ами / шоб не^н попускали д'ітеї / і о́це но́сили ми так //

– Ви робили в полі?

– Їа работала / о́це у н'ан'ках була / тод'і на прицепах була / це ў тракторн'їй бригаді робила // мен'ї год'їў ч'отирнац'ат' було / їа була прицепш'іком // тод'і / і о́це тод'і були так'ї трактора / шо ш'ч'ас же бач'їш із каб'їнами / а тод'і не^н було каб'їн / красн'ї с'їдла були / і ото було ў мене їак о́це ми тої / їак їого сидїмо на площ'ч'ац'ї / а отут с'уди / це ж за́д'ї трактор'їст / а їа ж с'уди до плуга ч'ї то до того / їак / до култ'їватора // о́це мене приўїаже о́це так до сво́го с'їдла о́цим / їак їого / мотузком / і о́це їак от посадки до краю доїж'аємо // о́це ж їак їїдемо о́це ж нап'їм'ер от посадки ч'ї до краю // в'їн тод'і ото мене / Зойа / смикни за в'їроўку / шоб плугу викидат' або та / їак їїїї / шоб можна було розве'ртац'а / або ото култ'їватор о́це // о́це отаке вот було // і над дорогоў їїздити за Сватово / п'їд Сватово от туди їїздили / робили ми дороги о́це тим / їак їого / волами т'агали // о́це їак їїдеш ото на Сватово / бач'їш ото бар'їери їак'ї здоров'ї тойїс'т' ото тод'і ми там / не^н т'їко ми / ну з колхоз'їў тод'і поси́лали // ну і дете́ нам уже год'їў по ш'їснац'ат' було // ну о́це ї ми тод'і їїздили о́це ж дороги робит' соўки так'ї були дереўїан'ї / волом за́пр'агали і ото т'агали / цим соўком тим // т'ї мужи́ки за т'ї / а ми за погонич'їў були // коро́вами волоч'їли / о́це були ў пол'ї з коро́вами волоч'їли / брали коро́вам / о́це ми // ж'їнок о́це ж таки матер'їў застаўл'аїут' з волами с'їїат' / шоб они пон'їмали / а ми пон'їмаїем же ч'ї і не^н пон'їмаїем / їакої вол'їў уз'ат' // нас застаўл'али коро́вам волоч'їт' // о́це ми волоч'їли коро́вам / тод'і во ўремїа воїни //

– Ну а у вас були якїсь дискотеки?

– Їак'ї д'їскот'еки // не^н було н'їч'ого / а тод'і було о́це їдут' / о́це їак не^н наморис'а / їак не^н наморис'а / а їдемо сп'їваїємо // о́це приду до́дому // о́це ж їак ми було не^н наморимос'а / це ж коро́вам було с'їганут' ц'їлії ден' / хоч'а це ж до об'їд волоч'їш / приже́неш коро́ву до́дому / пого́дуйеш / по́дойш і ўпїят' за́пр'агаїеш і ўпїят' їїдеш волоч'їт' до са́мого веч'ора // о́це ўс'а нам улиц'а була // або при тої їак їого їак не^н наморис'а / слухаїеш д'їўч'ата їдут' сп'їваїут' / уже і ти

і́деш // і́демо ў́же / забува́йем / шо ми помо́рилис'а // а так
ко́лис' бу́ли т'і / бала́лайка / гита́ра / гармо́н'а / так н'і́яких
д'іско́т'ек не^н бу́ло / а кро́ме о́це ж / ота́к'і вот // о́це ж к'і́на
бу́ли / це ко́ли поперва́х йа́к ста́ли к'і́на / так н'і́м'і бу́ли к'і́на //
а то́д'і ў́же так о́це ко́лхоз за́купл'а́йе / о́це то́ї / к'і́но і́ ото
тамо́ч'ки де / ч'і ў́ то́му / у ко́лхозном дво́р'е / то́д'і ото / та ну
на пло́ш'ч'адк'е / а зда́йец'а ота́к йо́го до с'т'ени / то́ж н'і́яка
не^н ма́тер'і́ю не^н в'і́шали / йо́го і́ н'і́як // а це на́пр'імер /
сто́йіт' са́раї / пон'а́ла? / б'і́ле / і́ о́це пр'а́мо на с'т'енк'е і́ то́ї /
йа́к йо́го / гна́ли на дво́р'е // н'і́ч'ого / н'і́ б'і́л'ет'і́ў / ко́лхоз сам
йо́го за́купл'а́ў // н'і́ б'і́л'ет'і́ў не^н бра́ли ми / н'і́ч'о го // ну а
к'і́на і́шли / не^н те там // мо́же два там у м'і́с'ац' / ота́ко́йе //
к'і́на то́д'і рано / не^н то́ї йа́к йо́го по́ка ма́ло бу́ло к'і́н // ота́к'і
д'і́ла //

– *Женихів багато у вас було?*

– Та жених'іў // то́д'і н'і́коли бу́ло з жени́хами // то́ї йа́к
йо́го / на́морис'а // ну / а ў́с'о раў́но бу́ли хло́пц'і // то́д'і
зна́йеш йа́к бу́ло / то́д'і бу́ло о́це / там сп'і́вайут' / там
сп'і́вайут' / хоч' і́ не^н с'хо́ч'еш / п'і́деш гу́л'ат' // ну ў́же і́ хло́пц'і
по́при хо́дили / бу́ли хло́пц'і і́ / там у нас з Ко́зари́ка /
Сп'і́вун'і́ўки при́ходили // ну / хло́пц'і бу́ли / а йа́к же / шо́б
д'і́ўч'ата бу́ли / а хло́пц'і́ў не^н бу́ло // бу́ли хло́пц'і́ // усе́ бу́ло /
то́д'і в'есе́ло // ш'ч'ас ба́ч'іш йа́к / йа́к дес' сп'і́вайут' / а п'я́н'і́ //
а то́д'і бу́ло йа́к куч'ка з'і́бралис' / там ч'і́ д'і́ўч'ата / ч'і́ ж'і́нки /
ў́же сп'і́вайут' / ў́же сп'і́вайут' // та ш'ч'е́ і́ на́ш'і́ д'і́ўч'ата о́це
захва́тили / о́це З'і́на / тут бу́ло та тут т'і / йа́к йо́го / дере́ва / і́
во́ни о́це бу́ло на дере́вах сид'ат' // ну а ш'ч'ас шо́ / ба́ч'ш //
ш'ч'ас та́ке ў́рем'я / шо́ / хто зна́ / ў́же не^н до́ того // те́пер
дуа́майт' / а йа́к шо́ оно́ да́л'і́ бу́де пон'і́ма́йеш // а то́д'і во́йна
бу́ла / то́д'і йа́кос' во́но ус'і́ оди́наков'і́ // ба́т'к'і́ў не^н бу́ло /
са́м'і ма́тер'і́ў // ма́тер'і́ о́це ж то́д'і цим / ко́сили са́ми / ў́йза́ли
о́це ж т'і сно́пи са́ми // то́д'і ж бу́ло ў́се ў́руч'ну́ бу́ло / во
ў́рем'я во́їни / ў́се ў́руч'ну́ бу́ло //

– *А Ви заміж рано вийшли?*

– Н'і́ / ў́ два́ц'ат' год // йа́ са́ма і́з п'і́с'ат' / ч'і́ то́ї / і́з
три́ц'ат' перво́го / а ви́йшла за́м'іш у п'і́с'ат' перво́м // ш'ч'і́та́ї
ск'і́ки ме́н'і́ бу́ло //

– *А за кого?*

– Та о́це ж за д'і́да Ал'о́шку ви́йшла / о́це йа с'у́ди ви́йш ла
зам'і́ж //

– *І зразу тут стали жити?*

– Н'е / о́це ж ми бу́ли на верши́ні / ми там жи́ли // на т'ї́
сторони́ / там де кур'атник о́там / а то́д'і ў́же переї́шли с'у́да //
та тож в'ін у нас / купи́ў хату́ // а то́д'і о́це ж ми тут зро́били о́це
хату́ //

– *Ну я знаю розказували, що ми жили, наші там жили
бабушка, бабушка Гаши жила і ви там рядом жили.*

– Ну да // бабушки Гаши́ ниш'ч'е / а ми ви́ш'ч'е жи́ли /
о́так вот // о́це там де о́то кур'атник / п'і́сл'а во́їни ста́ло / ста́ли
ў́же ж стро́їц'а //

– *А Ви памніте як річка оце протікала Водяна, як ще не
було ставка?*

– А чо́го ж і не^н помн'у? / помним // о́на прот'і́кала о́це
тут о́це вот / коро́ў пасли о́це о́там на о́тому йак йо́го с'і́ч'ас не^н
стро́їлис' //

– *Садок був там?*

– Н'е / садк'і́ў там // це у нас там на верши́ні́ ото́ж у ба́би
Гаши́ садок / у нас садок там бу́ў // а о́це тут поза́ нами о́це ж
тут коро́ў ган'али па́сти / увеч'і́р'і прогу́л'ати́на бу́ла / а там о́то
р'і́чка прот'і́кала // ў́йун'і́ў там ск'і́ки бу́ло / о́ни гарн'і́ //
ў́йун'і́ў бу́ло ба́гато та́ких / шо́ йі́х жа́риш' / а ў́ йі́х н'і́ к'і́сток
не^нма / н'і́чо до́бр'і о́ни бу́ли // ну о́це ми о́так і от //

– *А як плотину робили?*

– Плот'і́ну то́же // ну а йак же ми тут бу́ли // о́це за́раз
плот'і́ну ту ро́били / дал'н'у / о́це о́ни // а то́д'і же ж ц'у ро́били
/ ў́ на́їми прійі́жали л'у́ди с'у́да ро́бит' // плот'і́ну ц'у //

– *Розкажіть про дітей.*

– Про сво́йіх? / ну шо? / З'і́на пі́шла то́ї / у́ч'і́ц'а / он
вос'і́м клас'і́ў конч'і́ла / о́на / і о́це де ви живе́те / тут Ми́кола
Топри́кови уз'али // у йі́х тож д'і́ч'ата пі́шли у т'ї́ // у
Дн'і́пропетро́ус'к'і́ ў т'і́пограф'і́ю у́ч'і́ц'а на т'і́пограф'і́сти // і
З'і́на пої́хала ту́да / у́ч'і́ц'а / і о́це о́ни три́ годи́ / Зойа у́перед і́
Вал'а / а на́ша ш'ч'е то́д'і год до́ўч'алас' // три́ годи́ у́ч'і́лис'
вони́ / а три́ годи́ о́ни у́ч'і́лис' чо́го? / то́го шо́ о́ни дес'ат'
клас'і́ў не^нпоконч'али́ / і йі́х заста́ў'али / о́це ж три́ годи́
у́ч'і́лис' / так йак заш'ч'і́тувалис' о́ни у то́ї / йак йо́го /

доучувалис' / они школу уч'или і оцеї дес'ат'і класи они конч'али // ага / а це т'іки З'іна пішла у типограф'ію у Тройц'ке / робила т'іпограф'ію / оце / старша моя доч'ка // а тод'і рош'італас'а / ноги стали / дес'ат' год у Тройц'ке те ото отуди школу / тим / заўхозом // і оце она двац':ат' п'ат' год робила в одн'їй школ'і оце / отам на от'їй сторон'е ото // оце она робила двац':ат' п'ат' год // і зам'іж вишла оце ж она / ў Тройц'ке //

– А що Вам саме дужче з молодості запам'яталася?

– Запомнилос'? // та оце ж ўсе ж ў молодос'т'і запомнилос' / це шо йак з д'іўч'атами гул'али / непогано тод'і ж / дружно були // тим / йак оце ми ўже ж'інками були // оце ми йак хати поробили ўже / тод'і ми оце було так / йак оце нач'інайец'а ос'ін' / р'іжут' свиней // і оце с'огадн'і в одного гул'аем / заўтра ў другога гул'аем / оце ў нас поки кон'ч'уц':а т'і / йак йіх / кожд'ї веч'ір // поки кон'ч'уц':а свин'і // ну на х'ферм'і робили оце же / тої йак його / тоже ж / робили / оце ж іа робила і там дойаркойу робила у тому / на Козар'і ж оце д'іўч'інойу робила дойаркойу / тоже і туточ'ки же робила ўсе ўрем'а дойаркойу тоже // ўсе ўрем'я на посто'ян'їй робот'і робила // тоже було це йак ж ўже походилис'а то / ага ш'ч'е рано дойт' / даваіте сп'іват' даваіте // от ти ўже п'есн'і // ну тод'і весело було / пон'ала // це ж тепер он бач'іш / переверот оцеї / йак показало з ц'ого перевероту н'іч'ого було / а тепер хто зна ч'ого воно дал'і буде // і Л'ус'а ўч'ілас'а ж це ў нас у т'іпограф'ію виўч'ілас'а / наборш'іком була / букви набирала оце // у Тройц'ком робила ў т'іпограф'іі // ну она тринац':ат' год одробила / там оце Л'ус'а / а тод'і перейшла // Наташа йак стала манен'койу ўже / Лантрат'іўс'ка / тод'і перейшла она ўже у т'іпограф'ію дома тут / у Лантрат'іўц'і поч'ту носила оце // поштал'йоном була // ну а Тол'ік с'амої школ'ної скам'їі цеї трактор'істом пішоў зразу // в'ін н'ікуди не" схот'іў н'і ўч'іц':а / н'іч'о // зразу пішоў трактор'істом у колхоз //

– А алкашів багато було тоді?

– Та алкаш'іў не" так багато / но дл'а нас оце наш алкаш буў / у т'іх / ну / та пили гарно обш'ч'ім // тод'і ж це у баби Мот'ки оце тож буў д'ад'ко Михаїло / оце Васил' / Катрус'ін / тоже буў // Іван Малиш'іў оце такий // ну обш'ч'ім / хто хот'іў

пит' / то ї пили т'і / а хто не^н хот'ію не^н заставиш / по^натно? //
оце так'і д'іла //

– При колхозі, навсрно, було краще, ніж зараз?

– Ну ко^нешно // та сами брешут' // хаї не^н брешут' / шо
погано // було то д'і знайдеш йак / оце було маї оцеї дожидайеш
/ так йак красне йаце // ідут' ус'і / це а Тройіц'кому с'ім
к'ілометр'ію / і ідемо на парад / а там парад / музика гра /
гармон'а гра // Боже м'ій! парад іде // а тепер шо? / н'іч'ого / ну
// то д'і було ми / ага / отак во д'іуч'ата // ну д'іуч'ата / це перве
майа // т'іки зобралис' на перве майа іти ж у Тройіц'ке // ос'
прий'ж:а бригад'ір / д'іуч'ата / прийшла з району д'ер'ект'іва /
картохи садит' // ну / а нам не^н хоч'ец':а // тепер бач'іш / не^н
п'ішоў / погнаў мат'уч'ару і ўсе // а то д'і н'із':а було ц'ого // цеї
раз сказаў / закон мор'а // прийшли ми на волюн'у / воли ж
то д'і / волами картохи садили // прийшли / попадали на вол'ію /
плач'імо // а до мене йак раз ўс'і д'іуч'ата посходилис' // ід'іт'
д'іуч'ата / до об'ід посадимо / а п'ісл'а об'ід п'ідете // ну нашо
нам до об'ід? / нам до об'ід хоч'ец':а п'іти погул'ат' / а шо ўже
п'ісл'а об'ід / парад кон'ч'ію / шо там робит'? / плач'ім ідемо /
приходе волюн'ик // д'іуч'ата / ч'ого ви плач'іте? // та
не^н хоч'ец':а нам йіхат' картохи т'і // ну шо д'іуч'ата / треба // ну
/ отаке було // ну / ми робили / йа ж кажу було ну на хверм'і ж
робили / то же випол'нали план // нам потребували / план шоб
виполнили / молока на дої // випол'нали ж то же / а ото д'і було /
це ж тепер то м'ехдойка була / а то д'і не^н було н'іч'ого // було
це робили руками // ў груп'і п'атнац':ат' в'іс'імнац':ат' короў
було // ну оце так / т'і дойуц':а / т'і ўже ў запуск ідут' // ну
обш'ем штук дес'ат' / тринац':ат' / руками / це об'ізат'ел'но
дойіла йа / пойн'ала? / ўсе руками дойли // ў ч'ітир'і ч'аса ўже
ми йшли йак штик // ну а шоб корову оце шоб до сход сон'ц'а
шоб корови ўже були у пол'і / ўже шоб гнали пастухи короў у
поле // ну / а ўвеч'ер'і то же оце ж отак во сонце заходе /
пригон'айут' короў // а то д'і / це ж тепер база / а то д'і були
отак йак он то ў нас стоїт' загорожений забор коло огорода /
то д'і таке було / коновайт' / корову приўйазуєут' до того / до
того коновйата / так'і здоров'і палки / там петл'і поприўйазан'і
/ оце кажда свою групу приўйазує / кожді своја група була
// а ў груп'і двац':ат' короў було оце // ну / і оце то д'і отаке

д'іло / і ото ми дойіли руками // і оце було сонце заходе / гон'ат' короў т'іко // так йак оце з дома оце пасти / а тод'і поки поприўйазуєм // а короў дойіли / тел'ат // тепер же напувайут' / ў колхозах було напували / а тод'і н'е // тод'і пускали тел'ат до короў // ну / оце тоб'і йак с'ідадут' дойіт' / тела пустиў / палкою ўдаріў / оно п'ішло // а де оно п'ішло х'тозна / подойім // це ч'асоў до того йак його до одинац'ати дойім короў // а тод'і нач'інайеш / подойіш / помийеш оце посуд / тод'і ходеш шукаеш тел'ат // де т'і тел'ата поросходилис' // і до того до дв'еінац'ати ш'ч'ітаі ч'ас'іў ми оце тоі / упраўл'айемос' / ну // ну шо / а тод'і гул'ат' було пошти н'іколи // ну шо там // було с'адем із хлопцем оце / балакат' // а тод'і йак забалакайемоса / пон'імаеш // ото було таке / зайч'ік // так'і то д'іла ото // так шо йа ж кажу // робили / ўс'у роботу йа переробила // оце йа воз'л'е тел'ат була і тут / возл'е короў / і сторожом була //

– А на тракторі їздить умісте?

– Ш'ас оце н'е // а йіздила / йіздила на трактор'і // йа оце ж бува / бува ж ото тод'і / стала б'іл'шойу / була на прицепах / уже йа виўч'ілас'а на прицепах / робит' коло трактора // так мен'і оце було / йак робила йа / оце ж уже знала трактор водит' // ну а один раз ўже йіду / уже ўдос'віта і диўл'ус'а не^н бач'у / йак зайіхала посеред ниви // а тод'і стала ўже із тим / із трактор'істом кажу / знаєте шо / д'ад' Саш / буў / д'ад'ко Сашко звали його // даваіте йа буду робит' обш'ч'ем до дв'еінац'ати / а тод'і запраўл'али оце боч'ки надвор'і оце серед пол'у / хоч' оце вивоз'ут' у пол'і із тим / не^н сол'арка / а тоі / к'ірос'ін буў тод'і // даваіте йа буду / тоі оце ж з веч'ора робит' / а тод'і п'ісл'а а оце ж дв'еінац'ати оце ж робиш / а з дв'еінац'ати тод'і ўже друг'і зач'інайут' // кажу йа до дв'еінац'ати / ви л'агаіте п'ід боч'ками / тепер бач'іш страшно / а тод'і було л'агаіем п'ід боч'ками / коло боч'ок і хот' би тоб'і шо // кух'ваіку прослаў і спиш і н'ікого не^н бо'іс'а / і ноч'у //

– А вовки?

– Ну / тод'і йакос' ми за цим не^н тоі / йак його / пон'імайеш / не^н гарант'іровали на це / шо це воўк / шо це ч'і там хтос' приіде / н'е // йа тод'і ото ўже тод'і пон'ала так ото зайіхала трактором ў средину ниви // тод'і ўже кажу / знаєте / д'ад' Тол' / даваіте йа звеч'ора буду робит' // а тод'і в'ін так /

оце робит' до дв'єнац'яти / а тод'і оце п'їдйїжа до боч'ок / бак випалиў / запраўл'айш / оце ўпйат' к'ірос'іном заливайеш оце ж / цей бак // тод'і ото л'агайеш / а в'ін паше до самого утра / тод'і ж оце в'ін робе // а тод'і ж оце до утра робиш / а тод'і п'ер'ес'мена оце було / поки змаж'ім трактор / шоб то ж змазаний трактор то не" тої йак його // тод'і було каждий раз змазували трактор // оце тод'і там цим / йак його / сол'ідолом // оце буў сол'ідол і оце було змазуєм трактор / дроті поўн'іс'т'у / тод'і другіі трактор'іст с'іда / другіі прицепш'ч'ік с'іда // а ми ото на суткі ўже виходн'і // тод'і ўпйет' ч'ерез суткі / упйет' оце ми тут // суткі одробиш / а суткі дома // оце ми так робили // і на крол'атнику робила / три годи йа на крол'атнику робила тоже //

– А щось таке чудне було на колхозі?

– Та ну х'тона ч'удного такога? х'тозна йак / тод'і йакос' таких ч'удақ'іў таких не" було // а ну вобш'ч'ето // да н'ет / та но це було на Новіі год о'собино оце // не" було / но йа думайу / шо це не"інтересно / йа думайу / шо це н'е / було // ми ж оце д'іўч'атами йак були // були йак ми д'іўч'атами / і оце ж ми п'ід Р'іздво / пон'ала? / ну шо / даваіте п'ідем ворожит' / ход'іт' ч'ерез тої / там у нас клуб буў / ну даваіте ч'ерез клуб перекидат' ч'обот // йак перекинули один раз / а тод'і х'лопц'і йак схватили та йак захо'вали / а тод'і аїда на одн'іі ноз'і скакат' // ну шо / тод'і було так / ч'і була така од'ожа / тод'і од'ож'і такої не" було // було ідеш оце у клуб / ч'ере'вики мати йак купе оце / так ми ч'ере'вики п'ід руку / а тим йак його / к'реїдойу оце пооб'водимо йак було ў ч'ере'виках / і ідемо бос'ака у клуб // а тої / у клуб у'ходим понад'івали ч'ере'вики // з клуба ідеш / ўпйет' же так же саме / бос'ака / одн'і ч'ере'вики под руками // шо було / те було // тоже ж ворожили // йа ж тоб'і кажу оце отак во кидали ч'оботи ч'ерез ту / йак й'іі / ч'ерез клуб // ну х'тона йак оно ж зараз забулос' / шо не" спомниш йак //

– А на вечерьку? Це ж зараз діти вечерькуносять. Ви теж ходили?

– І тод'і // тод'і тож на Паску б'ігали тож / тої йак його // ну тод'і так / тод'і до род'іч'іў / ц'ого тод'і / у школ'і тод'і запр'ішали // оце ж у школ'і шоб / тої йак його / шоб веч'ер'у не" носили // а к'рома ото поне"сеш оце до т'ітки / там до

бабушки / отак во // а шоб п'ідр'ад / тод'і так не^н було / то шо тод'і було // у нас оце же йак при оце у нас була ікона здорова / она ш'ч'ас на гор'іш'ч'і / і ў школі сказали / шоб ікон не^н було // приходе Л'ус'а із школи // ма / з в'ікон ікону убе^нр'іт' і ўсе // ну та куда ж йа ййі // ну шо принууждено ізн'ат' і на гор'іш'ч'і поставит' / і дос'і на гор'іш'ч'і стойіт' она //

– Так а що ж ви? Зараз ікони дорогі. Взять, отримонтиривать.

– Ну / ікона хороша // Мат'ер Божа у нас була // це ш'ч'е йа зам'іж виходіла / Мат'ер Божа // здорова отака вот // здорова у нас це // ну і ото тод'і отак'і д'іла // так шо ходили веч'ер'у носили і ш'ч'едрували ходили / тоже //

– Наряжались?

– І нар'ажалис'а / і ходили ж оце / було шубка була оце тамеч'ки у нас шо / і деш отам // це ж тепер / а тод'і хатки отак поманен'ки / і деш йак застукайеш // они / ої Боже хто ж воно такий? / ус'ого // ус'ак'і шутки // от було оце / хлопці оце ж було / це ж тепер / а то було колис' гн'ї робили тим / отак'і вот т'і / йак йіх / санки // і ото гн'ї робили / а куч'і оце ж було ў двор'і ў куч'і так'і складали / гн'ї // ну а они оце ж хлопці йак же ж ч'удукуват' / і воз'мут' на дорогу / поперенос'ат' куч'і / і стоїат' // тоже ж було // а шо н'іч' / Боже // це ж тока шо і они оце нач'інайут' // було то саман пере^нне^нсут' на тої / йак його / саман робили на дорогу // то т'і оце навоз пере^нне^нсут' на дорогу оце // ну ўс'ого було // ої / мама мойа р'ідна // так'і то д'іла //

– Щось хотіла спросит'ь, та забула!

– А / ну думай // тод'і машин не^н було // оце ж отак і деш // те^нпер машини / а тод'і шо / тод'і машин не^н було // тод'і нап'ешу ходили / було оце ў Тройіц'ке на базар' / нап'ешу / з Тройіц'кого тоже нап'ешу оце на базар' // н'і аўтобус'іў не^н було / н'і машин не^н було // а оце нап'ешу / на базар' і з базар'у / тоже ж нап'ешу / а тоже ж у нас с'ім к'ілометр'іў ч'і вос'ім он туди з Тройіц'кого на Ко'зар' //

– А веч'орниц'і у вас були?

– Веч'орниц'і? / н'е не^н було у нас // ми веч'орниц'і у же ми не^н захватили // вишли з моди // тод'і були колис' вони веч'орниц'і / но ў нас ў же не^н було / у нас ў же ми гул'али у нас у

садку // садки були гарні / і ї нас л'єтн'єго ўремїа була груша // ш'є ї така здорова у нас і нїєзен'ка // і ото ми п'їд т'її грушою так зробем йак оце вот тервак // ото ми там но ч'уймос'а // а з'їмою правда там ото оно таке / клуб буў / ну нар'ад оце йак давали там / нар'ад оце ж // цим ж'їнкам // куди на роботу їти / куди // так ми ото там / то д'ї ж у клуб'ї ў тому // а веч'орниц' не" було / а так / ходили // ш'ч'єдрували // ш'ч'єдрик – ведрик / вине"си бабо вареник / а ти д'їдо коўбасу // оно ж бач'їш йак / оно то д'ї знаєш п'їс'л'а воїни / ходит' ў н'ї ў ч'ом // один бот'їнок / один ч'об'їт // ну а шо ти / йак оно то д'ї таке було // /мати пошїєе було / ми пр'али / ў полотн'аному ходили //

– *А чим ви красились? Очи чимось наводили ж?*

– Н'є / н'є / н'є / н'є / не" було мазила н'їякого / д'єточ'ка / не" було то д'ї // так воно во ўремїа воїни ото тр'апошник проїде // їздиў тр'апки збират' колис' // оце їїде / крич'їт' тр'апки / тр'апки // так ти оце / ў магаз'їнах же не" було / так ти вим'їнаеш то шпил'ку / то ту брошку / оце вим'їнаєш / або оце на мисто / оце було ў тр'апошника вим'їнаєш // оце було // тр'апошник сп'їциал'но їздиў д'ад'ко // у його брїч'ка і оце в'їн на брїч'ку і ў його ото пер'єго рожено / тут його їаш'ч'їк такий / то т'ї / йак їїх / то на мисто / то брошки / то серги // оце в'їн таке за тр'апки м'їн'аў //

– *А цигани приїжджали сюди?*

– Цигани приїжжали // були ў нас цигани // їздили з будками // ну а то д'ї они / їїх йакос' одм'їнили / йак стаў Хруш'ч'оў / і в'їн їїх при тої / йак його / прижаў // шоб не" їздили // стаў їїх опр'їд'їл'ат' // они багато / бач'їш йак они так'ї / огрес'їїн'ї // було тебе можут' ув'їїти ў хату і хтона шо вона робе // може ў тебе вибрат' усе з хати і ти їїї і н'їч'ого не" скажеш // у бабушки у вашойі / оце у баби Гашки // приїшла цїганка / ну і ворожит' на тої / на ч'олов'їка / на д'їда Ал'оу / ч'ї в'їн живїї / ч'ї н'є // ну і она їїї вороже / вороже / вороже // даї мен'ї куроч'ку / даї мен'ї те / даї мен'ї те // а барахло їє у тебе? / а вона / їє // ну даваї с'уди на с'т'їл вилажуї // шо ў тебе їє з барахла? / ну а та баба Гашка кладе / ї кладе / ї кладе / і це барахло поскладала ўже / а свєкруха моїа бач'є / шо дурна шутка // це шос' вона робе ў баби Гашки // шо це она їїї ўже от'апаїє // йак ускакуїє ў хату / свєкруха моїа / матери // та /

Гашко! / а она ж / шо? // Ал'оха он іде // буде тоб'і // та циганка побросала ўсе і ходу // а збрихала шо / ка / це точно она ўсе забере // точно усе виклала оце / ка / йа і не знай / мен'і не жалко н'іч'ого // йа каже кладу і кладу / шо она каже / йа ўсе кладу / каже // йакби оце не та / йак й'і / не свекруха мойа / так забрала б усе і п'ішла // ну / пон'ала? //

– *Та нам папа розказував, шо вони останавлювалися там ото коло бабушки, де вона жила, біля курятника, курей крали.*

– Да / да / ну ото ж йа ж тоб'і кажу // вони ж так'і оце ж они // йа тоб'і і це / і це / а ти // аби т'іко зат'іаў // йа сама була на Донбас'і / пон'ала? / а циганка і каже / дава'і йа тоб'і погадай // а кажу // та ў мене грош'ей нема / да шо ж йа тоб'і буду гадат' // йа тоб'і ка дава'і погадай // та нема / ну ти ними не попол'зуйес'а // у тебе грош'і йе / ти ними не попол'зуйес'а // точно / бо у карман уз'ала зал'ізла поки мн'ала / поки мн'ала т'і грош'і / поки замн'ала і ўс'о // пон'ала йак? / отак'і они цигани ц'і були // йакби т'іко одв'азац'а од мене //

– *А д'іте'і не крали?*

– Ну за ц'ого йа не ч'ула // може і крали де / но тут у нас не було такога / таких случ'ай'ў // а оце ж тоб'і і то'і / йак його / таке було // шо они / а тод'і ж оце ж стали йім оце ж багато л'уде'і жал'ац'а / шо они / цигани ж оц'і / об'іжайут' л'уде'і // ну і тод'і йім пре'дупре'дили йіх / шоб становіліс'а дес' на жит'ел'ство і шоб не йіздили поп'ід двором // отаке було // ну а так х'тозна шо тоб'і ш'ч'е // ну робота / робота / йа ж тоб'і ка / обувач'ка / од'івач'ка тоже не було / кухва'іки // це ж те'пер бач'іш / а тод'і було у кухва'іках // і гул'ат' не було шоб // а було таке / шо один ч'об'іт і один бот'інок // або один порват'і ч'об'іт так один ч'об'іт / а один вал'анок / і таке було з'імо'і // та коліс' і шал'ам було зав'азували // це ж те'пер у шапках / а тод'і було // п'ідшал'ки сп'іц'іал'но було // та у мене с'іч'ас вони // йа баб'і Моц'і од'ала такий п'ідшал'ок / у мене йіх два було // так йа баб'і Моц'і од'ала // то шо те'пер у бол'ш'інцтво у шапках // а тод'і н'е / тод'і шапк'іў не було // тод'і н'ікого не побач'ім розкутанім // тод'і ўс'і закутан'і були / н'е / тод'і такога не було //

– *А ви вмілі вишивать?*

– Н'є / плі^ссти платки йа тої / плі^сла / коли ї зам'їж
вийшла / оце так і спле^лла / а тод'ї каїму од'ел'но пле^лли ми /
тим / кр'уч'ком / а тод'ї ж ото ж // а ну тод'ї ж оце ж ну баба
Пр'іс'ка у нас дорожки оце ткала / це ж тепер / а тод'ї // у нас
бач'їла он і дос'ї йе // ото було ж ото ден' робиш / а 'ноч':у
си^сдиш рвеш оце ж тр'апки і рвеш на стежеч'ки / а ў нас і ў баби
Пр'іс'ки сп'їц'їал'но буў такий тої / станок // оце она була ткала
/ баба Пр'іс'ка // а у мене ж оце во'ни у того / йак його / були //
сп'їц'їал'но там буў такий станок і тим снували / т'ї / йак йїх //
н'є / н'є / н'є / н'є // то сп'їц'їал'но н'є кр'уч'ком / а отам була
сп'їц'їал'но ч'оўник // так йак ото бач'їла ткали // у тому / у
заводах // шо оце ж тоб'ї отаке дали / а тут оце ж отак вот
кидають туди ч'олнок / а тод'ї назад с'уди ч'олнок ото /
пон'ала? // ну вот // так шо // і пр'али т'ї йак'ї оце ї полотно так
же ткали оце / пр'али тод'ї // було же і на роботу ходили / а
ноч'ами оце матер'ї наш'ї пр'али // того шо / а тод'ї ж ото
снуйут' оту / йак йїї / пр'ажу / а тод'ї ж ото тч'ут' / і ото они
були у полотн'аному ходили / було по'ка п'їсл'а воїни / ў
полотн'аном ходили ми //

– *А на Івана Купала Ви на ставок ходили?*

– Н'є // і не^н знали / шо це Івана Купала // і не^н знали /
заїч'їк / шо це Івана Купала // у нас стаўка не^н було / і ми його
не^н знали // шо це Іван Купала // шо н'є / то н'є / а такич'ки це
ўс'ї т'ї сам'ї празники це і Р'їздво / і Паску // це ўс'ї / тої йак
його / а Івана Купала ми // у нас там і стаўка не^н було на Козар'ї
ми і не^н знали / це ўже узнали йак тут стали жит' //

– *А Новий год ви отміч'али?*

– Об'їзат'ел'но // отміч'али об'їзат'ел'но // т'їко так йак
воно ото / в одних / зараз новий год / а тод'ї старий год // йак оце
те^пер так і тод'ї було / оце / оце так'ї д'їла // йа ж кажу // а так
ми т'ї Івана Купала / обш'їм таких м'єропр'їят'їй тод'ї не^н
було // тод'ї н'їколи було / тод'ї йак во ўремїа воїни було
скор'її хто куда // оце ўходили ў хату / в'їкна запи'найем / шоб
н'є було с'в'ету н'їякого даже / оце зап'неш в'їкно і то шоб
ш'ч'їлини не^н було / бо йак зам'їте н'їмец' / то ўсе // побїе //

– *А Ви в церкву ходили в ту, шо була ранїше?*

– У нас не^н було там церкви // кромє в Уразов'ї була
церква / а так не^н ходили ми // у мене брат буў / в арм'їю оце

його заби^рат' / заби^рали хот' надо було оце в основ'і заб^рат' / а йак раз н'імц'і шли // а в'ін / оце ж / його нада заби^рат' у майу м'іс'ац'і / а в'ін / оце н'імц'і шли / а в'ін у погр'еб'і сид'іў / наш / не^н виходиў / бо шоб н'імц'і не^н заби^рали його у п'ідворч'іки // ну а тод'і один раз / нач'і нема н'імц'іў / а в'ін і каже / ма / йа сход'у до сус'ід'іў // ага / і в'ін т'іко п'ішоў // а в'ін буў д'ад'ко н'імії // хлопц'і ў його та н'іч'ого / а д'ад'ко н'імії // ну в'ін т'іко приішоў і отак во с'іў із д'ад'ком / йак оце ми з тобойу / а в'ін / н'імец' йак заскоч'е / йак зад'іркоч'е / шоб у п'ідводч'іки // ос' у Скаратайа і побач'іла ц'ого н'імого ж'інка // ускакуйе ў хату / а в'ін каже // а то шо / а в'ін наш он'ім'іў хоч' вобш'ч'е отороп'іў / тої н'імії / а наш отороп'іў // она думала / шо она його / того ч'олов'іка / та каже / та в'ін н'імії // а тод'і тої йак його // а ото / на й'ійі ч'олов'іка стаў показуват' / а она ка / і тої н'імії // пон'атно? / так наш тод'і йак тр'опнуў в'ідт'іл'а так з погр'іба не^н вилазиў / поки ї в'арм'ію не^н заби^рали // оце там на минуту / ото накидали туди таких тр'апок / ото туди у погр'іб // і ото в'ін у погр'іб'і отам і буў // це там аж серед ноч'і ото вил'ізе // або йому ото подамо туди / або серед ноч'і / тої йак його / попону туди кине^нм / тод'і так'і оце ткан'ов'і п'ідвали так'і ото оце они були попони / і тої же ж / ткали // і ото так'і то д'іла // отак во тр'охи не^н заби^рали у п'ідводч'іки брата мого //

Навчальне видання

Говірки Східної Слобожанщини: збірник діалектних текстів

Навчальний посібник

Упорядник:

Лєсна Валентина Володимирівна

За загальною редакцією П. Ю. Гриценка
Комп'ютерне макетування – В. В. Лєсна
Коректори – Ю. В. Абрамян, О. В. Верховод

Здано до складання 25.09.2013 р. Підписано до друку 25.10.2013 р.
Формат 60x84 /16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Умов. друк. арк. 17,67.
Наклад 300 прим. Зам. № 194.

Видавець

**Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”**
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Т/ф: (0642) 58-03-20
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво об'єкта видавничої справи ДК 3459 від 09.04.2009 р.

Виготовлювач

ТОВ „Поліграфічний центр „Максим”
вул. Челюскінців, 16-а, м. Луганськ, 91011. Т/ф: 34-40-21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3036 від 17.12.2007 р.